

Forfatter: Holger Frederik Rørdam, 1830-1913

Titel: Breve fra Jacob Langebek

Citation: Holger Frederik Rørdam, 1830-1913: "Breve fra Jacob Langebek", i *Breve fra Jacob Langebek*, GYLDEN DALSKÉ BOGHANDEL., s. I. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002054457-000-root.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra Jacob Langebek

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

s. II

s. III

s. IV

Breve
Fra
Jacob Langebek

Udgivne Af

Det Kongelige Danske Selskab
For Fædrelandets Historie Og Sprog

Til Erindring Om

Selskabets Stiftelse. Den 8. Januar 1745
Ved
Holger Fr. Rørdam.

Kjøbenhavn.
Gylden Dalske Boghandel.
Grøibes Bogtrykkeri.
1895.

s. V

s. VI Den 8. Januar 1895 har Det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog bestaaet i 150 Aar. For halvtredsindstyve Aar siden, da det 1845 fejrede sit Hundreedaarsjubilæum, udgav det en af Werlauff forfattet Fremstilling af dets Historie siden dets Stiftelse. Atter nu, halvt Hundred Aar senere, har Selskabet ønsket at betegne den nye Mærkedag i dets Liv ved Udgivelsen af et Skrift. Det har ment, at der ved denne Lejlighed kunde være Grund til særlig at mindes Jacob LANGEBEK, den Mand, der ikke alene stiftede Selskabet, men i en Række Aar personlig næsten udelukkende var Bærer af dets videnskabelige Udgivervirksomhed. Som et Mindeskrift om ham fremkommer da herved, udgivet ved Pastor, Dr. H. F. Rørdam, en Samling s. VII af de allerfleste af de Breve fra ham til forskellige i hans Samtid, som det har været muligt at finde.

Det er ikke store Forhold eller stærke Lidenskaber, der skildres i dem; men de give et levende Billed af den utrættelige Granskers Kjærlighed til sin Videnskab og af, hvorledes denne Følelse knyttede ham ved stærke Baand til de med ham aandelig beslægtede i Datiden; de vise den tjenstvillige, venlige Mand, der altid var ligesaa rede til at hjælpe andre med Oplysninger, som han var ivrig efter at uddybe sin egen Kundskab til vort Fædrelands Historie; de kaste Lys over det personlige Forhold, hvori han stillede sig til dem, med hvem han skiftede Breve, idet tillige den Hjærtelighed og Mildhed, der skinne frem igjennem dem, bære Vidne om Elskværdigheden i hans egen Karakter; de tiltale ved en dansk Sprogtone, som stiller dem højt i Sammenligning med de allerfleste Breve, der kjendes fra hine Tider, og idet de endelig give Vink om hans Korrespondenters aandelige og videnskabelige Interesser, ere de et Vidnesbyrd om den stilfærdige, men alvorlige Syslen med dansk Historie og Sprog, der udviklede sig i hans Tid, og som iblandt andet netop ogsaa gjorde det muligt for ham at faa stiftet s. VIII det Selskab, der nu mindes ham med levende Taknemmelighed. Det udsender denne Samling Breve i det Haab, at den Granskerflid og det Fædrelandssind, der besjælede Langebek, stedse maa finde Udtryk i dets Virksomhed, og at denne maa kunne fortsættes langt ud i Tiden.

Selskabets Forstander.

s. IX

s. 1

9. Marts 1735.

TIL FREDERIK ROSTGAARD. ¹

Højædle og Velbaarne
meget gunstige Herre!

Med all ærbødighed aflegger ieg herved min skyldigst taksigelse til Deres Velbaarenhed saavel for sidste beviiste Gunst og Bevaagenhed her i Kiøbenhavn, som og for de, langt fleere end belovede, rare og hos mig uskatteerlige tilsendte Vers, formeldende tillige med stor takssigelse Monsr. Rosborgs hilsen, som over den bekomne Genealogie er særdeeles fornøyet ². Ieg understaar mig at sende Deres Velbaarenhed et par

begravelse-vers, som ieg begge har giort, det eene for mig selv, det andet for en god Ven, med ydmygst formodning, at Deres Velbaarenhed ikke tager enten s. 2 min dristighed eller min raa og ubehøvlede poesie til mistykke, ønskende intet heller, end at maatte nyde adgang til at profitere af Deres Velbaarenheds saavel store poesie, som anden ønskelig underviisning; Til hvilken ende ieg recommenderer mig fremdeeles Deres Velbaarenheds store affection, forblivende med all æstime

J. Langebeks Breve.

Høyædle og Velbaarne
meget gunstige Herres
allerydmygste tiener
I. Langebek.

Khavn, d. 9. Martii 1735.

Udskrift:

Høyædle og Velbaarne
Hr. Friderich Rostgaard
Herre til Kraagerup
K. M. Høybetroede Etats Raad etc.

ydmygst

Kraagerup.
Hermed en liden forsegleet paque.

s. 2

Februar 1738.
TIL HANS GRAM.

[Om dette Brev, som ikke er fundet, siger J. Møller i Nye Danske Magazin IV, 4: „Det ældste Brev, jeg har seet. fra Langebek til Gram, er dateret Kraagerup den 7de Februar 1738, og viser, at den unge Historiker alt dengang var kjendt og yndet ogsaa af den berømte Philolog Frederik Rostgaard, sikkert ved Grams Anbefaling. Langebek opholdt sig denne Vinter en rum Tid paa Kraagerup, for at ordne Rostgaards betydelige Bogsamling og forfatte Catalog derover¹. Han kalder s. 3i dette Brev Gram sin eneste Forfremmer, og beder ham ved sin Tilbagekomst ei at være for skaansom, men kan paalægge ham meget Arbeide, for at han kunde faa Leilighed til at aftjene noget af sin store Gjeld.“]

s. 3

29. November 1738.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høygunstige Herre!

Ieg erholdt rigtig D. Vs sidste gunstige Skrivelse af 27. Nov. og har siden talt med Mr. Lünow¹ som ieg ikke kunde formaae til at overlade 200 exemplarer ringere end 20 [Rdlr.]. Altsaa bliver der vel intet Kiøbmandskab af, førend D. V. selv kommer her ind i Staden.

Bogbinderen har allerede faaet fat paa D. Vs exemplarer, og lover at skaffe dem som snaarest færdig: Men siger, at han ikke kand staae ved, at gjøre dem ringere end for omskrevne Priis, eftersom der baade gaaer endeel Guld til, og den beste corduan er dyre, og af eet Skind kand kuns blive 4. bind. Men han lover at gjøre dem i alle Maader forsvarlige, og vil ikke forlange meere for de 5. allerbeste end for de andre, som og skal i corduan.

Siden ieg iust nu erindrer det, saa var der forleden en god Ven, som meddeelte mig dette Epigramma:

Borrichii sic alma domus, sic fama virebit,
Qualiter heic ipso in marmore grana virent.

Marmora carpit edax furtivo dente vetustas,
Vidimus in gelido marmore grana mori.

Marmora sic pereunt, perierunt marcida grana,
Florida Borrichii fama perennis erit.

Dette skal være giort efter Ildebranden af en Student Ambrosius Stub, og det i Anledning af et andet

Epigramma, s. 4 som D. V. skal have skrevet over et Korn, som voxte op i Muren af det afbrændte Collegio Borrichiano¹. Om D. V. har gjort saadant et Epigramma, ønskede ieg gjerne at vide, og om saa er, beder ieg ydmygst, at D. V. er saa gunstig at meddele mig et udskrift deraf. Forbliver i øvrigt med største ærbødighed

1*

Høygunstige Herres
Underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 29. Nov. 1738.

s. 4

1742.

TIL KONG CHRISTIAN VI.

Ieg overleverer i al lerdybste Underdanighed til Deres K. M.s høie og hellige Person dette mit ringe Arbeid, som intet mindre er, end saa stor en Ære og Naade værdt, at blive antaget af saa dyrebare Hænder og beskuet af saa høioplyste Øine. Allernaadigste Arve Konge! Ieg haver mange Aarsager baade med og imod mig til saa voveligt et Forsets Fuldbyrdelse.

Naar ieg paa den ene Side betragter Verkets Ringhed i mange Maader imod saa stoor en Høihed og Fuldkommenhed i alle Maader, er ieg bleven afskrekket fra saadant Foretagende, som noget formasteligt af den allerringeste Undersaat, imod sin, næst Gud, den allerhøieste Herre paa lorden. Men naar ieg paa den anden Side har overveiet alle de Midler og Veie, som Deres Maiestet fra sin allerchristeligste Regierings tiltrædelse til sine troe og kiære Undersaatters Velstand og sine Arve Rigers og Landes Opkomst og Æres Udbredelse haver taget, og alle de Naader og Naades Tegn, som D. M. imod enhver, endog den allermindste s. 5 Underdan, som kand og vil dele noget af sit. anbetroede Pnnd til Landets Gavn, Ære og Velgaaende, og til D. K. M.s høistpriselige Forset at udføre, dagligen beviser; da maatte det regnes mig til en Ubesindighed, om ieg ikke, i Betragtning af den allerunderdanigste Skyldighed og Ære-Frygt, som fra første Ungdom af til Kongen og Kongens huus i mit Hierte er indplantet, og den Kiærlighed, hvormed ieg mit Fædreneland stedse er forbunden, nedlagde dette lidet Verk, saa slet og ret som det er, for D. K. M. velsignede Fødder, siden den fornemmeste Hensigt derved er deels at stille adskilliges Længsel inden og uden Landet, som hidindtil have savnet den Nytte, som et dansk Lexicon i adskillige Henseender kan medføre, og deels for at meddele lidet endogsaa i dette Stykke til mit kiære Fædrenelands Ære og Anseelse, som indtil des hos Mange saavel Fremmede som indfødde haver hørt ilde for saadan Mangel. Vel negter ieg ikke, at der haver været store og ypperlige Mænd, som i mange aar haver arbeidet og ladet arbeide paa et saadant, dog langt vigtigere og fuldkomnere Verk; Men deels for deres gode Hensigter til Verkets des større Fuldkommenhed og deels for andre vigtige Forhindrings Skyld, er sligt Deres Arbeid indtil denne Dag ikke kommet for Lyset, som dog haabes engang at skulle skee. Ikke des mindre, siden saadant brave Mænds Forehavende endnu kand vare nogle aar, førend man kand see et ønskeligt Udfald derpaa, og siden ieg af en naturlig Drift haver anvendt nogle aar af min Levetiid paa de Videnskaber, hvorved mit Fædrenelands Historie, Sprog og Antiquiteter kunde, om ikke meget, saa dog i nogen Maade, oplyses, har ieg foretaget mig dette lidet Værk at udgive, ikke som et fuldkommet Lexicon, men aleneste som en Haandbog, hvoraf man, indtil et større Verks Forfærdigelse, kand betiene sig.

Stormægtigste Konge! Venner eller Befordrere af nyttige Studiis har ieg ikkun faae af i Verden. Midler og Formue til at udføre de Ting, som ieg gjerne ønskede, til Kongens tjeneste og Landets Ære, har Gud ikke behaget s. 6 at forlene mig. Af Fortienester har ieg ligeledes ingen at beraabe mig paa, hvorved ieg kunde have Haab til nogen Naade og Forfremmelse; thi hvad den allerunderdanigste Opvartning angaaer, som ieg i en tiid af (7) aar haver aflagt ved D. M.s prægtige og ret Kongelige Bibliothec, er det saa langt fra at ieg anseer den som nogen Fortieneste, at ieg io langt hellere holder den for min egen store Nytte og Fordeel, da ieg ved saadan fortræffelig Leilighed har i mine ledige Timer lagt Grundvold til den liden Kundskab, ieg har om mit kiære Fædreneland og dens ældre og nyere tilstand. Og hvad det lidet Verk anbelangar, hvilket ieg med en anden Ven, som nu befinder sig paa et langt fraliggende land i D. K. M. høie Hverv og Befaling¹, har under titel af Dänische Bibliothec samlet og udgivet, da holder ieg mig det heller ikke for nogen Slags Fortieneste, siden det deels formedelst adskillige aarsager standsede i sin første fødsel og begyndelse, og deels siden enhver af Landets Børn er pligtig til, hvori han kand og saavidt hannem muligt er, endog uden tak og belønning, at tiene og ære sit Fædreneland.

Allernaadigste Konge! Der er intet Menneske under Solen, som ieg haver eller bør have saa inderlig og hiertelig en Høiagtning for, som for D. K. M., der af Gud er sat til at giøre os sine Undersaatter lyksalige baade i det aandelige og timelige; der er og ingen i disse Lande og Riger, som Himlen har lagt under D. K. M.s Herredømme, der kand eller vil hellere ei alene befordre alt det, som i ringeste Maade sigter til sine Landes Ære og Anseelse, men endogsaa virkeligen opmuntrer og ophielper alle dem, der anvender deres tiid og Pund paa de ting, hvorved Fædrenelandet kand tienes og æres. Altsaa er der heller ingen i verden, som

ieg med større billighed maa tilskrive denne første og uanseelige Prøve af mit ringe arbeide, end D. K. M. der ikke alleneste elsker sin Gud og i alle ting søger hans Æres Udbredelse, men endogsaa elsker sit Folk s. 70g i alle tilfælde søger at opreise sin Arv og Eiendom, ja elsker og ærer det Tungemaal, som Gnd har forundt disse Rigers Indbyggere til at love Gud og velsigne D. M. med for alle sine høistpriselige Anstalter. Gud velsigne Kongen og Kongens Huus ævindeligt! I hvilket inderlige Hiertets Ønske ieg er saa forsikkert om at finde i D. K. M. en Naadig Herre og Konning, som mit bestandige Forsæt er at leve og døe

Deres Kongelig Majestets,
Min allernaadigste Arveherres og Konges
Allerunderdanigste tiener og
tropligtigste Arve Undersaat.

Udenpaa er med en anden gammel Haand skrevet: „En ¹ Dansk, Latinsk og Tydsk Ord-Bog“.

s. 7

27. Oktober 1742.

TIL TERKEL KLEVE ².

Vir Nobilissime!

Superiores, qvas à me accepisti, literæ promissum Tibi fecerunt de iterando proximè scribendi studio. Qvoniam verò omne promissum cadit in debitum, et ludus sæpe in serium vertitur, evenit utiqve auspicaò, ut hisce Tibi (utinam non) jam iterum sim molestus. Desiderio meo præveniendi prævenit singularis Tua humanitas; vix enim prius meas e manibus tradideram literulas, qvam in manus inciderit exoptata Tua, gratissima, officio et amoris plena, epistola ³. Qvod valeas, magnopere s. gaudeo, et, ut inter Parisinas voluptates vigere perseveres, ex animo voveo. Iter illud, qvod per Foederati Belgii provincias confecisti ¹, multis de causis mihi perplacet. Egregiam qvidem laudem (non spolia ampla) retulisti, qvod scrupulum illum et somnium verè Fossianum ², de tabulario Christiani Ildi Wilvordæ inveniendo, nobis ex animo evulseris. Dubitant meritò Viri illustres, Rostgardus, Tottius, Grammim (qvos ante aliquot menses de ea re nomine Henrichsenii ³ consului), an unquam dictum tabularium ibidem loci fuerit, verisimiliter suspicantes, narrationem eiusmodi ex ore Domini de Lente, Consiliarii quondam Intimi, ftuxisse in cerebrum Fossii, qvi qvod ab aliis audiverit, pro suo forsan venditat; Lentium enim, dum peregrinè abfuerit, tale quid in Flandriæ loco quodam (non qvidem Wilvordæ, sed potius, Mechliniæ, Gandavi, alibive, et absqve dubio in monasterio aliquo) vidisse, et huius argumenti liter as ad Magnum Regni Cancellarium dedisse, certum est. Easdem verò liter as, si inter alias Lentii in Cancellaria nostra Germanica adhuc superessent, sane operæ pretium erat ex latebris eruere, utpote ex qvibus hand parvum toti histories lumen affunderetur ⁴.

Atlantem Resenii, qvod in Belgio offenderis, inopinata qvidem, sed grata patriæ, tibi, nobisque omnibus, fortuna fuit ⁵. Utinam raræ selectæ tuæ librorum s. collectioni plures eiusdem farinae in Gallia fierent accessiones; utinam occurrerent Tibi Missalia, Breviaria et Biurnalia qvædam Banica, Historia Oligeri Dani Gallice, aliiqve haud pauci libelli, Parisiis et apud Gallos olim impressi; nec sane dubito, qvin, Te statore, patriæ restituerentur. Illustris Tottius noster, vir inter seculi sui Nobiles eruditos facilè princeps, multam tibi salutem mittit, gratèqve æstimat oblatum de Codicibus Bruxellensibus officium: Cum autem egregiam Missalium, ut vocant, Breviariorum, aliorumque Ritualium librorum, in membrana scriptorum et impressorum, collectionem jam diu possideat, eamqve tam nitidam tamqve lectissimam, id elegantiores codices aliunde sperare vix liceat, suis oeconomicè adqviescere mavult, qvam non meliores impenso pretio adqvirere. Diploma illud, qvo Rex Gallia Hannibali Sehestedio dignitatem Comitissæ concessit, non, ut putas, anno 1654, sed anni 1663 mense Aprili scriptum est. Be eiusdem Sehestedii apud Gallos mora et legationibus varia forsan Parisiis invenies: ad minimum ceremonias, qvibus ad Regem introductus est, apud Introductorem aulicum habere poteris. Et, nisi me fallunt omnia, de Ulefeldio aliisque memorabilibus Danis, qvi, sive peregrinationis sive legationis occasione, in Gallio morati sunt, particularia qvædam investigare Tibi facile erit. Nec foret ingratum, si expiscari placuerit, unde duas illas icones, ad patriam nostrum pertinentes, scil. Ingeburgis Gallia Reginae et Dorotheæ Lotharingicæ, Monumentis Monarchiæ Francicæ insertas, sumserit Celeberr. Montfaucontius. Mihi verò hoc maxime gratificaberis, si decantatas istas cance vetustatis reliqvias, effigies nempe Petri cuiusdam Episcopi Roskildensis et S. Wilhelmi Abbatis Ebbelholtensis in Monasterio S. Genovevæ Parisiis asservatas, studiosè lustraveris, et, si operæ pretium, delineari curaveris. Certè, quantumvis etiam rudi penicillo depictæ sunt, si modò adsint vestustatis notæ, nobis cara erunt et rara antiqvitatum Danicarum vestigia. Rosenkrantzium, Staffeltium et fortè s. 10 plures ex generosa juventute Danica apud exteros degere, certum est; num verò Lutetiam Parisiorum rectâ tendant, affirmare non audeo: Comes autem junior à Daneskiold- Laurvigen adhuc domi est, et huiusmodi profectionis nondum cepit consilium. Salutant Te Grammius, Henrichsenius, Hoffmannus, et, quotqvot novi, amici tui. Vale, Vir Nobilissime, et ama semper, qvem semper amasti,

Tibi ex animo addictissimum

I. L.

Dabam Havnioe a. d. 27. Octobris 1742.

P. S. Mr. H. ¹ har fortalt mig, at Pladerne til Resenii Atlas ere fundne, qvo indicare voluit. at Min Hr. Secretaire Kleves Exemplar ikke er saa rar: Men triumphen er ikke ret stor; thi tre eller fire af Pladerne ere gandske borte, og Resten saa forrustede, at de ei duer meget.

Til Hr. Justitz Secreterer Kleve à Paris.

s. 10

11. December 1742.

TIL MADSD BOHNE.

Velædle Hr. Bohne ²,
Høistærede Ven!

Hans meget angenehme Skrivelser af 27. Sept. og 18. Octobris har ieg længe siden erhholdet, og hierteligen glæder mig saa vel over Hans lykkelige Ankomst til sit Fædreneland som fremdeles varende ønskelige Velstand. Min gode Herre maatte ansee det for en uforskammenhed af mig, at s. 11ieg i saa lang Tid har forsømt at svare: Men naar han paa den ene side betænker, at begge hans kiære breve ere leverede i mit Logement, uden at ieg har talt med den, som har bragt dem, og paa den anden Side, at hand selv ved sidste Afskeed var saa god og lovede, men ei har efterkommet, at lade mig vide, hvor ieg kunde faae mine breve til hannem befordrede, haaber ieg, han lader al Fortrydelse fare, og anseer saadan Forsømmelse ei for nogen Modvillighed, men for et uheld, der ofte indtræffer med og iblandt de bedste Venner. Havde ieg ikke forleden klaget min Nød for den gode Seer. Hoffmand ¹, som vidste gode Raad og har lovet at befordre dette, da muligt Forsømmelsen havde opnaaet en høiere Grad. For de belovede Bornholmske Ord og Talemaader er ieg meget forbunden, saavel som for alt andet Rart af gamle Danske sager, som ieg af min Elskelige Vens fuldkomne Godhed ved forfaldende Leilighed har at vente. En prøve af hans Venskab fornam ieg, da han sidst var saa god at oversende mig de 8 gamle Bornholmske Breve, som ieg med hans gode Tilladelse har gjort 2de copier af, den ene forbeholdt mig selv, den anden herved oversender til min gode Vens tjeneste: Det nyeste Brev af 1594 er fuldt af Huller og Copien følgerig defect; dog lige meget, thi det er ei af stor Betydning. Men naar han behager at conferere nogle af de ældere med de Copier, han deraf tilforn haver, skal han befinde, hvor urigtige hans forige Copier ere imod disse baade i aarstal og adskillige ord, og hvor nyttigt det er at kunde faa gamle documenter accurat afskrevne. Skulde der endnu findes flere slige Brevskaber paa Bornholm, og min kiære Ven kunde forskaffe dem til mine Hænder, skulde baade han og ieg begge blive tiente med rigtige udskrifter, og Eiermændene faae deres Originaler tilbage. Jeg takker meget for det tilsendte Sognevidne angaaende Officererne paa Bornholm 1645, som ieg tager mig den Frihed at beholde; s. 12Men den laante Herredags Dom de samme angaaende sendes herved med største Taknemelighed tilbage. Kand Han komme over flere slige Acter eller Domme, som nogen mærkværdig Person eller Handel maatte vedkomme, skede mig en behagelig tjeneste, om hand mig den til Afskrift vilde oversende. Ieg forsikrer ei allene, at ikke et eneste Blad af fremmedes Sager hos mig skal forkomme, men endog, at ieg stedse skal beflitte mig paa at aftiene saadan og al anden forhen beviiste Artighed. Hvad Terlon ¹ har om den Handel paa Bornholm 1658, har ieg efter forlangende udskrevet, og hermed fremsender, men af den beretning lærer man ikke mange Omstændigheder i den Printzenskioldske Handel. Paa Stobæi ² auction i Lund havde ieg givet en heel deel commissioner, men intet synderligt faaet af trykte bøger, og slet intet af Manuscripter, og følgerigen ei heller N. 25 in folio, som ieg dog havde sat en lovlig høi Priis paa. Fra samme auction fik ieg ellers en Svensk Lig- Prædiken over Hr. Ebbe Ulfeld, som fra 1649 til 1651 havde Bornholm i forlening; han var til sidst Sveriges Riges Raad, Oberiægermester og Lagmand over Øster Giøtland, døde 30. Jan. 1682. Kunde Min kiære Ven skaffe mig Slutningen af den defede Act over bemte Hr. Ebbe Ulfeld, skal det være mig meget kiært. Ieg har fundet et sted, at aar 1631 har Hr. Tage Tott og Hr. Anders Bilde efter Kongelig Befaling været paa Bornholm og Gullaud at forhøre tvistige Sager og sidde Retten, men ieg veed ikke, om der da noget vigtigt er forefaldet. Fra Hr. Justitz- Secreterer Kleve, som nu er i Paris, har ieg for kort siden havt Brev, Han hilser Min Hr. Bohne meget venligen og iblandt andet skriver disse Ord: „Mr. Bohne har muelig udvalt den beste Deel; kunde man vexle sig een saadan levende Malning til for de øvrige, gjorde man mueligen s. 13klogere ¹. “ Det fornemmeste Nyt, som til sidste Geburtsdage ²forefaldt, var den store Doctor-Grad, hvormed Biskop Hagerup, Professor Reuss, Lector Rosenstand ³ fra Wiborg, Provst Nannestad fra Aarhus og Provst Bredenberg fra Holbek bleve af Doet. Wøldike giorte til Doctores Theologiæ, og Prof. Kofoed, Prof. Møllman og Krigs-Raad Hedegaard fra Fyen af Prof. Scheid giorte til Doctores juris. Hvorhen de store Krigs-Rustninger sigter, som her begynder at skee, veed Gud best, og ikke mange Mennesker; thi hvad derom af gemene Mand snakkes, er baade med og imod, frem og tilbage, og altsammen ganske uvist. Her er paa Banen at blive oprettet et Antiquitæts-Collegium eller et lærdt Kongeligt Selskab, som foruden Præses H. Exc. Hr. Geheime Raad von Holstein skal bestaa af tre Slags Lemmer, de første skal være Honorarii, saasom Rostgaard, Tott, Foss &c., de andre Ordinarii, nemlig Gram, Pontoppidan, Wøldike, Scheid, Møllman, Anchersen, Henrichsen (som ellers skal være Secreterer i Collegio)

&c., det tredie Slags skal være Adjuncti, hvortil endeel Secreterere og Studentere ere udnævned: Om dette skal ieg en anden tid give nærmere og vissere underretning. Fra Hr. Iustitz Raad Gram og Hr. Secreterer Hoffman samt flere gode Venner har ieg Min kiære Herre meget tjenstligen at hilse; For Resten adbeder ieg mig hans bestandige Venskab. og, næst al Lyksaligheds Tilønskning, lever med inderlig Høiagtning

Velædle Høistærede Vens
tienstærbødige tiener
I. L.

Khvn. d. 11. December 1742.

à Rønne paa Bornholm.

s. 14

25. December 1742.

TIL TERKEL KLEVE ¹.

Velædle og Velbyrdige,

Høistærede Hr. Iustitz Secretaire!

For at hevne mig paa een og anden af vore gode Venner, som havde lovet at lade mig vide, naar De skrev min kiære Herre til, og Samme ikke har efterkommet, lader ieg dette paa egen Haand indløbe, menende derved at ville oprette en fast uafbedelig Forsømmelse. Og for nogenledes at beviislig gjøre en ikke aldeles ugrundet Uskyldighed, da ligger ieg Hannem her for Øine en Latinsk Brevlap, som ieg havde tiltænkt hannem, længe førend ieg havde den ære at erholde Hans sidste saa nette saa overmaade kiærkomne Skrivelse af 9. Nov. Ieg er næsten undseelig ved at lade den samme fremkomme, hvis ieg ikke forud havde den Forsikring, at Hand ikke fortrød paa min Uhøflighed imod Priscianum ² og hans Med-Brødre. Treffer ellers saavel mit Latinske som mit Danske Brev Hannem i den stand, som ieg ønsker, da vær forsikret, at det treffer vel. Min kiære Herre behager at tillegge mit seneste Brev nogle alt for høie Dyder, hvor med Han gjør mig liden Fornøielse; thi ieg er selv forvissat om min Skrive-Maades ufuldkommenhed, og at den intet mindre fortjener end saadan Roos. Vores Brevvexling igiennem Mr. H. ³ Hænder var begyndt, men synes ikke at ville blive lykkeligen vedligeholdt. Hans Hilsener ved Mr. Ortved ⁴ var mig uendeligen kiære, og Hans Brev endnu mere, men ingen af Delene saa kiær som snart at kunde see Hans elskværdige Person i en fuldkommen Helbreds-Stand. At idelig Bevegelse s. 15 og en vis Spise-Regel ere Hannem hoist tienlige, derom tviler ieg slet intet, men hellere ønsker, at Han altid maae finde Leilighed til den første og Lyst til den sidste, og af begge en kiendelig Forbedring. Mr. Henrichsen er ikke enig med min Hr. Secretaire i de Parisiske Omstændigheder; Min Herre beskylder Supperne for Salt og Peber, Vinen og Lystighederne som slette og maadelige. Mr. H. tvert imod setter en høi Smag paa alle tre dele. Ieg for min Part faaer aldrig store Tanker om Paris, hvor meget end mine derfra hjemkomne Landsmænd prædike om dens ypperlige Fordele og søde Fornøielser, som mest skal bestaae i Opera, samt Fruentimmer- og Spille-Selskaber, eftersom ieg holder slige Poster for et Menneske, der holder Bog over sine Gierniuger og der bør tiene Gud og sit Fædreland, moxen undværlige og til en stor deel uforholdne, ia for de fleste unge Mennesker, der ikke veed at holde deres Begierlighed i tømme, i mange Henseender heel forraadelige. Ellers glæder det mig, at ieg i min kiære Herre har en Landsmand, der dømmes uden Vild, i det han ikke for meget ophøier det fremmede eller fornædret vort eget, som en stor deel af vor bereiste Ungdom gjerne gjør, hvis eneste Ønske efter deres Hiemkomst er, at kunde snart igien komme ud af dette indknebne Land i fri og fremmed Luft, og der leve og døe. Det gaaer vel, saalænge man har en god Pung med sig: Men lad dem med deres blotte Stav gaae over Jordan eller Elben, ieg tviler paa, at Fremmede tage saa vel imod dem, som vi tage imod fremmede Giester.

Det gjør mig ondt, at, hvor min gode Herre kommer, der har Mr. H. allerede i Forveien været at fiske, dog har han vel ikke fisket saa reent op, at andre io kand finde noget efter hannem i rørt Vand. Det skjønnne Stykke af Corfitz Ulfeld hos Hertugen af Chartrais er min Hr. Secretaire ikke den første, der har aabenbaret, hvo skal være; thi Mr. H. beretter, at man der baade efter hans og andre Danskes Mund har optegnet, at det er Ulfelds Skilderi. For at blive ved Skilderierne, da har M. Herre troffet s. 16 Mr. F. . . Skilderie ret vel i sit sidste brev ¹; den gode Mand trykker alt det han kand, og kand dog ikke trykke saa mange Penge sammen, han kan holde Brøllup for ². H. K. M. har tillagt ham 400 Rdlr. aarligen i 5 Aar, NB. med Vilkor, om Trykkeriet faar god Fremgang; Med dette Kongl. Benaadingsbrev har han gaaet fra Herodes til Pilatus og ville have Penge derpaa, men for den deri benævnte conditions Skyld ingen Trøst fundet: Ellers setter han Priserne paa sit Arbeid saa billige, at de, der har ladet trykke hos ham een gang, undsee sig for at gjøre ham Uleilighed anden gang. Endnu mere om Skilderier: Mr. Evertsen har af en sær Høflighed tilbudet og overladt til Mr. H. Hertug Ulrichs Skilderi, som han købte paa Michelsens auction, uden at Mr. H. tænkte det allerminde derpaa: Det er vel, at en værdigere Eiermand har faaet det; dog gjør det mig ondt, at det ikke kom i min Herres Cabinet, som det først var tiltænkt. Bemeldte lærde Antiquarius E. har nyligen holdet auction over sine rare doubletter, som virkeligen svarede til det haab, man kunde gjøre sig derom, nemlig at det var

udsøgt Snavs, der ikke løb i 50 daler, endskiønt han havde gjort Ord af at ville bringe dem til 1000 daler. Min Hr. Secretaires Forslag, at en lærd Trebogstavs Mand burde hænge paa det runde s. 17Taarn, er ikke galt, og har foraarsaget mig en god Latter¹. Men inden mit Brev sluttes, skal min ringe project i den Materie gjøre Giengield, og uden tvil komme Min gode Herre til at lee. Jeg slap Skilderierne for tilig: Mr. Bohne har lovet mig til min Hr. Secretaire en gammel Mand og Kone paa Træ, ikke ret store, som menes at være Holger Rosenkrands og hans Frue; Men om det er den lærde Holger eller den krigske, vides ikke²! Item om Skilderier: H. K. M. har for kort siden besøgt den lille Kunstforvaltergen og af hans Cabinet, foruden nogle faa andre ting, faaet for 30 ducater et lidet miniatur-Stykke med K. Christ. 4 og Frue Kirsten Munk dandsende.

Kand endeli gen et Brev fra Hr. Justitz-R. Gram give Min kiære Herre nogen Fornøielse, glæder det mig, at ieg har den Leilighed, herved at være Aarsag dertil: Justitz- Raaden hilser meget tjenstlig, og forsikrer, at, endskiønt han er seen til at skrive, er han dog flittig i at tænke paa Hannem og ved alle Leiligheder at tale til Hans Fordeel. Fortegnelse paa documenter imellem Holland og Danmark vil blive vanskelig at faae. En Underretning om Danske Medailler, som angaaer S verrig, kand ikke erholdes, førend Hans Majestets Cabinet ved Trykken bliver gjort offentlig: Mr. Thiel³, Mr. Partenet⁴ og Mr. Wadskiær⁵ arbeide s. 18derpaa af alle Kræfter, og Mønt-Commissionen driver derpaa med al Nidkiærhed. Mr. Henrichsen vil forære H. Majsts. Cabinet 4 à 6 Stykker rare Mynter, deriblandt Henr. Rantzovs Medaille. Han vil tillige lade dem aftegne og gjøre Beskrivelse derover, og indgive samme Skrift tillige med Mønterne. Hvad vil nu min kiære Herre tænke om sit Fædreneland, Man har for i disse tider at oprette et Antiquitæts-Collegium, hvis Præses skal være H. Ex. Hr. Geh. R. v. Holstein, og skal bestaae af tre Slags Lemmer: de første skal være Honorarii, saasom Rostgaard, Tott, Foss, Holberg &c. De andre Ordinarii, saasom Gram, Wøldike, Pontoppidan, Scheid, Anchersen, Møllman, Henrichsen skal være baade Membrum og Secretaire i Collegio. Det tredie Slags skal kaldes adjuncti og bestaae af nogle Secretairer og Studentere, saasom Hoffmand¹, Fieldsted², Thestrup³, Wadskiær, Møller Flensburgensis⁴, Mr. Olsen⁵, og ieg uværdig bliver vel og Bud eller Fyrbøder derved: Men ieg for min Part har i Sinde at betakke mig derfor og bede, at ieg enten gandske maae være fri eller bie, indtil ieg kand fortiene Sted iblandt de rette Membra: thi i et Collegio, som iust angaaer de ting, som ieg i en 8 Aars tid aleneste har lagt mig efter, vil ieg nødig være Dreng under mange, som neppe har kiget ind i saadane ting, og ikke engang har ret Smag paa nogen Part af vore Antiquitæter. Justitz R. Gram har aldrig lukket sin Mund op til mig i den Materie; ieg holder og gode Miner. Ellers har ieg sagt mine Tanker til en god Ven, som gierne maae bringe det for igien; Den samme bragte mig denne tidende som en stor Høitid og Naadesbeviisning, at der iblandt s. 19andre var gjort Forslag paa mig at blive Adjunctus. Taksigelsen blev efter Naaden. Men ieg bad ved samme Leilighed, at man io ikke vilde glemme at give Hr. Secretaire Kleve et godt Sted, hvortil svaredes, at han ikke skulde blive glemmt, naar han kom hiem. Kiære Herre, heraf lærer han saa meget, at han ikke altfor længe maae forhale sin Hiemkomst, ieg skulde vel haabe, at Mr. Duwahl, som af ovenmeldte ære har faaet en alen til sin Vext¹, samt Mr. Partinet og andre uomgængelige Antiquitatum nostrarum monarchæ ikke blive glemte. Spørsmaal, hvad Sted skal den lærde Antiquarius E. have i dette lærde Selskab; Min project, som ieg før lovede, skal være, at siden et stort Collegium kand og behøve en god Klokke, kunde han propter communia studia vel bruges til Knebel, og de altsaa paa begge sider blive veltiente, i det Selskabet fik en lærd Klokke at gaa efter, og Klokken et lærdt Sted at hænge paa².

J. Langebeks Breve.

2

For nu at blive ved Lærde Selskaber, da gjorde Hr. Seer. Henrichsen d. 15. Dec. om Aftenen et lærdt Giestebud, men der hos saa prægtigt, saa herligt, ut nihil supra: Selskabet bestod i 6 Personer, nemlig Rostgaard, Tott, Foss, Gram, Capt. Schulenburg (som er bleven General Auditeur i Norge) og Mr. H. selv: Alt hvad de enten saae eller smagte der, var saa lekkert, ia saa forundringsværdigt, at de der forestillede sig Paris i sin fuldkomneste Herlighed. At ellers min Herre kand gjøre sig et begreb om Hr. Secr. Henrichsens Leilighed, da har han alle de Værelser paa anden og tredie Etage ud til Stranden; Paa den øverste Etage, hvortil er ført en ny Trappe op, har han een Sal til sit Bibliothek, een til sit Skilderi-Cabinet, og et Sovekammer: Paa den anden Etage har han sin daglige StudereStue, s. 20sin audience-Stue og en anden stadse-Sal: Alle de Værelser og Trapper vare den Aften besat med hvide Voxlys, og over 30 alene i Salen hvor de spisede. Om tiisdagen derefter til Middag gjorde Tott et stort Giestebud, hvor igien var Henrichsen, Rostgaard, Gram, Bing, Wøldike, Anchersen, Kall, Møllman, Duwahl, og en stor suite af lærde Folk. Greve Rantzou havde lovet at komme til Henrichsen, men undskyldte sig siden ved Skrivelse. Til sidste Geburtsdage holdtes her paa Academiet en stor og høitidelig Doctor-Grad, da Biskop Hagerop, Prof. Reuss, Lect. Rosenstand, Provst Nannestad og Provst Bredenberg bleve Doctores Theol. og Krigs-Raad Hedegaard, Prof. Kofod og Prof. Møllman bleve Doctores luris, og i nogle dage derefter gik det ikke løs paa andet end Doctor-Gilder hos Hr. Geh. R. v. Holstein, hos Bispen, hos Thestrup &c. I Torsdag d. 20. Dec. gik H. E. Hr. Geh. R. Berckentin i Ambassade her fra til Stockholm, havende med sig Greve Rantzou som Cavalier, Secr. Schneider, een eller to Kongl. Pager, nogle Kongl. Laquais &c. De har taget imod H. E. med Skyden og stor Æresbeviisning paa de Svenske Grændser. Han kom ikke heraf Khvn før aften; Aarsagea var, at H. E. først vilde have Ende paa den tvistige Sag imellem de begge Brødre Greverne af Reventlou¹, hvilken blev saaledes bilagt, at den ældste skal give den yngste 40,000 Rd. Om vore Troppers Marche har her paa nogen

tid været Snak og Alarm nok, nu er alting stille igjen.

2*

Fra Hr. Justitz Raad Henrichsens² Huus, hvor ieg i dag har den ære at komme, kand ieg hilse meget flittig. Hr. Secr. H. var forleden meget plaget af Hoved- og Tandpine, men nu gandske frisk. I sær lader den gode Hr. Conf. R. Rostgaard, som i gaar reiste her fra Staden, meget venligen hilse, og glæder sig hierteligen over min Herres s. 21 Velgaaende. Hr. Secretaire Hoffman og andre Venner formelde deres Hilsen. Den yngre Secr. Hoffman¹ og Justitz R. Berregaard² ere nu i Leipzig. Til Slutning forsikrer ieg mig selv om Hans Venskabs bestandighed og beder, at dette mit Brev for visse particularia ikke maae komme for andres Øine. Venter med Længsel at glædes igjen med et lidet Brev. Ønsker Hannem af Hiertet et velsignet Nyt Aar og alt det som kand forfremme Hans Velstand og Lyksalighed, forblivende med en hiertelig Oprigtighed Hans høistforbundne tiener

I. L.

Kh. d. 25. Dec. 1742.

Til Hr. Justitz Secretaire Kleve à Paris.

s. 21

1. Januar 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Højædle og Velbaarne Hr. Conferentz Raad,
Høigunstige Herre!

Det allerførste, ieg i dette lyksaligen begyndte Ny Aar sætter Pen paa Papir til, er at give Deres Velbaarenhed en skreven Forsikring, saavel om den hiertelige Taknæmmelighed, med hvilken ieg erkiender al den Godhed, ieg af D. V. i det afvigte Aar har oppebaaret, som om de inderlige Ønsker, ved hvilke ieg af Himlens Gud tilbeder D. V. alle de Velsignelser, som nogen Yndling i Verden sin mægtigste Velynder kand ønske og tilbede. Den Allerhøieste selv være D. V. beste og eneste Nytaars Gave! En Gave, som formaaer mere end alle Verdens Givere! En Gave, som selv giver et langt Liv, en fuldkommen Helbred, et fornøiet Sind og en bestandig Lyksalighed! See, disse Virkninger af en saa dyrebar Gave er det, ieg herved har den Ære at s. 22 ønske over D. V. og kiære Familie, af hvis Velstand ieg da ikke kand andet end spaae mit Fædreneland, der glæder sig at have i D. V. saa velsindet en Patriot, en uimodsigelig Fordeel og Anseelse, og mig selv, der kand rose mig af saa bevaagen en Patron, en uforanderlig Gunst og tilvoxende Lykke, som fremdeles skal opmuntre mig til at vise daglige Prøver af den uafsladelige Pligt, hvortil ieg i Hiertet finder mig forbunden. Men førend ieg slutter, faaer ieg at meddele det fattige Nyt, som ieg for denne Gang veed at melde om. Man siger, at H. E. General L. Numsen¹ har kiøbt Greve Wedels Gaard i Dronningens brede Gade for 9000 og nogle 100 Rdlr. Kammertiener Schrøder² skal tillige være bleven Cabinets Secreterer. Kammer Junker Bheder³ er bleven Etats Raad, Cancelli Raad von Bergen⁴ i Odense Justitz Raad, en Kiøbmand sammesteds ved Navn Dreyer Cancelli Raad, og et ungt Menneske fra Norge navnlig Brinch Commerce Raad (at det er Hans Brinch, skulde ieg neppe troe)⁵. Vores gode Biskop⁶ har været temmelig syg i Julen; troer dog, han kommer sig. Ieg spisede i aftes til Hr. Justitz Raad Henrichsens, som selv befandt sig meget upasselig: Over borde blev D. V.s Sundhed erindret af Mr. Henrichsen, som tillige ønskede D. V. et lyksaligt Nytaar. For Resten skal ieg beflicte mig paa i det ny Aar med den gamle Ærbødighed at forblive

Deres Velbaarenheds
underdanige tiener

I. L.

Khvn. d. 1. Ianuarii 1743.

Til Hr. Conferentz Raad Rostgaard à Kraagerup.

s. 23

1. Januar 1743.

TIL HENRIK HENRICHSEN.

Nobilissime et amantissime
Domine Henrichsen.

Cum felici faustoqve novi anni auspicio omnem Tibi felicitatem ex animo apprecor, qvæ digna meritis Tuis
præmia tribuat, qvæ Tibi cumulum gaudii votorumqve omnium complementum adferat et conservet! Sit

virtutis Tuæ fortuna comes, viribusque corporis alacritas animi et vitæ longinqvitas conjuncta! Qvo voto, qvibus precibus, magnum patriæ emolumentum ac splendorem, certissimam propinqvis Tuis et bonis omnibus voluptatem, continuam mihi amicitiam ac favorem ominari, imo polliceri, facilè audeo.

Liber hic, qvam strenæ loco votis adjungo, qvemqve raræ Tuæ ac selectæ Bibliothecæ sacrari cupio, pellibus qvidem exiguis arctatur; Auctoris vero et Interpretis gloria ingens. Nicolaus Hemmingius librum Danice scripsit, Gudbrandus Thorlacius Islandice vertit, ille summus in Dania Theologus, hic magnus in Islandia Episcopus, uterqve apud suos literarum bonarumqve artium princeps institutor, utriusqve in Ecclesiam et Scholas patrias æterna merita, utriusqve nomen a mortalitate adsertum. Accipe in memoriam datoris libellum, eiqve decentem in forulis Tuis locum adsigna, sordidum qvidem et tanto amico indignum munusculum, niece verò rerum conditioni animiqve adfectioni qvoddammodo conveniens. A Klevio nostro literas hodie accepi, ille Te plurimum salvare jubet. Vale et fave

I. L.

Havniæ Calendis Januariis A. MDCCXLIII.

Til Hr. Secreterer Henrichsen á son logis.

I en Efterskrift anføres den udførlige islandske Titel paa Gudbrand Thorlaksens Oversættelse at N. Hemmingsens „Livsens Vej“.

s. 24

4. Januar 1743.

TIL NIELS ØSTERILD. ¹

Høistærede Monsieur Østerild,

Begge Deres meget høflige og kiærkomne Breve af 2. Dec. og 1. Januar sidst afvigte har ieg gandske rigtig erholdet, og takker af Hiertet for Deres velmente og kiærlige Ønsker, men der hos reent ud bekiender, at ieg i ingen Maader har fortient den Taksigelse, som De behager at aflegge mig med. Gud give, ieg maatte blive saa lykkelig at kunde gjøre mig værdig til Deres Tak og oprigtige Hierte, det er, at ieg maatte finde Leilighed til at udvise nogen Tieneste imod Dem, som var Tak værd, da maae De være forsikret, at ingen Fliid eller Umag skulde spares, saavidt i mine ringe Ævne staaer, til at befordre Deres Velfærd. Af Conditioner har ieg ingen havt, som kunde være Dem tienlig eller behagelig: Men vær forvisset om, at ieg ikke skal forglemme, enten at bekymre mig der om, eller tilkiendegive Dem, om og naar ieg maatte have nogen, som De kunde skøtte om. Vel har en god Ven talet til mig om en Student til en Forpagter ude ved Calundborg: Men fordi det er saa langt fra Kiøbenhavn, Lønner ikkun liden, nemlig 20 Rdlr., og Børnene mange, sluttede ieg strax, at conditionen ikke vilde blive Dem anstændig, og lod den derfor uden videre Bekymring gaae bort. Hvad De ellers i Deres sidste gode Skrivelse behager at melde om vore Troppers og Flodens udrustelse, da er det vel sandt, at mand for nogen tiid siden var dermed i heftig Arbeid, men nu igien paa nogen tiid har alting været gandske stille; og Gud give os at sidde stille i den ønskelige Rolighed: Men skulde det igien yttre sig, at enten Skibe eller Landfolk skal ud, da maae De forlade Dem til, at ieg strax skal forhøre s. 25 mig om, hvad Vei andre tage, som søge at beforders enten til Skibs- eller Feldt-Præst, og ufortøvet lade Dennem det vide.

Imidlertid faaer De i alle ting at haabe til det bedste, og glæde Dem i den samme Trøst, som ieg og andre fattige Børn har, der maa slæbe og stræbe os igiennem Verden, nemlig Guds faderlige og forunderlige Forsyn for sine Troende, hvis Virkninger gandske vist ere os langt nærmere og større, end vi oftest troe eller tænke. For Resten veed ieg ikke bedre at ønske Dennem i dette Nye Aar og fremdeles, end Guds bestandige Varetægt og kraftige Velsignelse til aid Deres Foretagende, og til alt det, som i nogen Maade kand forfremme Deres Lyksalighed, hvornæst ieg med en hiertelig Hengivenhed stedse skal beflitte mig paa at være

Høistærede Monsieur Østerild

Deres

tienstberedvilligste tiener og
oprigtige Ven.

Kiøbenhavn, d. 4. Januarii 1743.

à Raunstrup.

s. 25

5. Januar 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

Begge D. V.s gunstige Skrivelser af 3. og 4. hums haver ieg bekommet, og takker af et ærbødigt Hierte, saavel for det kiærlige Ønske, som for den gunstige Forsikring om en bestandig Bevaagenhed, den ieg saa meget mindre tviler om, som ieg nu i saa mange Aar baade har haft saa store og anseelige Prøver deraf, og herefter med Guds Hielp skal beflitte mig paa at gjøre mig mere og mere værdig dertil.

Naar Vognen bringer Uhrmageren op igien, vil ieg af den Leilighed betiene mig til at tage imod D. V.s Godhed, s. 26haaben de, at D. V. efter Løfte et par Dage forud giver mig Underretning derom.

Ellers faar ieg nok forinden al bede D. V. om noget til Gassens Forøgelse, eftersom det vel ikke vil feile, at der io vil blive een og anden Udgift saavel til Monsieur von der Maases¹ som muligen til D. V.s egen Fornødenhed, og ieg maae vel ogsaa forsyne Mr. v. d. Maase med noget til fornødent brug i min Fraværelse.

At melde om Nyt, da muligt D. V. vel allerede har hørt, at lustitarius Seckmand² døde Nytaars Morgen Kl. 3, efterat han om Nytaarsaften havde været frisk og til bords med de andre og ikke blev ret syg før mod Midnat. Samme Nytaars Aften gjorde den Russiske Minister Baron Korf et meget stort Ball, som saalænge tilforn havde været snakket om, og Fredag Aften næst for ved havde lustitz R. Thestrup³ et stort Selskab, som med Spil og Dands holdt sig lystig til om Morgenens Kl. 3, da Lystigheden blev spildt formedelst en Ildebrand, som opkom paa Kiøbmagergade og lagde den øverste Deel af et Huus øde. Jeg forbliver

Høigunstiges Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 5. Ian. 1743.

s. 26

8. Januar 1743.
Til FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

Ieg kand ikke efterlade strax at give D. V. tilkiende, at ieg i aftes rigtigen har bekommet D. V.s gunstige Skrivelse s. 27og den derudi indlagde Banco-Seddel paa 100 Rdlr., som ieg paa omskrevne Maade skal anvende og rigtig gjøre Rede og Regnskab for. — —Tiden tillader mig ikke denne Gang at eftersee eller conferere med Hr. lustitz R. Gram angaaende Omstændighederne med Lexicon¹. Saa meget erindrer ieg, at Arbeidet begyndte², saasnart Contracten var skreven, nemlig d. 23. Octob. 1741. Hvad Nyt angaaer, da har der vel andre meldet D. V., at Enkedronningen ligger farlig syg af Børnekopperne, hvilken Tidende een af bendes Laquais, som i Løverdags drog fra Clausholm, i gaar Morges har bragt Frue Grevinde Laurvigen³, som derover er gaaet til Sengs.

I Løverdags blev Sl. Seckmand begravet, og er Etatz R. Schouboe⁴ bleven lustitarius igien, ved hvilken Forandring man siger, at Mr. Lowsens⁵ actier temmeligen ere faldne. Man mener nu, at Mr. Kleve faaer sin fulde Løn som lustitz Secreterer. Etatz R. von Støcken⁶ har faaet 200 Rdlrs. tillæg, lustitz Raad Munch⁷ 200 Rdlr. og Assessor Albertin⁸ 200 Rdlr. Skibene, som skal udrustes, ere nu udnævned, ligeledes alle Officererne. Den yngste Greve Laurvig⁹ har faaet sin Ordre, at han skal staae under s. 28Commandeur Tønders Commando uden tvil paa den Norske Løve. Ieg forbliver med sædvanlig ærbødighed

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Kh. d. 8. Ianuar 1743.

Udskrift:
A Monsieur
Monsieur de Rostgaard
Conseiller des Conferences
du Roy
à
Kraagerop.

Franco.

s. 28

11 Ianuar 1743

11. januar 1742.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

Skal det komme an paa at betiene sig af nogens Godhed, da giver ieg ingen deri det ringeste efter. D. V. har i sin sidste gunstige Skrivelse af 9. huius forundt mig en kiærkommen Frihed, hvilken ieg herved uden Undseelse bruger til at anmode D. V. om en Vogn, med hvilken ieg næstkommende Tiisdag om Gud vil kunde reise til Kraagerop, eftersom ieg har indrettet mine Sager saaledes, at ieg paa Mandag Aften kand være gandske færdig til Reisen: Men skulde det ikke falde D. V. beleiligt før længere hen i Ugen, skal det være min Skyldighed at bie derefter. — — Nyt erindrer ieg i en Hast intet, uden at Byfogden lustitz Raad Jentoft er bleven Assessor i Høieste Ret ¹. Mr. Henrichsen, s. 29 som nu har faaet alle sine Sager hiem, har leveret mig den Engelske Mechaniske bog om Handverker ¹, som ieg ved min Ankomst skal have den Ære at levere D. V. I det øvrige forbliver med største Ærbødighed

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 11. januar 1742 ²

s. 29

15. Januar 1743.

TIL TERKEL KLEVE ³.

Velædle og Velb. Høitærede
Hr. lustitz-Secreterer!

Det allersidste Brev, ieg skrev i afvigte Aar, var det, som ieg luledag lod afgaae til min kiære Herre, og det allerførste Brev, ieg i dette Aar bekom, var Hans angeneme af 17. Decembris, som ieg iust Nytaarsdagen selv blev glædet og æret med. I begge Dele, mener ieg, til min Fordeel at ligge et vist Omen skiult, og sandeligen maae det være et godt Tegn, at een og den samme Ven er baade Begyndelse og Ende, la at saa elskværdig, saa oprigtig, saa velundende en Ven er baade den første og den sidste, man i Aaret har at bestille med. Om ieg i det forige Aar saaledes har opført mig imod hannem, at Enden kand kaldes god, tør ieg ikke sige: Men det maae ieg tilstaae, at Hans artige Skrivelse og kiærlige Ønsker har gjort mig en glædelig Begyndelse af dette Aar, og spaaer mig om noget virkeligt godt inden Aarets Udgang. I det ringeste har ieg fra Hans s. 30 kiære Haand en fuldkommen Forsikring om et velmenende Hierte og et bestandigt Venskab, qva nihil mihi prius, nihil antiqvius. Bliver da bemeldte Omen i ingen anden ting opfyldt, skal dets Fuldkommelse i dette ene Stykke være mig nok, at min kiære Herres Venskab maa være det første og det sidste, som ieg iblandt andre Sinds- Forlystelser kand have at rose mig af. Kunde mit eenfoldige Hiertes Ønsker formaae noget til Hans Fordeel i dette lykosaligen begyndte Ny Aar, da skulde der slet intet feile Hannem af alt det, der kand befordre Hans Legems Helbred og Sinds Fornøielighed, og visseligen skulle nærværende Omstændigheder faae et langt ønskeligere og Hannem behageligere Udfald, end det vel har Udseende til. Vedkommende har intet mindre sparet end al optænkelig Umag; der har været godt Haab og gode Løfter, Men Ulykken er, at de ere saa mange og raske Munde, der snappes endog om det Bid Brød, som en anden med rette tilkom. Det skal smerte mig saa meget som nogen, om Retten ikke nyder sin Gang; Men hvad skal man sige, Man faar at haabe det bedste og opholde sig med den Fortrøstning, at Gud kan gjøre alting godt, og bedre end vi selv kand forestille os. Vel har een af vore gode Venner været mistænkt som en Medbeiler til denne Brud, men ieg tør med en god Samvittighed undskylde den samme, og bekræfte, at om han i disse tider nyder noget, som er gjort meget ord af, da bliver det den Løn eller noget af den Løn, som den ny Ceremoni-Mester v. H. ¹ tilforn havde som Assessor i Cancelliet.

Den Anmerkning, min Herre behager at gjøre over de Lærde i Paris, staaer mig ret an, og hiælper meget til at stoppe Munden paa de Skriftkloge, der har alt for høie Tanker om de Parisiske Fuldkommenheder. Ieg ligger i daglig Klameri paa mit Fædrelands Vegne, og maae med Ærgrelse fornemme, s. 31 at, om de var een eller hundrede, der har været i Paris, saa ere de lige gode og enige i at rose det hos Fremmede, som er liden Roos værdt, og laste det hos deres egne som er liden Last værdt. Jeg tilstaaer, at der er Klinte iblandt Hveden hos os, og ieg er vel ikke saa gal at negte. at der findes Hvede iblandt Klinten paa andre Steder. Det er ingen Kunst at blive anseet for Lærd, naar al Verden anhører Folkes ringe og opblæste Viisdom med Forundring, naar man ikke siger dem et Ord imod, giver dem Ret i alle ting, og antager hvert Ord som et Svar fra Oraculet til Belphis: Men, kommer der en eenfoldig Dansk literatus, som endnu ikke har lært etter Hieronymi Dandse Bog ¹ regelmæssig at gjøre reverencer, i færd med den stortalende Pariser, og af en taabelig Uhøflighed plumper ind i den Høilærde Mands Tale med en liden og ikke ugrundet Indvending, kunde der let blive Splid i Kortet ². Hvorom alting er, saa glæder det mig, at min gode Herre beviser sig at være en velsindet og grundig Dansk Patriot, der dømmes uden Vild, og ikke saa letsindigen lader sig indtage

af et vellystigt Væsen og en utidig Høflighed til at agte sit Fæderne Land imod fremmede Lande som en Bly-Kugle imod et Guld-Æble, eller som en vild Krat imod en vel plantet Paradis. Den Trette angaaende, at vore Danske Fruentimmer i Almindelighed ikke skulle være saa vel opdragne, saa bemidlede, eller saa smukke som de Parisiske eller Engelske Piger, da lader ieg den staae ved sit Værd, og mener, at, om Vores maaske skulde mangle noget i de to første Poster, give de dog Fremmede i Smukhed slet intet efter: Dette maae man dog lade de Franske Møer, at de forstaae bedre end de Danske at betiene sig af Sminke-Flasken, og altsaa kand til et Syn vere smukke nok, ligesaavel som endeel s. 32 af deres Mands-Personer til at hÅre engang kand synes temmeligen hÅilÅrde; Men naar Sminken tages af, og begge Parter betragtes ved Dagens Lys, kand der komme en slet Skikkelse nok herud.

Hvad Hans Sager fra Holland angaaer, da maae de for lang tid siden vÅre ankomne, men om det er een eller to Pakker, kand ieg ikke sige, thi der har altid vÅret noget i Veien, saa ieg endnu ikke har seet dem. Ellers har Hr. Conferentz Raad Tott for nogen tid siden spurgt mig, hvor han skulle levere Betaling for den Bog fra GÅttingen; men hverken Mr. Ortved eller ieg veed nogen Beskeed derom. Bemeldte Herre lader meget flittig hilse, og takker for hans gode Skrivelse, som han selv enten i dag eller paa LÅverdag vil have den Åtre at svare paa, og da tillige give sine Tanker tilkiende om de BÅger, Han mueligt i Paris maatte forlange. Skulde det vÅre vist, som Hr. Conferentz Raaden berettede, at Min Hr. lustitz-Secreterer ved disse Forandringer skulde have erholdt 300 Rdlr. Forbedring, da er det dog nogen TrÅst, og glÅder mig af Hiertet, og kand ieg bevidne, at Hr. Conferentz Raaden var meget fornÅjet derover, men havde dog hellere undt Hannem Tienesten heelt og holdent.

Min Herre begierer Underretning, hvo vores Norske Blanca har vÅret. Jeg veed i en Hast ingen anden af det Navn, end Kong Magnus Smeks Dronning i S verrig, som var Moder til Kong Hangen, Dronning Margrethes Gemal og Kong Olufs Fader. Blanca var en Fransk Prinsesse ex domo Valesia, Comitiss Namurensis Datter, hun blev gift til Sverig ikke IÅnge efter 1330, avlede med Kong Magnus to SÅnner og 3 Å 4 DÅttre. Hun fik sin ene SÅn til Konge i Norge og gjorde for hannem det Giftermaal med Dr. Margrethe imod StÅndernes Villie. Den anden SÅn Erich, som, da Faderen blev afsat, kom paa den Svenske Throne, skal hun selv have forgiven med Slangeblod, og sat sin Gemal Kong Magnus igien paa Thronen. Hendes Livgeding, som K. Magnus 1343 gav hende, var Bohus, Malstrand og Elversyssel i Norge. Hun dÅde 1365 og s. 33 har udstaaet meget for sin urolige Herre. Dette er saa meget ieg for denne gang om Dronning Blanca veed at melde. Ellers erindrer ieg, at Min Herre i eet af sine forige Breve har forlangt at vide, om der har vÅret nogen Fransk Ambassadeur i Danmark af det Navn DanÅus? JNei, kiÅre Herre, Man tager nok fejl i Navnet, og vil mene den berÅmmelige Carolus DancÅus, som var Fransk residerende Gesandt i Danmark omtrent i 40. Aar, og dÅde her i KiÅbenhavn d. 12. Octob. 1589, gammel 80. Aar, og blev begravet i vor Frue Kirke. Han havde tient fire Konger i Frankrig med stor Troskab og var meget afholden her hos K. Christian den 3. og K. Frid. den 2den. Han har gjort Danmark gode tjenester i den langvarige Svenske Feyde og beviist megen Flid og NidkiÅrhed ved den Stetinske Fred. Han var en meget IÅrd Mand og har elsket alle IÅrde Folk, og igien vÅret hÅit elsket baade af LÅrde og UIÅrde her i Danmark. Han har vÅret en meget godgiÅrende Mand, saa at, da hans LÅn engang paa nogle Aar holdt op formedelst de indbyrdes Uroligheder i Frankrig, og han maatte sette sig i stor VidtlÅftighed, har han dog ikke ladet af at udÅse sine sÅdvanlige og store Almisser til Fattige. Mange BÅger skal i de Tider for hans store Dyders Skyld vÅre hannem dedicerede. Han skal have forfattet de Efterretninger, som findes i en Bog, kaldet Thesaurus Politicus, og Mercatoris Atlante, angaaende Danmarks Rige. Kunde Min Hr. Secreterer komme over endeel particularia angaaende denne brave Herre og andre Franske Gesandter, som har gjort Danmark tjeneste, vilde det blive noget smukt og behageligt for os Danske Patrioter.

Her har gaaet en Snak, at en Winslon i Paris skulle vÅre dÅd. Om det er sandt eller LÅgn, og om det er den gamle ¹ eller unge ², derom vilde ieg ved Leilighed udbede mig nogen vis Kundskab. Mag. Horrebon ³ er i disse s. 34 Tider ble ven Professor Extraordinarius, og skal succedere sin Fader, naar han ved DÅden afgaaer. Hr. Secr. Henrichsen har fornyligen forÅret til H. K. Majst.s Cabinet 6 rare Danske MÅnter, og tillige overgivet en Aftegning og Beskrivelse paa dem. Om ieg erindrer ret, vare MÅnterne disse: En Hardecnut, en bracteat, tvende af Frid. Imi, een med Henr. Rantzous Billede, og een slagen paa Doet. Lassenium. Dog maae min kiÅre Herre ikke lade sig merke dermed, uden Mr. H. melder noget derom. Doet. WÅldike er den fÅrste, som er kommen i det ny LÅrde Selskab, siden det af MÅnt-Commissionen er ble ven omstÅbt til et antiqvitÅts-Collegium. Man venter med det fÅrste at see noget fra H. K. M. angaaende samme Selskabs Indrettelse. I April Maaned reiser Mr. Henrichsen ud paa Landet, eftersom han nu gandske har taget sig directionen paa over sin Faders Gods, og IÅgger sig nu med al Magt efter at blive en god Landmand. Mr. H. har nu fÅrst i forige Uge faaet sine Sager fra Engelland; de har vÅret mange slette Skiebner undergivne, dog nogenledes uskadde hiemkomne. Vores gode Biskop har en tid lang vÅret temmelig hart daran igjen. Oberst Lieutenant Langhorns ¹Frue er nyligen dÅd i Barsel-Seng. At Enke-Dronningen dÅde paa Clausholm d. 7. Jan. sidst, efterat hun i fiorten Dage havde vÅret syg af BÅrne-Kopper, har andre vel meldet, ligeledes at Kamer-Herre Reetz og lustitz R. Kaalund har faaet Ordre til at forseigle paa Clausholm og at eftersee, hvad Brevskaber der findes, og om der er gjort nogen disposition, hvorefter saavel Sorgen som Begravelsen vil blive indrettet. Han har vel og hÅrt, at vi her ere i Arbeide med at udruste en liden Flode paa tolv Rangs-Skibe og 6. Fregatter, hvortil Officererne ere udnÅvned; det fornemmeste Skib skal Conimandeur TÅnder fÅre, under hvis Commando den unge Greve af Laurvigen og Capitain IudichÅr skal staae. Den unge Greve

Daneskiold s. 35 skal få, reeet af Skibene. Sidst i denne Maaned, om Gud vil, reiser ieg efter SÅdvane ud paa Landet til Hr. Conferentz Raad Rostgaard, og bliver der en 4 Å 6 Uger til visse. Imidlertid vil ieg bede, at Min Hr. Lustitz Secreterer ikke derfor glemmer mig, da ieg forsikrer, at Hans Breve ikke blive mig mindre kiÅrkomne paa Kraage- rup end i KiÅ, benhafn. Hr. Secreterer Hofman hilser meget venligen. Ieg haaber inden Foraaret at kunde om hannem melde noget godt Nyt. Hr. Lustitz Raad Gram lader og tjenstligen hilse; ieg haaber, at min Herre har faaet hans Brev, som gik bort under mit seneste. Ånskede gjerne at vide, om vi maae vente den GIÅde at see min kiÅre Herre tilstundende Sommer. Vil for det Å, vrige altid beflitte mig paa, med en besÅ, nderlig HÅ, iagtning at henleve

J. Langebeks Breve.

3

VelÅdle og Velb. HÅ, istÅ, rede Hr. Lustitz Secretaire
Hans ydmygste og tjenstforbundne Tiener
I. L.

Khavn d. 15. Ianuar 1743.

P. AS. Mr. Hofman¹ i Leipzig har nylig ladet stikke Griffenfeld i Koberstykke, in 8V0, og vil formodentlig give hans Historie ud.

Til Hr. Lustitz Secreterer Kleve Å Paris.

s. 35

21. Januar 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

HÅ, igunstige Herre!

Ieg har rigtigen bekommet de tre sidste D. V.s gunstige Skrivelser. â€” Det fÅ, rste af disse Breve foraarsagede mig ikke en liden bekymring over D. V.s og de kiÅre FrÅ, keners s. 36Upasselighed af den her i KiÅ, benhavn kaldede Modens Syge¹, det andet derimod giver dog nogen FortrÅ, stning om en god Forandrelse, den ieg af Hiertet Å, nsker, og haaber ved den HÅ, iestes Bistand at finde Dennem alle i fuldkommen Helbreds-Stand, naar ieg, om Gud vil, enten sidst i denne Maaned, eller fÅ, rst i den fÅ, lgende, efter D. V.s eget gode Behag, har den Åtre et see Kraagerup.

3*

Det forlangede Svar fra Hr. Lustitz Raad Bcnius² skal ieg med det fÅ, rste forskaffe. Skal ei heller forglemme, om muligt, at faae een af Prof. Bethardings Afhandlinger om de Norske Orme³.

Hvad Arbeidet ved det Danske Lexicon angaaer efter Accordtens Sluttelse, da begyndte samme midt i det Bogstav B. i det Ord Bliver, og formedelst den forangaaende lacuna er ingen numere sat paa Resten af samme Bogstav: Men det veed ieg, at efter Accordten arbeidede ieg endnu 7 Uger paa B. og fik Betaling for 7 Uger, nemlig fÅ, rste gang den 28. Octob. og sidste gang d. 9. Becemb. 1741, og altsaa maae Slutningen af B., som efter Accordten er forfÅ, rdiget, ongefÅ, r vÅ, re 168 Ark.

Angaaende Hr. Secreterer Henrichsens Begiering tit D. V.⁴, da skal ieg, maaskee i denne Dag, paa en god Maade sÅ, ge at forestille hannem D. V.s Tanker. Ieg kan ikke negte, at han, saavel som Mr. Kleve, Mr. Hoffman, Mr. MÅ, ller og visse fornemmere MÅ, nd, ofte har fristet s. 37mig i den Materie. Ieg har deraf IÅ, rt, at det er en Kunst at vÅ, re neutral og forholde sig saaledes, at ingen af Parterne bliver fornÅ, rmet. At sige, at D. V. intet Rart eier, kand ieg ikke, uden at blive anseet af de fristende for den, der ikke farer med Sandhed eller ikke staaer paa det, som er til D. V.s egen Åtre. Og at sige, at D. V. har meget Rart. og at give det samme den fortiente BerÅ, mmelse, tÅ, r ieg ikke, uden at stÅ, de D. V. og forvolde D. V. een og anden deraf flydende Uleilighed. Altsaa har ieg, det meste mueligt, gjerne holdet Middelveien, og i saadant Fald svaret, at D. V. vel endnu har en heel Deel BÅ, ger, men de fleste af det Slags, som bruges til daglig Nytte og Forlystelse, ia vel ogsaa endeel smukke Manuscripter, men de fleste af den beskaffenhed og i den Uorden i henseende til de mange Slags Materier, der i hvert af de store Bind ere sammenskrevne, at det vilde falde D. V. alt for besvÅ, rligt, ia snart ikke mueligt at tiene gode Venner med nogen Efterretning om een og anden particularitet, som maatte forlanges. Og mener ieg, ved saadanne Svar at have gaaget den sikreste Vei imellem Sandheds Udsigelse og Fortielse til at undgaae D. V.s og de andre gode Venners FortÅ, rnelse.

Vel har ovenmeldte ofte givet mig store Fristelser, men ikke en mindre Fristelse finder ieg i den Åtre, D. V. behager at bevise mig, med at lade mig forud see det Vers over den gode Vens Vaaben¹. Ieg bekiender mig alle tider at vÅ, re en slet PoÅ, t, og derfor kand min Dom i den Materie ikke sÅ, nderligen enten reise eller

fÅ|de: Men skal ieg endeligen meddele min ringe BetÅ|nkning, da syntes mig, at Tankerne ere overmaade artige og artigen udfÅ|rte, saa at Verset ikke andet kand end blive Mr. Henrichsen til stor Å|tre og FornÅ|jelse 2. â€” â€”

s. 38l gaar er Sorgen anlagt for Enkedronningen. Fire Uger skal der vÅ|re heel Sorg og fire Uger halv Sorg. Hendes Liig skal nedsettes i Roeskilde nÅ|st ved Margrevindens. Ieg veed ikke, om ieg tilforn har skrevet, at Mag. Horrebow er bleven Professor extraordinarius, og skal med tiden succedere sin Fader. Tidens og Papirets Korthed forbyder mig at foruleilige D. V. med stÅ|rre VidtlÅ|ftighed, maae derfor til Slutning skrive mig

HÅ|igunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khavn d. 21. Ian. 1743.

s. 38

23. Januar 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

â€” â€” Det glÅ|der mig meget, af D. V. sidste gunstige Skrivelse af 22. huius at fornemme, at D. V. med mit seneste Brev har fundet sig fornÅ|jet. Saasnart ieg kand faae at vide, hvor Mr. Chamereau er at finde, skal ieg berette ham Deres V.s Svar paa hans Skrivelse ¹. Ieg har i denne Aften, da ieg har fyldt mit 35te Aar, holdt min FÅ|dselsdag hos Mr. Henrichsen, og ved den Leilighed overleveret hannem D. V.s deilige Epigramma over hans Vaaben, med hvilket han var overmaade vel fornÅ|jet, og lovede at ville sÅ|ge Leilighed til sin Å|rbÅ|digste Taknemmelighed at aflegge. Men den gode Mand kand ikke bringe af Hovedet, at D. V. io gierne kunde bevise ham den tjeneste, at give hannem Anledning til een og anden curieux Materie i den Danske Historie, som var vÅ|rd at skrive om. Jeg har giort ham Anslag paa det lÅ|rde Skrift, som den lÅ|rde Prest fra s. 39 Anholt ¹ forgangen Aar udgav under den titel: HÅ|r du Danske Mand, hvorudi han forestiller adskillige pia desideria i den danske historia literaria. H. K. M. har nyligen forÅ|ret 1000 Rdl. til sine Mynters Udstikning, har ogsaa for kort siden givet den fÅ|rste skrevne Ordre til det ny lÅ|rde Collegium. Foruden Gram, Pontoppidan og Henrichsen ere endnu ingen uden WÅ|ldike og Ramus kommen derudi. Deres Samling har hidindtil vÅ|ret om Tiisdagen, men nu herefter holdes den om Mandagen. Vores gode Biskop er nu saa vidt kommen sig, at han begynder at kÅ|re lidet ud, for at venne sig til Luften. I det Å|vrige forbliver med stÅ|rste Å|rbÅ|dighed

HÅ|igunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 23. Ianuar
om aftenen 1743.

P. S. Ieg havde neppe troet, at Mr. Chamereaus Brev havde vÅ|ret om Penge; thi, da han leverede mig sit Brev, fortalte han mig med saadan FornÅ|jelse, at han var kommen til Rigtighed med Partenet.

s. 39

26. Januar 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

HÅ|igunstige Herre!

â€” â€” I Hr. Lustitz R. Rami Huus har ieg vÅ|ret 3 gange og ikke faaet ham selv i tale â€” â€”: Men han har ved sin Tiener ladet mig sige, at Soolskiven er hos Maleren, og kand ikke ventes at blive fÅ|rdig fÅ|r om 2 Å| 3 Ugers tid.

En Latinsk Lciquay skal ieg gierne med al Taushed giÅ|re mig Umag for, men det er ikke venteligt at faae saadan een, siden Skolerne nu ere ikkun faa og nogenledes vel aflagde, saa at de, der tegne til noget Godt, neppe s. 40 giver sig derfra. Og een, der for nogen Udyds eller Dum- heds Skyld forlader Skolen, var D. V. ikke tient med.

Ved denne Leilighed sender ieg det andet exemplar af H. R. Levnet ¹, som ieg har skrevet det manglende til, saaledes som det er. Hvorhos fÅ|lger endeel Vers, og der- iblandt 3de Stykker fra Mr. Wadskier: Item en Fortegnelse paa de Skibe, som skal udrustes, og paa de Officerer, som skal fÅ|re dennem.

Monsr. Chamerean mÅ|dte ieg i gaar lykkeligen paa Gaden og berattede ham om D. V.s Svar paa hans Brev

², hvilket han tog op med en fransk Compliment.

Nyt veed ieg i en hast ikke, uden at der skal vÃre ny Ordre for Tropperne at vÃre marchfÃrdige³. Bagerne har faaet Ordre hver at forskaffe 4000 Pund SkibsbrÃd.

Ieg forbliver

HÃ, igunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 26. Ian. 1743.

s. 40

29. Januar 1743.

TIL OLUF KAMP⁴.

VelÃrvÃrdige og meget VellÃrde
Hr. Oluf Kamp!

Deres VelÃrvÃrdigheds hÃ, itÃrede Skrivelse af 16. huius har ieg i Aftes rigtigen erholdet, og kand ikke efterlade, s. 41 med denne Post igien at lade disse faa Linier til tjenstlig Giensvar indlÃ, be. Den Tidende, som D. V. behager at tilmelde mig, om min Sl. Broder Peder Langeheks dÃ, delige Afgang, kand ikke andet end sette mig og mine Syskende i nogen sÃ, rgelig BevÃ, gelse. Men naar enhver af os betÃ, nker hans og vores Tilstand baade for nÃ, rvÃ, rende og tilkommende vidt udseende Tid, har vi mere Aarsag til at vÃ, re fornÃ, jede og takke Gud, som har bortkaldet vores Sl. Broder fra meget Ondt at igiennemgaae og lidet Godt at haabe, end at sÃ, rge og vÃ, re bedrÃ, vede. For den Godhed og Omsorg, som D. V. har beviist ved hans Begravelse at besÃ, rge, findes vi alle skyldigst forbundne og aflegge herved vores hiertelige Taksigelse. At Hr. Amtmanden i Thisted skulde have nogen Rettighed til at forrette Skiftet efter min Sl. Broder, seer ieg i en Hast ikke; tviler ogsaa meget derpaa, at nogen kand forbyde os, der saa godt som alle ere myndige Arvinger, at giÃ, re og lade med vores Sl. Broders ringe Efterladenskaber, som os best godt synes, helst da han ikkun var en ledig og IÃ, s Person og ingen synderlig VidtlÃ, ftighed har efterladt sig. Siden ieg derfor ikke veed nogen nÃ, rmere og bedre Ven der i Egnen, som ieg i sliig Anliggende kunde anmode, falder herved min og mine Syskendes tjenstvilligste Begiering til Deres VelÃrvÃrdighed, at som De altid har beviist Dem en Fader for den AfdÃ, de, de da ogsaa ville have den Godhed for os samtlige Efterlevende, paa vore Vegne at tage Dem vores Sl. Broders ringe Stervboe fuldkommen an, saa fremt det uden alt for stor BesvÃ, rlighed og Bryderi skee kand, og dermed giÃ, re og lade, som De til vores Beste tienligt eragter, giÃ, re alting det snarest og hÃ, ieste nmeligt i Penge, udbetale og indfordre, hvad han kand vÃ, re andre, eller andre hannem beviisligen skyldig, og bringe alle ting paa beste Maader til fuldkommen Endskab og Rigtighed. Vi forseer os herudi til Deres VelÃrvÃrdigheds Oprigtighed og altid befundne Godhed, og lover at erkiende saadan HÃ, flighed og tjeneste med tilbÃ, rlig taknemmelighed. Venter med det fÃ, rste igien fra D. V.s kiÃ, re Haand at see en liden Underretning, s. 42 hvad Udfald denne Handel vil menes at faae. Hvad Postpenge eller anden Bekostning, som ved den Leilighed foraarsages, behager D. V. af det overblivende at giÃ, re sig selv betalt. For det Ã, vrige nÃ, st min og Syskendes skyldigste Hilsen til D. V. saavelsom vores kiÃ, re Moder¹ og andre gode Venner, lever ieg med en bestandig Hengivenhed

Deres VelÃrvÃrdigheds
Ã, rbÃ, digste og tjenstskyldigste tiener
I. L.

Khvn. d. 29. Ian. 1743.

Ã, Skioldborg PrÃ, stegrad.² i Thye.

HENRIK HENRICHSEN TIL LANGEBEK³.
Monsieur Langebek!

War det May Maaned, som det er February, vilde ieg bilde Mig ind, at de charmer, sora Landet fÃ, rer med sig, hafde saaleedes indtaget Dem, at De vÃ, mmedes ved at tÃ, nke paa et saa stille, bedrÃ, vet og med Hovedet heldende Khvn. Var De i Paris, som De er paa Krogerup, vilde ieg tro, at De preparerte Dem til Fasten; eller, om det var for gode Tanker at have om en Antiquario, at De brugte preservatif for SkiÃ, rbug, eller at De ageerte homme galant. Men nu maa ieg tÃ, nke, enten at De er reist expres til Krogerup for at moquere Sig over vor stakkels By og for med Flid at glemme dens Indvaanere, eller og maa ieg tro, at De paa Krogerup finder altid baade Sommer og Paris, og paa den Fod er det, s. 43 ieg vil tage det, naar ieg undskylder Deres ForsÃ, mmelse i at skrive Mig til. Saa aimable og venerabel en Vert, saa charmant et compagnie, saa god en gout, som regerer i hver en Vraa i Huset, saa mange Visdoms, Erfarenheds og

LÃ¡rdoms regler, som daglig hÃ¡ris og Ã¡vis, kan vel fly alle fem Sandserne nok at bestille og vÃ¡re capable til at distrahere een, som var endnu mindre indifferent for sine Venner end De. Men, vil De sige: hol op at moralisere, Mine Ã¡rne klÃ¡er efter nytt. Men hvad nyt vil De vente fra en, som kommer sielden paa Pikenikker, og endnu mere sielden i Barselstuer og Julestuer, thi det interessante nyt faaer ingen at viide uden sub sigillo silentii, og bliver her mysterium, indtil det paa engang kommer i alles Munde. Krigen tÃ¡nkes der ellers paa for Alvor, KiÃ¡benhavn har faaed Kongel. Ordre i gaar at anskaffe 350 Heste og 80 Kudske for at bortfÃ¡re Attolleriet inden 6 Uger. Voris nova domestica privata ere kuns faa. Den unge Grev Danesciold er kommen hiem. Hos Hans Farbroder ¹ er der bal og tractament hver anden Dag. Vores Norske Heros, det forstaaer sig, ieg taler om Mons. LÃ¡vensciold ², er og kommen hiem. Grev Taube, Min gode Ven, ventes snart her til Byen. Grev Rantzou har ieg nylig faaet Bref fra; Hand skriver intet uden om hvad Hans Been tager sig fore; Resten vil Hand formodentlig ieg skal giette.

Secr. Hofman har, som her siges, sagt sig af med sin Bestilling. Jeg tager mig en Kone, siger hand, og derfor kan Hand ikke komme. Er det da saa stort et Marked, Hand har gjort: Hand faaer 32000 Rdl. for at see stedse paa og vÃ¡re nÃ¡dt til at divertere en SurÃ¡jet Jyde Pige, som har ei mere Opdragelse end en FÃ¡-Rygter Datter. Jeg for Min Deel gav heller 32000 Rdl., om ieg hafde dem, for at faae et par smukke tindrende Ã¡ine at see paa. Om et Fruentimmer og hafde Artzballer og all Resten i Proportion som Venus, og bar ingen smukke Ã¡ine, er da ei all Legen spilt! De penseer s. 44alleene, som et par smukke Ã¡ine kan fournere mig med, er meere vÃ¡rd end en Guldmine. Et par Sure Ã¡ine, encore une fois, a tanto malo libera nos Domine.

Til Slutning et par Ord om Mig Self. Presidenten af Societetet i Engeland, Chavalier Folkes, har nylig beÃ¡ret Mig med et Bref, hvor Hand lader Mig vide, at Jeg i Sl. Nordens sted er proponeret til at vÃ¡re Membrum societ: Beg:, og at electiones skal gaa for Sig i Martii Maaned. Hand begierer tillige at blive et Membrum af det Societet, hand formeener her skal oprettes. Dette Bref har Geh. R. v. Holstein taget til Sig for at vise Hs. Majestet. Min Gage har ieg og faaet forÃ¡get: ieg skal herefter have den af Cancelli-Sportlerne, og ere de altsaa uvisse. Men i hvor det gaaer, er det dog end 400 Rd. om Aaret. I et Land, hvor det ei [er] en vogue at holde Maitresses, og for Een, som har donum continentiÃ¡, som ieg, er det nok, allerhelst naar mand faaer saa god en Zusatz til, som ieg. En fin ieg er fornÃ¡iet, og er det en Satisfaction for mig, at ieg uden AnsÃ¡gning er h leven prÃ¡fereret Mange, som har lÃ¡bet Storm og har haft Meriter i Skokke Tal at beraabe sig paa; men de Got Folk glemme, at de ere Lutheraner; thi den Sl. Mand har sagt, quod onustus bonis operibus non intrare possit per portam angustam.

Hvor gaar det med Curiositeterne; giÃ¡r De mange deconverter; tÃ¡nker De noget paa Mig; finder De nogle Materialia, som De kunde fournere Mig med, der kunde give Mig Anledning til at legge min Skilling i Lavet med, eller siger De, som der staaer i Evangelio: Herren haver dem Self behov. De maa giÃ¡re og lade, hvad De vil, saa skal De dog aldrig vÃ¡re god for at forhindre Mig, at ieg io med megen Consideration stedse forbliver Deres

Tienstvilligste Ven og Tiener
Henrichsen.

Den 22. Febr. 1743.

A Monsieur, Mons. Langebek Ã¡ Krogerup.

s. 45

24. Februar 1743.

TIL HENRIK HENRICHSEN ¹.

VelÃ¡dle og Velbyrdige
HÃ¡jistÃ¡rede Hr. Secretaire!

Var det Maimaaned som det er Blidemaaned, og var det Sommer som det er Vinter, eller var det for mig paa Kraagerop som i KiÃ¡benhavn, da skulde intet Arbeid saaledes holde mig, at ieg io lÃ¡nge siden skulde have i agt taget den Skyldighed, med hvilken ieg er Hannem forbunden, og ikke ladet mig, som nu skeet er, af Hans besÃ¡nderlige HÃ¡flighed forekomme, ia da skulde det nu ikke fattes mig paa fornÃ¡den Tid, Materie og Eftertanke, til at besvare saa artigt, saa stateligt, saa riigt og saa kiÃ¡rt et Brev, som Min hÃ¡jistÃ¡rede Herre har beÃ¡ret mig, den ringeste iblandt sine Venner, med, og faaer dette at vÃ¡re den fÃ¡rste Undskyldning, ieg bruger saavel for min lange Udeblivelse, som for den slette Stiil, disse faa Linier fremkomme udi. Sandeligen, dersom ieg var reist til Kraagerop i den Tanke, at glemme KiÃ¡benhavn, at vÃ¡mmes ved dens Suurseenhed, at moquere mig over dens Indbyggere, eller for at prÃ¡parere mig til Fasten eller for at bruge preservatif imod SkiÃ¡rbug, eller for at finde her baade Sommer og Paris, eller for at agere homme galant, da har ieg merkeligen bedraget mig selv, og andre, som tÃ¡nke det, tage ilde feil, thi alting befinder sig i en gandske anden Tone. I stedet for et vildt og lystigt Paris er her et ret MÃ¡nster og en fuldkommen Afbildning paa den Ã¡rbare og adstadige Verden, i stedet for den deilige Sommer og de grÃ¡nne Lunde, forlyster man sig i den kiÃ¡lne Kakelovns Krog, i stedet for preservatif imod SkiÃ¡rbug vedligeholdes det sÃ¡dvanlige Arbeid

og en bestandig Stilsiddighed, i stedet for at agere homme galant, ves den Enfoldighed, som en f, d lyde hest s. 46er vant ved og opdragen udi, i stedet for Beredelse til Fasten har ieg som en Antiquarius, desv, ikke endnu t, paa, at Fastelavns Mandag er for Doren, og i stedet for at glemme eller v, med mig eller moquere mig over Ki, benhavn, har ieg aarle og silde saa meget at bestille med alene at t, paa den, at dr, om den, at lystes ved dens Herligheder, at prise dens Borgere lyksalige, at ieg snart ingen Tid fra de Tanker har til overs at efterkomme de andre Pligter, som ieg kand v, een og anden af dens elselige Indvaanere skyldig. Og paa den Fod er det, ieg anden gang bruger den Frihed at undskyldte min n, uundskyldelige Fors, mmelse i at opvarte min Ki, Herre med Skrivelse. Paris maae v, et s, Sted for Liebhave: Men ikke vilde ieg, nske, at Ki, benhavn nogen tid for min Skyld skulde blive Paris, og det er umueligt, at Kraagerup kand blive det. I Ki, benhavn, endski, nt man der veed, hvad for en Prydelse Hovedh, ngsel og bedr, vede Ansigter er, saa veed man dog ogsaa at finde en temmelig Lystighed, naar man ikkun vil betiene sig deraf, og ikke vil gi, re sig selv til svorne Indsiddere. I Paris er for meget af det sidste Slags, men paa Kraagerup er intet uden til Maade af begge Dele. Her er daglig Arbeid, som er blandet med den, dle Frihed, her er Rolighed, som er blandet med Sinds Forlystelse, her er Adstadighed, som er blandet med Behagelighed, her er et stille V, sen, som er blandet med Yndighed og Belevenhed. Det er io alt det, ieg vil, nske mig, det er io alle de Fordele, ieg har s, gt ved min Udflugt fra Ki, benhavn, og det er iust dem, ieg har fundet for mig paa Kraagerop. End mere: Her er en Vert, som er Elsk og, tre v, rd, et Selskab, som er angenemt og Omg, ngelse v, rdt, en gout saa god, som ieg af Verden forlanger, her kand h, res og l, res saa mange Viidsoms, Erfarenheds og L, rdoms Regler, at, om de skulde ud, ves, maatte de flye alle fem Sandserne mere end nok at bestille, og v, re m, gtige til at distrahere den, som endnu var mindre ski, desl, s imod sine Venner end ieg. Det er min Hr. Secretaires egne Ord, og derved s. 47har Han i Sandhed selv lagt mig den tredie Undskyldning i Munden, som er herlig og uden lige til at besmykke ovenmeldte min Fors, mmelse med. Midt under Hans Moraliseren gik det mig, som Han skriver, at mine, ren ki, ede efter Nytt: Men, om ieg var af de Tanker, at Han i, vnligen bes, gte Piqueniquer, Julestuer og Barselstuer, hvad Nytt vilde ieg da vel vente fra Hannem, uden amouretter, K, rligheds Skermydseler og Ammestue-Begivenheder. Nu, da ieg paa den ene Side er forvissat om, at Han intet mmdre end elsker slige Samlinger, og paa den anden Side efter, nker, at Han er et Lem af Staaten og vort ny L, rde Selskab, en Pillere i den Danske L, rdoms ny op reiste Hoved-Tempel, hvad Nytt kunde ieg da andet vente fra Hans ki, re Haand end det, som ieg har faaet, nemlig godt og behageligt. Til Krigs-Rustningen har ieg intet andet at meddele, end de inderlige, nsker, at Gud vil styrke Kongens H, nder, og lade Hans Majestets Foretagende til sine Rigers og Landes Sikkerhed vel lykkes. At de tvende Hero, s og Skioldm, nd, den Danske og Norske, ere hiemkomne, det vil ufeilbarligen spaae F, dernelandet noget godt og gavnligt. Hans ventende Gr, ve Taube vil uden tvil blive en anden Mand, end den sidste Svenske Gr, ve, som man nyligen i Ki, benhavn har beegnet med Slutteriet, og derefter ladet ham fare den Vei, han var kommen fra ¹. Skriver den gode Gr. R. ² intet uden om hvad hans Been tage sig for, da maae det enten v, re en t, r Materie, han har skrevet, eller ogsaa hans Been maae tage sig mere for end at gaae paa lovlige Veie.

Men hvad er det, Han vel skriver om vores gode Hoffman? Er det ikkun en suur, iet lydepige, han faaer at divertere ³? Har hun ikke mere Opdragelse end en s. 48uoptugtet F, -Rygter-Dotter? Ki, re Herre, det er crimen l, s, virginitatis luti, . Man veed og i lylland at bruge Frangoises, Dandse-, Spille- og andre Tugte-Mestere. Nei, Nei, Hun er en Lillie for alle Tydske M, er, et Speil for alle Ki, benhavnske lomfruer, en Perle for alle Pariser-Mademoiselles, imo flos totius virginitatis. Hvad faaer han vel andet med hende end et, rbart Ansigt, en veldannet Skabning, et tugtigt og s, deligt V, sen, et fromt Hierte, en fornuftig Enfoldighed, og et Dukkeskab med 32,000 Rdr. Ieg negter ikke, at ieg io setter et par tindrende, ine, sammenf, iede med et smukt Ansigt og et, velskabt Legem og et dydigt Hierte langt over den rigeste Guldmine: Men tag f, rst et dydigt Hierte bort, tag siden Guldminen bort, saa maae enhver, som lyster, gjerne beholde Frue Veneris tindrende, ine og velproportionerede Arsbalder i ro for mig, og ieg hellere for min deel vil v, re forn, iet med en taallig og fornuftig Lea end med en spodsk og ubesindig Rachel. Min Herre maae langt hellere, nske sig en from og suur, iet end en smuk og suurmulet Brud. Fattes der noget i Opdragelsen, da er dette ikke mere, end en Ki, benhavns Reise kand gi, re det godt. Og fattes, inene noget, da kand der af 32000 Rdl. nok anvendes en liden portion paa Doctoren. Ieg har ikke i sinde at skrive en apologie for sure, ine, ikke desmindre mener ieg dog, at de kandournere lige saa mange og nyttige pens, er som tindrende, ine. Et par sure, ine hos et deiligt Ansigt giver mig at bet, nke, at de allerski, nteste ting i Verden er dog ikkun Forf, ngelighed. Af et par sure, ine erindres man at begr, de Verdens og sin egen Daarlighed. Ved at have dagligen et par sure, ine for sig, d, mpes mange af de Lyster, der af et par tindrende, inens Betragtning setter een i idelig Bev, gelse. Et par sure, ine holder en Mand i Ro, i Stedet for at de tindrende ere udsatte for mange Farer og Fristelser. Under et par sure, ine findes gjerne det s, deste Gemyt, men ofte under de smukkeste, ine det barskeste Sind. Ved et Par sure, ine er man nogenledes s. 49siker for den skadelige jalousie, der altid f, lger den, der har et par spillende, ine dagligen at spille sig udi.

Er det da saa slet et Market, han har gjort, at han faaer en s, d Dukke og et riigt Dukkeskab at divertere sig med? Ikke agter ieg at forsvare den lydske Opdragelse: Men ieg maae bekiende min Skr, belighed, at ieg tusende Gange hellere vilde tage en fattig og efter sin Maade skikkelig opdragen lydepige, om hun ski, nt ikke var af de allersmukkeste, end den allerdeiligste Pariser lomfrue. I lylland er Opdragelsen, som Leve Maaden, eenfoldig. Et Fruentimmer l, r sin Catechismus og holdes til at l, se andre nyttige B, ger, hun

IÅrret at sye, spinde, staae et Huus for, hun IÅrret lidt at spille, lidt at dandse, og lidt af fremmede Sprog og andet, som ei strider mod Tugt og Årbarhed. Ikke IÅrret hun, som Pariser lomfruerne, det fÅrste hun kand gaae, at legge Vind paa alle Elskovs-trekker og Miner, ikke lyster hun at IÅrre de trÅstelige Romaner, ikke veed hun at bruge den velsignede Sminke Flaske, ikke fordriver hun Dagen ved Nat-, Coffe-, Spise- og Spillebordet, ikke fordriver hun Aftenen ved Dands, Gomedier, Opera Cavallerers OmgÅngelse, ikke forlanger hun, at hendes Mand (som hun veed, har andet at bestille) eller andre Messieurs skal hÅnge over hende, fra hun staaer op til hun legger sig, for at hÅre hendes megen Viisdom og Veltalenhed.

Det er en stor Åtre, at Min Hr. Secr. tilbydes at blive Membrum af Societetet i Engelland, og ikke mindre Åtre for det ny Societet i Khvn., at PrÅsidenten der begierer at blive Membrum her. TÅnk engang, hvilke Åine Danmark nu har faaet at see med, naar selv PrÅsidenterne for de IÅrde Selskaber vil sÅge udi vores at indlemmes.

At Han har faaet sin Gage formeret, kand ingen glÅde mere end mig, men at Han derved har faaet sin Fortieneste belÅnnet, skal ingen negte sterkere end ieg. 400 Rd. og en god Zusatz om aaret gaaer nok an i et Land, hvor ingen Maitresser holdes, og for een, der har donum continentiÅ som Han (det Han selv skal sige, ikke vilde ieg svÅre derpaa). s. 50 leg for min deel vilde gierne dermed vÅre fornÅjet og endda strÅbe at vÅre lige saa flittig som den, der har 4 gange saa meget.

J. Langebeks Breve.

4

Nu, Posten vil gaae og Papiret slipper, ieg faaer derfor denne Gang at sidde overhÅrig med de Åvrige og IÅrde Poster af Hans kiÅre Brev at besvare, som dog ikke skal blive forgiet. Min Hr. Secretaire hilses paa det venligste fra Hr. C. R. ¹, beder og, min ÅrbÅdigste compliment at aflegge hos Hans kiÅre ForÅldre. HvornÅst ieg med den sÅdvanlige HÅjagtning stedse findes

Min HÅstÅrede Herres
tienstÅrbÅdige tiener.

Kraagerup, d. 24. Febr. 1743.

s. 50

10. Marts 1743.

TIL TRUELS ORTVED ².

Åtdle, HÅstÅrede Herre!

Den Tillid, ieg bÅrret til Hans oprigtige Venskab og altid befundne Godhed, giver mig den Dristighed at besvÅre med disse faa Linier, hvorved ieg har den Åre at udbede mig ved Leilighed min KiÅre Herres meget behagelige Svar paa efterÅlgende Poster:

1. Om Han nyligen har hÅrt noget fra Hr. lustitz Secretaire Kleve, hvorIÅnge han agter at blive i Paris, hvor snart han venter sig hjem til sit FÅdreneland, og om han slet intet har meldet om de sidste Breve, han fra mig har faaet.

s. 512. Hvorledes det gaaer med den lange Grevelige Sag ¹, og om den snart haabes at komme til Endelighed.

3. Om det ikke var mueligt, at faae en rigtig Fortegnelse over de hÅie og fornemme Herrer, som ved HÅieste Rets Aabning i dette Aar har beklÅdt Retten, efter deres Orden og SÅde fra den hÅieste til den ringeste. Dersom Min Hr. Ortved formodentligen selv har saadan Fortegnelse, vilde ieg bede Hannem have den Godhed for mig, at laane den til min Tiener Laurits Post ², som bringer dette, da han kunde skrive mig en Copie deraf, og siden med stÅrste Taksigelse levere den tilbage.

4. Om der er noget godt Nyt i Staden, da kunde min gode Herre usigeligen glÅde fattige Folk paa Landet med en liden Pose fuld: Men kunde det strekke til en SÅk fuld, vilde det endnu blive mere kiÅrkommen. Ieg haver ikke i Aar min gamle correspondent Hr. Secretaire Hofman, Men han tager sig en Hustrue, og derfor har det langt bedre fat med sit ene lydske Nyt, end at sidde i KiÅbenhavn og samle paa alt det Nyt, som angaaer andre, men gaaer ham selv forbi.

At meddele Nyt fra Landet til KiÅbstedfolk, holder ieg ikke anstÅndigt; Ei heller har ieg nogen Comet i Aar at s. 52skrive om. Men skal det endeligen vÅre noget, da veed ieg intet andet at melde, end at vi her paa Gaarden d. 1. Martii holdt med stor FornÅjelse og i mange gode Venners NÅrvÅrelse Hr. Conferentz Raad Rostgaards fyrretyvende Bryllupsdag, og i sidste Fredags vare vi alle her fra Gaarden saavelsom mange

andre gode Venner hos Provst Garbo i TikiÅ, b¹ og ble ve til Middag og Aften overmaade magnifique tracterede. Lever ellers min gode Herre med KiÅ, re Familie saa vel, som ieg af Hiertet vil Å, nske, da skal det ingen glÅ, de mere end mig, som, nÅ, st Å, rbÅ, digst Hilsen til dydige KiÅ, reste, stedse skal findes

4*

Å, ðdle, hÅ, istÅ, rede Hr. Ortved
Hans tjenstforbundne og ydmygste
tiener
I. L.

Kraagerop, d. 10. Martii 1743.

Til Mr. Ortved Å Copenhague.

s. 52

17. Marts 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

HÅ, igunstige Herre!

Ieg maae ikke efterlade min Skyldighed, at opvarte Deres Velbaarenhed i det ringeste eengang i sin FravÅ, relse med min underdanige Skrivelse, ikke fordi ieg kand have den Å, tre at melde noget merkeligt om Kraagerops Begivenheder, men aleneste for at give D. V. den Forsikring, at alting her paa Gaarden er ved sÅ, dvanlig Velstand, og at ieg for min Deel nyder al den Godhed, ieg vil forlange. For Resten sidder ieg i mit daglige Arbeid og strÅ, ber med det Bogstav G. at fÅ, re til Ende. Ieg vil vente, at Lauritz Post har fundet Begyndelsen og Enden af B. og rigtigen bragt det til D. V.s HÅ, nder. Ieg er ikke lidet glad over, at ieg har faaet det manglende Hul udstoppet; skulde ieg s. 53 have gjort det i KiÅ, benhavn, vilde det nok ikke saa hastig endnu blevet fÅ, rdigt, Paa Kraagerop glÅ, der man sig over, at Greve Traun er gaaen over Panaro Floden, og haaber, at han med stÅ, rre Å, tre skal slippe fra den Side, end Spaniolen fra den anden. " " I gaar havde ieg Brev fra Mr. Ortved, som samme dag er reist til HelsingÅ, er for paa Tiisdag at bivaane Capt. Statzes LigfÅ, rd. Han har sendt mig en Liste paa de Herrer, som sad i HÅ, ieste Ret afvigte 7. Martii, da H. K. Majst. aabnede Retten for dette Aar, hvoraf ieg seer, at Hr. Lustitz Raad Stockfleth¹ har haft 16 neden for sig. Bemeldte Mr. Ortved tilmelder mig ogsaa det behagelige Nyt, at Hans Majst. har haft den Naade at forunde Hr. Lustitz Secreterer Kleve sit Å, tmbeds fulde Indkomst fra 1. April af, og Hr. Lustitz R. Falsen² i det Sted han deraf skulle haft 200 Rd. aarlig, skal nyde dennem af Lustitz Cassen. Det er mig en usigelig GlÅ, de, at tre af mine beste Venner allerede i Begyndelsen af dette Aar har vÅ, ret saa lykkelige, nemlig Hr. Seer. Kleve at beholde sin Tieneste ubeskaaret, Hr. Seer. Henrichsen at faae sin LÅ, n med 200 Rdlr. forbedret, og Hr. Seer. Hoffmann at giÅ, re det skiÅ, nne Parti i Lylland. I det Å, vrige forbliver med stÅ, rste Å, rbÅ, dighed

HÅ, igunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Kraagerup d. 17. Martii 1743.

s. 53

3. April 1743.

TIL HANS HOFMAN.

VelÅ, dle og Velbyrdige
HÅ, istÅ, rede Hr. Secretaire!

Saasnart ieg i Aftes fra KiÅ, benhavn fik Efterretning, at Min KiÅ, re Herre igien til Staden er ankommen, kunde s. 54 ieg ikke efterlade, strax at indfinde mig skriftligen, for at give min GlÅ, de tilkiende over Hans lykkelige Hiemkomst. Det var mit ForsÅ, t saavel som min Skyldighed, in forma at fremkomme med en stor og hiertelig LykÅ, nskning over den for Hannem upaatvileligen vel udfaldne Forretning i Lylland. Men, siden ieg derom ingen vis Underretning har haft, uden hvad ieg af det almindelige Rygte fra KiÅ, benhavn kand have spurt, tÅ, r ieg ikke ret yttre mit Hiertes FornÅ, ielse, fÅ, rend ieg fra Min Hr. Secretaires egen kiÅ, re og sikre Haand bliver forvisset om det, som kand bestyrke mig og alle Hans gode Venner i den GlÅ, de, vi allerede har fattet over saa behagelig en Tidende. Tvilende saa meget mindre om Min Herres Godhed i at give mig nogen Vished, som ieg veed, Han igien er forsikret om mit Hiertes Velmeenened, og hvor stor Deel ieg tager i Hans bestandige Velgaaende. Ieg mener endnu paa en otte til fiorten dags tid at forblive her paa Kraagerop, og derfor i den tid med LÅ, ngsel vil vente af Hans sÅ, dvanlige Godhed et lidet Brev eller to, om Leiligheden det tillader¹, for at blive underrettet, saavel om ovenskrevne, som om andet godt Nyt, hvad Staden i disse

tider giver, og i sÅr er ieg be- gierlig efter at vide, hvorlÅnge vi skal vÅre saa lykkelige at beholde min gode Herre i KiÅ,benhavn, og hvorledes Han fremdeles har fattet sine Tanker. Sluttes med tjenstl. Hilsen til Hans KiÅre FÅttere, og lever med en uafadelig HÅ, jagtning

VelÅdle og Velbyrdige, HÅ,istÅrede Hr. Secretaire
Hans tjenstskyldigste og ydmygste tiener
I. L.

Kraagerop d. 3. April
1743.

Til Hr. Secret. Hans Hoffman Å Copenhagen.

s. 55

15. April 1743.
TIL HANS HOFMAN.

VelÅdle og Velbyrdige
HÅ,istÅrede Hr. Secretaire!

Ieg har haft den Åtre at erholde Hans meget kiÅre Skrivelse under 8. huius, og deraf med Vished og en sÅrdeles FornÅ,else erfarer Hans lydske Reises lykkelige Udfald, hvortil ieg af et oprigtigt Hierte gratulerer, og fremdeles Å,nsker Hannem alt det, som kand tiene til Hans gode ForsÅts og selv-Å,nskelige Velstands befordring. Har og, ved samme Leilighed Hr. Conferentz Raad Rostgaards tjenstlige og hiertelige LykÅ,nskning at formelde. Aarsagen, hvorfor ieg saa lÅnge har lentet med Svar, har alene vÅret denne, at ieg paa nogle Dages tid har vÅret i AsminderÅ,d og er fÅ,rst i Aftes hiemkommen. Ieg har med Flid lÅst og efterlÅst den tilsendte Inscription; men, siden intet kand forandres i Ordenen, og intet synderligt kan mistes af Materien, forsikrer ieg, at ieg, som ikke er mere forfaren i slige ting at indrette end Min KiÅre Herre, ikke veed at kunde giÅ,re den meget kortere, end den er. Kand imidlertid hosfÅ,lgende min ringe Udkastning, som indeholder kun en liden Forandring, vÅre til nogen behagelig Nytte, skal det vÅre mig kiÅrt. De Manuscripter, som min gode Herre for nogen tid siden var saa artig at laane mig, mener ieg, at min Tiener med det fÅ,reste faaer udskrevet, da han med allerstÅ,reste Taksigelse og, som ieg haaber, uskadde skal levere dem i egen Haand tilbage. For resten, nÅst venligst Hilsen til Hans KiÅre FÅttere og gode Venner, forbliver med sÅ,dvanlig HÅ,i-agtning

VelÅdle og Velbyrdige, HÅ,istÅrede Hr. Secretaire
Hans tjenstskyldigste og ydmygste tiener
I. L.

Kraagerop d. 15. Aprilis
1743.

Til Hr. Secretaire H. Hoffman Å Copenhagen.

s. 56 Til et Å,vigt Minde
Og en Oplysning for Efterslegten.
Da er udi Aaret 1738

Dette Begravelses-Sted indrettet, og denne da nÅsten forfaldne Kirke indvendigen med Stole og andre Prydelser udstafferet, saa og dette Epitaphium med Kongelig tilladelse opsat: Altsannnen bekostet af

HÅ,iÅdle og Velbyrdige
Gerhard de Lichtenberg,
Herre til Engelsholwi, Lindberg, KieldkiÅr og Ussing Gaarde,
H. K. M. Iustitz- Cancelli- og Commerce-RÅxfjd,
som er fÅ,dt her i Horsens 1697 og dÅ,d 17 . .
i hans Alders . . Aar,
Hvis Frue var Velbyrdige
Bodil Hofgaard,
Som og er fÅ,d her i Horsens 1711 og dÅ,d 17 . .
i hendes Alders . . Aar,
Hvilke i . . Aars Åtgteskab avlede . . SÅ,ner og . . Dottre,
Begge med deres foran dÅ,de bÅ,rn ere her nedsatte,
tillige med hans Salige ForÅldre,
Faderen VelÅdle Hans Christensen,
berÅ,mte Handelsmand, som i sit 70. Aar her dÅ,de,
Moderen VelÅdle Gedske Lichtenberg,
Som efter et Aars Åtgteskab bragte bemte deres eneste SÅ,n til

Verden og d. 1697 i hendes Alders 24. Aar.
Er og her hegraven hans Morbroder
Vel. Henrich Lichtenberg,

Som efter 50. Aars F. i Handelen sammen med sin Svoger d. ugift 17 . . i sit . . Aar, efterat han havde f. et priseligt Levnet og givet til gudelig brug 3000 Rixdlr. udi 30 Gaardes Avling her paa Marken, hvorimod Kirken, efter Fundatsens lydelse, stedse skal holde denne Arve-begravelse vedlige og i forsvarlig god Stand.

Det pragtfulde Monument i Klosterkirken i Horsens, som b. denne Indskrift i udfyldt Stand, findes afbildet hos O. Fabricius, Horsens K. b. Beskrivelse og Historie, S. 214.

s. 57

15. April 1743.
TIL HENRIK HENRICHSEN.

Vel. og Velbyrdige
H. ist. Hr. Secretaire!

Kunde ieg endda sige om min Skyldighed i at skrive, som man gemeenligen siger om ting, der sielden skeer, at den blev i agt tagen engang i Ny og engang i N. da maatte baade ieg selv og mine Venner ber. mig for Flittighed og uforglemmelighed: Men naar ieg i stedet for Ny og N. retter mig efter Fastelavn og Paaske, t. ieg ikke f. en mildere Dom over mig selv, end den, ieg kand vente af andre, nemlig, at ieg paa Landet er bleven baade doven og forglemmelig. Med mindre ieg vil skyldte paa Bonde-Alnianachen, at tiden efter den ikke er n. saa lang, som efter Stads-Calenderen ¹. Ellers gav ieg mig den Frihed ved Fastelavnstider at spille Min Ki. Herres Rolighed med en saa vidt. og ubehagelig Skrolde, at Han neppe har kundet ski. om at l. se noget fra mig igien f. nu til Paasken, da ieg endeligen maae have den . tre at aflegge en skriftig Bes. gelse hos Hannem, siden det ikke Personligen lader sig gi. re, for at gratulere saavel til en gl. delig Paaskefest. som til Hans Reise paa Landet, der uden tvil i disse Dage er for Haanden. Ved samme Leilighed maae ieg ikke glemme at fremb. re en Lyk. nskning, som forrige Gang blev forgjettet, nemlig over den af H. K. Maiest. Hannem beviiste Naade med sin Gages Forbedring: Det var mig i Sandhed en stor Gl. de, men for Hannem ikke n. saa stor en Fordeel, som ieg af Hiertet . nskede at see Hans Fortienester bel. nede med. Ieg skulde vel underrette Hannem om, hvad ieg in re literaria her paa Landet har profiteret, men den Underretning bliver alt for kort, eftersom ieg denne gang har faaet langt mindre, end ieg havde ventet, og saa godt som slet intet. N. st s. 58 min . rb. digste Compliment til Hans Elskelige For.ldre, forbliver med en bestandig H. i-agtning

Vel. og Velbyrdige H. ist. Hr. Secretaire
Hans tienstskyldigste, og ydmygste tiener
I. L.

Kraagerup d. 15. April.
1743.

P. S. Hr. Conf. R. Rostgaard lader meget tienstl. hilse.

Til Hr. Secreterer Henrichsen . Copenhagen.

s. 58

15. April 1743.
TIL MICHEL ARNKIEL ¹.

Vel. Hr. Arnkiel,
H. ist. Ven!

Det er nu saa l. nge siden ieg havde den . tre at see Min gode Herres meget ki. rkomne Skrivelse, at ieg er halvveis undseelig ved at gi. re Giengield; Men, siden ieg tid efter anden har t. nkt at komme hjem. og der mundtligen at kunde aflegge den Taksigelse, ieg er hannem skyldig saa vel for bemte sit ki. re Brev som for det tilsendte curieuse document (hvilket ieg stolende paa hans godhed har taget mig den Frihed at beholde), og dog samme min Hiemreise imod mit Fors. t endnu ikke er skeet, t. r ieg nogenledes undskyldte min Fors. mmelse. Men, da det endnu ikke er afgjort, hvad for en dag og tid ieg skal see Ki. benhavn, kand ieg ikke efterlade at lade disse Linier indl. be, fornemmeligen for at gratulere Min Hr. Arnkiel og dydige Ki. reste med den Dennem af Himlen forlenede Gave, ieg mener den unge S. n, som Gud har behaget at s. 59 velsigne Deres . tgeskabs begyndelse med ¹ hvortil ieg intet bedre . nske veed at f. je, end den Allerh. ieste vil unde Dennem begge at opleve en velsignet alder i al bestandig og selv- . nskelig Velstand,

at De i Fremtiden maae see denne deres liden SÅ, n at opvoxe til Guds Å, re og at foraarsage Dennem den GIÅ, de, som fromme ForÅ, ldre af lydige og velartede BÅ, rn efter Guds ForjÅ, ttelse haver at vente. HvornÅ, st ieg med en hiertelig Hengivenhed har den Å, tre at nÅ, vne mig

VelÅ, dle Hr. Arnkiel,
HÅ, istÅ, rede Ven
Hans tienstskyldigste og ydmygste tiener
I. L.

Kraagerup d. 15. Aprilis
1743.

P. S. Takker hierteligen for den mig ved Lauritz Post meddelte curiositet, som ieg fik, iust da ieg vilde forseigle dette brev.

Å, Copenhague.

s. 59

4. Maj 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

HÅ, igunstige Herre!

Den store Å, tre og Godhed, som mig [er beviist] af Deres Velbaarenhed og de dydige FrÅ, kener ved denne min lange NÅ, rvÅ, relse paa Kraagerop, giver mig den stÅ, rste Aarsag herved at aflegge min underdanige og inderlige Taksigelse. Maae dernÅ, st berette, at ieg i Aftes i god betids kom lykkeligen og vel hiem, efter at ieg havde faaet en tilstrÅ, kkelig s. 60PrÅ, ve af mit eget Veirs Skarphed. Ved min Hiemkomst forefandt ieg vores hele Huus i god Velstand. â€” â€” Begge lustitz Raadene ¹ hilse meget tjenstlig. â€” â€” Nyt har ieg endnu intet hÅ, rt meget af, uden at Biskop Hagerop i Trundhiem er dÅ, d. Marchen til HelsingÅ, r bliver nok ikke af fÅ, r idag 8te dage. Ieg har idag haft den Å, re at opvarte Naadige Fruen ². I det Å, vrige 'nÅ, st min Å, rbÅ, digste Compliment til de kiÅ, re FrÅ, kener, forbliver med stÅ, rste Å, rbÅ, dighed

HÅ, igunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 4. Maji 1743
i stor Hast.

s. 60

6. Maj 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

HÅ, igunstige Herre!

Ved denne Leilighed sender ieg et exemplar af Holbergs 4 Skiemtedigte, som ieg havde kiÅ, bt og ladet binde, fÅ, r ieg reiste til Kraagerop, men forglemte at tage det med. MedfÅ, lger ogsaa en deel Vers, men om der er nogef godt imellem, veed ieg ikke. De 6 exemplarer af Atrio Domus ReventlovianÅ, faaer ieg i Morgen tidlig fra bogbinderen, og, saafremt det ikke bliver for sildig, skal de med denne Leilighed fremsendes, hvis ikke, skal de komme saasnart mueligt. Af Nyt har ieg intet synderligt at melde, uden at Secret. Jessen ³ paa Veisenhuset skal dog vÅ, re auctor til de mange Poster, som ere komne til AmtmÅ, ndene. s. 61Greve Å, rtz ¹ har skicket bemte Poster her over til Lonson og bespurgt sig hos hannem, hvad han skal svare derpaa: Men faaer de ingen anden trÅ, st, end den Lonson vil give, maatte de hellere undvÅ, re. Igaar var Printzen af Stolberg her og besÅ, gte lustitz R. Gram. Den GrÅ, kiske Archimandrit har ladet en bog gaae om i fornemme Folkes huse, hvori de har skrevet deres Navne og Gaver, og har visse store Folk ikke vÅ, ret alt for reasonable, ex. gr. Schulin 1 Rdlr. Bemeldte Archimandrit skal for kort siden paa Gaden vÅ, re ilde medhandlet af de ugudelige Smaadrenge, som meente, at hand var en JÅ, de-PrÅ, st. Secretaire Henrichsen er i disse tider paa Landet. Secretaire Hoffman reiser ikke fÅ, r efter 11 Junii; han har kiÅ, bt et Uhr til sin KiÅ, reste for 180 Rdlr. og ladet giÅ, re en meget prÅ, gtig Vogn for mere end 230 Rdlr. og desforuden indkiÅ, bt mange skiÅ, nne Sager for ongefÅ, hr 2000 Rdlr. Hans KiÅ, reste har 30,000 Rd. i rede Penge og 200 tÅ, nder hartkorn bÅ, ndergods, hvoraf 100 tder grÅ, ndser til hans Gaard og Gods og kand dermed indlemmes. Hr. lustitz R. Gram lader meget tienstl. hilse: Ieg fortalte ham af en hÅ, ndelse, at D. V.s Been begyndte at blive noget tykke, hvilket han forsikrede var et vist Tegn, at D. V. skulde opnaae en hÅ, i Alder. Man har fornyligen fortalt over Cron Prindsens Taffel den uvisse relation, at Keiseren skulde vÅ, re totaliter slagen, hvortil H. K. H. omtrent med disse Ord skal have udladt sig: det skal Gud bevare mig for, at ieg ved nogen slags intriguer

skulde efterstaae nogen Krone; thi det kand dog aldrig gaae den vel, som med Vold og paa en uretfærdig Maade vil tilsnige sig nogen Herred, mme. I det Ævrigte forbliver med største Ærbødighed

Højgunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 6. Maji, om aftenen, 1743.

s. 62

23. Maj 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Højgunstige Herre!

” Hvad Nyt an gaaer, da veed D. V. vel allerede, at Græve Friderich af Daneskiold Laurvigen¹ i Mandags fik det hvide Baand. Man er begierlig efter ny Tidende fra Stokholm; Endeel mener, at det har aldrig endnu været enten deres eller vores rette Alvor med det bevidste Val, men skulde aleneste være gjort Ord af, for at formaae Rusland til noget godt baade for os og de Svenske. Men hvad Næden nu vil drive Svensken til at gøre, naar de merke, at Rusland bliver ved sit Forset, det vil tiden snart lære. Her siges, at vores Flode, som skal gaae i Søen, bestaaer af 24. Orlogs Skibe og 6. Fregatter. Om Troppernes Marche høres nu moxen intet. Hr. Secretaire Hoffman skal nu have faaet sin Bestalling som Cancelli Raad. Jeg ønskede gjerne at have det sidste Vers af Hr. Treskon² heelt; thi af det tilsendte Stykke lærer jeg ikke andet, end det jeg og enhver veed tilforn, nemlig at hvem D. V. behager at tillegge det Navn Poët, den maae virkeligen være det, og kand af alle fortiene dette Navn. Der er adskillige ting, som Mr. W.³ er misfornøjet med i det bevidste Vers: den fornemste troer jeg saa sagte er, at det er bedre, end han vilde det skulde være, og dernest har han den tanke, at det gaaer ud paa at moquere sig over ham og hans poetie. Jeg forbliver

Højgunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 23. Maji 1743
i hast.

s. 63

29. Maj 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Højgunstige Herre!

” Tvende exemplarer af Hr. Brodersens Psalmebog, saavel som et exemplar af Delincourts Sonnets, som den yngste Frøken har forlanget, skal med første udsendes, og jeg skal stræbe ved forekommende Leilighed at skaffe Masii Skrifter. ”

Angaaende det sidste Hr. Treschons Vers, da, ikke at tale om nogle af de Norskes Skrivemaade med av i stedet for af samt nogle andre ringe ting, kand jeg ikke andet end høilige berøme det, og ønske, at vi havde mange slige Poëter: dog kand jeg ikke negte, at jeg for min Deel io finder en højere Smag i det forrige. Jeg har ogsaa læst det for Mr. Wadskiær, han vil ikke vel til at berøme det, men han kand ikke heller laste det. Jeg har ogsaa tillige forsikret Mr. W. om den brave Hr. Treschows uskyldige Hensigt med visse Talemaader i det første Vers. Sender ellers nogle faa trykte Vers, hvoriblant eet af M. Seehuus¹, hvis gout maaskee er alt for høi; dog har jeg ikke læst det endnu. Her er i disse dage atter ankommen 1500 Matroser og 1300 Soldater fra Norge. I Morgen skal Vallet i Sverig vist gaae for sig, Gud styre alting til det heste. Jeg har at formelde Secret. Kleves respect, han er endnu i Paris, men agter at gaae til Engelland, og har anholdt om tilladelse at maae blive ude et aar endnu. Mr. Clitau² har igien sagt sig fra den tjeneste i Kiøge, og siges, at een af Geh. R. Holsteins Laquayer har faaet den. Jeg forbliver med Ærbødighed

Højgunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 29. Maji 1743.

s. 64

30. Maj 1743.

TIL HENRIK HENRICHSEN.

Min H_øist_ærede Hr. Secretaire! Ieg sender hermed tilbage Hans tvende, i aftes medgivne, Diplomata Canuti Regis¹ som ieg n_æie haver igienneml_æst, og med stor Flid rettet alt det, som ieg derudi har kundet giette til at v_ære uret: dog t_ær ikke svære paa, at de nu ere gandske uden Feil og original-m_æssige. Ikke heller t_ær ieg plat negte, at de io maae findes nogensteds trykte, thi det kommer mig for, tilforn at have l_æst eller seet dennem, ski_ænt ieg nu ikke kand erindre, hvor. Det veed ieg, at den ene af dem til visse findes accurcit afskreven tillige med det Anglo-saxiske, som her fattes, iblandt Francisci Iunii apographa in Bibliotheca Bodlejana. Det er Skade, at den, som har skrevet disse Hans Copier af Originalerne, ikke har v_æret den gamle Skrift voxen nok. " " Hvad ellers disse tvende documentors fidem angaaer, da frygter ieg, at det var iust de samme to, som Hickersius etsteds i hans Dissertatione epistolari beskylder for falske og digtede: dog har ieg ikke haft Leilighed ret at examinere den Sag. " " Ieg forbliver med s_ædvanlig H_ørsomhed

Min H_øist_ærede Hr. Secretaire
Hans tienstskyldigste og ydmygste tiener
I. L.

Khvn. d. 30. Maji 1743.

Til Hr. Secretaire Henrichsen _æ son logis.

s. 64

5. Juni 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

H_øigunstige Herre!

" " De Norske Soldater, som ere komne herved, ere 2 Batallioner, de see kun slette og smaa ud, men t_ær s. 65 v_ære bedre, end de seer ud til: Man mener, de skal bruges paa Floden: Deres Officerer bleve i Fredags pr_æsenterede for Hans Majst. De havde St_ævler paa Benene og Stokke i H_ænderne. Af Baadsfolk kommer her hver Dag flere og flere: De fleste af dem see meget friske, ferdige og spekkede ud. Man siger, at 15 Skibe af Floden skal i disse Dage ligge ud, og at Hans Majestet paa L_æverdags vil komme herind at mynstre Matroserne. I Fredags var vores ny Cancelli Raad Hoffman¹ paa Friderichsborg for at aflegge sin allerunderd. Taksigelse til H. K. M. I L_æverdags var H. Ex. Hr. Gh. R. von Holstein oppe i Vor Frue Spir at betragte bygningen. Samme Dag mynstrede atter Fodgarden og Grenadererne: Kongen, Kron Prindsen og Margreven² kom tilig om Morgenen fra Friderichsborg, og, saasnart Mynstringen til stor Forn_æjelse var endt, reiste de tilbage igjen at holde Middag paa Friderichsborg, og kom ikke her i byen. Kron Prindsen og Margreven beviste Grev Laurvigen³ den Naade at nyde Frokost i hans Telt. Dagen tilforn bleve samme Regimenter af deres Officerer med _æl og Br_ændevin tracterede, og holdt sig meget lystige med Spil og Dands, Officererne maatte dandse med Soldaternes Fruer, og Soldaterne dandsede igjen med Officerernes Fruer og alle de skikkelige Fruentimmer, de kunde faa fat paa. Man taler om mangfoldige Forandringer ved Rente Kameret og andre Collegier, men siden nogle deraf synes utrolige, vil ieg ikke opregne dem. Geheimeraad Claus Reventlov siges forvist at blive Kron Prindsens Ober C_æmmerer. Fra Sverig h_ærer man endnu intet her. Fra Bayern ere Tidenderne gode. Ieg sender et Vers, som er trykt her i Anledning s. 66 af vores Ungerske Hero_ænes¹ lykkelige Fremgang og Kroning i Prag. Forbliver med st_ærste _ærb_ædighed

J. Langebeks Breve.

5

H_øigunstige Herres
underdanige Tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 5. Iunii 1743.

P. S. Man siger, at det Kongl. Herskab kommer her ind i dag, og at 7 af Orlogs Skibene i dag skulle ligge ud. Her siges og, at der skal nu v_ære sluttet en Mariage tractat imellem vores og det Engelske Hof, men om det er vist, og hvordan den lyder, det vil tiden l_ære. Hos H_øpfner er nyligen udkommen Holbergs Epistola tertia ad Virum perillustrem, hvorhos er f_æjiet hans Liber sextus Epigrammatum. Nogle giette til, at Hr. Harbo, som er General-Visitor paa Island; skulle blive Biskop i Trunclhiem, helst siden han nu bliver saa vel vant til den Nordiske Luft og de vanskelige Reiser, og at Stifts Provsten, indtil hans Hiemkomst, skulle beskikkes til Vice Biskop. Den fjerde Tome af D_æxnische Bibliothek er nu kommen for Lyset, som Monsr. M_æller er Auctor til.

s. 66

8 Iuni 1743

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

HÅ, igunstige Herre!

” Hr. lustitz Raad Gram lader sin skyldigste Hilsen formelde, og sige, at han er meget skamfuld over at have givet Naadige Fruen Aarsag til at vÅre vred paa sig: Men forsikrer, at Skylden ikke er hans, ei heller de gode Herrers, som gandske vist havde sat sig for at reise, men da de uformodentligen fik at hÅre, at det Kongl. Herskab s. 67samme Aften vilde komme herind, maatte de forandre deres Forsæt, og, havde det da ikke været for sildig, vilde Hr. lustitz Raaden gandske vist samme Dag givet N. Fruen Efterretning derom med Posten, og for Resten troer Hr. lustitz Raaden D. V. til, at De med bemeldte lovlige Undskyldning gjør Sagen god igien hos Naadige Fruen. I gaar Eftermiddag bleve alle de fra provincerne ankomne Skibsfolk H. K. Majest, forestillede, og i dag skal de saavel som Matroserne mynstre. Af Floden ere alt endeel Skibe udlagde, men ingen Skibs Prester tales om endnu. Nogle mene, at, om det bliver Alvor, tager man de Capellaner dertil, som ligge her og søge. Ieg tror og, at SØ-Cadetterne i dag skal præsenteres for Kongen. Af de Norske Soldater ere mange syge og en deel dØer, som kommer af den Forandring af Luften og Brødet. H. K. Majest, var først til sinds at ville bruge tydske Soldater til Floden, af den Aarsag, at de da ikke saa let skulle bortløbe: Men siden SØ-Officererne har sat sig derimod med Hænder og Fødder, skal H. M. have sluttet at unde dennem enten disse Norske eller andre Danske. Nogle vil sige, at det Kongl. Herskab i disse tider venter gode Tidender fra Sverig, og derfor vil blive herinde paa nogen tid, for at tage mod saadant vigtigt bud i Deres Kongl. Residentz-Stad: Men det er dog vel ikke saa vist. Ober-Camer-Herre v. P[less] har i Helligdagene iaget 5 af sine Folk paa Porten, 3 Laquaier og 2 Staldfolk, og af den Aarsag: Han havde givet dem nogen Rinsk Vin at tractere sig med, hvorover de gave sig i Kort-Spil, og een til sidst gav en anden et Ørefigen; den, som havde faaet Ørefignet, klagede for Herren, og maatte da alle fem, som havde spillet, legge liberiet, dog ville han taget dem til Naade igien, om de ville ladet sig beqvemme til at bære den Spanske Kappe. — — Ieg forbliver med Ærbødighed

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 8. Iunii 1743.

5*

s. 68

20. Juni 1743.
TIL LUDVIG HARBOE.

Velædle og Velærværdige
Høistærede Hr. Pastor!

Det var mig en besønderlig Glæde af Deres Velærværdigheds meget hehagelige Skrivelse, given paa Holum Bispegaard d. 3. Oct. 1742, at erfare D. V.s ønskelige og ved Guds Naade ret lykkelige Velgaaende igiennem saa mangfoldige Farligheder, som det Dennem anbettede Æmbed og saa vanskelig en Forretning med sig fører. Ieg takker af Hiertet for bemte D. V.s kiære Brev, og glæder mig inderligen, at D. V. ei alene ikke har glemmt sin gamle Ven og Tiener, men endog behaget at give ny Prøver og kiendelige Merker af et oprigtigt og varende Venskab.

Den allerhøieste Gud være stedse D. V.s Veileder og give mig og alle Deres gode Venner snart igien den Fornøielse at see D. V.s kiære Person, efter vel forrettet Ærende, med god Lykke og Sundhed igien her til Danmark nedkommen.

Min Tilstand er, Gud være æret, god og den samme som tilforn, og kand ieg intet Nyt skrive om mig selv, uden at ieg bliver ligesom et Inventarium ved mine gamle Steder og Forretninger. Med det Danske Lexicon gaaer det ikkun meget langsom, og den latinske Journal, som ieg engang havde tænkt at udgive, blev der slet intet af. Men det Danske Bibliothek har Monsr. Møller selv alene continueret, og tviler ieg ikke paa, at han io ved denne Leilighed sender D. V. et exemplar af den IV. Tome, som til sidste Messe er udkommen. Af Manuscripter har ieg vel samlet en god Deel efter Deres V.s Bortreise, men erindrer ikke at have seet det ringeste siden om Palladio¹ Ieg gav D. V. forleden Aar et kort Begreb af Tilstanden i Europa, i Aar vil ieg aleneste med faa Ord melde, at s. 69Dronningen af Ungarn, siden hun gjorde Fred med Preussen og skrekke de Saxen til at stikke Piben ind, har været meget lykkelig over sine Fiender, som i Førstningen for alle menneskelige Øine syntes at kunde og ville slugte hende. Den spanske Armée i Italien er deels slagen og deels hensmeltet indtil 3000 Mand, som begynder at flye ind i Riget Neapolis, hvor Østerrigerne maaskee faaer i Sinde at gjøre en Visit. Den anden Spanske Armée i Savoyen under Don Philip kan ingen Held faae til at bryde ind i Italien, men maae nok snart nødes til at gaae tilbage med uforrettet Sag. I Prag har Dronningen ladet sig krone og har gandske Bøhmen igien undtagen Eger, som vel snart maae give sig. Hele

Bayern har hun nu næsten igien inde, og synes det, som at Resten af den Keyserlige og Franske Armée vil blive et Offer for hendes seierrige Vaaben: Saa at, om Keiseren endnu ikke vil forlade det Franske Partie, synes han at vil blive en ulykkelig Herre, siden han nu ikke har et Sted i Verden, hvor han sikker og rolig kan sætte en Fod paa. Vel truer Frankerige, som efter Cardinalens Død er i yderste Raadvildhed, med en ny Armée paa 6 à 8000 Mand, som den (!) har samlet ved Rhinen og som skal være dens sidste Force; Men derimod staaer Kongen af Engelland og passer denne op og op ved Frankfurt med en allieret armée paa 5000 Mand af Engellænder, Østerigsk-Nederlandske, Hanoveranske og Hessiske Tropper, hvortil støder 20000 Hollænder, som kan skaffe Frantzosen mere at bestille, end han kan overkomme. Men hvorledes det vil falde ud med den delicate Tilstand her i Norden, med Freden i Abo, med Kongevallet i Sverig, og med vores Interesse i begge Dele, det er Gud alene best bekendt: Den samme Naadige Gud velsigne disse Riger og Lande med en bestandig Fred, og det Kongelige Huus med en ævig blomstrende Lyksalighed.

At ieg ellers skal melde lidet Nyt in re literaria her hos os, da har man her i næst afvigte Vinter begyndt at indrette et lærdt societet, som skal befordre ey alene de Danske Antiquitæters men endog Sprogets og alle andre s. 70smukke Videnskabers Opkomst. I samme Selskab er H. Exc. Hr. von Holstein Præsæs. Membra, som allerede ere antagne, ere Gram, Wøldike, Scheid, Anchersen, Møllman, Pontoppidan, Ramus, Secreterer Henrichsen, som og tillige er Secreterer i Societetet &c. Om det vil komme i nogen ret stand og Anseelse, det vil Tiden lære. Var der ikkun en god fond til at hjælpe frem med, saa kunde alting blive godt. Secreterer lessen paa Veisenhuset har for at skrive en vidtløftig og almindelig Geographie over Danmark og Norge, ligeledes samler han paa en Beskrivelse over Kirke-Staten i disse Riger. Den 3die Tome af Pontoppidans Meneza er udkommen, men af hans Kirkehistorie endnu ikke mere end den første Tome. Fra Holberg er hans Epistola tertia, som continuation til hans Vitam, udkommen, hvorudi han hegler dem noget igiennem, der har dødlet hans Klimium. I disse dage holdes auction paa Preusses Boglade, hans Bogtrykkeri er alt solgt. Angaaende de 3de Brødre Messrs Hoffman, som D. V. kiender, da gjør den ældste, som var Secretaire i Oeconomie Collegio, et rigt Giftermaal i Iylland paa nogle og 30000 Rd., har købt en Herregaard og er bleven Cancellie Raad; Den anden, som forgangen Aar kom hjem, blev Cancellie Secretaire, og er paa meget fordelagtige Conditioner igien reist udenlands med en ung Cavallier fra Iylland, navnlig Berregaard, som er bleven lustitz Raad, og eier en Capital paa 112000 Rdr. Den tredie Mr. Hoffman, ¹ som er Theologus, er i disse dage fra sin Udenlandsreise her til Staden ankommen &c. &c.

I. L.

Khavn d. 20. Iun. 1743.

Til Hr. Ludvig Harbo, General-Kirke- og Skole- Visitator paa Island

til Holum Bispegaard.

s. 71

25. Juni 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

— — Hos Hr. Cancelli Raad Hoffman var ieg i Søndags til sidste Afsked, og fik af hannem indlagde Underretning om Vognen, hvorhos han bad formelde til D. V. sin allerskyldigste Hilsen; han reiser i denne Morgen. Af Nyt har ieg ikke hørt meget, siden D. V. reiste. H. K. M. ventes herind i denne Uge, og man mener, at H. M. vil spise paa Skibet C. Sextus tilkommende Torsdag. Samme Skib, vil nogle forvist sige, skal tillige med andre gaae til Engelland for at afhente princessen Lovise her til Danmark. Man mener, at Freden skal være saa godt som klar mellem Rusland og Sverig, paa disse conditioner, at Bispen af Lybek ¹ skulle blive Konge, Findland gives tilbage, vi have Holstein imod en stor Summa, Hertugen af Cumberland blive Biskop i Lybek og have vores prinsesse &c. &c., om man ellers kan sætte Tro til slige Tidender. Man siger, at Keiserens podagra begynder at forgaae, siden han kom ud af sin frankfurtiske Stilhed, over den gode motion, han haver fra eet Sted til et andet. En vis Herre, som nyligen er kommen i en stor Betiening ², holder saaledes Huus med sine Collegis og underhavende, at alle de, der kan, siges at vil tage Afskeed; nogle ønsker mere ondt end godt for ham, men andre glæde sig ved det gamle Ordsprog (men maaskee i et falskt Haab), at strenge Herrer regiere ikke længe, og, helst naar de komme Iupiter for nær, skal de være høiest Fare for Torden og Lynild undergivne ³. Naar D. V. vil have den Uleilighed to gange om s. 72 Ugen at læse mine fattige Breve, kan ieg gjerne overkomme at skrive dem, men altid at have noget betydeligt Nyt at meddele, tør ieg ikke love, dog skal ieg ikke efterlade at spørre og bekymre mig derom. Des imidlertid skal det være mig en stor Ære, hver gang D. V. vil tillade, at skrive mig

Høigunstige Herre
Deres Velbaarenheds
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 25. Iunii 1743.

s. 72

30. Juni 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

— — Hvad de opreiste Dale Karle og andre Svenske angaaer, da skal en Kongl. Laquay, som Courier, nyligen have bragt samme tidende herved, og at deres General skal være en Vrangl: Men hvad de vil fange an og udrette, er man begierlig efter at vide. Her har i disse tider været endeel Svenske Studentere i byen, de kand aldrig nok udsige den ubeskrivelige Længsel, som Almuen ei alene og fornemeligen i Skaane, men og oppe i Sverig drager til at komme under den Danske Regiering, og at de anseer det som en besønderlig Guds Straf over Landet, saafremt nogen anden end vores Allernaadigste Kron Prinds skulle blive deres Konge, og før kort siden, da det skød her saa sterk paa Floden, var der ret bleven en stor og almindelig Glæde over hele Skaane, da de bildte sig ind, at Vallet skulle have været aarsag til saadan Skyden. I gaar Nat har vi haft den ulykkelige Hændelse, at Skibet Justitia¹ er kantret over Ende og kommen til stor Skade og henved 30 Matroser skal være omkomne. Ligeledes skal et andet s. 73Skib. uden tvil Sophia Hedevig, være gaaen paa Grund, og nogle vil sige, at Sextus skal og have lidt nogen Skade. Nogle vil sige, at Hans Kongl. Høihed i gaar skal have taget imod Gratulation til den bevidste høie marriage; om det er sandt, faaer man vel nærmere at høre. Hr. Harbo paa Island skal nu gandske vist være beskikket til Biskop i Trundhiem, men skal dog blive 2 aar paa Island endnu, og Stiftet imidlertid af Stifts Provsten forsynes. Cancelli-Raad Hoffman er allerede nu gammel i Jylland, han reiste herfra sidste Tiisdag Morgen Kl. 4. Ieg forbliver med megen Ærbødighed

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 30. Iunii 1743.

s. 73

5. Juli 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD

Høigunstige Herre!

— — Hvad Skibet angaaer, som sidst i afvigte Uge væltede og sank i Havnen, da var det ikke Justitia, men Sydermanland, som forgangne Somer løb af Stabelen. Det var, Gud ske lov, løgn med de mange Folk, som skulle derved være omkomne; thi der vare kun tre Mand om bord, som alle bleve reddede. Det er ellers en stor Skade nok, thi Skibet var ganske udrustet og færdig til at ligge ud, men er nu ganske ubrugelig og maae bygges om igien, vil ikke heller blive saa let at faae op af Grunden, det ligger lige med den ene Side paa Grunden og den anden over Vandet. Alle Mennesker kand ikke noksom forundre sig over saadan Hændelse, som uden tvil vil give Aarsag til nogen ny Forandring ved Holmen. Ieg vil ikke tale om onde Menneskers mangfoldige Snak og Spaadom af denne ulykkelige Hændelse. Her siges for vist, at vores Hof først i denne Uge skulle haft en Courier med bekræftelse om den s. 74tidende, at Vallet i Sverig skulle skee som i Mandags, og at declarationen skulle skee som i Onsdags, saaledes at den gamle Konge skulle regiere souverain sin øvrige tid, og vores allernaad. Kron Prinds skulle blive souverain successor. Den project med Dale Karlene, siger man, at den Svenske Dukker-Capitain¹, som forgangen aar slap kun maadelig fra sit Dukkeri, har giort; han er nu Major i Dansk tjeneste, og har gaaet engang eller to imellem Stockholm og dette som Courier. Borgerskabet i Stockholm skal have afslaget Soldater-Vagten fra Geh. R. Berckentins Huus og givet ham en Borger-vagt af 200 Mand, og vil have fri Ind- og Udgang hos ham, og han maae vise dem allesammen Kron Prindsens portrait, som han har i fuld corpus, hvilket de i høieste Maader admirere².

Floden skal nu i disse dage for alvor til at gaae under Segl, men man staaer endnu i beraad, om de Norske Soldater eller de af Cron Printzens, som ligge i Helsingør, skal tiene paa Floden; de Norske holde sig færdige paa første Vink. Biskoppen har faaet en hastig Ordre at skaffe Skibs Prester; han har opsnappet alle her liggende Capellaner, Resten har han taget af Studentere, som han hvert Øieblik venter Ordre om at skal ordinere. Ieg sender en Fortegnelse paa endeel Tyvekoster, som en kvinde af det store complot har bekiendt at have stolet³; det er ikke ret accurat skrevet. I det øvrige forbliver med megen

Ærbødighed
Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 5. Iulii 1743.

s. 75

13. Juli 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

— — Hr. lust. R. Gram lader skyldigst hilse og sige, at det ikke haster med det belovede exemplar af Konge Loven¹. I Onsdags bleve 7 Skibs Præster ordinerede, dog begynder man nu at tvile om Flodens Udløb, siden det siges forvist, at Freden i Sverig er sluttet og Vallet falder efter Raadets Ønske, saa at vi saa godt som intet mere har der at bestille, men i stedet for at haabe, snarere maae frygte, helst siden den tidende debiteres, at Grosførsten skal have overladt sine prætensioner til Kongen af Preussen. Er det saa, synes det vel en farlig Sag, men vi har dog den trøst, at Gud er sterkere end Menneskene, og vi har i disse Aaringer haft store eksempler af Guds Hielp i en retfærdig Sag. Den unge Greve Daneskiold² skal med første holde Bryllup. I det øvrige forbliver med stor Ærbødighed

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 13. Iulii 1743.

s. 75

22. Juli 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

Jeg har rigtigheden i dag bekommet D. V.s gunstige Skrivelse, tillige med 10 Rdlr. til Udgifter, samt en LotteriSeddel, og et summarisk Register over det røde Exemplar s. 76af det Danske Lexicon, for hvilket sidste ieg hierteligen takker, og ønsker ey alene med D. V., at den omskrevne Grav¹ maa faae Tid at tørres, men endogsaa at den maae blive saa gammel, at den skal behøve ny reparation, inden den skal gjøre sin første tjeneste, og det fornemmeligen for publici skyld, som spaaer sig meget godt af den sammes sildige brug. Men vilde derhos ønske, at saa stort et Verk, som det Danske Lexicon er, kunde komme under flere, end eens, Hænder; thi visseligen det er et Arbeid, som er større end for eet Menneske, helst for den, der samler paa Aarene, og seer de fleste sine levnlige og langt yngre Bekiendte til gode Æmbeder befordrede, og selv dagligen maae tænke paa at tiene sit Fæderneland i andre ting, hvorved man kand have det til Livets Ophold nødtørftige Levebrød. Ieg gruer, naar ieg seer det tilsendte Register, at det er neppe den fjerde Deel af Lexicon, som endnu er færdig. Gud give saasandt, der maatte findes tre, som vilde hver gjøre saa meget derved, som ieg efter min ringe Evne og Skyldighed har giort, som ieg af Hiertet gierne vilde unde dennem Belønningen, og den Tak og Ære, som publicum vilde blive alle dem skyldig, der har hiulpet til at berige sit Fæderneland med saa anseeligt et Liggendefæ; Thi ieg mistviler nu gandske om mig selv, at ieg bliver een af dem, som sidst skal legge Haand paa denne Plov, med mindre Gud vil gjøre min Skiebne saa god, at ieg maae blive fastsat her i Staden, da den hidindtil udviste Flid og Villie ingenlunde skulle aflade, men meget mere forøges, opmuntres og bestyrkes. Det maae derom være nok skrevet. — —

Ieg har endnu ikke hørt, hvorledes Parterne ere tilfreds med Dommen i den store Sag²; Formodeligen er Fruentimmeret nok ikke vel fornøiet dermed: Men paa den anden Side har man baade i Byen og uden for holdt store Glædskeer s. 77og uddrucket triumph-Skaaler, snart med samme Appetit, som i Engelland over Slaget ved Aschaffenburg. Greve Tessin¹ kom her til Byen i Aftes Kl. 8 og logerer hos Toujon², havende to Skildvagter for Porten, Gud give hans Ærende var oprigtig godt for os Danske. I Fredags havde den unge Daneskiold Brøllup paa Sillerød³, som gik af i al Stilhed, og vare slet ingen fremmede dertil budne.

Forbliver med Ærbødighed
Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. Mandags Aften d. 22. Iulii 1743.

s. 77

1. August 1743.

TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

Deres Velb.s sidste Skrivelse af 25. Iulii har ieg haft den Ære rigtig at erholde, og finder derudi største Aarsag til at takke for de adskillige D. V.s gunstige og til min Fordeel og Lindring sigtende Tilbud. Ønsker intet hellere, end at ieg maatte gjøre mig til saadan og anden D. V.s Godhed ret værdig, og endnu udrette noget fremdeles til det store Arbeids alvorlige Fuldkommelse. Men, skal det samme have sin rette Fremgang, da maae der visseligen flere Hænder til, og i det Fald har ieg hørt mig allevegne om, men endnu ikke været saa lykkelig at finde nogen, som sligt Arbeid vil paatage sig, hvorfore, om D. V. efter s. 78 sit gode Tilbud i noget mig angaaende ville skrive eller tale til Hr. Iustitz Raad Gram, det da maatte blive derom, at han vilde skaffe nogen, der kunde tage Haanden i med; thi ellers kommer Verket aldrig til Ende, og mig kommer det i mange Henseender plat umuligt for at fuldføre det. Var det saa, at ieg saae noget vist at fæste Haabet til, naar Verket kom til Ende, da vilde ieg ei alene aldrig tenke paa at forlade det paa Halvveien, men endogsaa sette alle andre Forretninger til side, som ieg maae spille tiden paa (deels for at fortiene noget til Opreisning for det ieg mistede i fior, deels for at indsamle de ting, hvorved ieg i Fremtiden, naar alting glipper, kand forhverve Føden), og derimod da anvende dobbelt Tid paa Lexicon og skaffe dobbelt Arbeid færdigt, saaledes at der skulde gøres saa meget i een Uge, som hidtil er gjort i to, tvilende og ikke paa, at D. V. io ligesaa gierne saae at betale ud i eet Aar, som i to, hvad D. V. til Verkets Fortsettelse har destineret, naar der kunde vindes saa megen Tid, og Arbeidet have saa ønskelig en Fremgang. Men nu er det ikke venteligt, at slige Stød kand komme af Veien, og altsaa ikke heller, at ieg kand fare saa gierne fort, som ieg ellers vilde.

Man mener, at der er en stor Alliance paa Tapetet imellem os med Preussen og Polen, som skulle være god for os i nærværende Omstændigheder. Kongen af Preussen menes at have Øie paa de Svenske Lande i Tydskland, og Polen paa Curland. I dag bliver det attende Orlogs Skib færdig at lægge ud. Man siger, at Greve Daneskiold har faaet Ordre at commandere hele Floden. Bispen har faaet Ordre at skaffe endnu 6. Skibs Prester. Her ere ankommen en hoben flere Skibsfolk fra Jylland og Norge. Her er og allerede kommen endeel af den Lollandske og Sællandske Land-milice, ventes og endeel fra Jylland og Fyen. Greve Tessin havde audience i Torsdags i forige Uge. Han taleder til Cron Printzen paa Fransk, men H. Kongl. Høihed skal have svaret ham paa Dansk. Man venter 2 à 3 Brandere fra Engelland, som en Hukkert forleden er gaaen bort at s. 79 afhente. Nogle vil sige, at Grevinde Ørtz¹ skal være reist til Colding. Fra Secret. Kleve, som endnu er i Paris, har ieg nyligen haft brev, han beder mig formelde D. V. sin ærbødigste Compliment. Ieg forbliver

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 1. Augusti 1743.

s. 79

4. August 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

— — Paa førstkommende Onsdag agter ieg, om Gud vil, at gjøre en Lyst Reise paa en 14 dags tid her ud i Landet igiennem Roeskilde, Ringsted, Soer etc.² paa det, om D. V. enten forinden eller paa de Veie har noget at befale, ieg da maatte være til behagelig tjeneste. Skulde der imidlertid i min Fraværelse forefalde noget at købe eller forrette her i byen, ville D. V. have den Gunst at befale over Lars Post, som ieg derom haver givet fornøden instrux, og tviler ikke paa, at alting io ved hannem skal blive til nogenledes Fornøielse forrettet³. Frue Etatz Raadinde Wolffen⁴ har bedet mig lade sig vide, naar der faldt s. 80 nogen Leilighed til Kraagerup, thi hun uden tvil har noget at sende derud. Skal og ved første Leilighed nedkomme nogle bøger, som længe har ligget færdige hos mig, nemlig Brodersens Psalmebog og 4de Tome (tillige med den 3die) af Dänische Bibliothec.

Det nyeste Nyt, man har her i Byen, er at det Kongl. Herskab vil med første antræde Reisen til Oldenburg, og Hans Kongl. Høihed derfra gaae til Hannover, for der, som siges, at tage imod sin Brud¹ og føre hende her hiem til Danmark. Man taler endnu sterk om den ny store Alliance, som allerede skal have begyndt at sagte noget paa Visse Folks store Ord og Overmod. Vel skal de have adskillige ny Forslag for at dysse os i Søvn med, men ieg troer man har lært at ikke længere lade sig fixere. Inden Foraaret menes at vi kand have en Flode i Søen af 28. Rangs-Skibe, hvormed vore Sø-helte trøste sig til at vil tage baade den Russiske og Svenske Sømagt paa deres Samvittighed. De som have kiendt noget af Danmarks forige Søvæsen, forsikre, at vi aldrig tilforn har haft saa kiek en Flode, lige stor, i Søen, baade i henseende til Folk og Skibe. Af Landfolkene trekker her efterhaanden flere og flere ind, og siges forvist, at alle Regimenter i Danmark og Norge har faaet Ordre at holde sig marschfærdige, og fra Altona skal være skikket en stor deel Telter til

Norge, alle Regimenter forsterkes baade med Officerer og Gemene, og i gaar er en stor Deel Land-Cadetter blevne Officerer, hvoriblandt Lars Posts Broder og hans Cammerat Lützou er blevne Fændriker og skal gaae til Norge. Gud styrke alle Kongens retfærdige Hensigter, og give Undersotterne villige Hierter til at understytte de samme, og give hans Krigsmagt Mod i Hiertet og Kraft i Hænderne, saa er ieg vis paa, at inden et Aar gaaer om, vil noget af den store Frygt og Fare, som al verden i disse tider har udkreget at hænge os over, ved Guds Magt og Bistand forsvinde og mueligen falde tilbage paa dem, der s. 81 har villet foraarsage os den. Den Svenske Ambassadeur¹ skal og have talt paa Fransk til Kongen, men H. M. skal have svaret ham paa Dansk og henviist ham med sit Andragende til Geheime Conseil: Cron-Prindsen skal have begejnet ham med et ret majestetisk Væsen (hvorover han skal være bleven meget altereret) og gaaet ham ret ind under Øinene, saa at han har maattet retirere sig tilbage, indtil han har naaet Døren. Med Mr. Palmstjerne² skal det ikke hænge rigtig sammen, Nogle sige, han holdes som i et Slags civil arrest, andre at han er syg, andre at han ikke tør kome ud &c. Jeg forbliver

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 4. August 1743.

P. S. Vi har i denne Morgenstund den glædelige Tidende, at een af vore Chinarere lykkeli gen er hjemkommen. Her begyndte alt at blive Mangel paa Chinesiske Varer, og Prisen var stegen.

s. 81

17. September 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

Siden ieg venter, med Guds Hielp, den Ære paa tilkommende Torsdag at see D. V. her i Staden, var det vel ikke fornødent at giøre D. V. Uleilighed med denne min Skrivelse: Men i henseende til den Pligt og Ærbødighed, som forbinder mig, maae ieg ikke efterlade strax ved min Hiemkomst at opvarte, og berette, at ieg i denne dags Eftermiddag lykkeligen og vel igien til Staden er ankommen, efter at ieg paa Landet har forefundet allehaande ønskelige s. 82 Fornøielser, som har forfrisket baade Sind og Legem. Det er mig kiært, om Lars Post i min Fraværelse har opført sig saaledes i D. V.s anbefalede Commissioner, at min Nærværelse ikke har været savnet.

J. Langebeks Breve.

6

Det glædede mig meget paa Landet at høre Monsieur von der Maases¹ Forfremmelse til Fændrik: Men efter de Beretninger, man der havde, skal Oberste Numsens² Regiment blive liggende stille i Jylland, dog, siden ieg hører Mr. v. d. Maase anderledes fortælle, og at han agter sig til Rensborg, maae nok hans Efterretninger være vissere. Han agter at reise i Morgen, som er Onsdag, og kommer bort med en sikker Leilighed, nemlig en god retour-Vogn. Det gode Lexicon har vel hvilet, medens ieg har været borte, men ieg skal ikke lade det hvile, naar ieg nu har faaet det paa gang igien. Nyt kand ieg ikke melde, saasom ieg endnu saa godt som er fremmed. Vil alleneste have den Ære at befale mig i D. V.s sædvanlige Gunst, forblivende stedse

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn, d. 17. Septemb. 1743

tiisdags aften.

s. 82

28. September 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

— —Man siger nu igien, at vores Kron-Prinds i næstkommende Uge begynder sin Reise til Altona, men af Aviserne kand man endnu ikke slutte, at Prinsessen er rykket op fra Engelland. I gaar bleve 17 Feldt Prester s. 83 ordinerede for de 17 her i Danmark til Feldten beordrede Regimenter. Jeg har set et Brev fra Halle med sidste Post, hvori berettes, at i Preussen er udkommen ligesaadan en Skatteforordning som her, og at endeel

Tropper staae færdige at gaae ind i Svensk Pomern. Ellers sees af Aviserne, at Kongen af Preussen er paa Veien til den allierede armée: men om Prinds Carls Overgang over Rhinen meldes slet intet i de sidste Altonaer-Aviser. Kammer-Herre Grüner¹ skal nu igien være kommen til Friderichsborg fra Skaane. Her er kommet et Russisk Orlogs Skib fra Archangel, hvis Capitaine man siger skal være anholden, fordi han ikke har gjort sin Skyldighed for vores Flode. Et andet Russisk Skib, som var i Følgeskab med samme, er stødt an paa Anholt. Jeg spurde lustitz R. Gram, om han havde noget hos D. V. at befale. Han svarede: Intet andet, end skyldigst at hilse og gratulere, at D. V. har faaet saa mange flere Ædere paa Anholt end tilforn. Man siger, at vore Tropper skal nu i indkommende Uge rykke i Leiren, som bliver afstukken her uden for Staden. Princen af Brunsvig Bevern² er kommen her til Staden og logerer hos Skræder Becher. Jeg har talet med Mr. Wadskiær om det Danske Lexicon, men troer neppe, at han indlader sig i et Arbeid, som han ikke har Taalmodighed og Helbred til at sidde længe stille ved. Han er meest for flydende Arbeid, som han kand gaae ud og ind ved, som han kand tage en Pibe Tobak ved, med en Bog eller Pen i den ene Haand. Imidlertid bad ieg ham tage det i Betænkning, til D. V. kommer tilbage. Ellers har en anden gammel Student, ved Navn Schwartzkopf³, meldet sig hos mig i den Materie, som maaskee nok torde tage sig en Bovstav for: Men han kand ikke begynde med noget, s. 84 før han nu efter Michelsdag faaer flyttet, og før han med D. V. faaer gjort Aftale. I det øvrige forbliver ieg med sædvanlig Ærbødighed

6*

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khavn d. 28. Sept. 1743.

Paategnet med Rostgaards Haand: Bekommet paa Seyerøe Torsdag formiddag d. 3. Octob. 1743.

s. 84

15. Oktober 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

Ieg kommer nu med Bekræftigelse paa det store Nyt, som ieg forgangen meldede med et Ord om, nemlig at vores Krig lykkeligen er endt, før den blev begyndt. De beslagne Skibe har faaet fri Fart. Leiren er i dag oprykket, og de fleste Regimenter komne her ind i Staden, og ingen her skaanet for indquartering. Hr. lustitz R. Gram har faaet 2 Soldater paa sin Part. Prindsens af Beverns og et andet Regiment er her kommen mere end tilforn. De Norske skal gaae til Lolland. Landfolkene ere marcherede til deres Hiem igien. Det Fynske Rytterie gaaer og tilbage: Men et Jydsk Regiment skal forlegges i Roeskilde og Friderichsborg. Man siger, at Korn-Skatten bliver formildet. Nogle sige, at det er kun en Stilstand indtil Foraaret, andre, at det er et fuldkommen Forlig, saaledes at Danmark skal roligen beholde Slesvig og den deel, vi har af Holsten, og siden, naar Grosførsten i Rusland dør, skulle vi have resten af Holsten, item skulle vi og have Bahuus Len og 16 tønder Guld af Sverig. Vi skulle derimod med Rusland hielpe Hertugen til Souverainitetet i Sverig, og laane 16000 Mand og 6 Orlogs Skibe til Engellands tjeneste. Al denne Forandring skal 3de i Fredags s. 85 til Friderichsborg ankomne Couriers fra Hannover, Berlin og Sverig have bragt til Veie. Men endeel af Conditionerne behøve Confirmation. I dag er vor Allernaadigste Cron Prinds ankommen her til Staden, og ved Guds bistand reiser paa Onsdag, saa man mener, at Indtoget vil skee ongefær ved det Kongl. Herskabs Geburtsdage. — — Ieg forbliver

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 15. Octob. 1743.

P. S. Hr. lust. R. Bing lader aflegge sin skyldigste Hilsen til N. Fruen og takker for Humlen, og vil, naar beqvem Leilighed falder, sende nogle Bouteller.

s. 85

31. Oktober 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

Ieg glæder mig, at D. V. ikke har taget min sidste dristige Begiering ilde op, og kand ikke andet end med største Taksigelse erkiende, at D. V. saa hastig gav et gunstigt Svar og i gaar, d. 30. Octobris, tilsendte mig

de forlangede 10 Rdlr. Hvad Lexicon angaaer, da stræber ieg vel det bedste ieg kand, men er dog endnu ikke kommen længere end til det ord Hiort. Ieg har siden ikke seet den Person, som forleden bød sit Arbeid til ved bemte Lexicon, ikke heller kand ieg faae Spor paa andre, som vil driste sig dertil. Mr. Wadskiær er i fuld arbeid med inscriptioner til Raadstuens Illumination. Biskopens Huus bliver betrokken med grønt Damask og Hermelin med Flitter Guld om Porten ¹. Det siges endnu, at Geh. R. Carl s. 86v. Holstein skal med første gaee til Rusland, samt at Wind ¹ skulle gaee til Sverig, og Bernstorff ² igien til Paris. Nogle vil sige, at Kongen af Preussen skal offentlig have erklæret sig for Keiserens og Frankriges Partie, og at han har ladet gjøre 30000 Rustvogne, hvorpaa han vil føre sit Infanterie frem, og spænde Cavalleriet for. Er det sandt, da vil det give en stor Forandring i Spillet: Men vor Herre kand gjøre alting godt. Og skulle bemeldte Konge hielpe Keiseren at udføre sine prætensioner imod Dronningen af Ungern, og Keiseren og Frankrig igien hiemle ham Slesien. Men man tviler paa, at Kongen af Polen og endeel andre Rigsførster sidde stille derved. Ieg lever med største Ærbødighed

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Kh. d. 31. Od. 1743.

P. S. Følger et tydsk Vers, og et par Vers fra Wadskiær.

s. 86

7. November 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

— — Af Monsr. Høffner ³ fik ieg ingen fuld beskeden i gaar, formedelst hans Fuldmægtig ikke var tilstæde: Men han lovede at give mig Underretning i dag, naar han fik overlagt og eftertænkt avisernes Betaling og Fordringskab. Det Brev af Palmstierna har ingen Bogtrykker eller Boghandler her seet eller hørt af, og hvad Arndts Postill angaaer, s. 87som koster 3 Rdlr., ønskede sig gjerne at vide, om den skal i Engelsk eller Fransk Bind. Mr. Wadskiær var her i gaar Eftermiddag, og berettede mig, at Secr. Henrichsen i Geh. R. Holsteins Navn havde saa godt som imponeret ham at tage fat paa en Bogstav af D. V.s Danske Lexicon, under Paaskud, at han skulde gjøre noget for de 100 Rdlr., han nyder af Mynt Commissionen, siden han kun saa sielden har noget at gjøre ved Mynthistorien. Han bad mig derfor at maatte faae fat paa en liden bogstav saasom X. eller Z. Men ieg kunde ingen mindre love ham end I. den ieg og vil levere til ham, saasnart ieg faaer D. V.s Ordre dertil. Ieg ønsker af Hiertet, at han vil gjøre Alvor deraf, men ieg refererer mig til mit forige i denne Materie.

H. K. H. ¹ menes nu at være i Altona, hvor han hver dag med Længsel venter paa sin dyrebare brud. Paa Kolding indfandt Hr. Geh. R. Rosencrantz ² sig, som af H. K. M. blev foræret med en kostbar Daase med brillanter besat. Secret. Henrichsen er udnævnet at gratulere Hendes K. H. den ny Prinsesse i Societetets Navn. Man siger, at Korf skal gaee herfra, og at her kommer en Russisk Ambassadeur. Det er dog vist, at v. Holstein skal gaee til Rusland, Wind til Sverig og Bernstorff til Paris. Indtogs-dagen er endnu ikke bekiendt, dog laver alle sig til paa at være hver dag bered dertil. Den ny Prinsesse fører slet ingen Fremmede herind med sig, (undtagen maaskee sin Ober-Hofmesterinde) thi hendes hele Hof-Stat er her antagen fra den høieste til den ringeste og det uden tvil alle af lutter indfødde Danske. Jeg forbliver med største Ærbødighed

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Kh. d. 7. Nov. 1743.

s. 88

13. November 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

D. V.s Høigunstige Skrivelse af 10. Nov. har ieg bekommet og siden endeligen faaet den Underretning fra Mr. Høffner, at han ingen Aviser skikker nogensteds med Posten paa Landet. Men hvo der her i Byen holder hans Aviser, betaler for de bare Aviser 3 Rdlr. aarlig, for Aviser og Forordninger 4 Rdlr. Men for Aviser og alt andet, som trykkes, 5 Rdlr. Han har vel tilforn brugt de Regensburgske og nogle Franske Aviser til at tage sine af, men fordi han haver fundet alt det samme i de Hamborgske og Altonaiske aviser, holder han nu aleneste de samme og tillige en skreven Hamborgeravis, hvilken han dog de fleste gange ikke kand betiene sig af. Mr. Wadskiær har endnu ikke haft Leilighed til at tage fat paa den hannem beskikkede Bogstav I. af det Danske

Lexicon, og faar vel ikke heller saa hastig, formedelst forestaaende Indtog, hvortil han har i Sinde at yttre sin Poetiske Geist. Han er temmelig vred paa Secr. H. og ellers ikke i ret godt humeur, endskiønt han forgangen fik sex Specie ducater for det Vers til Cancelli R. Hoffmans Bryllup: Han vil og paastaae, om han skal i fær med Lexico, at have alle de Bøger, som ieg bruger: Men ieg har svaret, at det kand give lige meget, hvad Bøger han bruger, naar han kun vil gjøre Alvor deraf.

I Løverdags gik Sviten bort, at tage imod H. K. H. og hans Princesse, som menes at skulle være i Roeskilde paa Løverdag otte Dage¹. Men hvad dag Indtoget bliver, veed man endnu ikke; Endeel skal have alle deres Kunster fornøden at blive færdige, om det kommer for hastig paa. Fire Ære-Porte blive opreiste, det man veed af at sige, nemlig een ved den gamle Greve Daneskiolds, een ved den unge Gr. Daneskiolds paa Kongens Nytorv, een for Fabritius¹ s. 89bag børsen, een bag ved Communitetet. Raadstuens Illumination skal koste 2000 Rdlr. og iblandt de andre menes, at General Numsens bliver den fornemmeste. Forgangen var H. K. Majst. inde paa Holmen, og besaae alle Værelser og alle Haandverkens Arbeide. Jeg forbliver

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Kh. d. 13. Nov. 1743.

s. 89

22. November 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

En Student ved Navn Ped. Raun, som tilforn har været Tiener hos Casserer Paulli² og har den Lykke, at D. V. kiender ham, har leveret mig hosfølgende disputats og Brev og bedet mig skrive for sig til det beste. Personen er, saavidt ieg veed, skikkelig og har Lyst til at legge sin tid vel an, men er derhos fattig og derfor gode Folks Hielp og Befordring værd. Han attraaer Borchens Collegium, hvilket er en høi Ting for et fattigt Menneske. Hr. Justitz R. Gram er selv hans privat præceptor og kiender ham. Jeg har og talet et godt Ord for ham hos Justitz Raaden, som ikke har svaret ilde paa hans Ansøgning, men hellere givet godt end slet Haab, dog intet vist. Nu ville han, og ieg med ham, bede, at D. V., baade for sin gamle Veninde Mad. Wolfens Skyld og for sin egen medfødde Fromheds Skyld i at befordre værdige og ferdige Hoveder, ville have den Gunst og Bevaagenhed for ham, ved en liden Skrivelse til Hr. Justitz Raad Gram at recommendere ham, at han iblandt andre maatte aleneste s. 90proponeres til bemeldte Collegium, saasnart nogen proposition skee skal. Justitz Raadens votum tør han ikke engang forlange, men lader sig for det første nøie med endeel af de andre Professorers. Han tviler ikke paa, at D. V. ikke skal fortryde saadan Forbøn¹.

Mr. Wadskiær har afbedet sig det Arbeid ved det Danske Lexicon, indtil al den forestaaende Stats er forbi. Men om han da vil gjøre godt, det vil tiden lære. Imidlertid vil det nok skurre noget i Secretaire Henrichsens Øren, at Mr. Wadskiær vil paastaae, at han skal skaffe ham de samme Bøger, som ieg bruger, hvilke ere mange og dyre, og vil maaskee ikke synes værd at bekoste for een, ia den mindste Bogstav i Alphabetet.

Man venter paa Tiisdag H. K. H. Kron-Prindsen til Friderichsborg, og nogle Dage efter H. K. H. Kron-Prindsessen geleidet fra Slesvig af Marggrevinden og det øvrige Fruentimer til bemeldte Slot, hvor det Kongelige Herskab vil tage ud at gratulere Ankomsten. Indtogsdagen veed man endnu ikke. Nogle meene, at det skeer paa een af de Kongelige Fødselsdage, andre paa Tiisdagen næst efter, men andre paa Prindsessens Fødselsdag, som iust er samme Dag, da vores nu regierende Dronnings Indtog skede. Ellers kand Ridder-Salen og alle Anstalter gjerne inden otte Dage blive færdige. Publicum venter til denne høitidelige Fest at glædes med en Strophe af D. V.s berømmelige Pen. Alting bliver fuld af Pragt og Fryd. Den Svenske Ambassadeur lader sig gjøre en meget prægtig equipage, og vil kiøre med 8 Heste. Sviten vil naae lige fra Friderichsberg til Stads-Porten. Jøderne inclusive reise en Ære-Port paa Skiden-torv, som bliver den første, der skal passeres. Forbliver

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khavn. d. 22. Nov. 1743.

s. 91P. S. Den unge Greve Rantzou¹ kom forgangen her til Byen, og blev strax uformodeligen beæret af H. K. M. med Kamerherre-Nøglen.

s. 91

1. December 1743

4. DECEMBER 1743.
TIL FREDERIK ROSTGAARD.

Høigunstige Herre!

Jeg havde den Ære i Aftes at erholde D. V.s Skrivelse og kand ikke efterlade at tilmelde, at man nu har det Rygte, at Indtoget gandske vist skal gaae for sig paa førstkommende Tiisdag eller Onsdag. Deres Kongelige Høiheder gik over Beltet i Mandags i den sterke Storm, og var kun to timer paa vandet. Og i gaar er Hans Kongelige Høihed lykkeligen hiemkommen, efterladende sin Gemahl paa Antvorskow, som paa Fredag ventes til Friderichsberg. I Odense, Colding og andre Steder, hvor igiennem Deres Kongl. Høiheder ere komne, har man taget imod Dennem med stor Stats og Glæde. Sidst i forige Uge angik H. Ex. Hr. Geh. R. v. Holstein sin Ambassade til Rusand, og i Fredags blev von Hauen (som har gjort den Russiske Reise) ordineret til Præst ved same legation, og er med Tøiget til Skibs gaaen bort til Riga². Ellers skal her i Løverdags være kommen en Courier fra Rusland med gode Tidender, hvorefter siges, at Transport Skibene i Mandags skal være gandske fri givne, og tales her alt om gode Vilkor for os fra det Russiske og Svenske Hof. Men det er Skade, at man intet tilforladeligt derom kand faae at vide. Af de fremmede Ministris er endnu ikke besluttet, at nogen kommer med i Indtoget uden Hr. Titley³. Greve Tessin har lagt sig 8 hvide Heste til, som han i det Færd s. 92 vilde have for sin Vogn, og derforuden har ladet sig gjøre en meget kostbar Eqvipage; men siden han neppe kommer med i Suiten, vil han i samme Eqvipage en ceremonie tage op paa Slottet at gratulere. Ellers holder denne Herre et meget prægtigt og kostbart Taffel, og gjør alting for at vinde alles Hierter. Det Kongelige Taffel er indrettet til 180 Personer, og siges, at hele Suiten skal spise paa Slottet. Jeg forbliver med Ærbødighed

Høigunstige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 4. Dec. 1743.

s. 92

15. Januar 1744.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN¹.

Høi og Velbaarne Hr. Geheime Raad,
Naadige Herre!

Den Prøve, ieg nyligen har havt af Deres Excellences hastige og ufortiente Naade, giver mig en fuldkommen Aarsag til at aflegge min underdanige Taksigelse; men Deres Excellence maa tillade mig at melde, at det aldrig var kommet i mine Tanker igien at anholde om de Kostpenge af Communitetet, som ieg nu for saa lang Tid siden uden Vederlag har mistet, og med Glæde savnet, siden ieg veed, at andre fattige Studenter, som uden al Hielp maa gaae deres Studeringers Løb igiennem, finde derved en langt større Lettelse, end ieg, som dog ganske lidet vinder derved, i det ieg, medens bemeldte Kostpenge har været mig betagne, har af mine private Velynderes Godhed og ved andre fri Forretninger haft langt mere end dette, og endda ofte været i Betyk for nødtørftig Udkomst. Hvad det danske Lexicon angaaer, da bliver det mig og enhver s. 93 umueligt i en Tid af 2 eller 3 Aar at fuldføre saa stort og anseeligt et Verk og saa kiedsomt et Arbeid, som samme er, med mindre ieg blev saa aflagt, at ieg kunde lægge alle andre Ting af Hænderne, og ikke havde fornødent at bekymre mig om videre, helst da det er et Verk, som til Magelighed behøver en heel Mands Alder, og, om det skulde i en kort Tid drives, ti Menneskers Hænder. Ieg er imidlertid Deres Excellence med allerstørste Taknæmmelighed forbunden, og haaber, at Deres Excellence selv anseer denne mig beviiste Naade som et Forspil til en større, og som den mindste Godhed, der kunde yttres imod et Menneske, der har anvendt saa mange Aars møisomme Dage og vaagne Nætter paa de Ting, hvorved man i Fremtiden kunde blive et nyttigt Redskab til at tiene Publicum og at ære sit kiære Fæderneland. Vil ikkun Deres Excellence herefter være min høie Patron, og ved Leilighed see min Tarv befordret og min utrættede Lyst med noget virkelig Godt opmuntret, skal ieg, som hidindtil, af alle Kræfter stræbe at gjøre mig, saavidt mueligt, mere og mere værdig til Hans Majestæts Naade, duelig til Landets Tieneste, og ingenlunde uværdig til at have Deel i Deres Excellences naadige Patrocinium, og bære det fordeelagtige Navn af

Deres Excellences
ringeste Client og underdanige Tiener
I. L.

s. 93

26. Juni 1744.
TIL HENRIK HENRICHSEN.

Høiædle og Velbyrdige Hr. Assessor!

Siden Han gjør mig den Ære, at vil høre min ringe Betænkning i den Materie om Leire¹, kand ieg ikke efterlade korteligen at meddele den samme. Jeg holder for, at s. 94H. Excellence¹ meget vel og zirligen kand kalde sit Grevskab og dets Hovedsæde Ledre-borg, hvilket Ord dog uden tvil altid vil blive af Almuen nævnet Leire-borg, og ligemeget; thi det synes ligesaa lidet at kunne fornærme den grevelige Residence, at hosliggende By ogsaa haver Navn af Leire, som det kand fornerme det Kongl. Slot Friderichsborg, at Byen Hillerød kaldes med samme Navn. Dersom Leir og Borg havde een bemærkelse, vilde ieg tilstaae, at det var idem per idem og i Sammensættelse klinge ilde. Men ligesaaastor Forskiel, som der er imellem castra og castrum, er der ogsaa imellem Leir (∴ Et Sted hvor en Hob Folk eller en Krigshær har lagt og leiret sig) og Borg, som egentligen betyder et Slot, en Fæstning, et fast Sted, hvor man kand berge sig og andre. At, ieg ikke skal melde om, at Leire, efter min Mening, neppe har sit Navn af Leir (Castra), thi dette Ord er forudum skrevet Legr, Leger (hinc at legre sig, Legersted &c. German: Lager) af det verbo ligger. Leire tvertimod er forudum skrevet Ledre, Hledre, Lethra, hvilket ieg holder for at være af en anden Oprindelse, som vidtløftigen skal blive udført i min Beskrivelse om det gamle Leire. Men i hvad for en Oprindelse end det Ord Leire har, saa er det et gammelt nomen proprium loci og kand derfor gjerne tage enten et andet eller især det ord borg til sig. Og saa langt fra al det sammensatte Ord Ledreborg kand støde nogens Øren, at io hellere en hver Patriot vil finde ligesaaastor Fornøjelse deri, som Stedets Herre Ære deraf, at ved saadant et Navn bevares et herligt Minde til Efterkommerne af saa udødelig en Antiquitet, som Leire er frem for alle andre Antiquiteter i Danmark. Vilde man ellers see paa et Navn af Antiquiteten, da vilde ieg snart raade til at beholde det forige Navn Leiregaard eller Ledre-gaard, deels efterdi det Ord Gaard i gamle dage har haft nok saa høi en Bemærkelse som Borg (hinc at tiene i Gaarden ∴ til Hove, være i Kongens Gaard, Gaards Ret &c.), deels fordi de ældste s. 95Iislandske Monumenta kalde det gamle Kongelige Danske Hof Hleidargard eller Hledregard. Men da det er brugeligt ved Grevskabers Oprettelse enten at antage et nyt eller fornye det gamle Navn, og derforuden det Ord Gaard er saa vanslegtet fra sin første Høihed (da det brugtes om Kongers og store Herres Hoffer), at det nu bruges om et hvert Borger- og Bondehuus, saa bliver det best at tage imod det Ord Borg, som indtil denne dag bedre har vidst at holde sin respect i agt end Gaard, og i sig selv er nok saa beqvemt som Vold, Dal, Holm, Lund, eller andre i slige tilfælde brugelige Ord. Men hvad for et Ord man end udvæller, maae endeligen Ledre eller Leire være Begyndelse eller Ende. Angaaende et Motto, som kunde passe sig paa Grevskabet, da har ieg efterset Saxonem og andre gamle Skribentere, men finder intet Sprog, som her kand have Sted. Maatte ieg af mit eget fremføre noget, da vilde ieg til en inscription paa behørige Steder recomenciere denne enfoldige devise: Lethra Rediviva. Under det første af disse Ord forstaaes den Høihed og Anseelse, som Stedet forudum har været i, og under det sidste den Herlighed og Lustre, som det nu paa ny ved Hans Excellences priselige Flid kommer udi, efter at Stedet igiennem saa mange Secula har ligget i Forglemmelses Mørke, og nu igien vil ligesom reise sig af sin Aske under de tilkommende Grever af Ledre. Skulde disse mine ringe Tanker ikke finde behag, vilde Hr. Assessor have den Godhed at lade mig det vide, da ieg strax skal tale med Justitz Raaden¹, som i al Fald veed at meddele bedre Raad end de fleste andre af vore Antiquitets-Elskexre. Forlad mig, at ieg opholder ham med vidtløftighed, og tillad, at ieg med en bestandig Høiagtelse maae henleve

Høiædle og Velbyrdige Hr. Assessor,
Hans tienstærbødige og skyldigste tiener
I. L.

Khvn. d. 26. Iunii 1744.

Til Assessor Henrichsen.

s. 96

6. Januar 1745.
TIL HANS GRAM¹

Høiædle og Velbyrdige Hr. Iustitz Raad!

Den høie Indsigt, Hr. Iustitz Raad fremfor andre haver i de Ting, som vi herved give os den Frihed at levere en liden Prøve af, byder os at holde an om Deres Yndest og Befordring for dette vort Foretagende². Finder D. V., at saa ringe en Begyndelse kand føde noget vigtigere og fuldkomnere af sig, og agter det værdt at tale et Ord for hos Deres høie Venner, da holde vi os i vort Haab ingenlunde bedragne, men skatter det for en Lykke, at have forhvervet os saa stor en Velynder. Og vil D. V. tillade os at sette sit høitberømte Navn iblandt vort Selskabs første Velgiørere, forunde os fri Adgang til det uskatteerlige Lærdoms Forraad, De besidder saavel inden som uden om Deres værdige Person, og være os med Raad og Daad behjelpelig, da skal vi lade see, at saadan Godhed falder paa det rette Sted, og gjøre os en Ære af at formere Deres herlige Bibliotek med et Exemplar paa stort Papir af alt hvad vort Selskab til Trykken beforder, og for Resten i alle Tilfælde stræbe med en uafsladelig Høiagtelse at vise os

Høiædle og Velbyrdige Hr. Iustitz Raads
allerydmygste og hørsomme Tienere,

Samtlige Lemmer udi
det Lille Selskab
til det Danske Sprogs og Histories Forbedring.
Kiøbenhavn den 6. Januarii
1745.

Til Hr. Iustitz Raad Gram.

s. 97

12. Maj 1745.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Høi og Velbaarne Hr. Geheime Raad Naadige Herre!

Det glæder mig overmaade af Deres Excellences naadige proposition til mig ved Iustitz Raad Gram at erfare, at der i Anledning af Conferentz Raad Rostgaards Død ¹ tænktes paa det Danske Lexicon, et Arbeid, der kand blive til saa stor Ære som Nytte for Fædern el andet, og at min ringe Person ved denne Leilighed, uden nogen min Ansøgning, staaer i Deres Excellences naadige Erindring. Men, med Deres Excellences Høigunstige Tilladelse, maae ieg bruge den Dristighed reent ud at skrive, at ieg ikke kand vente, at saa naadig og gavmild en Konge og saa omhyggelig for Nationens Ære og det Danske Sprogs Opkomst, som Landets fromme Fader er, skulle forlange enten min eller nogens sure Sved og Trældom for saa ringe en Belønning, som den foreslagne er, der ikke engang kunde nær betale Skriver-Lønner, end sige være en Opmuntring eller tiene til en honnet og nødtørfdig Underholdning. Den salige Conferentz Raad Rostgaard, hvis Arbeid er Grundvolden til dette Danske Lexicon, en Mand, som skiønnede paa, hvad det Slags Arbeid havde at sige, han som en privat Mand af sin egen Pung har i nogle Aar givet mig 100. Rixdaler aarligen for bemeldte Lexicon at omskrive, supplere, og bringe i Orden og til en mere end dobbelt Fuldkommenhed, og derforuden i andre Maader stedse beviist mig saa meget Godt, som ieg næsten ligesaa høit tør skattere, Saa ieg aleneste af hans Haand (uden at tale om andres Godhed imod mig) har nydet det, hvorved ieg nogenledes har kundet leve og arbeide uden Suk, og dog ikke været høiere opbunden, end at ieg har kunnet arbeide med Magelighed, og anvende noget af Tiden paa andre mig

J. Langebeks Breve.

7

s. 98nyttige Ting. Dog har ieg saaledes arbeidet derpaa, at han aldrig har været misfornøiet med mig, omendskiønt ieg i 4. Aars tid ikke er kommen længere end i den Bogstav K., som ikke engang er den halve Deel af det hele Verk. Det er ikke et Dictionaire, som det af Pomais ¹, Rondeau ², Chamereau ³ eller saadanne Haandbøger: Men det vil blive et Verk i nogle folianter. Det er et Lexicon, som Danmark skulle have Ære af, som skulle trekke endog de største Nationer i Verden til Forundring over det Danske Sprogs Rigdom og Behagelighed. Det er et Lexicon, som, om det end blev færdigt fra min ringe Pen efter den begynte Maade, vil, uden høi Understøttelse eller Hielp af prænumeration, finde Vanskeligheder at komme til Lyset, da det ikke under nogle tusinde Rixdaler skal kunde bekostes. Det som ieg haver gjort færdigt deraf, udgjør allerede 19. skrevne Volumina in folio, hvoraf ieg ved Deres Excellences Hiemkomst skal have den Ære at sende en Tomum til Eftersyn, og det resterende vil i det ringeste blive over 25. deslige, som, ieg indstiller til Deres Excellences egen naadige Eftertanke, om det ikke var mig umueligt at fuldføre i eet Aar, eller for eet, to eller tre hundrede Rixdaler, som en Slags offentlig Belønning, helst naar ieg ved mit private Arbeid kand fortjene langt mere, med mindre Møie og Kedsomhed, og større Sinds Fornøielse. Var ieg yngre, end ieg er, var Helbreden bedre og Omstændighederne taaleligere, vilde ieg, for den Kiærlighed, ieg nærer til min Konge og mit Fæderneland, og for den Taknemmelighed, ieg er den salige Conferentz Raad skyldig i hans Grav, gjøre mig den største Ære af at continuere det for slet intet. Men nu, da Alderen træder til, Vilkorene ere slette, Opmuntringen er ingen, Sinds og Legems-Kræfter ere svækkede, og et kort Liv synes at være s. 99mig tilbage, ønsker ieg ikkun, enten at blive dette Arbeid aldeles entlediget, eller saaledes aflagt, at ieg baade kand arbeide med Lyst, og ikke staae alt for langt tilbage for andre, som med mig og længe efter mig have begyndt. Jeg kand ikke beraabe mig paa meriter, men ieg vil aleneste appellere til brave Mænd, som vide, hvad ieg i de 10. Aars Tid, ieg allerunderdanigst har opvartet ved Hans Kongl. Majestets Bibliothek, uden al Egennytte til mit Fædernelands honneur haver foretaget mig, og ved Guds Bistand agter at fuldføre. Det er Hans Majestets Naade, ieg alletider har stræbt gjøre mig meriteret til, og det er den, ieg aldrig har tvil om at naae, naar ieg blev i stand til at tage derimod. Derhos kand ieg ikke fortie, at ieg iblandt mine Venner allerede haver fundet saadanne Tilbud, som nogenledes oprette det Tab ieg haver gjort ved den salige Rostgaards Død, og ligesom opliver den Godhed og Kiærlighed, han stedse bar for mig, i fald anden Hielp skulle glippe. Skulde ieg endeligen nødes til igien at legge Haanden paa saa strengt, vidtløftigt og uangenemt et Arbeid, da maae det io ikke unaadigen optages, om ieg gjør følgende allerunderdanigste Forslag; (1) at ieg ikke bliver saa sterkt opbunden, ieg io kand forfølge det Danske Magazin og vedligeholde det lidet Selskab, som ieg til den Danske Histories og det Danske Sprogs Forbedring med endeel mine gode Venner haver begyndt, (2) At Hans Majestet, for at fuldføre det hele resterende Arbeide ved det Danske

Lexicon, allernaadigst tillegger mig 800. Rixdaler, (3) Hvorimod ieg forbinder mig at gjøre det færdigt fra min Haand paa 3. til 4. Aar og selv at skaffe de dertil imidlertid paagaende Materialier og Bekostninger, (4) ikke at oppebære nogen af de stipulere de Penge uden i proportion af Arbeidets Forfærdigelse, (5) at ieg maa blive forsikret, efter Arbeidets Fuldførelse at beholde en skikkelig Gage til mit Livs Ophold, indtil der kunde falde en convenable Befordring. Deres Excellence forlader mig, at ieg saaledes efter nøie Overleggelse hellere skriver min allerunderdanigste Mening rundt ud, end at ieg løseligen skulde indgaae det, som ieg hverken s. 100agtede og umueligen kunde holde. Formodende, at Deres Excellence som en Patron for smukke Videnskaber og for alle Danske Studerende, lader sig saavel det Danske Lexici som min Velfærts Befordring være sig til det bedste anbefalet, og med den allerdybeste respect forblivende

7*

Høi og Velbaarne, Hr. Geheime Raad,
Naadige Herre
Deres Excellences
underdanige og allerringeste tiener
I. Langebek.

Kjøbenhavn d. 12. Maji
1745.

s. 100

30. December 1745.
Til Kong CHRISTIAN VI ¹.

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve-Herre og Konge!

Af den ringe Prøve, som nogle Deres Kongelige Majestets ringeste Undersaater understaae sig ved dette Aars Slutning allerunderdanigst at nedlegge for Deres Majestet, erfares allernaadigst, hvad vi i Selskab have foretaget os til den Danske Histories og Sprogets Fremme.

Den Kongelige Bevaagenhed, som Deres Majestet fra sin Velsignede Regierings Tiltrædelse allernaadigst haver yttret mod alle Videnskabers Elskere, haver opmuntret os til at skjønnne paa Deres Majestets høist priselige Hensigt, og forvoldet, at vi, som før samlede enhver for sig, nu have oprettet et felles Magazin, for der, som een Mand, at arbeide til Felles og Fleres Nytte.

Publicum haver forlængst viist sig fornøiet med vores Foretagende, og det synes, som man fra alle Kanter samler sig for at tage Deel i den Oprigtighed, som vi allerunderdanigst s. 101betee. Men vores Verk vilde endnu komme i bedre Friis og Anseelse, om det blev bekiendt i Landet, at selv Lanclets Fader finder derudi allernaadigst Velbehag.

Allernaadigste Konge! Vort nys-begyndte Arbeid er at ansee som et nyfødt uselt Foster, der behøver Forsorg fra høiere Haand. Maatte det allernaadigst behage Deres Kongelige Majestet at give Barnet Navn, saa kunde det derved noksom beskiernes og finde Fremvext.

Det er i saadan Henseende vi fordriste os til, allerunderdanigst at indstille, om vort Foretagende maatte fortiene saa megen allernaadigst Bifald og Høi-Kongelig Naade, at Deres Majestet kunde bevegtes til at tage Selskabet under sin allernaadigste Beskyttelse, at det efterdags maatte bære Navn af Et med Kongelig Allernaadigst Tilladelse indrettet Selskab, eller det Kongelige Samlende Selskab til den Danske Histories og det Danske Sprogs Forbedring

Derved forfremmedes det Verk, som vi uden al anden Hensigt, end til Fædernelandets Ære, paa egen Bekostning have begyndt og til denne Dag fortsat: Derved opmuntredes vi i Arbeidet til at gjøre os mere beqvemme til vigtigere Ting at i verk sette: De, som hidindtil have villet understytte vort Foretagende, blive desto mere ivrige i at tiene os, og Misunderne selv skulde mueligen falde paa vor Side: Vi kunde da med saa megen større Føie vente vort Tal formeret med anseelige Mænd, som baade kunde gjøre Selskabet Ære og befordre dets Foretagende: Vi kunde da vente i Tiden fra Deres Kongelige Majestet saadanne allernaadigste Benaadinger efter Omstændighedernes Beskaffenhed, at vort Selskab af en liden Ympe vil blive til en fuldkommen Vext, der skal udbrede frugtbringende Grene over det gandske Land, derved at vise al Verden, hvorledes Lærdom og Videnskaber opbringes og blomstrer under Deres Kongelige Majestets livsaligste Skygge; Ja Deres Majestet kunde med ingen ønskeligere og mere opmuntrende Nyt Aars-Gave allernaadigst belønne os, som med det nu indtrædende Ny-Aar allerunderdanigst tilbede Deres Konge s. 102lige Majestet alle høie og himmelske Velsignelser, og aldeles opofrende henleve

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Konge

Deres Kongelige Majestets
Allerunderdanigste Tienere og
tro Arve-Undersaatter,
Lemmerne i Selskabet til det Danske Sprogs
og Historiens Forbedring og paa Samtliges
Vegne
Iacob Langebek.

Kiøbenhavn d. 30. Decemb. 1745.

Den kgl. Bevilling (7. Jan. 1746) af Selskabets Andragende er trykt i (Langebeks) Det kgl. Danske Selskabs
Begyndelse og Tilvext, S. 41 ff.

s. 102

7. Februar 1746.

TIL KONG CHRISTJAN VI ¹.

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve-Herre og Konge.

Det er nu et Aar og noget derover, siden ieg, den ringeste af Deres Majestets tro Undersaater oprettede, med endeel af mine Venner det Selskab til det Danske Sprogs og vor Histories Forbedring, som Deres Majestet med Begyndelsen af dette Aar har af sin særdeles store og høi- Kongelige Naade taget under sin allerhøieste protection og beæret med saa høianseeligt et Navn. Deres Kongelige Majestet har, til vores store Opmuntring, viist sig allernaadigst fornøiet med det ringe Arbeid, som fra Selskabet maanedlig udkommer, nemlig Det Danske Magazin, hvis Øiemerke er Sprogets Ziir, Nationens Ære og Efterkomniernes s. 103Nytte, Udi hvilket Skrift ieg, i Henseende til Arbeidet, saa vel som i alle andre Selskabets Indretninger, hid indtil haver haft den største Deel, og, om Gud under Livet, fremdeles skal have, Men det er vel ikke Deres Majestet ubekjendt, hvad for uangemene Omstændigheder, saa vel hele Selskabet, som ieg dets uværdige Stifter og Forstander er geraaden udi, formedelst det saa ilde optagne Forsvars-Skrift, som Selskabet, der endnu staaer i sin første Opkomst, har seet sig nødt til at udgive ¹ for at redde sin Ære hos Publicum imod saa utaalelig en Angribelse, der strider lige imod al den respect og Lydighed, som det Os allernaadigst givne Protectorium allerunderdanigst burde tilkomme. Jeg for min ringe Person seer mig i al denne Adfærd, som det bekjendte Brevs Auctor alene har forvoldt, saa aldeles nedslagen, beskæmmet, og i den Stand, at ieg ikke understaaer mig igien at legge Haanden paa det begyndte Arbeid eller røre Pennen i andre Materier til mit Fædernelands Tieneste, med mindre Deres Kongl. Majestet allernaadigst, efter sin milde og faderlige Omhu for Landets Børn og Videnskabers Opkomst, beviser mig nogen særdeles kongelig Naade, hvorved Selskabet igien kand æres og ieg opreises. Allernaadigste Konge, maae det tillades mig at gjøre Forslag, da bønfalder ieg allerunderdanigst, at Deres Majestet vil værdes allernaadigst at beskikke mig til at være Professor paa det Kongl. Universitet i Fædernelandets Sprog og Historie, Men ieg fordrister mig derhos i allerdybeste Underdanighed at bede, at Deres Majestet vil af Kongl. Naade ei alene unde mig Bestallingen gratis, men og allernaadigst fritage mig fra alle Slags Academiske Lectioner og Disputationer, imod at ieg aarligen, foruden det Danske Magazin at fortsætte, udgiver et eller andet Dansk Skrift til Ære for Landets Sprog eller Historie. Allernaadigste Konge, ieg søger derved ikke at gjøre noget Menneske i Verden Forfang, men aleneste at gjøre Selskabet s. 104mere anseeligt, hvis øvrige Lemmer alle staae i Deres Kongl. Majestets virkelige Tieneste. Foruden dette har ieg og disse Grunde at bygge min allerunderdanigste Ansøgning paa, nemlig (1) At ieg i 18. Aar har været paa Academiet, og 36. Aar i Verden, og det er bekjendt hvad Credit en gammel Students Navn har hos Publicum, (2) At ieg i Elleve Aar har allerunderdanigst Opvartet ved Deres Kongl. Majestets Bibliothek, og imidlertid befliktet mig paa det, hvormed ieg ved Guds Bistand kand udrette noget til det Danske Sprogs og vor Histories Opkomst, (3) At de fleste mine Venner, som enten med mig eller længe efter mig ere blevne Studentere, sidde længe siden i forneme Embeder eller ere benaadede med anseelige Ære-titler, (4) At een og anden forneme Mand tog mindre i Betænkning at træde ind med i dette nyttige Selskab, naar ieg saa vel som de andre Medlemmer stod i Deres Majestets allernaadigste Bestalling, og endeligen (5) at min ringe Pen endogsaa tilforn er brugt til Fædernelandets Ære, thi foruden at ieg i nogle Aar har arbeidet paa det store Danske Lexicon, som ieg endnu i Haab om Deres Majestets høie Naade er i Verk med, saa har ieg og for nogle Aar siden tillige med Biskop Harbo været Begynder til det Skrift kaldet Dänische Bibliothek, som er blevet vel optaget af Publico og continueres af Professor Møller. Den allerhøieste Gud spare Deres Majestets hellige Person i mange Aar til alle tro Undersaaters uudsigelige Glæde, til Nordens Lyksalighed, til alle smukke Videnskabers Befordring, og til en inderlig Husvælselse for mig, som med uafadelige Forbønner anraaber Himmels Velsignelse for Deres Majestets dyrebare Liv og Velstand, og indtil den yderste Blodsdraabe skal forblive

Stormægtigste Monarch,
Allernaadigste Konge
Deres Kongelige Majestets
allerunderdanigste tiener og

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek,*

tro Arve-Undersaat
Iacob Lanaebek.

Kjøbenhavn d. 7. Februar 1746.

s. 105Udenpaa:

Dieses memorial fmden wir sehr impertinent, und kan der Supplicant von gliicken sagen, wen wirs so hingehen lassen ohne unser resentment weiter zu zeigen.

Christian R.

s. 105

19. Februar 1746.
TIL MEDLEMMERNE AF DANSKE SELSKAB.

Høitærede Herrer!

Formedelst de bekiendte Omstændigheder¹ havde ieg fast besluttet at træde ud af Selskabet, og herefter at udgive, hvad ieg agtede at skrive, under mit eget Navn, Hvortil ieg, foruden andre gyldige Aarsager, havde saa meget større Føie, som ieg dog alene skal lide, endog for det, som kommer ud under fælles Navn. Deres Venskab og Godhed for mig, saa vel som de af Dennem anførte bevægende Aarsager, have siden i gaar saa vidt overtalet mig at profitere fremdeles af den Ære, De haver beviset mig i at indtræde med mig i Selskab, saa at ieg er villig til igien at legge Haanden paa Ploven, og fortsætte den Plan, som er begyndt, dog, efter nøie Overleggelse, paa ingen anden Vilkor, end at de gode Herrer ville, til mit eget fri Raademaal, tilstaae mig 400. Exemplarer (hvoraf 50. paa Skrivpapir) af alt hvad Selskabet enten allerede har ladet eller her efter lader trykke, saalænge ieg har den Ære at være dets Forstander. Naar De behageligen vil indgaae mig denne Post, bliver ieg ei alene ved at holde Selskabet i sin Ligevegt, men skal endog, om Gud giver Liv og Lykke, stræbe for min Part at bringe det til den Anseelse, at Misundere skal græmme sig og forgieves bemøie sig for s. 106dets Undertrykkelse. Dette vilde De have den Godhed at tage i Betænkning til næstkommende Samlingsdag, da ieg efter Løfte skal have noget færdigt til det Trettende Hefte, og imidlertid har den Ære at forblive

Høitærede Herrer,
Deres tjenstforbundne og
ærbødigste tiener
I. Langebek.

Kjøbenhavn d. 19. Februarii
1746.

P. S. Enhver af gode Herrer ville behage ved Leilighed at befordre dette til sin Nabo.

Udskrift:

Til Hr. Assessor Henrichsen,

Hr. Assessor Kleve,

Hr. Assessor Ramus,

Hr. Secretaire Tliestrup,

Hr. Secretaire von Asperen,

Hr. Secretaire von Bergen.

Samtlige Lemmer i det med Kongelig allernaadigst Tilladelse indrettede Selskab &c.¹

Paaskrifter:

Jeg finder, at det er den mindste Erkiendtlighed, som Selskabet kand viise Monsr. Langebek, i at tilstaa Ham de forlangte 400 Exemplar er af alt hvad der trykkes, Og som den Fordeel, der kand have af de 400 Exemplarer er saa liiden, at den paa ingen maade kand ansees som proemium laboris, saa har ieg den Ehre hermed at skrive mig for 30 Rdl. som ieg aarlig vil betale til Monsieur Langebek, indtil Hand af Hs. Majestet eller paa anden Maade bliver forsynet med emploi.

Den 19. Feb.

H. Henrichsen.

s. 107 Jeg ey allene icke har noget at erindre imod Monsr. Langebeks Forlangende, men skulde meget mere ynske mig af de Kræfter at kunde vise nogen kiendelig Prøfve til Mr. Langebeks beste. Naar hand da fremdeles hafver den Godhed at vedblifve, som forhen, det begyndte Selskabets Værch, vil ieg efter mine Omstændigheder aarligen erlægge 20 rd., hvormed han vilde tage til tacke, som et Kiende-tegn af min Velmenenhed, i haab at Hs. Mayestets Naade engang fuldkommen belønner hans Fortieniste.

T. P. Kleve.

Jeg anseer Monsr. Langebeks Forlangende herudi saa billig, at ieg derimod aldeeles intet har at erindre, ville alleene ønske, at mine Omstændigheder vare saaleedes, at ieg paa nogen anden Maade kunde udviise min skyldige Erkiendtlighed imod ham.

Den 19de Febr. 1746.

I. Ramus.

Ieg kand ei andet end billige Monsieur Langebeks forlangende, og ønsker at kunde have dend Leylighed at viise min erkiendtlighed i noget større, det hand altid kand meritere, som en flittig Arbeidere til Publici Tieneste og Nytte, hvilket ønskes at maatte vorde af Hans Majestætt med nogen Distinction og Naade anset og efter Fortieneste belønnet.

F. Thestrup.

Jeg har aldellis intet at indvende imod Monsr. Langebeks Forlangende angaaende de 400 Exemplarer, mens vilde aleniste ønske, at ieg var i den Stand, at ieg kunne vise større Prøver paa mit gode Hiertelav imod ham.

J. W. von Asperen.

Liigesaa billig, som de andre gode Herrer have anset Monsr. Langebeks Forlangende, saa villig tilstaaes og samme af mig.

D. v. Bergen.

s. 108

22. Februar 1748.

TIL KONG FREDERIK V¹.

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve-Herre og Konge!

Ved den Salige Etats Raad Grams dødelige Afgang er Deres Kongelige Majestets Geheime-Archivarii, Bibliothecarii og Historiographi Tienester blevne ledige. Vel er det saa, at ieg ikke finder mig værdig at sette i Ligning med saadan en Mand, som Deres Majestet og hele Landet i hannem haver mistet, eller at indtræde i det Sted, som af hannem er forladt; ikke des mindre, siden ieg haver lige saa god Føie, som nogen anden Medsøgende, at gjøre allerunderdanigst Ansøgning om bemeldte Tienester, anset at ieg i tretten Aar haver været hos den Sal. Mand, og i disse Æmbeders Forretninger ievnligten gaaet ham til Haande, fornemmeligen ved at opvarte Deres Majestets kongelige Bibliothek, og imidlertid anvendt al min Tid og Flid paa de Ting og Videnskaber, hvorved ieg udi de samme kunde i Fremtiden opofre Deres Majestet og mit Fæderneland min allerpligtskyldigste tro Tieneste, og haver desuden ikke mindste Haab i nogen anden Ting at blive befordret: Fordrister ieg mig i allerdybeste Underdanighed at anholde hos Deres Kongelige Majestet, at ovenmeldte ledigværende Tienester maatte mig allernaadigst forundes, i Fald Deres Maist. allernaadigst beslutter at lade dennem blive samlede: Men skulde Deres Majestet allernaadigst finde for got, at skille dem ad, da er mit allerunderdanigste Ønske, at Deres Kongl. Majst. allernaadigst ville anbetroe mig, som Geheime- Archivaris, sit Kongl. Geheime Archiv, allernaadigst betragtede, at ieg ved den lange Øvelse haver gjort mig alle Slags gamle Documenters Læsning, Afskrivning, Registrering, og agtsome Omgang, frem for alt andet, paa det allernøieste bekiendt. Ieg haaber saa meget mere deri at finde Naade s. 109 for Deres Majestet, som D. Majst. haver baaret saa uafadelig Naade for den Sal. Etats Raad Gram, som i Live har været mig en Fader, og end ved sin Død efterladet mig saadanne Fodspor, som vidne om hans Kiærlighed og besønderlige Tillid til mig frem for alle andre Fremmede, allermest derudi, at, da han som en eftertænksom Patriot haver allerunderdanigst legeret Deres Kongl. Majst. sine Manuscripter og den kostbare Samling af Diplomatis, som han med stor Møie og Bekostning har samlet, paa det de med Tiden ved Deres Majestets allerhøieste Forsorg kunde som et Corpus Diplomaticum Danice til Landets Ære og Publici Nytte komme for Lyset, han da til samme at igiennemsee, bringe i Orden, og i det kongl. Geheime Arclviv til Forvaring at hengive, især navngiver mig, saafremt Deres Kongl. Majst. mig dertil allernaadigst vilde betroe, da ieg og tør forsikre, at ingen derom veed bedre Rede og Beskeed end ieg.

Allernaadigste Konge, Deres Majst. vilde ogsaa i Naade ansee, at ieg allerede i mange Aar haver gjort, hvad ieg har kundet, og langt over mine Kræfter til Videnskabers Opkomst og Studeringers Høiagtelse i mit Fæderneland, ikke alene ved det kongl. Danske Selskab til den Nordiske Historie og Sprogs Forbedring, som D. K. Majst. selv har beviist saa stor Naade imod, hvilket ieg uværdig for mere end tre Aar siden har været Begynder til, men endog ved det store Danske Lexicon, som ieg efter Sl. Conferentz Raad Rostgaard's Død ved Deres Kongl. Majestets og D. Ms. Høistsl. Hr. Faders Naade endnu haver under Hænder, og ved det saakaldede Dänische Bibliothek, som ieg for elleve Aar siden tillige med en anden Ven ogsaa til Nationens Ære haver begyndt, foruden mange andre Ting, som ieg med megen Besværing og Nattevaagen haver samlet paa til Oplysning i den ældre og nyere Danske Historie, og som efterhaanden kand ventes at see Lyset, dersom Gud mig Liv og Vilkor dertil maatte forlene. Ieg er aldeles overbeviist, at D. Majst. Retfærdige Skiønsomhed og kongelige Naade lader ingen gammel og tro Arbeiders s. 110 utrettede Flid blive alt for længe ubelønnet, allerhelst naar D. Majst. allernaadigst vil ansee mig som en oplært Discipel hos tvende Deres Majestets og Høilovligste Fædres berømelige Archivarios, nemlig Sal. Conferentz Raad Rostgaard og Sl. Etats Raad Gram, som begge indtil deres yderste har for mig baaret en særdeles Godhed, den ieg (om D. Majst. mig ikke sig allernaadigst antager) alt for beklageligen maa savne. Lever derfor i allerunderdanigst Fortrøstning om en naadig Bønhørelse, ligesom ieg ogsaa med uophørlige Forbønner for D. Majsts. dyrebare Liv og Velgaaende og med den alleryderste Nidkiærhed og Troskab indtil min Død skal forblive

Stormægtigste Monark
Allernaadigste Arve-Herre og Konge
Deres kongelige Majestets
allerunderdanigste tiener og tro Arve-Undersaat
Jacob Langebek.

Kiøbenhavn d. 22. Februarii 1748.

s. 110

14. Marts 1748.
TIL KONG FREDERIK V.

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve-Herre og Konge!

Da ieg ikke, Allernaadigste Konge, paa anden Maade veed at tilkiendegive min allerunderdanigste Taknemlighed for den særdeles store Naade, som Deres Kongl. Majest. har behaget at betee sin ringeste Undersaat, ved allernaadigst at beskikke mig til Archivarius i det Kongl. Geheime- Archiv ¹, end allerunderdanigst at forsikre og i Gierningen at udvise en uafsladelig Nidkiærhed og Troskab i Deres Majestets Tieneste og samme vigtige Æmbed, Saa skal intet i Verden være mig høiere angelegen, end stedse og af alle Kræfter at lade see, at D. K. M. ikke haver ladet saadan s. 111 Høikongelig Naade falde paa en uværdig og uskiønsom Undersaat.

Men, førend ieg indtræder i denne af D. M. mig allernaadigst anbettede Bestilling, understaaer ieg mig at bede om D. Majests, allernaadigste Tilladelse, at maae indkomme med min allerunderdanigste Forestilling, naar noget til Fordeel for D. Ms. Tieneste ved Geheime-Archivet maatte forefalde, som behøvede at underkastes D. Ms. egen allerhøieste Villie og Velbehag. I saadan allerunderdanigste Tillid haaber ieg, at D. M. ingenlunde i Unaade optager, at ieg bruger den allerunderdanigste Frihed for denne Gang at gjøre følgende Erindring.

Det er uden Tvil D. M. allerunderdanigst berettet, at den Sal. Etats Raad Gram af en Patriotisk Omhu haver seet derhen, at det rareste og betydeligste, han eiede af Manuscripter, Diplomata, og andre Papirer, som han med stor Møie og Bekostning i mange Aar haver samlet paa, ikke skulde efter hans Død adspredes, forkomme eller geraade i urette Hænder, og derfor ingen bedre Maade vidste at see dem bevarede paa, end allerunderdanigst at opofre dem til D. K. M. Selv, til at forvares i D. Ms. Geheime- Archiv, indtil de, saa meget deraf maatte tienlig eragtes, kunde paa D. K. Ms. allernaadigste Godtfindende med Tiden blive befordrede til Trykken. Til disse Skrifter og Documenter at omgaaes og skaffe i Rigtighed haver den Sl. Mand udi i sin Disposition i sær nævnet og gjort Forslag paa mig, saafremt det allernaadigst maatte behage D. M. at betroe mig dertil.

Siden nu D. K. M. allernaadigst haver anbetret mig Sit Geheime-Archiv, tviler ieg ikke paa, at det io bliver D. Majests, allernaadigste Villie, ogsaa at betroe mig til dette Arbeid, allerhelst da der vel ingen er, som haver bedre Kundskab, end ieg, om den Sl. Mands Manuscripter, og han derforuden haver haft saadan Fortrolighed til mig frem for alle andre. For da at kunde vide, hvorvidt ieg tør gaae, og derhos at vise mig legitimeret paa D. Ms. vegne for Skifte-Retten, fordrister ieg mig i alledybeste s. 112 Underdanighed at udbede mig D. K. Ms. allernaadigste Villie og skriftlige Befaling angaaende disse Poster:

1. At ieg, saasart den Sl. Etats Raad Grams Stervbo bliver aabnet, som skeer førstkommende Tiirsdag den

19. Martii, indfinder mig ved Skifte-Retten, for at overvære alle Papirenes Eftersyn, og paa det nøieste at opagte D. K. Ms. Interesse, og straxen foretager det Arbeid med ovenmeldte Manuscripter og Documenter at udtage, indpakke og henlegge i det Kongelige Geheime-Archiv hvorom ieg siden skal give D. M. allerunderdanigst Beretning og levere en Fortegnelse paa hvad som i Archivet bliver indlagt, og tillige, om saa allernaadigst befales, yttre mine allerunderdanigste Tanker om Brugen af enhver Ting i sær.

2. Om der ellers i Stervboet noget maatte forefindes, D. K. Ms. Archiv tilhørende, ieg da samme ufortøvet i Archivet paa sine Steder skulde henlegge: Ligeledes om noget af Archivet maatte befindes til andre at være udlaant, at ieg det da uden Ophold tilbage fordrer og seer i sikkert Behold.

3. Siden der i Testamentet gjøres Forskiel imellem gamle og nye Manuscripter, hvoraf formodentlig kunde reise sig nogen Giensigelse, uanseet den Sl. Mand selv overlader alting til fornuftige Folks Skiønsomhed, maatte det allernaadigst behage D. K. M. Selv at nævne, hvad der maae regnes for gammelt og hvad for Nyt. Maatte mit allerunderdanigste Forslag gielde, da holder ieg uforgribeligen for, at intet bør ansees for Nyt, uden hvad som er til dette Seculum henhørende, og det øvrige altsammen (med mindre det var noget almindeligt og af ingen Rarhed) at tilhøre Deres Majestet, allerhelst da ieg veed, at det meste enten er udcopieret af pubtique Bibliothekers og Archivers Cimeliis eller og saadane Documenter, som ikke vel burde tillades at falde i particulaires Hænder.

4. Om der ogsaa iblandt de nye Ting af dette Seculo maatte findes nogle pubtique Documenter, Stats-Skrifter, og deslige Papirer, som ikke burde sælges paa offentlig Auction eller være hver Mand bekjendte, holder ieg allerunderdanigst s. 113for, at de bør udtages med de andre til D. Ms. Geheime-Archiv: Ligeledes hvad Kongelige Ordres eller andre Papirer, der maatte være den Sl. Mands hafte Archivarii, Bibliothecarii og Historiographi Æmbede eller andre ham allernaadigst anbefalede Forretninger vedkomkommende, samt hvad Betænkninger eller Forslag han efter allernaadigst Befaling om en eller anden Ting kand have opsat.

5. Der findes endnu andre nye Ting, som ieg (uden at gaae imod den Sl. Efats-Raads Tanker) allerunderdanigst formener, bør høre D. K. M. og Publicum til, nemlig hvad Manuscripter, Udkastninger til Skrifter, Excerpta og deslige, heelt eller i Stykkeverk, som af den Sl. Mand selv er forfattet, samlet og bragt paa Papir, og som henhører til at oplyse vort Danske Sprog og Historie, grundende min Mening paa disse Fundamenter, først, at, om det end er nye Skrifter, saa handle de dog om gamle Sager, dernæst at det er saadane Ting, den Sl. Mand haver arbeidet paa som Kongelig Historiographus, og endelig, at han til samme haver betienet sig af D. K. Ms. egne Aerchiv-Documenter, og de derfor ikke burde komme i fremmede Hænder, hvor de enten kunde blive misbrugte, eller ikke ventes at komme publico til Nytte, som de dog uden Modsigelse af den Sl. Mand have været tiltænkte ¹.

6. Hvad der ellers maatte være af andre den Sl. Mands udarbeidede utrykte Skrifter, hans lærde Correspondence &c., var at ønske, der kunde findes Udveie at stille Arvingerne tilfreds derfor, og at saadane Skrifter med Tiden ved brave Folks Hielp kunde komme publico til Nytte og den Sl. Mand saavel som Fædernelandet til Ære ².

7. Fornemeligen maatte og vel paaagtes, at alt hvad der findes skrevet af de lærde Islændere, Arnas Magnæus, s. 114Jonas Olsen ¹, Erland Olsen ², og andre vore Antiquariis maatte udtages og bevares, eftersom det altsammen henhører til de gamle Nordiske Sprog og Antiquiteter at oplyse.

J. Langebeks Breve.

8

8. Ønskede ieg allerunderdanigst, at D. M. allernaadigst ville tilforordne lustitz Raad Hielmstjerne ³ og Professor Møllmann ⁴ at være paa Raad med mig og tillige at eftersee den Sl. Etats Raad Grams Papirer ⁵, deels til Sikkerhed for mig, og deels for des nøiere at kunde i agt tage den Interesse, som D. K. M. og hele Publicum haver ved saadane Papirers Conservation, da de ogsaa kunde have et Øie med, om der formodentlig i Stervboet findes noget, som enten er D. Majests. Bibliotek eller Videnskabernes Societet tilhørende.

D. Kongl. Majest, ville i Naade overbære med denne min herudinden brugte Vidtløftighed, som den første Pligt af det mig allernaadigst betroede Æmbed, og allernaadigst være forsikret, at ieg med den allerstørste Troskab og Nidkiærhed for D. Ms. Tieneste skal, saalænge der er Liv i mig, findes

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve Herre og Konge
Deres Kongelige Majestets
allerunderdanigste tro Tiener
og Arve-Undersaat
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 14. Martii 1748.

s. 115

14. Marts 1748.

TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Deres Excellence,
Høi og Velbaarne Hr. Geheime Raad,

Naadige Herre! ieg tager min Tilflugt til D. Excellences sædvanlige Bevaagenhed, brugende den Frihed at tilsende min allerunderdanigste Forestilling, hvorledes ieg formener bedst at kunde omgaaes med de af H. Etats Raad Gram til Hans Kongl. Maj. allerunderdanigst legerede Manuscripter, formodende underdanigst, at D. Exc. paa beste Maade søger samme Hans Majest, at foredrage. Der er mange flere Ting, som ieg behøver D. Excellences naadige Hiælp og Raad udi, saasom iblandt andet angaaende Christ. 4th Historie, som Cancelli Raad Graa¹ haver anmodet mig om at fuldfærdige hvad der endnu fattes: Men, da der ere saa mange Interessenter i dette Verk, saasom 1. Hans Majest. Kongen, 2. Slanges Arvinger, 3. Grams Arvinger, 4. Graaes Moder, som trykker den², 5. Historiographus Begins, som det synes at skulde tilkomme samme at fuldføre: Saa understaaer ieg mig ikke at tage fat derpaa, med mindre Hans Majest, selv eller D. Excellence mig det naadigst befaler³. Ieg lever i dybeste respect

Deres Excellences
gandske underdanige tiener
Langebek.

Kiøbenhavn d. 14. Martii 1748.

8*

s. 116

23. Marts 1748.

TIL KONG FREDERIK V.

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Konge!

Medens ieg i disse Dage efter Deres Kongelige Majestets Befaling haver været tilstæde ved Skifte-Retten i Sl. Etats Raad Grams Stervbo, ere Nøglerne til det Kongelige Geheime-Archiv mig under Forseigling udleverede. Men, paa det ieg udi det mig allernaadigst anbettede Æmbed med desto større Sikkerhed kan gaae frem, har ieg ikke dristet mig til at aabne Deres Majestets Geheime-Archiv, førend ieg allerunderdanigst faaer udbedet mig den Kongelige Naade, at Deres Majestet vilde allernaadigst lade mig Archivet overlevere ved nogle Deres Majestets troe og dertil beqveme Mænd, som kunde med mig eftersee Archivets Tilstand og conferere Documenterne med de der befindtlige Registraturer. Maa det allernaadigst tillades mig at giøre Forslag, da understaaer ieg mig i dybeste Underdanighed at henstille til Deres Kongelige Majestet, om ikke lustitz Raad Hielmstjerne, lustitz Raad Klevenfeld og Assessor Hamns kunde allernaadigst dertil forordnes¹. Skulde dette mit allerunderdanigste Forslag finde allernaadigst Bifald, udbad ieg allerunderdanigst, at Deres Kongelige Majestet allernaadigst ville befale disse tre, at de enten alle, eller de tvende, naar een af dem havde Forfald, maatte med det allerførste foretage med mig denne Forretning, paa det Deres Kongelige Majestets Geheime-Archiv ikke alt for længe skal staae hen uden Tilsyn, og Deres Majestets Tieneste ikke lide nogen Forsømmelse, allerhelst da det dog vil tage nogen Tid bort, inden ieg faaer gjort mig Archivet ret bekendt.

s. 117 Allernaadigste Konge, Der er nok en anden Ting, som i Begyndelsen kunde hindre mig fra at være saa flittig i Deres Majestets Geheime-Archiv, som ieg efter min allerunderdanigste Pligt burde og ønskede, bestaaende deri, at den Sl. Etats Raad Gram haver haft den Fortrolighed til mig i sit Testament at forlange, at ieg vilde forfatte Catalogum over hans efterladte Bibliothec, og derfor, i fald ieg vil og kand paatage mig det, tillagt mig en skikkelig Belønning¹. Men da ieg nu har været saa lykkelig allernaadigst at blive befordret i Deres Majestets Tieneste, som bør opagtes for andre Ting, understaaer ieg mig ingenlunde at paatage mig bemeldte Arbeid, som vil vare nogle Maaneder, uden dertil at have Deres Kongl. Majestets allernaadigste Tilladelse, men opofrer langt hellere, hvad Fordele mig saaledes kunde tilflyde, end Deres Majestets Tieneste i allermindste Maade derved skulde staae tilbage².

Deres Kongl. Majest, vilde endnu ikke i Unaade optage, at ieg allerunderdanigst anholder hos Deres Majestet om den samme allernaadigste Frihed, som den Sl. Etats Raad Gram af Deres Majestets Høisalige Hr. Fader haver haft, at ieg maatte betiene mig af Deres Majestets Archiv- Documenter og Sigiller, saavel til det Danske Magazin som andre til Publici Nytte forehavende Skrifter, nemlig saadane Documenter, som ingen

Slags Hemmelighed kan være udi, men som aleneste tiene til Oplysning enten i det Danske Sprog eller i den Nordiske Historie³.

Endeligen tør ieg ikke efterlade allerunderdanigst at forespørge mig, om det ogsaa, ligesom det haver været Sl. Etatz Raad Gram tilladt, maatte mig allernaadigst tilstædes, efterhaanden at udlæne af Archivet til Iustitz Raad Klevenfeld, hvad tilladelige Documenter han maatte forlange at s. 118lade aftegne Sigillerne af til de smukke Genealogiske og Heraldiske Verker, som han til Fædernelandets Ære haver under Hænder, naar han derfor giver vedbørlig Revers, og ei alene varligen omgaaes baade Documenter og Sigiller men endog, saasnart mueligt, leverer alting tilbage igjen¹.

Ieg vil ligesaa i allerdybeste Underdanighed vente Deres Kongl. Majestets allernaadigste Villie, den ieg stedse skal holde hellig og mig aldeles efterrettelig, som det desuden skal være min største Glæde i allerunderdanigste Lydighed uophørligen at henleve

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Konge,
Deres Kongelige Majestets
allerunderdanigste tiener og tro
Arve-Undersaat
I. Langebek.

Kiøbenhavn den 23. Martii 1748.

s. 118

5. April 1749.
TIL KONG FREDERIK V.

Stormægtigste Monark.
Allernaadigste Arve Herre og Konge!

Deres Majestet haver ved sit Kongelige Rescript af 29. Novemb. 1748 allernaadigst resolveret, at legge den Hvælvning, som er ved det Danske cancellies Archiv, til det Kongl. Geheime Archiv, for des bedre at kunne rumme og bevare sidst bemeldte Archivs Skrifter, og derhos allernaadigst befale mig at bringe samtlige Archiv-documenterne i en bedre og rigtigere Orden efter Materierne.

Da nu Sommeren stunder til, udi hvilken ieg kand begynde at legge Haanden paa Arbeidet, og bemeldte Hvælvings s. 119Reparation og Indretning desforinden maatte foretages, understaaer ieg mig allerunderdanigst at forespørge mig, om ikke Deres Kongelige Majestet i steden for Reoler, som efter Deres Majestets forhen givne allernaadigste Ordre der skulde opsettes, hellere ville allernaadigst befale at lade indrette Skabe med Døre for; thi Erfarenhed lærer, at hvad Papirer, som henlægges paa aabne Hylder, blive efterhaanden fulde af Støv, Spindellev og deslige, som i Tidens Længde aldeles fortærer og forderver gamle Skrifter, allerhelst om nogen Fugt eller Muggenhed skulde tilslaaes, Hvilke Skabe, for at spare paa Bekostninger, kunde, om D. K. Maj. saa allernaadigst finder for got, gøres gandske slette uden Fyldinger og andre Zirater og med en slet Olie-Farve anstryges, naar de for det øvrige bleve tette og af godt tørt Træ forfærdigede.

Ieg indstiller dette i Deres Kongl. Majestets allerhøieste Villie, og forventer allernaadigst resolution, med allerunderdanigst Lydighed uafadeligen forblivende

Deres Kongelige Majestets
allerunderdanigste tro Tiener
og Arve-Undersaat
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 5. Aprilis 1749.

Ansøgningen er af J. L. Holstein paategnet: Dette acorderis. Cons, paa Chr.b. cl. 5. Apr. 1749.

s. 119

13. September 1749.
TIL PETER FREDERIK SUHM¹.

Min Høistærede Herre!

Ieg sender med Tak det sidst laante tilbage, og maae sige derom, at Forfatteren² er sig selv lig, det er, skriver s. 120ikke andet, end det som baade i Henseende til Inventionens Artighed, Stilens Nethed og

Sprogets Reenhed altid fortæner høiligen at herømmes af

Hans ærbødigste tiener og
oprigtige Ven
I. Langebek.

Kh. d. 13. Septb. 1749.

Udskrift:

Til Hr. Hof Junker Suhm.

s. 120

21. November 1749.

TIL ADOLPH GOTTHARD CARSTENS ¹.

Velædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raad!

Ieg har i lang Tid ikke læst noget Skrift med saa stor Fornøielse, som de tvende Stykker, Min Hr. Cancellie Raad sidst havde den Godhed at laane mig, af sit smukke Genealogiske Skrift, hvilke ieg herhos med Taksigelse sender tilbage. Den megen Flid, Grundighed og Accuratesse, som samme er skrevet med, har gjort mig sær begierlig efter at læse baade det foregaaende og efterfølgende, om ieg det ved Leilighed tør udbede. Ieg vil formode, at Hr. Cancellie Raadens Hensigt er, at tiene Publicum dermed; thi det var stor Skade, om saa artige Decouverter i Genealogien skulde utrykte blive henliggende ².

s. 121 Ieg vilde holde det for en Lykke, om Hans Excellence Hr. Geheime Raad Schulin kunde formaaes til at lade alt, hvad der enten findes i det Glückstadske eller andre Holstenske Archiver af gamle Documenter, komme herover, som der ere til ingen Nytte, og med Tiden vist nok forkommes ¹. Her kunde de være et ypperligt Supplementum til de andre gamle Holstenske Skrifter, som glemmes i det Kongelige Geheime Archiv, og med Tiden gjøre usigelig Nytte til Historiens og Genealogiens Oplysning, naar de med behørig Flid og accuratesse bleve afskrevne, hvilket, ieg frygter, ikke skeer, om de fremdeles derude skal ligge begravne i Archiverne. Men kommer de herind, skal der ikke blive et Stykke til overs, enten deraf, eller af de andre i Archivet værende gamle Documenter, som ieg io, om Gud under mig Livet, med egen Haand skal afskrive, og bringe i den Stand, at de kan komme Publico til Nytte, førend Mul og Møl aldeles fortærer dem.

Med største Taknemlighed sender ieg tilbage de forlængst meddelte Udskrifter af de tvende gamle Flensborgske Documenter, som ieg holder for meget artige Monumenter i det Danske Sprog. Men Hr. Cancellie Raaden kunde bevise mig en overmaade stor Tieneste, om Han engang ved sikker Leilighed paa en kort Tid kunde faae Originalerne herover saavel af disse som flere saadane; thi ieg maae sige reent ud, at ieg ikke, hvad Diplomata angaaer, lettelig troer andres Øien. Er der noget i mit ringe Forraad, som kan være til Hr. Cancellie-Raadens Tieneste, skal det meget fornøie mig, som vil holde det for en Ære stedse at være

Velædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raad
Hans tienstskyldigste og ydmygste
tiener
I. Langebek.

Kjøbenh. d. 21. Novemb. 1749.

s. 122

10. Februar 1750.

TIL ADOLPH GOTTHARD CARSTENS.

Høiædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raad.

Ieg har den Ære herved at tilbagesende den mig i gaar tilskikkede piece, som ieg med lige saa stor Fornøielse har giennemlæst og finder ligesaa grundigen udført, som de forige. Det fattes nu alene, at Min Hr. Cancellie Raad tager den faste Slutning, at give disse sine saavel udarbeidede Stykker for Lyset. Han kan slet ikke tvile om Bistand af Publico, i sær af dem, som ere Elskere af Genealogien og Historien, og tillige Kiendere af den Accuratesse, der behøves i disse Videnskaber, hvortil disse Prøver kan ansees som Modeller.

I dette Stykke har ieg vel ikke noget af Vigtighed at erindre. Ieg seer, at i et Document hos Spangenberg ¹ staaer et urigtigt Aarstal MCCCVII i Stedet for MCCXCVII. Ieg troer snarere, at det er en Trykfeil, at X. er

glemmt, end at Auctor skulde have læst uret, som hænder sig ofte ved de skiødesløse Settere i Trykkerierne, og ieg selv veed af Erfarenhed².

Ellers maae Min Hr. Cancellie Raad forlade mig, at ieg endnu gjør en liden diplomatisk Erindring, eller rettere nogle dubia, angaaende Dag og Datum af visse anførte Diplomata³. — —

Hr. Cancellie Raaden gjør mig en behagelig Besværing, naar Han anmoder mig at opsøge noget enten i mit Archiv s. 123eller i mit eget Gjemme, som kan være til Tieneste i hans berømmelige Forehavende. Intet kan mere glæde mig, end at kunne gaae enhver til haande, som skriver, ikke for at skrive, men for at oplyse Historiens Sandhed. Ieg sender herhos en rigtig Afskrift af det forlangede Document, som ieg endeligen fandt i Archivet. Ieg mener, det kan lige saa snart være Bugislav VII. som Bugislav VIII. og det bliver intet argument, at det ikke kan være Bugislav VII., fordi Genealogisierne legge ham ingen Børn til; thi lige saa vel, som de har kunnet glemme Sophia selv ude, har de og kunnet udelade hendes og Bugislav Børn; dog tænker ieg, at man vel af andre Diplomatis skal faae den Knude opløst¹.

Min Hr. Cancellie Raad forlader min brugte Vidtløftighed, og at ieg svarer Ham paa Dansk. For det øvrige lever ieg med allerstørste Hengivenhed

Høistærede Hr. Cancellie Raads
tienstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 10. Febr. 1750.

s. 123

16. Maj 1750.

TIL CARL DEICHMAN².

Velædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raad!

Ieg har forlængst af Mr. Ries bekommet Hr. Cancellie Raadens meget artige og angene Skrivelse af 27. s. 124Martii¹ og harpaa samtlige det Kongelige Danske Selskabs Vegne allerskyldigst at takke for de tilsendte smukke piecer, hvoraf eet Stykke nu strax bliver indført i det 49. Hefte af det Danske Magazin, de øvrige blive i god forvaring til at bruges efterhaanden og ved Leilighed. Det er Skade, at af Axel Juels Beretning om C3tii Endeligt er kun Begyndelsen og Enden; der har gandske vist været to om ikke fire Blade endnu, som haver hørt inden i de to tilsendte; Skulde disse ved Leilighed findes i Hr. Cancellie Raadens Papirer, beder ieg, at Kroppen maa følge Hoved og Hale. Det kand ikke andet end glæde mig, at ieg og mit ringe Arbeid endog i Norge finder mange Velyndere, iblandt hvilke Hr. Cancellie Raaden maae tillade mig at ansee ham selv som en af de fornemste; men ieg maae tilstaae, at hans gode Udladelse om mig i sit Brev er over min Fortieneste. Ieg gjør, hvad ieg kand og saa vidt min liden Indsigt tistrekker, til Publici Tieneste, og dersom ieg ikke arbeidede noget i deslige Ting, efter den Adgang ieg nu har ved Kongens Naade og tilforn har haft ved Sl. Grams og Rostgaards Bekiendtskab, maatte ieg holdes for et unyttigt Lem af mit Fæderneland og aldrig værdig at settes i Patriots Tal.

Det skeer ikke uden Bevægelse og Taknemelighed, at ieg tager imod den Erindring om Sl. Gram, at oprette et Æreminde efter hans Død. Dersom nogen skiønner paa Mandens store Fortienester, da vil ieg paastaae at være iblandt dem, og kand ikke have Aarsag til andet, enten ieg saa seer til, hvad han har fortient af Publico i Almindelighed eller af mig og utallige flere i Særdeleshed. I Videnskabers Societet er det for længe siden afgjort, at der skal gøres en Eloge over ham; snart har een paataget sig det og snart en anden, men endnu er der ikke blevet noget af, dog har han allerede der nødt den Ære, som faa particuliere s. 125nyder, ved den Medaille, som Societetet efter hans Majestets Villie har ladet slaae paa hans Død. Universitetet, som han har været saa stort et Lumen paa, og som han har forskyldt saa meget godt af, gjør en uforsvarlig Gierning, om den slaaer ham rent i Forglemmelse. Ieg har haft mine Aarsager, hvorfor ieg ikke har villet være den første, der gav noget ud om den sl. Mand. Merker ieg, han bliver glemmt af dem, som strax efter hans Død offentlig erklærede at vilde skrive hans Vitam, hans Eloge &c. og saaledes forekom mig, eller og det staaer alt for længe hen, skal ieg dog ingenlunde glemme ham, paa hvad Maade det og skeer. Imidlertid har ieg for længe siden begyndt at samle Materialier dertil, og beder alle gode Venner, som have kiendt og corresponder et med den sl. Mand, at være mig derudi behielpelige. Han var dog en Mand, som Danmark og den hele Verden har Ære af, og som vi ikke saa let faaer lige til.

Hvad ieg tilforn ved Mr. Ries har foreslaaet, igientager ieg endnu, at vores Danske Selskab vil holde det for en Ære og Fornøielse, om saa god en Patriot, som min Hr. Cancellie Raad, vil som Medlem indtræde derudi, og ieg fornemmer af hans behagelige Svar til Mr. Ries, at han ikke bliver utilbøielig dertil. Men da Selskabet ikke vil forbinde nogen til de Pligter, som de ikke forud veed hvori bestaaer, har ieg til Mr. Rieses Befordring leveret et Exemplar af vort Selskabs Historie, hvorudi Hr. Cancellie Raaden finder vore Leges og Vedtægter

anførte. Naar han de samme haver læst og behager nærmere at meddele mig sine Tanker, vil ieg holde mig det for en Lykke, om ieg maa have gjort noget dertil at forhverve Selskabet saa værdigt et Medlem. I det øvrige har ieg den Ære med megen Høiagtelse at være

Velædle og Velbyrdige
Hoistærede Hr. Cancellie Raads
tienstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 16. Maji 1750.

s. 126

20. Maj 1750.

TIL PETER FREDERIK SUHM ¹.

Min Høistærede Herre!

Hans tilsendte Dedication har ieg med Flid gienemlæst, og efter Befaling paa det skarpeste censureret, end til ufor nødne Ord og Bogstaver at udslette. Hvad ieg her og der har skrevet oven over, staaer til Min Herre selv at antage eller forkaste. Ieg for min Part kan ikke lide, at eet og det samme Ord igientages for tidt i en kort Stiil, saasom her tre gange de Ord slig og eneste. Det mellemste slig kan gaae rent ud, det sidste forandres til saadan. Ligesaa kunde det første og sidste eneste forandres.

Ieg indstiller til min Herre, om der ikke skulde staae endeel gamle Philosophi deres Skrifter, eller og endeel gamle Grækere philosophi ske Skrifter.

Det Ønske, min Herre i Slutningen gjør, er gandske godt, men ieg frygter det af nogle vil blive criticeret; Var derfor maaskee bedre ongefær saaledes at sette: Vilde ønske mig i Stand til at levere noget, som maatte være Deres Majestet til større Fornøjelse, eller noget andet saadant, som Han selv best paafinder. Har ieg maaskee herudi været noget for skarp, da ligger min kiære Herres egen strænge Befaling derfor, saa Han ingen Aarsag kan have derover at blive vred paa

Sin ærbødigste og oprigtigste tiener
I. Langebek.

Kh. d. 20. Maji 1750.

Udskrift:

Høiædle og Velbaarne
Hr. Kamer Junker Suhm.

s. 127

13. Juni 1750.

TIL CARL DEICHMAN.

Velædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raad.

Med megen fornøjelse har ieg modtaget Deres seneste kiære Skrivelse af 25. Maji, hvis Indhold ieg nu i Torsdags berettede i det Kongl. Danske Selskabs forsamling paa Charlottenborg, da det af samtlige Lemmer blev samtykket at indtage deres Velbyrdighed til Medlem derudi. Ieg tviler ikke paa, at io vor Secreterer, Hr. Assessor Ramus, i Dag tilmelder Dem det samme i Selskabets Navn. Ieg vil da ikke saa meget gratulere D. V. som os selv, naar vort Tal saaledes bliver forøget med verdige Medlemmer. De Undskyldninger, som D. V. i Anledning af en og anden Artikel iblandt vore Leges behager at bruge, anseer ieg for Prøver af Deres Modestie, og er paa Selskabets vegne meget vel fornøjet med, at De er Elsker af Fædernelandets Sprog og Historie, og at De har Villie og Attraa til at tiene Selskabet efter Deres Kræfter og Formue. Vore vedtagne Love forbinder ingen over sin Ævne, men alene tilholder enhver, ikke at forsømme nogen god Leilighed, naar noget maatte forefalde, der kunde være Selskabet til Ære eller Nytte.

I Anledning af D. V.s Brev til Monsr. Riis, maa ieg endnu have den Ære at besvare følgende Poster:

(1) Angaaende Douceuren ved Indtrædelsen, da, naar man har med Studerede og raisonnable Mænd at gjøre, stilles til deres egen Godhed, hvad de give vil, dog at det ikke er under 20 Rxdlr. Den i Artikelen tilføiede Clausul, efter Omstændighederne og Selskabets Godtfindende, sigter alene derhen, i fald nogen skikkelig Mand, som iust ikke havde Forraad af Studeringer og curieuse Sager, beviiste nogen sønderlig Lyst og Attraa at gaae ind med i Selskabet, aleneste for at befordre det med sit PengeTilskud s. 128(hvilket ogsaa

sandelig er en Merite), da kunde man forud bruge nogen Betingning.

(2) Siden vor Secreterer i Selskabets Navn skriver D. V. til, saa behøves ikke at tilskrives det hele Selskab, men ikkun simpliciter at svare ham, at De imodtager Selskabets Tilbud etc. Hans Navn og Titel er Jonas Ramus, Assessor i den Kongl. Hof Ret paa Christiansborg Slot og Secreterer i det Kongelige Danske Selskab.

(3) De Bøger, som Mr. Riis viiste mig Liste paa, kand D. V. med al honneur indskikke til Selskabet, vi faaer dem ikke af alle saa gode, og det er en Sag, som alene dependerer af enhvers egen Godhed og Leilighed.

I det øvrige skal det være mig en Ære, stedse og med en særdeles Høiagtelse at forblive

Velædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raads
tjenstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Kiobenh. d. 13. Iunii

s. 128

1. August 1750.
TIL CARL DEICHMAN.

Velædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raad!

Ved min nyelige Hiemkomst fra Landet, hvor ieg paa nogle Uger har søgt en liden Forfriskning, forefinder ieg min Hr. Cancellie Raads meget kiærkomne Skrivelse af 22. Iunii¹ og glæder mig, at den Sag med hans Indtrædelse er nu kommen i Rigtighed. De 50 Rixdaler, som Deres Velb. har den Godhed at erlegge til Selskabets Casse, har ieg i Assessor Rami Fraværelse hos Hr. lustitz Raad Soelberg² i dag imodtaget og for qvitteret, og aflegger paa s. 129samtliges Vegne den allerskyldigste Taksigelse. Selskabet er nu gandske adspredt, og bliver vel ikke igien samlet for Michaelis Tider, men ieg tviler ikke paa, at jo enhver vil være fornøiet over saa anseeligt et Indskud, som vidner om D. Velb.s genereuse Gemyt og Patriotiske Kiærlighed for Fædernelandets Sprogs og Histories Opkomst. De 2. Rixdlr. som gives til hver Quartal, skal, naar Tid er, efter givne Anviisning hos Hr. lustitz R. Soelberg bli ver indfordret. Det skal være mig kiært, om Deres Raadstues gamle Document er blive hans Excellence Hr. Geheime Raad Greve af Holstein¹ tilsendte, thi ved den Leilighed er ieg vis paa at faae dem til Eftersyn og Brug. Skulde D. V. have Bekiendtskab i andre Kiøbsteder i Norge og kunde forskaffe os noget til Laans af deres gamle Brevskaber, skede Selskabet en stor Fornøielse, thi som man har størst Mangel paa Norges Riges Antiquiteter, saa vilde Publicum finde sær Behag udi at see noget til Oplysning i de samme opdaget. I det øvrige har ieg den Ære med bestandig Høiagtelse at forblive

Velædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raads
tjenstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 1. Augusti 1750.

Af Nyt maa ieg melde, at den yngste Greve Laurvigens Gemahl er i Morges bleven forløst med en ung Greve², hvad andet Nvt her i disse tider er forfaldet, kand %j have af Berlings Avisem³.

J. Langebeks Breve.

9

s. 130

10. Oktober 1750.
TIL CARL DEICHMAN.

VelædJe og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raad.

Det traf ret lykkelig i Torsdags, at ieg bekom begge D. V.s seneste Skrivelser af 19. Augusti og 14. Septembr. og fik, just som vi om Eftermiddagen vare forsamlede paa Charlottenborg, de tilsendte skønne Sager, som strax bleve udpakkede og henlagte hver til sit Slags og paa sit Sted. Det samtlige Selskab, hvoraf enhver i sær formelder sin venlige Hilsen og allerskyldigste Taksigelse, vil fremdeles søge at vise sig erkjendtlig for

saa megen Godhed, D. V. har begyndt at bevise det, saavel med disse nu og tilforn nedsendte piecer, som fornemmelig med D. V.s meget raisonnable Introduction, som ieg allerede for 14. Dage siden, da vi paa ny aabnede vore ugentlige Forsamlinger, haver frembragt, og ladet protocollere. Saavel de trykte som skrevne Sager har ikke andet kunnet end blive meget vel antagne, men i sær æstimere vi det lidet Guldstykke høit, i fald det og virkelig er Norsk Guld. Bise- (eller maaskee rettere Abbed-) Staven er og en ganske stor Raritet, endskiønt der var een af Selskabet, som faldt paa, om det ikke maatte være en nyere chinesisk Stok, som man havde sat den gamle Knap paa; Dersom derfor D. V. veed nogen Adkomst til Stavens Alder, samt hvor eller af hvem den fordum kand være brugt, og hvorledes den til vore Tider er bleven conserveret, beviser han os en stor Tieneste ved at give os derom sine Tanker.

D. V. forøger sin Godhed og Omhu for Selskabet derved, at De fra andre Hænder søger at bringe os noget til Veie enten til Laan eller Gave. For de af Hr. Borgemester Bentzen ¹ tilsendte rare og herlige Documenter sender ieg en Qvittering, og har i Selskabets Navn at forsikre, at han s. 131 ved given Leilighed skal skee al tilbørlig Tak og Ære derfor. Naar disse engang igien blive opsendte, som skal skee saa snart som mueligt, har Hr. Borgemesteren vel og den Godhed at meddele os, hvad som der findes af nyere Ting, hvilke vi lige saa vel bruge som de ældere. Dersom D. V. kand endnu bringe os flere deslige til veie enten fra Tønsberg eller andensteds fra, vil det blive meget kiært; Det er vel at tvile paa, at, om der findes noget gammelt i Tønsberg, det da er bleven brugt med den accuratesse, som vedbør, hvorfor vi gierne tager mod alt, hvad derfra kand bekommes. For mit Exemplar af Deres Sl. Hr. Faders Koberstykke er ieg sær forbunden, men, da ieg neppe fik Roe at beholde det for en og anden af Selskabet, som og samler for sig selv, maae ieg, i fald D. V. har flere Aftryk, endnu venligst bede om nogle Stykker. De medfulgte Romerske Mynter skal blive hos mig i god Behold til videre Ordre, men D. V. maae forlade mig, om De ikke saa meget hastigt faaer Oplysning derom, thi, da ieg selv er ikke den største Kiender af det Slags, maae ieg tage Hr. Prof. Anchersen til Raads. Baade Hr. Geh. R. Holstein og Geh. R. Tott samle begge paa deslige Mynter, og uden tvil ogsaa Biskop Hersleb. Men skulde det ikke være mueligt udi Norge for vort Selskab at skulle kunne opdage nogen af de gamle Norske Kongers Mynter, hvoraf dog mange fordum har været til? Det første ieg kastede Øie paa den Tome af Hannibal Sehesteds Negotiationer i Spanien, sagde ieg strax, hvad det var; thi just de 2. manglende Tomer findes i det Kongl. Geheime Archiv, som er under min Direction, hvor ind de ere komne i Sl. Grams Tid, forærede dertil af Sl. Rostgaard, som havde fundet dem blandt particuliere; ieg holder det derfor for en Lykke, at D. Velb. har sendt sin herved, og ieg skal ikke glemme ved Leilighed at berømme det hos H. Exc. vores store Patron ¹. Den piece om Ulfeld er hverken mig s. 132 eller de andre bekiendt, og derfor saa meget mere kiær- kommen. Ieg lever i det øvrige med allerstørste Høiagtelse

g*

Velædle og Velbyrdige
Hoistærede Hr. Cancellie Raads
tienstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 10. Octobr. 1750.

s. 132

31. Oktober 1750.
TIL ADOLPH GOTTHARD CARSTENS.

Høiædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancelli Raad.

Ieg beder meget om Forladelse, at ieg saa længe har beholdet Min Hr. Cancelli Raads smukke og overmaade vel skrevne piece hos mig. Jeg har ikke uden sær Fornøjelse læst den to gange igiennem, og fundet den med saa stor accuratesse og med saa faste Grunde saavel af gode Slutninger som uryggelige Beviisligheder afhandlet, at ieg, efter min ringe Indsigt, ikke veed det ringeste enten at legge til eller tage fra, og ieg tviler høit om, at endog selv de, som Sagen angaaer, skal kunne kuldkaste disse Grundvolde og overbevise Publicum om det, som er tvert imod. Hvad ieg derhos har glædet mig over, er, at her findes Folk i Landet hos os, som ere i Stand til at skrive Deductioner, saa vi ikke behøvede at forskrive nogen dertil udenlands fra. Af det gamle Document i Archivet seer man nok, at Greve Albert (som vist nok er ham af Orlamunde) har været død An. 1245., da den Skifte og Deling af det Gods paa Alse er foretagen imellem Kong Eric og hans brødre, men om han er død samme Aar, kan man deraf ikke med Vished see, dog er det slutteligt, siden Skiftet ikke er holdet førend sildig paa Aaret, og Skiftebrevet skrevet undecimo Kal. Novembris. Af de Breitenauske Papirer, som findes i Archivet, har ieg endnu ikke kunnet finde noget, som s. 133 afhandler denne Materie. For det øvrige skal ieg altid findes i deres Tal, som vil tilønske Hr. Cancelli Raaden et langt Liv og god Helbred, til at kunne endnu udarbeide os mange saadanne Stykker til Fædernelandets store Ære og Nytte. Forblivende med bestandig Høiagtelse

Høiædle og Velbyrdige

Høistærede Hr. Cancelli Raads
tjenstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Kh. d. 31. Oct. 1750.

s. 133

26. November 1750.
TIL ADOLPH GOTTHARD CARSTENS.

Høiædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancelli Raad.

For at fornøie Min Hr. Cancelli Raads Curiositet, sender ieg tre Stykker af de sidst omskrevne og omtalte Documenter in originali, at Han selv kan examinere de derunder hængende Sigilla. Det første er af Hert. Abel og Christopher, hvorudi Greve Albert nævnes: det andet er af Erico Duce Jucie 1264., hvorudi dog Jaromarus nævnes felicis recordationis, men hverken Gener eller Socer eller noget saadant &c. Det tredie er Greve Jacobs af Halland, hvis Sigill er temmelig forsledt, dog kan nogenledes sees, at derudi er en Løve, under hvilken en Hoben Hierter. I det fragmento af Abels Sigill seer man noget af en Løve og deromkring Hierter, hvoraf er at slutte, at i det hele Seigl har vist nok ikke andet været end to Løver med mange Hierter imellem. Jeg har ogsaa efterseet det Docum. af Henrico Slesvicensi de Anno 1372., men der er ikke det ringeste af Seiglet tilbage.

Jeg er meget forbunden, at Min Hr. Cancelli Raad vil have den Godhed at communicere nogle af de Slesvigske Hertugers Sigiller til Magazinet; Men ieg vil ansee det for s. 134end et større Venskab, om Han vilde forskaffe mig Originalerne selv til Laans af de gamle Slesvigske privilegier. Ieg lever igien stedse til tjeneste, og skal holde mig det for den største Fornøielse, at kunne i Gierningen vise, med hvor stor Redebonhed ieg har den Ære at være

Min Høistærede Herres
tjenstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Kh. d. 20. Nov. 1750.

s. 134

17. April 1751.
Til CARL DEICHMAN.

Høiædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancelli Raad.

I hvor ofte ieg har sat mig det for, veed ieg dog ikke, hvor Vinteren er løbet bort for mig, uden at besvare min Hr. Cancellie Raads meget kiære Skrivelse af 26. Octob. 1750¹. Nogen Tid er forgaaen ved en Sygdom, efter hvilken ieg dog nu, Gud ske Lov, befinder mig temmeligen vel, den øvrige ved mangfoldige paa hinanden følgende Forretninger, som har hindret mig fra en og anden Pligt, som ieg maatte være fraværende Venner skyldig. De gamle Mynter, som D. Velb. i forige Aar nedsendte, har ieg forlængst i Deres Navn overgivet til H. Exc. Geh. R. Gr. H. som takkede meget derfor, og mente dog at finde noget deriblandt, som han tilforn ikke havde. Dersom Hr. Cancelli Raaden har noget til overs af Norske Metaller og Mineralier, vilde det blive en Prydelse for vor liden Samling, endskiønt ieg tilstaaer Dem gjerne, at det vil koste Møje, Tid og Penge, inden man skulde gjøre en ret Samling deraf, og af det sidste har vi intet til saadan Slags. De gamle Scheens Pergaments Documenter ligge nu gandske s. 135færdige at kunne med første Leilighed, som Mr. Riis anviser mig, bliver tilbagesendte. Selskabet lader Hr. Borgemesteren paa det skyldigste takke derfor, og beder at maatte faae til Laans alt, hvad der endnu kand findes enten gammelt eller Nyt. Jeg erindrer ikke rettere, end ieg jo gav en Forskrivning derfor, hvilken Hr. Cancelli Raaden vel er saa god at see casset, naar Documenterne komme igien i deres behold. Hr. Cancellie Raaden vilde ikke glemme, hvad der maatte findes i Tønsberg eller andensteds der i Egnen af deslige ting, være sig brugt eller ubrugt, ældere eller nyere. Kunde den Efterretning om Claus Berg og hans Familie ved Leilighed blive at bekomme, vilde den blive behagelig. Jeg vilde gjerne vide, om Assessor Nicolai Berg er en descendent. Det er gandske vist en Forseelse af Hukommelsen, at Niels Juuls Aarfeide to gange er sluppen ind i Magazinet, og ieg frygter, det i Fremtiden vil saa gaae med mere, dersom man ikke en gang foretager sig at forfatte et Register efter Aarene over alle de indførte Documenter, som vel faaer at beroe, til man engang faaer 10. Tomer ud. Var min Tid ikke saa meget kostbar, vilde ieg gjerne gjøre det ved hver Tome. Assessor Hoffman har nu ikkun meget faa Exemplarer tilbage af sine Portraits Historiques &c., saa at om Hr. Cancelli Raaden har Lyst til eet, maae det ikke settes for længe ud: Bogen er gaaen vel af, saasom den er paa Fransk, men den har og haft sterke criticos. Hannibal Sehested døde i Paris, men at han skal være død in coitu venereo, som Verset (man

tillegger Griffenfeld) beretter, holder man nu for en Fabel og af hans Uvenner i de tider opdigtet; Men ieg veed ikke, om Hr. Cancelli Raaden har fattet den rette Mening af Verset, efterdi han tviler, om Sehested døde paa Alpes eller i Paris.

Til sidst maae ieg melde et par Ord om vort Selskab. Vi har nylig til Medlem indtaget Mag. Schøning Rector i Trundhiem, en velstuderet og i den Nordiske, særdeles Norges, gamle Historie grundig indseende Mand; Vi lader nu trykke en Prøve af hans Arbeid, som er en Forsøg til s. 136 Norges gamle Geographie angaaende Finmarken og dens gamle Grændser &c. Hans Majestet har nyligen beviist en særdeles Naade imod vort Selskab, som vil blive til stor Fordeel for vore Efterkommere, i det H. Maj. har (naar Høpfner og hans Søn ved Døden afgaaer) paa visse Vilkor tillagt Selskabet det store Privilegium paa alle Slags Almanakker¹. Jeg skal nu i Arbeid med at udgive den anden Tome af vort. Selskabs Historie for de 3. sidste Aar. I øvrigt, næst min underdanige Compliment og Gratulation til Deres Hr. Broder², som ieg engang her i Staden havde den Ære at opvarte, har ieg alene at bevidne den Høiagtelse, med hvilken ieg beflitter mig paa stedse at forblive

Høiædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raads
tjenstskyldigste og ærbødigste tiener
I. Langebek.

Khavn den 17. April. 1751.

s. 136

22. April 1751.

TIL KONG FREDERIK V³.

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arveherre og Konge.

Der er vel ingen, som jo veed, af hvor stor Vigtighed i Historiske Videnskaber og Actis Publicis en Samling af Diplomata og autentique Archiv-Documenter er. De Engelske, Tydske, og flere Nationer, som har udgivet slige Samlinger, have længe siden baade selv erfaret Nyttens deraf, saa og fortient Tak af deres Naboer og andre derfor.

s. 137 Deres Kongl. Majestets Høisalige Hr. Faders allerhøilovligst i Hukommelse, som i sin glørværdige Regerings Tid saa høit elskede Videnskaberne og befordrede deres Opkomst i sine Riger og Lande, indsaae ogsaa sær vel og viseligen, hvad Nyttens for Publico og hvad Ære for Nationen det vilde være, om vor Danske Norden engang kunde berige den lærde Verden med saadan en Skat, og derfor ei alene fandt allernaadigst Behag i at høre det Forslag, som da værende Geheime Archivarius Sl. Etats Raad Gram i Aaret 1731 allerunderdanigst gjorde om at sammensanke af Archiverne og siden paa Tryk udgive et Corpus Diplomaticum Daniæ et Norvegiæ Ecclesiasticum et Politicum, men allernaadigst anbefalede og opmuntrede ham til, jo før jo hellere, at legge Haanden paa og fortfare med dette store og betydelige Verk.

Fra den Tid af haver bemeldte Sl. Gram, saavidt hans Æmbedes og andre vigtige Forretninger tillode, ikke sparet nogen Tid eller Flid paa dette Arbeid, deels med egen Haand at copiere, deels ved andre med stor Bekostning at lade afskrive en Mængde af alle Slags gamle Documenter, som enten findes i de Kongelige Archiver eller andensteds fra har været at bekomme. Men, da det er et Verk, som udkræver mere end een Mands Alder og Møje, naar det skal komme ud, som det bør at være, og Døden desuden alt for tilig tog den Sl. Mand fra os, har han maatte efterlade det aldeles ufuldkommen, baade i Henseende til at der vel vil findes lige saa mange Documenter, som endnu ikke ere afskrevne, saa og at de fleste af de allerede copierede ikke med Originalerne ere confererede eller bragt i behørig Orden. Dog har han ved sit Testament gjort saadan Anstalt, at alt, hvad som hørde til denne Diplomatiske Samling, skulle efter hans Død henlægges i det Kongelige Geheime Archiv, indtil det allernaadigst maatte behage Deres Majestet at befale Verkets videre Fulbringelse. Deres Kongl. Majest. ville allernaadigst høre den Sl. Grams egne Ord herom af det efter hans Død forefundne Testament:

s. 138 „Og saasom ieg vel neppe skal dermed kunde komme „til Ende i mit Livs Tid, saa finder ieg saa fornødent som „billigt, at hverken saadan min Umage og store Omkostning „skal være spildt og forgieves, ei heller at disse Ting bør „komme i particuliere Hænder og splittes ad, men høre „ Deres Kongl. Majest. til, og henlægges i Archivet, paa det „om D. K. Majest. skulde engang vilde resolve, et saadant „Corpus Diplomaticum, som af mig projecteret var, „at lade udkomme, da denne min Samling dertil, saa vidt „som den strekker og tienlig eragtes, at kunne bruges; „hvortil ieg haaber, at lige saa beqverne Folk som ieg „kunde i sin Tid findes, i sær om Iacob Langebek dertil „blev antagen.“

Da nu Deres Kong. Majest. efter oftbemeldte Sl. Grams Død allernaadigst har betroet mig det Kongl. Geheime Archiv, hvor hans paaarbejdede Diplomatiske Samling efter Deres Majestets allernaadigste Befaling er henlagt, har ieg (saa meget mere som den Sl. Mand har haft saadan Fortrolighed til min ringe Kundskab i

vor Nordiske Diplomatique) holdet det for min allerunderdanigste Pligt, i dybeste Underdanighed at forestille Deres Majestet, som bærer en saa prisverdig og ret Kongelig Omhu for Videnskabers og alle gode Tings Befordring i Deres Riger og Lande, Om der ikke i Tide skulde tænkes paa et saa vigtigt og vidtløftigt Verks Fortsettelse, som dette Opus Diplomaticum vil blive.

Hvad Verkets Indretning angaaer, da har Sl. Gram ikke været eenig med sig selv, enten Documenterne skulde settes efter Secula i en Chronologisk Orden fra Begyndelsen til Enden, eller og de skulde inddeles i visse Classer efter Materierne, saasom for Exempel, hvad der kunde angaae Kongerne og de Kongelige Familier, Kongernes Handlinger med fremmede Magter, Danmark i almindelighed, Norge ligesaa, hver Provintz i Særdeleshed, Adelen, Geistligheden, Kirker, Klostere, og mangfoldige flere divisioner og subdivisioner. Skulde nu denne sidste Orden i agt tages, da s. 139(foruden den Vanskelighed der vil møde ved Inddelingen, i det mange Documenter kan henhøre til mere end een Classe) vilde ogsaa adskillige Classer blive alt for magre, mangelhafte og uinteresserede, naar andre derimod bleve alene fuldkomne og vigtige. Paa det derfor vore Archivers Fattigdom eller Rigdom ikke alt for meget skal røbes eller stikke i Øinene, holdte ieg, om det allernaadigst maa tillades at sige min allerunderdanigste Tanker, den Chronologiske Orden for den sikreste, efter den berømte Rymers Maade, som i hans store og kostbare Verk indfører alle Slags Documenter iblandt hverandre, alt efter Secula, og som de under hver Konges Regering ere udstædte. Ligesaa Du Mont i hans Corps Diplomatique og andre. Hvad Materierne belanger, da kunde man altid siden med gode Register separere, og vise, hvilke Documenter der skulde høre enten til den ene eller den anden Classe. Dog dette altsammen efter Deres Kongl. Majestets egen allernaadigste Villie og Velbehag.

Angaaende dette Diplomatisk Verks Begreb, da, som det Kongl. Geheime Archiv haver et skjønt Forraad af gamle Holstenske Documenter, indstiller ieg allerunderdanigst, om ikke, for at gjøre denne Samling mere almindelig og interessant, skulde ogsaa indbefattes deri alt, hvad som (foruden Kongerigerne) angaaer Hertugdømmerne og andre Provincer, som enten endnu lyde under Deres Majestets Scepter, eller fordem have været Deres Majestets Forfædre Kongerne i Danmark og Norge underdanige. Skulde endogsaa eet eller andet fremmed Document findes i vore Archiver, da kunde det under sit Aarstal vel og løbe med, om ikke af anden Aarsag, saa dog for at gjøre Verket saa meget mere antageligt hos Fremmede.

Ligeledes bliver og, paa Deres Kongl. Majest. allerunderdanigste Behag, min allerunderdanigste Mening, at alle de Diplomata, som findes indførte i trykte saa vel uden- som indenlandske Skrifter, og som har nogen Connexion med vore Kongers og disse Rigers og Landes s. 140Historie, burde inddrages med i dette Verk, for at gjøre det saa meget mueligen fuldstændigt, omendskiønt Originalerne enten ikke haves i vore Archiver eller og ikke mere ere til.

Til at gjøre Verket end mere autentique og tilforladeligt, vilde det være heel tienligt, som og til besønderlig Prydelse, at lade de fornemste Sigiller af Konger, Førster, Geistlige og verdslige Herrer, Rigernes Raad, Provincer, Stæder &c. accurat aftegne, at de med Tiden, naar Verket skulde komme ud, kunde stikkes i Kobber, og føjes enten til hvert Seculum, eller hvor det best kunde passe sig. Og da ieg desuden tænker paa en egen Afhandling de Re Diplomatica Daniæ et Norvegiæ, som skulde tiene til Oplysning i denne Diplomatisk Samling, og forklare Documenternes Brug, samt Tid-Regningen, de underskrevne Data, abbreviaturerne, de gamle Forandringer af Skrifterne, Omstændigheder, som ved Documenternes Udstædelse, Forseigling, Transsumption &c. ere forefaldne, med videre: Saa bliver det uforbigængelig fornødent at lade endeel af hvert Seculi Latinske, Danske og Norske Diplomata rigtig efter Originalerne aftegne, og siden stikke i Kobber, som baade vilde blive et Skrift af Anseelse og nyttigt for dem, der legge sig paa Diplomatiquen, og har Leilighed at læse og afskrive gamle Codices og alle Slags fordem Tidens Skrifter.

Men, Allernaadigste Konge, dersom det behager Deres Majestet allernaadigst at anbefale mig dette besværlige Arbeid at bringe til Fuldkommenhed, som, foruden nogle Aars Tid, behøver ei alene allerstørste Flid, Forsigtighed og accuratezza, hvilken ieg efter mange Aars Øvelse og Indsigt vel haaber at skulle præstere, men endog anseelig Bekostning, i Henseende til at ieg nødvendigen maae have nogen til Hielp, deels til at copiere og conferere, deels til eet og andet at oversette, deels til at tegne, og i andre Maader at gaae til Haande, deels endelig at blive vante til dette Arbeid, i fald ieg, som ikkun har maadelig Helbred, skulde døe bort over det; Saa maae ieg allerunderdanigst anholde om Deres Kongelige Majestets kraftige og Kongelige s. 141Understyttelse, uden hvilken det bliver mig umueligt derved at komme fort, eftersom ieg ikke har noget af mig selv, ei heller kan have noget til overs af den Løn, Deres Kongelige Majestet mig allernaadigst har tillagt, at kunne anvende til publique Brug. Desuden behøver ieg og en Hoben Papir, saavel til dette Verk, om det skal fortsettes, som ellers til Deres Majestets Geheime Archivs Tieneste, da Papirerne om de fleste Paqueter ere saa gamle og forrevne, at næsten alle Documenterne, om de og deres Sigiller i Fremtiden skal conserveres, nødvendigen maae forsynes med nye Convoluter.

Indstiller derfor allerunderdanigst til Deres Kongelige Majestets eget allerhøieste Godtfindende, enten Deres Majestet allernaadigst vil aarligen tillegge mig 300. Rigsdaler til dette Diplomatisk Verks Befordring og Archivets Fornødenhed, eller og Deres Majestet allernaadigst behager at lade udfinde nogen anden Maade og Middel, som kunde sette mig i Stand til at drive og udføre saa priseligt et Verk med nogen Eftertryk, at

det jo før jo heller kunde komme for Lyset, til Deres Majestets Fornøjelse, Publici Nytte og Nationens Ære og Anseelse.

Ieg vil i allerdybeste Underdanighed vente paa Deres Kongl. Majestets allernaadigste resolution, forblivende indtil mit yderste

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Konge
Deres Kongelige Majestets
allerunderdanigste, tropligtskyldigste
tjener og Arve-Undersaat
I. Langebek.

Kiøbenh. d. 22. April 1751.

Ansøgningen har følgende Paategning med J. L. Holsteins Haand: Dette aproberis i alt; givis Rente C. tilkiende anl. tillægget af de 300 rdr. indtil Værkets tilendebriugelse. Cons. paa Fredericsb. d. 28. May. 1751. — Den i Henhold hertil udfærdigede kgl. Resolution af 4. Juni 1751 findes meddelt i Danske Saml. IV, 44.

s. 142

Juni 1751.
[TIL KONGEN.]

Pro memoria.

Hvor slet det i forige Tider, og førend ordentlige Archiver ere bleve indrettede, har været bestilt hos os med publique Documenters Forvaring, kiendes end i denne Dag af den Mangel, som haves i vores Archiver paa visse gamle og magtpaaliggende Brevskaber, hvilke man til Deels veed, og til Deels kan formode at have været til.

Hvor mange publique Skrifter ere ikke i de Tider forkomne, da Archiverne stode adspredte her og der i Landet, nogle paa eet Slot, andre paa et andet, og som oftest bleve i Æsker og Skrine flyttede fra eet til andet Sted. Nogle ere da af Fugtighed og af Mangel paa Opsigt blevne forraadnede, andre af paakommende Ildsvaade fortærede, andre enten ved Fiende-Haand eller af uvedkommende bortrøvede, og efterhaanden enten af ufornuftige brugte til Upligt og Fordærvelse, eller af curieuse Folk henlagte og gjemte som noget rart.

Af de Documenter, som saaledes ere faldne i particulieres Hænder, og som fordem har hørt og med rette burde endnu høre til publique Steder, er det bekiendt, at en Deel i Sal. Etats Raad Fosses Stervboe maa findes, efter den Tilstaaelse, han selv ofte har giort, saa vel i offentlige Forsamlinger, som til en og anden af sine Bekiendtere, hvilke han endog i sit Bibliotheque haver foreviset snart eet snart et andet Stykke af deslige enten paa Pergament eller paa Papir skrevne originale piecer, saasom endeel Breve til Kong Hanses og Christiani Ildi Historie, den originale Fuldmagt Knud Gyldenstjerne medgiven til Norge 1532, endeel til Christiani IVti Tidens Historie, i sær Frue Kirsten Munk og de Kongelige Børn angaaende, en og anden af originale Instruxer, og mere saadant, som Skifte Commissarierne selv best maatte paaskiønne.

s. 143 Som nu Hans Kongl. Majestet gjerne saae sine Archiver efterhaanden bragte i bedre og fuldkomnere Stand, saa er Hans Majestets allernaadigste Villie, at Skifte-Commissarierne lader udtage, hvad af originale Brevskaber, der i ovenmeldte Stervboe maatte findes af nogen Betydenhed, enten i Henseende til antiquitæten eller til Indholdens Vigtighed, og som maatte eragtes tienlige til de Kongelige Archivers Formeerelse.

Men paa det Arvingerne ikke i nogen Maade skulle holde sig derved fornærmede, vil Hans Majestet allernaadigst, efter en taalelig sat taxation, lade give Betaling for de saaledes udtagne Archiv-Documenter.

Denne med Langebeks Haand skrevne Forestilling har Paategning: Aproberis. Cons. paa Fredb. d. 18. Iun. 1751.

s. 143

16. Oktober 1751.
TIL CARL DEICHMAN.

Velædle og Velbyrdige
Høitærede Hr. Cancel lie Raad.

Med største Taksigelse og skyldigst Hilsen til Hr. Borgemester Bentzen sendes nu de sidst laante ni Stykker gamle Pergaments Breve tilbage, haabende, at om mere der maatte findes, enten af dette Slags, eller paa

Papir skrevet, som er noget til Aars, eller og har noget Slags curiositet og Merkverdighed hos sig, om det end og var af meget nyere tider, det da med samme Godhed som forige maatte ved Leilighed meddeles. Hvad Hr. Cancellie Raaden paa andre Steder kan opdage, er ieg overbevist om Hans Aarvaagenhed i at bringe til veie. Ved det Mr. Riis har været paa Landet, har ieg den hele Sommer ikke vidst nogen Leilighed, hvormed ieg kunde sende saavel bemeldte Documenter, der længe siden har været færdige, som Mag. Schönings Prøve af Norges gamle Geographie. Af denne har nu Mr. Riis et Exemplar for Cancellie Raaden, hvortil s. 144ieg endnu har føiet et par Exemplarer, som Hr. Cancellie Raaden efter gode behag kunde anvende enten hos Hr. Etats R. Stuckenbrok¹, Borgemester Bentzen, eller hos hvem han selv anseer for Liebhaber og Kiender af dette Kram. Ieg er vis paa, at piecen vil staae dem alle an, og sætte audoris Flid og Duelighed i tilbørlig Agtning hos dem. Til et Beviis paa, hvad Bifald dette Skrift her har fundet, vil ieg ikkun anføre, at Kongen ved rescript² til vort Selskab har befalet det at oversettes paa Fransk og dertil at føie et Kart, hvortil Hans Majestet har skenket for det første 100 Rigsdalere. Oversættelsen er allerede giort, har været i Trondhiem til auctoris Eftersyn, og nu snart skal gives i Trykken. Kartet, som Auctor nyligen har giort og nedsendt, er og hos Koberstikkeren.

Fra Hr. Muller i Tonsberg³ har ieg et par gange faaet adskillige gamle Brevskaber og har hans Løfte om hvad der endnu maatte findes. Til lustitz Raad Klevenfelt⁴ leverede ieg strax det nedsendte von Wowerens Testament og genealogie; Skulde han endnu ikke have takket derfor, da skeer det vel, saasnaert han nu hiemkommer fra lylland.

Til Hr. Provst Spidberg⁵ beder ieg igenem Hr. Cancellie Raadens Haand at bevidne Selskabets megen Taknemlighed for tilsendte lidet Sølv-portrait og tvende Pergamenter, af hvilke det ældste, som vel er af nogen Alder, dog intet andet er end tvende Blade af en gammel Physisk Bog paa latin, de elementis, de igne, de caloribus &c. Portraitet, saasnaert ieg kastede Øie derpaa, saae ieg, at det ingenlunde er Christ. IVtus men Gustavus Adolphius, hvilket og sees af de tvende Bogstaver paa Ryggen. — — s. 145Men des uagtet er det en smuk piece, som fortienet at giemmes paa et godt Sted, og et fuldkommen Beviis paa den gode Mands Tienstberedvillighed.

Museum Wormiainum er ikke mueligt at faae, Pontoppidan har giort sig megen Umag at faae den til sin Norske Naturalhistorie, som nu kommer ud. Den kommer ellers for paa Etats R. Fosses Auction, som bliver hen paa Vinteren, men ieg frygter, den der vil blive kostbar, saavel som andet mere, siden det er i stort Udraab og alting baade udvendig og indvendig særdeles vel conditioneret. Jeg har leveret Mr. Riis til Befordring saa meget af Catalogo, som til dado er færdig, kanskee der ikke saa let falder Leilighed siden. Den liden piece af Theoph. Pistorio skal ieg gjøre mig Umag for at skaffe; kan det ikke skee paa anden Maade, vil ieg see at faa een til Laans at lade udskrive, men kan forud sige, at der bliver ikke stor Trøst derudi at hente, og er af det Slags, man alene for Titelens Skyld giemmer paa. Alle saadanne Ting stige nu hos os jo høiere og høiere i Prisen, saa ieg ynker dem, der først nu vil begynde at samle. Een af de ypperste vort Selskabs Medlemmer har i Aar giort en anseelig Lykke i Norge, han er en ægte Kiender og Liebhaber af Bøger, og er nu nogenledes i Stand til at styre sin Lyst¹ De fleste af vi andre maae være glade ved det lidet, vi i forige Tider har samlet, og maae nu paa smaa Auctioner see at Jiste os til et og andet Stykke. Etats Raad Bing har efterladt sig et curieux Testament, alle hans Midler, som skal være over 50000. Rdlr., skal være under Universitetets Opsigt, og, naar visse Aars Renter ere anvendte til hans Familie, falde de alle igien til Universitetet, naar nogle 1000. tages fra, som gaar til Vartov, til vor Frue Fattiges Skole, til Trondhiems Veisenhus etc. Det siges nu for vist, at Greve Ørs og hans Frue ere gandske skilt fra hverandre, s. 146at hver maae gifte sig, at hun herefter skal hede Grevinde Svane, og at han skal give hende aarlig 800 Rdl. ¹ Det siges og, at han strax vil gifte sig med en Comtesse Brockdorf. Det ny Franske Academie des belles lettres hviler nu, siden Mr. [de] la Beamnelle har faaet Afskeed og maae forlade Landet², dog siges, at der kommer en anden igien i hans Sted. Her kommer en Tydsk Liv-Medicus ind, der heder D. Berger³. Jeg havde nær glemt at takke for Hr. Cancellie Raadens tvende sidste kiærkomne Breve af 30. Iunii og 4. Augusti, men af ovenanførte seer han nok, at ieg dem rigtig har faaet. Næst min respect til Hans Hrr. Brødre har ieg den Ære med særdeles Høiagtelse at være

J. Langebeks Breve.

10

Velædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raads
tienstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 16. Octob. 1751.

s. 146

6. Maj 1752.

TIL PÉTER FREDERIK SUHM.

Højædle og Velbaarne
Høistærede Hr. Etats Raad!

Om ieg end ikke ved Skrivelse gratulerede til overstandne Bryllop, saa haaber ieg dog, at Hr. Etats Raaden har den Tanke om mig, at ingen af et mere oprigtigt Hierte end ieg kan og vil ønske Ham og Hans kiære Frue Bestandighed af Fornøielser i Deres saa lykkeligen begyndte Ægteskab, og alle de Velsignelser, som Himmelen har at glæde og belønne saa dydigt, saa yndigt, saa elskværdigt s. 147et Par med, hvilket ieg alene for Ceremonies Skyld med disse faa Ord ikke har villet efterlade skriftligen at bekræfte.

Hr. Etats Raadens sidste Brev af 15. April var mig meget kiærkommen, men endnn mere kiært, da ieg i overgaars af Hans Excellence Hr. Admiralen ¹ fik at vide, at Brylloppet paa den bestemte Dag lykkeligen var gaaet for sig. Kan det hielpes noget at tømme Glas paa nygifte Folkes Sundhed, saa kan Etats Raaden forsikre sig, at Han i mange Dage paa den Maade vil blive erindret snart hos den ene, snart hos den anden af sine Venner her i Kiøbenhavn.

Etats Raaden, i sit kiære Brev, raader mig at følge sit Exempel i at tage en Hustru, men Han gjør mig tillige bange derfor, naar Han mener, at Læsning og Lyst til Bøger derved skulde falde bort. Gaaer det saaledes med Ham, da veed ieg ikke, om Han derved har giort vel i at gifte sig. Ieg mener, at man kan sætte sig paa den Fod, at man baade kan gifte sig og derhos vedligeholde den Kiærlighed, man har for Studeringer. Den Lyst at blade i de omskrevne store folianter er kun en Overgang, siden tager man vel til takke igien med de andre formater.

Rector Schønings Brev ² har ieg denne gang ikke Leilighed at besvare, men beder Etats Raaden have den Godhed at melde ham min Hilsen, og at ieg i den omskrevne Materie har talet med lustitz Raad Hielmstjerne, som lovede at have et vaagent Øie med, i fald noget saadant skulde indkomme. lustitz Raad Hielmstjerne takker meget for Etats Raadens oprigtige Omhu for ham; det tegner nu til Bedring med ham. Men den unge Greve Holstein er endnu meget svag, og vilde blive en stor Hiertesorg for hans gamle Forældre, om han skulde falde af. Professor Hübner reiser nu udenlands, han har Lassens Stipendium, som er 300 Rdlr. om Aaret, derforuden har Hans Majestet tillagt s. 148ham i fire Aar 300. Rxdlr. aarligen ¹. I gaar holdt Assessor Ramus Ja ord med Frue Lemvig. Landsdomer Thestrup forlader nu Kiøbenhavn for at opholde sig ved sit Æmbed i Jylland ². Luxdorf og Leegaard ere antagne til Commissarier i Seidelins Stervboe; det var en lykkelig Død for mange ³. Mere Nyt vil ieg ikke skrive om, thi ieg veed, at De i Trundhiem læser aviserne, og at Admiralen tilmelder de fleste particulariteter, her forefalder. Vil aleneste slutte, som ieg begyndte, med at ønske al bestandig Velstand, Sundhed, Fornøielse, og alt det Gode, som en Ven en anden ønske kan, bedende min underdanige respect og Lykønskning til Hans dydige Frue at anmelde, Forblivende med uafsladelig Hengivenhed

10*

Højædle og Velbaarne
Høistærede Hr. Etats Raad
Hans tienstskyldigste og
ærbødigste tiener
I. Langebek.

Kh. d. 6. Maji 1752.

s. 148

24. Juni 1752.

TIL PETER FREDERIK SUHM.

Højædle og Velbaarne
Høistærede Hr. Etats Raad.

Hans seneste Brev af 3. huius maae ieg kalde af det interessente Slags, siden Han derudi regalerer mit lidet s. 149Bibliotek med saa anseelig en Tilvext, som Acta Eruditorum er. Skiønt det ikke skeer uden Undseelse, saa vil ieg dog med Taknemlighed tage derimod, som et Pant og en Erindring af Hans høit agtede og hos mig aldrig nok skatterede Venskab.

De Engelske Bøger har vi nu alt længe siden faaet, og Luxdorf saavel som hver af vi andre faaet sit deraf. Ieg har og allerede betalt alle vores Regninger til Admiralen. Luxdorf beholdt det første Exemplar af Torfceo, altsaa staaer den Engelske nu iblandt Etats Raadens egne bøger og paa Hans Regning. Micrælius har Klevenfeld længe siden faaet, men han forlanger endnu en af de Engelske Bøger, som Etats Raaden skal have lovet ham. Luxdorf er med alle paa Landet. Om Klevenfeld kommer nogensteds i Sommer, er uvist.

Hielmstjerne, som har bedet mig formelde sin venlige Hilsen, er nu frisk igien af sin Feber, og kommer sig efterhaanden i Fingeren, men langsomt. Han er i disse hellige Dage ¹ paa Sandholm, men kan ikke ret profitere af Landet, fordi Fruen i næstkommende Maaned skal i Barselseng. Landsdomer von Bergens ² og Inspedeur Kraftes ³ Fruer ere og efter lang Biende nu frugtsomelige.

Det er mig kiært, at Etats Raaden er saa nær færdig med Lære-Fædrene, at Han snart kan begynde paa den midlere Tids Skribenter, som falde mere i min Smag, og som ieg just ikke holder for kiedsommelige, uden for saa vidt den ene efter den anden alt for vidtløftigen igientager den gamle Historie fra Verdens Skabelse. Hvad som er nær ved og i deres egne Tider, er det beste, Resten kan man med tørre Fødder sokke igiennem. Intet Tilbud kan være mig angenemere og mere antageligt end det, at Etats Raaden i sine Breve vil meddele mig, hvad vestigia til s. 150den Danske Historie, Han ved fremede Bøgers Læsningfinder. Uagtet ieg selv kunde have excerperet samme Bog, tager ieg dog hellere imod saadant et locum to gange, end reent at savne det; thi hvor let kan man ikke see over noget, naar man excerperer, og hvor mange Bøger gaaer ikke min Læsning forbi. Ieg vil gjerne ved de faa Bøger, ieg giennemblader, gjøre Etats Raaden lige Skel, naar ieg maae vide, hvad Hans fornemligste Materier ere; nogle af dem veed ieg. Ieg takker for de tilbudne Breve af Biblioth. max. Patrum, men ieg har dem allerede, og Fulberti Brev til Canutum M. har ieg funden i flere trykte Bøger.

Anchersens Rectorat er længe siden til Ende. Han og hans Familie er i disse Dage paa Landet hos Hr. Treskov ¹. At han ikke har forglempt Etats Raaden, er vel allerede erfaret af hans prægtige gratulations Vers, som han har fortalt mig noget af. Han bliver i disse Dage virkelig lustitz Raad, uden at vide et eneste Ord deraf, og faaer sin Bestalling gratis. Holberg kan ieg ikke hilse fra, siden han er paa Landet, hvor han har opholdt sig, siden han tabte sin process for Høieste Ret ². Ramus reiser om en 8 Dage til Fyen med sin Kiæreste og vil der hos sin Fader ³ holde Bryllup. Assessor Bruun ⁴, som for gangen var her i Byen, bad mig formelde sin respect, han har nu kiøbt og beboer en liden Lystgaard i Alleslev, som ligger mellem Wordingborg og Prestøe. I Morgen skeer Formælingen til Wolfenbütel med vores ventende Dronning Juliana Maria, paa Mandag 14. Dage spiser hun og hendes hele Svite paa Lethrabort. Ieg beder hilse Dass ⁵ og glæde s. 151ham med den Tidende, at Jon Olsen ¹ nu arbejder paa Fortale og Register til Knytlinga Saga. Vores Bogtrykker Glasing er i overgaars Aften ved Døden afgangen. Han gjorde Vagt med Borgerskabet ved Dronningens Ligbegængelse, og fik da i det vaade Veir en Forkølelse, som har befordret ham til Graven. Papirets Rum befaler mig at bryde af, med sædvanling Forsikring om den Høiagtelse, med hvilken ieg har den Ære at forblive

Høiædle og Velb. Hr. Etats Raads
stedse forbundne og oprigtigste tiener
I. Langebek.

Kh. d. 24. Iunii 1752.

Nok en Stumpe til M. Schønings Nordlys, af Chron. Hierosol. ed. a Reineccio Helmst. 1584. 4to T. 2. p. 6. Anno a Christo genito MCCCIX. ad d. VI. Idus Maji, coelum ar der e visum, discurrente flammæ vertice e plaga boreali in meridiem. Quo typo adventum Henrici portendi, Italorum multi crediderunt ².

s. 151

26. Juli 1752.

TIL BOLLE AVILLUM LUXDORPH ³.

— — Det skal gaae Ham med sin Qvæstioner som mig, naar ieg fraværende giver Commission paa Bøger: ieg giver altid en lang Liste, faaer ieg dem ikke alle, saa faaer ieg dog vel endeel deraf. Kan ieg ikke besvare alle Hans Qvæstioner, skal ieg opløse saa mange deraf, som Tiden og Evnen ville tillade mig. Resten maaskee en anden gang. I Almindelighed maa erindres, at den gode Hvitfeld eller hans Amanuenses har omgaaet meget skiødesløst med Documenters Afskrivning i Henseende saavel til Navne og s. 152Ord, som Aarstal og Data. Noget kanskee er Bogtrykkerens og Correcteurs Skyld. Det gaar nok an med det, vi endnu har Originalerne af; men hvor mange originale Documenter ere ikke rent borte? — — ¹

Har ieg nu ved denne Prøve gjort mig værdig til at bæres med flere deslige Qvæstioner, skal det være en Fornøielse for mig, som med al Høiagtelse lever

Min høistærede Hr. lustitz Raads
ærbødigste tiener
I. Langebek.

Khvn. den 26. Iulii 1752.

s. 152

2. September 1752.
TIL PETER FREDERIK SUHM.

Højædle og Velbaarne
Høistærede Hr. Etats Raad.

Hans angeneme Skrivelse af 12. Augusti var mig, som sædvanligt, særdeles kiærkommen, men saa meget mere, som ieg deraf seer, hvad Slags lærdt Arbeid Hr. Etats Raaden og M. Schøning i disse Tider har haft for Hænderne. De nævnede Bøger har ieg selv alle giennemgaaet, undtagen den falske Iosephum, som er af det Slags Bøger, ieg hidindtil ikke haver læst, og derfor er meget forbunden for givne Anviisning paa de Steder i samme, hvor Danmark nævnes. Ved saadan Slags Bøgers Gienemlæsning, som ieg ikke venter at finde noget i, og som Hr. Etats Raaden dog til sin Nyttelæsning, er det, ieg udbeder mig hans Paaagtelse, naar noget deri til disse Nordiske Landes Historie maatte forekomme; thi alle andre store Samlinger og Historiske Bøger, saa mange som ere her i Bibliotekerne, og ieg kan formode at treffe noget i, enten allerede ere eller blive af mig selv giennembladede. Ieg er nu i færd s. 153 med Tots Bibliotek, og har nyligen igienemgaaet Acherii og Canisii Samlinger, er nu i Arbeid med Martene og Durandi Monumenter, hvori ieg finder mange gode Sager. Har Etats Raaden endnu ikke læst disse sidste, da vil han derudi finde adskilligt, som slaar ind i Hans Kram, til den gamle Tyrkiske, Polske-Ungerske &c. Historie, ja og til Fruentimer-Historien¹. Men det er meget rart, i fremmede Skrifter at finde noget til den Svenske Historie, saa at vi Danske og Norske dog derudi have et godt Fortrin. — — Ieg tilstaaer ellers gjerne, at der er en Hoben kiedsomeligt Tøig i de fleste Medii ævi Skribentere, og at den ene ofte skriver den anden ud; Men der er vel neppe een, som nogenledes kand fortiene Navn af en Skribent, at der findes jo noget Nyt udi, saa at man endog for lidet godt skyld maa holde dem meget Skarn til gode. Ieg for min Part ønsker, at der maatte komme ti gange saa mange af det Slags Bøger for Dagen, som dem vi allerede har; Ieg troer, at hvert Lands Historie vilde vinde noget anseeligt derved. Naar ieg kommer til Mirakler, Fabler og hvad ieg ved første Øiekast seer at ikke tiene til mit Øiemed, springer ieg det forbi, thi ieg gaaer ikke mere i Skole og behøver ikke Ord for Ord at læse min Lectie, og paa den Maade slaar man endeel af Kiedsomligheden bort. Under Mummes² Befordring har ieg i disse Dage skikket Dass en Pakke, hvori ere endnu 20 Stykker af M. Schønings piece³ og et splinder nyt Koberstykke. I samme Pakke faaer Etats Raaden de forlangede Hefter⁴ til Raadmand Hammer, nemlig fra det 48. til det 70de begge inclusive, tilsamen 23. Stykker à 8, er 1 rdl. 5 & β. Der fattes kun nu to Hefter til det 6te Bind; det gaaer noget langsomt i Trykkeriet, siden Glasing døde⁵, dog maae ieg derhos s. 154 skyde Skylden paa mig selv, som spænderer den meste Tid paa mit Diplomatiske Verk, og kommer dog kun lidet afsted dermed. Dette er Aarsagen, hvorfor Continuationen af Selskabets Historie endnu ikke er fremkommen. Ved den Leilighed erindrer ieg, at ieg endnu ikke har faaet enten Hr. Etats Raadens contingent for det forige Aar, ei heller den Gave, Han til Selskabet har distineret; Ieg har og ikke nænnet at gjøre Anmodning derom, da ieg jo har vidst Admiralens mangfoldige Udgifter nu paa et Aars Tid. Dette skriver ieg, ikke at det haster dermed, ikke heller at Etats Raaden uden ved god Leilighed maae gjøre derom Erindring til sin Hr. Fader; Men aleneste at Hr. Etats Raaden kan vide Sammenhængen, og at ieg ikke i fremtiden skulde ansees som den, der to gange vilde kræve noget paa Selskabets Vegne; men hvad som eengang bliver det lovet, vil ieg og gjerne eengang see at faae ind.

Iustitz Raad Anchersen og alle gode Venner hilse paa det flittigste. Luxdorf er endnu paa Landet og arbeider sig ihiel i sin Huitfeld. Hielmstjerne og hans Frue ere i dag reiste til Sandholm, hun holdt Kirkegang i gaar otte Dage. Klevenfeld er paa Veien til Trundhiem¹, thi han reiste i Tisdags til Skaane for at samle Monumenter; Kongen har til den Reise forstrakt ham 1000. Rxdlr. I disse Dage er en Professor fra Petersborg, von Crassenstein², her i Byen, han har været ude i Nordsøen med et Orlogs Skib for at gjøre Observationer og Decouverter. Assessor Horrebows³ Skrift om Island, hvortil Kongen har skienket ham 300. Rdlr., er nu udkommet. Professor Koefoed⁴ er syg, Iustitz Raad Buchwalds Frue er død⁵, Bispinde Harboe og Professorinde Kall skal i Barselseng; her siges s. 155 at Greve Rantzow gjør et Partie i Skaane¹; Ludvig Plessens Testament er i alles Munde². Alting laver sig nu til det Kongl. Indtog. Min respect til Fruen og flittige Hilsen til Bass og Schøning, og til Gancellie Raad Hammond³, om han endnu er i Trundhiem. Hvornæst ieg med allerstørste Hengivenhed har den Ære at forblive

Højædle og Velbaarne
Høistærede Hr. Etats Raad
Hans tienstskyldigste og ærbødigste Tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 2. Sept. 1752.

s. 155

5. September 1752.

*TIL BOLLE WILLUM LUXDORPH*⁴ .

Ligesom ieg sidst glemte at spørge, om Han rigtig har faaet de Manuscripter, som ieg for nogen Tiid siden har sendt Ham under Davids Befordring, saa glemte ieg og at takke for de mig i Hans kiære Brev af 5. August meddelte Anmerkninger til Hvitfeld, som ieg finder saa gode og vel grundede, at ieg med al Fornøielse vil fremdeles gjøre mig Umag at fortiene saadan Giengield. Paa Afregning sender ieg herhos nogle faa Besvarelser paa hans Spørgsmaal, og skal, saasnart Leilighed vil mig det tillade, besvare saa mange af de øvrige, som det staaer i min Magt. Kunde s. 156ieg til Behag oplyse dem alle, vilde ieg moxen ansee mig for en lærd Mand. — —¹.

Dermed maa min Herre for dennesinde lade sig nøie. Vil Han til Vederlag laane mig sin Westphal², saa længe Han endnu er paa Landet, skal Han have Tak dertil. Ieg forbliver

Højædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Iustitz Raads
tienstskyldigste og ærbødigste tiener
I. Langebek.

Kjøbenhavn

den 5. Septbr. 1752.

s. 156

21. Oktober 1752.

*TIL PETER FREDERIK SUHM*³ .

Højædle og Velbaarne
Høistærede Hr. Etats Raad.

Ieg var nyligen hjemkommen, da ieg havde den Glæde at imodtage Hans behagelige Skrivelse af 16. Septembris, efter hvilken Tid en Hoben Forhindringer deels formedelst det Kongelige Indtog og adskillige Fremmedes Nærværelse her i Staden, deels formedelst andre Forretninger, have forvoldet, at ieg ikke, før nu, har kunnet have den Ære at give Svar.

Som ieg selv er en Elsker af alt Slags Arbeid, som hører til Studeringer og i sær til Historien, saa kan det ikke andet end være mig en Fornøielse, at Etats Raaden og M. Schønning holde ved i Deres sædvanlige Arbeidsomhed, s. 157som ieg vist troer at give vort Publico Haab om meget godt i Fremtiden. Ieg seer nok, at vor forige Accord, om at hielpe hverandre med vore excerptis, bliver af liden Nytte, siden begges Curiositet gaaer saa vidt, at den ene gjerne læser eller giennemblader de selv samme Bøger, som den anden. Dog er det at formode, at i det Kongelige og Tottes Biblioteker, som ieg for nærværende Tid betiener mig af, findes Bøger af vor fælles Smag, som ikke haves ei heller blive saa let at bekomme i Trondhiem. I saadane kunde maaske forefalde en og anden artig Underretning at meddele, naar ieg ikkun vidste, hvad besønderlige Materier de gode Herrer helst samle til. Hvad Baronius og hans Continuatores angaaer, da, saavidt vore Nordiske Sager angaaer, agter ieg dem langt høiere end Bullarium Romanum, som ieg havde ventet at finde gyldne Bierge i, men maae fortryde at have spildt Tiden næsten forgieves paa dens Giembladning. De Feil, som ieg har merket hos Baronium og de andre, ere af den Beskaffenhed, at en betænksom og erfaren Læser let kan rette dem, og bør ikke komme i Betragtning imod det meget gode, de indeholde. Sandt er det, at de ere nyere Skribenter, og have udskrevet af de gamle Lærefædre, Concilia og deslige, som man ellers haver trykt; Men man maae dog give dem den Ret, at de har indført mange skønne Diplomata, excerpta af Registranter i de Pavelige Archiver og af andre codicibus ineditis i lærde Mænds Biblioteker, hvoraf endeel maaskee nu ikke mere er til. Det som ieg for min Deel mest beklager hos dem, er, at de af mangfoldige Documenter, som kunde oplyse vor Historie, har ofte ikkun anført ganske smaa Stumper og alt for korte Udtog. Dette . vil ieg ellers tilstaae, at, naar vi havde alle Pavernes Decreta og Epistolas saa fuldkomne som Innocentii III., saa tabte formodenligen Baronius og hans Fortsettere noget af deres Værd hos mig. Etats Raadens Pistorius er neppe complet i to Tomer, mit Exemplar er i tre Bind, af hvilke det tredie indeholder Magnum Chronicon Belgicum og endeel andre Krøniker. Min Herre har ret deri, at de s. 158ældste trykte Samlinger af Scriptoribus Germanicis medii ævi ere de beste, og, naar man af de nyere undtager Leibnitzii¹ Sager og maaskee et par andre, bliver Resten hos mig kun i maadelig Agtelse. Hvad Westphals Monumenter angaaer, da er ieg næsten færdig at fælde samme umilde Dom derover som Etats Raaden, nemlig, at naar ieg undtager de faa indførte Meklenborgske Diplomataria, som have været mig nyttige, fortiene de neppe Sted iblandt de gode Samlinger. For det øvrige seer ieg allerede, at der ikke lettelig bliver nogen Krig af imellem os, i Henseende til vore Meninger om de forige Tidens Skribenter, allerhelst Etats Raaden har tilstaaet mig saa meget, at man i Henseende til vor Nordiske Historie og de nu værende Regeringers Opkomst bør agte medii vi scriptores høiere end de gamle, hvorimod ieg gjerne og med al Ærbødighed vil tilstaae de gamle deres indvortes Værdie, og at der ingen Ligning er imellem hine og disse, naar det kommer

an paa Grundighed og Lærdom. Angaaende Hr. Etats Raadens Contingent og udlovede Gave til vort Selskab, da er det noget, som ikke har mindste Hast, ei heller bæres ringeste tvil om. Iustitz Raad Klevenfeld er for kort siden fra Skaane hjemkommen, hvor han har gjort en god Reise, men efter Hiemkomsten er han ikke ret vel fornøiet over de andre vore gode Venners avancement². Alle de samme lade meget flittig hilse, og ieg, næst min respect til Fruen, forbliver med al Høiagtelse

Høiædle og Velb. Hr. Etats Raads
tienstskyldigste og ærbødigstetiener
I. Lancjebek.

Kh. d. 21. Octob. 1752.

s. 159

2. December 1752.

TIL PETER FREDERIK SUHM¹.

Høiædle og Velbaarne
Høistærede Hr. Etats Raad!

Omendskiønt ieg ikke havde bekommet Hans seneste af 18. Novemb., hvorfor ieg skyldigst takker, saa havde ieg dog med denne Leilighed skrevet, for at bevidne den Taknemlighed, ieg er Hr. Etats Raaden skyldig for den sidste Gave, Han har prydet min Samling med, nemlig Mabillonii Iter Italicum, hvilken var mig saa meget angenemere, som ieg tilforn har de 2. Benedictiners Voyage og Montfaucons Diarium Italicum. Ligeledes har ieg og paa vort Selskabs vegne at takke for den dertil forærede Bog. Men siden min Kiære Herre har begyndt at formere og gjøre vel imod mit lidet Bibliotek, saa gjør det mig dristig at begiere, som ellers ikke er min Hoved-character; Iblandt de dubleter, Etats Raaden har her nede, ligger hos mig et Exemplar af Marca Hispanica, som kom ifior enten fra Engelland eller Holland. Vil Han forære mig den, giver ieg mangfoldig Tak derfor, Men hvis ikke, vil ieg gjerne betale, hvad den har kostet, som er uden Tvil imellem 3. a 4. Rxl. Hr. Etats Raaden forlader min Dristighed, og har at befale over mig i alle andre Tilfælde. Hvor kiært det er mig, at Han holder saa flittig ved sin Læsning, kan ieg neppe skrive, og er vis paa, at publicum i fremtiden vil vinde noget anseeligt derved. Ieg havde tænkt, Han for mange Aar siden havde læset Adamum Bremensem. Den Dom, Han fælder om ham, er gandske rigtig, og veed ieg neppe, hvad man skal dømme om hans Foregivende med at have hørt sine Fortællinger af K. Svens Mund. Heineccii og Leuckfelds Samlinger har ieg selv, og kan ikke heller andet sige, end at de jo ere af det slette Slags, som skryder s. 160 meget, men fylder ikkun lidet i Sækken hos dem, der til noget bedre ere vante. Det, Hr. Etats Raaden og M. Schøning samle paa, befattes vel i faa Linier, men vil giøre store Volumina og hele Biblioteker ud, i fald man fik noget fuldstændigt samlet i alle de Materier. Endskiønt ieg vel frygter, ikke at kunne være Dem til nogen sønderlig Hielp i saa mange og vidt begrebne Ting, saa skal ieg dog holde mig det for en Pligt og Fornøielse, naar noget saadant i de hos Dem manglende Bøger maatte forekomme, samme at antegne og meddele. Hvad Etats Raaden forlanger udskrevet af Const. Porphyrogennetæ Opera, skal ieg, om mueligt, efterkomme, skal og see til at give Efterretning om Scharzii Scriptores; thi selv har ieg dem ikke.

Mit Diplomatiske Verk voxer mig nu brav under Hænderne, og mener ieg i denne Vinter at blive færdig med alt, hvad ligger i Stadens Biblioteker og Archiver findes indtil Annum 1300. Mueligt ieg saa i tilkommende Sommer og Vinter kommer til at gjøre en Reise giennem vore og Naboernes Provindser, for at tage alting med, at man ikke siden skal have fornøden at give alt for mange Supplementa. Dog kan. ieg derom endnu intet vist melde. Hans Excellence Geheime Raad Tott har selv sat mig den idé i Hovedet; han var i Søndags i halvtredie Time hos mig, og igiennemsaae min hele Samling saavel af udskrevne Diplomata som aftegnede Sigiller, og visede sig meget mere fornøiet dermed, end ieg kunde forestille mig. Var der noget saadant i Norge og i Trondhiems Egn at hente, kunde ieg paa den Maade faae Leilighed at see adskillige mine gode Venner; men ieg frygter meget, at en Diplomatsk Reise i Norge vilde mest være til forgie ves. I Torsdags mistede vi den gode Etats Raad Eggers¹ efter et par Dages Sygdom, hvis Død meget beklages. Ieg troer nok, at Luxdorf bliver Maitre des Requêtes, og Stampe maaske General s. 161 Procureur. Hiehnstierne vil ikke tage mod nogen af Par-terne. Nu har endelig Cancellie Raad Thomsen givet sit Samtykke til, at hans Dotter faaer Kammer lunker Rheder¹; Ægte-Pagten, som er forskrekkeligen opskruet, har alt været i Cancelliet til Confirmation. Næst min respect til Hans dydige Frue, har ieg den Ære med uafsladelig Hengivenhed at forblive

Min Høistærede Hr. Etats Raads
ærbødigste og høistforbundne tiener
I. Langebek.

Kh. d. 2. Decemb. 1752.

P. S. Assessor Bruun, som i disse Dage er her i Byen, formelder sin respect, han venter hver dag med Smerte

paa sin Søn fra den lange Maroccanske Reise². Klevenfeld, Anchersen og mange, flere hilse flittigst.

s. 161

23. December 1752.
TIL CARL DEICHMAN.

Velædle og Velbyrdige
Høistærede Hr. Cancellie Raad!

Ieg kan ikke andet end høiligen beskyldte min egen Uhøflighed, som har imodtaget mere end eet Brev fra min Hr. Cancellie Raads kiære Haand, uden derpaa hidindtil at have svaret. Mange Forretninger falde her i Kiøbenhavn for den, som i adskillige Sysler er indviklet, og end flere andre Slags avocamenta, som oftest gjøre Hinder baade i den ene og den anden Pligt. Adskillige gode Venner har ieg, som ære mig med deres Skrivelser, saavel i vore egne Provincer som uden for. Nogle af disse have den Beskaffenhed, at ieg maa besvare dem strax, andre nødes ieg der s. 162 imod til at lade noget ligge. Men hvor vil ieg hen med al denne Snak til Hr. Cancellie Raad Deichman, som ieg holder alt for ædelsindet til at kunne i mindste Maade fortryde paa min lange Udeblivelse, og alt for eftertænsksom til at ikke skulle overveie de Omstændigheder, ieg, der har gjort mig selv saa godt som til et frivilligt Slæb for Verden, kan være udi.

J. Langebeks Breve.

11

At komme til hans sidste angeneme af 13. Novembris, da seer ieg, at Hr. Cancellie Raaden ogsaa i afvigte Sommer har haft Prøver af den Urolighed, der flyder af mange Bekiendters Nærværelse. Hvad maae da vi ikke her sige, som næsten hver Dag leve i Sværmen, i sær om Vinteren, naar alting er i Staden. I det mindste kan ieg for min Deel bevidne, at ieg neppe nogen Uge kan have en eneste heel Dag til mine Forretninger og mit eget Arbeid. Nogen Tid sover man bort, mere end Halvparten af den øvrige spildes paa Bekiendtskab og paa dem, man ellers har at handle og tale med, den mindste Deel bliver da til overs til Forretninger, saa det er intet Under, at, naar man haver arbeidet i mange Aar, man dog saa godt som intet haver gjort.

Tak og tusind Tak for den gode Efterretning om de i Stavanger befmdlige gamle Documenter, som ieg ikke skal forsømme at gjøre Anstalt om. Ieg har største Aarsag herudi at prise Hr. Cancellie Raadens Omhu og fremdeles at haabe fra Hans Aarvaagenhed flere deslige Opdagelser. Af Hammer Kiøbstedes Krønik¹ har ieg selv et Par Afskrifter, des uagtet ønskede ieg gjerne, naar Leilighed engang faldt, at see den Original, som Cancellie Raaden har, for at conferere mine dermed og derefter at indføre den i Magazinet. Ieg har seet adskillige Copier deraf, men altid her og der nogle Forandringer, saa det er værdt at sammenholde de ældste og beste Exemplarer deraf, som man kan faae. Provsten Spielberg har ieg paa Hr. Cancellie Raadens Erindring tiltænkt et exemplar af Wormii Epistler², som s. 163 ved første Leilighed skal blive opsendt. Ligeledes er ogsaa et Exemplar gjerne til Hr. Cancellie Raadens egen Tieneste; thi ieg troer ikke, han har uden det gamle Oplag, hvor baade portrait, Titel, Fortale, Register &c. fattes.

Dersom Hr. Cancellie Raaden engang taler med eller tilskriver Hr. Etats Raad Stuchenbroch, bad ieg gjerne, han paa en god Maade vilde hos hannem søge at fornemme, om vi ikke snart i Videnskabernes Societet fra hans Pen maatte vente noget godt. Greven, vores høie Præses, har adskillige gange talt derom og undret paa, at vi endnu intet har seet fra een og anden af de bedste Membris, i sær fra Hr. Et. R. Stuchenbroch, en Mand, som man havde noget mere end almindeligt at formode fra¹.

Det er mig kiært at fornemme, at Hr. Cancellie Raaden samler paa historiske Efterretninger om Bergverkerne i Norge. Det er en Materie, som ieg selv længe har tænkt paa til en Afhandling at oplæse i Societetet, har og allerede forlængst begyndt paa en Udkastning til en Historie om de Norske Bergverkernes Oprindelse af adskillige Papirer, som ieg i Archivet har forefundet. Ønskede derfor gjerne, om Hr. Cancellie Raaden uden Fortrydelse vil gjøre det, at vide, hvad han allerede har derom. Finder ieg da, at hans Forraad er større end mit, skal mit være til Hans Tieneste: Men skulde min Samling være størst, formoder ieg samme Føielighed af ham, som med tilbørlig Taknemlighed offentligen skal blive erindret.

Det Siette Bind af Magazinet er nu lieelt færdigt. Gud veed, om der i tilkommende Aar bliver noget videre af dets continuation eller af Selskabets Historie. Alting ligger paa mine Skuldre, og Kongens Arbeid, som tillige interesserer Publicum, maae gaae for. Ieg mener det store Corpus Biplomaticum Daniæ et Norvegiæ, hvis første Tome, som vil gaae til Enden af det 13de Seculo, ieg i denne Vinter bliver færdig med, saa vidt her i Stadens s. 164 Biblioteker og Archiver er at opfiske: Saa ieg nok kommer til at anvende Sommeren paa en Reise igiennem vore Danske og Holstenske Provincer og maaskee noget videre, for at opsøge, hvad endnu kan fattes, ligeledes i samme Henseende at passere den følgende Vinter i Stokholm og Upsal. Dog er endnu intet vist derom besluttet. Var der noget tilstrekkeligt af deslige Ting at vente i Norge, kunde ieg maaskee ved saadan Leilighed ogsaa faae de¹ der at see en og anden god Ven. Ieg frygter allerede at have overgaaet

Grændserne af et ordentligt Brev, hvorfor ieg, næst at ønske et lykosaligt tilstundende Nyt Aar, maa slutte, forblivende med uafsladelig Høiagtelse

11*

Min høistærede Cancellie Raad s
ærbødigste Tienere
I. Langebek.

Khavn d. 23. Decembris 1752.

P. S. Hr. Cancellie Raadens aarlige Contingent til Selskabet tager ieg hver 11. Iunii og 11. Dec. hos Hr. Iust. R. Soelberg, hvilket ieg paa Selskabets Vegne taknemligen erindrer. Veed ikke, om ieg tilforn har skrevet, at Hans Maist. i afvigte Sommer har som begyndelse til en Fond foræret Selskabet 1000 Rxdlr., som er udsat paa Rente. Mag. Schøning har nyligen nedsendt til Societetet en smuk Afhandling, som er en Historie af Nordlyset i de ældre Tider. Iust. R. Klevenfeld formelder sin respect.

s. 164

15. Januar 1753.

TIL KONG FREDERIK V².

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve Herre og Konge.

Med Begyndelsen af dette Ny Aar understaaer ieg mig for Deres Kongelige Majestet at nedlegge min allerunder s. 165danigste Beretning, hvorvidt ieg med det forehavende Diplomatisk Verke er kommen, siden Deres Majestet allernaadigst befalede mig at legge Haand derpaa, og tillige i alledybeste Underdanighed at forestille, hvad endnn til Verkets fuldkommenhed maatte være fornødent.

Som ieg ikke veed at have ladet nogen Dag forbi, siden ieg Deres Majestets allernaadigste Ønske bekom, uden at have arbeidet paa dette Verke, som visseligen udfordrer mere Tid, Betænksomhed og Arbeid, end nogen forestiller sig, saa har ieg, i den Tid og til nærværende, faaet afskrevet, confereret, og bragt i Orden største Parten af de ældste Documenter, som findes her i Archiverne, samt i publique og particulariere Biblioteker, enten in Originalibus eller gamle Codicibus og Manuscripter, eller i trykte Bøger, fornemlig udenlandske, hvori noget findes, Danmark, Norge, og de øvrige Kongelige Provincer angaaende, alt af det 9de, 10de, 11te, 12te og 13de Seculis, indtil Annum 1300 inclusive. Dette, som indbefatter imod et Par tusinde Diplomata og andre didhørende piecer, mener ieg skulde blive mere end nok til at udgjøre et fuldkommen Volumen in folio, eller den første Tome af bemeldte Corpus Diplomaticum Daniæ et Norvegiæ, hvilken, om det endeligen skulde være, kunde til forestaaende Foraar leveres under Pressen.

Paa nogen Tid liar ieg haft for, at gjøre et kort Udtog af ethvert af de hidtil samlede Documenter, for deraf at forfatte et chronologisk Register over hver Tomes Indhold. Af samme Register eller Optegnelse paa Documenterne bruger ieg den allerunderdanigste Frihed herhos at føje en Prøve under Nr. 1. og Nr. 2., for saa vidt ieg dermed er færdig, nemlig af det 12te og 13de Seculis, om det maatte behage Deres Kongl. Majestet at værdige det et Øiekast for deraf allernaadigst at erfare, hvad Forraad af Documenter ieg allerede haver, og fra hvor mange Steder samt med hvad Møisomhed de ere sammensankede.

Vel ere der nogle iblandt, som ikke synes af den yderste Vigtighed. Dog tør ieg allerunderdanigst forsikre, s. 166at der neppe er et eneste Stykke, som jo vil bringe nogen Nytte til veie, enten i den ene eller den anden Part af Historien. Man maae, endog for Alderdommens skyld, som altid er Høiagtelse værd, tage alting med af de første Seculis, ventende, at i de følgende ville komme baade langt betydeligere og mere sammenhængende Ting.

Hvad original Documenterne angaaer, som ieg hidindtil af de ældste Seculis haver haft i Hænder, da er det ikke liden Skade, at Sigillerne under de fleste enten ere borte, eller saa beskadede, at de ikke mere ere kiendelige. Det uagtet har ieg dog faaet over 200. Stykker Sigiller, saa vel Kongelige og Førstelige, som Biskopers, Capitelers, Klosteres, Stæders, Adelige og andre, samlede og temligen vel aftegnede, som alle ere ældere end Ann. 1300. og alle hore til formeldte første Tome af det Diplomatisk Verke. At ieg har medtaget, hvad her findes af fremmede, skeer fornemligen, at Verket i Fremtiden kan have bedre Aftrek udenlands, naar der kommer noget udi, som endog interesserer Fremmede.

Disse vore allerældste Sigiller, hvoriblandt ere mange særdeles curieuse og betydelige, og som ieg endnu haaber med et godt Antal at skulle faae formerede, medfølger ogsaa herhos under Nr. 3. og Nr. 4. til allernaadigst Eftersyn.

Foruden disse har ieg og allerede i Tegning færdige endnu vel fire gange saa mange Sigiller, henhørende til de følgende Secula, hvoraf et Par smaa Pakker under Nr. 5. og Nr. 6. allerunderdanigst ere hosføiede.

Ligesom ieg og haver en anseelig Deel færdig og lagt i Orden af Documenterne til de følgende Tomos, som siden, medens der endog trykkes paa den første, kan udarbeides og føres til Fuldkommenhed.

Men, Allernaadigste Konge, uanseet Samlingen er sterkt tilvoxen af de Ting, som her i Staden findes, og som ieg fra et og andet Sted her i Riget haver haft, Saa fordrer dog min allerunderdanigste Pligt, at ieg ikke bør fortie, at der fattes endnu meget, sær af ældere Tidens Diplomata, som nødvendiggen behøves til at gjøre Verket ret anseeligt s. 167og nogenledes fuldstændigt, saafremt ieg siden ikke vil beskyldes for, ei at have brugt den rette Umag og Efertanke, og paa det man ikke i Fremtiden skal have Behov at udgive alt for mange Supplementa og lige saa store som Verket selv.

Ei alene af mange Omstændigheder maae ieg vist slutte, men endog ved Correspondance og af Læsning har sikker Underretning om, at saavel i Stokholm, Upsal, Lund og andensteds i Sverige, som i Hertugdømene Slesvig, Holsten, samt Hamborg, Lybek, og de Meklenborgske, Pomerske og Preusiske Stæder, uden at gaae videre, skal i Biblioteker og Archiver ligge mange skønne Ting gjemte, som uforbigængeligen maatte blive til Prydelse for dette Verk, til Nationens Ære, til usigelig Fordeel for disse Rigers og Landes Historie, og følgerigen til største Fornøielse for Deres Kongl. Majst. og hele vort Publico, om man kunde være saa lykkelig at faae dem i Hænderne.

At lade deslige Ting copiere fraværende, om man endog fik Lov dertil, vilde ikke have mindste Art; Thi hverken fik man noget afskrevet med den Flid og accurdesse, som tilhører, ei heller nogen tilforladelig Kundskab enten om Documenternes eller Sigillernes Beskaffenhed, da paa de fleste Steder ingen findes, som forstaaer ret at læse, mindre at afskrive et Diploma, eller rigtigen at beskrive eller tegne et gammelt Sigill. Og at man vilde vente, at faae slige originale Sager til Laans her til Staden, i sær fra Sverige og fra de udenrigske Stæder, og endog fra de Holstenske Stæders, Klosters og Amters Archiver, er næsten til forgieves: thi om saadanne Ting ere vedkommende alt for ømme og paaseende. Og hvor meget vilde paa den Maade enten af jalousie blive fordult, eller af Ukyndighed, Frygt for Undergang, og andre Aarsager lagt tilside.

Skulde man derfor have nogen retskaffen Nytte af disse paa andre Steder befindlige Documenter, maatte nødvendig En, som havde Indsigt i Diplomatic og vor Historie, forsynet med Kongelig Ordre og god recommendation, personligen komme til hvert Sted, selv eftersee alting, og s. 168paa Stedet aftage, hvad der fandtes at være af nogen Betydenhed.

Siden det da vil være til Deres Kongl. Majestetets og Landets uødkelige Ære, at et saadant Verk, som ieg allerunderdanigst vil formode, at ikke mange af det Slags i accuratesse og Vigtighed skal overgaae, kommer for Lyset under Deres Majestetets Høivise og Ærefulde Regiering og ved Deres Majestetets egen kraftige og allerprisværdigste Understyttelse, frygter ieg ikke for, i nogen Maade at fortørne Deres Majestet, om ieg understaaer mig at gjøre det allerunderdanigste Forslag, om ikke Deres Kongelige Majestet allernaadigst vilde tillade og befale mig, som veed best Beskeed om Verket, hvad det har og hvad det mangler, at gjøre en Reise paa et Aars Tid, deels til Sverige, deels til Hertugdømene og de ved Østersøen liggende Stæder, for at opsøge og faae afskrevet, hvad som endnu til Verkets Ziir og Fuldkommelse kunde bekommes, allerunderdanigst formodende, at Deres Kongelige Majestet allernaadigst vilde anvende de til saadan Reise udforderlige Omkostninger.

Ieg vidner for Deres Majestet, at ieg herudi ikke haver, eller har Aarsag at have, nogen anden Hensigt end til den Pligt, ieg er min allernaadigste Konge og mit Fæderneland skyldig, og tviler saa meget mindre, at min allerunderdanigste Forestilling vil finde Deres Majestetets allernaadigste Behag, som saa utallige andre med mig ere levende Vidnesbyrd om den forunderlige Gavmildhed og ret Kongelige Ædelmodighed, som Deres Kongl. Maist. paa alle de Veie lader see og spore, hvor noget enten til Undersaatternes Nytte eller Nationens Hæder og Anseelse kan være at vinde.

Hvad Bekostningen angaaer, vil der formodeligen gaae en deel med, om Reisen skal gjøre den Virkning, som sigtes til, da der, foruden Befordring og Fortæring, paa de fleste Steder vil behøves Hielp af Skrivere og Tegnere; og vel mueligt ieg bliver nødt til, i sær til Holsten og de Vendiske Stæder, at tage en Ridser med her fra Staden. s. 169Kan maaskee og forefalde de Ledigheder, hvor Guld-Nøgel vil være fornøden at aabne Døren med.

Skulde nu Deres Kongl. Majst. allernaadigst finde for godt at samtykke og bekoste saadan Reise, da fordrister ieg mig tillige allerunderdanigst at foreslaae trende Maader til Bekostningen: Enten Deres Majestet allernaadigst vil befale mig at føre alle forekommende Udgifter til Regning: Eller unde mig, som andre reisende Kongelige Betientere, Diæt Penge og fri Befordring, saa vidt Deres Majestetets Herredom gaaer, og det øvrige paa Regning: Eller og aller- naadigst determinere en vis Summa, som kunde blive nogenledes tilstrekkelig.

Ieg indstiller saa vel det ene som det andet til Deres Majestetets egen allerhøistskønnende og allernaadigste Overveielse, og vil være allerunderdanigst fornøiet med, hvad. Deres Majestet behager herudi allernaadigst at gjøre og beslutte, allerunderdanigst forsikrende, ved Hiemkomsten at aflegge saadant Regnskab for

Reisen, at ieg ei skal blive anseet for at have gjort nogen unyttig Udgift, og at Deres Kongl. Majst. ikke skal have mindste Aarsag at fortryde de allernaadigst anvendte Bekostninger.

I allerunderdanigst Ønske for Deres Majestet om et langvarigt Liv, et lykkeligt Regiment, og al Kongelig Velgaaende, forbliver med uafsladelig Nidkiærhed og i dybeste Underdanighed

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve Herre og Konge,
Deres Kongelige Majestets
aller underdan digste tiener
tro Arve-Underdan
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 15. Ianuarii 1753.

Ved kgl. Resolution at' 25. Febr. 1753 bevilgedes Langebeks Ansøgning, og det blev paalagt Finansdeputationen at betale, hvad Rejsen kostede (s. Danske Saml. IV, 52 ff., hvor der ogsaa findes en Opgjørelse af det betydelige Beløb, som medgik til Rejsen, til Afskrivning af Diplomer m. v.).

s. 170

15. Januar 1753.

TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN ¹.

Høibaarne Hr. Geheinieraad og Greve,
Naadige Herre!

Af hoslagte min allerunderdanigste Pro Memoria, hvis Indhold ieg underdanigst indstiller til Deres Høigrevelige Excellences høie og naadige Befordring, seer D. Exc. mit allerunderdanigste Forslag til Beste for det Diplomatisk Verke, som Hans Kongl. Maist. allernaadigst har befaleet mig at arbeide paa. Maatte det behage D. H. Exc. at kaste et naadigt Øie i de medfølgende paqueter, finder D. Exc. derudi en Prøve af mit Arbeid, og vil gjøre sig et nogenledes Begreb om Verkets Indretning og Beskaffenhed.

Hvad det Danske Lexicon angaaer, som ieg for nogle Aar siden har haft under Hænder, da veed ieg, at det blev Hans Kongl. Maist. og Deres Excellence behageligt, om samme engang kunde komme til Fuldkommenhed. Ieg veed ogsaa, at det vilde være Publico til Nytte og Fornøielse, og Nationen til Ære, Ligesom det og i sig selv er et Verke, som ieg med Glæde, og uden i mindste Maade at kiedes derved, gjerne havde seet at bringe frem, dersom ikke det andet var kommet imellem, som ieg i adskillige Henseender holder baade vigtigere og for mig mere magtpaaliggende at arbeide paa.

Havde det behaget Gud at unde Sl. Etats Raad Gram et længere Liv, da havde han selv været i Stand til at fuldføre det Diplomatisk Verke, og ieg havde da vel ikke tænkt paa andet end det Danske Lexicon. Men da han uformodeligen blev kaldet fra os, og Hans Kongl. Maist. allernaadigst betroede mig sit Geheime Archiv, fandt ieg mig, efterat ieg havde anvendt det første par Aars Tid paa at gjøre mig Archivet bekiendt og havde faaet den Samling s. 171 af copierede Diplomata derind, som Sl. Gram havde begyndt, efter mit Æmbeds Pligt og efter mit beste Vidende forbunden til, at legge Haanden paa et Arbeid, som var den Sl. Mand saa meget mere angelegent, som den Høistsalige Konge, der indsaag Vigtigheden deraf, selv nogle gange mundligen og med megen Eftertryk havde allernaadigst anbefalet ham det.

Ieg er kun eet Menneske, og kan ikke paa eengang med nogen succes arbeide paa mere end eet vidtløftigt Verke tillige. JNaar ieg nu holder begge disse Verker imod hinanden, maae ieg vel tilstaae, at det Danske Lexicon er et svært og vigtigt Arbeid, men dog saadant, at der altid vil findes Folk, naar man kun treffer for dem, der gider arbeidet, som kan gjøre noget derved og bringe det til Endskab. Men hvad det Diplomatisk Verke belanger, da, ikke at tale om dets store og umistelige Nytte i Historien og lure Publico, tør ieg dristigen forsikre, at der vel ofte falder et halvt Seculum ind, i sær hos os, i hvilket neppe een opstaaer, der har den Lyst, den Øvelse, den Smag, og alle de Egenskaber, som høre til et Arbeid af det Slags.

Min egen Udygtighed og endnu ganske ufuldkomne Indsigt kiender ieg selv alt for vel: Men, af lang Erfarenhed og mange Aars idelige Øvelse under Sl. Rostgaards og Grams Manuduction har ieg dog udi de Slags Videnskaber samlet saa megen Kundskab, at ieg holdt det for en Synd, nu efter saa god en Begyndelse at forlade et Arbeid, som mit Æmbed egentligen paaligger, som Hans Majestet engang allernaadigst har befaleet mig, og som ieg ikke veed nogen anden være i Stand til at forfærdige, for at tage fat paa et andet, som vel neppe er af den Betydenhed, og som af andre, ifald ieg ikke levede den Dag at see det fuldført, kunde dog fuldføres.

Endnu understaaer ieg mig, i Henseende til Fornødenheden og Vigtigheden af det Diplomatisk Verke, at gjøre denne betydelige Erindring: Hvad vilde det ikke være for et ubodeligt Tab og som aldrig kunde oprettes, om en ulykkelig Ildebrand, som Gud forbyde, tog Archiv, Documenter s. 172 og hele Samlingen bort,

uden at den var kommen for Lyset. Vi har haft alt for mange og bedrøvelige Virkninger af deslige Ulykker, som nok maa lære os at være omhyggelige for det lidet, vi har tilbage. Naar man derfor engang haver saadant et Verk trykt, har man derudi et uforgængeligt Archiv. Hvorimod, hvad det Danske Lexicon er angaaende, da, om endog alle dertil sankede Materialier undergik, kunde dog saadant Tab staae til at oprettes, saa længe der ere Studerende til, som paa den ene Side maatte have Lyst til Arbeidet, og paa den anden Side Indsigt i Sprogene, samt gode Subsidia og Haab om Belønning.

Her seer D. H. Exc. mine Aarsager, hvorfor ieg holder det uforgribeligen mere fornødent, at haste med det Diplomatiske Verk, end med det Danske Lexicon, Kommer D. H. Exc. engang af Hændelse i Tale derom med Hans Exc. Hr. Geheime Raad Tott, som har gjort mig den Ære at giennemsee hos mig en stor Deel af min Diplomatiske Samling og selv opmuntret mig i det Forsæt om Reisen, er ieg vis paa, D. H. Exc. vil end mere finde min underdanige Mening grundet.

Naadige Herre, hvad ieg nu har at udbede mig af Deres Høigrevelige Excellence, som altid haver viset sig at være en fuldkommen Mæcenas af mig og mine Studeringer, er dette, at, om der videre skulde enten af Hans Majestet eller andre blive erindret om det Danske Lexicon, D. Exc. da naadigst, vilde see derhen, at ikke nogen vrang og ufordeelagtige Tanker skulde i saa fald om mig og mit Arbeid blive fattede. Saa meget kan ieg med god Samvittighed forsikre, at ieg ikke spilder mange Timer nogen Uge enten paa Selskaber eller andre nyttige Foretagender, men bruger Tiden til mit Arbeid, det beste ieg veed og Gud giver mig Kræfter til.

Skulde det være, at Hans Majst. fandt allernaadigst Behag i, at det Danske Lexicon tillige blev fortsat, da, i fald Hans Maist. allernaadigst samtykker min foreslagne Reise, skal ieg, saa snart Gud sender mig vel hjem igien, gjøre mig al Umag for at faae nogle iblandt vor Studerende s. 173 Ungdom opsøgte, som under min Opsigt kunde sættes i Arbeid med det Danske Lexicon, at det derved kunde vinde des hastigere Fremgang. Den halve Deel deraf er forlængst færdig, og kunde ved ny revision og liden Møie snart komme i den Stand, at en Tome deraf in folio kunde udkomme.

Den Høieste Gud, som har gjort det saa vel, at Deres Excellence efter sin Sygdom er kommen sig igien, legge endnu mange Aar til D. Excellences Alder, og forlæne D. Exc. Helbred og Kræfter til at fare fort i Hans Majestets Tieneste med den Viisdom og utrettede Flid, som D. Exc. altid haver ladet see, hvorpaa en stor Deel af Landets og vort lærde Nordens Velfært beroer, og hvorudi ingen kan tage større Part, end ieg, som med de inderligste Ønsker og i allerdybeste respect har den ære at være

Høibaarne Hr. Geheime Raad og Greve,
Naadige Herre,
Deres Høigrevelige Excellences
underdanige og ringeste Tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 15. Ianuarii 1753.

s. 173

24. Februar 1753.

Til Peter Frederik SUHM ¹.

Højædle og Velbaarne
Høistærede Hr. Etats Raad!

Det er ingen Under, at Hr. Etats Raaden undertiden glemmer gode Venner i Kiøbenhavn, og lader dem vente saa længe paa Skrivelse, at de imidlertid endog kunde blive syge ja døe af Længsel, da Han holder ved i sin overmaade store Flittighed og forfærdelige Læsning, som ieg s. 174 seer af Hans sidste meget kiærkomne af 10. huius. Hvad Han behager at dømme om de lærde Skrifter, Han sidst haver læst, er aldeles efter min Smag, og kan ieg ikke see, for saa vidt ieg deraf har overfaret, at Han gjør enten de gode eller de slettere mindste Uret, men har fældet det retteste og billigste Omdømme, som nogen af dem fortæner. Tollii Epistolæ med Henninii Noter har ieg altid holdt for en Bog, der mest skryder af sin udvortes Prydelse, og i de to Benedictiners Reisebeskrivelse har ieg, ligesom min Herre, fundet meget, som kunde undværes. Imidlertid er ieg altid villig at træde med i Etats Raadens Ønske, at der nemlig maatte komme mange flere for Lyset af saadane lærde Reiser; Om der endog kommer noget iblandt, som er slet og maadeligt, saa oprettes det dog altid ved andre gode Ting, som kunne være til Nytte og Oplysning.

Uanseet ieg vel allerede har paaagtet de Steder hos en og anden Skribent, som Hr. Etats Raaden erindrer mig om, bliver ieg Ham dog lige fuldt Tak skyldig derfor. I mit Exemplar af Voïage de deux Benedictins, som har været Grams, har den Sl. Mand hos Biskop Waldemars Gravskrift antegnet dette: attamen Hvitfeldius alios secutus refert, eum obiisse An. 1235. Leodii. Den Fabel om Clodoaldo hos Heineccius og Leuckfeld mindes ieg og at have læst, og er den ikke det eneste slette Tøig, ieg udi deres udgivne Samling har fundet.

Nei, de Engelske Samlinger ere af en anden Art, og glæder mig over, at Hr. Etats Raaden forskaffer sig flere af dem. Ælfredi Vita er en Hovedbog i sin Tids Historie, og Gud give vi havde haft nogen i de Tider paa den Danske Side, der havde skrevet vor Nations Bedrifter, ligesom de Engelske og andre have skrevet til deres egen Fordeel.

Etats Raaden gjør ikke ilde i at sette de tvende store Mænd Gram og Bayer¹ ved Siden af hverandre. De have s. 175 endog derudi begge haft den lige beklagelige Skiebne, at, som de bedst vare i Stand til at tiene Verden med deres ypperlige Pund, og havde viset de største Prøver derpaa, ere de uformodeligen borttrykkede. Det vil nok vare længe, til deres lige opstaaer igien, i det mindste tegner det sig ikke dertil hos os; Folk vil i vore Tider komme alt for let til Lærdom, og mange nu, som neppe er tredive Aar, indbilde sig, at de allerede have opnaaet, om ikke langt overgaaet, baade Gram og Bayer. Dersom alle havde den Indsigt, som Etats Raaden, og vilde vide, hvad der hører til at besidde gode og sunde Videnskaber, og hvormeget der hører til at skrive en retskaffen god Bog, da skulde vi ikke see vore Aviser hvergang opfyldte med nye Auctorum Navne, som desverre nu alt for gemenligen skeer. I visse Maader er det at glæde sig over, at der paa den ene Side ere unge Mennesker, som har Lyst, og paa den anden Side synes at blive Liebhavere blandt den menige Mand: Aleneste var det at ønske, at de første vilde give sig Tid og legge nogen god Grundvold, og at de sidste maatte forbedre deres Smag, og ikke agte det gode og det slette lige høit. Foruden dem af lærde Reiser, som Etats Raaden opregner, veed ieg i en Hast ikke mange at tillegge, uden det skulde være Keislers; ieg troer og, der er noget saadant af Scheuchzer, uden at tale om Linnœi og Hörlemanns Svenske Reiser. Om Linnœi kan ieg ikke negte, at ieg jo havde ventet dem bedre.

Ieg siger tusind Tak for den sidste Gave af Marca Hispanica og ligesaa for Hans store Godhed i at tilbyde, hvad ieg af Hans dubletter maatte mangle, men ieg vil ingenlunde være saa uforskammet at bruge denne sidste Godhed, helst Han nu med saa megen Artighed har forekommet mig, uden at ieg har været i Stand til at vise nogen Erkiendtlighed. I denne Vinter har det hos os været meget magert med Bogkrammen, og har ikke været nogen auction af mindste Betydenhed. Skulde ellers de omskrevne Bøger forekomme mig, skal ieg ikke glemme at købe dem.

Nu er det endeli gen resolveret, at ieg skal gjøre en s. 176 Reise til Sverige og siden i vore egne Provincer samt Holsten, Lybek, Hamborg, Meklenborg, Pommern, Preussen &c. for at søge Supplementa til mit Diplomatisk Verk. Ieg laver hver Dag paa Reisen, og mener, om Gud vil, at antræde den i Begyndelsen af April Maaned. Dersom nu enten Hr. Etats Raaden eller Dass og Schøning vil have noget i Sverige udrettet, da maae ieg med næste Post derom underrettes. Ieg beder flittig at hilse Dass, med næste Post skal ieg see at faae Leilighed til at besvare hans seneste, som ieg var sær fornøiet med¹. Ligesaa beder at hilse M. Schøning. Ieg haaber, Bispen² begynder vel engang at sagte sig. Ieg havde meget mere at skrive, men hverken Papiret eller Postens Afgang taaler, at ieg gaaer videre. Hvorudover ieg maa slutte med mange Hilsener fra Hans gode Venner her i Byen, selv forblivende med al optænkelig Høiagtelse

Min Høistærede Hr. Etats Raads
ærbødigste tiener
I. Langebek.

Kb. d. 24. Febr. 1753.

s. 176

10. Marts 1753.
[TIL KONGEN.]

Allerunderdanigste Pro Memoria³

Det var Skade, om et Verk, som Sl. Geheime Raad Moths Danske Lexicon, der endnu iblandt hans Arvinger henhviler i Manuscript, og med megen Møie og mange s. 177 Aars Arbeid er samlet, skulde i Fremtiden enten blive brugt til Maculatur, eller paa anden Maade forkomme, og blive til ingen Nytte for Publico.

Vel er det saa, at det, enten formedelst Autors Død eller andre Aarsager, ikke er bragt i behørig Stand eller til den Fuldkommenhed, at det kunde trykkes, som det er. Des uagtet kan ikke negtes eller paatviles, at et Verk, som bestaaer af 59. større og mindre Volumina in Folio, jo maae indeholde mange skøne Ting til Oplysning og Forbedring i vort Danske Sprog, og uden Modsigelse maatte kunne være en stor Hielp til at fuldkomme det Danske Lexicon, som Sl. Conferentz Raad Rostgaard havde gjort Udkastning til, og ieg paa Hans Kongl. Majestetets allernaadigste Behag i nogle Aar haver arbeidet paa at bringe til Modenhed.

Af det, som ieg deraf har giennembladet, seer ieg nok, at Autors Plan har været meget mere almindelig, end at skrive et Dictionaire alene over det Danske Sprog, i det han tillige tager Geographien med, og det ei alene over disse Nordiske Lande, men og over hele Verden, givende saavidt mueligt Danske Navne til fremmede Lande og Stæder, hvilket mere er en curiositet end til Nytte, helst i disse Tider, man har saa mange gode Bøger af saadan Art, og tiener kun til at gjøre et Lexicon umaadelig stort, som ellers kan blive vidtløftigt nok,

naar det ikkun er verbale, uden at det tillige behøver at være reale. Men det er dog altid bedre, at saadant et Manuscript er for vidtløftigt end for kort; thi man kan lettere forkaste det, som er overflødig, end faa samlet hvad som mangler.

Det, som dette store Arbeid i sær bør skatteres for, er, at Autor ret har beflittet sig paa, derudi at indføre og forklare en stor Deel Terminos Artium i det Danske Sprog, fornemligen af Botaniquen og Medicinen, hvorudi han, foruden andre Videnskaber, besad en grundig Indsigt: Saa at, om aldrig var andet nyttigt derved, var det alene derfor værdt at høit agte og bevare. Ikke at tale om den Værdi og Navnkundighed, et saa anseeligt Verk har forhvervet s. 178 sig af saa illustre og tillige lærd en Forfatter, som Geheime Raad Moth i sin Tid har været ¹.

J. Langebeks Breve.

12

Som det er et Arbeid, en particuliere ikke let kan tilforhandle sig, men fortiente at giemmes paa et publique Sted, var det at ønske, at Hans Kongl. Maiest., som med saa høipriselig Omhu søger at ophøie og anseeliggiøre Fædernelandets Sprog og Historie, ville finde det allernaadigst behageligt at afkiøbe Arvingerne dette Verk, for at hensette det enten i sit Kongelige Archiv eller Bibliotek som et Monument i det Danske Sprog og som et af de største og vidtløftigste Man uscripter, nogen Dansk Autor haver efterladt. Hvorved Verket ei alene var befriet fra Undergang, men kunde endog tilbringe mig eller andre, som skal arbeide paa det store Danske Lexicon, en usigelig Nytte og Lettelse.

I. Langebek.

Kjøbenhavn den 10. Martii 1753.

s. 178

29. Marts 1753.

TIL KONG FREDERIK V.

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve-Herre og Konge!

Siden Deres Kongl. Majest, mig allernaadigst haver tilladt at foretage en Reise, som formodentlig vil vare nogen Tid: Da, paa det Deres Majestets mig allernaadigst anbetroede Geheime Archiv i min Fraværelse ikke skal staae værgeløs og uden Opsigt, haver ieg gjort Aftale med Cancellie Raad Carstens af Deres Majestets Tydske Cancellie, at han imidlertid vil paatage sig Tilsyn med Archivet, og i fornøden Fald udlevere, hvad som til Deres Majestets Tieneste maatte vorde requireret, Hvilket ieg herved allerunderdanigst s. 179 indstiller til Deres Kongelige Majestets egen allernaadigste approbation, Forblivende i allerdybeste Underdanighed

Stormægtigste Herre,
Allernaadigste Arve Herre og Konge,
Deres Kongelige Majestets
allerunderdanigste tro tiener
og Arve-Undersaat
I. Langebek.

Kjøbenhavn d. 29. Martii 1753.

Indstillingen har følgende Paategning med J. L. Holsteins Haand: Aproberis. Cons. paa Chr. b. d. 30. Mart. 1753.

s. 179

1. Maj 1753.

TIL TERKEL KLEVENFELDT ¹.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. lustitz Raad.

Det Begreb, som Hr. lustitz Raaden har givet mig om de gode Herrer her i Lund, maae ieg fuldkommen sande ² og tilstaae, at de ei alene imellem sig indbyrdes leve sær artigen, men endog begegner Fremmede med saa megen Hæder og Høflighed, at, om man aleneste vilde reise for at æde, drikke og divertere sig, burde man drage til Lund. Biskopens ³ Huus, saavelsom næsten alle de øvrige, har bedet mig paa det venligste hilse, de formode sig vist den Ære, efter lustitz Raadens Løfte, snart at see Ham igien. Revisions-

Secretairen har i disse Dage holdet auction paa sine Meubler, og med allerførste forlader Lund⁴. Hans s. 180 Huus har Prof. Benzelius¹ kjøbt. Secreterer Colling er paa Forslag til den luridiske Profession². Ieg logerer i Doctor Corylanders³ Huus, og er der gandske vel. Han saa velsom Fruen og Mag. Brocman⁴ lader i sær formelde deres respect. Endnu har ieg ikke ret betragtet Domkirkens Rariteter for bare Visiter og Gæstebude, og for ikke at spille den liden Tid, ieg har til overs for mit Arbeid. Hr. lustitz Raaden har ved sin Nærværelse her saa reent afpillet alting, saa her er kun lidet for mig at gjøre, dog tænker ieg endnu at opholde mig her imod 14. Dage. Naar man ret skulde profitere af Lund og Skaane, burde man have et halvt Aars Tid dertil. Ieg har vel den Ære, medens ieg er her, engang at see Brev fra lustitz Raaden, for at fornemme, hvorledes Han lever, og om noget godt Nyt siden min Bortreise er passeret. Vil lustitz Raaden unde mig et par Ord, kan det beqvemlig skee med nærværende Hr. Nordblom, som paa en otte Dags Tid vil opholde sig i Kiøbenhavn og tænker være her igien, før ieg reiser bort. I øvrigt skal det være mig usigelig kiært, om lustitz Raaden maaer brav, hvortil ieg ønsker god Varighed, forblivende med usigelig Høiagtelse

12*

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. lustitz Raads
tienstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Lund d. 1. Maji 1753.

Udenpaa dette Brev har Klevenfeldt senere (efter 1770) skrevet: Hr. Langebek. Etatsraad og Geheime Archivarius, qvondam meus, nunc suus et Magnatum.

s. 181

7. Juni 1753.
TIL TERKEL KLEVENFELDT.

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. lustitz Raad!

Min kiære Herres angenehme Breve bekom ieg, just som ieg vilde reise fra Lund, saa ieg ikke fik Tid der at besvare det, ei heller kan have den Ære nu at svare paa de indholdne Momenta, siden det ligger iblandt mine Papirer hos alt mit Reisetøig, som staaer udi Calmar, imedens ieg med mine Medfølgere har gjort en Smut Reise over Øland her til Gotland, hvor vi i denne Dags Morgen, efterat vi i Tisdags Morgen forlode Calmar, ere lykkeligen ankomne. De adskillige smaa Vanskeligheder, som denne tour fører med sig, ere os meget lettede ved Mag. Brocmans Omgang, som baade er meget munter under veis, og veed paa en ret artig Maade at omgaaes sine Landsmænd. Førænd ieg forlod Lund, eftersaae ieg ret nøie de tvende Stene i Kirken, som Hr. lustitz Raaden skrev om, men det var mig umueligt at læse mere derpaa, end hvad Han selv haver kunnet læse. I de andre Stæder, hvor ieg siden har været, nemlig Christianstad, Carlshavn, Carlsrona og Calmar, har ieg ikke fundet noget besønderligt af det Slags ieg søger, uden aleneste seet endeel smukke Byer og artige Indretninger. Efter det Begreb, som Biskopen her i Wisby idag haver gjort mig, vil her paa Landet kun blive lidet af Documenter at profitere; Men af det Øieblik ieg i Formiddag saae Kirken, har ieg endnu ikke paa eet Sted seet saa mange gamle Stene; men hvad de har at sige, skal nu nøiere examineres, og vel mueligt, at de samme tør her opholde mig imod Tanke 8. eller 14. Dage. Kanskee ieg vel og imidlertid gjør en liden tour omkring paa Landet. Af Skilderier har ieg paa min hele Reise endnu ikke seet et Stykke af nogen Betydenhed, uden hvad lustitz Raaden selv har seet paa Næs. Tiden blev mig alt for knap denne gang at oversee den øvrige Deel af s. 182 Skaane. Ieg erindrer, at Hr. lustitz Raaden meldede i sit Brev, om ieg havde været noget upasselig paa Reisen, men ieg kan have den Ære at berette, at naar ieg undtager nogle smaa Besværligheder, som Land- og Sø-Reiser føre med sig, veed ieg Gud skee Lov ikke af noget Hovedverk at sige, siden ieg drog fra Kiøbenhavn. Naar ieg kommer til Norkøping, skal Hr. lustitz Raaden faae et længere Brev fra mig, hvor ieg og vil vente fra Hans Haand at glædes med noget godt Nyt; adressen er til Kiøbmanden Hr. Tobias Stechau¹ Næst min venligste Hilsen til forekommende Venner lever ieg med uafsladelig Hengivenhed

Min Høistærede Herres
allerskyldigste tiener
I. Langebek.

Wisby d. 7. Iunii 1753.

Udskrift:
A Monsieur,
Monsieur de Klevenfeld
Conseiller de lustice &c. &c.

à Copenhague.

s. 182

10. Juli 1753.

TIL TERKEL KLEVENFELDT ².

Høi-Edle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. lustitz Raad!

Endnu ligger ieg paa Gulland, og har i 8. Dage ikke ventet paa andet end god Vind til at føre mig over igien til Sverige. Og ligesom passerendes Overfart til og fra dette Land alene hænger af Vinden, saa er og Postens Gang af samme Aarsag heel uvis, hvorfor ieg med en Skipper til Khavn lader disse Linier indløbe, for at give s. 183Min kiære Herre og mine Venner Kundskab om min Tilstand. Aldrig havde ieg tænkt saa længe her at opholde mig. Men et uformodenligt Tilfald har holdet mig næsten 14. Dage her tilbage over mit Forsæt. Ieg var i Kirken kløvet op paa en Stige for at betragte nogle gamle Vaaben, som tilforn skal have siddet paa Visborg Slot, ved Nedstigningen gik et Trin i tu, og ieg faldt ned, stødte Panden mod Væggen og tørnede med Næsen paa Brynet af en Ligsten. Ved første Anseende syntes Næsen og hele Ansigtet at være aldeles skamferet, men Gud været lovet, som gjorde, at intet Been var kommet til Skade, og at alting nu er godt igien, uden et lidet Hul i Panden, som dog er næsten lægt, og et andet større paa Næsen, som vel endnu ikke saa hastig vil groe til, dog er ikke værre beskaffen, end ieg jo kan reise, hvor ieg vil. See saaledes kan man komme til ny Næse lige saa vel ved Antiquiteter som ved Noviteter. I mit forige Brev, som Hr. lustitz R. vel har faaet, skrev ieg, at ieg ikke paa eet Sted havde seet saa mange gamle Ligstene som her i Kirken og paa Kirkegaarden; det er og sandt, thi her er en uendelig Mængde af 14de og 15de seculis og nogle Stykker af det 13de, men ved nøiere Eftersyn har ieg befundet, at de fleste ere over Stadens fordums anseelige Borgere, mest af de Tydske, som her have boet. Af dette Slags har ieg kun taget Tegning af et Par for Alderens skyld nemlig af 1289 og 1293. De fornemste, ieg ellers har faaet, er (1) Hr. Oluf Axelsens og Hr. Philippus Axelsens af 1464. (2) Hr. Henrich Rosenkrandses 1537. (3) Fr. Karine Rosenkrands og Jfr. Mette Hardenberg 1549. (4) Christoffer Hvitfelds 1559. (5) En liden Bilde 1571. (6) Fr. Ingeborg Tideman Emmicke Kaases hendes Epitaphium 1582. (7) Herman Juel og hans Frue 1607. (8) Henrich Høeg 1628. Ieg vil ikke tale om adskillige gl. Vaaben og andre smaa ting, som ieg har maat sysselsette Mr. Abildgaard med i den Tid, ieg har ligget inden Kirke. Dog bør ieg ikke glemme det rare Stenkors, som K. Waldemar 1361. har ladet sette til Amindelse af sin Seirvinding s. 184over Gotlænderne. Ieg har og ladet i mignature tage Copie af et vakert Skilderie paa Træ malet her i Kirken, hvorpaa ovenmeldte Fr. Karine Rosenkrandses og Jomfr. Mette Hardenbergs portraits i deres gammeldags habit staaer. Documenter af nogen sønderlig Vigtighed kan ieg ikke rose mig af her at have faaet, dog har ieg for den korte Tid faaet Mængde nok copie ret, men man maae i Mangel af bedre tage hvad man kan faae. Et Par Landreiser har ieg med Mag. Brocman giort her paa Gulland, og beseet imod en 30. Kirker ¹. Der findes ældgamle og vakre Stene nok over Prester og forneme Bønder, men ei over Adelige, hvor af ingen her paa Landet har boet. Den ældste Steen, ieg saae her paa Landet, er af Anno 1200. net op. Ligstene med Runeskrift er her utallige af, men de ere curieuse alene for deres Nyheds skyld, thi ieg troer ikke, een af dem at være ældere end af 1300. og 1400. Paa et par af de mest curieuse staaer Aarstallet 1449. Af Bøger, som høre til vore Danske Sager, har ieg her ikke faaet noget, som værdt er at nævne, ikke heller af Mynter, uden en Cnut, samt nogle Gotlandske, Araber, Græker, og gamle Tydske, som her paa Landet ere opgravne. Om det ikke allerede er skeet, haaber ieg, at Hr. lustitz Raaden gjør mig den Fornøielse at skrive mig til paa Norkøping, hvor vi nødvendig maae opholde os en 8. Dages tid for at faae flyet vore Klæder og Lintøig. Glem ikke, om noget Nyt er forefaldet der hieme; ieg lever her som en Udlænding og fremmed fra Fædernelandet, læser aldrig Aviser, seer ingen breve, og veed ikke det mindste af Tilstanden, uden det lidet Skipperen har berettet om Chinafarerens Hiemkomst. Ieg beder hilse alle forekommende Velyndere, og længes at fornemme alles og i sær Min kiære Hr. lustitz Raads Velgaaende. Hvorledes gaaer det nu med Hans Monumenter at stikke i Kober. Reiser lustitz Raaden paa Landet i Sommer og hvorhen? Forlad, at ieg skriver paa s. 185saa lidet Papir, Materialierne ere her rare og dyre. Ieg forbliver med uafsladelig Høiagtelse

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. lustitz Raads
ærbødigste tiener
I. Langebek.

Wisby d. 10. Iulii 1753.

s. 185

28. Juli 1753.

TIL TERKEL KLEVENFELDT ¹.

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. lustitz Raad!

Faa af mine Venner tænker ieg oftere paa, end paa Min kiære Herre, og faa af dem tænke mere paa mig end Han, som endog her i Norkøping har glædet mig med sit ret angeneme Brev af 28. Iunii. Tænk engang, hvor Tiden løber bort, endnu er ieg ikke kommen længere end her til Staden, og kommer vel ikke til Stockholm før end om nogle Uger. Her agter ieg i et godt quarter at hvile ud og lade tvette og lave om vore sledte og urene Klæder, gjør imidlertid en og anden excursion til Linkøping, Wadstena etc. Den Gotlandske Reise tog mig alt for lang tid bort og maaskee mere Bekostning, end den var værd. Med en Kiøbenhavnsk Skipper skrev ieg d. 10. Iulii fra Wisby til nogle mine Venner og deriblandt til Hr. Iustitz Raaden, formodeligen har Han nu faaet samme mit Brev. Den 12. Iulii gik ieg om bord fra Wisby, gik d. 15. i Land paa Øland, og d. 19. over Calmar Sund til Calmar. Kom d. 24. til Westerwik, d. 27. til Surkøping og samme Aften her til Norkøping. I mit sidste Brev skrev ieg om mit Fald i Wisby Kirke, som saae farligt ud, men Gud skee Lov nu næsten forvundet, undtagen at ieg maae have et s. 186lidet Plaster paa Næsen, som bliver anseet for Galanterie. Som Reiser ofte bringe fataliteter med sig, saa har ieg siden haft en anden og ret ubehagelig, nemlig at min Chaise i de fule Bakker mellem Calmar og Westerwik brast midt i Stykker, at vi med stor Møde fik den slæbt fire Miil frem til Westerwik, for at lade den til Skibs transportere til Stockholm. Med hvad Besværing vi siden over Berge og Dale har en 17. Mile Veis hiulpet os frem paa Bonde-Vogne, kan ingen bedre vidne om, end mine Kiøbenhavnske Medfølgeres Utaalmodighed, som ikke ere vante til god Morgen eller de Umageligheder, som lange Reiser føde af sig. Ieg selv saavel som Mag. Brocman har fundet os gandske vel derved, og kand ikke andet merke, end at fatiguer og sterk motion styrker og forbedrer Helbreden.

For meddeelte Nyt er overmaaade forbunden, og beder ved Leilighed om continuation. Ieg lever som i en Ørken, og har ikke i 9. à 10. Uger enten seet aviser eller hørt noget fra mit Fæderneland, uden af Skipperrelation i Wisby. Af Hr. Iustitz Raadens Brev slutter ieg, at de fleste gode Venner ere vel, som er mig hiertelig kiært, men at Min Herre ikke den hele Sommer agter at reise paa Landet for at forfriske baade Sindet og Legemet, staaer mig ikke ret an. I det mindste kunde Han vel enten hos Luxdorf eller Hielmstjerne drage nogen Sommerluft. Det gjør mig ret ondt baade for Hofman og Carstens, at de har været syge, men haaber, at de nu begge ere komne sig ¹.

Hr. Iustitz Raaden beder mig skikke sig nogle quisquillas eller Sanke Ax, Sandeligen ieg maatte da skikke hele Frugten af min Reise, som ikke engang fortjener Navn af Ax, uden snarere af Axeskiægene. Inscriptionerne, som Herren begierer, skal med første gierne blive til Tieneste, Om Resten komme vi vel efter Hiemkomsten til rette.

Paa Reisen fra Gotland har ieg kun lidet vundet, uden s. 187en Inscription paa en Runesten paa Øland, sat for dum over en Dansk Høvding. Af rare Bøger har ieg siden ikke faaet noget uden den liden Krønike, skiemtig imod de Danske, som man mener at K. Gustav I. selv skal være auctor til. Af Mønter har ieg atter faaet en Canutum og en Olavum med et kronet O. paa den ene og Hellebarden paa den anden Side, nok en Eriki Pomerani Mondam Stockholmensem med 3 Kroner. Meget lidet finder man her paa Landet, og næsten ikke mere i Stæderne. Dog har ieg her og der træffet nogle curieuse Prester. Biskoperne og de Geistlige liar over alt viset sig sær gunstige imod mig, men hos Borgemestrene i Stæderne har ieg ikke været saa lykkelige. De fleste af dem paastaae, at deres Documenter findes hos os i Danmark. Ieg har haft stor Møje med at overbevise dem om Urigtigheden af denne Mening. I Stockholm og Upsala staaer den rige Høst først for, der tør maaskee blive nogle quisquillice at regalere gode Venner med.

Seer Iustitz Raaden Etats Raad Hielmstjerne, beder ieg ydmygst hilse. Ieg havde vist ventet her at finde Brev fra ham, men forgieves, dog bliver ieg vel ikke slaaet i Glemmebogen; Etats Raad Luxclorf, Iustitz Raad Suhnm ¹, von Asperen, Hofman og alle forekommende Velyndere hilses paa det venligste. Mag. Brocman, min fidus Achates, formelder sin ydmygste respect, og formoder, at Herren har faaet hans Brev med mit seneste fra Wisby. Næst Iustitz Raadens bestandige Venskab at udbede mig, forbliver med den inderligste Høiagtelse

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Iustitz Raads
ærbødigste og tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Norkøping d. 28. Iulii 1753.

s. 188P. S. Vil Hr. Iustitz Raaden noget snart igjen beære mig med Skrivelse, kan den endnu engang adresseres paa Hr. Stechau i Norkøping, Ieg gratulerer med piecens Forfærdigelse, endskiønt det ikke er mig mueligt at mindes dens Indhold; ønskede derom at underrettes.

s. 188

12. September 1753.
TIL TERKEL KLEVENFELDT.

Høiædle og Velbyrdige,

Hoistærede Hr. lustitz Raad!

Saa kiære som lustitz Raadens Breve ellers ere mig, saa ubehageligt til en stor deel det seneste af 2. Augusti for det ulykkelige Nyts skyld fra Africa¹ leg har saavel for det almindelige som eget interesse fundet saa stor Part deraf som nogen anden Patriot, og af Hierte tilønsket enhver den Trøst, som i sligt Tilfælde er nødvendig. Ved saa øm en Byld vil ieg ikke videre røre. Men, om Hr. lustitz Raaden tænkte, at ieg af Bekymring derover havde enten forglemt eller forladt Verden, da kunde Han have noget Skiel dertil, siden Han saa lang Tid intet har seet eller hørt fra mig. Skal ieg forklare Aarsagen, da var det kun faa dage, efter mig var blevet indhændet ovenmeldte Brev, da ieg foretog en Reise til Linkøping, Vadstena og andre Steder heromkring, hvilken opholdt mig længere, end ieg havde ventet, og næsten en Maanedstid. I Linkøpings Domkirke fandt ieg mindre, end ieg havde formodet; næsten det bedste Monument var Hr. Thure Bielkes, som med de andre Rigs-Raad mistede Hovedet under Kong Carl IX. Ieg tog ikkun Ahnerne deraf, siden de løbe ind med vore Danske Slægter. Ellers havde ieg der af Gymnasii Bibliotek en gammel Codex til laans, som ieg copierede endeel Documenter af. I Skeninge laa paa Kirkegaarden Hr. s. 189 Fikke von Vitzens Sten og et fragment over Hans Krøpelin, begge under Erics Pom. Regering bekiendte Mænd. Paa den sidste Sten kunde intet videre læses end Aarstalet 1440. Men den første havde saadan inscription: Lapis Dni Fikkonis cle Fitzen Militis paratus Anno Dni Millesimo C. D. sexto, sub quo quiescere intendit. Cuius anima requiesc. Paa begge staaer Ridderen i Harnisk holdende for sig sit Skioldemerke. I Kirken sammesteds lod ieg og aftage et par gamle Stene af 1400. og 1406. over fornemme Svenske. I Vadstena var ieg noget over 14. Dage og tog Gopie af alt gammelt, som findes i Kloster Kirken, det meste er af Unionens Tid og følgelig har stor connexion med vore Danske Familier. Dronning Philippce Sten er ingen Original, men eftergiort i Kong Iohannis III. Tid. Af Hertug Magni Gustavi I. Søns Monument har ieg taget Ahnerne, og vil med første sende Hans Excellence Greve Moltke dem, saasom det Moltkiske Vaaben deriblandt findes. Af en 40. Stykker Stene, som ieg ellers har ladet aftegne, vil ieg ikkun anføre disse faa: (1) En Sten med et Vaaben paa — —¹ Noruegie nata: Petro quondam sociata: hac paused cripta: de . . . sberg: Helena dicta. Der søm defecten er, skal maaskee læses Tonsberg. (2) Trolde-Hovedet i Skiolden og paa Hielmen: Hi c jacet Ericus Trulle et Hdquinus Karlson. Ingen videre inscription har været paa Stenen. (3) lens eller løsse Erikson, en af K. Erics Pomerani bekendte Danske Befalingsmænd her i Landet, som af Almuen blev henrettet; Paa Stenen 2de Vaaben, i det ene en Bielke med et Løvverk paa og paa Hielmen 2de Bøffelhorn, i det andet en Rose, paa Hielmen 2de Arme holdende et Hierte: Hic jacet nobilis vir Iohannes Erici cum conjuge sua Birgitta Ulfsdottir, quorum anime in perpetua pace requiescant, Qui obiit Anno Dñi MCDXXXVI. die beate Anne². (4) Steno Thuronis Bielke med 2de Fruer, den ene en Krumdige, i den andens Vaaben en Sparre. s. 190(5) Hr. Benedict Pogwisches og Frues Vaabener: Anno Dm MCDXXXII. obiit nobilis vir Dfns Benedicts Pogwisk miles feria VI. post Epiphaniam Dñi, et jacet hic cum uxore sua Dña Yda filia Dni Heñingi Køningsmark militis, que obiit Anno Dñi MCD. Videre af Aarstallet har ikke været tilsat. (6) tre Beggere i Skioldet .... Dñs Stephanus et Iacobus Bicare quondam officiales monasterii Wastenensis .... Halve Stenen gaaer ind under Alteret. (7) Krumdiges Vaaben med et Vederhoved paa Hielmen: Hie jacet humatus Echardt Krumdyk nominatus, virtutum plena quoque uxor eius Elena, cernere placatum confisi se prece fratrum Auctorem vite, cum dicit ite, venite, Anno Dñi 1414. (8) Thuro Stenson Bielke med sine tvende Fruer, den ene var Abraham Brodersens Dotter, den anden en Krumdige: Militie zonis distinctus Thuro Stenonis, cum consorte, datus terre jacet Mc tumulatus, qui obiit Anno Dñi MCDXXV. tempore quadragesime, pro quibus orate. Blandt de øvrige er en Hoben af Bielke- og Baads- eller Bonde-Vaabener &c. Almindeligen kan ieg sige om alle Stenene i Vadstena, at ingen af dem har noget andet Billede end simple Vaabenerne. I Vreta Kloster saa ieg de Kongelige Monumenter, som der findes, hvoriblandt Magni Kong Nicolai Søn af Danmark, men, uanseet visse Lærde har af disse villet hente store Beviser i Historien, saa er det desværre, at baade Inscriptioner, Vaabener og Stenenes Beskaffenhed røber, at ikke eet af dem ere original, men alle eftergiorte i K. Iohannis III. tid¹, og det temmeligen vel, hvad den gamle Skrift angaaer. Ieg har ellers gjort adskillige smaa decouverter, som i tiden vil tiene til at oplyse og rette en og anden i visse Historier indfort urigtighed. Hr. Oluf og Philip Axelsøner ligge begge under een Sten i Visby, begge Ridderne staae harniskede med deres Horn paa Hovederne, holdende Familie Vaabenet s. 191 mellem sig, men intet Spor er der til deres Fruer. Om de andre Visbyske Monumenter skal ieg skrive en anden gang. Min underdanige respect ved Ledighed til Hans Excellence Geheimeraad Korff¹, Ieg gratulerer os begge med en saa verdig Patron. Min venlige Hilsen og condolence compli- ment til Hr. lustitz Raad Suhm², og ved Tilfælde min respect til Admiralen³. Mag. Brocman hilser paa det ydmygste, vi begge indeslutter os i sædvanlig Yndest og Venskab, og ieg med uendelig Høiagtelse har den Ære at forblive

Min Høistærede Herres
ærbødigste tiener
I. Lcingebek.

Norkøping d. 12. Sept. 1753.

P. S. Beærer Hr. lustitz Raaden mig noget snart igien med Skrivelse, kan det vel endnu gaae paa Norkøping: Skulde ieg alt være herfra bortdragen, da veed min Vert, hvor ieg bliver at finde. Ieg har endnu en liden curiositets Reise at gjøre her i Egnen, før ieg forlader Orten. Ieg havde den Ære i Overgaards og i Gaar at besøge Øfverhof-Intendenten de Geer⁴ paa Finspong, en rig og curieux Mand, og Rigs Raad Palmstierna⁵

paa Sonstorp, og blev paa begge Steder med utrolig politesse beegnet ⁶. Ieg har temmelig reusseret i at vinde den Svenske Nation, og haaber deraf i mit Forehavende vel at profitere. Hvor gaaer det nu med Spanien? og hvad mere Nytt ex Africa et Europa? Ieg giver mig neppe tid at læse gazetter.

s. 192

23. November 1753.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Hoi og Velbaarne Hr. Geheime Raad og Greve, Naadige Herre!

Deres Høigrevelige Excellence har ved min seneste Nærværelse i Kiøbenhavn ¹ viset mig saadanne Prøver af sit høie Patrocinium, som fuldkommeligen svarer til alle de forhen beviiste og til den underdanige Tillid, som ieg, frem for til alle andre haver haft og endnu har til Deres Excellences besønderlige protection og Bevaagenhed for mig. Ieg holder mig lykkelig, om Deres Høigrevelige Excellence naadigst vil aname min igientagne underdanige Taksigelse, og troe om mig, at ingen skal kunne lade sig være mere angelegent, med et taksomt Hierte at erkiende og fremdeles at fortiene Deres Excellences Yndest og naadige protection. Hoslagte min allerunderdanigste Taksigelse, beder ieg allerydmigst, at D. Exc. efter naadige Løfte vil overgive i Hans Kongl. Majestets Hænder.

I Forgaars ankom ieg først her til Stockholm, og kan altsaa endnu ikke skrive stort derom, uden at alting lader her være meget dyrere end i Kiøbenhavn. Vederet er her endnu gandske mildt, og er i nogle Dage faldet smaat Regn, saaat Gaderne ere meget urene, og vil man have Vogn, saa koster hver liden tour imod 21/2 & Dansk, som vi hos os kan have for 12. Skilling. Slottet her, som hos os og udenlands er gjort saa stort Væsen af, gjør for Øinene ikke nær den parade som vores, ieg troer heller ikke, det er saa stort, i det mindste ikke saa høit. Med et Par af de s. 193 lærde Mænd her har ieg alt talet, og haaber ved deres Hielp at skulle profitere noget retskaffent til min Samling. Vores Minister Grev Wecler-Fris ¹, som har tilbudt mig al Høflighed og Tieneste, har allerede talt om mig og mit Ærende til adskillige af Rigs-Raadene, som noget formaaer, og vil i Morgen presentere mig for de samme. Naar ieg faaer været her lidet længere, skal ieg have den Ære nær- mere at tilmelde D. Exc., hvorledes ieg reüsserer. Forbliver imidlertid med allerdybeste respect

Deres Høigrevelige Excellences,
Min Naadige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Stockholm d. 23. Novemb. 1753.

s. 193

3. December 1753.
TIL CARL DEICHMAN.

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raad!

Det er allerede længe siden ieg havde den Fornøielse at aabne og læse min Hr. Cancelli Raads angeneme Brev af 2. Septembris. Baade før og efter den Tid, siden ieg i April Maaned forlod Kiøbenhavn, har ieg flakket nogle hundrede Mile om Land og beseet den største Part af hele østre Delen af Sverige, faaet over 100. Monumenter aftegnede og en stor Deel Sigiller samt Copier af 6 à 700 gamle Documenter, foruden andre excerpta og Anmerkninger. I Lund var ieg en 5. Ugers tid og betiente mig af endeel vakre Codices, som der findes. Ieg reiste siden igiennem Christianstad, Carlsliavn og Carls crone til Calmar, hvor ieg resolverede at gaae over til Øland og Gotland. s. 194 Paa Øland besaae det forfaldne Borkholms Slot. Paa Gotland reiste nogle og tyve Mile omkring paa Landet, men fandt mindre, end ieg ventede, undtagen i Visby Stad, som endnu i sit Forfald bærer Merke af sin Ælde og fordums Velstand. Der fik ieg Copier af endeel gode Documenter og Tegninger af nogle Danske Monumenter, hvoriblandt den Marmor-Stytte, som K. Waldemar 1361. har ladet sætte over sin Seirvinding, og en gammel Steen over Hr. Oluf Axelson Tott, Danmarks Riges Admiral og Gouverneur paa Gulland. I Visby Kirke havde ieg den Ulykke at falde ned af en Stige, og havde paa en Ligsten, som ieg tørnede imod, nær knuset Næsen og skamferet hele Ansigtet. Dette forvoldte, at ieg der maatte blive en 6. à 7. Uger, som var langt længere, end ieg mig havde foresat. Nu er det Gud skee Lov saa vidt forvundet, at ieg kun bærer et lidet Merke deraf paa Næsen og i Panden, som efterhaanden forvoxer. Ieg tog samme Vei tilbage over Øland til Calmar, hvor for Stadens Nyhed intet gamelt er at finde; Derfra til Vestervik, hvorimellem falder de fæleste Bakker i Sverige, paa hvilken Vei ieg ogsaa brekkede min Chaise, og kom siden med stor Besværlighed afsted. Siden besaae ieg Suderköping, Norköping, Lindköping, Scheninge, Wadstena, samt nogle gamle Klostre, og hvad andet merkværdigt i de Egne er at see. I Norköping havde ieg mit Hoved-quartèr, der var det ieg kom i en uventet Correspondence med nogle af

mine Venner i Khavn, som bragte mig et fordelagtigt Partie i Forslag, hvorefter ieg i Octobri maatte skyndigst reise hjem, og fik den Sag lykkelige bragt i Rigtighed. Men foruden denne Lykke kom endnu denne til, at Hans Majst., førend ieg reiste fra Kiøbenhavn, til et Beviis paa sin Fornøielse over min Reises Frugt, allernaadigst behagede at gjøre mig til lustitz Raad. Den 5. Novemb. forlod ieg Kiøbenh., kom d. 11. igien til Norköping, hvor ieg tog mine Folk og mit Tøig, og ankom d. 21. dito her til Stockholm, hvor ieg efter den Adgang, ieg har, allerede seer mere Arbeid for mig, end ieg i denne Vinter vel kan overkomme. Hos s. 195 Directeuren Salvius¹ har ieg imodtaget tvende Breve, som uden tvil ere skrevne af Hr. Cancelli Raaden til Mr. Bowman; men som ieg ikke med Vished kan faae vide, hvor han er, giemer ieg dem til videre. Hvad Hr. Cancelli Raaden enten først eller sidst har behaget at committere mig, skal, saa vidt mueligt, med al Flid blive efterkommet, døg ønskede ieg gjerne at underrettes, om og hvad Mr. Bowman allerede af disse Bøger har forskaffet. Ieg formoder, at Hr. Cancelli Raaden undertider glæder mig med Skrivelse, og om noget Nyt maatte forefalde, tilbydende igien min ringe tjeneste, ifald noget videre her kunde udrettes til Behag. Næst at ønske bestandig Velgaaende, har den Ære med en fuldkommen Hengivenhed at være

J. Langebeks Breve.

13

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raads
ydmygste og tienstskyldigste
tiener
I. Langebek.

Stokholm d. 3. Dec. 1753.

s. 195

11. December 1753.
TIL TERKEL KLEVENFELDT.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. lustitz Raad!

Det var mig aldeles fortrydeligt, nu sidst ieg reiste fra Kiøbenhavn, at ieg skulde være saa uheldig, ikke at finde lustitz Raaden hjemme, da ieg to gange søgte den Ære at see Ham til Afsked. Hr. lustitz Raadens Venskab har altid været og endnu er saa kiær hos mig, at ieg ikke kan s. 196 troe, Han i mindste Maader regner mig dette, mere af Vanheld end en Forseelse, til onde. Ieg burde vel længe siden tilmeldet min Ankomst til Stokholm, som i morgen bliver tre Uger; Men hvad har ieg hidtil kunnet skrive, uden at de første 8. til 14. Dage ere gaaene bort med at gjøre intet, det er at sige, med at aflegge Visiter, gjøre Opvartninger og søge Bekantskaber. Hvad ieg derved har vundet, er at have faaet Adgang til det Kongelige Bibliotek og til Antiquitets- og Cancellie-Archiverne, hvor der findes saa mange Documenter er, Codices af vore gamle Lovbøger, og Mængde af andre Ting, vore Danske Sager anrørende, som giver mere Arbeid, end ieg denne Vinter kan overkomme. Ieg har endnu intet haft andet end nogle Jydske og Siælandske Lovbøger, som ieg haver taget Skrift-Prøver af og deraf udskrevet nogle gamle Documenter. Skaanske originale Breve faaer ieg hernæst en heel Hoben, samt Kong Waldemari II. Jordebog, som er en excellent piece, og maae saa meget mere fortryde en Dansk at see den her, som man tillige faaer høre, at Sparvenfeldt har kiøbt den i Kiøbenhavn for 12 Skilling. Bibliothequet og Archiverne staae under Presidenten af Cancelliet, hvorfor ieg og maatte give en Pro memoria til Rigs Raad Høpken, før ieg ret kunde faae Indgang. Denne Herre har allerede beviset mig megen Høflighed¹, og Greve Tessin saavel som nogle af de andre Rigs-Raader have ogsaa lovet mig al Haandrekning. Næst Hof-Cantzleren er Kongl. Secretereren Berch² den fornemste Betient i Antiquitets-Archivo, som har kiendt lustitz Raaden paa sine Reiser, og har bedet flittig hilse. Cancellie-Archivum, hvorudi giemmes alle Handlinger fra Gustavi I. tid, hører under Cancellie Raad og Ridderen Stiernman, som selv har vakre Samlinger af Bøger og Manuscripter, og er overmaade skrivsom i Historien s. 197 og Svenske Genealogier¹. Han er nu i Færd med at udgive Forklaring og Anmerkninger til Adels-Matrikelen, og har uendelige Volumina liggende færdige til at trykke. Af Mynt-Ccabineter har ieg seet adskillige, saasom hos Hof Raad Warmlholtz paa Christineholm², Directeuren Grills Frue her i Stokholm³ og Stads-kæmneren Strøm⁴, og fiere; men efter mit Tykke er de Svenske Cabinetter hverken saa store eller saa anseelige som vore. Hvad de deri have forud for os, er den store Samling af Medailler, slagne paa particuliere; men disse miste hos criticos en Hoben af deres credit, ved det de ikke ere slagne paa publici, men paa egen bekostning, og til største delen af enhver selv i levende Live. Det gaaer endog saa vidt, at temmelig smaa Folk, som ere curieuse og har Raad dertil, lade slaae Medaille paa sig. Af smaa Mynt har ieg faaet adskillige af K. Albrets, Erici Pomerani, Carl Knudsens, Sturernes &c., en Bracteate Kanut Rex Sveciæ og en anden af K. Sverker, en Dansk Bracteate Rex Sven, en Christ. III. Mynt 1535., Moneta regni Dciniaë, og adskillige andre. Ieg haaber endnu at faae mange tiere, og vil see at kunne gjøre mig et lidet Cabinet af de gamle Svenske Mynter. Naar lustitz Raaden seer Hans Excellence Geh. R. Korf, beder ieg min underdanige

respect at formelde og takke for den gode adresse til Hof Raad Warmholtz. Ieg maatte blive hos ham en Dags tid, og amusserede mig med hans smukke Samlinger af Bøger, Manuscripter og Mynter. Han boer ret angenemt, og baade han og Fruen er fuldkommen s. 198artige Folk. Iblandt Skilderier havde ieg der den Fornøielse at see Hans Excellences Korfs. Ved Leilighed beder ieg flittig hilse Hr. Lustitz Raad Suhm, med Beretning, at ieg og paa Ghristineholm har fundet hans Farbroder, som var Minister i Stokholm ¹. Ellers ere Skilderi e-Cabineter, i sær af portraits, ret rare og næsten usynlige her i Sverige. Nu tør ieg vel gratulere med oplæst piece ², ønskede gierne vide Societetets Omdømme. Alt hvad Nyt Lustitz Raaden kan skrabe sammen og meddele mig, vil ieg tage imod med al Taksomhed. Jo oftere Brev, jo angenemere. Vil Lustitz Raaden her paa Stedet igien bruge min Tieneste, skal være mig kiært at kunne udrette noget til Hans Behag. Mag. Brocman formelder sin respect, og ieg med en fuldkommen Hengivenhed har den Ære at forblive

13*

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Lustitz Raads
ydmyst og tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Stokholm d. 11. Dec. 1753.

s. 198

18. December 1753.
TIL TERKEL KLEVENFELDT.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Lustitz Raad!

Vil haabe, Hr. Lustitz Raaden allerede for 8. Dage siden har et Brev i Hænde fra mig. At ieg saa hastig igien gjør Uleilighed, skeer for en brav Mands Skyld her paa Stedet, Capitaine Giedde, som, uagtet han selv i nogle Led er en Preste-Yngling, formener sig dog at drage sin Herkomst fra vor gamle Danske og Norske Giedde-Slæggt, hvortil ogsaa Oedman i hans Bahus Læns Beskrivelse s. 199 giver ham god Anledning, og derfor, som han formodentlig har i Sinde at faae sit adelige Blod fornyet, har bedet mig meget at skaffe hannem nogen tilforladelig Underretning om Familien, og hvor vidt hans Tanker ere grundede om sine Forfædres Adelskab, fra Danmark. Som nu Hr. Lustitz Raaden hos os er allene den, som har den fuldkom- neste Indsigt i vor Danske og Norske Adels-Historie, og kan give den rette og bedste Oplysning, som nogen er i Stand til, og ieg desuden er forsikret om Lustitz Raadens Venskab og gode Villie herudi at ville tiene mig, Saa bruger ieg den Frihed herhos at legge Capitainens egen- hændige Momenta, og vil ydmyst bede, at, om Hr. Lustitz Raaden skulde finde noget enten i sine egne Samlinger, som kunde give Lys i denne Sag, eller og noget Document fra Reformationstiden i vore gamle Danske eller Norske Cancellie Registranter, som knnde gotgiore, at den Præst i Bahus Læn Hr. Gaute Axelsøn ¹ var virkelig en adelig Giedde paa Fæderne, Han da ville have den besønderlige Godhed med forderligste derom at underrette mig.

Nyt veed ieg intet her for Nærværende tid, som kan interessere Hr. Lustitz Raaden, uden at vor gode Ven i Lund Secretaire Colling er endelig bleven Professor iur in Nehrman's Sted ². Ieg har nu endeligen faaet endeel Per- gament breve her af Archivet at copiere, og tillige den for- hen omskrevne K. Waldemari Jordebog, som begynder saaledes: Anno Dñi M^oCC^oXXXI^o factum est hoc scriptum &c. Ieg ønsker Hr. Lustitz Raaden en glædelig Slut- ning af dette og lyksalig Indtræden i det ny Aar, og, næst at formelde Mag. Brocmans compliment, har den Ære med uendelig Høiagtelse at være

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Lustitz Raads
tienstskyldigste og ydmyst tiener
I. Lcingebek.

Stokholm d. 18. Dec. 1753.

s. 200

1. Januar 1754.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Høibaarne Hr. Geheimeraad og Greve,
Naadige Herre!

Om ieg end ikke havde været saa lykkelig, at bekomme Deres Høigrevelige Excellences allerhøistærede Skrivelse af seneste 24. Decembris, saa fordrede dog min underdanige Skyldighed, ved Begyndelsen af det

ny Aar at lade Pennen møde for mig, da ieg ikke kan have den Lykke, som de tilstædeværende, at gjøre Munden til Hiertets Tolk. Ieg har nu mere end dobbelt Anledning, siden Deres Excellence har beæret mig med høiestmeldte sit naadige Brev, der er saa fuldt af de angestemte Udladelser, at ieg ikke nok kan glæde mig derover, eller med fuldkommen Erkiendtlighed nedlegge min underdanige Tak derfor.

Det feiler ikke, at denne Dag og Aarets Tid jo ligesom overvelder Deres Exc. med Lykønskninger af dem, der skønne paa Deres Excellences høie Fortienester og har Deres Excellences Aarvaagenhed at takke for deres Lykke. Om nogen har Aarsag i dette Forsæt for D. Exc. at fremkomme, da er ieg visseligen en af dem, hvis Skiønsomhed og Taknemlighed bør være af de største, og hvis Forbønner for Deres Excellences høie Velgaaende af de oprigtigste.

Men, Naadige Herre, alle de Ønsker, ieg paa denne og hver Nyt aars Dag frembærer for Deres Høigrevl. Excellence, ere intet andet end en blot Fornyse eller offentlig Tilstaaelse af hvad ieg hver dag udi hele Aaret udbeder af Himlen over Deres Exc. i henseende til Deres Excellences enten almindelige Fortieneste til Fædernelandet eller besønderlige Velgierninger imod mig.

Deres Excellence har i alle de forbigangne Aaringer holdet mig under sin høie Beskyttelse, og altid været hos Landets Fader mit ringe Arbeids fornemste og allerbeste Fortolker, men intet Aar givet mig saa mange Prøver ved s. 201 Haanden af sin uskateerlige Bevaagenhed som i det nu sidst tilbage lagde. Ingen Nyt aars dag har ieg derfor kunnet finde mig mere skyldig til, end paa denne, at takke Deres Excellence, ja at ønske mig selv saa lykkelig, Deres Excellences Naade og høie protection fremdeles at maatte adnyde og fortjene.

Men at ieg, da D. Exc. derudi finder naadigst Behag, skal blive ved at underrette om mit Foretagende her i Stokholm, da kostede det nogen Tid og Møde, inden ieg fik de Herrer, der tiene her udi Bibliotek og Archiver, bragte til den Føieligbed, at de vilde laane mig noget hiem af deres gamle Papirer. Foruden de Maader, ieg selv har brugt at persvadere dem, har H. Exc. Rigs Raad Høpken, Præsident af Cancelliet, som desuden har beviset mig megen Høflighed, lagt sin autoritet imellem, og formaaet dem til at gaae mig til haande. Rigs Raad Scheffer ligeledes, og ieg kan ikke andet end takke Hr. Baron Fleming, som havde medgivet mig adskillige meget gode adresser¹. Cancellie-Archivet, hvorudi alle nyere Handlinger fra den Gustavianske Familjes Begyndelse forvares, staaer under Cancellie Raad og Ridderen Stiernmans Opsigt, som er bekendt af adskillige Skrifter og selv har et artigt Bibliotek, hvoraf han mig adskilligt har meddelet. Det Kongl. Bibliotek og Antiquitets-Archivum, der skal bevares i eet Værelse paa det nye Slot, naar det bliver færdigt, er ikke mindre end 6. à 7., som har under Hænder, dog saa, at hver har ligesom sit departement; Dalin og Celsius har de trykte Bøger, som neppe gjøre 15000. volumina i alt, Secretereren Berch har Manuscriptsne til Nordisk Historien, samt antiquiteterne og Kongl. Mynt-Cabinetet, Assessor Wessman har Codices Islandicos, Assessor Richardson, som nylig har udgivet en Beskrivelse om Halland, har de fremmede Codices manuscriptos, og Assessor Hagelberg, som s. 202 arbejder paa et Islandsk Lexicon, som de her kalde gammel Gotska, har diplomata eller Pergamentsbrevene. Dalin, som ellers er Prinds Gustavs Informator, er i disse Dage bleven Cancellie Raad, som er Oberstes Rang. Berch har og faaet samme Rang, han arbejder paa en Historie af Medailler over particuliere Folk her i Sverige, og har dertil ladet Tavlerne stikke i Kober udi Paris. Stiernman lader i disse Tider trykke en genealogisk og historisk Forklaring over Svenske Adels-Matrikelen og Vaabenbogen. Men at komme igien til mit eget Arbeid, da har ieg allerede, siden ieg fik vundet alle bemeldte Herrer, haft adskilligt til Laans fra dem, saa som en halv Snes skønne Codices membr. af vore gamle Jydske og Siælandske Lovbøger. Kong Waldemar den Andens Jordebog eller rettere en Optegnelse paa alle de Godser, som Kongen har eiet i alle under Dansk Scepter da liggende Provinser, en ypperlig piece af 14. Ark, som vil give stor Oplysning i vor gamle Geographic og Historie, har ieg Ord fra Ord udskrevet, og tænker, saa snart Gud sender mig hiem, at lade den trykke. Helsingørs privilegier givne af K. Christophoro Bavaro og K. Hans, et gammelt exemplar paa Pergament, der kan passere for en original Codex, har ieg nu fat paa; ieg tviler paa, de findes hos os, i det mindste ikke saa gode. Men det, som er mig det kiæreste, er den store Mængde, her findes af Diplomata og Pergaments-Documenter, hvoraf en stor Deel angaaer de forhen værende Danske Provincer, og hvis Mangel hos os gjør en stor defect i vor Danske saavel Kirke- som verdslige Historie. Naar man kun betragter, at Ærkebispens af Danmark var Primas regni, og Lund metropolis Ecclesiæ Danicæ, er let at slutte, at udi Skaane, hvor ogsaa en stor Deel af den fornemste Adel boede, maae forud været forvaret betydelige Documenter, som nu alle, saa meget som til overs er, her findes udi Antiquitets Archiv. Af disse har ieg nu allerede haft en god Deel til Laans, og seer endnu saa mange for mig, at Vinteren neppe vil strekke til at faae dem copierede og Sigillerne aftegnede, uanseet ieg til begge Dele har Medhielp.

s. 203 Deres Excellence befaler at skaffe sig en, som kunde for betaling skikke de daglige Acta Academica. Saa længe ieg bliver her paa Orten, skal ieg sørge for at see Deres Excellences Naadige Villie deri efterlevet, og inden ieg tager bort, skal ieg ophøre en anden god Commissionaire, som siden kan gjøre det samme. Aleneste ønskede ieg, at D. Exc. ved Leilighed nærmere vilde forklare sig, om det skal være alle Slags academiske Acta, saasom Disputationes, Orationes etc. eller ikkun Videnskabs Academiernes Handlinger med derhen hørende Taler og smaa piecer. Er det alene disse sidste, som D. Exc. forlanger, maatte ieg udbede mig faae vide, hvad de sidste Stykker er, som D. Exc. deraf haver, at man ikke skal kiøbe det samme to gange. Er ellers nogen anden Ting, hvorudi ieg her i Landet noget til D. Excellences Velbehag kan udrette,

vil det altid glæde mig, med D. Excellences naadige ordres at blive beæret.

Iblandt adskillige Ting, som ieg her har faaet til Eie, har ieg paa en auction kiøbt, til at forvares i H. Majests. Archiv, et Manuscript, som heder Acta quædam inter Gustavum I. regem Sveciæ et Fridericum I. Regem Danice, skreven ved samme Tider, og er deels original, deels saa got som original. Laae man her nogle Aar og passede paa, kunde man gjøre en artig Samling, og paa ærlige Maader berøve dem, ligesom de fordum paa adskillig viis have rapset fra os.

Deres Excellence forlader min Vidtløftighed, og naadigst tilsteder mig at slutte med dette Ønske, at den gode [Gud] i dette og mange paafølgende Aar vil spare og opholde D. Exc. til Fædernelandets Gavn og Videnskabers Fremme, hvoraf ikke en liden Fordel vil flyde til den, som med Ydmyghed forbliver

Deres Høigrevelige Excellences
underdanige tiener
I. Langebek.

Stokholm d. 1. Ianuarii 1754.

s. 204

22. Januar 1754.

TIL CARL GUSTAV WARMHOLTZ ¹.

Velbaarne Hr. Hof Raad ²!

Dersom ieg ikke forud havde fattet de Tanker, ieg bar, om Hr. Hof Raadets ædle Sind, vilde ieg tilstaae, mig ikke skede mindste Uret, om Min gunstige Herre ansaae mig for aldeles uhøflig og mere end uforkamet, som med saa megen Heder og Høflighed paa Christineholm blev imodtagen, uden efter den Tid at have givet Merker af en Skyldighed, som forlængst og straxen burde været iagt tagen. Det ny Aar, som minder os om en og anden Pligt i henseende til vore endog fraværende Venner, har længe siden fort mig til Erindring, hvad Hr. Hof Raadets Bevaagenhed af mig har fortient; Men som i en stor Stad, i sær for en Reisende, der har nogen curiositet, falder meget for, som afdrager, haaber ieg saa meget lettere Forladelse for begangen Efterladenhed, og at ieg ikke haft den Æren før nu at tilønske et lyksaligt Nyt aar, men fornemligen at aflegge min allerydmygste Taksigelse til Hr. Hof Raadet og Velb. Fruen for den mig og Medfølgere senest beviste sønderlige Godhed og gunstige Medfart ³. Kan ieg enten her eller efter min Hiemkomst til Kiøbenhavn være i ringeste Maader til nogen Tieneste, vil det altid blive mig et særdeles Nøje at værdiges med Hr. Hof Raadets angeneme Befalinger. For de mig til Stokholm medlaante skrevne piecer finder ieg mig endnu høiligen forbunden, og skal ved første sikkre Leiligbed see dennem vel og uskadde tilbage sendte.

s. 205 Næst min respect til Velb. Fru Hof Raadinden og den liden vakre Frøken Dotter, har den Æren med en ugemeen stor Høiagtelse at være

Velbaarne Hr. Hof Raadets
ærbødigste og hørsomste Tiener
I. Langebek.

Stokholm d. 22. Icmuarii 1754.

s. 205

Januar 1754.

TIL TERKEL KLEVENFELDT ¹.

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. lustitz Raad!

Med hvad Nøje ieg imodtog Hr. lustitz Raadens meget angeneme af 6. Ian., og hvor stor Tak ieg for Hans kierlige Ønsker er skyldig, bliver den første og fornemste Artikel, som dette Brev for mig skal bære Vidne om; Tak for meddeelt Nyt, end større tak for den behagelige Tidende om Plasteret paa Saaret; Gud give, det var af det Slags, som kunde drage det onde rent ud, og aldeles hele Saaret. Min underdanige Erkiendtlighed beder ieg ved Leilighed igienem lustitz Raadens Fortolkning at bevidne for Hr. Geheime Raad B. Korff; Hans Excellences gode Adresser har tilveiebragt mig megen Heder og Høflighed baade hos Envöié Panin og hos Hr. Hof Raad Warmholtz, og ieg vilde endnu mere profitere deraf, om der skulde blive noget af min Liflandske Reise, som ieg næsten begynder at tvile om, i sær paa dette Tog. Hos Hr. Warmlioltz saae ieg et artig Hus, et vakert Bibliotek, et skønt Cabinet af Svensk Mynt, en temmelig Samling af Koberstykker og moderne Skilderier, som altsammen saaledes forlyster, at ieg ikke veed noget extra-rart i sær at nævne. Omendskiønt Hr. lustitz Raaden giver mig langt større Ære, end ieg for s. 206 tiener, og gjør mig, imod mit

Væsen, ret storagtig, naar Han udlader sig i de alt for fattede terminis, om at stole paa mig tanqvam vindex nomims et famæ, Saa vil ieg dog altid som den, der fuldkommen kiender og paaskiønner lustitz Raadens meriter og Indsigt i de Ting, som ingen anden veed, paastaae i det mindste at være ludex, om ikke Vindex, ligesom ieg og stedse finder det en Pligt hos mig, baade offentligen og hemmeligen at give Fortienesterne den Ret og Roos, dem tilkommer. Venskabet vil ieg her sette for sig selv, om hvilket ieg dog haaber, at det bliver lige saa bestandigt, som det allerede er gammelt og indrodet til.

lustitz Raaden begierer herfra Underretning om Abraham Brodersens Genealogie: Men det er faafængt. Veed vi noget selv, er det godt; her skal vi ikke lære meget uden det, som enten er for gamelt eller alt for nyt. Genealogister ere her nok af, men alle af gamle Smagen hos os. Colling i Lund og Stiernman her ere vel de beste, den sidste en utrolig arbeidsom Mand, men af det Slags, som i en Hast vil rappe store Verker fra Haanden. Ieg vil sige, som Studenten om Prædikenerne: Vort eget bliver det beste. Naar kun Herrerne her vil blive ved at meddele mig alle deres gamle Lunter eller Permebreve, maae de gjerne beholde deres egne prægtige Samlinger for sig selv. Skeer det, som ieg haaber, vil lustitz Raaden uden tvil iblandt mine Afskrifter og Sigiller finde noget, som kan tiene i Hans Kram.

Omskiønt Capit. Giedde ingen sønderlig Oplysning kan have af det behageligst meddelte, saa er han dog høistforbunden for Møden og en god Villie, og bruger atter den Frihed at sende en ny Pro Memoria, om samme maaskee ved Leilighed kunde give Anledning til nogen nærmere Undersøgning. Hoffman, seer han, har feilet, men Rosengiedde vil han intet kiendes ved.

Hr. lustitz Raad Suhm¹ og andre gode Venner hilses paa det flittigste. Ieg havde forgangen Brev fra Etats R. s. 207 Suhm, og ønskede gjerne vide, naar man venter ham til Kiøbenhavn, og hvorlænge han tænker der forblive.

lustitz Raaden begierer en Idée om K. Waldemari II. Jordebog. Man har en Prøve deraf i Brings Monum. Scanens. Den bestaaer kun af 54. Blade i gandske liden qvart eller rettere odav-format. Et rart Monument, i henseende til Landenes gamle Inddeling, Syselers og Herreders rette Tal og Navn, Kongens Opbyrd af sine egne Godser. Kan vel og være noget til Oplysning om Mynten, om Maal og Vegt, om Hafnelag etc. Herregaarde nævnes vel ikke, men mange Personer, som uden tvil har været bekiendte Adelsmænd i de dage, og haft Gods i Forlæning af Kongen¹. — — Alle Danske Øer opregnes, med hvad Slags Dyr der fandtes paa enhver, til Slutning en Fortegnelse paa de Godser i Estland, Wirland, Øsel, som Kongen da har eiet, som vil blive Hr. B. Korff angent. Ved Begyndelsen staaer, at Bogen er skreven 1231., men siden forekomer 1254., som vidner, at den enten da først er bleven færdig, eller er Udskrift af en ældere, dog synes alt at være af een Haand. Ieg lever med fuldkommen Tilgivenhed

Min Høistærede Hr. lustitz Raads
tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

s. 207

7. Februar 1754.
TIL CARL DEICHMAN.

Hoiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raad!

Neppe kan Hr. Cancelli Raaden forestille sig, hvor angent det er i et fremmed Land at faae Tidender fra sine Venner, og hvor kiært det altsaa har været mig at læse Hr. Cancelli Raadens seneste af 31. Decemb. afvigte s. 208aar. For den dobbelte eller tredobbelte oprigtige Lykønskning takker ailerskyldigst, og vil igien af Hiertet ønske Lykke, saa vel til Hr. Broderens avancement¹, som til Købet af Eidefos lernverk, og over alt til bestandig Velgang i dette forlængst begyndte og mange paafølgende Aar.

Monsr. Bowman reiste d. 11. Ianuarii for at gaae til Kiøbenhavn, hvor han formodeligen allerede er ankommen. Han har været ret lykkelig i at faa saa mange af de forlangede Bøger, og det for meget bedre Kiøb, end ieg har gjort, for saa vidt ieg hidindtil har kiøbt. Ellers seer ieg nok, at, hvo der havde Leilighed en 2. à 3. Aars Tid at ligge her og passe paa, var her vel Tilfælde at kunne for billig Priis gjøre sig en artig Samling af Bøger. Ieg har allerede faaet en heel Hoben for mig og mine Venner, og vil stræbe at skaffe saa meget mueligt, af hvad Hr. Cancelli Raaden endnu fattes. Svabes Beretning om de norske Bergverker, og flere deslige, troer ieg nok findes her, men de ville blive heel svare at faae fat paa. Ieg har mit Garn paa de bedste Steder ude, men begynder allerede at tvile om lykkelig Fangst. Gud forlade dem, der tilforn har haft saadant i Hænder og ikke taget Gopie deraf. Ligesaa vil det vel og blive vanskeligt og, som ieg merker, næsten ugiørligt at faae nogen gode Arbeidere her fra Sverige til Staalfabriquen². De bebreide os, at vi antage alt for mange af deres Fuskere og dem, som for tilig løber fra Mesteren. Kammerherre Tillas, som er Assessor i BergsCollegio og en af dem, man her gjør mest af for sin Indsigt i Bergverks Sager³, har ofte

været i Norge og besidder god' Kundskab om vore Bergverker, har ogsaa skrevet en Hoben derom, og derforuden gjort en Samling til en Historie s. 209 af de svenske Bergverker; Man beklager alt for meget, at disse Papirer, med hans Bøger, Curiositeter, Hus og al hans Eiendom, gik op i Luen for faa Aar siden udi Stokholms store Ildebrand. Assessor Svabe har ieg endnu ikke faaet see, tænker maaske at finde hannem til Vaaren enten i Upsal eller nogensteds i Bergslagen ¹. Lian har ingen vis Bopæl, men farer om i Landet fra et Sted til et andet. Psilanderhielm, som Hr. Cancelli Raaden har kiendt, og som har staaet i Rusland med en anseelig Løn af nogle tusinde Rubler, kom hjem i sidste Finske Krigs Tiden, er nn Bergs-Raad udi Bergs-Collegio, dog extraordinaire og endnu uden Løn, men han skal være en sygelig Mand og sees sielden ².

At ieg ogsaa skal i Korthed berette noget om min Reises Fremgang og Frugt, siden min Ankomst her til Stokholm, da er en af de fornemste piecer, som ieg her i Antiquitets Archivo har fundet og afskrevet, Kong Waldemari II. Jordebog af 1231. over alle de provincer, som da hørde under det Danske Scepter, skreven nitidissime paa Pergament. Det er alt for vidtløftigt at opregne alle de originale Documenter, som her er og ieg haaber at faae communication af, angaaende Skaane og andre Landskaber, henhørende til Danske Historien etc. Ieg vil kun alene til Slutning melde som noget Nyt, at Kongl. Wetenskaps Academien, mig aldeles uvidende og uventet, har gjort mig den Ære at udnævne mig til et Ledamot i deres Collegio, tillige med tvende andre, en Professor i Geneve og en Kongl. Secreterer her i Cancelliet. Næst min Compliment s. 210 til Hr. Cancelli Raadens Herrer Brødre, har den ære med bestandig Høiagtning at henleve

J. Langebeks Breve.

14

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raads
tjenstskyldigste og ydmygste tiener
I. Langebek.

Stokholm d. 4. Febr. 1754.

s. 210

8. Marts 1754.

TIL CAFL GUSTAV WARMHOLTZ ¹.

Velbaarne Herr Hof Raad!

Med en besønderlig Fornøielse havde ieg den Ære forlængst at modtage og læse Hr. Hof Raadets angeneme Brev af 24. Ianuarii, og beder allerydmygst om Forladelse, at mit Svar saa aldeles længe er udeblevet. Ikke veed ieg med nok fuldkommen Taksomhed at erkiende den af Hr. Hof Raadet paa saa mange Sæt imod mig ytrende Høflighed, men allermindst har ieg Ord til at takke for en saa uventet og uforskyldt Godhed som den, hvorved min liden Mynt-Samling med de tvende tilsendte og i mange Henseender kiærkomne Medailler blev beriget. Erkiendtligheden bliver saa meget større hos mig, som ieg ikke vidste, naar ieg selv havde haft Lov at vælle, nogen anden af Svenske particuliere Medailler disse at ville foredrage. Alt hvad ieg paa denne Tid har at betale med, er at tilbyde min ringe Tieneste, i fald nogen Ting hos os maatte være, hvorudi Hr. Hof Raadet fandt Behag, da ieg forsikrer, at ingen med større Nøje, end ieg, skal imodtage, eller med yderligere Flid s[øge] at udrette Hr. Hof Raadets gunstige Befalinger. Skulde ieg ikke, inden ieg forlader Stokholm, som vel endnu tør drøie et Par Maaneder hen, blive saa s. 211 lykkelig her paa Stedet at see Min Hr. Hof Raad, hvilket dog deß benegne Skrivelse giver mig Anledning til at haabe, skal ieg hos Hr. Secretereren Berch ¹ taknemligen levne alle Hr. Hof Raadets mig gunstigen medlaante Handlinger.

Næst min respect til Naadige Fruen og lille vakre FVøken, vil stedse holde mig det for en Ære med en fuldkommen Tilgivenhed at henleve

Velbaarne Hrr. Hof Raadets allerskyldigste tiener
I. Lcngbek.

Stokholm d. 8. Martii 1754.

s. 211

29. Marts 1754.

TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Høibaarne Hr. Geheimeraad og Greve,
Naadige Herre!

Deres Excellences naadige Skrivelse af 26. Febr. har ieg forlængst rigtig bekommet, og takker underdanigst

for de angenehme Udladeiser og naadige Gratulation til mit Indtræd her i Societetet, som D. H. Exc. udi samme behager at glæde og ære mig med. Hvad Deres Excellence nu atter naadigst paalegger mig om Svenske Acta Academica at forskaffe, skal ieg, saa vidt mueligt, hørsomeligst efterkomme, har og allerede tilforhandlet mig adskillige Ting, som ieg haaber, ved Hiemkomsten ikke vilde blive D. Exc. ubehagelige, ligesom ieg ogsaa har gjort Bekiendtskab med en god Commissionaire, som i de Sager siden kan blive D. Exc. og os alle til Nytte. Han heder Ekholm, er Notarhis her ved Bog-auctioner, og saa vidt ieg har handlet med ham, tykkes ikke være ubillig. Endskiønt det ikke skeer uden en Hoben Møde og Bekostning, saa har ieg dog siden sidst ikke heller været uheldig i at faae communication s. 212af en heel deel artige Sager, hvoriblant nogle Liflandske Documenter af XIII. og XIV. seculis, da de Danske Konger eiede Estland, hvilke vi ikke finde hos os selv. Her er Mængde af excellente Ting, som kunde blive pnblico til stor Tieneste, om de vilde ud dermed: det er med største Lempe, ieg maa søge at lokke det ene ud efter det andet, og troer, at her endnu kunde profiteres ret meget, hvem der havde tid at ligge her et Aars tid endnu. Imidlertid har ieg hid indtil taget med alt, hvad ieg har kunnet over- komme, men kan nu ikke længere opholde mig her i Stokholm end til en 14. dage efter Paaske, da ieg paa en Maanedes tid begiver mig til Upsal, hvor og bliver noget for mig at gjøre. Om ieg siden skal tage Veien igiennem Vestergøtland tilbage til Kiøbenhavn, eller fortsætte Reisen over Lifland, Pomern og Meklenborg, er ieg endnu uvis om, da det til dels vil komme an paa de Omstændigheder der hiemme, som ieg efter min første bortreise er bleven sat udi. Dog ønskede ieg helst, om det kan skee, at fuld- føre sidst bemeldte Reise, medens Sommeren nu er forhaanden. En forneme Mand her af Landet har tilskrevet mig, at han iblandt sine Familie-Papirer har fundet en Original af Frid. 3tii Haandfæstning, som uden tvil er det Exemplar, den Skaanske Adel har haft i Forvaring. Piecen er saa meget curieuse, som man veed, hvor det gik til under Souverainiteten, at de rette Originaler ikke kom for dagen, og haaber ieg at skulle af denne faa en emplet til det Kongl. Archiv. Samme Mand har ellers tilskikket mig en Hoben gamle Danske Kongebreve af C. 3tii og Frid. 2di tider, som vel ikke ere af de mest vigtige, dog altid have noget godt udi sig. Deres Excellence forlader min Vidt- løftighed, og naadigst optager mine Ønsker om et bestan- digt Velbefindende, under hvilke ieg har den Ære uafadeligen at forblive

14*

Deres Høigrevelige Excellences
underdanige tiener
I. Langebek.

Stokholm d. 29. Martii 1754.

s. 213

14. Maj 1754.

TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Høibaame Hr. Geheime Raad og Greve,
Naadige Herre!

At ieg bruger den underdanige Frihed, hoslagte Monsr. Abilcgaards allerunderdanigste Memorial at tilsende, vilde Deres Excellence ikke til nogen Unaade optage. Saa meget dristigere tør ieg recommendere hans Ansøgning til Deres Høigrevelige Excellences naadigste Befordring, som det, i henseende til de mig allernaadigst anbefalede og til Publici Nytte paaarbeidende Verker, er mig meget om at gjøre, at han i Kiøbenhavn maatte blive befordret til nogen liden Tieneste, hvormed han sig med Hustru og Børn kunde forsørge, at ieg saaledes, til gamle Tings Aftegning, altid kunde have ham ved Haanden som den, der ved lang Øvelse har forhvervet sig derudi et Slags Færdighed frem for mange andre. Om det legger nogen Vegt til Sagen, kan ieg berømme hannem, ei alene af en meget skikkelig Opførsel og besønderlig Flittighed paa Reisen, men endog af hans Indsigt i adskillige artige Videnskaber, hvorved hans Fæderneland hos Fremmede ingen Vanheder haver haft. Ieg vil aleneste her anføre, at han har paafundet en composition af Leer til Porcelain, hvoraf han nogle smaa Stykker her i Stokholm har ladet brænde, som temmelig vel er reusseret, og har fundet den approbation, at man her ved Porcelains Fabriquen har budet ham et Par tusinde Plåter, i fald han vilde aabne dem denne Videnskab, hvilket han dog ikke har villet gjøre.

Ieg havde nu allerede været fra Stokholm, om ikke Mr. Abildgaard var falden i en Feber, som nu endeligen saa vidt er forbi, at han efter nogle Dage maae begynde at gaee ud. Saasnart han derpaa kan taale at reise, begiver ieg mig paa en kort Tid til Upsala, hvorefter ieg i Guds Navn har resolveret at tage touren over Finland, s. 214Lifland, Preusen, Pomeran og Meklenborg, saa ieg vel ikke faaer Kiøbenhavn at see før ud paa Høsten. Kan ieg have den Fordeel af den øvrige Reise, som her udi Sverige, vil ieg holde mig lykkelig. Her i Stokholm liar ieg profiteret meget mindre af Selskaber og divertissements end af stændigt Arbeid, hvorved ieg haaber at bringe mit Fæderneland en ret god Fangst til, for saa vidt Mueligheden og herværende Omstændigheder det tillade. En heel Hoben akademiske og andre sinaa Skrifter har ieg alt faaet til D. Exc.s tieneste, og tænker i Upsala flere at skulle be- komme. Videnskabs Academiets Handlinger har ieg nogle gange været efter paa auction, men de har altid kostet lige saa meget som paa bogladen, hvor man altid kan faae dem for noget over 20. Rxdlr. For øvrigt befaler mig fremdeles i D. Exc.s høie protection og

Bevaagenhed, forblivende med dybeste Ærbødighed

Deres Høigrevelige Excellences
underdanige tiener
I. Langebek.

Stokholm d. 14. Maji 1754.

s. 214

25. Januar 1755.
TIL CARL DEICHMAN.

Velædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raad!

Ieg burde længe siden have tilmeldet Hr. Cancelli Raaden, at ieg, allerede et par dage for Julen, af min lange og besværlige Reise lykkeligen til Kiøbenhavn er hjemkomen. Ieg var borte 8. Maaneder over et Aar, og har gjort en tour af noget nær 700. Mile omkring hele ØsterSøen. Af Sverige har ieg beset hele Østre Kanten med Øland og Gulland. I Stokholm opholdte mig til afvigte Midsommers tid, da ieg gik til Upsala, men profiterede der saa godt som intet, formedelst' at de fleste vare paa Landet. Ieg tog derfor strax Veien over Alands Havet til Abo, og, s. 215 efter 14. dages Ophold der paa Stedet, i gien em Finland til Helsingfors, over Russisk Grændsen, Friderichshamn, Wilmcmstrand, Wiborg til Petersborg, hvor ieg vel ikke har fundet noget til min Samling, men kunde dog ikke forbigaae at see en saa navnkundig Stad. Drog derfra igiennem Ingermanland, Narwa, Estland, og blev 14. dage i Revel. Derefter igiennem endeel Stæder udi Lifland til Riga, hvor ieg var 17. dage. Siden igienem Curland og Preussen til Kønigsberg, derfra over Brunsberg, Elbingen og en Hoben andre Stæder til Dantzig. Besaae Oliva Kloster og en Hobeu Pomerske Stæder paa Veien til Stetin, hvor ieg laae en 8. Dages tid, og siden i det Svenske Pomern besaae Gripswald og Stralsund. Udi Meklenborg opholdte ieg mig aleneste til Rostok over 14. dage, hvorefter ieg passerede Wismar, Lybek, Hamborg, Holsten og den ordinaire Landevei giennem Fyen til Kiøbenhavn. Her har Hr. Cancelli Raaden i Korthed min hele Reise. Vil nu Hr. Cancelli Raaden spore, om denne saa vidtløftige og heel kostbare Vandring har bragt noget ind, som er Umagen værdt, da svarer ieg, at den ikke gandske har været uden Frugt, omendskiønt ieg tilstaaer, at, om ieg endnu havde haft et par Aars tid at spille derpaa, kunde den have gjort ulige større Nytte. Imidlertid er ieg fornøiet, at ieg, foruden en anseelig Mængde af Bøger og Manuscripter, hvoriblandt nogle rare og curieuse, har faaet en 3. à 4000. Stykker Diplomata og gamle Documenter i den Danske, Svenske og andre vore Naboers Historie, næsten alle af Originaler eller autentique Codices afskrevne. Af alle Slags Monumenter, Mynter, Vaabener, Sigiller &c. har ieg ladet en stor Deel aftegne, foruden at nævne endeel Mynter og andre smaa Curiositeter, som ieg in natura har bekommet. Reisen har ieg ikke gjort alene, men, foruden min tiener, stedse haft med mig en Svensk Magister, navnlig Brocman, som har været mig en tro og flittig Medhielper s. 216 i at skrive, fra Kiøbenhavn Monsr. Klarup¹, et ungt Menneske af min Kiærestes Familie, og Monsr. Abildgaard, Mignaturarbeider, som har gjort mine Tegninger. — — Hverken Kammerherre Tillas eller Assessor Stvabe selv kunde ieg formaae til at skaffe mig den forlangede relation om de Norske Bergværker. Hos Biskop Browallius i Abo, som er en stor Mineralogist og har i sine unge Aar reiset flittig i Norge, saae ieg et stort Opus med hans Norske Reise, som han lovede at ville give ud, men ieg tviler paa, der bliver noget af. Alle Kammerherre Tillases Papirer, som og havde en stor Samling om de Norske Verker, brændte i den sidste Stokholms Brand. Det er en stor Skam for os, at de Svenske bedre skal kiende vore Verker end vi selv, og at ieg af vore egne skal være saa curieux at sette mindste Efterretning paa Papir derom til Publici Fornøielse. Endnu er intet kommet fra den gode Etats Raad Stukkenbrok, som er den, der kunde for andre meddele noget. I sær ønskede ieg gjerne noget fra ham for de Svenskes skyld, iblandt hvilke han har et meget stort Navn. For øvrigt har ieg den Ære med en besønderlig Hengivenhed at fremleve

Min Høistærede Hr. Cancelli Raads
ydmygste og tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 25. Ian. 1755.

s. 216

24. Februar 1755.
TIL KONG FREDERIK V².

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve Herre og Konge!

Deres Kongelige Maiestet er allernaadigst vidende, at afgangne Conferentz Raad Rostgaard, ved mange Aars

Arbeid og brave Mænds Tilhielp, har lagt Grundvolden til s. 217en nogenledes fuldkommen Dansk Ordbog, der skulde gjøre samme Tienest i vort Sprog, som deslige Bøger i andre Folks Tungemaal. Men, som han blev sat i mange Æmbeds- Forretninger, og Alderdommen siden tilfaldt, som forbod hannem sit paabegyndte Verk at fuldføre, anbefalede han mig, under Salig Etats Raad Grams Opsyn, det samme at bringe i Orden, Skrivningen at rette, det unyttige at udelade, det manglende, saa vel af Danske Ord og Talemaader som af fremmede Sprog, at tilsette, og, med et Ord, saa vidt mueligt at fuldstændigt gjøre.

Dette skete paa Deres Maiestets Høisalige Herr Faders af glorverdige Ihukommelse allernaadigst givne Bifald, ligesom det vel ogsaa har været Deres Kongl. Maiestet allerunderdanigst berettet. Ieg arbeidede derpaa med al flid, saa længe Rostgaard og Gram levede, saa meget andre mellemkommende Forretninger det vilde tilstæde, og kom derved saa vidt, at omtrent den halve Deel blev færdig, som udgjør ved 20. vidt skrevne Volumina, og fattes intet andet end den sidste revision.

Siden, da Deres Maiestet allernaadigst satte mig over det Kongelige Geheimearchiv, og derefter allernaadigst befalede mig det store Corpus Diplomaticum Daniæ et Norvegiæ at fuldkomme, som Sl. Gram efter allerhøistsbemeldte den Høistsalige Konges Ordre havde begyndt, har ieg derpaa, foruden hvad ieg i det Kongl. Danske Selskab paa det Danske Magazin og andre smaa Skrifter har arbeidet, anvendt al min Tid og Flid, saa vel her hieme, som nu i de halvandet Aar, ieg paa Deres Maiestets høistpriselige Naade har gennemreiset endeel af Naboernes Lande, og gjort gode Samlinger, hvorpaa ieg med første giver mig den allerunderdanigste Frihed for Deres Maiestet at nedlægge en Designation. Imidlertid har det Danske Lexicon aldeles hvilet.

Ved min Hiemkomst fornemmes, at lustitz R. Hoppe¹ s. 218haver allerunderdanigst indleveret en Prøve af en Dansk Ordbog, som han begierer at maatte udkomme paa det Kongl. Videnskabers Societets autoritet til almindelig Brug og til en bestandig Regel at skrive efter. Dette hans Arbeide kan saa meget mindre være i Veien for mit under Hænder havende, som det ikkun kan regnes for et lidet Haand-Dictionnaire eller en stor Glosebog, og kunde være heel artig og nyttigt, naar det havde alle de requisita, som et saadant Verk fordrer. Men ved Giennemlæsning befindes, at derudi mangler endeel Hoved-Ord og Ords adskillige Bemærkelser, nogle Ord ere overflødige og uforholdne, som enten ere fremmede eller slet Dansk, Latinen og Fransken her og der ikke saa ganske tilforladelig, og Orthographien ikke over alt saa rigtig eller paa Etymologie, Brug og Sprog-Regler grundet, som den burde være, ei heller allevegne bestaaer med sig selv. Siden han dog haver anvendt en Hoben Tid og Arbeid derpaa, kunde han vel ikke fraraades at forfærdige det, og, om han behagede, som et privat Verk at udgive det¹.

Men at dette eller andet sligt Arbeid om det Danske Sprog, som er alt for megen critique underkastet, skulde publica autoritate udkomme, og som en Rettesnor i Collegier og Skoler indføres, holder det Kongl. Videnskabers Societet heel betænkeligt, i sær da det større Verk, som saa længe og med saa megen Møde er arbeidet paa, saa vidt er bragt, at det første deraf, medens der arbeides paa det sidste, kunde gives i Trykken, saasomt det endnu engang var gennemseet, og af det store Sl. Geheime Raad Moths Verk, saa vidt behøvedes, forbedret.

Eftersom nu det Danske Lexicon er et ikke mindre fornødent, end Corpus Diplomaticum et nyttigt og for denne samt Eftertiden umisteligt Verk, ligesom begge ville blive Deres Kongelige Maiestet til u dødelig Ros, saa indstilles s. 219allerunderdanigst, om Deres Kongl. Maiestet, som saa gjerne seer det Danske Lexici Forfærdelse, allernaadigst vil befale, at ieg paa nogen Tid skal lade det Diplomatisk Verk henligge, og atter tage Lexicon under Hænder, for, saa snart mueligt, at bringe det samme til Fuldkommenhed¹. Deres Maiestets Kongelige Velgierninger have altid opmuntret mig i mit Arbeid, og ville fremdeles hos mig have samme Virkning. Ieg har desuden fordømt min Tid og mine ringe Kræfter til at arbeide i Fædernelandets Sprog og Historie, saa det aleneste beror paa Deres Kongelige Maiestets allernaadigste Villie og Velbebag, med hvilken af Delene ieg nu først skal fortfare.

Det vil derefter, naar Verket nærmere til Trykning er færdigt, komme an paa god og nøie Overlegning, hvad Slags Tryk, større eller mindre, hvad Slags Skrifter, Latinske eller Danske, og hvad Slags Papir dertil skal bruges, samt hvor mange Exemplarer deraf skulle trykkes². Har for Resten det allerunderdanigste Haab, at Deres Kongelige Maiestet, hvis Ære og Fornøielse er vort Arbeids Belønning, og hvis Hensigt er Publici Nytte, allernaadigst gjør Forskud til Verkets Fremgang; Ieg seer ellers ikke, hvorfra de anseelige Bekostninger skulle tages, som et saa vidtløftigt Arbeid, der trykt vil udgjøre nogle Tomer in folio, udkræver. Ieg lever i allerdybeste Underdanighed

Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Arve Herre og Konge,
Deres Kongelige Maiestets
allerunderdanigste tro Tiener
I. Langebeh.

Kiøbenhavn d. 24. Februarii 1755.

Under 7. Marts udgik kgl. Reskript til Videnskabernes Selskab i Henhold til den i Randen tilføjede Resolution. Jvfr. Molbech, Vidsk. Selsk. Hist., S. 91.

s. 220

4. Marts 1755.

TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

[Langebek var af Kancelliet anmodet om at eftersøge nogle hamborgske Akter fra det 17. Aarhundrede. Da han ikke havde kunnet finde dem i Geheimearkivet, formodede han, at de i sin Tid vare laante af Kancelliet, men ikke tilbageleverede. Noget lignende var vistnok ogsaa Tilfældet med andre historiske Aktstykker, som nu savnedes i Geheimearkivet; han foreslaar derfor, at man ved Lejlighed skulde gjennemgaa Kancelliets Arkiv for at udsondre de Stykker, der rettelig hørte hjemme i Geheimearkivet.]

s. 220

10. Maj 1755.

TIL CARL DEICHMAN.

Velædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raad!

Det er nu saa længe, siden ieg havde den Fornøielse at læse Hr. Cancelli Raadens kiære Brev af 10. Februarii, at ieg nær har forglemt at svare derpaa. Mit Bryllup, som for en tre Ugers Tid er holdet ¹, samt foregaaende Flytning af mine Bøger og Sager, og andre paaliggende Forretninger har forvoldet denne Glemsomhed eller rettere Efterladenhed, hvilket saa meget lettere af Hr. Cancelli Raaden tilgives, som den har nogen grundet Undskyldning at bære frem for sig. Ieg leverede strax de forhen omskrevne Bøger til Monsieur Riis, som ogsaa betalede mig Pengene derfor. Endnu har ieg vel noget til overs, som kunde være Hr. Cancelli Raaden takkeligt, hvorom ieg en anden gang skal skrive; thi ved min Flytning er dette og mere kommet lidt i Forvirring for mig. Den første Tome af Dalins Historie, s. 221saavelsom den første Tome af Celsii Hist. Gustavi I. vare ikke mere paa Bogladen at faae, da ieg var udi Stokholm, men alle de akademiske Taler ere endnu at bekomme, og kan ieg gierne ved Leilighed forskrive dem. Fra Notarien Ekholm har ieg for kort siden haft brev, hvorudi hosfølgende var indsluttet, og tillige en Fortegnelse paa adskillige Bøger i Svenske Historien, som ieg ved Skibsleilighed vil lade hidkomme, hvoriblandt tør vel blive andere, som Hr. Cancelli Raaden maatte have Lyst til. Det gjør mig ondt for den gode Etats Raad Stukkenbrok ¹, om hans Videnskaber skal døe med ham, og at Publicum intet Haab skal have at see noget fra hans habile Pen. Andre, som kan kun gjøre lidet ved Tingen, sidder Pennen løs nok i Haanden paa, saa det er ikke at undre, om vore Naboer tænke allehaande om os. Herr Cancelli Raaden har vel læst den Invitation, som nu seneste Kongens Geburtsdag blev udgivet af Oberhofmarscalcken ². Hvad Virkning samme vil have enten fra Norge eller her fra Landet, faaer vi vel snart at vide. Vores ny Pro-Cantzler har nu i disse Dage først faaet sin Instruction, hvilken skal indeholde endeel besønderlige Puncter; den gaaer nu om iblandt Professorerne, og haaber ieg, at der ved den Leilighed kommer Copier deraf ud iblandt Folk ³. Den Samling af Foundationer, som Sl. Hoffman havde begyndt, ventes nu snart fra hans Broder Cancelli Raad Hoffmans Haand, hvoraf det første Stykke indeholder Universitetets Stiftelser ⁴. Med det første s. 222kommer og for Lyset en Samling af Holbergs smaa piecer, som enten ikke tilforn ere trykte, eller og næsten lige saa rare som Manuscripter ¹. General Major Thurah har for ndret sit Forsæt med sin forlængst lovede Atlas Daniæ, og vil ikke give den ud i store Tomer, men i smaa partier efter provincerne ². Flere nova literaria erindrer ieg denne gang ikke at melde. Vil aleneste have den Ære at formelde Iustitz Raad Klevenfelds Compliment, og for det øvrige forsikrer om den oprigtige Tilgivenhed, med hvilken ieg skal gjøre mig en Fornøielse af at forblive

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancellie Raads
ydmygste og tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 10. Maji 1755.

s. 222

21. August 1755.

[TIL KONGEN.] ³

Det kan ikke negtes, at jo Monsieur Abildgard ⁴ ved den idelige Øvelse, han i nogle Aar og fornemlig paa den s. 223med mig efter naadigst Befaling aflagte Reise haver haft, har gjort sig færdig i at tegne Diplomata, Sigilla, Monumenta, og deslige, som oplyser og pryder Fædernelandets Historie, Saa at han, i fald det allernaadigst maatte behage Hans Kongl. Maiestet en Archiv-Tegnemester at beskikke, kunde dertil være vel

skikket.

I sig selv var det ogsaa ikke mindre nyttigt end fornødent, at man fik efterhaanden afridset den Mængde af gamle Sigiller og andre Alderdoms Stykker, som endnu baade her og i provincerne findes, før de aldeles enten i Støv bortfalde, eller paa anden Maade forkomme. En saadan Tegnemester holdes ved det Kongelige Antiquitets Archiv udi Stokholm, som for sligt Arbeid, ikke uden Nytte, bliver lønet af publico.

Det er saa, at omendskiønt Monsieur Abildgaard tilbyder sin Tienest uden Løn for nærværende Tid, kan man dog ikke forlange meget Arbeid af ham for intet, siden han haver Hustru og Børn, som han med sine Hænder maae fortjene Føden og Underholdning til¹: Men saa blev der, Tid efter anden, dog noget udrettet, og man havde altid en vis Tegnemester, som kunde, naar behøvedes, forfærdige, hvad hannem blev forelagt, og hvad ikke enhver anden var i Stand til.

Og som Monsieur Abildgaard byder til, at ville i Fremtiden, naar han til noget Levebrød her i Staden blev forhiulpen, stedse gaae til haande med at tegne, hvad som enten ved det Diplomatiskes Verk eller i Archivet maatte forefalde, understaaer ieg mig saa meget mere denne hans Ansøgning allerunderdanigst at recommendere.

I. Langebek.

Kiøbenhavn den 21. Augusti 1755.

Under 12. Sept. 1755 fik Abildgaard kgl. Bestalling som „Tegne mester ved Vores Geheime Archiv“.

s. 224

23. August 1755.

TIL PETER FREDERIK SUHM.

Højædle og Velbaarne,
Høistærede Herr Etats Raad!

Stundom har ieg i Sommer været paa Landet, og stundom af andre Ting forhindret, at ieg ikke har besvaret Hr. Etats Raadens meget kiærkomne af 21. Junii. Samme er det længe nok siden ieg fik, men nu først, tillige med en stor Undskylding for den lange Udeblivelse, fremlegger min skyldigste Taksigelse derfor. Hr. Etats Raadens angeneme Lykønskning er ieg særdeles forbunden for, og har antaget den for et Merke af Hans Venskab og Godhed for mig, som vel nu allerede er gammel, dog ikke saa gammel, at man nu skulde frygte for, den saa hastig skulde bortdøe. Alt hvad Hr. Etats Raaden fortæller mig om sin og Schønings lærde Ørkesløshed, kan ikke andet end meget fornøje mig. Og ønsker ieg Dennem begge Lyst og Tid, fremdeles at fare fort i en saa berømelig Flittighed, og at Deres Arbeid i Fremtiden maatte blive publicum til Fordeel. Etats Raaden skriver om Messenii Scondia illustrata; At faae det deraf, som fattes, er ikke let at vente; Men om Han har Lyst til hele Bogen, da har ieg nyligen faaet den fra Stokholm, tillige med flere Bøger, som ieg paa sidste Side af dette brev vil anføre, i fald noget deraf for hos satte Priis kunde være til Tieneste. — — Hvad mit Arbeid angaaer, da kan ieg vel ikke rose min Flittighed, saalænge denne Sommer varer. Imidlertid (saavidt en nygift Mand kan afsted komme, der maae søge at divertere en Kone, som har kun slet Helbred) arbejder ieg efter Ordre nu og da paa det Danske Lexicon, men glemmer ikke heller undertiden at tænke paa mit kiære Opus Diplomaticum. For nærværende Tid er Mag. Brocman fra Sverige, min Medarbejder paa Reisen, kommen til mig og bliver nogle Uger hos mig. Vi har en Hoben Sager at conferere sammen, og det bedste er, at han har tilbragt mig over 300. s. 225 Afskrifter af ældere og nyere Danske Documenter, foruden endeel Tegninger af Lunds Domkirkes Monumenter, som ieg ikke fik selv tid at tage med. Cancellie Raad von Asperen fra Altona er paa denne tid ogsaa her i Kiøbenhavn med sin Poetiske Frue¹. I tilkommende Maaned reiser Etats Raad Hielmstjerne til Stokholm med den unge Greve Holstein. Luxdorph filosofen er paa Landet og Klevenfeld i Kiøbenhavn. Ellers er alting her nu meget stille. Min Hilsen til Schønning og Tak for hans sidste brev. Min Kone formelder sin compliment, og vi begge vor respect til Frue Etats Raadinden, hvornæst ieg med den fuldkomneste Tilgivenhed har den Ære at fremleve

Højædle og Velbaarne,
Høistærede Herr Etats Raads
ydmygste og tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 23. Aug. 1755.

Vedføjet er en lang Bogliste med Priser. Den første Bog blandt Folianterne er „Messenii Scondia, 2 Tomi, Skrivpapir, 5 Rdlr.“

s. 225

11. August 1755

11. OKTOBER 1755.
TIL CARL DEICHMAN.

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raad.

— — Dalins Historie og de forhen omskrevne endnu manglende Bøger har ieg længe siden tilskrevet Hr. Ekholm om. Kanske noget deraf kunde komme ned med Etats Raad Hielmstjerne, som i følge med den unge Greve Holstein

J. Langebeks Breve. s. 226 paa en to à 3. Maaneders tid nu er opreiset til Rigsdagen for at see Stockholm¹.

15

Hvad Hr. Cancelli Raadens proposition angaaer, om de Documenter ieg har samlet til de Norske Bergverkers Historie², da, uanseet ieg har mere Arbeid end nok i de andre forehavende Verker, er det dog endnu saa langt fra, ieg har slaaet af Hovedet at bringe nogen liden Afhandling paa Papir om Bergverkernes Oprindelse, at ieg hellere stedse samler dertil alt hvad mig forekommer, for engang i denne Vinter at kunne regalere Videnskabernes societet dermed, ieg tilstaaer gierne, at det, ieg endnu har, er kun lidet og ganske usammenhængende: Men det er dog bedre at have noget end intet at begynde med. Det skulde vel ikke saa meget hindre mig i at communicere disse Sager til Hr. Cancelli Raaden, at ieg har fundet det meste deraf i det Kongelige Archiv, som meget mere, at ieg allerede til adskillige i Societetet har ladet mig merke med dette Forsæt, hvorudi de har styrket mig og ønsket dets Fuldbyrkelse. Ieg maae tilstaae, at Hr. Cancelli Raaden eller nogen anden lærd Mand i Norge, som har Indsigt i Bergvidenskab, var meget bedre skikket end ieg til nogen s. 227 saadan Materie at forhandle. Hvilket og skulde anlede mig til at tage nærmere i Betænkning, om ieg skal forandre mit Forsæt eller ej. Imidlertid maae Hr. Cancelli Raaden, som en Ven, ikke fortryde paa, at ieg end paa nogen Tid ikke kan sige enten Ja eller Nej. Men han kan forlade sig til, at det altid bliver mig en Fornøielse at tiene hannem, hvorudi ieg kan, og at ieg med en uforanderlig Høiagtning skal have den Ære at forblive

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raad
Hans ydmygste og skyldigste tiener
I. Langebek.

Kh. d. 11. Octob. 1755.

s. 227

8. November 1755.
TIL PETER FREDERIK SUHM.

Høiædle og Velbaarne,
Høistærede Herr Etats Raad.

Det er længe nok, siden ieg havde den Fornøielse at læse Herrens sidste Brev af 20. Septembris; Men at ikke Aaret skal reent løbe til Ende, før Han igien har mit Svar, haver ieg i dag brekket mit Arbeid over tvært for samme med Posten at udfærdige. Ieg seer, at Hr. Etats Raaden og Rector Schøning continuere i Deres sædvanlige Flitighed, ligesom ieg ogsaa paa min Side er bestandig i Arbeid, og faaer altid noget nyt til, saa det synes, som hverken det ene eller det andet fra min Haand skal blive færdigt. Ieg troer og, at Lieutenant Scherevien vil flye I andre gode Herrer noget at gjøre. Det er berømmeligt baade at kunne og at ville udrette noget til almindelig Nytte¹. Mag. s. 228 Brocman har nu først for otte Dage siden forladt mig og begivet sig igien til sin Lundiske Koj; hans Flid er ubeskrivelig, og ieg kan ikke andet end misunde hans Fæderneland et saa rart subjectum. Mig har han baade her og hjemme været overmaade nyttig, men for sig selv arbeider han fornemlig paa en Historie af de Nordiske i sær Svenske Love, hvorudi han allerede har bragt det vidt, foruden anden Slags historiske Verker. Hvad Bøgerne angaaer, som Etats Raaden og Rector Schøning af min Fortegning have udmerket, da kan ieg nu ikke tiene med dem alle, siden von Asperen, som, imedens ieg noget længe ventede paa Etats Raadens Svar, var her i byen, overhængde mig meget for endeel af mine Svenske dupleter, hvoriblandt han udtog nogle Stykker af de udmerkede, hvilke ieg dog endeligen ved Leilighed kan skaffe igien med flere, om forlanges. — — Etats Raad Hielmstjerne har nu alt været i Upsal. og er formodentlig i Stockholm igien, men ikke troer ieg. det varer meget længe, før vi seer dem igien, kanske først in Decembri.

Hvad nova literaria her falder, tviler ieg ikke paa, at Pater Dass jo meddeler, hvoriblandt merkverdigt om den impotente Professor og den uørlige Doctor¹. Procancellarius er nu flyttet i sin skiøne residenz paa Studiigaarden² og holder flittig sine Collegia homiletica³; han var i Sommer temmelig ilde udsat ved den Bergenske Professors her værende⁴. Det lærde Societet har nu igien s. 229 begyndt med sine sædvanlige

sessioner om Mandags Aftener; Men vort Danske Selskab hviler endnu lidet, vogner dog vel op igien. Gud give, vi havde Etats Raaden her nede hos os. Hvad Fornøjelse bliver der tilbage i Trondhiem, naar den ene efter den anden flytter derfra ¹. Her i Kiøbenhavn er jo Hoved-sædet for al Slags Sinds og Legems Forlystelse. Klevenfeld filosoferer, efter Sædvane, i sin Enlighed ². Luxdorf har Hielmstiernes partes baade i Cancelliet og Societetet. General Major Thurah vil nu lade trykke en Beskrivning om Bornholm. Anchersen giver nu en continuation til sin Horatium. Ieg ønskede heller, han vilde giøre sine Origines Daniaë færdige. Wadskiær er i disse tider udi Stege paa Møen at holde Bryllup med Provst Fridenreichs Dotter ³. Den lille Hoppe har qvitteret Cancelliet og rider stedse paa sit Lexicon ⁴. Med vore andre Skribenter gaaer det nu ikke mere saa hurtigt, siden Rothe ⁵ en tid lang har opholdet sig i Jylland, og Schønau er bleven Prest udi Aarhus ⁶, ieg beder hilse Schønning, og at han vil undskylde min Efterladenhed i at skrive, hvilken og Herr Etats Raaden paa sin Side er saa god at forlade. s. 230 Næst min respect til Frue Etats Raadinden lever ieg under den gamle Oprigtighed

Høiædle og Velbaarne,
Høistærede Hr. Etats Raads
ydmygste og skyldigste tiener
I. Langebek.

Khvn. d. 8. Novemb. 1755.

Fra Gripswald har ieg brev, at den berømte Sl. Prof. Schwartzes Werk vom Ursprung der Pomerschen und Rugischen Städte, hvorpaa mange har subscriberet, er nu færdigt. Der skal være en Hoben udi til den gamle Danske Historie.

s. 230

20. December 1755.
TIL CARL DEICHMAN.

Velædle og Velbyrdige,
Høitærede Hr. Cancelli Raad.

Med forige Post havde ieg den Fornøielse at bekomme Hr. Cancelli Raadens seneste Brev af 3. huius, og fandt det samme af den curiositet, at ieg i Mandags tog det med i Videnskabernes Societet, og forelæste det Hans Excellence og de andre Herrer, som alle anhørde Indholden med besønderlig Paaagtning, og holdte de meddelte Tildragelser værde at blive videre bekiendte ¹. Hvorefter ieg har gjort en Extract af Brevet, og sendt i Bogtrykkeriet til at settes i den lærde avis, dog uden at anføre Hr. Cancelli Raadens raisonnement. Lustitz Raad Carstens begierede og Copie af mig, som ieg gav ham til Lustitz Raad Cronhielm at indføre i de Holsteiniske Anzeigen ². Ligeledes har ieg i et s. 231 Brev til Secreterer Wargentins ¹ indberettet disse Hændelser til Videnskabs Academiet i Stokholm. Ieg behøver nu ikke at melde noget til Hr. Cancelli Raaden om Aarsagen til disse rare phænomena, i sær hvad de ferske Søer angaaer, siden alle Gazetter desværre har berettet os det forfærdelige Jordskælv, som den 1. Nov. i saa mange Lande, fornemlig i det ulyksalige Portugal, har efterladt de jammerligste Virkninger. Vi fattes endnu alt for mange og sikre Efterretninger, at kunne giøre os noget ret Begreb, hvorledes det er tilgaaet og nu staaer til enten paa det ene eller andet Sted. Men at store Ulykker ere skete, og at Naturforskere har faaet nok for et Aar eller to at tænke paa, det er vist. Det, som meget undrer mig, er, om ingen Bevægelse skal være merket i Belt og Øresund. En god Ven fra Sverige reiste samme Dag d. 1. Nov. fra mig til Søes over til Landskrone, og formedelst det gandske stille Veir laae hele Dagen paa det Farvand, men har ikke skrevet om andet end det stille blik, som holdt dem saa længe, inden de kunde naae Skaane. Ieg erindrer ellers en Tanke, som Biskop Pontoppidan, da han engang strax efter de første Tidender fra Holsten og Holland besøgte mig, yttrede sig med, nemlig at man med det første vilde faae at høre, at nogensteds noget Stykke Land maatte være gaaet til Grunde ². Det var ikke godt, alle prophetier skulde blive saa sande. Ellers roulerer her Spaadomme nok, som ikke ere værdt at agte paa. Imidlertid ere der dog de af dem, som iblandt Almuen, i sær udi Marsklandene, drage onde Følger nok efter sig. Skulde Hr. Cancelli Raaden fra andre Steder i Norge have faaet flere slige Beretninger, eller og fremdeles faaer høre nogen anden merkværdig Tildragelse, beder ieg, Han er saa god at optegne dem enten til mig eller nogen s. 232 anden, som ville giøre dem bekiendte for publico. Og det var at ønske, at mange heri vilde følge Cancelli Raadens exempel; thi det er just af Observationers Mængde allevegne fra, Physici skal reglere deres Betragtninger. Fra Island frygter man ad Aare at høre slette Tidender, siden allerede, før vore sidste Skibe gik derfra, Jordskælv her og der grasserede, og da et af Skibene var kommet en hundrede Mile bort, blev det en Aftenstid med en sterk nedfaldende sort Aske bedækket, som tilforn er skeet, naar Jordilden har brudt løs ¹.

Af Nyt veed ieg intet at melde, uden det som vel alt. er bekiendt, at Lustitz Raad Thomsen ² er til denne Termin bortreist, og skal, som siges, have efterladt sine Sager i stor Uorden, og til største Tab for mange godt Folk. Greve Holstein og Etats Raad Hielmstierne ere i forgaars Aften fra Sverige hjemkomne; hvad Nyt

de medbringe, kan ieg endnu ikke sige meget af. Saa meget hørte ieg i Korthed, at Etats R. Hielmstjerne takkede Gud, han var sluppen lykkelig derfra, og at der passerer en Hoben curieuse Sager paa denne Rigsdag. Med Posten udenlands fra faae vi alt slettere og slettere Tidender, at Jordskælvvet endog skal have strakt sig til Africa, og at et senere Jordskælv d. 8. Nov. skal have yttret sig, borttaget hvad første gang blev tilbage af Lissabon, og paa andre Steder giort utrolig Skade. Ieg har den Ære med sædvanlig Tilgivenhed at være

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raads
tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 20. Dec. 1755.

s. 233

7. Februar 1756.
TIL PETER FREDERIK SUHM.

Højædle og Velbaarne,
Høistærede Hr. Etats Raad.

Vi gaae nu i den anden Maaned paa det Ny Aar, altsaa er det den høieste Tid at atlegge min Lykønskning og Taksigelse for seneste angene Brev af 20. Decemb. forige Aars, med mindre ieg vilde lade hele Aaret løbe til Ende, at ieg paa en Tid kunde gratulere til tvende nye Aar. Noget lad er ieg vel bleven til at skrive breve, dog ikke saa meget, at ieg skulde passere for at have bidt Hovedet af Skam. Etats Raaden kan ikke troe, hvor meget det i ruin Ladhed glæder mig, at de gode Herrer i Trundhiem holde ved i Deres utrettede Flittighed, Min Herre selv ved at læse og excerpere et Opus efter det andet, og Schønning ved at gjøre et artigt Skrift færdigt efter det andet. Hos os gaaer alting meget seent afsted, og vi som Krabben avancere snart lige saa meget tilbage som frem ad. Mit Lexicon og mit Corpus Diplomaticum er altid det samme, og synes ikke at komme videre. Bliver der noget af Scherevins Biographie, er det mig kiært, at Herrerne deroppe tage saa god Part derudi; thi saa er ieg vis paa, vi faa noget godt i det mindste fra Deres Hænder ¹. Naar Etats Raadens og Schønings Stykker komme hened, skal ieg samle mine excerpta og gjerne deraf meddele, om noget maatte tiene enten til at supplere eller rette. Men ieg troer sikkert, at det er meget faa Bøger, ieg har excerpert, som s. 234jo Herr Etats Raaden selv og har gaaet igiennem. Alt hvad ieg finder om Trundhiem, laaner ieg til Rector Dass, som vel efterhaanden igien lader Schønning faae, hvad deraf kan tiene i hans Kram. Ved den Mængde af Bøger, som Etats Raaden har læst, vilde ieg gjerne vide, om Han har optegnet noget om Bergverker og deres Oprindelse, i sær de Norske. Kanske Rector Schønning kunde have nogen excerpta i den Materie. Det skulde meget undre mig, om man ikke før i det XVI. seculo skulde finde vestigia til Bergverker i Norge, da dog Naboerne, de Svenske, saa længe har vidst i deres eget Land at bryde Metaller. Fra Upsala har her nyeligen været tvende Magistri, udsendte af Professor Ihre ¹ for at hente nogle Oplysninger og supplementa til Edda, som han af en gammel Codex der i Biblioteket agter at udgive. General Major Thurah vil nu give sin Bornholms Beskrivning i Trykken. De smaa Disputer om det Danske Sprogs Indførsel i Frankrige har vel Rector Dass skrevet om ². Den anden Tome af Foundationer er alt i Trykken, som indeholder Aarhus og Wiborg Stifter i Jylland. Prof. Mallet vil med det første give os en Fransk Oversættelse af Edda, og Ambassadricen, som er meget curieux om de gamle Nordiske Folks Idretter, vil lade Bartholini Antiquitates oversettes paa Frantzøsk ³. Pro-Cancelleren, som var bleven en stor Forfægter af Dalins Mening om Vandmindsningen, har ganske sadlet om igien, s. 235siden han har læst Biskop Brovallii ¹ piece i den Materie. Mere har ieg denne gang ikke at skrive, uden at bede min respect formelde til Fru Etats Raadinden og min Hilsen til Mag. Schønning, hvornæst ieg med den sædvanlige Høiagtning har den Ære at forblive

Højædle og Velbaarne,
Høistærede Herr Etats Raads
ydmygste og skyldigste tiener
I. Langebek.

Kh. d. 7. Febr. 1756.

s. 235

12. Februar 1756.
[TIL KONGEN ² .]

Allerunderdanigste Erklæring.

At paa Deres Kongl. Majestets allernaadigste Befaling leg allerunderdanigst skal gjøre min Forklaring om det

Forslag, som Monsieur Abildgaard har indgivet ³ om de endnu overblevne Monumenta Patriæ at aftegne; Da kan ieg ikke andet end samme bifalde, og finder, at, om det allernaadigst maatte behage Deres Majestet at lade det i Verk sette, vilde dermed mange rare Alderdoms Levninger til Historiens Oplysning og til Deres Majestets og Landets uddødelige Ære blive reddede fra en Undergang, som ei alene Tidens Ælde og ulykkelige Hændelser, men endog en alt for utilladelig Skødesløshed truer dem med. Og, siden vi overalt i Deres Majestets Riger og Lande, saa vel i Kiøbstederne som paa Landet, endnu har en heel Hoben smukke Monumenter i Behold, burde vi billigen søge i tide s. 236at see dem bevarede, og derudi ingenlunde give vore Naboer Fortrinnet, hvilke med en berømelig Omhu og anseelig Bekostning har ladet sig være høist anliggende at faae alle deres provincers gamle Monumenter optagne, hvoraf allerede nogle ere udgivne og mange flere i deres Antiquitets Archiv til Efterkommernes Underretning henlagte.

At Monsieur Abildgaard, som vel forfaren i Tegnekunsten og derhos en studeret Mand, og som Deres Majestet til Archiv Tegnemester allernaadigst har antaget, til dette Arbeide for mange andre er beqvem, har han længe siden givet tilstrekkelig Prøver paa. Det beroer aleneste derpaa, om Deres Majestet, hvis Kongelige Forsorg og Gavnildhed til at fremme alle nyttige og nødvendige Foretagender er kendeligen at prise, her ogsaa vil rekke Haanden, og allernaadigst accordere hannem, foruden fri Reisebefordring, den begierede aarlige Belønning, hvilken, naar han præsterer præstanda og tillige anmerker alle in Historia naturali og oeconomicis forekommende curiosa, ikke synes ubillig, i sær om han bliver forbunden til, naar han ikke er paa Reiser, for samme Belønning at aftegne, hvad her findes af Sigiller, visse diplomata, og alle andre Slags ældre og nyere Ting, som med henhøre under Landets Monumenter, og som kunde behøves Tegning af enten til at bruges] strax eller at forvare i det Kongl. Geheime Archiv til Eftertiden. Skulde det allernaadigst tækkes Deres Kongl. Majestet at lade dette Arbeid under min Opsigt gaae for sig, forsikrer ieg allerunderdanigst med en fuldkommen Flid og Nidkiærhed at see derhen, at Deres Majestets allerhøieste Velbehag, Nationens Heder og Publici Fornøielse derunder erholdes.

I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 12. Februarii 1756.

Under 27. Febr. 1756 meddeltes det Langebek, at Søren Abildgaard, der er antagen til Tegnemester ved Arkivet, maa, for at rejse omkring og aftegne alle gamle Monumenter, endvidere aarligen nyde 300 Rdl. af Kongens Kasse, saa længe Rejsen varer, samt fri Befordring til Lands og Vands.

s. 237

21. Marts 1756.

TIL SVEN BRING ¹.

— — Hvad Krembres Saga angaar ², da kan ieg ikke negte, at ieg holder den i Henseende til baade Indhold og Omstændigheder saa fordægtig, at ieg strax vilde forklare den for en nydigtet Fabel og et Slags offentlig Bedrageri, hvorpaa denne hos visse Antiquitetsmagere ikke er den første Prøve. Af raisonnable lærde Mænd baade i Sverige og her har ieg hørt alt for meget om den Sag. Iblandt den Mængde af gamle Sager, som vi endnu, fornemlig ved vor berømmelige Arnæ Magnæi Forsorg, har tilovers, findes intet Spor af nogen Krembres Saga. Ei heller har vore her nuværende Islændere hørt noget om saadan Historie, men troe det samme som ieg, at den er ny og opspunden i nogen deres Hierne, som tilforn har været saa forgabet i deres Fæderneland, at de fleste gamle Nationers Oprindelse derfra skulde udledes. Og hvo veed, om ikke piecen med Flid er digtet for at drille de gammelmodige Antiquarier, og kan staae i Classe med den bekiendte Berserks Tanker &c. Men derom tør ieg intet dømme, saa længe ieg ikke selv har læset dens Indhold. At Niels Dahl har været i Kiøbenhavn, vil ieg saa meget mindre tvivle om, siden han paa sidste Siden af sit Skrift de meritis Islandorum ³ melder om sin Samtale med Arnas Magnusson. Men ieg maa gjøre disse Spørgsmaal: Naar skulde Dahl have Tilfælde at s. 238giøre sin Oversættelse? Hvor skulde en saa curieux Mand være saa uforsigtig at lade en saa rar og unique Original gaae til Søes, og selv føre en Copie eller Oversættelse med sig til Lands ¹? Og hvad skulde vel bevæget ham til at ikke i egne eller andre Skrifter gjøre en saa behagelig decouvert bekiendt for publicum, dersom Sagen havde hængt rigtig tilsammen? Aldrig kan ieg indbilde mig, at Hs. Excellence Grev Bonde ², meget mindre Hr. Professoren eller nogen anden lærd og uvildig Mand, har kunnet holde denne for en sand og gammel Historie. Ieg vil end sætte, at piecen kunde være skreven paa Islandsk, ja ogsaa noget gammel, den kunde dog ikke let blive andet end enten en Roman eller Compilation af romerske Skribenter, af hvilke begge Slags der endnu findes mangfoldige, som Islænderne forud under deres lange Vintere har roet sig med at sammenskrive, og som vi intet stort agte uden for det gamle Sprogs Skyld. Islænderne ere alt for nyt et Folk til at skrive noget paalideligt om saa gamle Tidens Bedrifter, og, at de skulde havt nogen coævum Skribent at følge, som nu ikke mere er bekiendt, er svart at troe. Det skulde være helt underligt, om denne Saga har været til paa islandsk Sprog, at da ingen af de lærde Islændere, som baade i forige og dette Seculo har corresponderet med vore kiøbenhavnske Lærde, skulde have vidst eller meldet noget om et saa interessant Stykke i den nordiske Historie. s. 239Havde Torfæus, som besad saa stor Kundskab om sit Fædernelands Skrifter, vidst noget af denne Saga, da havde han sikkert meldt det i sin Histor. Norweg., hvor han taler om Cimberne og de gamle

nordiske Folk. For Rudbek havde det været en stor Lykke, om denne piece i hans Tid var kommen frem for Dagen; hans Kim havde derved faaet en god Stytte under sig¹. Ieg kan heller aldrig troe, at nogen Islænder her i Kiøbenhavn kan have overladt slig en piece til nogen Fremmed i den Tid, da Arnas levede, kiendte og examinerede alle sine hidkommende Landsmænd, var deres store Patron, gjorde sig saa megen Møde for at samle hvert gammelt Blad, og betalede det dyrere end nogen anden. Af saadanne lærde Skibbrud, som ved Gotland har opsluget Originalen af Krembre Saga, har der vel været flere i Verden. Man holder adskillige lærde incendia mistænkelige. Med alt det ønskede ieg dog ved Hr. Professorens Hielp at faae en Gienpart af denne Saga, paa det man nærmere kunde prøve den, fastsætte dens Værdie, og saaledes forekomme en eller anden Slumpeskytte, som i Fremtiden maatte falde paa at udgive den, bedrage Verden dermed, og beskæmme sig selv. Dette er for det første mit Omdømme om oftnævnte Krembres Saga, hvorudi ieg har været noget vidtløftig. Men ieg forbeholder mig baade ved Efterforskning og Correspondence at gjøre mig videre underrettet om Sagens Sammenhæng. Det skulde ingen være mere kiært end mig, naar noget ubekjendt og autentique Monument bliver opdaget til Lys i vor Nordens Historie. Men fra saa gamle Tider tør vi nu vel neppe vente noget Nyt. — —

I Langebekiana, S. 331 ff. er tilføjet en Betænkning af Islænderen Jon Mortensen „om Navnet Krembre Saga“.

s. 240

15. Maj 1756.

TIL PETER FREDERIK SUHM.

Højædle og Velbaarne.

Høistærede Herr Etats Raad.

Ieg havde næsten forglempt, at ieg fik Brev fra Etats Raaden af 3. April. Naar Etats Raaden dette veed, kan Han ikke undre paa, at mit Svar kommer saa sildig. Ieg takker tusinde gange for den angeneme gratulation til min Kones nærværende Tilstand, og vilde af Hiertet ønske, at ieg kunde betale med lige Mønt. Schwartzes Bog om de Pomerske Stæder har ieg længe siden leveret til Admiralen, og faaet Penge derfor. Af Mullers Russiske Samlinger¹ har ieg det første Bind, som bestaaer af 6. Stykker, og 3. Stykker af det andet Bind. Mere er ikke udkommen og kommer vel heller ikke. Det vil nok blive vanskeligt at faae de Stykker alene, som fattes. Skriver ieg engang i Sommer, skal ieg gjøre mit beste: Men min gamle Commissionaire i Petersborg har lagt sig til at døe, saa ieg ikke veed, hvem ieg herefter der paa Stedet skal bruge. Ellers har ieg paa de fleste Steder, hvor ieg har været, correspondence: Men det koster Tid og Penge at holde den ved lige. Den meste Brevvexel, ieg har med fremmede, er paa Sverige, Riga og Rostok.

Etats Raaden skal have tak paa publici vegne, at Han har udarbejdet Canuti Magni Levnets Historie, ligesaa, at han vil tænke paa Canuti Ducis Levnet; thi Luxdorf faaer vel neppe tid dertil. Men sig mig, kiære Herre, hvem denne Canuti Moder Botildis var, og hvad der kan have givet Anledning til den Snak, som Knytlinga Saga har om hendes Forvantskab med Keiseren. Dernæst maae ieg spørge, om hendes Farfader Ulf Galitianus og K. Sven Estridsens Fader var een Mand eller adskillige Personer? Sveno, som blev i de hellige Krige circa 1097., var han Sven Estridsens Søn? Hvor kan det da bestaae, hvad s. 241 Saxo har om Sveno, som døde paa Reisen til Viborg? Hvis Søn var Henric Skataler, og hvor mange Børn havde han? Erich Lams Fader Haqvinus, af hvad Slegt var han? Knud og Karl vare de Erkebisp Eskilds Dotterbørn eller Søsterbørn? Var Absalon slegtet med Eskild? og hvori bestod Absalons Forvandskab med Kong Waldemar? Hvo var egentlig Burisius?

Om ieg havde Leilighed, vilde ieg gjerne skrive Christiani I. Levnet¹, men endnu kan ieg ikke love det. Ieg vilde gjerne først see, om der blev noget af Verket². Ieg takker usigelig meget for de mange smukke loca om Bergverker og vil bede, om flere forekommer, Etats Raaden da vilde unde mig dem. Det ældste, ieg har om vore Norske Verker, ere fra Christiani II. tider, men ieg kan neppe troe andet, end der jo har været Folk, som tilforn har tænkt derpaa. — — Gode Venner leve her ved det sædvanlige. Luxdorf og Hielmstjerne reise til Holsten i Kongens Svite. Kongen kommer ind til Staden i dag. Nyt veed ieg ellers intet at melde. Naar ieg skriver igjen, haaber ieg at kunne berette om en nyfødt Arving i mit eget Huus. Min Kone anmelder med mig sin respect til Frue Etats Raadinden, og ieg med en uafsladelig Tilgivenhed har den Ære at forblive

Højædle og Velbaarne

Herr Etats Raads

ydmygste og skyldigste tiener

I. Langebek.

Khavn d. 15. Maji 1756.

Kamer Raad Alsing³ har i disse Dage haft en process for Høieste Ret, og er af Lowson⁴ bleven ilde skamfutet, men har den satisfaction, at han har vundet Sagen.

J. Langebeks Breve.

12. Juni 1756.

TIL CARL DEICHMAN.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raad.

Det er ikke saa meget Forretninger, der har holdet mig fra at besvare Herr Cancelli Raadens kiære Skrivelse af 13. Martii, hvilken ieg til sin Tid rigtigen bekom, som mere det Haab, ieg dagligen og længe har haft at kunne tilbringe Herr Cancelli Raaden nogen Tidende fra vor Commissionaire i Stokholm. Men, som fra hannem intet endnu er indløbet, og ieg imidlertid paa ny med Herr Cancelli Raadens angeneme Brev af 23. Maji er beæret, maae ieg i det mindste berette, hvorledes det med Ekholm staaer til. Ieg remitterede hannem forgangen Somer en anseelig Pengesumma, og gav ham paa ny endeel commissioner, men har efter den tid ei hørt et Ord fra hannem, som ieg meget har forundret mig over, indtil ieg efter luletider fik høre af nogle gode Venner, som her vare fra Upsala, at han var falden i en lang og farlig Sygdom og gaaet fra Forstanden. Siden hørde ieg, at han var kommen til sig selv igien, men faaet recidiv. I Foraaret var her atter en af mine Bekiendtere fra Stokholm som exulant, en af Pagernes Hofinestere, Herr Ichsell¹, hvilken da han reiste op igien, ieg medgav Herr Cancelli Raadens Brev til Ekholm, med Vilkor at sende mig det tilbage, i fald han ikke var i Stand til at tage derimod. Herr Ichsell lod mig strax vide, at Ekholm var nogenledes restitueret, tog imod Brevet, og s. 243 lovede med allerførste at skrive mig til. Men endnu har ieg ikke seet det mindste.— — Vi har ellers her i Vinter og Foraaret havt adskillige af de Stokholmske Rigsdags Sager at læse, som har været ret curieuse. Forleden havde ieg Brev fra Gripswald, at første Tomen af Dalins Historie paa Tydsk er nu endeligen udkommen, og med første bliver endeel exemplarer deraf her oversendt. En Hoben Forandringer og Forbedringer skal være giort derved, saa ieg frygter, at man kommer til at have baade Original og Oversættelse.

Hvad Provsten Spidberg angaaer, da har Herr Cancelli Raaden givet ham det beste Raad, at han skulde holde sig til Etats Raad Hielmstjerne, som Secretaire i Societetet¹. Ieg ønsker den gode Mand Liv og Styrke til at udføre det Verk, som Kirke Inspectionen har paalagt ham²; bliver det ikke saa fuldkommen, saa kommer dog vel noget ud deraf. Og det var at ønske, vi havde nogle i hver district, som gandske simpliciter vilde optegne alting til sin Omkredsens geographiske, oeconomiske og naturlige Historie. Det kunde samles og rafineres af andre. Vi har i Trondhiem en overmaade flitig og skiønsom Mand i Rector Schøning, om hvilken ieg haaber, at Norges Historie vil i Fremtiden ved hannem usigelig meget profitere.

Videnskabernes Societet har endnu ingen Love foreskrevet, det mener ikke at være brillant nok dertil. Det Stokholmske har i Anseelse vundet meget derved, at det ikke forsmaaer endog ganske maadelige Afhandlinger, og giver derudi stor Opmuntring, at det antager endog de ringeste Personer til membra, naar de alene contribuere s. 244 noget til Videnskabernes Fremme. Ieg har altid anseet det for Feil og Tab i vort Societet, at man mest seer paa fornemme Mænd, og ikke saa meget kierer sig efter ringe Afhandlinger, som dog i Landets Oeconomie og deslige kunde være heel artige. Den invitation, som gik ud fra Greve Moltke¹, har ieg ei endnu hørt ringeste Frugt af, veed ei heller, hvad den vilde sige; thi om nogen veed noget rart at frembringe, troer ieg, det retteste Sted for dem at adressere sig til var Societetet, med mindre de har andre verdslige Afsigter. Dersom Hr. Cancelli Raaden har noget godt Forslag til Fordel for Videnskaberne, holder ieg for, han gjør best i at sende det til vor Præses H. Exc. Greve Holstein og, bede at det maa læses i Societetet, eller og til Greve Moltke, med begiering at det maae forestilles Hans Majestet og examineres i Videnskabernes Societet. Den 7de Tome af Societets-Acterne vil vel ikke før sidst paa Someren udkomme. Ieg forbliver med den sædvanlige Tilgivenhed

Højædle og Velb. Herr Cancelli Raads
ydmygste og skyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 12. Iunii 1756.

P. S. Mr. Riis² er endnu i forige Stand, han var hos mig for et par dage siden, men talte intet om noget Brev at have faaet fra Cancelli Raaden. De omskrevne Sager skal blive besørgede enten fra hannem eller mig. Her er og bliver i disse tider en Hob nye Sager trykte: den anden Tome af Foundationerne. Thurahs beskrivelse om Bornholm. En artig Dansk Journal, som frit recenserer nye Skrifter³. En fransk piece af Kamer Junker Fineck s. 245 om Sprogenes Oprindelse¹. Et vidtløftigt Latinsk Skrift af Kofod Ancher imod Montesquieu². M. Schyttes piece om Biskødsel³. Norcrosses Levnet af Rothe. Edda paa Fransk af Mallet &c.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek,*

27. NOVEMBER 1756.
TIL CARL DEICHMAN.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raad.

— — Det betydeligste, som her hos os⁴ paa nogen tid er udkommet, er en oeconomisk piece, hvori en Hob Sandheder legges for Dagen. Auctor har ikke givet sig tilkiende, men Skriftet bliver af nogle overmaade meget berømt, som tildeels kommer deraf, at man hidindtil her til lands er ikke van til saadant Slags Skrifter⁵. Af Nyt veed ieg intet andet at melde, end at her i Mandags, til fabriqvernes fremtarv, blev gandske uformodeligen anstillet en general inquisition hos alle Stadens Kræmere, hvorved en stor Mængde forbudne Varer hos endeel bleve befundne og borttagne. I denne Vinter synes Kiøbenhavn at ville blive ret levende ved de Hessiske Princers⁶ Nærværelse, hvilke allerede med deres artige Opførsel har paadraget sig publici berømmelse. Sl. Etats Raad Stuchenbrock døde dog bort uden at give enten societetet eller publico noget i pennen forfattet s. 246 Monument af sin Kundskab. Ieg gad vidst, om han intet skriftligt skulde have efterladt sig. De Svenske ville absolut ikke tilstaae ham den Roos, som han her og i Norge hos mange har forhvervet sig. I Sverig skal en besønderlig Forordning være udkommen, hvorom her meget raisonneres, saasom derudi skal forbydes Vin, Coffé, Thé, Citroner og alle Slags fremmede Specerier med mere.

Næst min Compliment til Herrer Brødrene, har ieg den Ære med megen stor Høiagtning stedse at forblive

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raads
tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 27. Nov. 1756.

s. 246

31. Januar 1757.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN¹.

Høibaarne Herr Geheime Raad og Greve,
Naadige Herre.

Deres Høigrevelige Excellence har under Forgaars dato naadigst befalet mig at tilkiendegive Aarsagen, hvorfor det Danske Magazin, som sidst sluttedes med det 6te Bind, har siden 1752. ophørt at udgives².

Uden tvil er det Deres Høigrevelige Excell. bekjendt, at min ringe Pen er bleven brugt til det, som hidindtil af forbemeldte Verk er udkommet, hvorudover, da ieg i Aaret 1753. paa Hans Kongl. Majests, allernaadigste Befaling reiste ud for at opsøge Diplomata og Monumenta i Fædernelandets Historie, Arbeidet blev nedlagt til min Hiemkomst, som skede ved Aarets Slutning 1754., da ieg sikkert havde s. 247 tænkt at begynde igien, dersom ikke en Omstændighed var indfalden, som ieg strax skal have Æren at berette.¹ kom derind, maatte flytte op paa anden Etage, hvor vi i stedet for to fik tre Værelser, af hvilke vi dog siden maatte overlade det ene til Professor Mallet², og fik derfor et andet, hvormed vi fandt os gandske vel fornøiede, aleneste vore smaa curiositeter, Naturalier og Skilderier af den idelige Omflytning ingen sønderlig Fordeel have haft, og vore Papirer og Bøger alt for ofte og til stor Tidspilde ere komne i Uorden. Men, imod al Forhaabning dg til merkelig Hinder for vort Selskab, treffer det ind just ved min Hiemkomst, at os bliver befalet at udtømme de allernaadigst os anviste Værelser for de Frantzøske Architecter³, som i samme Dage ventedes her til Staden. Mit s. 248 allerførste Arbeide maatte da være, over Hals og Hoved at flytte Selskabets Sager neden under i et Kammer ved Trappen, hvor intet tilrekkeligt Rum er enten til vore Sager ordentligen at opsette eller vore Samlinger at holde, ei heller er der Kakelovn, men Breddeloft, hvorigiennem falder Mængde af Sand og Støv. Der har vore Bøger, Papirer og øvrige Sager siden staaet sammenpakkede i Skabe, og vore raa Materier ligget omkring paa Gulvet, saa der hører stor Møje til at finde noget, naar man nødvendiggen behøver det til Eftersyn.

Omendskiønt samme tid blev lovet, at vi intet skulde tabe derved, men at os igien skulde blive anviset lige saa god Leilighed, som vi havde mistet, saasomt skee kunde, saa har vi dog endnu ikke været saa lykkelige at erholde nogen anden Plads. Og førend vi igien faaer beqveme Værelser, hvor vi som tilforn kunde samles, og til bestandig Brug beholde vore Sager i vedbørlig Orden, er det ikke muelig at begynde saaledes, at Arbeidet kan have nogen Bestandighed.

Her seer Deres Høigrevelige Excellence Aarsagen til Ophold i det Danske Magazins Udgivelse. Dersom nu Deres Excellence, som i alle andre Maader interesserer sig for publici nyttige Ønsker, naadigst ville lade sig være anliggende, at see disse Hindringer ryddede af Veien¹, og os igien til vore Sagers ordentlige Bevaring

og Selskabets Holdelse procureret beqveme og rummelige Værelser, Da, som ieg ikke tviler paa mine Herrer Medlemmers gode Tilhielp, forsikrer ieg, paa alle voris vegne, og for min egen Deel, saa vidt min Helbred og andre Forretninger ville tillade, at det er vort fulde Alvor, ei alene at begynde igien, men endog at sørge for Verkets varige Fortsettelse, paa det baade publicum, som hidindtil har klaget over Ophold, kunde igien fornøyes, og vi samtlige profitere af de Kongelige Velgierninger, som os enten allerede ere beviiste, eller herefter allernaadigst bevises maatte, og tillige finde ny Leilighed s. 249at takke Deres Høigrevelige Excellence, som saa ofte og altid har viset sin Bevaagenhed til vort Selskabs Befordring. Ieg forbliver i allerdybeste Ydmyghed

Deres Høigrevelige Excellences,
Min Naadige Herres
underdanige tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 31. Ianuarii 1757.

s. 249

9. Maj 1757.

TIL PETER FREDERIK SUHM.

Højædle og Velbaarne,
Høistærede Hr. Etats Raad.

Ieg tilstaaer gjerne, at ieg gjør mine Venner Uret, ved det ieg saa sielden skriver dem til, men ingen lider derved større Uret end ieg selv, som saaledes betager mig Fornøielsen af en angennem Brevvexel, i sær deres, som ieg til mine Forehavender kunde lære usigelig meget af. Ieg er dog glad, at ieg ved min Forsømmelse har ikke gandske tabt Herr Etats Raadens Paatanke, men tvert imod for kort siden haft Prøve deraf i Hans Kiære Brev af 26. Febr., for hvilket ieg skyldigst takker, men forsikrer, at det Brev, som Herr Etats Raaden d. 12. Iunii i forige Aar skal have skrevet mig til, dersom ieg ikke nogen tid efter har besvaret det, er gaaet mig rent i Glemme og blevet for mig saa forlagt, at ieg nu ikke er i stand at finde det. Dog vil ieg vel troe, ieg har faaet det i den tid, ieg havde Barselfær i Huset, og havde en Hob usædvanligt i Hovedet. Men at igien komme til det sidste bekomne Brev, da, hvad Lhuyds Archæologia angaaer, har ieg ei selv Bogen, men erindrer ikke, at der i de exemplarer, ieg har seet, har været nogen Irisk Grammat. og Dictionn., kan ei heller altsaa give nogen Kundskab derom, før ieg faaer Leilighed at komme paa noget Bibliotek, eller tale med nogen, som veed Besked. Lyscander har ieg ingen tid selv examineret, s. 250ei heller, paa andres Ord, holdt det Moden værdt, men det er at gjøre alt for meget af andres auctoritet; thi paa saadan Maade kan man og gjøre en slet Mand Uret, som dog i adskillige ting kan have et Slags Ret. Den Beretning, om Herrernes af Barkley Herkomst af en Dansk Prinds, har han ingenlunde selv digtet, men har den uden tvil af Camdeni Britannia i den titel Somerssetshire mod Slutningen. Om ellers den gode Lyscander ved sine dristige Gietninger selv har forbedret Historien, især hvad Navnene angaaer, det tør ieg ikke borge for. Til videre Oplysning vil ieg af Alfordi Annal. Eccl. Angl. T. IV. P. II. p. 50 ad An. 1148 anføre følgende:

Huic juvenis Robertus Fitshardingus, qui monasterium nobile ad Bristoliam condidit, in Somerssetensis et Glocestris agri confinio. de qua fundatione hæc habet Godwinus: Robertus Fitsharding cognominatus, quod patrem liabuerit Hardingum Danorum regis filium, cum civis esset Bristolienis, et eiusdem civitatis nonnunquam, ut ferunt, Prætor. monasterium condidit divo Augustino sacrum prope dictam civitatem, et in eo canonicos regulares collocavit, anno millesimo centesimo quadragesimo octavo. Hanc fundationem confirmavit et prædiis auxit Henricus secundus Rex, apud quem tam gratus fuit conditor eiusdem, ut matrimonio juvenis curaverit cum unica filia Baronis de Barkley, a quibus Barones Barkley moderni perpetua serie stemma deducunt. Hæc ille. Et revera cum Stephani regis successore tam arcta junctus est Robertus ista amicitia, ut dicti monasterii Henricus Secundus et Robertus ille confundatores esse et haberi voluerint. Sic enim in Vestibulo ecclesie inscriptio legitur apud Camdenum. ubi Bristoliam urbem illustrat: Rex Henricus II. et Dominus Robertus filius Hardingi filii Regis Dacice huius Monasterii primi fundatores.

Sig mig nu, min kiære Herre, hvo denne Harding er, om det er nogen Hading, Hasting, Harald, Hardecnut? Nogensteds tykkes mig at have fundet en Holstensk Grevesøn af det Navn Hardung, men neppe har denne hermed nogen Sammenhæng. Ellers er ieg vis paa, man i disse tider veed den mindste Part af de gamle Danske Kongers Børns Afkom, troer ogsaa, at de fleste af disse vilde Junkere, i hvert Land og til hver Havn de ere komne, har taget sig s. 251Maitresser og avlet Børn, som aldrig i nogen Historie ere blevne antegnede og kanskee sielden nok ellers blevne bekiendte for deres Herkomst.

Ieg har med stor Fornøjelse læset Herr Etats Raadens og Mag. Schönings nedsendte piecer ¹ som M. Bass har betroet mig, og kan ikke fuldkomligen nok rose Deres anvendte Flid og de vel grundede Critiquer, hvormed De udrydde en Hoben af den gamle Surdeig i vor Historie. Ieg glæder mig ved, at publicum dog undertiden faaer noget sundt at forlyste sig med; thi vor lærde Verden vrimler nu ellers af alt for meget Utøig. Ieg for min Part har baadet gandske meget af disse Stykkers Læsning, og vilde, at De gode Herrer

vilde fortfare i dette nyttige Arbeid og skrive os jo flere saadane Levneder jo kiærere. Men ieg kan ikke negte, at jo i disse endnu er noget lidet, saavel in Chronologicis som Genealogicis, hvorom ieg ikke er aldeles overbeviset. Men ikke heller har ieg nu tid at indlade mig i dets Undersøgning. Dog vil ieg bruge den Frihed at anføre nogle smaa Anmærkninger, som ved Gienemlæsningen ere mig indfaldne. Ved K. Knuds Ære-Navn af den Store paamindede ieg mig, at Saxo p. 205. kalder ham Major, men det skal vel uden tvil betyde den Ældre eller den Gamle. Om der har været noget Trefoldigheds Kloster i Roskilde, hvor K. Svens Lig 1014. blev nedsat, er vel avist, men vist nok var der en Kirke, ædes sanctce Trinitatis, fra Harald Blaatands tid. Ieg veed ikke, paa hvad Grund Etats Raaden holder K. Knuds Broder Harald for at været yngre end han. Ieg vil hellere med Ditmaro sette Harald først, og mene, at Sven har kaldet sin første Søn op efter sin Fader; men om han var ægte født, er ieg uvis paa, og har Skel til at tvile om. Var han den yngste, veed ieg ikke, hvorledes han kunde komme til at prætere Danmark, og hvorledes Faderen skulde falde paa at give s. 252 ham Arve-Riget, som var sikkert nok, og distingere den ældre og kiære Søn Knud til et gandske uvist Rige. Men mig forekommer det rimeligt, at Harald har grundet sin Ret paa sin Alder og Faderen ligesaa, i fald det har været hans Villie. Knud derimod har grundet sin Paastand paa sin lovlige Fødsel. At Saxo p. 192. efter Grams Mening har forstaaet denne Harald, kan man tvile om, naar man confererer p. 194. 196., hvor Harald vistnok er Olaf Sandi Broder. Om Ulf Jarl, K. Svens Fader, har haft det Navn Sprakaleg, er uvist, men hans Fader Trugils havde det gandske vist, og er det vel rart, at en Mands Tilnavn i de Tider, som han af nogen sær Omstændighed har faaet, er bleven hos Børnene. Dog troer ieg, at enten Sven Aggonis eller nogen anden ogsaa tillegger Ulf det. Om denne Ulfs Herkomst har ieg en Gietning, som ieg mener ikke være ugrundet, og ved anden Leilighed skal udføre. Det Saxo beretter, at K. Knud gav sin Syster Estrid duas provincias, som siden kom til Roskilde, bør ikke hede paa Dansk Landskaber, men Herreder, saaledes nævner han et andet sted provincia Stefnensis, Stevns¹ Herred &c. Ei heller erindrer ieg, om Kirken i Roskilde allerede paa den tid havde Navn af Lucii Kirke. Mon ikke den Historie, at Ulf Jarl blev ihjelslagen i Kirken, er én confusion med en anden i Kong Sven Estridsens tid? Hvad Kong Knuds Dronnings Navne angaaer, da mener ieg, de gamle Skribenter bør saaledes forstaaes, at Emma har været hendes Normanniske Døbe-Navn, og Alfifa hendes Angelsaxiske Heders-Navn², hvilke sidste ieg er faldet paa at derivere af æthel, adel, æl, al (som de gamle Engelske meget har brugt baade i Mænds og Qvinders Navne) og Vif, qs. en ædel Qvinde, og kand have været saadant Ære-Navn hos dem for forneme Damer, som hos os Frue &c. Og kan det være af den Aarsag, at nogle sette dette Navn for hendes rette Navn, ligesom man vilde sige Fru Emma eller s. 253 Dronning Emma. Ieg vilde gerne vide, hvo af de gamle beretter, at Toko Jarl var Othincari Junioris Fader, og at han var Jarl i Vendle eller Vendsyssel (ikke Vendelbo; thi dette Ord bemærker En som er fød i denne Provintz, ligesom Fynbo, Tybo, Molbo &c). Om Albus har været den yngre Othincari tilnavn, tviler ieg paa. Saxo p. 191. 196. tillægger den ældre og ikke den yngre det. Hvad Eric Ejegods Hist. angaaer, da støder mig strax de titeler af Hertug i Estland og Herre over Nordalbingien. Ieg er bange, Etats Raaden har heri og siden grundet sig paa Chron. Archiep. Lund. og det derudi p. 3 anførte Pascalis Brev. I mange Henseender er det en stor Fortred, at vi nu ikke har denne bullam; men om Estland og Nordalbingia er ieg vis paa, der aldrig har staaet et Ord derudi, ikke heller kan man slutte det af bemeldte Chronico, naar man ret distingverer Meningene, thi til den Pavelige Bullam selv er der intet mere fremført end alene disse 5 Ord: Paschalis Episcopus, servus servorum dei &c. alt det øvrige hører til Auctoris Fortælling, som af Uvidenhed har tilegnet denne K. Eric nogle af de langt efterfølgende Kongers titler, og ligesaa kaldet Ascer Primatem Svecice &c. Om Dronning Bothildis er nogen tid regnet for Helgen, er uvist, men det er vist, at ingen Kirke i Aalborg er kaldet efter hende; thi den heder Botulphi Kirke; den anden Kirke i Roskilde kan ieg ikke dømme om, men tænker, at den vel og har hedet Botulphi og ikke Botildis Kirke. Her har Herr Etats Raaden mine smaa Erindringer, som alle ere af gandske liden Vegt. Men desto større er den Høiagtelse og Tilgivenhed, med hvilken ieg uafladeligen skal henleve

Min Høistærede Herr Etats Raads
ydmygste og skyldigste tiener
I. Langebek.

Kh. d. 9. April 1757.

I Randen har Suhm med Blyant tilføjet nogle Noter.

s. 254

19. Juni 1757.
TIL PETER FREDERIK SUHM.

Høiædle og Velbaarne,
Høistærede Herr Etals Raad.

Længe siden skulde ieg haft den Ære at besvare og takke for Herr Etats Raadens kiærkomne Brev af 14. Maji, dersom ikke et eller andet Forfald paa de ordinaire Postdage havde giort Hinder i mit Forsæt. Proviantstorvalter Gudmansens Afsked gav mig Paamindelse om gode Venner i Trundhiem, og satte mig strax ned, med hannem at skrive dette Brev, som ieg mener skal komme lige saa hastigt, som om ieg igaar havde skrevet med Posten.

I Henseende til mine smaa dubia, som Herr Etats Raaden i bemeldte sit Brev har behaget at forklare, kunde ieg let blive indviklet i en vidtløftig Penne-Krig, men ieg forsikrer, at der skal intet Blodbad blive af, eftersom ieg strax legger Gevær og accorderer Herr Etats Raaden sin Forklaring over de fleste og mest indifferente mine opgivne Anmerkninger. Ieg holder det for fuldkommen satisfaction, at Han har tilstaaet mig de betydeligste, som lettest kunde falde en critico i Øinene. Imidlertid vil ieg dog, med Etats Raadens tilladelse, endnu gjøre i Anledning af samme nogle smaa Erindringer. Da ieg sidst skrev om Harding, var det ikke min Mening, at Lyscander havde taget sin Efterretning af Alfordo, men at ieg selv havde læst det i Alfordo, og at Lyscander kunde have brugt samme Kilder som Alfordus. Hvad Hellig Trefoldigheds Kloster i Roskilde angaaer, da vil ieg næsten troe, at de fleste Domkirker med Collegiis Canonicorum har i de ældste tider passeret for Klostere; Et andet Exempel har ieg for haanden i S. Laurentii Kloster i Lund, som siden intet andet har været end Domkirken og Capitelet. Om Sveno Aggonis ikke kan have hugset feil, naar han giver Sven Estridsens Fader det Tilnavn, som hans Farfader tilkom? Og ieg s. 255veed ikke, om hans Vidnesbyrd kan veie op mod Saxonis, naar denne faaer Medhold af de gamle Islandske Skribentere. At Saxo ikke allevegne kan tage det Ord provincia for Herred, det er vist: Men at han har forstaaet Herreder, hvor han taler om det Gods, som blev givet til Roskilde Kirke, har ieg læst nogen andensteds, som ieg nu i en Hast ikke kan erindre, ja endog læst Navnene paa samme Herreder i Siælland. Overalt kan det vel ikke bevises, at noget Landskab uden for Siælland nogen tid har ligget til Roskilde Domkirke, undtagen hvad Rygen angaaer, som i 12te seculo blev lagt under Roskilde Stift. Angaaende den formeente S. Bodilds Kirke i Aalborg eller Aalborg Stift, da er og bliver den ingen anden end den store S. Botulphi Kirke i Aalborg Stad, som endnu gemenligen kaldes Sanct Boels Kirke. Feilen reiser sig af den gemene Mands Udtale, og hverken Besens eller Pontoppidans Vidnesbyrd kan overveie de Beviser, som kan tages af gamle Documenter. Ieg er og vis paa, at ingen anden Kirke der i Stiftet er meent af de gode Mænd end denne. Tilmed er det uvist, om man har kaldet Kirken op efter dem, som alene af Almuen har været antagne for Helgene, og ikke publice erkjendte derfor ved Canonisation, Skrinlegning etc. Ieg maae ogsaa sige dette, at Resenius med al sin Flittighed og Velmening har været fuldkommen saa skiødesløs som mange andre nyere Skribenter, og manglet meget af den Indsigt og Eftertænksomhed, som udfordres til en paalidelig Historieskriver, saa at man vel, efter Herr Etats Raadens Ord, behøver et Øie paa hver Finger, om man ikke af ham og andre nyere skal blive forført.

Ieg takker Herr Etats Raaden for den Tillid, Han har til mig, at ieg oprigtig skal skrive Ham til, om Han uden Skam kan lade disse sine piecer komme for Lyset. Dersom min Dom maae gielde, da kan Han med al Ære gjøre det, og ieg troer, det vilde være en Glæde for publico at imodtage nye Skrifter, naar de vare saa værdige til trykken og med saa stor Smag og Skiønsomhed udarbeidede som disse. De havde vel allerede været begyndt at trykkes, s. 256dersom ikke Mag. Dasses langvarige Sygdom havde hindret. Saasnart han bliver saa frisk, som ieg haaber skee med første, har vi begge sat os for samlede at læse piecen igienem, for at rette lidt i Orthographien saavelsom de Feil, Herr Etats Raaden i sit Brev har tilstaaet, og ellers om noget endnu maatte være at erindre, hvilket ieg ikke paa egen Haand har villet foretage mig, eftersom tvendes Øien altid seer bedre end eens. Dog skal vi ikke foretage nogen vigtig Forandring, uden det skeer med Herr Etats Raadens egen approbation. En liden Part vil ieg strax indstille, om Etats Raaden vil tillade os at skrive Oluf (som de gamle har skrevet Olaf) i stedet for Ole, hvilket sidste ieg, maaske af nogen slags caprice, ikke kan lide i Skrift, men holder for en fordervet Udtale af Ordet i nyere tider. For at undgaae academisk censur, har Mag. Dass og ieg aftalt at ville bede Herrerne om Tilladelse at sette under Deres Navne paa Titelen: Medlemmer af det Kongl. Danske Selskab. Det kommer nu an paa Dennem selv at accordere dette vort petitum.

Førend ieg slutter, maae ieg spørre Herr Etats Raaden, om Han intet har fundet om Svantepolks Familie og Forfædre, og hvem hans Fader Hertug Knud af Revet har været. Ieg har selv om dennem en Hob rimelige Gietninger, men ieg gad og gjerne fornemme andres Tanker. Ieg vilde ønske, Etats Raaden var saa nær, ieg mundtlig kunde consulere Ham: Ieg er vis paa, at Hans store Læsning og mange Excerpta kunde gjøre mig usigelig Nytte ved mit forehavende Arbeid paa den saa kaldede K. Waldemari II. Jordebog, som ieg tænker saasnart mueligt at give for Lyset. Næst min respect til Fru Etats Raadinden og min Hilsen til Rector Schøning, forbliver ieg med al optænkelig Høiagtning

Min Høistærede Herr Etats Raads
ydmygste og tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 19. Iunii 1757.

s. 257

2. Juli 1757.

TIL CARL DEICHMAN.

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raad.

Det er allerede saa længe siden ieg havde den Fornøielse at læse Herr Cancelli Raadens sidste Skrivelse af

16. Aprilis, at ieg undseer mig ved at frembringe Undskyldninger til at gotgiøre min Forsømmelse med. Ieg vil lade det blive derved, at ieg troer, Hr. Cancelli Raaden er saa genereux og tilgiver mig den, og vil strax vende mig til Indholdet af bemeldte hans kiære Brev. Hvad Stuckenbrok angaaer, da var ieg næsten forud af samme Tanker, som Herr Cancelli Raaden nu har bestyrket mig i, at han ikke har efterladt sig nogen skriftlig Underretning til publici Nytte, Altsaa faaer den gode Mands Minde alene foræviget ved de mekaniske Indretninger, han der oppe har gjort, dog havde det vel været at ønske, at en Mand af hans Indsigt og Erfarenhed havde betroet Pennen noget af hans fremmelige og nu med begravne Kundskab.

Den piece om lordskiælvet, som Hr. Cancelli Raaden havde den Godhed at sende mig, har ieg strax med stor Begierlighed giennemlæst og fundet megen Fornøielse i de mange smukke Observationer og reflexioner, som Hr. Cancelli Raaden derudi med stor Flid og Skiønsomhed har samendragt: Men, som ieg maae bekiende om min alt for liden Indsigt i physiske Videnskaber, og derfor ikke kan være luclex competens, har ieg ei fordristet mig til at dømmen noget om Hoved-Satzen selv, andet end at den tykkes mig være heel artig og vel værdt at forelægge et lærdt Societet til videre Eftertanke. Men, for at være vissere i Sagen, har ieg ladet en god Ven, som har god Kundskab i plysiquen, læse piecen igienem, og udbedet mig hans Betænkning derover, som faldt ud derpaa, at han frygtede, at Hovedsatzen vilde blive en Hob critiquer underkastet, s. 258eftersom den var bygget paa Grunde, som efter hans Tanker stridede mod physisqvns Grund Regler; dog, siden den er fremsat mere som en curieux end fast antagen Mening, og derforuden er saa mange andre artige Ting i piecen, holdt han for, ligesom ieg, at den vel kunde fortiene at komme for fleres Øjen. Nu kommer det an paa Herr Cancelli Raaden selv, om Han vil tillade, at ieg ved Leilighed maa give den ind i Societetet ¹

J. Langebeks Breve.

17

— Om flere af Brovallii ² Skrifter end den om Vandmindsnkningen, som nu er trykt, kommer for Lyset, er uvist: Men ieg erindrer mig gandske vel, da ieg 1754 var i Abo, at han visede mig adskilligt af sit Arbeid, som han vilde have trykt, hvoriblandt var (1) Nogle Volmnina med hans Norske Reise, som fornemligen indeholdt Observationer om Bergverkerne. (2) En Mineralogie, som skulde være langt mere fuldstændig end Valerii ³, hvilken han paastod være sin plagarius. (3) En Afhandling om det Finske Sprog. Det skulde være mig kiært, om han har bragt nogen af disse Materier saa vidt, at det kan trykkes, thi Manden havde artig genie og god Indsigt i mange ting, omendskiønt adskillige i hans Fæderneland har meget paa ham at sige.

Ieg forbliver med sædvanlig Høiagtelse
Høiædle og Velbyrdige
Høistærede Herr Cancelli Raads
ydmygste og tienstskyldigste
tiener
I. Langebek.

Khavnd. 2. Iulii 1757.

s. 259

3. September 1757.
TIL CARL DEICHMAN.

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raad.

Aarsagen hvorfor ieg endnu ikke har besvaret Herr Cancelli Raadens forlængst bekomne Skrivelse af 11. Iulii, er ingen anden, end ieg har ventet at skulle kunne give Efterretning om Udfaldet med Herr Cancelli Raadens piece i Societetet: Men, formedelst Hans Excellence vor Præsens har i Sommer brugt Brynden paa Landet, og derforuden været occuperet med sine Børns Brylloper, har alene eengang i nogle Maaneder Societetet været samlet, og det som snarest, da intet andet blev foretaget, end at Geheime- Raaden forestillede en fremmed fra Gøttingen her ankommen lærd Mand, Berg-Hof-Raad Justi, for at blive bekiendt af vore Lærde ¹. Men ieg haaber, vi nu snart igien blive samlede, da ieg skal søge Leilighed at fuldføre mit Forsæt. Herr Spidbergs Tractat om Dyrenes naturlige Udødelighed har ieg ikke fornummet noget til, i det mindste er den endnu ikke oplæst i Societetet: Men i den Tome, som nu trykkes, af Societetets Actis, kommer noget ind af ham om Jordskielv, som formodelig er det samme, som han har meddelet Herr Cancelli Raaden. Ellers skal han og have indgivet Beskrivelse om et gammelt Slot, hvoraf ruder a skal findes paa en Holm i Norge.

Ieg takker for de i sidste kiære Brev meddelte Efterretninger om det sidste forefaldne Jordskælv, som ieg paa intet bedre Sted veed at forebringe end i Societetet, saasomt s. 260vi samles. Her saavelsom i Sverige har man haft samme sterke og langvarige Hede som i Norge og derefter adskillige besønderlige Forandringer af

Vederligt, som her i Landet har ført megen Sygdom med sig saavel i provincerne som i Staden.

17*

Ordet gaaer, at ovenmeldte Hr. von Justi skal reise til Norge, og han gjør selv Ord af, at han der skal have en anseelig Tieneste. Ellers raisonneres her meget om ham, som ikke alt er til hans Fordeel. En Hob Skrifter har han udgivet og haft en Hob Controverser. Mange nye ting har han i Hovedet, saavidt vi i Societetet sidst kunde merke ¹.

Greve Laurvigen har nyligen opskikket til sine Verker en Svensk ved Navn Burman, som her et Aars tid har opholdt sig, og, saavidt man kan skiønne, har god Indsigt i Bergverks Kundskab, Chymie, Optique etc. Iblandt andre har han til mig været recommenderet, hvorfø, om han af Hændelse skulde komme i Herr Cancelli Raadens Egn, ieg vil bede, han paa det beste maa være recommenderet. Han gjør ogsaa gode Thermometra efter Celsii Indretning, og synes have et slugt Hoved til adskillige ting.

Man amuserer sig her i disse tider med røulerende skrevne Oder efter Klopstoks Maade, som dog alle ere satirer paa visse Skribentere; af de samme har ieg seet, Ode til Fruen, Ode til Borgemesteren, Ode til Journalisterne, Ode til Auctor ².

Tilstundende Vinter vil her nok blive endeel Bogauktioner, en af de beste vil blive efter Biskop Hersleb³. Ieg veed ikke, om lustitz Raad Stavangers ⁴ Samling bliver soldt paa en auction.

Herr Cancelli Raaden veed vel, at Agent Solberg er død. Indtegningen til det nye Liv-Rentesocietet gaaer is. 261begyndelsen gandske fort, vil det saa blive ved, skal det snart blive complet. Ieg forbliver med bestandig Høiagtelse

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raads
tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 3. Sept. 1757.

s. 261

3. December 1757.
TIL PETER FREDERIK SUHM.

Høiædle og Velbaarne,
Høistærede Herr Etats Raad.

Som ieg længe havde ventet, saa blev ieg des mere glad ved Herr Etats Raadens meget kiærkomne af 15. Octobris. Magister Dass har end siden bragt mig min kiære Herres Hilsen og Lykønskning til min lille Qvindelige Families Formerelse, for hvilket alt ieg paa det ærbødigste takker. Ieg er ikke mindre forbunden for hans meddelte Conjecturer om Svantepolk, som næsten i alt stemme ind med mine, aleneste ieg har en heel deel flere, hvorved ieg mener at have gjort nogen besønderlig Opdagelse i vore gamle Genealogier, naar ieg ikkun var i Stand til at bevise [det] altsamen; dog kan det meste deraf godtgjøres og det tildels per bonam consequentiam. Hvo har vel tilforn hørt, at Kong. Wald. II. har avlet sin Søn Hertug Knud med saa fornem en Frue som Helena Hr. Esbern Snares Enke, som var Hertug Guttorms Dotter af Sverige, og naar man veed dette, saavel som at K. Waldemar forærede Hertug Knud sin Moders, Dronning Sophiæ, Arvegods i Sverige, saa er det intet Under, at Hertugens ældste Søn Svantepolk er bleven bosiddende og kanskee opfødt i Sverige. Og hvo har vel vidst, at den navnkundige Fru Ingeborg af Kalundborg var Hertug Knuds Halvsyster og ikke hans Frue eller af Holsteensk Stamme, som s. 262Hvitfeld foregiver, ei heller hans Moder, som Dalin haver. Ieg vil anføre mit Schema Geneal:

Guttorm Hertug i Sverige

c. 1170, formodentlig af Norsk og Svensk Konge-Æt, hvis Moder (eller kanskee Syster, som andre vil) ieg mener, S. Helena de Schedvi har været, som blev helgenet 1164.

Helena, som har funderet Capellam b. virg. i Linkøping, ~ 1. Hr. Esbern Snare (hvis tredie Frue hun var), som bygde Kalundborg og døde 1204.

2. Uden Ægteskab avlet en Søn med K. Waldemar II.

1.

Fru Ingeborg af Kalundborg, som døde 1267 i Hedeby, ~ Hr. Peder Strangesøn, som døde 1241 in itin. Hieros.

2.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Knud, Hertug i Reval circa 1222—1230, i Blekingen 1232. Hvis Frue ieg gietter at have været Hedevig, Dotter af den Dantzigske Svantopolk, livis Broder Sambirii Dotter var Christo fori I. Dronning.

Ingeborg ~ Greve Ernst af Glichen.

Svantopolk Ridder, Rigs Raad og Lagmand i Sverige, hvor han ejede meget Gods. ~ Benedicta, Hert. Sune Folkesøns Dotter.

Erik, Hertug i Synder Haliand ~ Elisabeth.

Gr. Albert Herwinus etc.

Catharina, Ingridis, Ingegerdis.

Alt dette mener ieg tydeligen at kunne bevise, undtagen hvad Hertug Knuds Gemal angaaer. Hvitfeld giver hende Navnet Hedevig, men siger tillige, at hun var af Brandenburg, hvilket vel ikke er rigtigt. Etats Raaden beviser mig en Tieneste, om han kan hiælpe mig til reent s. 263at bevise, at hun har været Svantopolki Ducis (eller, som en gammel Krønike hos Sveno Aggonis vil, Regis Pomeranorum) Dotter, hvortil er gode Formodninger nok. Dernæst vilde ieg og gjerne vide Etats Raadens Tanker, hvem Dronning Soplvivæ Waldemari I. Gemals Fader har været, og hvem forbemeldte Hertug Guttorms Forældre og Frue har været.

Herr Etats Raaden har derudi Ret, at man ikke kan gjøre noget retskaffet i Historien, uden man har for sig en sikker Chronologie, Genealogie og Geographie, men hvor finde vi disse, og hvor faa vi Levetid fra til at udarbeide dem udi? Vil vi bide efter at faae og igienemlæse de 1800. Volumina, som os fattes, bliver der aldrig noget af, og meget mindre, om vi vil vente efter, at alle de gamle Historier, som endnu ligge skjulte i Biblioteker, og alle de Diplomata, som endnu findes i vores og alle vore Naboers Archiver, skal først komme for Lyset. Og førend alt dette foregaaer, kan ingen fuldstændig Historie skrives, og den kan endda med alt dette blive ufuldkommen nok. Ieg blev heel bekymret, da ieg læste Etats Raadens Forsæt i dette Henseende, og sluttede, at det var det samme paa anden Dansk, som Han aldrig vilde lade trykke noget mere. Dette Christelige Forsæt har Arnas Magneus og flere af vore brave Mænd haft, som kunde gjøre noget, at de ikke vilde lade noget udkomme, før det var fuldstændigt, og derfor har vi nu saa got som intet for de store Ting, vi har lovet os fra dem. Naar man gjør sig al den Umag, som muelig er, holder ieg for, man gjør best at tiene publico med det, man veed og har observeret (ieg mener her ikke, hvad uselt og almindeligt er); bliver det da ikke saa fuldkomment, saa har man dog gjort noget, og, om ikke andet, saa givet dennem Lettelse og Veiledning, som komme efter os, og finde flere Hielpe Midler for sig, end vi har fundet.

De 3. Stykker, som Herr Etats Raaden nu har taget sig for at udarbeide, før han gaaer videre, har ieg ved alle mine Excerpta fra mange Aar haft for Øien, og endnu s. 264dagligen arbejder paa dem og mange flere saadane almindelige Stykker. Og om der var ti, som toge sig det samme for, finder den ene altid noget, som den anden ikke [har]; bør derfor den ene ikke nedlegge sit Arbeid for den andens Skyld. Gud give, Etats Raaden var her i Staden; haaber ieg, vi vel skulde kunne være hverandre til Tieneste. Men nu er det mig umueligt at kunne undvære noget saa langt bort af mine Excerptis, og lige saa savneligt vilde det være for Ham at sende mig noget af sit. Vil Etats Raaden efterhaanden i Breve forelegge mig nogle af sine dubia, som ieg spaaer Ham, ikke vil komme i Snese, men i Hundrede Tal, vil ieg gjerne opløse deraf, hvad min ringe Indsigt formaaer. Gud give, ieg havde Tid og Raad, som Herr Etats Raaden har, da vilde ieg vel udrette noget, men her er hundrede andre Ting, som stiaele Tiden bort, og hundrede Hindringer af det, man har lidet eller intet at gjøre med. En Bekostning skulde Etats Raaden gjøre, som ieg troer skulde komme Ham mægtig til Hiælp, nemlig at lade ved nogen skikkelig og accurat Student udskrive sig Copie af Barlholins Danske Chronologiske verk paa Univ. Bibtiotli., som gaaer fra Sec. IX. til 1550. Men det vil tage en Hob Penge, Tid og Papir bort. Min respect til Fruen, og flittig Hilsen til Mag. Schønning, som ieg, om mueligt, med næste Post skal tilskrive. I det øvrige beder ieg, Etats Raaden ikke, for de 1800. Voll. skyld, lader sit begyndte Arbeid falde, med at gjøre os flere saadane piecer færdige, som de nedsendte, saafremt Han vil, at ieg med en bestandig Høiagtning skal være og forblive

Hans ydmygste og oprigtigste
tiener
I. Langebek.

Kh. d. 3. Decemb. 1757.

Den Preussiske Samling trykt til Dantzig 1747. 48. har ieg ikke, og maatte gjerne have nøiere Kundskab, om Preussiske Lieferung er et nyt Skrift og ikke continuation til noget andet. Ieg har ellers Erleuchtetes Preussen i s. 2655. bind, Acta Borussica i tre bind, Preussiske Zehenden i 3. bind; men disse ere alle trykte i Königsberg.

Paa en vedlagt Seddel:

Helena, Hertug Guttorms Dotter af Sverige, om hun har været Esbern Snares tredie Frue, har hun uden tvil

været gandske ung, da hun fik hannem, og han da allerede en gammel Mand; altsaa er hun bleven ung Enke, og har formodentlig levet længe efter hannem, som døde 1204.

At hun ikke nævnes at være begravet i Sorø hos de andre hans Hustruer, dertil kan være Aarsag, at hun maaskee har flyttet til Sverig til sine Slægtninge og der endt sine Dage ¹.

Esbern Snare havde med sine Hustruer adskillige Børn; hvormange han har haft med den sidste, nemlig Helena, er uvist: I det ringeste synes han have haft en Dotter med hende, opkaldt efter sin anden Frue Ingeborg, hvilken siden fik Herr Peder Strangesøn. Denne Ingeborg kan være født omtrent 1200., lidet før eller efter.

s. 265

22. April 1758.

TIL CARL DEICHMAN.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raad.

Ieg erindrer ikke, om det er et eller to Breve, ieg har fra Herr Cancelli Raaden, som ieg ikke har besvaret. Men aldrig kan Herr Cancelli Raaden være saa vred paa mig derfor, at ieg jo er meget mere vred paa mig selv, at ieg ikke har kunnet besvare dem, som ieg havde villet. Dog er der ingen Fare og slet intet ubehageligt paa Færde. Sagen er denne: Ieg har bestandig ventet paa Leilighed at skulle faa den bevidste piece ² oplæst i Societetet. Hele s. 266 forgangen Sommer var Societetet alene en eller to gange forsamlet, formedelst at Hans Excellences vor Præsidis Palais stod under Bygning, og af samme Aarsag blev ingen Samling holdt før ved luletider, da ieg paamindte om denne pieces Oplæsning, men fik til Svar, ieg skulde giemme den, indtil der intet var at læse af tilstædeværende Membris. Nu har Vinteren saaledes bortgaaet med adskillige Stykker at læse, som trykkes i den nu snart færdige 7de Tome af Societetets Actis, hvortil ieg dog, siden endeel Materie fattedes til at fylde Tomen, over Hals og Hoved har maattet sammenskrive noget om de Norske Bergverkers Oprindelse, som er blevet stort nok og gjør ved 30. Ark trykt, omendskiønt det er ikkun Begyndelsen og alene før Christiani III. Tider. Men ieg maa sige, at det er mest præliminaria, og deriblandt en heel vidtløftig discours om de Norske Bergverkers Ælde, som ieg gjør meget yngre, end de Svenske give dem ud for ¹. Omendskiønt Hr. Cancelli Raaden kanskee vil finde denne min piece, for Hastens skyld, ikke saa ordentlig forfattet, som den burde, saa troer ieg dog, den vil fornøie Ham, i det mindste vil den kanskee overbevise Ham, at ieg kan have haft Aarsag i denne Vinter at forsømme andre Ting. Men at komme igien til Herr Cancelli Raadens piece, da blev nu endelig sidst afvigte Mandag, som var vor sidste Vintersession, Leilighed at læse den op. Omendskiønt vore Physici og Mathematici, hvad Hovedsagen angik, sagde, uden at raisonnere vidtløftigt derover, at det var en pur Umuelighed, saa blev dog piecen i henseende til Flid, Læsning, Jugement, artige Skrivemaade &c. almindeligen roset, og Hans Excellence befalede mig, ieg skulde skrive Cancelli Raaden til, at Hans piece havde fundet megen approbation, og at s. 267 ieg skulde paaminde om Cancelli Raadens Navn, naar der engang skede proposition til nye Membra i Societetet ¹. Siden der ikke blev omtalt, om piecen skulde trykkes eller ikke, gjorde ieg heller ingen Paastand derom, men stak den hos mig indtil videre. Kanskee Herr Cancelli Raaden ei heller tillod det ², efterdi saa vel Pro-Canceller Pontoppidan som de Herrer Physici holdte Hovedsatzen ikke muelig. Ieg havde gierne, efter Cancelli Raadens Forlangende, formaaget nogen lærd Mand til at give sin Betænkning derover, men dertil ere de gode Herrer alt for magelige, eller, rettere sagt, har alt for meget at bestille.

Med mine Commissioner i Stokholm har ieg paa et Aars tid været intet mindre end lykkelig. Ieg skrev forige Sommer to gange til min forige Commissionaire Ekholm, men har ikke faaet mindste Svar, og har ei engang kunnet faae at vide, om han er død, eller kanskee falden i sin forige Svaghed igien. En af mine beste Venner, ieg havde deroppe, som nu mest corresponderede med mig, Assessor Hagelberg ³, er død i begyndelsen af dette Aar, som [er] mig et stort Tab. De fleste andre kan ieg ikke meget lide paa. Og er ieg altsaa ret forlegen for en ærlig Commissionaire der paa Stedet.

Mr. Burman er i denne Vinter antagen i Greve Laurvigens Tieneste for 400. Rd. aarlig, og skal med det første reise op til Norge, Greven selv agter og derop i Sommer ⁴. Vore Trondhiemske Lærde have nylig givet os et smukt historisk Verk for Lyset ⁵, hvilket Mr. Riis formodelig opsender s. 268 et Exemplar af. Den unge Greve Ludvig Moltke har nylig udgivet en piece om Overdaadighed, som her tales meget om, selv har ieg endnu ikke kunnet faae et exemplar deraf ¹. Skrive-Sygen tager endnu mere til end af, og kommer her end noget slet ud, saa kommer her og meget got for Dagen. I mange Aar har vi ei haft saa mange Auctioner paa saa mange Samlinger og skønne Sager som i denne Vinter, og man maae undre, hvor det meste dog er blevet solgt, uanseet de slette Tider, vi have. Ieg forbliver med største Høiagtelse

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raads

tenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 22. April 1758.

s. 268

(23. Juni) 1758.

TIL ERIK JOHAN JESSEN ².

Ieg har med Fornøielse læst dette Stykke ³ igiennem, og, som ieg finder baade Stilen og Orthographien overalt ret god og passable, har ieg ikke kunnet forbedre meget derudi. Ieg seer, at Stæd, locus, skrives overalt med æ; men ieg skriver det med e, Sted, for at skille in plurali Steder, loci, fra Stæder, civitates. Dernæst seer ieg, at her bruges promiscue en og et Sted, Steden og Stedet. Men een af Deelene maatte vedtages overalt. Ieg skriver et Sted, Stedet. Sl. Gram skrev en Sted, Steden. s. 269 Hvad Materien angaaer, da synes mig, den efter Hr. Lustitz Raadens Plan er meget artig udført, og ieg kan ikke troe andet, end den vil blive det Danske Publico behagelig. Saasnart Lustitz Raaden behager at sende mig mere, skal ieg strax gienemlæse det. Ieg seer ikke, at meget kunde udelades, saafremt Sammenhængen skal bestaae.

Udskrift:

Høiædle og Velbyrdige Herr Lustitz Raad lessen.

Paategning med E. J. Jessens Haand:

Stilen er noget vidtløftig. Kunde den giøres meere concis, ønskede ieg det gjerne. Men bogtrykkeren haster.

Hr. Lustitz Raad Langebech d. 23. Iunii 1758.

s. 269

12. Juli 1758.

TIL CARL GUSTAV WARMHOLTZ ¹.

Velbaarne Herr Hofraad.

Den korte men ret store Fornøielse, ieg sidst paa Aaret 1753. havde paa Christineholm, rinder mig helt ofte udi Sinde, og ieg tænker ingen Tid paa mine Velynderes Godhed i Sverige, at jo Herr Hofraadets meget artige Omgang staaer mig for Øjen, og paaminder mig om den Fordel, ieg skulde haye af at fornye det saa længe siden og saa lykkeligen begyndte bekjendtskab. Ieg har saa meget mindre Aarsag at tvile om Herr Hofraadets vedvarende Bevaagenhed og Venskab for mig, som ieg derom adskillige gange igiennem Correspondencen med Herr Etats Raad Hielmstjerne ² og andre er bleven forsikret.

s. 270 Det er udi saadan tillid, ieg ydmygelig beder, at den unge Herr Dreyer, som dette fører med sig, i fald han giver sig den frihed at opvarte paa Christinæholm, maa være Herr Hofraadets recommenderet, fornemlig til at nyde nogen god og for en ung reisende nyttig adresse udi Stokholm og Upsala. Han er af en smuk Familie hos os, Fætter til Sal. Hofman, som har udgivet portraits Historiques og flere skrifter, har lagt sig paa det luridiske Studium, og agter nu i Upsala paa et Aars tid at forbedre sine Studeringer in Politicis et Oeconomicis ¹. Herr Cancelli Raad Berch ² er vel neppe paa denne tid i Stokholm, ellers hafde ieg kanskee formaet hannem til at give Monsr. Dreyer recommendation til sin Herr Broder i Upsala.

Men at dette brev ikke ganske tomt skal fremkomme, har ieg ladet medfølge et exemplar af en liden Afhandling, som ieg i forledne Vinter har forelæset her i Videnskabernes Societet og derefter udgivet ³. Ieg haaber, der vil findes noget udi, som tør behage de Herrer Lærde i Sverige, men ieg frygter ogsaa for, at nogle ville blive vrede paa mig; dog underkaster ieg mig gjerne alle fornuftige og raisonnable Mænds rettelser. Skulde Herr Dreyer ikke personligen indfinde sig, har ieg bedet hannem afgive dette paa noget sikkert sted udi Nyköping.

Hvor lever den gode Herr Doctor Serenius ⁴? Kan s. 271 min hilsen være hannem behagelig, beder ieg, den ved tilfælde maa hannem anmeldes: Ieg haaber, han har faaet et lidet brev fra mig og Voïage d'Egypte ¹ som ieg for nogen tid siden leverede Herr Hofman hos Hans Exc. Herr Baron Korf til befordring.

Næst min respect for naadige Fruen og Frøken Dotter forbliver ieg med den fuldkomneste Høiagtning

Velbaarne Herr Hofraadets
ydmygste og sær forbundne tiener
I. Lang eb ek.

Kiøbenhavn d. 12. Iulii 1758.

s. 271

5. September 1758.

TIL CARL GUSTAV WARMHOLTZ².

Velbaarne Herr Hof Raad.

Med megen fornøielse har ieg læst Herr Hof Raadets angeneme brev af 10. Augusti, og finder mig af dets behagelige Indhold i mange henseender flatteret. I sær er det mig usigelig kiært, at mit lidet Skrift om Bergverkerne har fundet Bifald hos en Mand af Herr Hof Raadets merite og Indsigt, og langt større Bifald, end ieg mig nogen tid kunde formode. Til continuation har ieg en hob Materialier samlet, men om noget deraf før næstkommende Sommer kan udkomme, tør ieg ikke love. Imidlertid arbejder ieg uden afladelse, om ikke derpaa, saa dog paa mange andre ting, som kanskee heller ikke skulle blive uinteressante. Herr Hof Raadets gunstige tilbud, at ville være mig til tjenest med behøvende Sager i Svenske literaturen, er mig saa fordelagtigt, at ieg ikke skal forsømme ved tilfælde at betiene mig deraf. Torde hænde, Herr Hof s. 272 Raadet maatte have en eller anden doublet i Svenske Antiquiteterne, som mig kunde fattes, omendskiønt ieg ellers allerede har en temmelig god Samling. Særdeles paaminder ieg mig, at Herr Hof Raadet i sin vakre Bogsamling havde nogle rare smaa piecer i Erici XIV. Historie, men der er vel neppe nogen doublet for haanden. For den af Herr Hof Raadet imod Monsieur Dreyer beviste mangfoldige Godhed takker ieg allerskyldigst, ligesom Herr Dreyer selv i Skrivelse til mig samme ikke noksom kan berømme. Den Helsning fra Herr D. Serenius var mig ganske kiærkommen, som ieg beder igien maa betales i samme Mynt. Endnu har ieg intet fornømt til Herr Hofman, som skulde komme fra Petersborg, men ieg vil dog haabe, han kommer inden Vinteren. Ieg har talet med Herr Etats Raad Hielmstjerne om den anden Tome af Vo'iage d'Egypte; han lader formelde sin compliment, og sige, at han længe har haft et Exemplar for Herr Hof Raadet liggende indpakket, men har ikke vidst nogen leilighed at faa det opsendt. Det er noget stort at føre over land, og ieg frygter, at ingen Skibe mere gaaer nu herfra til Stokholm i dette aar. Imidlertid skal ieg høre mig om over alt. Pengene derfor, som er 4. Ducater, behager Herr Hof Raadet ved tilfælde at betale til vor Minister i Stokholm Herr Kamerherre Asseburg¹.

For naadige Fruen og Frøken Dotter udbeder ieg min respects formelding, hvornæst ieg har den Ære med en bestandig høiagtning at fremleve

Velbaarne Herr Hof Raadets
ydmygste og tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 5. Sept. 1758.

s. 273

4. November 1758.

TIL PETER FREDERIK SUHM.

Høiædle og Velbaarne,
Høistærede Herr Etats Raad!

Ieg holder ved i den gamle Artighed, at ieg lader mine Venner skrive mig et, to og flere Breve til, inden ieg giengielder med et eneste. Blive de vrede paa mig, da kan de have Aarsag dertil; Men om de igien lade Vreden hastigt gaae over, da er det den gamle og indgroede Godhed, de har for mig, og den Tro, de har om mig, at ieg ikke forsømmer mine Pligter af Forsæt. Herr Etats Raaden kan aldrig troe, hvor kiære og nyttige Hans Breve ere for mig, og hvor gierne ieg, i stedet for to, vilde have 52. om Aaret. Men hvor skulde ieg gjøre mig Haab om saa mange, naar ieg ved min egen Forsømmelse ikke engang fortjener de tvende ieg faaar. At love Forbedring og Flittighed, tør ieg ikke; thi ieg kunde kanskee ikke holde det, og gjorde mig altsaa værdig til slet ingen. Det skal derfor være Min kiære Herres blotte Gunst, at skrive mig saa ofte til, som Hannem tækkeligt falder, og at tage imod saa mange eller saa faa Skrivelser, som min Vidtløftighed kan afstedkomme, uden at enten kiedes eller vredes ved mig eller skrive mig paa Liste med de modvillige. Tak min gode Hr. Etats Raad for Hans tvende angeneme Breve af 14. Jan. og 10. Juni i dette Aar. Tak for de gode Underretninger om Bergverkerne, om Svantepolk og især om Dronning Sophia, som kommer mine Meninger meget nær og til stor Styrke. Det vil usigelig fornøie mig, om Hr. Etats Raaden siden har fundet mere at meddele mig til samme Artiklers Forbedring. Omendskiønt det og kan være af Bøger, som ieg selv har læst, saa er det mig dog kiært derom at blive erindret; thi en Læser gjør sig ofte en reflexion, som ikke en anden, og ofte hopper man over noget, naar man ikke expresse har sat sig for at søge det. Min Afhandling om s. 274de Norske Bergverker er vel længe siden kommen tilstæde, det skal være mig kiært, om der er noget udi, som kan fornøie. I Sverige er den, næsten imod min Forhaabning, overmaade vel optagen, hvorom ieg har vidtløftige Breve fra Bergs Raad Tilas¹, Cancelli Raad Ihre og mange flere berømte Mænd. De samme og

mange flere stemme og deri overeens, at Hr. Suhms og Schønings sidste Skrift er et Verk, som gjør sine Auctorer Hæder og Publico megen Nytte. Hans Exc. Grev Holstein tog det ei alene ved Overgivelsen særdeles vel op, men endog har siden ved mere end een Leilighed berømt baade dette Arbeide og Auctorerens Flittighed, og saavidt ieg under haanden kan merke, vil Han have Dem begge til Membra i Videnskabernes Societet. Det gjør mig ondt, at ieg endnu ikke kan give Haab om Continuation af det Danske Magazin; efter mange Løfter staaer alting endnu paa samme Fod. Ieg længes efter at fornemme, hvorledes det gaaer med Etats Raadens store Forehavende. Nogle af de manglende Bøger vil vel i denne Vinter blive Leilighed at faae af Berkentins og Reventlovs Auctioner. Ieg er nu i Arbeid med K. Wald. II. Jordebog og med at indrette Landkarter dertil over Imperium Danicum Medii Ævi, hvortil ieg tager med, ei alene alt hvad Jordebogen og andre Documenter af Waldemari II. Seculo give Anledning til, men endog alt hvad ældere ieg kan finde, og kanskee hvad som er et 100. Aar yngre. Dersom Hr. Etats Raaden til dette Arbeid vil meddele mig nogle rare Observationer, og ellers paaminde mig om et og andet, som til den gamle Geographies Udarbeidelse burde i agt tages, vil ieg paa publici og egne Vegne blive Hannem uendeligen forbunden. Om Bertilo Canutio Aqvilonio og Henrico Custero², som Hr. s. 275 Etats Raaden i et af sine Breve melder om, veed ieg ingen sønderlig Underretning at give, uden hvad lidet der findes i Molleri Bibliotheca Septentrionali og Bartholini Cista Medica, samt hvad om den første kan udledes af hans egne Epistolis & Poematibus, nemlig at han var Poeta Laureatus, Prest i Skaane, [og var fød¹] i Faxe herred i Siælland, hvad hans Fader og Syskende hede &c.² Hvad Lacunerne i Wormii Epistolis angaae, da, som ieg ei har har seet Originalerne, kan ieg derom ei underrette, men troer, at der enten maa have været noget borte paa de Steder, eller staaet noget, som ikke kundet interessere Publicum³. Af disse mine slette Besvaringer paa Hr. Etats Raadens Spørsmåle seer Han selv, hvor lidet Hans Ligning imellem mig og Oraklet til Delphis vil holde Stik, uden hvad begge vores Uvidenhed kan angaae. I øvrigt næst min og min Kones respect til Fru Etats Raadinden har ieg den Ære med stedsevarig Høiagtning at være

J. Langrebeks Breve.

18

Høiædle og Velbaarne,
Høistærede Hr. Etats Raads
oprigtige og forbundne tiener
I. Langebek.

Khavn d. 4. Nov. 1758.

s. 275

9. December 1758.
Til Carl DEICHMAN.

Høiædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raad.

Baade har ieg villet og burdet længe siden tilskrive Herr Cancelli Raaden, dersom ikke mine sædvanlige Forhindringer, s. 276dem ieg selv neppe veed at navngive, havde opholdt mig derfra. Men at ieg nogenledes skal holde Hæderen inde, da hverken kan eller tør ieg længere udsætte mit Forsæt og Skyldighed, siden ieg et saa behageligt Brev har bekommet, som det Herr Cancelli Raaden af 12. Nov. har bæret mig med. Det fornøier mig overmaade, deraf at fornemme, at min Afhandling om de Norske Bergverkers Begyndelse har fundet Herr Cancelli Raadens Bifald. Ieg havde vel forud skrevet om dette mit Forsæt, men havde ikke tænkt saa hastigen at gjøre Alvor deraf, dersom ieg ikke i fior Vinter saa got som hovedkulds var bleven nødt dertil, formedelst man havde begyndt at trykke en Tome af Societetets Skrifter, og ikke havde Materie at fylde den ud med. Og det er Aarsagen, hvorfor min piece kanskee ikke er over alt saa ordentlig opsat, som den burde være. Ikke des mindre har ieg dog befundet, at den baade over Fortieneste og over min Forhaabning er bleven vel optagen, ei alene hos os selv, men endog i Sverige, hvorfra ieg har haft, foruden adskillige andre brave Mænds Skrivelser, et heel artig og vidtløftigt Brev fra den berømte Bergmand Herr Tilas, hvorudi han teer sig særdeles nøjet med mit Arbeid, men har dog tillige adskillige smaa Poster derved at indvende og criticere, hvilket ikke lidet har behaget mig, thi som ieg ved mine ringe Arbeider ikke saa meget søger nogen Ære for mig selv, som Oplysning og Nytte for Publico, saa bliver dog ingen ting mig kiærere, end naar fornuftige Folk vil tage sig paa at rette, forbedre og supplere dem, og til side sætte de alt for kiendelige flatterier, hvorved paa alle Sider mere tabs end vindes, og ingenlunde mit Endemaal opnaaes. I Betragtning heraf, vil Hr. Cancelli Raaden gjøre mig en stor Ære og Fornøielse, om Han vil meddele Publico sine Supplementa til min Afhandling, eller hvad andet Navn Han vil behage at give sine Anmerkninger om de Norske Jern- og andre Berg-Verker. Herr Cancelli Raaden vil herefter faae god Leilighed at employere saa vel denne som de andre under hænder havende Prøver af sin Flid s. 277og Indsigt, naar Han, med flere af vor høie Præsens proponerede, bliver Medlem af Videnskabernes Societet, hvortil ieg nu mener at torde gratulere, dog mere os end Hannem. Propositionen skede i Mandags otte Dage, paa Listen vare ogsaa Suhm

og Schøning i Trondhiem og Doct. Becker¹ paa Kongsberg, samt den unge Greve Ludvig Moltke², som i afvigte Sommer har gjort en oeconomic Reise i Jylland, og vil nu lade sin Journal trykke; han blev allerede nu i sidste Mandags session introduceret. Ieg takker meget for Underretningen om den ny Anviisning til Guld og Sølv i Edsvolds Sogn, hvorom her en tid lang adskilligt har været snakket; Gud give, at ikke Haabet igien i Fødselen skulde forsvinde, men at det maatte være en saa fordeelagtig Opdagning og af Bestandighed, at den kunde fortiene en vidtløftig Artikel i Fremtiden udi vore Norske Bergverkers Historie. De omskrevne piecer af Kratzenstein og Einsporn skal blive kjøbte og ved første Leilighed opsendte, men, som ieg hører af dem, der forstaae det, skal derudi være maadelig Trøst at hente. Med mine Stokholmske Commissioner er det nu et par Aars tid gaaet ganske skievt og fortrydeligt. Ieg har skrevet Secr. Ekholm nogle gange til, men aldrig faaet Svar, saa ieg maatte troe, han enten ikke fik mine Breve eller og var [død] eller borte; Men som ieg nu hører af Reisende og seer af Journaler, er han med eet bleven Auctor og har givet sig til at skrive i Physiske og Antiquariske Materier. En sær god Ven og correspondent havde ieg deroppe, nemlig Assessor Hagelberg, som til min store Skade er død i dette Aar. En Stokholmsk Boghandler var i Sommer her i Byen, som ieg paa hans Ærlighed medgav en Hob Commissioner, endog betroede ham en liden Summa, men har endnu ikke hørt et Ord fra ham. Altsaa har ieg endnu bemødet en fierde Mand, men er uvis paa, om ieg faaer noget derfra før til Foraaret. Continuation til ovenmeldte min Afhandling s. 278 kan neppe ventes i det tilkommende Aar. Imidlertid samler ieg dertil alt, hvad ieg kan, og vil have baade Hr. Cancelli Raaden og alle Norske Patrioter ombødne om Hjelpe-Midler dertil. Ieg arbejder nu paa Kong Waldemari II. Jordebog at ville have ud og er i fær med at indrette Land-Karter dertil over Imperium Danicum medii ævi. Vil Hr. Cancelli Raaden endog til dette Arbeide give mig nogen rar Observation ved Haanden, skal Han have tusind tak af sin desuden

18*

meget hengivne og forbundne
tiener
I. Langebek.

Kh. d. 9. December 1758.

I Torsdags Morges blev den ulykkelige Hammond og hans Medhjelpere Sundblad begge rettede her paa ny Torg med Sværd og begravne i Hellig Geistes Fattig-Kirkegaard¹.

s. 278

Udateret.
[TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.]

Pro Memoria.

Mine ringe Tanker, som efter naadig Befalning skulle tilkiendegives om det mig i dag Middags tilsendte Skrift, ere disse:

1. Editor (thi det synes at være til Trykken destineret) gjorde vel, om hand lod det ikke blive ved, at have pag. 4to in fine blot allegeret Alberti Thurce Ideam Historice Danorum Literariæ paa saadan Maade, som skeet er, neml. saaledes at citationen ikke kand sees at sigte til meere end en liden deel eller maaskee til faa Linier; men at hand heller udtrykkeligen meldte, at det altsammen, intet undtagen, er tagen af bemte Thuræ Idea Hist. Lit. s. 279 Danorum med saare liden og sielden forekommende Forandring i Stiilen, Som Editor derved kunde evitere at beskyldes for et grovt plagio, som ieg ikke tænker ham at have villet begaae (endskiønt det ey er fatteligt, hvorfor en blot Udskrift af en saa bekiendt trykt Bog skulle Deres Høye Grævelige Excellence insinueres).

2. Saa var det og got og billigt ikke alene i henseende til Editoris egen, men og nationens velfortiente honeur, kortelig at melde, at Editors Omstændigheder ey tillader ham enten at continuere eller at supplere Thuræ bemte berømmelige Skrift, men at ellers en Kiendene, som dertil havde Tid og Leylighed, kunde anføre mange af Thura paa det Sted udeladte end og høyst-vigtige Skrifter, f. ex. Resenii og fleere baade ældere og yngre Bibeloversættelser; Noldii Concordantias Particularum Ebræarum; Brochmanni Lyclinus Propheticus og samme store Theologi chef d'oeuvre, Confutatio Apologiæ Speculi Brandeburgici; With. Langius de Annis Christi, og hvad Wandalinus og fleere Danske imod ham have skrevet; Noldii Historia Idumæa og adskillige til deels vigtige til Historiam et Ghronologiam Sacram henhørende Skrifter, f. ex. Bircherodii, Petri Brinchii etc., og siden A° 1723, da Thura skrev det meldte Skrift, B. Holbergs Jødiske Historie og Ejusd. Kirke- Historie, E. Pontoppidans Annales, Rejersens Oversættelse af Josepho etc., Prof. Ewalds Skrifter etc. En mængde polemiske Skrifter baade ældere og yngre, f. ex. Resenii, Masii, Lintrupii, Trellundi etc. etc.

3. Editor abbrevierer Thuram paa endeel Steder, men ieg tænker, det var bedre, enten over alt eller dog paa de fleeste Steder, at udskrive det eene med det andet, efterdi abbreviationen neppe foraarsager faae blader

Papirs menage, men forvolder dog mangfoldige Steder, at Læserne faaer mindre rigtig idé om Skrifterne. Ikkun de steder synes at behøve synderlig Forandring, hvor Thura skriver om adskillige Manuscriptis, at de findes paa Academiets Bibliothèque, hvor de vel vare A° 1723., men ere nu ikke mere der. — —

s. 2804. Editor reviderer vel sit Udskrift nøye, confererende det med Thurce Bog, inden han giver det i Trykken, thi endeel paroramata festinantia descriptoris behøve høylig at rettes. — — —

5. Editoris Intention (hvorum, samt hvo hand er, D. Høy-Gr. Excellence vel haver notice, som ieg ikke haver) formodes at være, at gjøre Scripta Danorum meere bekjendte Udenlands, hvilken intention er god og roosværdig, Ligesom og hans Auctor, Albertus Thura, har ved det nævnte og andre Skrifter gjort sig saa vel meriteret af Historia Patrice Literaria, at end og i den henseende kunde reffecteres paa hans 2de Sønner, som skikke sig vel ved Universitetet, og af hvilke ieg i sær holder den ældste for en værdig Candidatum ministerii sacri ¹, som hand og nu forehaver at udgive sin Faders Opus Posthumum de Scola et Academia Sorana priori, hvorom i aviserne er averteret ².

6. Deres Excellences Befalning formodes egentlig at være meent om den deel af Skriftet, som handler de studio Theologico Danorum, og ikke om den anden mindre deel de studio luridico et Medico Danorum. Hvorfor ieg ikkun haver løseligen kastet et Øye hist og her i samme sidste deel, siden dog ogsaa dette synes ligeledes tagen af Thura. Men, som dog editor lin. penult. tillegger om Hr. lustitz Raad Buchwald: a quo hoc studium hodie feliciter excultum videmus, og dette ey staaer i Thura (skiønt bemte min kiære Collega ogsaa paa den Tid anførdes honorifice jure suo), hvorover Læsere kunde slutte, at editor continuerede Historiam literariam til denne Tid, saa behøves desmeere, at han expresse melder saadant ey at være sit Forsæt (de quo jam scripsi num. 2), at ey fremmede s. 281skulle tænke, at i Danmark intet var skrevet siden A° 1723. in studio Theologico, luridico og Medico.

Udenpaa er med J. L. Holsteins Haand skrevet: Langebeks judicium over en Bog. — Betænkningen er dog ikke skreven med Langebeks egen Haand.

s. 281

5. Januar 1759.

[TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.]

P. M.

Ieg har talt med Haas ¹, som er den eneste, vi nu har, der kan stikke Landkarter. Han har længe øvet sig i den Homannske Officin ², og prætenderer derfor at gjøre det Slags Arbeid got, naar han faaer det betalt. Til Bekostningen paa mine 5. Karter over Dania Medii Ævii ³ har han gjort mig følgende ongefærlige og nøieste Overslag ⁴. — —

Derforuden staaer endnu tilbage Skriftet selv at lade trykke, med stort og godt Papir dertil, som og vil koste meget, i fald det skal komme net frem og gjøre nogen Anseelse. Hvortil ieg vel haaber, i fald ieg ingen anden Hielp dertil faaer, at skulle kunne blive understøttet ved subscription, endskiønt disse Tidens Tilstand, og de Curieuses lidet Antal, er ikke at gjøre stor Regning paa.

Det skulle ellers gjøre mig meget ondt, om et Monument af det allervigtigste Slags, som vi har eller kan vente opdaget i vor Danske Historie og Geographie, som Waldemari Ildi Jordebog med dertil indrettede Karter og mange oplysende Tillæg er, ikke skulde komme for Dagen i den tid, ieg selv kunde have Øie og Haand i med dets Udgivelse, i Betragtning af den megen Tidsspilde, Møie og Bekostning, s. 282det allerede har kostet, og af det Tab, som Publicum og Elskere af Fædernelandets Historie deraf vilde have, om det enten ikke udkom, eller aldeles skulde forkomme, eller og af andre i Fremtiden ved dets Udgivelse ikke blev behandlet med den behøvende Flid og Rigthighed ¹.

I. Langebek.

Khavn d. 15. Jan. 1759.

Vedlagt findes en varmt anbefalende Erklæring om Sagen, skreven med H. Hielmstiernes Haand.

s. 282

28. April 1759.

TIL CARL DEICHMAN.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raad!

Ieg har rigtig bekommet Herr Cancelli Raadens kiære Skrivelse af 9. huius, og saa vidt mueligt efterkommet den derudi givne Commission. Af det Slags Folk, som befatte sig med Bygninger, kiender ieg vel ikke mange, uden Professor Stanley ² og Fortlin ³, som begge egentligen ere Stenhuggere, og den sidste Thurahs anden Haand: Men som ieg frygtede ⁴, hos disse at finde Raadførsel i alle s. 283de optegnede Poster, gik ieg, efter Cancelli Raadens eget Anslag, hellere til Hovedet selv, nemlig General Majoren ¹, som er min Ven og Velynder, og bad, han vilde ved nogen af sine Underhavende besørge Sagen og selv legge sit gode Raad dertil. Han tog strax Papirene til sig, og lovede paa beste Maade at overlegge alting, og saa snart mueligt at give Raad og Dessein saavel til det ene som til det andet. Men han syntes, Tiden var noget knap tagen til at fuldføre Bygningen ², og at man længe siden burde haft dessein til alting. Forskiellen mellem Pulpitur og Gallerie syntes han ei ret at forstaae, ei heller forstaaer ieg det ret, med mindre det ene Slags skal være indelukte Stole. Cornichen syntes Generalen alt for massiv, og at den vilde tyngge alt for meget og svekke Bygningen mere end hele Hvælvingen. Enfin, ieg holder for, at Cancelli Raaden faaer skrive Herr Generalen selv videre derom, enten han da selv eller ved nogen anden svarer, saa haaber ieg, at Sagen vel falder ud til Fornøjelse. Ieg veed nok, den gode Mand, som ellers er ganske føielig og artig, har meget at bestille og mange ting i Hovedet, saa han kanskee kunde lade dette noget henligge, han maae derfor undertiden mindes, men med al Lemfeldighed. — —

Af Herr Cancelli Raaden er bleven Medlem i Videnskabernes Societet, dertil skulde ieg have Æren at gratulere, siden det dog er en liden distinction, omskiønt tillige en liden Byrde, naar man vil acquitere sig vel derfra. Hans Excellence vor høje Præses vilde vel have en liden Afhandling fra hver af Lemmerne om Aaret, men det har hidindtil ei skeet, og lader sig vel ei heller her efter gjøre. Best er det og, at saadant gaaer efter enhvers Leilighed; Den, der drives af Lyst og honneur, lader ikke gierne touren gaae sig forbi, og ieg for min Part er ikke af dem, der er for Hastverk og overilet Arbeid, hvormed publicum s. 284ellers undertiden alt for meget besværes. At Herr Cancelli Raaden kan være meget embarasseret med denne Post, vil ieg ikke formode, da Norge er i Stand til at fournere uendelig Materie til Afhandlinger og Observationer in Physicis, Oeconomicis, Bergverks Sager etc. Her behøves ingen Vidtløftighed; jo kortere piecer jo bedre. Min Afhandling er intet mindre end Modell til en Societetspiece; Men hvad skal en Historicus gjøre, som har stort Forraad for sig, og ikke gierne vil udelade enten det ene eller det andet.

Naar Herr Cancelli Raaden hører mere om vor nye Guldgrube, vil ieg udbede mig communication deraf. Af betydeligt Nyt veed ieg intet herfra at meddele. I mit eget Hus har ieg nylig haft den Hiertesorg at miste min eneste Dotter, som nu var nesten tre Aar gammel og voxede hver dag til vor store Fornøjelse. Ieg forbliver (osv.)

I. Langebek.

Kbavn d. 28. April 1759.

s. 284

2. Juni 1759.

TIL CARL DEICHMAN.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raad.

Omendskiønt det har varet noget længe med de forlangte Tegninger, saa er det dog skeet hastigere, end ieg i Førstningen havde formodet. Ieg havde allerede med forige Post kunnet sende dem, dersom ieg efter Hr. General Majorens brev havde faaet til rette tid, hvad ieg fra Hr. Pfütznar skulde have, som ieg dog ikke førend for et par dage siden bekom ¹. At vente paa Skibs-Leilighed, torde kanskee drage alt for langt ud, hvorfor ieg lader dem nu gaae med Posten, uanseet det bliver noget kostbart. Hvad s. 285Tegningerne vil koste, veed ieg endnu ikke, men vedkommende sagde at ville give mig Regning, som ieg skal sende, saasnart ieg faaer den. Gud give nu alt dette maatte blive til Behag og Nytte. Herr Pfütznar tilbød, ifald det behøvedes, at skikke nogen god og forstandig Tømmersvend op, som kunde forestaae Arbeidet. Han holdt ellers for, man havde giort meget bedre i at bygge Kirken heelt af Steen, eller i det mindste af Bindingsverk udvendig beklædt, for at spare paa saa meget kostbart Tømmer. Men Tømmeret er vel allerede tilstæde og kanskee Arbeidet begyndt. Klokkerne kan altid blive bestilte, saasnart Taarnets Beskaffenhed bliver resolveret, og man veed, hvor store de behøves. Ieg forbliver (osv.)

I. Langebek.

Kh. d. 2. Iunii 1759.

s. 285

16. September 1759.

TIL CARL DEICHMAN.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Herr Cancelli Raad.

Ieg bebreider mig selv min alt for store Seenhed i at skrive, og vilde frygte for at paadrage mig Herr Cancelli Raadens Fortrydelse derover, dersom ieg ikke stode paa Hans Godhed og var overbeviist om Hans oprigtige Tanke for mig. Det, som gjør mig ondt, er, at ieg saa slet skal skille mig fra den Stokholmske Commission; Siden min Commissionaire Ekholm først var falden i langvarig Sygdom og efter sin Opkomst var bleven Auctor og har indviklet sig i lærde disputer¹, har ieg ikke engang faaet Svar paa mine Breve, saa at ieg nu ikke mere vil vente noget fra ham, allerhelst Sommeren snart er forbi. Saa længe ieg endnu har haft Haab, har ieg ikke kunnet give nogen anden Commission, men nu ieg seer, der bliver intet af, s. 286nødes ieg til at bede, Hr. Cancelli Raaden vil betiene sig af anden Leilighed, enten over Frederikshald eller ved Monsr. Wesling, som har correspondence paa Stokholm. Det skal være mig meget kiært, om Hr. Cancelli Raaden enten selv vil unde Mr. Wesling sine commissioner, eller recommendere ham til andre brave Mænd der oppe, som behøve Commissionair i Khavn, han er en vakker ung Mand, af smuk Familie, og efter Anseelse vil blive activ og accurat i sine Ting.

Hr. Cancelli Raaden har vel læst i Aviserne, at den gode General Major de Thurah er død; han var i Arbeid med at have villet udgive den 3die Tome af Vitruvius Danice, som skulde indeholde en Beskrivelse over Siælland, hvoraf ieg nylig havde haft nogle Amter til Gienemlæsning. Efterat han havde faaet Hr. Cancelli Raadens Brev, skrev han mig til og begierede Hr. Cancelli Raadens Adresse, som ieg og gav ham, men ieg veed ikke, om han siden kom til at skrive noget Svar, eller han kanskee blev hindret af Sygdommen. Ieg takker hiertelig for de artige Efterretninger om vor Norske Guld-Mine, som ieg efterhaanden vil udbede mig continuation af. Ieg har vel hørt, at her skal være kommet Guld ned derfra, og at deraf skal være slagne Ducater, men endnu har ieg ingen af Delene seet; de beholde gjerne slige curiositeter hos sig ude ved Hoffet, kanskee man vel siden faaer nærmere Kundskab derom.

Men ikke mindre takker ieg, og min Kone føier sin skyldigste Taksigelse til min, for de skønne Mullebær, som Hr. Cancelli Raadens Godhed har regaleret vor liden Husholdning med. Om de i Aar ere rare deroppe, saa blive de hos os saa meget rarere, og som de ere saa ganske friske, har de saa delicat en Smag, som ieg neppe før har haft af den sort. Kan ieg igien i nogen ting være til tjeneste, skal det skee med den største Fornøielse. Noget af Betydenhed har ieg ikke at sende tilbage, med mindre Hr. Cancelli Raaden vil ansee hosfølgende lille piece, som min Tegnemester ved Archivet har udgivet¹.

s. 287Ieg haaber, Herr Cancelli Raaden engang i tilstundende Vinter har Societetet i god Erindring med et eller andet Stykke, hvad han selv finder behageligt. Vor Præsens vilde gjerne have det bragt dertil, at en Tome hvert Aar skulde udkomme, men ieg frygter, at det neppe kan skee hver andet Aar. Ingen er mere flittig hos os end Pro-Canceler Pontoppidan. Ieg mener, han bliver nu snart færdig med sine Origines Hafniæ. Vore Soraner ere og meget flittige og udgive adskillige Modens piecer af Esprit og den nye Gout, som nu og regierer her i Byen. Ieg bliver alene ved det gamle, hvoriblandt ieg regner dette, at ieg med største tilgivenhed altid vil forblive

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raads
tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kjøbenh. d. 16. Septemb. 1759.

s. 287

1. December 1759.

TIL CARL GUSTAV WARMHOLTZ¹.

Welbaarne Herr Hof Raad.

I stedet for en vidtløftig Epistel, som welb. Herr Hof Raadet havde Aarsag at vente fra mig, fremkommer alene nogle faa Rader, som skal berette, at ieg til sine tider rigtigt har bekommet Herr Hof Raadets gunstige og meget kiærkomne Skrivelser. Hvad ieg har at godtgjøre min alt for utilladelige Forsømelse med, har ieg kortelig foredraget i mit Brev til Herr Doct. Serenius. Noget seent fik ieg vide, at en vis Cavalier staaer færdig at reise til Stokholm, hvorfore ieg maae flye Vidtløftighed: Men at ieg dog ikke aldeles skal slaae min Forbindtlighed i Glemmebogen, lader ieg et par smaa piecer af vore Novis medfølge. Saasnart ieg kommer lidet til Roe efter visse Vidtløftigheder, ieg en tid lang haver haft, skal ieg sekert sende alt, hvad Hr. Hof s. 288Raadet mig har committeret. Ieg beklager alene, at ieg sielden hører nogen Reisende, og naar ieg faaer vide nogen Leilighed, er det næsten for seent taget. Tilmed vil de fleste, som reise over Land, ikke gjerne tage mod noget stort pacquet.

Næst at bede om min respects Anmelding hos Naadige Fruen og Frøken Dotter, har ieg Æren med den

sædvanlige Høiagtning stedse at henleve

Velbaarne Herr Hof Raadets
ydmygste Tiener
I. Langebek.

Kiøbenh. d. 1. Decbr. 1759.

Herr Hof Raadet tækkes ved tilfælde ikke forglemme sit gunstige Løfte, om at meddele mig Fortegning paa sine Svenske Dubletter.

s. 288

3. Februar 1760.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Høibaarne Herr Geheime Raad,
Greve og Ober Secreterer,
Naadige Herre.

I Henseende til at det Kongelige Geheime Archiv mig allernaadigst er fortroet, hvor de fornemste originale Acter, til den Kongl. Souverainitet henhørende, ligge forvarede, holder ieg det for min Pligt, hos Deres Høigrevelige Excellence underdanigst at forespørge mig, om det ikke skulde være mig allernaadigst tilladt, de samme ved Trykken at bekendtgjøre¹, tillige med hvis andet, som ieg enten selv maatte eie eller hos andre kunde faae meddeelt, denne lykkelige Forandring her i Rigerne vedkommende, hvorved den Kongelige Enevolds og Arve-Rets Historie, som i mange Skrifter hidindtil har været adspredet og med adskillig s. 289Urigtighed bebladet, kunde paa eet Sted have samlet og blive tilforladeligere oplyst. Skulde i Anledning af Souverainiteten i Aar blive holdet jubileum, var et saadant Skrift fornødent til at gjøre Festen mere høitidelig, men skeer det ikke, er der dog ingen Tvil paa, at jo dette Skrift usigeligen vil forøge og bestyrke den tropligtskyldige Glæde, som enhver Undersaat finder hos sig, ved at erindre en saa ønskelig og merkværdig Begivenhed og de lyksalige Virkninger, som det Kongelige Huus saavelsom disse Riger og Lande nu i et heelt Seculo deraf have prøvet, og fremdeles ved Guds Bistand til Verdens Ende ville fornemme. Efter Hundrede Aars Forløb, da hverken Børn eller Børnebørn af de da levende nu ere i Live, kan man saa meget friere udgive, hvad man kanskee ellers tog i Betragtning udi Mands Minde at lade komme for Lyset; Tilmed er formodeligen det meste længe siden Stykkeviis bleven bekendt.

Til at give dette Verk saa meget større Prydelse, holder ieg for, der burde stikkes i Kobber et smukt Portrait af Kong Friderik III. samt Souverainitets Medaillen, og endelig Arve-Hyldings Acten, hvoraf et Malerie findes paa Kunst Kameret. Ieg formoder, at Verket vil finde endeel Liebhave, og tør vente ved Subscription at faae Omkostningen nogenledes gotgiort, saa at ieg ikke skulde behøve at blive Hans Majestets Casse dermed besværlig. Men om Dronningens Portrait skulde tages med, saavelsom de fire Hoved Mænds, nemlig Hannibal Sehesteds, Christoffer Gabels, Biskop Svanes og Præsident Nansens, vilde kanskee Bekostningen blive mig for voxen.

Ieg indstiller til Deres Høigrevelige Excellence, om det behager Dem, derom at gjøre nogen allerunderdanigst Forestilling til Hans Kongelige Majestet, eller alene meddele mig Deres Excellences egen naadige Betænkning, som ieg, saa snart mueligt, maatte underdanigst udbede mig, eftersom Tiden snart løber bort, og der saavel til Kobberstikningen som til Verkets Forfatning behøves endeel Tid og Arbeid. Det vilde være saa meget sikrere for mig, om ieg [maatte] vorde allernaadigst befalet, hvilket helst maatte finde s. 290Bifald, at udgive enten en Historie om Souverainiteten, oplyst af Documenter, eller allene en Samling af Acter og Documenter, som oplyse Souverainitets Historien. I dessen Forventning ieg i dybeste Ydmyghed uafsladeligen forbliver

J. Langebeks Breve.

19

Deres Høigrevelige Excellences
Min naadige Herres
underdanigst tilgivne tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 3. Februar 1760.

Langebeks egenhændige Udkast til hans „Souverainitets-Historie“ findes i Kgl. Bibl., Gl. kgl. Saml. 906, Fol. med en Del tilhørende Papirer. (Dokumentsamling smst. 907 — 8 Fol.) Efter senere Afskrifter er denne Historie i den nyeste Tid udgiven af J. H. Bang.

s. 290

2. April 1760.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN ¹.

Min Høistærede Hr. Magister.

Førend Herr Magisteren forlader Stokholm, og førend ieg forlader min gamle Boepæl, som ieg nu hver dag er i Begreb med at flytte ud af, bør ieg dog fornøie Hannem med nogle Rader fra min Haand, som ieg er vis paa, Han s. 291 længe og med Længsel har ventet paa; ieg kender min Ven saa vel, og dømmet om Hannem af mig selv. Ieg bekiender, at det er alt for meget syndet imod Venskabs Pligt, at imodtage tvende Breve og lade en heel Vinter passere uden at give Giensvar. De Forandringer, som foregik her i Huset ved Lustitz Raad Klarups ¹ Endeligt, som indfaldt sidst afvigte 29. Decembris, nemlig med hans Midlers Administration for hans Død, og Stervboets Behandling samt Auctioner efter hans Død, har givet mig mere end nok at bestille. Naar ieg dertil legger, at ieg af Catharr og andre smaa Svagheder har tre Gange i denne Vinter maattet holde Sengen, foruden nogle nye paalagte Forretninger, og den Rørelse, ieg i henseende til mine egne Sager staaer i, at ieg har kiøbt mig en stor Gaard ², som ieg nu til Paaske flytter ind udi og i Sommer skal bygge paa, da kunde ieg have Undskyldninger nok at besmykke den Forsømmelse med, som ieg imod mine Venner har begaaet: Men ieg er forsikret paa, at de ibland dem, som ere raisonnables, endog uden min Undskyldning holde mig min Efterladenhed til gode. og ikke formindske deres Venskab eller den Godhed, de bære for mig.

Det er mig kiært, at Hr. Magisteren har faaet Indgang i Antiqu. Archivum og hos H. Exc. Grev Bonde, hvoraf ieg kunde spaae mig selv meget godt; Men siden Min Ven denne gang bliver saa kort tid i Stokholm, og tænker tilkommende Vinter sig længere der at opholde, vil ieg til samme tid spare at gjøre Hannem Besvær; Imidlertid tviler ieg ikke paa, at, om Han seer noget til Fordeel for mine Samlinger, Han jo, endog uden min Paamindelse, kommer mig ihu. I sær var der mange af de gamle Skaanske og Norske Love og andre Codices, som ieg under min egen Nærværelse ikke fik tid at examinere, ligeledes en stor Deel af de Skaanske Breve, som vi da ikke fik afskrevne. s. 292 Assessor Wesman ¹ har for nylig skrevet mig til; han giver os snart Haab om hans Skaanske Handlinger. Naar Hr. Magisteren seer Hr. Cancelli Raad Berch, beder ieg venligst hilse, og tillige forhøre, om han har faaet noget Exemplar af Tlnurahs Beskrifning om Bornholm, ellers har ieg et Exemplar til hans tjeneste med flere Sager, som ieg ved først forekommende Leilighed skal sende Ham. Et Exemplar af Wormii Epistler skal gjerne følge til Hr. Doctor Celsius ². Og dersom min Ven kan vide at employere flere exemplarer af samme Epistolis eller af det Danske Magazin til Republiques Fordeel, skal de uden Betaling gjerne fremsendes.

19*

Salig Hagelberg ³ havde lovet, ieg troer med egen Haand, at give mig en accurat Afskrift af Diario Fratrum Minor. Wisbyens. Kanske det torde findes blandt hans Papirer enten hos hans Hr. Broder eller andre hans Venner. Ieg tabte ret en god Ven ved den Mands Død. Herr Botin har ieg allerede, af hans Skrifter, fattet stor Agtning for, og holder ham for at være en ret god Skribent, naar han alene vilde citere Autoritæt for sig ⁴. Hr. Lønbom vilde ieg usigelig gjerne tiene, naar ieg alene kunde komme efter, s. 293 hvor de Papirer have skiulet sig, som han søger efter ¹: Men saadanne nye ting giemmes ofte som Mysteria. De trykte Norske Love, med flere Bøger, som Hr. Magisteren skriver om, skal ieg ved nogen Leilighed i Sommer opsende. Men ieg maae bede, at Min Ven vil paamine mig derom, ellers glemmer ieg det let, siden ieg har mange ting i Hovedet. Ieg erindrer nu, at ieg i fior gjorde min kiære Hr. Magister et lille Tilbud i Penge Sager; Skulde Han behøve noget denne gang i Stokholm, skal ieg strax gjøre Anstalt, hvis ikke, skal Han have dette og mere til gode, naar Gud vil. Han kommer der igien, eller til hvad Tid Han selv finder for godt.

Det skulde meget fornøje mig, om Herr Magisteren maa reussere i sin Ansøgning om at faae Adgang til alle Rigets Archiver. Dersom Hr. Magisteren af Hændelse seer Herr Faggot ², beder ieg melde min Hilsning og takke for den tjenstfærdighed, han lod see mod min Landsmand Professor Kofod ³, men ieg vilde tillige begiere af ham, om han ikke kunde forskaffe mig et special Kart over Estland, som ligger mig Magt paa til Oplysning om de gamle Steders Navne bag i K. Waldemars Jordebog, eller kanske nogen anden der oppe kunde have saadant et Kart, fra den tid de provinser vare Svenske. Min Hustru og min lille Søn leve Gud skee Lov vel og hilse flittigen, og ieg med sædvanlig Tilgivenhed stedse forbliver

Tuus totus
I. Langebek.

Khavn d. 2. April 1760.

s. 294

14. Maj 1760.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Høistærede Herr Magister.

De tvende sidste Hr. Magisterens Breve har ieg rigtigt erholdet. Det første gjorde mig i adskillige Henseender noget opmærksom, men da ieg læste det sidste og fornam, at mit forige Brev var faldet i de rette Hænder, blev ieg vel tilfreds. Det skulde usigeligen glæde mig, om min Ven kunde obtinere det, Han nu søger; men ieg frygter meget, naar der er saa mange andre vigtige Competenter. Imidlertid har ieg efterkommet Min K. Vens Begiering og min egen Skyldighed, at ieg har skrevet de 2de Herrer til, og recommenderet Sagen paa det beste, bedende, Min Ven selv leverer Brevene. Herr Magisteren kan ikke troe, hvor ondt det gjør mig, at det Venskab, som er imellem os, skal være Hannem en Anstøds Steen hos en og anden af Hans Landsmænd. Man skulde neppe troe, at fornuftige Folk og de, som har Erfarenhed i den polerede og lærde Verden, skulde eje saa nedrige Sentimens. Hos os gjør man sig ingen Betænkning at befordre dem, som har forskaffet sig Fremmedes Venskab og particuliere Bekantskab, naar de alene har derved evertueret sig og gjort sig værdige til det, de søge om.

De Øselske Volumina, som Hr. Magisteren skriver om, naar de indeholdte lutter gamle Sager af Medio ævo, skulde ieg vel blive Liebhaber til, men, siden Indholdet er formodelig nyere Ting og vel ikke meget ældere end af forige Seculo, derhos det meste kanskee Svenske Historien og lidet eller intet Danske Historien vedkommende, tør ieg ikke engang gjøre Bud derpaa, helst Prisen tykkes mig noget høi sat, og ieg desuden formedelst min Gaards Kjøb og reparation har i dette Aar saa mange Udgifter, at ieg ikke kan spendere meget paa min curiositet, med mindre det var af stor Ælde og Vigtighed og for mine Samlinger aldeles umisteligt. — —

s. 295 Major Scherrvin¹, som nu er her i Staden, hilser flittig: Ieg veed ei, om ieg forhen har skrevet, at han i forige Høst har gjort et godt Partie i Fyen og faaet en ung Frøken, som har en skøn Herregaard, kaldet Søbo. Etats Raad Hielmstjerne har i denne tid været saa syg, at man ikke har troet ham til Livet, men nu kommer han sig igien. Just. R. Klevenfeld var hos mig i Aftes, han er heelt forlegen, fordi han til Mikkelsdag skal flytte af sit gamle qvarteer. Etats R. Luxdorf, Mag. Dass og andre Bekiendtere leve ved det gamle. Ieg selv, min Hustru og liden Søn befinde os for nærværende tid ganske vel, uden at vi en tid lang have haft en Hob Uro ved vores Flytning, og ikke mindre vil faae ved vores forehavende Bygning: Men alt dette er intet imod den Fornøjelse, vi nu have efter saa mange forhen udstandne Fortredeligheder, og at vi har et smukt og godt Sted at boe paa, hvor ieg kan vente med Guds Hielp at blive boende min Livstid, og min Kone efter mig, om hun saa behager.

Forekommer Hr. Magisteren nogen af mine forige Bekiendtere, beder ieg anmelde hos dennem min tjenstlige Hilsen, deribland Hr. Cancelli Raad Stiernman² ingenlunde maa forglemmes. Dersom Min Herre ved et Tilfælde meddeler mig nogle Nova litteraria fra sit Fæderneland, vil Han efter Sædvane ikke lidet fornøie mig. Ieg faaer vel at vide, naar Hr. Magisteren forlader Stokholm, naar Han til Norkøping ankommer, og hvad Udfald Hans Ansøgning har faaet. Næst min Hustrues Hilsning forbliver ieg med den gamle Tilgivenhed

Min høistærede Hr. Magister,
Hans tienstskyldigste oprigtige tiener
I. Langebek.

Khavn d. 14. Maji 1760.

s. 296

21. Juli 1760.

[TIL JOHAN SALOMON DU WAHL.]

Efter Hans Kongl. Maists. allernaadigste Befaling er mig i dag af Hr. Kunstkammer Forvalter Durval¹ udleveret af det Kongl. Kunstkammer det Stykke, som forestiller den Kongl. Souverainitets Hyldings-Act, hvilket ieg, saa snart det til Hans Kongl. Maists. Tieneste er brugt, gandske uskadt skal tilbagelevere.

Kiøbenhavn d. 21. Julii 1760.

I. Langebek.

Beviset er ved Stykkets Tilbagelevering kasseret (revet halvt over) og tilbageleveret Langebek.

s. 296

31. Oktober 1760.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Høistærede Herr Magister.

Tør ieg nu vel svare paa min Vens mange og kiære Breve? Hvormed skal ieg retfærdiggjøre min Forsømelse?

Medlidenhed og Taalemod maae Hr. Magisteren have med mig, der ligesom er kommen under en anden Himmel, siden ieg er kommen under eget Tag at boe. Men, uanseet ieg nu er flyttet til min sidste Ro i denne Verden, saa har ieg dog derudi hidtil levet i idel Uro, og været landflygtig i mine egne Rum, uden Bøger, uden skriftlig og mundtlig Omgang med Venner, og uden Selskab af andre end Murmestere, Tømermænd, Glarmestere, Snedkere, Smede, Malere, Forgyldere, Gipsere, Tapetmagere, Blekenslagere, Kobersmede, Blytækkere, Stenhuggere, Vandkikere, Broleggere etc. etc. Bliv ikke bange, min kiære Ven, for dette vidtløftige Selskab, ieg er kommen udi; thi de ere ikke saa s. 297farlige som Husarer, Pandurer, Cosaker, Calmuker og deslige Utøi, som andre desværre i disse tider drages med, og al min Uro sigter aleneste til min store Ro og Fornøjelse. Ieg er ogsaa nu med Pungens Opladelse bleven de fleste Handverkere qvit, men med Snedkerne er det først kommet saa vidt, at de har begyndt at opsette Reoler til mit Bibliotek, hvortil ieg har udvalgt den største Sal i min Gaard, som er paa 5 grundmurede Fag i anden Etage, og et Kamer ved Siden. Kunde ieg nu til Aarets Udgang see Enden paa denne Tummel, og igien komme i nogen Slags Orden, vilde ieg holde mig lykkelig. Men, omendskiønt ieg den ganske Sommer har haft min fuldkomne Del i disse mine egne Hus-Sager saavel som de i Sl. Klarups Stervboe forfaldne Forretninger, har ieg dog ikke kunnet undgaae at paatage mig et Arbeid, som skal for Publici Øien. Det er Hr. Magisteren bekiendt, at det nu er 100. Aar, siden vore Konger erholdte den lykkelige Arve- og Enevolds- Regering, og at Undersaaterne i alle Hans Majestets Riger og Lande derfor nyeligen har med største Glæde holdet Jubileum i tre Dage, nemlig d. 16. 17. 18. Octobris. For da, i Anledning deraf, at underrette og fornøie Publicum med en tilforladelig Historie om den Kongl. Souverainitet, bilagt med alle de Actis, som haves i Archiverne, er dette Arbeid faldet paa min Lod, som burde været færdigt til vor Jubelfest, men neppe bliver det før langt ud paa Vinteren. Naar ieg endnu legger dette til, at Helbreden i Sommer af Trekvind og andre smaa Tilfælde undertiden ikke haver været med det beste, finder min Ven Aarsager nok til at undskylde min Efterladdenhed. Ja ieg er vis paa, om ieg end var mere forsømelig og frembragte lidet eller intet til Undskyldning, Han dog ikke aflader at være forsikret om min gode Affection for Ham; thi saadant er ieg imod Hannem sindet. Ingen Tidende af Sverige har kunnet være mig kiærere end den om Hr. Magisterens i Stokholm erholdte liden Tieneste ¹, hvorom ogsaa Hr. Cancelli R. Berch s. 298har haft den Godhed at tilskrive mig. Ieg er nu i Begreb med at svare Hr. Cancelli Raadet og takke hannem for den manhaftige reflexion, han gjorde paa min ringe recommendation. De Bøger, som ieg har lovet denne gode Herre, ligge endnu alle hos mig og vente paa Leilighed. Folk, som reise over Land, vil ikke lade sig bebyrde med store Pakker, og ieg har den hele Sommer forsømt at være om Skibs Leilighed. De sidste Blade af Hr. Magisterens beskrivelse om Norkøping har ieg læst med samme Fornøjelse som de foregaaende, og vilde ønske, at vi havde om alle Byer i Norden saa meget og saa godt. Ikke mindre har min Vens Tanker om Runerne mig fornøiet, om hvilke ieg maae sige, at de i mange Maader komme overeens med mine: Men at give Hannem de Underretninger, Han i den Materie har forlanget, da maae ieg rent ud bekiende, at mine Concepter, saa vel som mine Bøger og Papirer, har dertil i langsommelig tid været alt for vidt adspredte. Faaer ieg bedre Leilighed, naar Hr. Magisteren igien kommer til Stokholm, skal ieg nærmere derom søge at ytre mig. Imidlertid har ieg ikke villet forsøme at skrive disse Sider, nu ieg havde det gode Indfald, paa det min Ven kan være vis paa, at ieg endnu er i Live og af den gamle Beskaffenhed. Ieg takker meget for de artige Efterretninger af Inscriptioner, Vaabener og Documenter, som Hr. Magisteren paa sine Reiser der i Landet har observeret og i sine Breve behaget at meddele mig. Ieg beder venligen om Continuation af deslige Nov.-antiquis, men især, at min Ven ikke glemmer mig, naar nogen Diplomata til min Samlings Formerelse forekommer, ligeledes med et rigtigt Kart over Estland. Min Hustru lever vel og helser flittigen, min liden Søn begynder at gaae og tale, og voxer til vor store Fornøjelse. Ieg erindrer ei, om ieg før har skrevet, at Major Scherwin deserterede af den militaire ind i den civile Stand, og er nu Etats Raad. Han boer paa sin Herregaard i Fyen, og maae nødvendig fordybe sig i Studeringer, siden han intet andet har at bestille. Klevenfeld er for nogen tid siden bleven Etats Raad. Han og s. 299andre Bekiendte her paa Stedet have glædet sig over Hr. Magisterens employ. Ieg faaer vel vide, naar Hr. Magisteren til Stokholm ankommer. Næst min Helsen til kiære Forældre, Sydskende, Farbroder og andre Bekiendte i Norkøping, forbliver ieg, under al Velstands Forønskning, med en oprigtig Tilgivenhed

Min Høistærede Hr. Magisters
stedse forbundne Ven og tiener
I. Langebek.

Khavn d. 31. Octobr. 1760.

Magister Dass har længe siden giennemlæst Hr. Magisterens Piece om Runerne, fundet sit fulde Nøje derudi, og beder helse og takke for Tilladelsen at maatte læse den. — — Ieg sender et lidet Stykke af vore Jubel-Skrifter, hvis Auctor er Pro-Canceller Pontoppidan ¹. Herrerne see heraf, at Danske Friheden er ikke mindre fuldkomen end den, de Svenske tro sig til at have.

Dersom Hr. Mangaard ², som dette bringer, et vakert ungt Menneske her af Staden, melder sig, da gjør Hr. Magisteren mig en Tienest, om Han forskaffer hannem Tilgang til at faae see Norköpings Merkværdigheder, i sær in historia naturali.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Høistærede Hr. Magister.

Herr Magisteren maae forlade mig, at ieg giver Hannem den gamle Titel, indtil Han lader mig vide, hvad ieg herefter faae kalde Hannem, Secreterer, Cancellist, eller s. 300 hvorledes Han der paa Stedet bliver tituleret ¹. Ieg glæder mig, at min Ven er kommen til Stokholm, som Hans kiære Brev af 2. huius lærer mig, og vil af det oprigtigste Hierte ønske, at en lykkelig Begyndelse saa vel i Æmbedet som i et nyt Aar maa drage megen Fornøielse, god Helbred og bestandig Velgang efter sig. Ieg skulde vel ikke tvile paa, at Herr Magisteren jo nu har bekommet et Brev, som ieg for et Par Maaneder siden skrev med Monsieur Mangaard her af Staden. Han havde tillige Brev til Hr. Cancelli Raad Berch samt nogle Medailler fra Hr. Etats Raad Hielmstjerne. Af samme Brev har Hr. Magisteren fornummet, at ingen anden Aarsag har været til min Skrivnings Forsømmelse, end bestandig Uro, Flytning og Byggerie, som har holdet mig varm fra Aarets Begyndelse lige til dets Ende. Og med alt dette er ieg endnu ikke kommen videre, end ieg nu først skal til at sette mine Bøger, Manuscripter og Papirerne i Orden. Men Gud skee Lov, at ieg og nu er vel og mageligt boende, og vilde vel ønske, at om min Ven til Sommer kom ned til Skaane for at hente sine Sager, Han da vilde see over til mig og være Vidne dertil — — ².

Herr Magisteren har i alle sine sidste Breve giort mig Haab om adskillige vakre Stykker til mine Samlingers Formering, hvorfor ieg bliver stedse forbunden, og vil vente ved Leilighed at see noget deraf. Men af det altsamen har intet s. 301 mere glædet mig, end det sidst omskrevne fragmento membraneo, som er af lige Art med Wald. II. Jordebog. Ieg længes meget efter at faae en accurat Copie af den hele Codice, om mueligt med min Vens egen Haand skrevet, og om nogen abbreviatur eller Navn skulde være utydelig, da at male Figuren efter. Hr. Magisteren kiender best derudi mit Sind, og kunde end saa meget mere fornøie mig, om Han med Posten vilde sende mig et Blad efter det andet, ligesom det blev færdigt til, da ieg med største plaisir betaler ei alene Postpengene, men skal endog rundelig legge Skrive-Løn dertil ¹. Ieg paaminder mig, at ieg længe siden har giort min Ven noget lidet Tilbud efter min Evne: Men Modestien har forhindret Ham fra at betiene sig deraf. Beder derfor, om Herr Magisteren, til sin Istandsættelse i Stokholm eller til Bøger, behøver nogen liden Summa, Han da uden Undseelse vil fordre hos mig 500 Dlr. Koper eller noget mere. For Venskab og god Assistance er ieg Min kiære Herre meget mere skyldig, men det skal vel finde sig, om Gud vil, vi skal leve noget sammen.

Ved det ieg nu setter mine Bøger op, seer ieg, at mig i min Svenske Samling endnu fattes endeel betydelige Bøger, vil derfor give Hr. Magisteren i Commission, at Han enten paa auction eller ved andet Tilfælde vilde forskaffe mig, for taalelig Priis, (1) Dalbergs Svecia antiqua &c. Exemplaret maa være complet, thi ieg har merket, at alle Exemplarer deraf ere ikke lige fuldkomne. (2) Carl XII. Hist. af Norberg. (3) Rudbeks Atlantica, NB. med Karterne, og 3de Tomer trykte; Hr. Magisterens Formand ved Archivum havde et complet Exemplar af Rudb. Atl., da ieg var i Stokholm, med den 4de Tome skreven, som s. 302 han tilbød mig for 350 Dlr. K. M. Ieg holdte den gang Prisen for høi, men kanskee ieg nu gav saa meget, om ieg kunde faa saa fuldkommen et Exemplar. (4) De latinske Editioner af Leges Upland. og Leges Westrogothicæ, som skal være rare. (5) Olafs Saga med Reenhjelm's Noter. — —

Ieg har seet af en lærd Tidning, at Hr. Ekholm ¹ giver Historiske Samlinger ud; disse maatte ieg og gjerne have, ønskede ogsaa at vide, hvor meget af Assessor Wessmans Skaanske Handlinger er udkommet ², ligesaaaf Bergii Samlinger ³, hvoraf ieg har de fire første Stykker. Min Hustru og Søn hilser venligen, og ieg med den gamle Tilgivenhed fremlever

Herr Magisterens
oprigtige Ven og tiener
I. Langebek.

Khavn d. 31. Decemb. 1760.

Hr. Magisteren glemmer mig ikke hos Mr. Faggot, om noget godt Kart var at faae over Estland, ligesaa over Rügen, som begge meget kunde tiene mig til Oplysning i den gamle Historie og Geographie. Hvis ikke, ønskede ieg at faae nogen enten gammel eller ny Matrikel over disse Landskaber, som nødvendig maatte findes enten i Gammer Collegio eller andensteds i Stokholm. Men naar man forlanger saadant noget, tiltænker vedkommende, man har andre intentioner dermed, og derfor kommer man aldrig nogen Vei med hvad man arbejder paa. — —

s. 303

3. Januar 1761.
TIL PETER FREDERIK SUHM.

Højædle og Velbaarne,

Høistærede Herr Etats Raad.

Ieg har nu paa et Aars Tid og mere været saa aldeles hentagen i verdslige Sysler, Flytning, Byggerie, Stervboes- Forretninger, at, hvad ieg ikke før har været efterladen, da har ieg i sidst afvigte Aar været ganske glemsom i Henseende til mine gamle og beste Venner. Ieg har stolet paa deres gode Tanker om mig, og ladet mig være nok, at ieg ved andre kunde spørre noget fra dem, og de fra mig. Men det var alt for vidt at misbruge deres Godhed, om ieg, efter saa lang Forsømmelse, blev endnu længere eller aldeles ude med min Skrivelse. Derfor ieg ved Begyndelsen af dette ny Aar, da ieg igjen begynder at komme i Rolighed, indstiller mig allerførst hos Hr. Etats Raaden, som utvilagtigen er en af mine oprigtigste Venner og Velyndere, for at udbede mig, til en Fornøielse af den gamle Brevvexling, fra Hans egen Haand en fuldkommen Underretning om hans nu værende Tilstand og forehavende lærde Arbeid. Med største Glæde har ieg fornummet, at Hr. Etats Raaden er fuldkommen frisk igjen efter en farlig Sygdom, og vil af Hiertet ønske, at den gode Gud vil opholde Hannem i dette og flere Aar indtil en høi Alder, som for mange Aarsager saa i sær til Ære og Nytte for Fædernelandet. Høsten er stor, Arbeiderne ere vel mange, men faa gode. Ingen saa flittige og tillige saa gode, som tvende Mænd i Trondhiem. Med hvad Fornøielse og Underviisning for mig selv ieg har læst Herrernes efterhaanden nedsendte piecer, og med hvad Længsel ieg venter paa de lovede, derom kan ingen bedre vidne end ieg selv, som vel kan skiønne lidet om slige Sager, endskiønt ieg selv ikke gjør ret meget derved. Dersom ikke de mange Hus-Fornødenheder og undertiden en vaklende Helbred havde i s. 304forige Aar hindret mig, da havde ieg vel udrettet noget mere ved Studeringer, end ieg har. Hvad der i dette Aar bliver af, vil Tiden lære. Imidlertid merker ieg alt, at Alderen, som dog er ikkun 51. Aar, begynder at føre flere Skrøbeligheder med sig. Magister Dass har vel berettet, at ieg længe har maattet arbeide paa en Historisk Efterretning om Souverainiteten. Samme er endnu ikke færdig, saa at, om Etats Raaden veed derom nogle anecdoter at meddele mig, komme de mig endnu vel tilpas. Formodeligen har Han i udenlandske Skrifter paaagtet lærde Mænds enten rigtige eller urigtige reflexioner over denne vigtige Omvexling. Ellers er ieg i fuld Drift med mine Landkarter over Dania Medii ævi at lade stikke, som skal føies til Wald. II. Jordebog, hvoraf det første er saa got som færdigt. Ieg ønskede, vi havde Etats Raaden her nede hos os, da her ere mange Ting, ieg kunde behøve Hans daglige Hielp og Raadførsel udi. I indlagte Brev, som ieg beder maae leveres, har ieg begiært af Rector Schønning, han vilde lade mig vide, hvad han forstaaer ved det Sted Sciringesheal i Otheri Periplo, det samme ieg ogsaa vil bede Hr. Etats Raaden om. Ieg er falden paa en Tanke derom, som ieg har betroet Mag. Dass, indtil ieg faaer høre Herrernes Betænkning, da det vilde fornøie mig, om Deres Mening vilde stemme ind med min. Ligeledes vilde ieg vide, hvad Sted man skulde forstaae ved Otlieri Truso; thi ieg kan ei vel troe, at det er Trosa i Sverige. Endvidere de Stæder hos Choros, som nævnes i Anscharii Vita, om de skulde have ligget i nu værende Curland. Men Ulykken er, vi har saa faa gamle og autentique Skrifter om de Lande i Austurveg. Fra Magister Brocman, som reiste med mig, og som nu ved min recommendation er bleven employeret ved Antiquitets-Archivum i Stokholm, har ieg nylig haft Brev, hvori han glæder mig med en ny decouvert, han har gjort, nemlig han har fundet et Fragmentum membran. af lige beskaffenhed med K. Wald. II. Jordebog, hvori opregnes, hvor mange Plove i hvert Herred, samt Høvdingerne i hvert Sysel, hvorefter følger en Krønike fra 1074. til s. 3051219. og Kongernes Navne til Eric Christophersøn &c. Ieg længes meget efter en god Udskrift deraf. I forige Sommer skikkede ieg Roskilde Stifts gamle Jordebog op igjen, som ieg havde haft til Laans fra Biblioteket i Upsala. Min Kone og ieg formelde vor Respect til Fru Etats Raadinden, hvornæst, med igientagen Velgangs Tilønskning, ieg har den Ære med uafladelig Høiagtelse at fremleve

Høiædle og Velbaarne Hr. Etats Raads
tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 3. Ian. 1761.

s. 305

14. Februar 1761.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Høistærede Hr. Secreterer.

— — Hr. Secretereren kan aldrig troe, hvor meget Han har fornøiet mig med det sidst tilsendte, og Gud give Han kunde opdage mig flere saadane Stumper. Ieg maatte gierne spørge, om dette fragment i Skrift, Pergament og Format ligner Waldemari II. Jordebog, thi da har det maaskee hørt dertil, førend den i senere tider er bleven ombunden, dernæst om det findes i archivo antiqvit. eller hos nogen privatum. Nogle smaa dubia har ieg derudi, som ieg en anden gang skal skrive om. Tegningen af den ene Side er ganske vel gjort, og skulde ieg vel ønske mig en ligesaadan Afridsning af de andre paginis, dersom det kunde havees for betaling og uden alt for stor incommoditet: Men ieg vil ingenlunde, at min Ven selv skal spille nogen tid derpaa.

Hr. Secretereren har efterhaanden i sine Breve gjort mig saa mange og vigtige Quæstioner, som ieg aldrig til nøje kan besvare. Han erindrer vel fra fordom, hvor liden credit ieg har haft for Runernes høie Alder og deres

Brug for Christendomen, og ieg frygter, at ieg selv er skyld udi,

J. Langebeks Brevc.

20

s. 306at min Herre er bleven saa stor Kætter, som han nu er¹. — — Det er en stor Fortred for mig, at ieg efter min Flytning endnu ikke har faaet mine Bøger og Papirer i Orden, saa ieg med Møje skal opsøge, hvad ieg skal bruge. — — Om Runemesteren Thordo er mig intet videre bekiendt, end hvad Hr. Secretereren selv veed af Torfæo og Wormio. Ieg maa sige, at ieg aldrig har haft tid endnu, uden løseligen, at tractere den Kundskab om Runerne, saa der er alt for meget i den Materie, ieg kunde lære, om ieg vilde tage tid dertil fra en anden vigtigere og vissere ting. Dog var det mig helt fornødent, men ieg gider neppe været derover, saa længe man skal hielpe sig frem med Gætninger og bryde sig med de urigtige Læsninger, som de fleste hidtil udgivne Runestene laborere af. Kunde ieg examinere Originalerne selv paa den Maade, som vi gjorde ved den Steen paa Øland, var det en anden Sag. Beder derfor ogsaa, at min Ven ikke gaaer for langt med Gætning, med mindre Han selv har seet og læst Stenens Skrift.— — Hvad Rune-Mynter angaaer, da veed ieg ikke nogen hos os, som ieg kunde vente nogen Oplysning af i denne Artikel. De eneste, som med nogen Flid og Agtsomhed studere vore Oldsager, ere Etats Raad Suhm og Rector Schøning i Trundhiem, og i visse Stykker Etats Raad Luxdorf, de øvrige holde sig mest ved de nyere tider og Smagens Studeringer: Men det er mig noget hinderligt, at de tvende først nævnede Herrer ere saa langt borte, og ved correspondance bar det ei den rette Art. — — Ieg beder om at være i Erindring med den gamle Chronologie ab an. 1080. ad 1219. Skulde Hr. Secr. faae god Leilighed at gjøre sig Archivi Sager nøie bekiendte, da glem ikke at finde os Bosisø Klosters gamle Breve, som ieg vist troer maa være der, endskiønt det, da ieg var i Stokholm, af Wesman blev negtet. Min Hustru og liden Søn hilse meget s. 307flittigen, ligesaa Etats Raad Klevenfeld, som glæder sig over min Herres avancement, og leg med en aldeles uforanderlig Tilgivenhed forbliver

Min Høistærede Hr. Secreterers
oprigtige tiener
I. Langebek.

Khavn d. 14. Februar. 1761.

s. 307

(Februar 1761).

TIL PETER FREDERIK SUHM¹.

Høiædle og Velbaarne,
Høistærede Hr. Etats Raad.

At ieg saa hastigen igien skriver, skeer fornemligen for at tilkiendegive min Fornøielse over Hr. Etats Raadens sidste kiære Brev af 31. Ianuarii. Ieg er meget forbunden for de anviste loca om Souverainiteten, hvoraf endeel let havde undsluppet mig, i det ieg ikke har læst mange af de nyere Tydske Stats-Skrifter. Ieg vil ikke umage min Herre med at udskrive mig noget af disse Skribenter, eftersom ieg vel her faaer dem alle til Laans. Hvad Sciringesheal angaaer, da har det været mig overmaade kiært, at Hr. Etats Raaden saavel som Rector Schøning² aldeles har troffet min Mening, som Mag. Dass kan vidne, hos hvilken ieg imidlertid havde nedlagt den in deposito. Stedet kan umuligen andet være end Kongelle og ligger der ganske vist i Ordet en vrang Læsning eller Skrive-Feil i stedet for Cyningesheale eller, som det i vore gamle Skrifter heder, Kuningahalla ☉: Aula Regum. Saasnat mig noget, enten Navn eller andet, i gamle Skrifter, enten trykte eller skrevne, s. 308som ikke ere originale eller autographa, forekommer, som ieg ikke let kan forstaae, fatter ieg strax Mistanke, at der er nogen falska lectio under, og derfor forsøger det paa alle Kanter, til ieg finder det rette. Saaledes gik det mig med Sciringesheale, efterat det Scyrer og Scoringia længe havde brudt mig. Da ieg tog Otheri Sø-Reise for mig og nøie overveiede hans Beretning, kunde det ikke andet end vise Vei til det rette Sted. Men man maae for alting studere i den Angel-Saxiske Text, og sette den latinske Oversættelse tilside, som i mange Maader er urigtig og mangelhaftig. Otheri første Beretning gav mig den første Anledning til at søge Stedet i Norge, nemlig at han selv boede nordest i Landet, og sydverd eller synden paa det samme Land var Havnen Sciringesheale. Nu veed man, at de gamle altid har regnet Norges Strekning mellem Syd og Nord fra Gotelven til Finmarken. Da ieg derefter examinerede touren selv, traf det særdeles lykkelig ind. Hans Iraland, som ieg ikke vilde antage for Iylland, meget mindre for Island, stod mig vel noget i Veien, men ieg overvandt den Vanskelighed, da ieg resolverede at tage Ordet efter Bogstaven og tog til Hielp det Begreb, som de gamle har gjort sig om visse Landes Lægde imod hinanden, hvilket og Schøning meget vel har observeret. Hans Gotland vilde ieg ikke vel have taget for Jylland, men ieg blev nødt dertil, og er nu glad ved, at ieg af begge mine kiære Herrer er videre overtalt til at troe det. Det er ingen Tvil paa, at jo det punctum i Texten skal staae efter Northvæge, og ieg undrer, at hverken Spelman¹ eller Bussæus² har kunnet see det: Men de har gjort sig religion af at forandre noget, ei betænkende, at puncta i gamle Skrifter ikke betyde meget; thi ofte ere de alt for mange. ofte alt for faa, og oftest staae de paa de

urette Steder: Othrus har paa hele sin Reise ikke vovet sig paa Dybet, s. 309 men overalt fulgt Landkanten paa det nærmeste. Ligesaa har han fra Kongelle til Hedeby først forfulgt Hallands Siden, dernæst igienem Sundet Skaanske Siden til Falsterbo Rif, derfra skudt over til Møen, kanskee ind igienem Grønsund, saa at han har faaet Falster, Laaland, Femern paa venstre Haand. Denne vor fælles Opdagelse er altsaa et stort Bevis for Kongelles Ælde, som vel fra ældgamle tider har været en Samlings-Plads for de Nordiske Konger, men tillige, som ieg troer, en Art af Kiøbsted, eftersom det nævnes som en bekiendt Havn synden paa Norge, hvor formodentlig i sær Kiøbmænd har søgt til og drevet Handel med de 3 Nordiske Nationer paa eet bret. Efter Others Beskrivning, skulde man snart troe, at Bleking den tid har hørt til Sverige. — —

20*

Ieg seer af een af Hr. Etats Raadens piecer, at Han holder for, at Runerne har været i brug i disse Lande før Ghristendommen; ieg ønskede at vide, om Han har noget grundigt Skiel dertil. Af Bogstavernes Figurer, og af de Monumenter, vi have, kan ieg ikke vel troe det. Klevenfeld har i gaar tilsendt mig nogle nys bekomne ældgamle Mynter at dechifrere, deribland adskillige med Runeskrift. Neppe kan ieg troe, med Kedero¹, Spelman, Gibson og andre, at Engel- og Ir-lænderne har faaet Runer fra os, men snarere med Gram, at vi har faaet Runer fra dem eller andre Fremmede. Iblandt bemeldte Klevenfelds Mynter ere mange med Knut Rex. — — Ieg har i dag haft Brev fra Helmstedt, og deri faaet Løfte paa et original Dansk Diploma af 1232. som er et Privil., for Staden Soest eller Susatum, hvilket Hof Rath Hæberlin ejer. Fra Secreterer Brocman i Stokholm, som var min Reise-Compagnon, har ieg nu faaet Afskrift af det sidst omskrevne Fragment, som er af samme Alder og Art som Wald. 2di Jordebog. Derudi nævnes Episcopus Omerus² — — og mangfoldige flere Proceres i Provincerne, hvoraf ieg nogle af andre Skrifter s. 310 kan documentere, men de fleste endnu ingen andensteds fundet. Om Siælland opregnes, hvor mange aratra der vare i hvert Herred. Der nævnes iblandt Kiøbstederne Hoghakiøping, som er vel den Stad, som Hvitfeld nævner, hvis Indbyggere flyttede til Roskilde. Ieg vilde gjerne vide samme Stads rigtige Lægde, som maa søges et Stykke vei fra Isefiorden. Ieg plager Etats Raaden med alt for meget gamelt Snak, og maa derfor afbryde. Min Hilsen beder jeg melde til Rector Schøning, med tak for hans brev, som ieg i gaar bekom og med første skal besvare. Hans piece¹ blev begyndt at læses i Mandags i Societetet, og fand megen approbation. Fra Etats Raad Hielmstjerne har ieg faaet Hr. Etats Raadens sidst nedsendte piece om XI. Seculi Handel², og læser den med største Fornøielse og Nytte. Min Kone saavelsom ieg formelde vores respect til Fru Etats Raadinden, og ieg med sædvanlig Høiagtelse har Æren at forblive

Min Høistærede Hr. Etats Raads
tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

P. S. Mag. Dass beder ydmygst, Hr. Etats R. vilde lade forhøre hos Kiøbmand Wentzell eller Fogden Bogardt (om han er i Byen), om Hr. Hersleb³ paa Fosness ei ved dem har gjort Anstalt til Penge for hans Søn i Khavn, som nu er i stor Pengetrang, og hvis saa er, at da Pengene strax maa remitteres. Hvad tykkes min Herre om det Partie, som nyelig er declareret mellem Jomfru Biørn, som eier over 120 tusinde Rdlr., og Professor Rothe⁴, som informerer Prinds Friderich og er author til adskillige s. 311 bekiendte Ode? Ieg har ære for min client, som for endeel Aar siden dedicerede mig sin bog de gladiis veterum Danorum. Det andet Partie, mellem vores Vice Commendant General Major Hauch og Kamer Herrinde Staffeldt, er vel alt bekiendt¹. En ung Kræmer ved Navn Benzen, som nylig har begyndt, har i disse dage gjort en anseelig fallit over 50000 Rdlr.

s. 311

27. Marts 1761.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Høibaarne Herr Geheime Raad
og Ober Secreterer, Naadige Herre!

Paa Deres Høigrevelige Excellences naadige Befaling taledede ieg i gaar morges med Prof. Preusler² om det bevidste Stykke³ at gravere, om han kunde sig det paatage, hvad den nøjeste Priis skulde blive, og hvor lang Tid dertil behøves. Han beholdt Stykket hos sig for at betænke sig og giøre Overslag, og skikkede mig det tilbage i Aftes med dette egenhændige Svar⁴: At han ikke kunde gravere det under 500. Rdlr., og maatte have 2. Aars tid dertil; Men som han haabede at faa en eller to velskikkede Folk, vilde han ved dem under sin Opsigt forfærdige det i ringere Tid og for 300. Rdlr. Men vilde man give ham commission at lade det gravere udenlands, troede han at kunne skaffe det gjort i et Aar og for 200. Rdlr.

I hvor gjerne ieg havde ønsket, at dette Stykke, som Prof. Preusler meget approberede, af hans egen Haand s. 312 havde blevet forfærdiget, saa synes dog Prisen vel høi og tiden alt for lang, enten det skulde gøres af ham selv eller under hans Opsigt. Hans Forslag om at lade det gravere udenlands, tykkes mig ikke meget

om; thi først er det uvist, om det da blev bedre gjort end hos os selv af Haas, dernæst kunde det ved den Leilighed fra Nürnberg eller Augsburg komme til at circulere i Tydskland, førend man selv her publicerede det, og endelig er baade Prisen høi nok og Tiden endda vel lang for at lade det giøre hos Fremmede.

Altsaa skulde ieg underdanigst udbede mig nærmere Ordre, om ieg videre med Hr. Preisler skal entrere, eller ieg paa ny skal tiltale Koberstikker Haas derom, som i fior forlangede i det allerringeste 150. Rdlr. for at gravere det, endskiønt han længe og stivt paastoed 200. Rdlr. Ieg skulde haabe hos hannem at faa det færdigt i meget kortere Tid end et Aar.

I allerdybeste Ydmyghed har ieg den Ære at forblive

Deres Høigrevelige Excellences
underdanigste tiener
I. Langebek.

Kjøbenhavn d. 27. Martii 1761.

Under 14. April 1761 skrev J. L. Holstein fra Kancelliet til Langebek, at Sagen var bleven refereret for Kongen, der havde resolveret, „at naar Professor Preusler med egen Haand vil gravere det forbemeldte Stykke for 400 Rdl., kan det af ham blive forfærdiget“. Langebek skulde derfor nærmere forhandle med ham derom (Gl. Saml. 906, Fol.).

s. 312

4. April 1761.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høistærede Herr Secreterer.

Tænk aldrig, Min kiære Herre, at ieg slaar Hannem i Glembogen, fordi ieg efter Sædvane tøver noget, inden ieg giver Svar. Hans sidste Brev af 6. Martii, saa lidet s. 313som det var, kunde ikke andet end være mig kiærkomet, siden det tilførde mig et saa rart Stykke i vor gamle Historie. Gud give, Han kunde være lykkelig at opspore mig mange saadanne Stumper, hvor vilde da ikke det gamle Venskab imellem os, som desuden vel ikke svækkes, utroligen befæste sig. Ieg takker for Umagen med de indkøbte Bøger, som Min Ven vel har den Godhed at besørge mig oversendte med første Skibs Leilighed. — — Dersom det øvrige af fragmento rationarii endnu ikke er tegnet, ønskede ieg helst at faae hver Side paa et Blad for sig; accuratessen, haaber ieg, Min Ven sørger for. — — Det skulde være mig kiært, at faae snart see Ingvars Saga trykt¹, og tykkes mig ganske vel om at lade Afhandlingen om Runer trykke derhos. Min Ven giver jo ikke sin Mening ud for afgjort og infallible, men stiller den under andres correction, og altid vil være bered til at forandre, i fald han bliver anderledes overtudet. Er Profess. Klein endnu i Stokholm, da vær saa god at hilse ham flittig, og fornem, om han har hugset paa den Commission om Prof. Mejers Kart over Rügen². Det er ei alene over Rügen og Estland ieg mangler gode Karter, men og fornemlig over Halland og Blekingen. Landmæterie-Contoires Karter ere skønne, skulde der være flere udkomne end 1. Stokholm, 2. Mælaren, 3. Upland, 4. Vestmanlcmd, 5. Sødermanland, 6. Nerike, 7. Skaane, da ønskede ieg jo før jo hellere at faae dem. Hr. Fagot kunde gierne tiene mig med de Karter, mig fattes, men de gode Herrer tænker altid, at man har Stats Hensigter med slige Begieringer, hvilket dog er langt fra mig. Ieg skal med første sende Min Ven et Aftryk af mit generale Kart over Dania medii ævi, s. 314hvoraf kan sees, at ieg til intet andet bruger de nye Karter, end til at oplyse den gamle geographie.

Kommer Hr. Secretereren nu aldrig over nogle gamle Mynter, enten Svenske eller andre? Ieg beder og dermed have et vaaget Øje, om noget saadant skulde forefalde. Ieg har nylig haft den Lykke at see endeel gamle Danske hidtil ubekjendte Mynter, nogle af dem vare med latinsk Skrift af Gnut Rex Dan. myntede i Lund, Roskilde og Slingerop, nogle med Runisk Skrift Sven Rex T. Ta. Tan. Tannim. Tannima (formodentlig af Sven Estridsen). Andre Rune-Mynter, dog af selv samme Størrelse og Figur paa begge Sider, havde andre Inscriptioner. — —¹

Kan Min Ven forklare mig disse Inscriptioner, gjør Han mig en stor Tienst. Til at vise, hvorledes de alle har seet ud, sender ieg herhos et Stykke af en af sidst anførte Slag, som Ejeren havde med flere overskaaret for at lade prøve Sølvets Finhed. Fra Tydsk land venter ieg et Orig. Diploma af 123*, som en god Ven har bragt mig til veje fra en lærd Mand, hvorved K. Erik, Wald. 2di Søn giver Privil. til Staden Susat. Samme Ven har forskaffet mig Afskrift af adskillige Documenter til mine Samlinger hørende. En sørgelig Tidende havde ieg med Gaars-Posten fra Rostok, at nemlig Borgemester og Doctor Nettelbladt d. 26. Martii sidstleden er ved Døden afgangen i sin Alders 47de Aar. Denne gode Mand havde og hos mig sin Merite. Saaledes bukker en Ven af efter den anden. Naar ieg her næst skriver igien, skal ieg forelegge Min Herre en hel Hob geographiske Quæstioner. Denne Gang tillader mig tiden ikke at være vidtløftig, hvorfor ieg slutter med flittig Helsning fra mine, og forbliver med bestandig Tilgivenhed

Min Høistærede Herres
ydmyge og oprigtigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 4. April 1761.

s. 315

15. April 1761.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Høibaarne Herr Geheime Raad
og Ober Secreterer, Naadige Herre.

I allerunderdanigste Følge af Hans Kongelige Majestets allernaadigste Resolution, som mig ved Deres Høigrevelige Excellence saavel mundtlig som skriftlig naadigst er tilkiendegiven, har ieg strax talet med Professor Preusler, som fandt sig fornøjet med de allernaadigst tilbudne 400. Rdlr., for det bevidste Stykke at gravere. Hvorpaa ieg leverede ham Tegningen, og han lovede, at legge al Flid derpaa, og med egne Hænder saa snart muligt skaffe det færdigt. Original Skilderiet begierede Hr. Preusler til sig paa nogen tid til Eftersyn, hvorfor ieg, i steden for at lade det bringe igien paa Kunstammeret, har leveret ham det i sit logement paa Charlottenborg. Ellers beklagede Hr. Preusler meget, at her siden Mirgelbergs¹ Død ikke var nogen, som kunde gjøre et skikkeligt Aftryk af nogen god Koberplade, og det var umueligt, at nogen af dem, her var, kunde trykke dette store Stykke, naar det blev færdigt, tilbørligen af. Hvorfor han meget bad mig, at ieg hos Deres Høigrevelige Excellence indstændig og underdanigst vilde recommendere den Sag, at Deres Høigrevelige Excellence som Patron for Kunsten og Videnskaberne vilde ved god Leilighed foredrage paa høiere Steder, hvor fornødent det var for Koberstik-Professionen, at her igien kom en Mand ind, som ex professo havde lært og ret forstod at trykke Koberstykker. Vel tilstod Hr. Preusler, at om saadan en Kobertrykker skulde publico nomine herind forskrives, vilde den kanskee komme med for sterke Betingninger, hvorfor han foreslog, at, om det allernaadigst maatte gives hannem i Commission at forskrive saadan Mand som for sig selv, vilde han anvende sin beste Flid, at baade en s. 316dygtig Mand og paa billige conditioner skulde formaaes til at komme herind.

Endnu har ieg underdanigst at udbede mig, at, efterdi ieg til Tegneren Müller¹ imod hans qvittering har udbetalt for Tegningen de accorderede 50. Rdlr., ieg da naadigst maatte underrettes, hvor ieg igien maatte annamme bemeldte udlagte Penge. I allerdybeste Ydmyghed forbliver ieg,

Naadige Herre,
Deres Høigrevelige Excellences
underdanige ringe tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 15. Aprilis 1761.

Langebek maa noget senere have indgivet en Forespørgsel, om Trykningen af Værket skulde vente efter Kobberstykket². Den er dog ikke funden, men derimod følgende Resolution (i Gl. kgl. Saml. 906, Fol.):

Auf die durch des Herrn Geheimbde Raths Graffen von Holstein Excellenz eingesandte Anfrage und Vorstellung des Herrn Lustitz Rath Langerbeck haben Ihro Maytt. in Gnaden resolviret:

Dass das von dem Herrn Lustitz Rath unternommene Werck nicht auf die Verfertigung des Kupffer-Stückes warten, sondern, so bald es fertig, gedrucket,

Das Kupffer-Sttück jedoch aber auch verfertiget und, wenn es thunlich, gestochen werden solle,

Und dass allerhöchst dieselbe für die Bestreitung der zu letztern erforderlichen Unkosten, woferne es nöthig seyn solte, sorgen wollte.

Friedensburg d. 1. Aug. 1761.

J. H. E. Bernstorff.

s. 316

24. April 1761.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Høistærede Herr Secreterer.

Desse faa Linier skriver ieg med Herr Consul Koustrup, som i Morgen reiser herfra op til Stokholm, at ieg derved s. 317 kan give Anledning til Bekantskab med denne Mand, som ieg har giort saadan Aftale med, at han herefter sikkert og hurtigt befordrer, hvad som maatte behøve at tilsendes mig med Skibs Leilighed. Ieg sender nu de forlangte Rune- Inscriptioner af Camdeno, hvis nyeste Edition ieg fand hos Hr. Etats Raad Hielmstjerne; men ieg troer ikke, de ere meget gamle. — — Hr. Etats Raad Luxdorf piner mig meget, at ieg skal skaffe hannem gamle Svenske Mynt- Ordninger, især før og af det XVIde Seculo; forekommer Min Ven noget af dette Slag, da tænk paa os. Ieg for min Part beder om flere fragmenter ævi Waldemariani og Diplomata omnis ævi, fornemlig de som løber ind udi nogen Part af Danske Historien. Ieg lader herbos følge et Aftryk af mit generale Kart over Dania Medii ævi, som tillige indbefatter Estland og alle de Lande om Østersøen, som vore Konger i XII. og XIII. Seculis conqueterede. For proportionens Skyld er Sverige og et Stykke af Norge med derpaa, og, siden disse Lande ere der, vilde ieg gjerne have med saa mange af de gamle provincers og Steders Navne, som derpaa kunde rummes, paa det Kartet kunde være brugbart for dem, som læse alle 3. Rigernes Historie. Dette er endnu ikke det sidste Aftryk, der findes adskillige Feil og Mangler derpaa, som ieg ved ny correctur lader ændre. Beder derfor indstændig, Min Ven meddeler mig oprigtigen sine Anmerkninger derover, og, erder nogen anden god Mand, som noget i den gamle Geographie kan præstere, da maa Hr. Secretereren gjerne forevise det til Eftersyn, thi ieg tager gjerne imod alle brave Folks Underviisning. Det er ellers næsten ikke mueligt at faae det saa accurat, som ieg gjerne vilde. Foruden dette har ieg fire Speciele Karter, nemlig: Et over Synder Jylland og Nordalbingien, nu Slesvig Holsten, hvilket snart og er færdigt, Et over Nørre Jylland, Et over Siælland, Fyn og Øerne, Et over Skaane, Halland og Blekingen. Desse 5. Karter koste over 500. Rdlr., for hvilke, og meget mere, ieg paa Publici vegne har at takke vor prisværdige Konge. Udi Ziraterne paa dette Kart er anført alle Waldemari s. 318II. Vasallers Vaabener ex sigillis. Nogle Steder herpaa har ikke faaet deres ganske rigtige situation, og det dels for Tegnerens dels Koberstikkerens Uagtsomhed, men paa et general Kart, hvor alting skal forestilles i smaat, faaer man lade sig nøje med en ongefærlig Bestemmelse af Stederne. Det skulde være mig overmaade kiært, om ieg endnu kunde overtale Min Ven til at besøge mig i denne Sommer, for at see min ny Bopæl, da der og kunde falde et og andet at conferere om; Det er dog ingen al Verdens Reise fra Stokholm til Kiøbenhavn. Men kan det absolute ikke lade sig gjøre, da meld mig Aarsagen dertil, og mag det endelig saa, at det dog skeer ad Aare; Gud veed, hvorlænge vi leve, og om siden bliver Leilighed oftere at samles, hvorom ieg despererer, dersom Min kiære Herre faaer tilfælde at komme i Familie; thi da er man ikke længere sin egen. Ieg maa afbryde med flittig Helsning fra mine, forblivende med den gamle Tilgivenhed

Min Høistærede Herr Secreterers
forbundne tiener og Ven
I. Langebek.

Khavn d. 24. April. 1761.

s. 318

6. Maj 1761.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Høistærede Herr Secreterer.

— — Det er mig kiært, at mine Paqvetter ere fremkomne, og at Bøgerne, som Min Ven rigtig har uddeelt, have været til Fornøjelse. Richardsons Hallandiam har ieg, men takker Hr. Cancelli Raad Berch ligefuldt, og kan altid ved tilfælde profitere af hans Godhed for mig, i sær om Han tillader mig at faae Copie af et eller andet Stykke, som in Archivo maatte findes, gamle Danske Historien anrørende og følgerigen uskyldigt. Ieg samler allerede atter paa nogen liden Historisk Paquet til Hr. Cancelli Raadets s. 319 tienest, som ieg gjør mig et stort Nøje af i henseende til den Bevaagenhed, Hr. Cancelli Raadet viser baade mod Hr. Secretereren og mig. Ieg er høiligen forbunden for tilsendte Tegning af de gamle Blade, og beder, at Bekostningen skrives paa min Regning. Med samme Tegning er ieg særdeles vel nøjet, og er det mig ikke ukiært, at Min Ven har ladet sine Herrer Præsides forud see den, hvoraf de gode Herrer kan fornemme, at vor correspondance er uskyldig, og indeholder ingen Mysterer. — — Er det mueligt at faae Ehrenpreussii Catal. nedsendt før Auctionen ¹, skulde det være mig kiært, hvis ikke, vil ieg bede, at min Ven ikke glemmer mig med Rudbeks Atlantica, som ieg vil give 4 à 600 Dlr. Km for, i fald de 3. Tomer er trykte og den 4de skreven; men om den fjerde eller noget deraf er trykt, da en god deel mere, alt efter Min Vens eget Tykke. Paa Dahlbergs Svecia veed ieg ikke Prisen, men ieg tænker, at, naar Exemplaret er godt og i alle Maader complet, er det vel 200 Dlr. Km værdt og kanske noget mere. Men ieg er forsikret, at min Ven er sparsom over min Pung det meste mueligt. Det gjør mig ondt, at Prof. Klein er død, uden at tænke paa mig i sit Testament. Men det er ikke de første Penge, ieg paa saadan Maade har begravet; det er ikke længe siden ieg paa samme Maade mistede 30. Rdlr. ved Mag. Søderberg, som druknede paa Reisen til Lybek; ieg vil ikke melde om flere Summer til en og anden hos os selv; Men ved alt dette har ieg den satisfaction, at ieg med et maadeligt Tab har giort adskillige trængende Folk glade for en tid; dog lærer det mig herefter at blive mere haard, helst mine Indkomster ere ikke meget store. Min Kone og liden Søn helser flittigen og ieg forbliver med en bestandig Oprigtighed

Hr. Secretererens Ven og tiener
I. Langebek.

Khavn d. 6. Maji 1761.

s. 320 Den fortroede Sag skal blive hos mig selv. Ieg vil alene svare derpaa, at ieg ønsker og formoder, at den Mand, som Sagen anrører, og som ieg af Hiertet vil vel ¹, vilde lade Fornuften komme passionerne til Hielp, og see vel til for den tilkommende Tid.

s. 320

11. Juli 1761.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Høistærede Herr Secreterer.

Ieg veed ikke, hvor ieg var falden paa den Tanke, at Hr. Secretereren i denne vakre Somertid maatte være reist paa Landet. Men af et Brev under 3. huius fra Hr. Cancelli Raad Berch ² slutter ieg, at Min Herre opholder sig i Staden. — — Ieg glemte sidst at melde, at ieg da allerede havde faaet de over Søen nedsendte Bøger, hvormed ieg er overmaade vel fornøiet og har aldeles intet at udsette paa Kiøbet. Naar Hr. Ekholm atter skulde have nogen saadan Samling til Afhænding, skulde ieg vel attraae at see Fortegnelsen derpaa, ja ogsaa tage et Quantum deraf, naar det ikke var de samme, ieg tilforn har. Var der og nogle fremmede gamle Historica ibland, det skadede intet, fornemlig om det var af Grandskabet rundt om os. I sær ønskede ieg mig flere saadanne Volumina af Actis Publicis, gamle Ligprædikener etc. — — Til mit Kart over Dania medii ævi vil ieg fra Min Ven vist vente nogle addenda og corrigenda, men de maae ikke være nyere end af 13de Seculo; thi Rumet tillader ikke at tage recentiora med. Med min Koberstikker og hans Aftryk er ieg ikke ganske fornøjet. Ieg har nu endelig og faaet det første af mine speciale Karter færdigt over Ducatus Iutice (Slesvig Hertugdøm) og Dominium Nordalbingiæ (Holsten). Nu skal det speciale Kart over Skaane, Halland og Bleking under Gravstikken. s. 321 I hvilken Henseende ieg meget længes efter at faae det Kart over Halland, som Hr. Cancelli R. Berch har haft den Godhed at tiene mig med. Kunde ieg nu være saa lykkelig at faae noget over Blekingen, blev ieg ret hiulpen. Herr Secretereren maae endelig skaffe mig at vide, om flere Karter af Landmætere-Contoirtet ere udkomne end de, der allerede vare trykte, da ieg var i Stokholm, som ieg troer var en (!) Stykker, syv i Tallet. Den Tidende de reperto Diplomatario Bergensi gjorde mig helt glad. Jeg har efterseet min Samling af Diplomatis, og finder adskillige af de samme deribland; men siden ingen af dem ere af originaler tagne, frygter ieg, at ieg faaer uleilige Min Ven med at efterhaanden give mig rigtige Copier af dem alle. Var det ikke mueligt at faae nogen anden for Betaling til at udskrive sligt? Havde ieg først Copie af et Par, kunde ieg strax see, om de, her findes, ikke for dum maatte være tagne af samme Codice. Lad mig vide, kiære Herre, hvor denne Codex findes, og om den er paa Pergament, og i hvad format, om vel eller negligenter skreven &c. End mere længes ieg at blive underrettet om den bevidste G... ¹ Handel; Hr. Secretereren skulde aldrig troe, hvor bekymret ieg er om en saadan Vens Velgang; det er mig ikke om Rigdom eller Fattigdom at gjøre, naar alene Personen er god og Vilkoene saadane, at Sorg for Livets Næring, som er udragelig nok for een, ikke skal qvæle tvende eller flere. Ieg havde fast troet, at Min Ven i denne Sommer havde besøgt mig: Men skeer det ikke nu, bliver der vel aldrig mere noget af. En Samtale havde dog været mig meget kiær, og ieg er vis paa, det ogsaa havde fornøiet Hannem at see min nu værende Bopæl, som er en Hob rumeligere og mageligere end forige. Min Compliment skal ieg bede anmelde til Hr. Cancelli Raad Berch, som ieg med første skriftlig skal opvarte. s. 322 Min Kone og liden Søn hilse flittigst, og ieg med den sædvanlige Høiagtning har Æren at forblive

J. Langebeks Breve.

21

Min Høistærede Hr. Secretererens
tjenstforbundne oprigtige
tiener
I. Langebek.

Khavn d. 11. Iulii 1761.

P. S. Ieg har faaet tilskikket Catal. over Sl. H. Ex. Gr. Ehrenpreusses Bibliothec, og faaer nu gjøre Hr. Secretereren nyt Besvær med min Commission paa adskillige Numere derudi, nemlig (Bogliste paa 60 Numere følger).

Priserne rammer Herr Secretereren best selv ¹. Vær ikke for sparsom især paa dem in folio. Saasnart ieg faaer Efterretning, skal ieg strax gjøre Anstalt om Penge.

s. 322

22. Juli 1761.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Ædle, Høistærede Herr Secreterer.

— — Mit forige Brev af 11. Iulii er vel rigtig tilstede kommet, hvorudi ieg gav mig Frihed at bemøde Hr. Secretereren med mine Commissioner paa Ehrenpreuses Auction. Tviler ikke paa, Han derudinden seer paa mit beste, baade at være sparsom og resolut til rette Tid, og jo ikke let lader Rudbeks Atlantica for et hundrede Dlr. Km. eller to mere gaae bort fra mig, siden det er saa complet et exemplar. Skulde min Herre frygte for at faae credit paa auctionen, skal ieg forud remittere noget, saa snart ieg derom bliver paamindt. Er der nogen god Bog, som Hr. Secretereren for sig haver Lyst til, da vær saa god s. 323at kiøbe den for min Regning og behold den paa Afslag i provisionen.

Vidste ieg, der var noget godt Kart over Estland at faae, torde ieg vel anmode vor Minister eller Hr. Koustrup derom. Men nødigt vilde ieg gjøre det, om ieg enten skulde faae Ney, eller kanskee erholde noget ordinairt Kart over Lifland, hvorpaa Estland og findes; thi af saadane baade ældere og nyere har ieg nok. Men det, ieg vilde have, skulde være meget speciel over Estland og med Flid giort, af hvilket Slag man vel skulde troe, der maatte være nogen giort, medens Sverige havde dette Land.

Af Hr. Faggot kunde ieg forud ikke spaae mig andet Omdøme om mit Kart, al den stund den gode Mand vel ei har sønderlig Smag for den gamle Historie, og derfor ei kan holde saadant Arbeid Møden værdt. Ikke desmindre havde ieg gjerne ønsket at faae vide nogle af de betydeligste Feil, som kanskee endnu kunde rettes; det er just derfor, ieg underkaster det kyndige Mænds Censur. Ieg vil gjerne troe, at noget derpaa ikke vel kan læses; thi Kobertrykkeren har skilt sig alt for ilde ved de første Prøve-Ark. Kan Min Ven selv ved god tid og Leilighed give mig nogle Erindringer til Kartets Forbedring, skal det være mig kiært.

Saasnart Herr Strøm¹ gjør Alvor af at lade trykke sin Catal. Numism., vilde ieg gjerne prænumerere paa 3. à 4. Exemplarer, hvorom ieg tilforn har skrevet. Ieg vidste ikke før nu, at den Catal. over Ehrenpr. Bibliotek var mig tilsendt fra Hr. Strøm, hvorfor den gode Mand paa det venligste bør hilses og takkes. Fra Hr. Koustrup har ieg ikke faaet nogen Ting tilsendt, uden alene en Catal. over alt, hvad som findes trykt i de Svenske Bogtrykkerier over hele Riget. Skulde han have tiltænkt mig noget andet, da har ieg ikke faaet det.

Ieg begynder nu at længes efter at faae see Ingvars Saga trykt, og approberer ganske meget endog de sidst s. 324meddelte Betænkninger om Runerne og Runstenene. Hvad den anden Sag angaaer, som Hr. Secretereren proponerer, da omendskiønt det ikke skulde fattes paa min Villie at gjøre dertil, hvad ieg kunde, ieg og meget vel kiender min Herres Merita in rem literar. Septentrionis nostri, seer ieg forud, at det paa nærværende tid neppe skulde lade sig gjøre; Man prætenderer hos os, foruden andre bevægende Aarsager, et hos publicum mere bekiendt Navn og Merita, mere anseelig Charge, Formue til at udføre Standen &c. Alt dette kommer vel med tiden, da man tillige bør passe paa den beleilige Tid. Men Spørgsmaal, om ogsaa Sagen i Fremtiden blev giørlig, om den da kunde bringe nogen Nytte med sig, om den ikke snarere skulde have skadelige Følger? Min Ven kiender vel selv Verden, dens Ondskab og Mistanke, som ieg holder for, et klogt Menneske, saa vidt mueligt, maae flye, eller i det mindste ikke paadrage sig, før man er i Stand til at vise sine Gierningers gode Grund. Imidlertid kan Han forsøke sig, at ieg ikke forsømer, ved mindste gode Tilfælde, at foredrage Min Herres merita imod mig og begges Fæderneland, Gud give ieg saaledes kunde bane Veien til noget angenemt¹. Vi maae nu først see, hvorledes det andet og mere betydelige Forehavende falder ud, Gud give Lykke og beste Raad.

21*

Det Raad, Hr. Secretarien giver mig, at søge et Kart over Blekingen hos Barnekow², er ganske got, men ieg er ræd, den gode Herre bliver alt for frygtsom at tiene mig i dette petito. Det, som ieg nu indstændigen vil have Hr. Secretereren om bedet, er, at Han med første Post vil sende mig det Kart over Halland, som Hr. Cancelli Raad Berch har regaleret mig med; de øvrige Sager kan giemmes, indtil der bliver noget mere at oversende. — —

Ieg condolerer over Hans kiære Farbroders Død. I s. 325vor Familie er for kort siden bortdød Secret. Klarups¹ Fader Hr. Fint², og min Svoger Bechmans³ gamle Moder, som efterlader sine børn anseelige Midler.

Hr. Etats R. Hielmstjerne beder hilse, og ønskede, at Hr. Secretairen kunde forskaffe hannem en Disput., som er holden i Åbo af Pryss og Tengblad de Irruptione Svecorum in Holsatiam duce Torstensonio. Er den at faae for Penge, vilde ieg og gjerne have et Exemplar. Ieg skulde øg ved Leilighed have 3die Tomen af Dalins Historie, som Hr. Berch beretter mig være udkommen. Kan vi aldrig vente mere af Wessmans Skaanske Handlinger, eller Bergii Sager? Wessmann i sine Handl. p. 32. melder, at Fru Elline Gøjes Jordebog af 1552. findes i Kongl. Bibliot. i Stokholm. Skulde Min kiære Herre faae Leilighed at erkyndige sig om dette Verk, da gjør Han mig en sædvanlig tjeneste, om Han lader mig vide, hvor stort det er, og om ieg kunde gjøre Haab om at faae engang en Afskrift deraf⁴. — — Med det første kommer en ung Adelsmand herfra til Stokholm for

at see sig noget om, uden tvil bringer han Brev med sig til Hr. Secretereren fra Etats R. Klevenfeld; kan min Herre give hannem nogen gode adresser og connoissancer, skeer mig en Fornøielse, som med største Tilgiveness forbliver

Ædle, Høistærede Hr. Secretererens
ydmyge og oprigtige tiener
I. Langebek.

Khavn d. 22. Iidii 1761.

s. 326

19. August 1761.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Ædle, Høistærede Herr Secreterer.

Tvende Min Hr. Secreterers seneste Skrivelser af ult. Iulii og 11. Aug. har ieg med Fornøielse erhholdet, og vil nu som kortest svare paa deres Indhold. — — Knytlinga Saga og den længe forventede ny Edition af Sturleson er endnu ikke at tænke paa, og kanskee ikke, saalænge Møllman lever ¹. Her kom vel for nogle Aar siden et Oplag ud paa Dansk af Sturlesøn ², men derved er intet nyt præsteret, undtagen at den gamle Danske Version er forbedret af Peringskiolds Edition. Pauses Norske Love blive da alene at bekomme. De Diplomata ex Chron. Pomer. Biblioth. Benz. med formula: Regnantibus Regibus Daniæ, ville være mig sær kiærkomne, om ieg ikke har dem før. Om den lter per mare Balticum ex eod. Codice erindrer ieg ikke, at Hr. Secretereren før har skrevet. Ieg takker meget for de tilsendte Documenter af Haqvino Rege og for det Hallandske Karte, som kom vel tilpas, dog er der ikke saa mange Byers og Steders Navne paa, som ieg gierne havde ønsket. Om der nu bliver noget af med det Estlandske Kart, vil tiden lære. Kanskee der bør anbydes et ordinairt trykt Landkart; ieg har selv eet over Lifland, som er gjort af nogen Svensk, da de havde dette Land. Saa vidt Momenta af det første Brev. Følger nu det andet.

Ieg takker for de meddelte Excerpta af Eders Panegyrist over os Danske ³. Gud give, alt det gode deri var sandt. Hr. Rothes Bog, som Autor saa meget berømmer, s. 327 har faaet langt stÅrre Eloge der end hos os, dog er der meget Godt udi ¹. Personen er den samme, som for mange Aar siden dedicerede til mig uvÅrdig sin liden piece de gladii veterum Danorum. Kort derefter fik han condition i forneme Huse. Var siden saa lykkelig at reise udenlands i nogle Aar paa Hans Kongl. Majst. Stipendio. Ved hjemkomsten blev han Informator for Hans Kongl. HÅrighed Prinds Frideric og fik tillige titel af Professor. I Foraaret har han gjort det store Partie, hvorom ieg fÅr har skrevet, og giftet sig i det mindste 120000. Rdlr. til og derover. Nu er han lustitz Raad og Committered i KamerCollegio. Han er ellers en af dem, som hos os har oprettet det ny Smagens Selskab ², hvorom her nu saa meget skrives og tvistes ibland de LÅrde.

Ieg har talt til vor gamle IslÅnder ³, som nu nÅsten er lige saa uduelig som han der oppe, ang. den Islandske Grammatica; han veed af ingen anden trykt at sige end den bekiendte Runolphi Ionce, som kom ud i forige Seculo ⁴. Dog har Jon Magnusson, vor berÅmte ArnÅi Maignei Broder, skrevet en Grammaticam, som skal vÅre bedre end den forige, hvilken ikke er trykt, ei heller veed vore her vÅrende IslÅndere, hvor nogen Copie er deraf ⁵. Biskop Jon ArnasÅn paa Skalholt skal og have arbeidet noget i og om sit Lands Sprog, men det er ei kommet til Fuldkommenhed, s. 328 og er efter hans DÅd blevet adspredt ¹. Der har og vÅret andre IslÅndere, som har gjort ForsÅg, men er ei kommet videre. Det giÅr mig ondt, at min Ven spilder sin tid med Diplomatario Bergensi, naar det er ikke melioris notÅi, og ieg har vist nok endeel af Documenterne tilforn. Men efter Min Vens korte specification kunde ieg ikke vel finde dem. Var det ikke mueligt, at faae nogen anden til at copiere dem ? â€” â€”

Med KiÅbet paa de BÅger af Catal. Ehrenpr., som Hr. Secretereren allerede har tilhandlet mig, er ieg ganske vel fornÅiet, og fortryder ikke, at nogle af min Commission ere gaaene bort til andre, som har betalt dem vel. Af dem, som Min Ven har kiÅbt for sig selv, bliver der nogle faa Stykker, som Han er saa god at overlade mig. Ieg haaber nu, Auctionen er saa vidt avanceret, at ieg allerede har faaet nogle af de store og kostbare BÅger, hvorom ieg vel med fÅrste bliver underrettet. Ieg vilde gierne have alle Burei ² piecer, men de ere vel rare at faae. Om de BÅger, som Min kiÅre Herre kiÅber for sig selv af denne Auction, skal ieg holde mit LÅfte, at ieg skal betale dem tillige med mine egne. â€” â€” At Mag. SÅderberg ³ er dÅd, tviler her ingen paa, thi der kom ikke en levende SiÅl fra det Skib, som han skulde gaaet herfra til Lybek med. Det er Beviis nok paa, at han ikke lever, at han siden hverken har skrevet sine ForÅldre eller andre til. â€” â€”

Tuus totus
I. Langebek.

Khavn d. 19. Aug. 1761.

P. S. De Mynt-Ordninger, som Hr. Etats R. Luxdorf vilde gerne have, skulde være gamle, og alt hvad i den Materie havdes før Gustavi Adolphi tid. Glem ikke s. 329 i respect til Hr. Cancelli Raad Berch med ny Tak for Kartet. At ieg endog denne Gang skal bebyrde Hr. Secretereren med nogen Commission, da vil ieg bede, naar Han faaer Leilighed at blade i Codices af de gamle Danske, Skaanske, Norske og Svenske Love, Han da vilde eftersee, om i nogen af dem findes nogen fuldstændig Skrift af de bekjendte gamle Raamerker mellem de Nordiske Riger, som kunde være værd at afskrive og med de andre conferere.

s. 329

10. September 1761.

TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Højbaarne Herr Geheime Raad
og Ober Secreterer, Naadige Herre.

Deres Højrevelige Excellence behager sig naadigst at erindre, at mig for nogen tid siden blev allernaadigst befalet at tale med Professor Preisler angaaende en Kobbertrykker, som ex professo forstod Sagen, at forskrive herind, ligesom for sig selv og paa de billigste Conditioner mueligt. Nu har Professor Preisler berettet mig, at, uagtet al den Umag, han har gjort sig, har han dog ikke kunnet ophøre nogen af den profession, som havde Lyst til at komme herind, undtagen en ung Mand i Paris, som der har lært hos en af de beste Kobbertrykkere. Af denne Profession lever ellers i Paris ikke mindre end 150. bosatte Mænd, som alle være sig saa vel, at de ikke skjønte om at forandre Bopæl. De Kobbertrykkere i Tydskland, som til gavns forstaaer deres Handtering, har heller ingen Lyst til at forandre Luft, Og at lade nogen Fusker komme ind, dermed er man ikke bedre tient end før. Hvad bemeldte unge Kobbertrykker i Paris angaaer, da, endskiønt han har staaet i et Slags accord om at gaae til Dresden, vilde han lige saa gerne komme her, naar man vilde give ham samme conditioner, som han mener at skulle faae i Saxen, nemlig en aarlig pension af 2000. Livres og fri s. 330 Reise. Men som baade Professor Preisler og ieg synes, at Buen er spændt alt for højt af en Mand i den profession, frygte vi, der neppe bliver noget af, som skulde være ret ilde, da her nødvendig behøves en god Kobbertrykker. Professor Preisler har derfor gjort det allerunderdanigste Forslag, at, siden neppe nogen dygtig Mand blev at formaae til at flytte herind med alle paa taalelige Vilkor, om man da ikke skulle indlade sig med denne Parisiske eller nogen anden at faae her ind paa 2. til 3. Aars tid, for at lære og afrette fra Grunden af nogen af vore egne, som derefter kunde fortsætte Professionen hos os, om man da ogsaa skulde accordere saadan en Mand, for uden Reisen, noget skikkelig aarligen. Professor Preislers Pro Memoria herom, samt Copie af en Contract, som forige Kobbertrykker i Dresden har haft, og som denne beraaber sig paa nu at kunne erholde, lader ieg herhos følge¹.

Om nu dette Forslag maatte finde allernaadigst approbation, eller hvorledes man sig herudi videre skal forholde, derom venter ieg, igiennem Deres Højrevelige Excellences naadigste Fortolkning, med første at vorde underrettet.

Forblivende i dybeste Ydmyghed (osv.)
I. Langebek.

Kjøbenhavn d. 10. Septemb. 1761.

Udskrift:

A Son Excellence

Monseigneur le Comte de Holstein,

Comte de Leclreborg &c.

Chevalier de V Ordre d'Éléphant, Consemer Privé

au Conseil du Roi, Premier Secrétaire

de la Chancellerie Danoise &c. &c.

Å

Copenhaguen.

s. 331

12. September 1761.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Årdle Højrevelige Herr Secreterer.

Ieg takker skyldigst for al den hafte Umag, og er meget vel fornøiet med de for mig indkiøbte Bøger¹, men med nogle deraf i sær. Aleneste havde ieg vel ogsaa ønsket mig Rudbeks Atlantica, eftersom det er en Bog, som ieg aldrig kan vente at faae saa complet. Men ieg maae og tilstaae, at den er bleven dyrt nok betalt. De tvende første Tomer deraf har ieg ofte her paa Auctioner kunnet faae for got Kiøb, og derfor

skal Min Ven ikke kiÅ,be dem til mig, uden de kan have for en bagatelle, i det hÅ, jeste 50. Dlr. K. Mt. leg venter nu og, af en rar Auction i Slesvig, en anseelig deel BÅ,ger, hvorfor ieg nu igjen paa nogen tid maae indskrÅ,ne mig noget og ikke kiÅ,be mere, end ieg vel kan betale. â€” â€”².

Siden Hr. Secretereren byder mig til at tage af de BÅ,ger, Han paa sit eget Navn har kiÅ,bt, saa mange ieg vil, saa skulde det vÅ,ire fÅ,lgende Numere³. Naar Min Ven vil afstaae mig disse Numere, eller saa mange deraf, som Han kan vÅ,ire foruden, skal alle de Å,vrige, hvor iblandt TorfÅ,i Hist. Norv. og Bartholini Antiqu. Dan. vÅ,ire Hannem, in signum veteris amicitia, aldeles skenkede, og kan de alle med hinanden betales med mine Penge, men aldrig noget videre derfor af mig at skulle fordres. Det skulde vÅ,ire mig kiÅ,rt, om noget Skib kunde bringe s. 332 mig BÅ,gerne her til Staden; Hvis ikke kunde de, om nogen Leilighed falder til HelsingÅ,r, adresseres der til Hr. Raadmand og Postmester Enghaven. â€” â€” Hr. Cancelli Raadet Eerch giÅ,r mig et stort Galanterie i at overlade mig sit Exemplar af Tessini¹ Breve. Ieg vil strÅ,be med noget herfra at vederlÅ,gge saadan HÅ,flighed. Ieg skulde ved samme Leilighed udbede mig et Exemplar af Brev af Menalcas og tillige endeligen at faa vide, hvem Audor er², som saa hÅ, it berÅ,mmer os Danske og formodelig er vor fÅ,rste Panegyrist der til Lands. Molleri Liflandske Historie skulde ieg vel og have. â€” â€” Sl. Hagelberg skrev mig til, kort fÅ,r han dÅ,de, at han med egen Haand udskev til mig Diarium Fratr. Min. Wisbycens. Monne samme Udskrift ikke skulle findes i hans Stervboe eller i Archivo? Landnama og Christendoms Saga kommer hos os ikke meget for, men de fÅ,lges gjerne ad med Olaf Tryggesons Saga, og da koster de gjerne imellem 2. Å 3. Rdlr. og undertiden mere. Om det Estlandske Kart holder ieg det ikke MÅ,den vÅ,rdt at giÅ,re videre BevÅ,gelse. De 6. sidste Hefter af Danske Magazin, som mangler der i Archivo, skal ieg holde fÅ,rdige til at opsende, saasnart ieg faaer vide, hvad Slags Papir de forige ere paa. Ieg kan ikke tvile paa, at jo Hr. Cancelli R. Berch selv har dette Verk; thi ellers skal han blive regaleret med et heelt Exemplar. De Bergensia og Lincopensia, som Hr. Secretereren vil sende mig, vil Han fortiene sig stor Tak for af mig. JonÅ, MagnÅ,i Gramm. Isl. Ms. giÅ,r ieg mig Umag for at opspore; faaer ieg den fat, skal Han faae Udskrift deraf. Den Preusiske Minister har ieg haft Brev fra ang. SÅ,derberg, men som det ikke er samme Minister, som da var s. 333 her, vidste han ikke meget om SÅ,derberg at berette, uden at han og efter Rygtet troede, at han var druknet imellem Kiobenhavn og Lybek: Men han visede mit Bud hen til en de Hessiske Printzers Domestique, som fÅ,r havde tient den forige Preusiske Minister i den tid, da SÅ,derberg havde protection der i Huset, og kom hemmelig bort om Natten. Denne berettede, som aldeles tilforladeligt, at SÅ,derberg var undergaaet paa SÅ,en, og at hans da vÅ,irende Herre havde haft Efterretning, at han aldrig var kommen til Halle, hvor han ellers i Kongen af Preusens Navn var ved Ministeren declareret til Professor. Er Faderen saa raisofinable at vil betale mig sin SÅ,ns Gield, vil ieg ikke have regnet med ham efter den hÅ,ie Vexel Cours, men er fornÅ,iet, naar han betaler mig 300. Dlr. K. Mt. for de 30. Rdlr. dansk Courant. Ieg frygter, det ikke hÅ,nger rigtig sammen med den Vexel paa de 200. Rdlr. thi endnu i de allersidste Dage var SÅ,derberg meget bekymret for Penge, reiste og ganske blottet herfra, med mindre Ministeren, som vel troligt, har forstrakt ham med noget til Reisepenge. Den Kattuntrykker Gustaf Werner le Brunc har ieg giort mig Umag for at opsÅ,ge, men endnu ikke fundet ham. Her er ellers en Svensk Secreterare i Staden ved Navn Werner¹, den samme har en anden hans LandsmÅ,nd, som giver sig ud for Capitain, i disse Dage ladet sÅ,tte i Slutteriet for Gield. I Anledning af Navnet Werner fik ieg Mistanke, om det ikke kunde vÅ,ire den samme Person, som har givet sig ud for Kattuntrykker, og da har ieg, ved at lade hÅ,re hans Rygte paa adskillige Steder, faaet hÅ,re, at denne, saasom han skal vÅ,ire Gud og hver Mand skyldig, snart kalder sig Matthias Werner, snart Lucas eller Benjamin Werner, s. 334 snart giver sig et andet Navn, snart giver han sig ud for Secreterer, snart for Magister, snart for Fabriqueur, alt for at eludere sine Verter og Creditorer. Alt dette bestyrkede saa meget mere min Suspicion, som hans sidste Vert fortalte, at han havde haft megen Omgang paa det sidste med Professor SÅ,derberg. Da ieg derpaa skikkede bud til ham i Slutteriet, tilstod han, at SÅ,derberg havde nogenstund logeret hos ham, og at han havde vis Formodning om hans Undergang paa SÅ,en. Men hvad Vexelen paa de 200. rdlr. angik, derom vidste han ikke mindste Oplysning at give. â€” â€”

Å,tdle, HÅ,istÅ,rede Hr. Secretererens oprigtige Ven og tiener
I. Langebek.

Khavn d. 12. Septbr. 1761.

s. 334

20. Oktober 1761.

TIL PETER FREDERIK SUHM.

HÅ, iÅ,dle og Velbaarne,
HÅ,istÅ,rede Herr Etats Raad.

Ved en Reisende, som gaaer til Trondhiem, fÅ,lger tillige med disse faa Linier af de 2de fÅ,rst stukne Karter til min Geographia Danica medii Å,vi, som ieg vil underkaste baade Herr Etats Raaden og Rector SchÅ,nings skarpeste Eftersyn og Rettelse. Ieg tilstaaer, at der er endnu meget, fornemlig paa det generale Kart, at

forbedre, som mange Æien og ofte foretagen Gienemlæsning allerbest vil udrette. Men det giør mig ondt, at ieg ikke har ladet det generale Kart anlægge noget større; thi Skriften er bleven vel smaa og ukendelig, hvilket dog til dels deraf foraarsages, at vi ingen Kobertrykker have her i Byen, som kan giøre et reent og skikkeligt tryk af nogen Koberplade. Saasnart da De gode Herrer finde noget at erindre i disse mine Karter, enten som bør tillegges eller fratages eller forandres, bevise De mig et stort Venskab at meddeele s. 335 mig det, at det kan blive iagttaget, før end ieg lader de rette Aftryk giøre.

Ieg burde vel skrive Herr Etats Raaden et vidtløftigt Brev til, siden ieg har begaaet saa langvarig Forsømmelse, Men dette ene maa være nok for denne Gang, at ieg af et oprigtigt Hierte kan gratulere til en snart haabende Arving. Gud lad alting vel lykkes, og give Forældrene en fuldkommen Glæde, hvorudi ingen Ven skal tage større Deel, end ieg, som næst ydmygst Compliment til Fru Etats Raadinden, forbliver uafdeligen

Højstærede Hr, Etats Raads
tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kh. d. 20. Oct. 1761.

M. Schønning helses paa det venligste, ieg fornøjer mig over begge de kiære Herrers restitution paa Helbreds vegne.

s. 335

25. Oktober 1761.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Velvørdle, Højstærede Herr Secreterer.

” Det er ganske rigtigt, at der nylig før vor Medailleur Arbien døde¹, blev af ham gjort en Medaille paa vor afledne Geheime Raad Reventlow, men Enke Fruen lod meget faa Exemplarer slaae og vilde ikke, den skulde blive gemeen². Ieg havde tænkt, at Hr. Etats R. Hielmstjerne havde sendt Hr. Cancelli R. Berch den: Men siden det vel ikke er skeet, skal ieg giøre mig Umag, om muligt, at skaffe den. Hr. Etats Raad Klevenfeld tog med Fornøielse imod Hr. Secreterers Brev, og, endskiønt ieg siden ikke har talt med hannem, har han dog bedet mig flittig hilse og takke.

s. 336 Matthias Werner, som kalder sig Hof-Secreterer, har, efter sin Udkomst af Slutteriet, besøgt mig, og villet consulere mig angaaende en Skolebog, han vilde udgive, hvorudi han hos mig ikke fandt megen Trøst. Han bød sig da til, han vilde skaffe mig Oplysning om Gustaf Werner le Brunc og om de 200. Rdlr., som Mag. Sæderbergs Fader skulle have udbetalt. Efter nogle Dage kom han atter til mig og berettede, at han havde faaet le Brunc opspurt, hvilken nu efter mange Slags Omvexlinger var bleven forvandlet til Capitaine i Hanoveransk Tienest. Denne havde fortalt Matth. Werner en stor Deel af Sæderbergs slette Skæbne, og forsikret, at han havde selv hørt af en Kiøbmandskarl's Mund, som af Rederen til det forulykkede Skib havde været udsendt til Mæn eller yderst i Siøland, hvor Vraget kom i Land, at Karlen selv havde seet og kiendt Mag. Sæderbergs Liig, som med Hænderne havde opbundet sig ved Masten, i Tanke kanskee saaledes at villet redde sig, saa at ingen tvil mere kan være, at han jo er død og i Vandet omkommen. ”

Matth. Werner formeente sig med dette Åtrende at have gjort mig en stor Tienest, hvilken ieg maatte vederligge med et Laan af 10. Rdlr., som ieg uden tvil kan kalde et reent Tab. Ieg bliver nu van til saadanne accidentzer, at de ikke mere ere mig fremmede. Ieg ved ei, om ieg ei før har skrevet, at Etats Raad Hielmstjerne har kiøbt sig en ny og stor Gaard, som han flytter ind i mod Foraaret, som er ikke meget langt fra mig. Etats Raad Stampes¹ Frue er nu først efter mange Aars Åtgteskab kommen i Barselseng, men ulykkeligviis er baade Barnet og Moderen omkomne. Min Hustru og lille Frideric helse venligen, og ieg med den gamle Tilgivenhed henlever

Min Højstærede Herres
ydmygste tiener
I. Langebek.

Kjøbenh. d. 25. Octobr. 1761.

s. 337

26. November 1761.

TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

Højbaarne Herr Geheime Raad,

Greve og Ober Secreterer, Naadige Herre.

Som ieg alene haver holdt mig til Deres Højrevelige Excellence i Henseende til det store Kobberstykke over Souverainiteten, som Professor Preisler arbejder paa, Saa veed ieg nu heller ingen anden at adressere mig til, end til Deres Højrevelige Excellence i Anledning af et Brev, som bemeldte Hr. Professor Preisler har tilskrevet mig. Han beder mig derudi, at, siden han allerede har fortient over 300. Rdlr. paa dette store og maa isomme Arbeid og bliver i Stand til ved Ianuarii Maanedes Udgang at levere deraf et Prøvetryk, ieg da vilde vigilere for, allerunderdanigst at procurere hannem 200. Rdlr. eller noget mere paa Afslag af de hannem for samme Arbeid allernaadigst accorderede 400. Rdlr., eftersom han er meget i Betyrk for Penge til endel presserende Udgifter. Siden Arbeidet allerede saa vidt er avanceret, og, saavidt ieg kan skiønne, vil blive til største Fornøjelse, vil ieg underdanigst bede, Deres Højrevel. Excell. ville naadigst søge Leilighed, hans petitum paa det beste at forestille, at den gode Mand jo først jo heller kunde blive hiulpen. Ieg forbliver i allerdybeste Ydmyghed (osv.)

I. Langebek.

Kjøbenhavn d. 26. Nov. 1761.

s. 337

28. November 1761.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Højstærede Herr Secreterer.

Ieg skulde længe siden have svaret paa Hr. Secretererens kiønrkomne Skrivelse af 3. Novembris; Men, som ieg først ventede efter at kunne tillige give Efterretning om mine s. 338 Bøgers Ankomst, og ieg derefter blev angreben af en liden Sygdom, som Gud skee lov nu er gaaen over, har ieg maattet opsette mit Svar til i Dag. Bøgerne og alt, hvad Min Kiønrre Herre i sine sidste Breve har om meldet, bekom ieg i forige Uge uskadt i alle Maader, og er med alting aldeles vel fornøjet. Der fattedes intet andet til at fuldkomme min Fornøjelse end Rudbeks Atlantica, hvilken nu ikke mere er at tænke paa. Men min Skyldighed og Taksigelse bliver derfor ikke mindre til Min Ven for al den Møde og Tidsspilde, Han for mig at tiene haver anvendt, saa vel paa auctionen, som i sør ved de mange vakre skrevne Empletters Udskrivning, hvormed Han mig usigeligen har glædet. Der er ikke et Stykke ibland, som jo kommer mig til Nytte, men fornemligen er mig kiønr det Stykke om de gamles Seglads til Estland og det Fragment af Diario Roskildensi, som er mig noget ganske nyt og forhen uventet. Skulde Herr Secretereren, foruden Svecica og Danica, finde flere Fragmenta medii Åvi om noget Land eller Sted paa hin Side Æstersøen, da vilde de blive mig ikke mindre velkomne end de allerede tilsendte. Men ieg var alt for ubillig, om ieg vilde begiere, at Min Herre med egen Haand skulde afskrive alting; ieg skulde vel troe, der i saa stor en Stad fandtes nogen, der for Betaling kunde copiere, hvad der ikke var alt for gammelt og vanskeligt at læse. Det var mere end nok, naar Herren selv vilde laane mig sin Haand til det Åldste, og om noget forefaldt, som behøvede en distingveret accuratesse, hvilken ingen eller faa andre eier end den kiønrre Brocman. " " Min ydmygste Hilsen beder ieg anmelde hos min Velynder Hr. Cancelli Raad Berch, hvis sidste brev med Abbé Arnaut¹ ieg haver bekommet og leverer de vedsendte Medailler til Hr. Etats Raad Hielmstjerne. Saasnart nogen Leilighed falder, skal ieg have Åtten at skrive den gode s. 339 Herre til igien, og sende ham Geheime Raad Reventlovs Medaille, som Hr. Hielmstjerne har lovet at skaffe hannem et Exemplar af. " " Det fornøjer mig, at Min Herre er saa vidt kommen med sit Skrift om Runerne og hvad dermed følger. Ieg vilde ønske, ieg var i Stand til at tiene Hannem med nogle Data dertil: Men naar man ikke har saadane Specialia just for Haanden og under en sammenhængende Overveining, da er det, som man vidste ingen ting derom. Som man seer af Diikmans¹ og de fleste lærdes Exempel, som om Runerne have skrevet, saa ere de af vrangne lectioner ofte forfærte til at giøre falske og aldeles ugrundede Forklaringer baade over Navne og Ting i Rune-Inscriptioner. Ieg vilde derfor ønske, at Hr. Secretereren selv havde seet og examineret alle de Stene, som Han vil anføre, da ieg troer, Han vil komme nærmere og lettere til Maalet end nu. Den gode Wormius har vel selv ikke seet mange af sine Runestene, men stolet paa sine Presters og Studenters Læsning og Afskrift. Og hvordan de Svenske lærde har læst og afskrevet deres Rune Skrifter, det kan man slutte af de mange og betydelige Variantes hos dem. " " Om Kong Eric Ejegods titel er det ganske rigtigt, at Gram har ladet sig forføre af Chron. Episc. Lund., og Etats Raad Suhm nærligesaa, dersom ieg ikke havde advaret ham derom². Den Sten hos Wormium p. 205 veed ieg ikke, hvor Min Herre kan komme til at læse dette paa Filu o Vitahoum, med mindre Han har nogen nyere og rettere Afskrift deraf. Ieg vilde ellers troe, at Wormius deri har ret, at Læsningen bør begynde neden fra Korset. Hvitaholm paa den Norske Sten tænker ieg maae være en liden Æ eller Holm etsteds i Norge. Man maae meget næie tage sig i agt, at man ikke forseer sig af den Lighed, som er mellem et og andet Steds Navn. Ieg s. 340 vilde ønske, Min Herre var nærværende, at vi mundtlig kunde conferere om saadane ting, da det ene vilde give Anledning til det andet. Ieg vil nu afbryde mit Brev og ønske, at ieg snart maatte see trykt noget af dette Min Herres Arbeid, da ieg ikke tviler paa, ieg jo vilde lære meget deraf. Ieg forbliver med al Højagtning

J. Langebeks Breve.

22

22*

Min H_ølsted Hr. Secreterers
ydmyge og oprigtigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 28. Novb. 1761.

s. 340

20. December 1761.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

H_ølstaarne Hr. Geheime Raad,
Greve og Ober Secreterer, Naadige Herre!

H. K. Ms. Allernaadigste Villie, som D. G. Exc. ved naadigst Skrivelse af Gaars dato behager mig at tilkiendegive, angaaende Carterne, som findes i det Kongl. Geheime Archiv, skal med allerunderdanigste H_ørsomhed blive efterkommet¹. Men ieg maae heraf tage Anledning at gi_øre f_ølgende underdanige Erindring. Udi den H_ølsted Konges tid ere endel af Archivets Carter med H. Ms. tilladelse, formodentlig til Hans Ms. tjeneste, udlaante til H. Exc. Hr. Greve Daneskiold, da Chef for Marinen, og Eet til H. Exc. Hr. General Numsen, da Ober Krigs Secretaire, for hvilke begges Beviser i Archivet forefindes. Kan v_øre, at de f_ørste endnu findes ved Holmen, og det sidste i Krigs Cancelliet eller dets Archiv. Ieg har bestandig ventet, siden ieg kom til det Kongl. Geheime Archiv, at disse Garter, naar de vare brugte, skulde blive tilbage sendte, uden at gi_øre Paamindelse derom; Men da det endnu ikke er skeet, og denne gode Leilighed, ved hvilken de til anden s. 341H. Ms. tjeneste kr_øves tilbage, nu falder, skulde ieg underdanigst bede, at det maatte behage D. G. Exc. enten i eget eller Societetets Navn derom at lade gi_øre Anmodning paa vedkommende Steder, som uden tvil vilde have langt bedre Virkning, end om ieg paa egen Haand det gjorde. Til den Ende lader ieg herhos f_ølgende Copier af de Beviser, som ligger i Archivet for de udlaante Carter. Ieg forbliver udi dybeste Ydmyghed

D. H. Exc.s
underdanige ringe tiener
I. L.

Kh. d. 20. Dec. 1761.

s. 341

17. Februar 1762.
TIL JOHAN LUDVIG HOLSTEIN.

H_ølstaarne Herr Geheime Raad,
og Ober Secreterer, Naadige Herre!

Paa det Sp_ørgsmaal, som Deres H_ølsted Excellence digst har behaget mig at forelegge, angaaende det _øldste Papirs Manuscript, som hos os findes, bliver dette mit underdanige Svar.

Omendski_ønt man af de Skrifter og Documenter, som endnu hos os ere til overs, skulde d_ømme, at man i gamle Dage haver mere betient sig af Pergament end Papir, Saa er det dog vist, at man til Concepter, Copier og mindre betydelige Sager, i det mindste udi det 14de og 15de Seculis, og kanske l_øngere f_ør, ogsaa her til Lands har brugt Papir. Men Aarsagen, hvorfor nu omstunder findes flere Pergaments- og f_ørre Papirs-Codices og Documenter af de _øldste Tider, er let at fatte, naar man betragter, hvor meget snarere det sidste end det f_ørste er underkastet Fordervelse. At der imidlertid fordem haver v_øret skrevet meget paa Papir, og kanskee mere end man almindeligen troer, blev ikke vanskeligt at bevise, og kan til dels slutes af de adskillige baade st_ørre og mindre Papirs Manuscripter, som s. 342 endnu findes saavel i offentlige som s_ørdeles Samlinger. Men at kunne paa det n_øieste bestemme, hvilket det _øldste Mst skulde v_øre, som nu findes hos os skrevet paa det nu brugelige Papir, derudi frygter ieg, at ieg ei fuldkommen skal fyldestgi_øre Deres H_ølsted Excellence's curiositet, med mindre ieg maatte gives nogen Tid til n_ørmere at unders_øge qv_æstionen. Saa meget tilsiger mig Hukommelsen, at i det Kongl. Geheime Archiv findes M_øngde af Skrifter paa Papir skrevne af det 15de Seculi Begyndelse, som beviser, at man i Erici Pomerani, Christofori Bavari og Christiani I. Tider har i disse Lande haft Overfl_ødighed af Papir. Der findes endog i samme Archiv af det foregaaende 14de Seculo adskillige Papirs Documenter under Dronning Margaret_ø; og hendes Faders Waldemari Regiering skrevne, og kanskee nogle _øldere, men alt f_ørre og f_ørre, jo l_øngere man gaaer tilbage i Tiden. Om der paa det Kongelige Bibliotek findes noget Mst paa Papir _øldere end af 14de Seculo, erindrer ieg nu ikke. Ellers er den Danske Oversettelse af Bibelen, som Hans Excellence Hr.

Geheime Raad Tott ejer, og som sl. D. WÅldike i den 2den Tome af Societetets Skrifter har handlet om, formodentlig et af de Åldste store Papirs Msster som endnu hos os ere til overs, hvilket menes at vÅre skrevet henvend an. 1400. eller tilforn. Ligeledes har ieg selv en Codex paa Papir skreven, som er en Svensk Oversættelse af Bibelen eller rettere visse Bibelske Historier, hvilken ieg holder for ogsaa at vÅre af det 14de Seculo og kanskee Åldere end enten Dronning MargaretÅ eller Kong Alberti Tider: Samme fik ieg paa min Reise i Sverige, og er den saa meget curiøse, som der her og der imellem ere indsatte nogle Pergamentsblade, da hele Resten er paa Papir. At der ellers i andre saavel publique Biblioteker og Archiver som particulieres Samlinger findes adskillige paa Papir skrevne ganske gamle Codices og Documenter, kan ikke paatviles. Men, hvor gamle og hvilke de Åldste ere, kan ieg umueligt sige, saa lÅnge ieg til deels ei har haft Adgang til alle deslige Skrifters Gjemme-steder, og til deels dem, ieg har s. 343seet, ikke hidindtil med nok nÅ,je Agtsomhed betragtet og examineret. Ieg forbliver i allerdybeste Ydmyghed

Naadige Herre,
Deres HÅ,igrevelige Excellences
underdanige ringe tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 17. Febr. 1762.

s. 343

24. Februar 1762.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Åtdle, HÅ,istÅ,rede Herr Secreterer.

Efterat ieg lÅ,ngge havde ventet at see noget fra Min Yens Haand, var det, som Han selv kan tÅ,nke, mig ingen liden FornÅ,ielse, da ieg ei alene fik lÅ,se Hans kiÅ,ire Brev af 11. Febr. men endog derhos fand et trykt Exemplar af den forlÅ,ngst lovede Ingvars Saga¹. â€” â€” Paa nÅ,rvÅ,rende tid har ieg noget PaahÅ,ng af den forhen omskrevne Secreterer Matthias Werner, som snart vil laane Penge og snart BÅ,ger af mig; Han udgiver her paa PrÅ,umeration et Verk kaldet Clavis LingvÅ, LatinÅ, som skal tiene for et fuldstÅ,ndigt Skote-Lexicon med Dansk og Svensk hos. Om han nogen tid kommer til Ende dermed, vil tiden lÅ,ire. Men at komme igien til Ingvars Saga, da er det mig overmaade kiÅ,rt, at dermed saa vidt er avanceret. Ieg kan oprigtigen sige, at ieg med stÅ,rste baade NÅ,ie og Nytte har lÅ,st Herr Secretererens Fortale, som ieg holder for at vÅ,ire saa vel og grundig skreven, at ieg aldeles ikke veed noget betydeligt enten at tilsette eller at fratage. Magister Dass sad forgangen en heel Aften hos mig og lÅ,ste Fortalen igiennem fra Begyndelse til Enden, og det med stÅ,rste Agtsomhed og FornÅ,ielse, tilstaaende, at den var ganske s. 344fornuftig og reasonable skreven. Iblandt de smaae Anmerkninger, som ieg deraf gjorde, var denne, at min Herre erkiender Hialmars Saga for gammel og rigtig, da man ellers holder den for en nyere tiders fiction og Hiernesvind. I almindelighed giÅ,r ieg denne liden Erindring, at, ligesom Min Herre saa meget har bemÅ, det sig at verificere Ingvars Saga, og derudi vÅ,ret lykkelig, saa vilde det og behage LÅ,seren, om Han paa noget Sted vilde i et kort Uddrag vist Nyttens af denne Saga, og hvad den lÅ,rer til Oplysning i nogen Part af den Nordiske Historie, hvilket enhver LÅ,ser selv vel ikke strax indseer¹. Jeg vil nu Å,nske, at maa snart faae see det sidste Stykke af dette Skrift, og at Herr Secretereren maatte blive opmuntret til at give os flere nyttige PrÅ,ver af sin Flid og Kundskab. Skulde Hr. Secretereren finde for godt at hidsende ved Leilighed endeel Exemplarer, 20., 30. eller flere, da haaber ieg vel at faae Hannem dem her debiteret. Er nogen paa Skrivpapir at bekomme, da begierer ieg et til mig selv for Betaling. Ieg har ofte sat mig for at spÅ,re Min Ven, om man intet videre skal vente af Hans Beskrivelse om NorkÅ,ping, eller om den er aldeles sluttet med det, som han forhen har haft den Godhed at sende mig. Min KiÅ,ire Herre, glem ikke Hr. Etats Raad Luxdorf med gamle Svenske Mynt-Forordninger, ei heller mig med alle Slags gamle Fragmenta i sÅ,r udi Danske og Norske Historien, og hvad dermed har noget SammenhÅ,ng. Wallins Catalogum har ieg ikke seet, men tviler ei paa, der jo har vÅ,ret noget, som ieg maatte haft Lyst til. VÅ,ir saa god og underret mig, hvor denne lÅ,irde Mands Manuscripter ere afblevne, fornemlig continuationen til hans Gotlandske Samlinger².â€” â€”
345Magister Dass helse flittigt, ligesaa min Kone og liden SÅ,n. Vi leve her, Gud skee Lov, alle vel, og ieg med en inderlig Hengivenhed stedse lever

Åtdle, HÅ,istÅ,rede Herr Secretererens
forbundne Tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 24. Februar 1762.

s. 345

26. Juni 1762.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Åtdle, HÅ, itÅ, rede Herr Secreterer.

Det sidste Brev af 4. huius, som Herr Secretereren [har] behaget at Å, re mig med, var mig som sÅ, dvanligt ganske kiÅ, rkommet, og de medfÅ, lgende, saavel skrevne som trykte, Papirer fortiene min store Taksigelse. De skrevne har alt faaet Sted i mine Diplomatiske Samlinger og venter ved Leilighed paa flere Kamerater. De trykte Ark har ieg med stor Begierlighed strax igiennemlÅ, st, og kan ikke andet, efter den Indsigt ieg nu har, end bifalde Min Herres Mening om Runstenenes Alder. Nu kommer det an paa, om Han lige saa vel kan stadfÅ, ste hos mig sin Mening om Runskriftens Å, tld fra Odins tid. Ieg er meget vantro, og derfor maae Han forsyne sig med gode Argumenter og Beviser. Men hvordant det gaaer eller ikke, skal ieg dog give Hr. Secretereren det Lovr at Han ikke uden gode Grunde gaaer til verks, og at Han giver de skiÅ, n neste Anledninger til andres nÅ, jere Efterforskning. Jeg takker for det tilsendte Exemplar af Jus Eccl. Vicens. hvormed ieg meget har fornÅ, jet Monsr. FinsÅ, n som fÅ, rste Editor ¹. Ieg vilde, at Min Ven deraf fra Upsal kunde forskaffe os flere Exemplarer. s. 346â€” â€” Ieg har her hiemme paa en tid lang haft svare Bekostninger, men strÅ, ber igien at faae mine Financer i Orden. Her har vel nylig vÅ, ret nogen Leilighed af Reisende til Lands, men de har ikke kunnet fÅ, re nogen paquet uden enkelte Breve, og derfor ligger endnu hos mig adskilligt, som ieg skulde have op til Hr. Berch, Serenius og andre. Mine Gotlandske Rune- Inscriptioner sender ieg herhos paa Forlangende. FÅ, lger ogsaa nogle Observata saavel til Texten som Oversettelsen af Ingvars Saga, som min IslÅ, nder, Monsr. ThorhallsÅ, n ¹, med sine LandsmÅ, nds RaadfÅ, rsel haver opsat. Om de alle ere aldeles vel grundede, maae Min Herre selv dÅ, mme om; Imidlertid ere dog nogle af dem gode. â€” â€” Min Ven spÅ, r om det Oldenborgske Horn, men ieg veed ei rettere, end at jo klart er beviist, at det ikke er Å, ldre end fra Christ. 1mi tid. Men spÅ, rger han om det sidste gamle Guldhorn, som 1734. blev fundet ved MÅ, geltÅ, nder med Character es paa, da har vel mange lÅ, rde brudt Hovedet dermed, men neppe troffet det rette. Sl. Gram var af den Mening, at Hornet ikke er Dansk, men snarere Engelsk Arbeid, og Skriften og Sproget af det Slags, som de gamle EngellÅ, ndere har brugt lÅ, nge fÅ, r de Danskes Indfald der i Landet. â€” â€” Naar Ingvars Saga nu bliver fÅ, rdig, skulde det vÅ, re mig kiÅ, rt, om Hr. Secretereren blev paalagt at henvende sin Flid til et Opus Diplomat. SveciÅ, i, som Han frem for andre der i Landet kan prÅ, stere noget udi. Ieg tilstaaer gierne, at den Samling, Han har til de Danske Loves Historie, var vÅ, rd at legge videre Haand paa; Men om Han dermed gjorde sig saa fortient og elsket af sit FÅ, derneland, som det Trin, Han allerede har gjort, udfordrer, det overlader ieg til Hannem selv at dÅ, mme om. Giorde Min Herre begyndelse med de Svenske Love, var det en anden Sag. Her i Danmark ere mange Subsidia til vore Loves Historie, mange har samlet derpaa, og ieg har selv en ganske Hob Excerpta s. 347dertil, saa at Min KiÅ, re Herre kanskee gjorde bedre, efter sit gode Tilbud, at overdrage os sine Samlinger i denne Materie, imod at nyde tilbÅ, rlig Å, tre derfor samt contant Erstatning for derpaa anvendte Tid og MÅ, de. Ieg kan ikke negte, at ieg jo meget glÅ, der mig ved det Haab, Min Ven giver mig, om sit BesÅ, g engang i dette Aar; Men at sige Sandhed, da Å, nskede ieg heller, det skede i nogen af de 3 Maaneder, som endnu staae tilbage af Sommeren, end til Vinter. Aarsagen er denne: Her boer Folk til Leie hos mig i mit Huus, som hele Sommeren ere paa Landet og lade VÅ, relserne til min tjenst, men komme ind, saasart Mikkelsdag er forbi, saa at ieg om Vinteren intet VÅ, relse har til overs fra eget Brug, og ieg havde helst seet, naar Min Herre kom til KiÅ, behavn, at Han kunde logeret i mit Huus. Kan han derfor endnu forandre sit ForsÅ, t, giÅ, r han mig ret en FornÅ, jelse. â€” â€” Det glÅ, der mig, at Herr Secretereren lever ved god Helbred. Nu er alting her i Huset igien i god Stand, og ieg har selv paa en tid lang befundet mig temmelig vel. â€” â€” Ieg har at helse fra min Kone og gode Venner, og for de Å, vrige forbliver med uafladelig Tilgivenhed

Min HÅ, istÅ, rede Hr. Secreterers
gandske forbundne Tienere
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 26. Iunii 1762.

Herefter fÅ, lger â€” Observata ad Textum et ad Versionemâ€” af Ingvars Saga.

s. 347

21. Juli 1762.

TIL DANIEL TILAS ¹.

HÅ, ivelborne Herr LandshÅ, vding og Bergs Raad.

Ieg har meget lÅ, nge vÅ, ret Herr LandshÅ, vdingen et Svar skyldig paa det sÅ, rdeles obligeante Brev, som Han s. 348beÅ, rede mig med, da ieg havde udgivet min liden Afhandling om de Nordiske Bergverkers Oprindelse. Ieg havde neppe troet, at samme skulde fortient saa megen attention hos en Mand af den grundigste Indsigt i de Sager. Des mere blev ieg glÅ, det og opmuntret i dette mit foretagende. Ieg har alt siden tÅ, nkt paa fortsettelsen af dette Arbeid, og har en hob matemalier samlede dertil, men snart er en, snart en anden hindring kommen i veien, dog mener ieg, at der nÅ, stkommende Vinter bliver alvor af, da ieg ikke skal forsÅ, mme, saa snart noget udkommer, at give Herr LandshÅ, vdingen part deraf. Siden og Herr LandshÅ, vdingen er curieux om det Danske Magazin, da kan ieg have den Å, tre at melde, at vi ere i begreb

med, ligeledes i tilkommende Vinter, at gi^Åre begyndelse med dets videre Continuation ¹

Det er mig et stort N^Åie at fornemme, at Herr Landsh^Åvdingen ogsaa haver I^Årde Arbeider under H^Ånderne ². Begge dele ere nyttige og forn^Ådne. Ieg ville, at ieg var i stand til at contribuere noget til deres befordring. Til det f^Årste Verk, nemlig Berg-Lagen, kan ieg vel ikke meget gi^Åre. I det sidste, nemlig Topographia Svecana, eier ieg Selv en anseelig Samling, men det er ikke at vente, at derudi noget kan v^Åre, som Herr Landsh^Åvdingen selv [ikke] besidder. Ieg tviler ikke paa, at endeel fremmedes Memoires, som har reist i Sverige, ere Herr Landsh^Åvdingen bekjendte, saasom Ogerii Iter, Lomenii Itinerarium, Terlons og Chanuts Memoires, Ambassades de Carlisle, og kanske flere saadane. Af dette Slag er den Bog, som Herr Landsh^Åvdingen begierer at underrettes om. Dens Titel er: Pet. Ban. Huetii Episc. Abrincens. Commentarius de Rebus ad eum pertinentibus. Amstel. 1718. 8V0. Denne I^Årde Mand gjorde i Aaret 1652., som mange flere af samme profession, en Valfart til L^Årdoms Gudinden i Sverige ³. s. 349 Bogen, som indeholder Auctors I^Årde forretninger, har 427. pagg. og er deelt i sex B^Åger. Libro Ild0 fra p. 79. til 94. beskrives hans tour gienem Danmark, og fra p. 94 til p. 114. hans Iter Svecicum ¹. Samme hans Iter Svecicum havde han f^Årst befattet i et smukt latinskt Vers, som er trykt ibland hans Po^Åmata, hvoraf ieg eier Edit. 4tam Ultraj. 1700. 12^Å°, fra pag. 52. til 60. Men min Ven Herr Dodor Celsius ² har hugset feil, naar han har berettet, at det bes^Ånderlige Borgemester-Val skulde v^Året skeet i Sverige. Vel h^Årde han denne fort^Ålling paa reisen til Sverige, men et got stykke f^År han kom der, nemlig i en liden Stad Hardenberg udi den Nederlandske Provinds Over-Yssel, saa at denne artige Historie i ingen maade r^Årer Sverige paa. Skulde ikke des mindre Herr Landsh^Åvdingen forlange nogen Udskrift af Bogen, behager han derom at give mig befaling.

De Ki^Åbenhavnske L^Årde Tidender har ingenlunde h^Årt op ³, men siden det er saadanne piecer, som de fleste kaste bort, saasart de har I^Åst dem, vil det blive vanskeligt at faa den hele Samling, som fattes. Man maae paa Auctioner ki^Åbe mange Bunter op, f^År man kan faae en complet Samling. Den 7de og 8de Deel af Selskabets Skrifter, saavelsom de manglende kongelige Forordninger skal ieg levere Hr. Larrey til at opsende med Leilighed.

Det forn^Åier mig overmaade meget, at Herr Landsh^Åvdingen endelig har faaet nogen I^Ångge og vel fortient reparation ⁴, hvortil ieg oprigtig gratulerer. Hos mig er ingen Forandring af Rang eller Character, ei heller tragter ieg efter nogen, da ieg er aldeles vel n^Åiet i mine n^Årv^Årende Vilkor, naar alene min helbred, som undertiden er s. 350noget vaklende, vil v^Åre mig gunstig. Ieg forbliver med en fuldkommen H^Åiagtelse

H^Åivelborne Herr Landsh^Åvdingens
og Bergs Raadets
ydmygste tiener
I. Langebek.

Ki^Åbenhavn den 21. Iulii 1762.

Udskrift:
Kongl. Majsts. Tro Man
Landsh^Åfding og Bergs Raad,
H^Åivelborne
Herr Daniel Tilas
udi Stokholm.

s. 350

24. Juli 1762.
TIL PETER FREDERIK SUHM.

H^Åi^Ådle og Velbaarne,
H^Åist^Årede Herr Etats Raad.

Dersom ieg var saa flittig til at skrive Breve, som de I^Årde i Trondhiem til at skrive B^Åger, da skulde gode Venner ikke have Aarsag at klage over min Efterladenhed. Saa I^Ångge Vinteren og Foraaret varede, var ieg adskillige gange upasselig, hvorover ieg glemte en og anden Pligt, desuden har Ki^Åbenhavn altid og alt for mange Hindringer at kaste i Veien for dem, der mene det bedre, end de gi^Åre. Hr. Etats Raadens sidste og meget angeneme Brev er af 20. Februarii, fra hvilken Tid indtil nu ieg har haft et halvt Aar til at skrive dette Svar, som kansaske neppe endnu var blevet f^Årdigt, dersom ikke den gode testamenti Exsecutor Mag. Dass havde sat mig i Bev^Ågelse. Om mit Svar bliver des bedre, fordi det I^Ångge har blevet ude, t^År ieg ikke love for. Det er saadanne Sp^Årsmaal, min ki^Åre Herre foreligger mig, som ieg selv til st^Årste Delen (og om mange flere af det Slags) beh^Åver Underviisning om. s. 351Om Jomsborg maae ieg bekiende, at det er paa Schrvartzes Regning, ieg har lagt den i Bag-Pomeren, men ieg er ikke fuldkommen overbeviset, ei heller bliver, f^År ieg faaer see Hr. Etats Raadens udf^Årlige Tanker, og selv n^Åiere faaer examineret Sagen. Ieg veed ikke, af hvad for en Overilelse ieg er kommen til at sette Aldeiguborg for Narva. Ieg havde den gamle

Indbilding, at den maatte have ligget paa Grændserne af Estland og Ingermanland, hvortil kom, at ieg selv har seet et gammelt forfaldent Slot der paa Stedet, som nu uden tvil heder Jamsborg, og som ieg troede var Levning af det gamle Aldeiguborg, i hvilken Tanke ieg end videre var styrket af Rector Schöninghs Kart over det gamle Norge, som har samme Vildfarelse. Ieg har ellers fået troet, at det maatte være Alt Ladoga, i hvilken Mening ieg nu atter er bleven videre styrket, siden ieg i det herlige Document, som Dreyer¹ blandt mange flere i sin Specim. Juris Publ. Lubecensis p. 177. sq. har bragt os for dagen, finder, at Ladoga fordem har hedet Aldagen. Hvad kan da være sandere, end en der hos Saxo en anlagt Borg og By har været kaldet Aldageborg. Man behøver da ikke at hente Navnet fra Olga (Dalin T. 1 p. 541), langt mindre med Richardson p. 201. at tage Tilflugt til Aalborg i Jylland. Nærmere Sagen er Herr Etats Raaden, naar han holder Nyenschantz for Aldeiguborgs rette Legde, hvilken Mening ieg vel og havde bifaldet, dersom ikke Navnet Aldagen havde skinnet mig i Åinene. Ieg vilde ønske, at Etats Raaden vilde give mig mange flere dubia over mine Medii Åvi Karter, hvorved ieg fik Leilighed til næriere Ransagning. Men ieg gaaer videre. "Gyslamarchia maa efter Saxonis Anvisning søges i Sverige, om noget Sted af dette Navn har været til; thi naar man herudi vil holde Saxos Beretning imod s. 352 det Stykke af Skioldunga Saga, som er trykt under Navn af Sægubrott, da synes denne sidste, ligesom den i mange af Navnene vidt skiller fra Saxo, at give disse tvende Navne Falu og Gyslamarchia til Folke Navne, naar den nævner Fale Gautski og Glesmokr godi, da den ellers i en Hoben af de Åvrige Navne kommer vel overeens med Saxo og hjælper til at oplyse ham. Endeel enten unyttige eller forglemte Commata forvilder nogle Saxonis Fortællinger, og det kan ikke tviles paa, at der i alle de Editioner, vi har, jo findes mange urigtige lectiones, saa det var at ønske, at vi endnu havde noget Ms. af Saxo, som nærmere sig i Alder til hans Tider. "Ingenuitatis insignia har ieg og meget studeret paa; Vellejus i sin Oversættelse gaaer dette, som meget andet, over med en Harefod. Ieg veed ikke, om det saa kan forklares, at de Store, nemlig Prindsen, Biskoper og visse Fornemme, som da kaldtes Nobiles og formodentlig haft Magt at meddele Adelskab til andre, have nu i den dyre Tid, for at faa Korn og Fødevarer, nobiliteret efter de tiders Maade mange af den ringe Almue. Er det saa, da har vi her Oprindelse til endeel Familier af vor gamle Adel, som i de følgende Seculis. alt mere og mere formerede sig. "Portus Hulyvimmensis, mener ieg, har været en Havn imellem Slagelse og Korsør, kaldet i senere Tider Horlishavn, hvilken i Christiani IV. tid blev forbudt at søge for Korsørs og Skelsørs skyld. "Kong Waldemars Forvantskab med K. Bela III. i Ungern var saa nært, at den sidste var den fæstes Søstersøn, thi Bela's Faders, K. Geys, anden Gemahl skal have været Catharina, Hertug Knud Lavards Dotter, hvilket Giftermaal maae haft sin Oprindelse fra det Russiske Slægtskab. " Dette er saa meget eller rettere saa lidet, ieg nu for tiden veed at svare paa Herr Etats Raadens dubia¹. Der er mange flere Ting hos Saxo, som ieg ønskede mig s. 353 Oplysning om, og ieg vil haabe at naae mit ønske, naar ieg faaer læse Hr. Etats Raadens Anmerkninger til denne Auctor. Med største Længsel vil ieg og vente paa Hr. Etats Raadens Forklaringer over mærke Steder i Heimskringla. " Ieg synger endnu mit gamle Omkvæd: Naar vil Etats Raaden komme her ned til os? Efter min foranderlige Helbred er det uvist, at ieg oplever den ellers forønskede dag. Min respect til Fru Etats Raadinden, og min Kones til Dem begge. Min Søn giver og en Compliment til den lille Suhm, hvis Venskab han i tide vil betinge sig. Ieg lever altid med en oprigtig Hælgelse

Min Hæstære Hr. Etats Raads
ydmyge og med gamelt Hævd forbundne tiener
I. Langebek.

Khavn 24. Iulii 1762.

Vi kan her ikke andet end rose og beundre den Trondhiemske Flittighed. Selskabets Skrifter har ieg kiøbt og læst med stor Fornøjelse. Af Samlingerne har ieg alene hævet noget læse. Hvo Auctor er, gad ieg gjerne vidst, han er dristig, vel haard mod vore gamle Konger, synes dog at sige nogle Sandheder. Om han er ubillig imod andre, tør ieg ei dømme om, men mig giør han uret, at han tillegger mig det, ieg ikke fortjener. Om Etats Raaden fortjener sit af ham, det kan De bedst selv afgjøre mellem sig, siden De formodelig ere i By sammen¹. Vist er det, at denne Samling ikke fortjener Sted iblandt slette Bøger.

At ikke for meget Rum skal staa ledigt, vil ieg berette Hr. Etats Raaden, at vi ere i begreb med at faae det Danske Magazin engang i tilkommende Vinter igjen udi gang. Indretningen deraf vil omtrent blive den samme som før, dog vil vel skee nogle Forandringer. Først bliver det nok ikke trykt med saa mange Exemplarer som forhen. Dernæst, som det bliver mig umueligt at skrive alting, faaer vel samtlige Lemmer at arbeide dertil, da enhver kan sette s. 354 sit Navn for sit, i Trundhiemske Herrer har saa meget Forraad af færdig liggende Materie, at ieg ikke kan tvile om Eders Evne eller Beredvillighed til at befordre Selskabets Oplivelse¹.

J. Langebeks Breve.

23

Indlagt 5 smaa Sedler med historiske Notitser af Langebek.

s. 354

30. Oktober 1762.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Højestårrede Herr Secreterer.

Ieg bedrøvedes vel noget over den Fatalitet, som Min Ven udi Skrivelse af 19. huius tilmelder mig i sin Fraværelse at have haft ²; Men Glæden fik overhaand, saasomt ieg fornem, at Manden selv og endeel af hans beste Ting var i Behold. Det var mig kiært, at Ingvars Saga er bleven færdig ³. Ieg venter nu hver Dag paa de 50. Exemplarer, som Skipperen skal bringe mig, og ieg skal giøre mit Beste, at faae dem debiterede eller saa mange deraf som mueligt ⁴. Endskiønt vi, Gud skee Lov, ingen virkelig s. 355 Krig have haft ¹, saa ere dog Tiderne, for mange Omstændigheders Skyld, ogsaa vanskelige hos os, saavel som andensteds, saa at Liebhaberiet, der ligesom de Engelske Actier falder og stiger, nu synes at have noget aftaget, eller i det mindste for en Tid at være indskrænket. At sende mig et bedre Exemplar end de ordinaire, det skal Min Ven ikke, i fald Han har nogen anden besænderlig Ven eller Patron, som han dermed kunde regalere. Det skulde ikke være mig meget kiært, om Hr. Secretereren fik Professionen i Abo; thi derved vilde vor Correspondence og Venskab, som ieg ønsker vare, saalænge ieg lever, lide temmeligt Afbrek. Langt kiærere skulde det være mig, om Han maatte avance re i Stokholm, i sær udi det Collegio, hvor Han engang har sat Foden ind; thi det, tykkes mig, passede sig best med Hans Lyst og Studeringer. Maaskee tager ieg fejl, naar ieg dømmer Hans Smag efter min egen: Ieg har alene en af de smaa Poster her i Landet, men ieg byttede den ikke bort imod en anden af tre gange saa megen Indkomst. Saalænge Gud under mig Helbred og Velsignelse til det lidet, ieg har, da kunde intet Årmbød give mig den Frihed eller saa meget fornøjelse min inclination som det, ieg nu har. Ieg vilde af Hiertet, at Min Ven noget snart maatte kunne skrive mig det samme om sig og sine Vilkor. " " Det staaer mig usigeligt vel an, at Min Herre tænker paa en Historiam Archivi vestri. Ei mindre vilde det behage mig, om Hans Historia Legum maatte engang komme i Stand. Hos os har Professor Ericson udgivet et Skrift om Islands gamle Love og Rettergangs Maade, som bliver meget roset. Det giør mig meget ondt, at ieg ikke i dette Aar skulde have den Fornøjelse at see og favne Min kiære Herre; Gud veed, naar det nu engang skal skee. " " Hvorledes vores Regning staaer sammen, s. 356 er ieg ikke i Stand til at sige uden stor Møde. Ieg har derudi intet tvilet paa Min Vens accuratesse; Men hvo tager sig i agt for tilfældige Ulykker? Dog i dette Henseende skal Ulykken ikke være stor; thi imellem os skal Regnskabet snart være gjort. Naar ieg alene kan være forsikret, at ieg intet bliver Hr. Secretereren skyldig, da, om Han og maatte være i Skyld til mig, skal den hermed være aldeles qviteret og afgjort. Hvorhos ieg vel ikke skal glemme den aparte Forbindelse, ieg staaer i til Hannem for den megen Møde og Omhu, Han stedse har haft og haver for mig og mine Sagers Besørgning. De Sager, som ieg har til Hr. Cancellie Raad Berch og flere Velyndere deroppe, ligge endnu hos mig. " " Undskyld mig hos Herr Cancel. R. Berch paa beste Maader. Formeld Hannem og Etats R. Hielmstiernes Hilsen, og beret Ham, at Etats Raaden rigtig har faaet, hvad han havde sendt med Russen, og at Etats Raaden gjerne længe siden havde sendt ham Geheime R. Reventlorvs Medaille, men det er og blevet forsømt ved hans Sommer sejour, som nu er til ende. Ieg vil nu ikke med videre denne gang opholde, uden dette ene at tillegge, at ieg og min liden Familie befinde os for nærværende tid aldeles vel, og vil ønske at blive vederlagt med lige Tidinger fra min Kiære Herre, forblivende i Åvrigt med en uendelig Tilgivenhed

23*

Min Højestårrede Herr Secreterer
Hans ydmyge og sær forbundne tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 30. Octobr. 1762.

1

s. 356

18. December 1762.

TIL PETER FREDERIK SUHM.

Højtidle og Velbaarne,
Højestårrede Hr. Etats Raad.

Med megen Fornøjelse læste ieg og igien læste Hans angenehme Brev af 13. Novembris, og med ikke mindre s. 357 Fornøjelse vil ieg besvare det saa godt, som ieg kan. At mine sidste Efterretninger har gjort nogen Nytte, det glæder mig; men ieg er vred paa Mag. Dass, som har færdigt Etats Raaden i den Tro, at ieg havde noget betydeligt at erindre imod hans første Noter til Saxo. Tvert imod, i Hovedsagerne er ieg snart enig med Min Herre, og ønsker, at Han vilde udføre sin Mening videre om Odins Herkomst, om Runernes Ålde, om Bysantii Lægede, om Hunernes Bopæl i en Part af Rusland &c., som ieg altsammen ikke skal blive uvillig til

at underskrive. " Herr Etats Raaden har sat mig i stor Længsel efter at see sit Arbeid i vor gamle Genealogie og Chronologie, som ieg venter mig megen Undervisning af, i henseende til de adskillige Knuder, der bliver at opløse. Han spør mig, hvem Kong Svens Moder har været? Ieg seer ikke, at vi kan forkaste den Fyenske Saumøsa, som de Islandske Sagaer har opdaget os. I den gamle Historie nævnes vel i det mindste 3. Vinda-Konunger af det Navn Burislaf, men den, som Etats Raaden mener, er vel den, som var Harald Blaataand og Svenoni sølvus. Boleslaus Konge i Polen, som skal være født circa 967, var vel neppe gammel nok for Harald Blaataands tid, ellers skulde ieg ikke være meget derimod. Skade er det, at den gamle Meklenborgske, Pomerske, Polske, Slesiske og Bøhmiske Historie [ikke] er saa vel oplyste, som man skulde ønske. Disse Landes Ældste Fæstter synes have haft een Herkomst, i det mindste meget nær Forvantskab. I de tider har vel været flere af det Navn Boleslaus, og det er vanskeligt at sige, hvilken vore Islændere har meent. Men det kan ikke tviles paa, at han jo har haft Regering i Pomern. Kan vel og være, han kan have haft et andet Navn hiemme, og bleven af Islændere kaldet med det dem bekiendte vendiske Navn Burislaf, hvorpaa man vel har flere Exempler. Hr. Etats Raaden har og selv observeret, at K. Svens Dronning var en Dotter af Miseco, hvilken dog Islænderne kalde Burislaf, saa at Dronning Gunild har været en Syster til Boleslaum, hvilken kanskee Faderen, saalænge han levede, har sat til Statholder i Pomeran. Med Keiser Otto III. har s. 358K. Harald neppe kriget, men ganske vist med den første Otto, kan vel og skee med den anden. Men der hører Undersøgning til at decidere derudi; dog er det vel Otto I., som har christnet ham. Dalin setter Eric Sigersøls Død til 994., som noget nær er rigtigt, dog vil andre have 993. Min Herre skriver, at han skælvende viger fra Gram, Torfæus og saadane Mænd: Men naar man har gode og gyldige Skiel for sig, kan man gjerne sette al Frygt og hver Mands autoritet til side. Dersom I gode Herrer deroppe vil have gamle Mynter at forklare, da maae de forlanges af andre end mig, som ikke har noget sænderligt af det Slags. Af Diplomata er her ikke noget ret gammelt, som jo nu mest er afskrevet, og Sigillerne blive efterhaanden her aftegnede, altsammen til Corpus Diplomaticum Daniæ, som alt lider nærmere til Maalet, saa at ieg ei veed, hvad det skulde være af de sorter, som De gode Herrer mest skulde attraae. Værelser har vi nu igien faaet til det Danske Selskab, og en deel af Sagerne har ieg igjen faaet i Orden; Men naar der skal skrives til begyndelse med Magazinet, det kan ieg ei endnu sige. Hæsten er stor, Arbeiderne ere faa, deres Tal endnu mindre, som skulde koste noget derpaa &c. &c. &c. Imidlertid er det got, at man paa alle Sider indsamler Forraad, som altid kan komme til Nytte. Min forige Reise-Camerat i Sverige, Hr. Brocman, som nu er employeret i Antiquitets Archivo i Stokholm, har nylig der udgivet Ingvar Widfærls Saga og derhos en vidtløftig Undersøgning om Runestenenes og Runernes Ætde, hvorudi han meget viger fra de andre Svenskes Mening, og kommer Sandhed langt nærmere. Han har af en gl. Membrana tilføjet de gamle Danskes route til Søs herfra til Estland, som er en Diamant i min medii Ævi Geographie. Mr. Finnus¹ har nu i en Disputatz forsvaret sig imod den Svenske Beronius², som s. 359paa ny bar udgivet hans Jus Ecclesiæ Vicensium med Noter. Ieg forbliver

Herr Etats Raadens ganske tilgivne tiener
I. Langebek.

Kh. d. 18. Dec. 1762.

s. 359

21. December 1762.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Hæstærede Herr Secreterer.

" Ieg har med lige saa stor Fornøjelse gienemlæst Slutningen af Hr. Secretairens Undersøgning om Runerne som alt det forige, og maae tilstaae, at Han slipper vel nok fra at bevise Runernes Brug før Christendomen her i Norden, men om de derfor har været her inde fra Odins tid, og før det 8de Seculum haft samme Figurer og Betydning som dem, vi nu kalde Runer, det er vel mere en Formodning end en Vished. Det Vidnesbyrd af Konunga Sagan var heelt artigt, naar det var af Forfatteren selv. Men min Herre har vel den største Ret, naar han tildømmer Oversetteren det. Odins Herkomst og Fædeland er vel endnu ikke ret oplyst, og derfor kan man endnu ikke fælde nogen grundig Dom om de af ham indførte Kunster og Videnskaber. Etats Raad Suhm i nogen af sine sidste Afhandlinger henter Odin fra langt nærmere Lande end alle andre vore Lænde. Ieg er aldeles ikke misnøjet med denne Nyhed, men har opmuntret ham til at deducere sine Tanker videre derom. Denne Herre har og udi sine piecer ytret sin Mening om Runerne saaledes, at ieg vil troe, naar Han faaer læst Hr. Secretairens Undersøgning, vil de begge uden tvil snart blive concilerede baade i dette og flere Stykker. Det kommer meget an paa at være raisonnable og ikke hugse paa, hvad Landsmand man er, naar man skriver noget i vor gamle Historie. Min Herre bliver her allerede tillagt denne Ros frem for de fleste sine Landsmænd. Det vil vel neppe finde Bifald, at Thorodder Runamestere s. 360skulde være den samme som Thor Runsi. Ieg er og rødt, at en urigtig Læsning paa Stenen bar bragt os dette Navn frem, ligesom desværre alt for mange flere falske lectiones har givet Anledning til vrang, ja ofte urimelige Forklaringer.

Herr Secretereren har vel seet det Fragmentum Ulfilanum, som Hr. Knittel¹ i Wolfenbütel har udgivet. Ieg

gad vidst, hvorledes min gode Patron Hr. Canc. R. Ihre er tilfreds med det, som derudi legges paa hans Tallerken. Formodeligen skal Mag. Sotberg² vÃre den, som Hr. Knittel confunderer med SÃderberg. IslÃnderen Joh. FinnÃus har nu i en Disputation udgivet Curas posteriores til Jus Eccles. Vicensium, hvori han forsvarer sig imod Mag. Beronium, som har villet corrigere Magnificat. Min Herre maae ikke glemme at sende mig Continuation af Beronii s. 361Arbeid, og om ellers noget nyt in Historia et Antiquitatibus PatriÃi udkommer. Det vil vÃre mig en FornÃjelse snart at fornemme, hvad min Ven nu bar for HÃnder, hvortil ieg Ãnsker en god og bestandig Helbred. Min liden Familie befinder sig, Gud skee Lov, vel og hilser flittigen. For min Del har ieg Ãtren uafsladeligen at fremleve

VelÃdle, HÃistÃrede Herr Secretererens
ganske hengivne tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 22. Dec. 1762.

Min KiÃre Herre maa have mig i god Erindring, om Hannem forekommer noget, som kan tiene til mit Corpus Diplomaticum, hvorpaa ieg uafsladeligen arbejder, og er altid lykkelig at faa noget, som ieg ei har haft. Ibland de Skaanske Breve der oppe vare uendelig mange, som ieg ei fik Copie af. Men ieg tÃr vel neppe mere tÃnke derpaa. Et lidet Document i sÃr paaminder ieg mig, at ieg saae der i Archivo, af en Pavelig Legat Otto, som var herinde circa 1220. eller 1230. Skulde det og flere af det Seculo falde i Ãinene, da giv mig Gienpart deraf; thi saadane ere gjerne korte, og kunne ikke betage min Ven for meget af sin Tid, som ieg ellers er sÃrdeles Ãm over at forspilde. Ieg fik forgangen Brev fra Fru Baronesse Barnekov, hvorudi hun lod mig vide hendes [Mands] dÃdelige Afgang¹. Det har gjort mig saa meget mere ondt, som den sl. Herre har viset mig mange PrÃver af Bevaagenhed. Hvor maaer den gode gamle Herre Greve Bonde²? Er han i Stokholm eller paa Landet? Saluta salutandos, et ama tuum semper.

Forekommer Herr Secretereren nu ingen gamle Mynter, vÃre sig Svenske, Danske, Tydske? Ieg maatte gjerne s. 362have nogen af de Ãldste med 3. Kroner. Nogle gamle Tydske og Hansiske Bracteater har ieg nyligen faaet fra en god Ven i Tydskland. De gamle Udenlandske Documenter og Msser ex Codd. Lincop., som Min Herre for en tid lang sendte mig, har vÃret mig saa behagelige, at ieg skulde Ãnske, Han maatte kunne forskaffe mig flere, [vÃre sig Estonica, Livonica, Curlandica, Polonica, Prussica, Germanica, Hanseatica &c. Min Curiositet gaar alt videre og videre.

s. 362

18. Februar 1763.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

VelÃdle Herr Assessor.

Det var mig en kiÃr Tidende, Min Herre skrev mig til fra NorkÃping under 8. Januarii, at Hans Majestet havde udnÃvnet Hannem til Assessor udi Antiquitets Collegio. Ieg har siden ventet Confirmation derpaa fra Stokholm, at ieg med stÃre Sekerhed og FornÃjelse kunde komme med min LykÃnskning. Ieg behÃver vel dertil ikke mange Ord, da ieg er vis paa, Herr Assessoren troer om mig, at ieg vil Ham vel af Hiertet, og at Han ikke kunde komme i en saa lykkelig OmstÃndighed, ieg jo undte Hannem den endnu langt bedre. Imidlertid kan ieg ikke negte, at ieg jo med Utaalmodighed lÃnges at blive forvisset fra Min Herres egen Haand; thi ieg kiender temmelig vel Verdens UstÃdighed¹. â” â” Dersom Hr. Doctor Corylander endnu opholder sig i Stokholm, beder ieg venligst at hilse hannem; det vilde vÃre mig usigeligen kiÃrt at faae hÃre, det han i sin AnsÃgning har reusseret² De s. 363Commissioner enten paa BÃger eller andet, som ieg i mine forige Breve har incommoderet ret med, haaber ieg ved Leilighed blive forrettede. Ieg erindrer ei, om ieg har skrevet om Hadorfs gamle Love; Skulde deraf nogen Samling forekomme, beder ieg for min Regning opkiÃbe et Exemplar, som en Ven meget har ombedet sig. Ieg vilde gjerne have et godt Exemplar af Beronii nye Edition af Jus Vicensium, og tillige, om noget mere deraf er udkommet, samt ellers hvad nyt i Svenske Historien maatte vÃre trykt. Ieg sender nu FinnÃi Curas posteriores in Jus Vicensium, og til Hr. Cancelli R. Berch med min Hilsens Formelding et Brev fra Hr. Etats R. Hielmstjerne, hvorudi den lÃnge lovede Reventlorvske Medaille befindes. â” â” Min liden Frideric har vÃret heel svag af en Skarlagens Feber, men er nu, Gud skee Lov, temmelig kommen sig igien. Ieg selv har i denne Vinter befundet mig heelt vel. Her er ellers nogen mere end sÃdvanlig Sygdom i Staden, som deels kommer af den tykke og ustÃdige Luft, deels er svite af forige Sommers besÃnderlige Vederligt. FÃsygen desvÃrre grasserer stÃrkt her i Riget og har taget [en] stor MÃngde QvÃg bort baade i og om Staden, hvilket tillige med flere svare TilfÃlde giÃr dyr tid paa alt, hvad man skal leve af. Men, Gud skee Lov, vi beholdt Freden, som overveier alt andet, og lindrer alle andre tunge Vilkor. Det er vel allerede bekiendt, at vores fornemste Stats Minister den gamle Greve Holstein ved DÃden er afgangent², og vor berÃmte Geheime Raad Tott er af Hans Maiest. igien indsat udi alle de Charger, som den Sal. Greve indehavde. Ved hvilket Ombytte, man formoder, at Studeringer og Videnskaber hos os ikke har tabt meget. Denne Herre haver kiÃbt sig et Palais paa den store Plads, som kaldes Hallands Aas, og opfÃrer en ny og anseelig Bygning til s. 364sit Bibliotek. Vi har i denne Aften fÃrste

gang vÅret samlede hos ham som PrÅses for Videnskabernes Societet, og fundet megen Opmuntring af hans holdne Tale. Det blev vedtaget, at der skulde slaaes en Medaille paa Greve Holstein, som kan blive en emplette for Herr Cancelli R. Berchs Samling, men det skeer vel ikke saa hastigt, siden alle vore Medailleurer ere udenlands. Ieg vil nu til Slutning Ånske Min Ven en bestandig god Helbred, et fornÅjed Sind, og, at ingen Ting maa fattes til disse tvende gode Kor at underholde, en vaker og velmaaende Brud inclusive, hvilken Sag nu ikke bÅr sÅttes alt for IÅnge ud. Min Hustru og flere Herr Assessorens Venner her paa Stedet tage megen Deel i Hans Forfremmelse, men ingen stÅrre Deel i hvert Hans Velgangs Trin end

Herr Assessorens
gamle fortrolige Ven og tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 18. Febr. 1763.

1

s. 364

29. Juni 1763.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

HÅjÅdle, HÅjstÅrede Herr Assessor.

Hvad tÅnker Herr Assessoren om mig, som har taget imod tvende Hans kiÅre Breve, og nu fÅrst giver Ham eet igien. Ikke er, Gud skee Lov, Sygdom skyld i denne ForsÅmelse; thi ieg har i dette ganske Foraar befundet mig temmelig vel. Ikke heller kan ieg sige, at mine IÅrde Forretninger ere Aarsag derudi, thi de drives ei med stÅrre Flid end sÅdvanligt. Snarere kan ieg beskylde en simple Glemsomhed eller rettere Opsettelse fra en Tid til en anden, som mest er kommen af adskillige indfaldne Hus-Syseler: fÅrst at ieg allerede fÅr Paaske maatte uformodet flytte ind i andre Rum, dog i mit eget Hus, for at overlade til en Greve mine hidindtil beboede VÅrelser, dernÅst haft en s. 365anseelig reparation for paa de Rum, ieg nu iboer, som endnu ikke ere i fuldkommen stand, endelig er 11. Iunii kommen til, som er vor Omslags Termin og varer hele Maaneden igiennem, hvilken og har givet mig en deel at bestille, ei alene i Henseende til mine egne smaa Financer, men endog med de Klarupske Arvinger, som nu ere blevne ganske skilte fra hinanden, saavel som med Sl. Klarups Stiftelse, for hvilke ieg har en anseelig Deel i Directionen ¹. Men med alle disse Undskyldninger kan min Ven have Aarsag til at vÅre misnÅjet med mig, som betager Hannem den FornÅjelse, ieg troer Han finder i at see Brev fra mig. Ieg dÅmmer Ham af mig selv, thi naar det varer noget IÅnge, imellem ieg faaer Brev fra Ham, er ieg gjerne misnÅjet, ikke af Fortrydelse eller Vrede, men af Frygt for Hans Helbred og af Mangel paa den FornÅjelse, ieg finder i Venskabet Fornyse ved idelige Skrivelser, som maae oprette Tabet af mundlige Samtaler. I fior havde ieg gjerne Ånsket Herr Assessoren havde besÅgt mig, thi da havde ieg skiÅn Leilighed at logere Ham i mit eget Hus. I Aar er vel mit Ånske det samme, men formedelst Greve Holks ² Familie er her nu ikke et Rum til overs i Huset. Dog det kan vÅre lige meget, Staden er stor, og min KiÅre Herre skulde ikke frygte for, at enten Logis eller Reisen skulde falde Ham bekostelig, naar Han alene vil unde mig den GIÅde at see og tale med en saa fortrolig og nyttig gammel Reise-Compagnon.

Men at komme til Min Herr Assessors Breve, da takker ieg skyldigst for det, som ethvert af dennem haver medfulgt, ieg seer, at Han bestandig tÅnker paa min Smag, og ieg troer, Han fremdeles giÅr det samme, naar noget forekommer, som kan tiene mig. â€” â€” Ieg vil med det fÅrste vente de Ting, som Hr. Assessoren har at sende s. 366mig, ligesom ieg og igien ved fÅrste Leilighed skal sende, hvad ieg har lovet. â€” â€” Ieg skal tillige sende Arnesons Skrift om den Islandske Rettergang, som Ericson har udgivet ¹. Det var ikke Ericson, som engang copierede noget for Min Herre, men, om ieg ret erindrer, var det Jon Mortenson ² Ericson laae da paa Borckens Collegio, men er nu Professor i SorÅe. Assessor Wessmans DÅd og slette Tilstand har gjort mig meget ondt. Min Herre paaminder sig vel, at Sl. Wessman havde hiemme hos sig en hel Hob af de Skaanske originale Documenter. Mon de vÅre komne tilbage igien i Archivo? Hvor er Samlingen af hans Reise for nogle Aar siden bleven af? Skulde han ikke have efterladt sig nogle gamle rare BÅger enten Svenske eller Danske, som han foregav at have faaet paa sin Reise i Skaane? Ieg IÅnges at see Brings Disp. cle Fide Monum. Island., og ellers om noget andet Nyt in Hist, et Antiqv. Sveogoth. er udkommet. Af Suhms Piecer skal ieg sende nogle, som ere trykt for sig selv, nogle ligge endnu i Manuscript, og skal komme i en ny Tome af Societetets Skrifter. Rector SchÅning har udgivet en Beskrivelse over Trondhiems Domkirke, som koster 2. Rigsdaler. Lad mig vide, hvad vi har at haabe om Ihres Lexico. Vilde og gjerne vide, om Ichsell ³ aldrig kom tilbage til Sverige, eller om han endnu er udenrigs, og hvad Aarsag dertil kan vÅre.

At ieg nu endelig og skal skrive et Ord om den vigtigste Artikel i Herr Assessorens trende sidste Breve, da har ieg IÅnge siden gjort mig Umag for en IslÅnder, som I gode Herrer deroppe kunde vÅre tient med. De fleste, som her ere, legge sig mest paa Theologie og lura, og i det hÅieste tillige paa Philosophie og Hist.

Naturali. Faa ere her, s. 367 som har nogen Indsigt i Antiquiteterne og de gamle Skrifter og Sprog, og af de faa ere nogle saaledes engagerede, al de ikke vil forandre, de andres Levemaade er saadan, at ieg ikke kan recommendere dem, thi at bebyrdes med en Sølere efter en anden, var ikke nyttigt. At opsende et ungt Menneske, som var ganske rude i de gamle Skrifters Læsning og Fortolkning, naar han ellers var skikkelig og vel grundet i det Latinske Sprog, var kanskee det beste, thi han kunde ved Flid og Øvelse blive god: Men ieg kan ei vide, hvorvidt dette Forslag finder Hans Excellences Bifald¹. Saasnart ieg derom bliver underrettet, skal ieg videre erkyndige mig. Ellers tykkes mig, at, siden Herr Assessoren selv besidder saa meget Kundskab i de gamle nordiske Sprog, at en Islænder kunde undværes, de gode Herrer da gjorde best, at tillegge Herr Assessoren den liden Løn og lade Hannem derfor arbeide saa meget i de gamle Sager, som Hans Tid kunde tillade². Imidlertid vil ieg bede ved Tilfælde anmelde for Hans Exc. Hr. Grev Bonde min underdanige respect og Forsikring, at ieg med den allerstørste Fornøielse vil søge at udrette Hans Excellences naadige Befaling, saa meget mere som det er en Sag, der sigter til Publici Nytte. — — Til den Helsinglandske Reise ønsker ieg megen Lykke og mange nye decouverter. Glem mig ikke, om i Stædernes Archiver noget Document af gamle Danske Konger skulde findes. Flittig Helsen fra min liden Familie, som endnu bestaaer alene af to, men ieg har nu Haab om, inden Aarets Udgang, at see ved Guds Bistand nok en Arving i mit Hus. Ieg forbliver med den sædvanlige Tilgivenhed

Min Høistærede Herr Assessors
stedse forbundne Tiener og Ven
I. Langebek.

Khafn d. 29. Iunii 1763.

s. 368P. S. Dersom Hr. Doct. Corylander endnu er i Stokholm, da beder ieg venligst at helse hannem og forsekre, at ieg ikke rettere paaminder mig, end at ieg io allerede ifior ved nogen Reisende gav hannem Svar paa Herr Silverskiolds¹ Promemoria, nemlig, at af alt det, han forlanger, findes her aldeles intet, undtagen Bytesbrevet med Hr. Mogens Krabbe til Wegholm, eller rettere Krabbes Gienbrev til Kongen, hvoraf ieg veed, at ieg lod skrive Copie, som ieg vilde oversende². Skulde Hr. Doctoren samme ei have bekommet, skal ieg paa første Anfordring strax gjøre ny Anstalt.

Dersom Iohannis Magni Metropolis skulde nogen tid forekomme, da maa Min Ven endelig kiøbe den, om den og meget dyrt skulde betales. Rudbeks Atlantica nogenledes complet bliver vel aldrig for mig at tænke paa. Skulde og ved sær Hændelse komme for nogle fordums Missalia eller Breviaria, Svenske eller Danske, vilde ieg gjerne vove noget derpaa.

s. 368

12. November 1763.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Velædle, Høistærede Herr Assessor.

At lade trende Herr Assessorens angene Breve af 26. Iul., 4. Aug. og 4. Oct. ligge saa længe ubesvarede, er noget, som ieg er ganske vred paa mig selv for, og som min Ven kan være bekymret, ja vel heel fortrydelig over. Naar ieg først sætter noget ud paa den lange Bænk, tilstaaer s. 369 ieg min Skrøbelighed, og ieg lader det der alt for længe henhvile. Ieg har endelig altid Mængde af Undskyldninger at bemantle min Forsømmelse med, som ieg indtil tædium kunde opregne, dersom de noget interesse rede. Men hvad Forhindring bør afholde fra at tale med en Ven i Breve, naar man ikke kan see ham i Person? Det er en Fornøielse, som hos mig overgaaer de tleste andre, og det gjør mig ondt nok, naar ieg selv imod min Villie forspilder den. Ieg veed ikke, om ieg tilforn har meldet om den Sorg, som vor Familie blev sat udi i afvigte Iulii Maaned ved min Svogers Post Casserer Pauli¹ dødelige Afgang. Han havde forlanget af mig, ieg vilde være hans Hustrues Laugværge, hvori ieg maatte samtykke, og haver ogsaa haft meget at bestille med hans Sager at bringe i Rigtighed, i sær med hans vidtløftige Regnskaber. Mine Archiv-Forretninger har og taget mig en deel tid bort. Og ieg har paa en tid langhaft mange gamle Ting meddeelte, som ieg med egen Haand har maattet expedere og ile dermed, saasom Ejerne ingen Ro og Rast har ladet mig. Ieg har endnu en gammel Codex af Adamo Bremensi at conferere, som vist er af Tolv Hundrede Talet; En anden lige gammel Codex af den Jydske Lov har ieg og haft fra Flensborg. En heel Hob gamle Documenter har ieg haft fra visse Archiver, som ieg over Hals og Hoved har maat copiere, i fald ieg ikke en anden gang vilde miste dem. Der ere mig endnu tilsagte mange flere, som ieg ikke tør eller er i Stand til endnu paa nogen tid at tage imod. Ieg har vel en og anden Hielpere til at skrive: Men de ældste, rareste og originale Sager maae ieg selv lade Hænder og Øien til, med mindre ieg siden vil have dobbelt og kiedsomelig Umag med at conferere og faae dem accurate nok efter mit Sind². s. 370 Correcturer af visse Verker har ieg for en og anden fraværende Ven jævnlig maattet paatage mig, og naar ieg legger det til, at ieg alt for ofte bliver bebyrdet med at igienemlæse en og andens Skrifter, som de vil lade trykke, og skaffe dem Subsidia dertil¹, maae ieg tilstaae, at ieg gjør mig selv til Slave, og kunde kanskee bruge Tiden bedre, om ieg anvendte den til at forfærdige de adskillige Ting, som ieg selv har under Hænder. Nogle Erindringer har ieg faaet om Souverainitets Historien,

som mig for nogle Aar siden blev paalagt, hvorfor ieg og undertiden maae arbeide derpaa. Societetet forlanger og Arbeid og Haandrekning i adskillige Stykker af mig. Vor store Mand Geheime R. Tott overhænger mig daglig for det Diplomatisk Verk, hvorudover, endskiønt mit meste Arbeid er stilet derhen, ieg har maattet tage de første Seciders Documenter paa ny for Haanden, for at rafinere og bringe dem i bedre Orden og til den mueligste accuratesse, paa det at dette betydelige Verk engang kunde begyndes at tænkes paa til at stilles til Lyset, hvortil ieg allerede er i Færd med at gjøre nogle Forslag og præparatoria, som skulde sigte til, næstkommende Sommer, om mueligt, at kunde gjøre en Begyndelse med Trykningen. Ieg har lært af Erfarenhed, at jo længer Verket henhviler, jo flere Supplémenter komme dertil; Men ieg har ogsaa ladet mig overbevise, at det er best at udgive det saadant, som man har det, imedens ieg lever, og imedens der er Lyst og Leilighed paa høiere Steder til at drive Verket. Hvad Supplémenta man siden erholder, kan altid siden udgives. Ieg har skrevet noget vidtløftigt om mine egne occupationer, men ieg veed, at s. 371det ikke kan være Hr. Assessoren efter saa lang Venten mishageligt at læse et langt Brev fra mig. Kan Min Ven nu finde noget til mig af de første Seculis, som angaaer Skaane eller nogen anden Part af det gamle Danmark, — — seer Han selv, hvor meget det kan være mig anliggende, siden det nærmer sig til mit Verks Fuldkommelse. Ieg er ret fortredelig, at ieg den hele Sommer ikke har kunnet faae befordret de adskillige Sager, som ieg vilde have opsendt. — — Ieg har tillige et og andet Nyt, som ieg vilde vederlegge Hr. Cancellie Raad Berch med for hans Lovbog og ellers for andre Høfligheder; Ieg beder Hr. Assessoren undskylde mig paa det beste og takker for det tilsendte paa det skyldigste. Den Pakke, som Hr. Assessoren i Sommer lovede at sende mig, er først for kort tid siden leveret her i Huset, da ieg ikke var hiemme; men ved hvem den er kommen, veed ieg ikke. Alting derudi var ganske uskadt, og ieg er tusindfold forbunden for hvert Stykke, som fandtes derudi. Af fremmede Ting var der ikke noget udi, uden Hr. Berchs Numismata i Koberstik, som ieg har leveret til Etats Raad Hielmstjerne, som vel selv aflegger sin Taksigelse derfor. Ligesaa takker ieg og for de smaa Stykker, som min Herre har haft den Godhed med sine Breve at sende mig, og end videre for de flere, som Han i sine Breve gjør mig Haab og Løfte om. Vidste ieg, hvorudi ieg best kunde udøse min Kiærlighed og Taknemlighed imod Ham, da vilde ieg gjerne og snart gjøre Prøve derpaa. Ieg troer vel, at ieg nu staaer i nogen debet til min Ven for udlagte Penge, og derfor vil ieg bede, Han frit vil befale, om ieg snart tør gjøre nogen remiss. Der torde vel og noget i denne Vinter forekomme, hvortil Penge paa mine vegne kunde behøves. Herr Assessoren var saa god at give mig nogen Efterretning om sin Helsingiske Reise, men ieg er begierlig at vide mere, hvad flere Empletter har han gjort? hvad rare Observationer? Hvor gik det med Kæmpe-Gravene? Glem ikke, hvad Han af Reisens Spoliis har lovet mig, og giv mig nøiere Forklaring om det omskrevne Psalterio Norvegico. Endnu har Min Herre s. 372vel ikke haft Leilighed at eftersee Sl. Wessmans Efterladenskaber; Ieg faaer vel at vide, om noget rart deribland findes: Skulde der være nogle gamle Danske Bøger af Reformations Tiden, som ieg formoder, da vilde ieg gjerne betale dem efter Cølns Vægt. Stephaniana Mss. in Bibl. Ups. haver vel Donatio Delagardiana og Celsii Historia Bibl. Ups. givet os Fortegning paa, men som ieg formoder, at Hr. Assessoren endnu nøiere har optegnet Titlerne deraf, længes ieg saa meget mere at see Fortegningen fra Hans Haand: I sær gad ieg vidst, om ingen Diplomata i nogen af dem skulde være forborgne. Ieg paaminder mig, at ieg i Antiquitets Archivo saae en heel Hob gamle Codices af Danske Lovbøger, men ieg fik ikke tid at betiene mig uden af de Jydske: Men kanskee der vel og bag udi de Skaanske, Siælandske og Norske kunde findes et og andet Document, som ikke er bekiendt. Ieg ønskede gjerne, at Min Kiære Herre, naar Tiden tillod det, vilde kaste et Øie udi de samme, og meddele mig derom en behagelig Underretning.

J. Langebeks Breve.

24

24*

Ieg skulde haabe, det er til Min Vens Fordeel, Han har paataget sig det Opsyn med en Fabrique: Men ellers er ieg bange for, at det vil betage Ham alt for megen tid fra de Ting, som maatte være publico til langt større Nytte og Hannem selv til større Ære. Men man maae gjøre meget for det kiære Brøds skyld. Leve vi til Sommeren, da haaber ieg, efter Løfte, at omfavne en gammel Ven her i Staden. Imidlertid ønsker ieg Hannem megen Lykke, Sinds Fornøielse og Legems Kræfter til Hans Foretagende i denne Vinter, saavel som siden stedse. Ieg med mit lidet Hus befinder mig, Gud skee Lov, aldeles vel, og kan nu vente ikke hver Uge eller Dag, men næsten hvert Øieblik mit Hus med en ny Arving formeret, hvortil Gud give Lykke. Ieg vilde, at ieg kunde skrevet Udfaldet derom i dette Brev: Men ieg vil for den Aarsags skyld ikke opholde Brevet, da ieg længe nok har forsømt at skrive. Ieg mener, at ieg nu alt har skrevet saa meget som alle Min Herres tre sidste Breve, og ieg vil love, at det ei skal vare længe, førend Han igien skal see Skrivelse fra mig. s. 373Imidlertid vil ieg bede og formode, at Han intet lader falde af sin gamle Godhed og Venskab for mig, ligesom Han igien kan forlade sig til, at ieg, uden at gjøre mange protestationer derom, uafsladeligen vil findes af

Velædle, Høistærede Herr Assessoren
en tro Ven og stedse forbundne Tiener
I. Langebek.

Khavn d. 12. Novemb. 1763.

s. 373

28. December 1763.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Velædle, Høistærede Herr Assessor.

Saa angenehme som Herr Assessorens Breve altid ere mig, saa ubehagelig er den mig udi det sidste af 20. hums meddelte Tidende om Hans Fru Moders dødelige Afgang. — — Et andet Stykke i min Vens Brev, som ikke heller kan være mig meget behageligt, er dette, at Han rygger sit Løfte og betager mig Haabet om at see Ham næstkommende Sommer, en Fornøielse, som allerede havde smaget mig. Men hvad der ei er giørligt, veed ieg helt vel at finde mig udi, og glæder mig derved, at Han dog ikke betager mig Haabet om at see Breve fra Hans Haand. 1000. Plåter, mener ieg, ere verde at blive ved sine Forretninger for, og 100. Plåter for Translat. Island, ere ogsaa gode at tage med, hvilket altsammen saa hierteligen fornøier mig, at ieg ei andet kan end dertil ønske megen Lykke, Sinds Ro og Legems Sundhed, som den gode Gud baade kan og vil give, ei alene paa det nu indtrædende, men og mange paafølgende Aar.

Ieg er særdeles forbunden for det lovede Psalterium og Diplomata, med videre, men om de Ting, som Min Herre forlanger af mig, maae ieg udsætte mit Svar til en anden gang. — — Ieg gratulerer Herr Cancellie Raad Berch til hans Ophøielse i Adelstand, som ieg beder maatte s. 374 anmeldes hannem med den Høiagtning, ieg bær og altid har baaret for den brave Mand.

Ieg begyndte mit Brev om et Fruentimmer, som til sines Sorg havde forladt Verden, ieg vil ende det om et andet, som til sines Fornøielse er kommen ind i den store Verden, nemlig en liden Anna Elisa, som Gud har velsignet mit Hus med. Hun blev født den 18. Novembris, og ieg kan fortælle det med Glæde, at Moderen, endskiønt hun selv har paataget sig at opamme sit Barn, har befundet sig saa vel, at hun allerede den 23. Decembr. har holdet sin Kirkegang. Min Frideric gaaer nu paa sit femte Aar og voxer daglig til sin Fordeel. Vil han saa vel tiltage i det gode, nu han paa det ny Aar skal begynde at gaae i Skole, da bliver det en Fornøielse, som vil giøre mig ung igien paa min Alderdom.

Førend ieg slutter, skal ieg melde et Ord om en liden Raritet, som ieg herhos sender Gienpart af. Det er ætzet i Kober, men ikkun slet, saa at det bliver stukket bedre paa ny, og udkommer tilstundende Foraar med nogle Historiske Afhandlinger fra en lærd Mand i Lyneborg Hr. Professor Gebhardi. Hans Søn, som har været Hofmester hos en ung Herre her i Landet og er min gode Ven, har sendt mig det og mange flere artige Ting¹. Det er vist nok det ældste Sigill i den Nordiske Historie, og skal være af Godskalko, som var en af de første Biskoper i Skara. Original-Seiglet er fundet i et Altar udi Lyneborg, som denne Biskop An. 1047. selv haver indviet. Ieg slutter da med den sædvanlige Forsikring, at ieg er og bliver uforanderlig

Velædle, Høistærede Hr. Assessorens
ganske hengivne Tiener
I. Langebek.

Khavn d. 28. Decembr. 1763.

s. 375 De forige Editioner af Savary Dictionn. de Commerce ere her ikke at bekomme. Men vor Franske Boghandler Philibert¹ oplegger en ny Edition i 5 Bind in Folio, som kommer hvert Bind omtrent paa 4. Rigsdaler Dansk. Deraf er allene de 4. Bind færdige. Dette Oplag, lige saa vel som en ny Edition, der giøres i Paris, bliver med store Tiløgninger forbedret af den Engelske Edition, som indeholder mangfoldige Artikler i sær den Engelske Commerce angaaende, hvilke ikke findes udi de forige Editioner.

Glem ikke, hvad ieg før har brugt den Frihed at bede om, om noget rart enten af trykte Bøger eller Manuscripter enten paa auctioner eller ved anden Leilighed maatte forekomme.

s. 375

16. Juni 1764.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Velædle Høistærede Herr Assessor.

Ieg er geraaden i alt for stor Uorden med min correspondence, at ieg neppe vidste at rede mig i Land, dersom ieg ikke havde med saadanne Venner at giøre, som tage alting i den beste Mening. Men bedre og kiærere, haaber ieg, det er, at Min Ven finder mig i Live og seer sildig Brev fra min Haand, end at ieg ikke mere skulde være til, som Han af min lange Forsømelse snart kunde have Aarsag at troe. Ieg har vel den hele Vinter til og fra befundet mig noget upasselig, men dog ikke sengeliggende. Foraars Luftens sterke Forandringer har ei heller været mig ganske fordragelige, dog er Helbreden nu temmelig god. Af Min Herres Breve, hvoraf i det mindste tvende ere ubesvarede, har ieg haft megen Fornøielse, er og største Tak skyldig baade for det, som er medfulgt, og for hvad som er lovet. Ieg venter dag fra dag paa nogen Skibs- Leilighed,

hvormed ieg kunde opsende de længe fra mig s. 376 ventede Sager. Den gode Hr. Cancelli R. Berch har Aarsag at være fortrydelig over saadan Langdragenhed. — — leg længes efter at see Hr. Assessorens Helsingke Reise, og tviler ikke paa, Han jo derudi giver os endeel gode decouverts. Det Beviis af Saxo Gram. for Helsinglands Navns Ælde maa meget varsomt antages, og Omstændighederne vel overveies. Men ieg seer ikke heller, at man blindt hen bør følge Snorre Sturleson. Landets Situation og andre Beskaffenheder vil kanskee gjøre det beste. Min Herre har vel sielden Leilighed nu at komme i Archivum, ellers vilde ieg endnu venligen paaminde om gamle Diplomata. — — leg har nu i lang tid været i Arbeid med at revidere mine ældste Diplomata, saa mange som omtrent skal udgiøre den 1ste Tome, hvilken formodeligen vil komme i trykken næstkommende Vinter, om Gud vil ieg lever, og man kan faae regleret den dertil behøvende Bekostning. Mit Bibliotek har ieg nu paa et Aars tid formeret med mange gode Bøger, men den fornemste emplet, ieg har gjort, er en Codex membran. Helmoldi, som ieg har faaet fra en auction i Wolfenbütel, som ieg holder for at være af det 13de Seculo. Ieg arbeider paa, at ieg kunde blive Eier af den Codex Adami Brem., som Prof. Sewel har, men der hører Lykke til. Hans Exc. Hr. Geh. R. Tott er denne Sommer occuperet med at flytte sit Bibliotek i sit nye Palais, hvortil han har opført en meget stor og kostbar Bygning. Ieg havde vist ventet den Førnøielse i Sommer at see Min gamle Ven og Reise-Compagnon her i Staden hos mig, men et af Hans sidste Breve har derom betaget mig alt Haab, hvilket dog endelig maae blive opfyldt næste Aar, om vi begge leve. I næste Aar venter ieg og Hr. Etats Raad Suhm her til Staden, som da med alle tlytter fra Trondhiem for at boe i Kiøbenhavn, hvilket og ikke lidet fornøier mig. — —

Velædle, Høistærede Hr. Assessorens
Oprigtig forbundne Ven og Tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 16. Iunii 1764.

s. 377

25. Juli 1764.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg har læst Hr. Assessorens sidste Brev af 16. Iulii med lige saa stor Forundring som Fornøielse over en saa uformodelig Forandring og hastigt tagen resolution. Min Herre legger mig selv Ord i Pennen til at spørre: Hvor er nu Brocmans gamle Bestandighed? Men ieg tør troe, at sligt ikke skeer uden gyldig Aarsag. Naar det alene ikke drager alt for onde Følger for Min Kiære Herre selv, er det en Tidende, som ganske meget interesse rer mig, da ieg faaer fornyet et, Haab, som ieg allerede havde givet op for en Boldkiep, nemlig at see en Ven, som ieg nu neppe ventede at see mere; thi de gamle Løfter om næste Aars Besøg slog ieg nu fast ingen mere Lid til. I Henseende til nogen Uordning i mit Hus, ved det ieg, til større commoditet for mig selv og for det Herskab, som boer hos mig, har en Hob ny Bygning og Forandring for, havde ieg nu vel seet, at Min Vens Hidreise ikke havde gaaet for sig før tilkommende Sommer. Men da Leiligheden sig nu anderledes begiver, er ieg paa min Side og dermed heelt vel fornøiet, og det saa meget mere, som ieg kiender Min Herre, og veed, at Han kan tage til takke med Husets Beskaffenhed. Ieg formoder da, og min Kone tillige beder, at Herr Assessoren giver os den Ære at tage ind i vort Hus, og holder til gode, om vi paa denne Tid ikke ere i Stand til at logere og beverte Ham paa saadan Maade, eller gjøre Hannem de Fornøielser, som vi gjerne ønskede. Men at skaffe Herberg til videre Selskab end Herrens egen Person, dertil er mit Hus ikke nu stort nok, endskiønt det ei er af de mindste her i Staden. Det er ikkun faa Dage, siden Hr. Segerdal kom til mig, og berettede mig om Hr. Assessorens Philosophiske og artige Levemaade, hvorover ieg blev saa fornøiet, at ieg gjerne havde ønsket mig en FugleHam, s. 378 at kunne derudi svinget mig op til Stokholm, for at see Min Herres Anstalter og tage Deel i Hans lykkelige Omstændigheder. Men hvor hastigt vender ikke Bladet sig? Neppe aabner ieg Assessorens Brev, førend denne chimæriske forandrer sig i en anden og virkelig Fornøielse. Ieg faldt i nogen Forundring over Kiæpen, som Min Ven behager sende mig, og tænkte vel, at den maatte være Forvarsel til nogen Vandring. Ieg har ikke faaet den endnu, da Hr. Segerdal har efterladt den i Malmø, hvorfra ieg hver dag venter den. Ikke des mindre aflegger ieg min store Taksigelse derfor, saavel som for paquetten med Psalterio Norvegico og de flere gode Ting, som ieg rigtigt har bekommet. — — Ieg negter ikke, at ieg jo havde stor Lyst at see den omskrevne gl. Codicem Gallicum, men ikke tør ieg give Løfte om at læse den, naar Hr. Assessor selv bekiender sin egen Uformuenhed dertil. Har Min Kiære Herre endnu noget got, som Han vil unde mig, om det og var en heel Kiste fuld, da tag det altsammen med; Ieg betaler gjerne en Bivogn, der kan føre det. Min Herre har engang gjort mig Haab om nogle Jønkopingske Documenter, og om nogle Privilegier af Danske Konger for visse Stæder i Sverige. Af Aviserne har ieg seet, at Schönberg¹ er bleven Historiographus Regni Sv. og at han har udgivet en Samling af Docum. i K. Carl XItes Historie, hvilken Samling ieg gjerne vilde have for Spøgelsets skyld². Det skal være mig kiært, om Min Herre vil examinere Rupem Haraldinam³ paa det nøieste, men glem ikke tillige at skaffe mig et Kart over Blekingen. Wessmans Monument ved Kiwik, som ligger i Alboherred ved Mælby, bliver Umagen værdt paa det nøieste at undersøge, og er det mig meget kiært, at Min Herre har dette Forsæt; thi den Tegning, ieg har deraf, kommer mig alt for Romansk for, og s. 379 synes ikke at ligne nogen af vore Nordiske Antiquiteter. Ieg

ønskede gierne, at Herr Assessoren ved sin Nærværelse i Lund kunde paa en god Maade disponere Hr. Prof. Bring til at give mig min Afskrift af Libro Datico Lundensi tilbage. Skulde Min Herre i Lund finde nogle nye Disputationes de rebus patriæ holdne paa en to à 3. Aars tid, ville de være mig kiærkomne. Ieg slutter endelig mit Brev med flittigste Hilsen fra min Kone og liden Familie, forblivende med den gamle Tilgivenhed

Min Høistærede Hr. Assessors
ydmygste og skyldigste Tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 25. Iulii 1764.

s. 379

11. August 1764.

TIL GUSTAF SOMMELIUS. ¹

Høiædle, Høistærede Herr Professor!

Herr Professorens meget angeneme Skrivelse af 16. Iulii er mig ved Hr. Segerdal rigtigt leveret, tillige med den Pakke, som Hr. Professorens Godhed havde bestemt mig. De 2de Adelsmænds orationes vare mig ganske kiærkomne, og ligeledes Fru Margr. Langes Oversættninger, hvoraf ieg dog før havde et defect exemplar. Skulde flere saadane Bøger ved Tilfælde forekomme, formoder ieg, Herr Professoren har mig i gunstig Paatanke, i sær de af Seculo Reformationis, saasom M. Petri Laurentii, M. Christierni Petri og Franc. Wormordi Skrifter, M. Claus Tøndebinders s. 380 Psalmebøger etc. Missale Lundense, Breviarium Lundense og deslige ere vel ikke nogen tid at tænke paa. Herr Professorens Beskrivning om Lunds Gymnasium etc. ¹ har særdeles meget behaget mig, og skal opmuntre mig til, i alle de Maader ieg kan, at understøtte dette Hans saa vel begyndte berømlige Arbeid. Gud give, ieg alene raadde om saa meget, som ieg gierne dertil vilde contribuere. Hr. Professor Brings Oplysninger om endeel af de Orters Navne, som ieg i fior gav mig den Frihed at anmode om, har gjort mig megen Tienest, og ieg vilde ønske, at den gode Herre vilde bevise mig den Godhed paa lige Maade at forklare mig de øvrige, ligesom ieg og ved Leilighed vil vente Hr. Professorens Tanker om nogle af samme gamle Navne. Ieg takker skyldigst for den sendte Fortegning over Disputationer i Svenske Historien, men, som ieg har disse alt tilforn, vil ieg i det sted udbede mig den Godhed, at, om nogen ny Disp. in Historia et rebus patriæ enten af Hr. Pr. Brings eller andres i de 2. à 3. sidste Aar ere udkomne, Hr. Professoren da maatte behage ved Leilighed at forskaffe mig dem.

Af vore gamle Disp. ved Magister-Promot. ere mig siden i fior ikkun ganske faa forekomne, af hvilke ieg herhos sender Udtog. Naar ieg efterhaanden kommer over flere, skal ieg ikke glemme at give Kundskab derom. Følger tillige herhos nogle Navne af Prester i Skaane for Reformationen, som ieg har fundet nævnte i gamle Documenter, uden videre Omstændigheder dennem angaaende. Et Synodale Lundense af 1586. lader ieg og nu medfølge, og veed ei rettere, end ieg jo har flere af det Slags, naar ieg faaer tid at opsøge dem. Ellers er mig forekommet et gl. Manuscript af Lundiske Synodaler bragte i en systematisk Orden af Magno Matthiæ 1594. ², hvilket ieg, om Hr. Professoren det forlanger, skal lade afskrive og oversende. Dersom Hr. Prof, ikke allerede har K. Christ. III. Benaadingsbrev s. 381 paa den aarlige Rente udlagt fattige Prester i Skaane, Bat. Kh. 9. Maji 1555., skal deraf gierne gives Copie ¹

Om Erkebiskop Eskild kan af de Materialier, som findes baade i Inden- og Uden-landske trykte bøger, naar de blive samlede, skrives en vaker Afhandling. Men at finde mange utrykte anecdota om denne navnkundige Mand, vil vel nu omstunder være forgieves at haabe. Saxo og Hvitfeld, de smaa adskillige medii ævi Krøniker, Series Epp. Lund., Magnus Matthice, Bringii Monum. Scan., Pontoppidani Skrifter, og Mølmans piece om Eskils Stamme i det Kiøbenhavnske Societets Act., Tom. II. maae vel her gjøre den beste Nytte. Ieg ønskede ellers gierne, at man ikke gjorde alt for stor Heros af denne Mand, som vel havde store Dyder, men og sine store Lyder.

Naar Hr. Professoren skriver Hr. Provsten Lorich ² til, beder ieg forsekre hannem, at det skal være mig en sønderhg Fornøielse, om ieg ved god Leilighed kunde give ham nogen Efterretning om hans Familie og Forfædre. Men for denne Gang er ieg ikke i Stand dertil. Ieg er ellers tilforn derom anmodet af Hr. Lector Sotberg ³. Saa meget kan ieg glæde Hr. Provsten med, at ieg nyligen i en stor Herres Bibliotek har fundet Keiser Ferdinandi I. Nobilitations brev for de 2de Brødre, Melchior Caspar Baltasar og Andreas Lorichs, date ret Wien 22. Febr. 1564. Samme er paa Pergament skrevet, og Vaabenet derudi malet, synes dog ei have været Original, siden der intet Sigill har været under, men er vist nok en samtidig og autentique Copie og er uden tvil selv samme exemplar, som Hr. Revisions Secretereren har seet i en Dansk Catalog. Hvilken Catalogue er den over Sl. Hr. Etats Raad og Professor And. Højers Bibliotek, som blev solgt her i s. 382 Kiøbenhavn 1740., hvor der blandt Manuscripterne in folio Nr. 31. findes dette Nobilitations brev, men udgives der uretteligen for Original.

Skulde Herr Professoren have et eller andet at ville oversende mig, da kunde det beleiligt komme med Hr.

Assessor Brocman fra Stokholm, som ieg med første venter over Lund og her til Staden. ieg forbliver med største Høiagtning

Min Høistærede Herr Professors
tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 11. Aug. 1764.

Derefter følger Langebeks „Svar paa de Poster, som forlanges Underretning om af Det Danske Selskabs Begyndelse“.

s. 382

1. September 1764.
TIL GUSTAF SOMMELIUS.

Høiædle, Høistærede Herr Professor.

ieg formoder, at mit forrige Brev af 11. Augusti, med hosfødte excerpta, rigtigt er kommet Herr Professoren i Hænde; Det skal være mig kiært, om noget der ibland har været, som kan tiene til at fuldkomme Hans vakre Arbeid. ieg har siden gjort et lidet Spicilegium, som her ved følger, og. ieg skal fremdeles ikke glemme at anmerke alt, hvad mig forekommer, som kan befordre Hr. Professorens Øiemerke.

Men den rette Aarsag, hvorfor ieg skriver dette, er for at recommendere indlagte Brev til at leveres i Hr. Assessor Brocmans Haand, saasntart han til Lund ankommer, om han ikke allerede der er kommen, som ieg næsten slutter af hans sidste Skrivelse. Skulde nu Min Herr Professor ville fornøie mig med brev eller nogen anden Ting, eller give mig nogle nye petita, da beforders de sikert til mig igiennem Hr. Brocmans Haand.

s. 383 ieg paaminder mig ikke, om ieg forrige gang svarede paa det Spørgsmaal om Marmora Danica, da indeholder denne Bog bare Inscriptioner af Epitaphiis og Ligstene &c. i alle de Danske Provinser, og kunde let formodes, at en og anden Inscription derudi maatte findes, som kunde tiene Hr. Professoren til Oplysning. Ei heller erindrer ieg, om ieg forhen har meldt om vore gamle Poeter, saasoin Nicolai Portæ Trygonii, Willichii Westhowii, Bertili Canutii Aqvilonii, Henrici Albertii, Claudii Jani Warbergii og fleres Skrifter, hvorudi adskilligt kan findes til de Skaanske Geistliges Historie. ieg forbliver med en fuldkommen Høiagtning

Min høistærede Hr. Professors
tienstforbundne tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 1. Septbr. 1764.

Herefter giver Langebek en Fortegnelse over „gamle trykte Vers, som ere giorte enten af eller til Skaaninger“.

s. 383

1. September 1764.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Høistærede Herr Assessor.

Vor Stad er i Dag udi stor Rørelse og galla over Hendes Kongl. Høiheds Princessens Wilhelminæ Carolinæ Bilager med Arve-Princen af Hessen¹, derfor bliver mit brev, hvormed ieg har den Ære at besvare Herr Assessorens meget angeneme af 18. Augusti, alene ganske kort. Glemmes nu noget i Pennen, kan det oprettes i nu forestaaende Samtale. Min Herre er da saa god at tage til takke med mit Hus i den Tid, Han sig her vil opholde, og for Herr Eichhorn bliver vel et Kammer her i Nærheden at faae. — — Imidlertid vil ieg hver dag vente paa Min Vens lykkelige Ankomst. Kunde Han fra Hr. Prof. Bring føre mig min Librum Daticum Lundensem tilbage, saae ieg s. 384 det gierne¹. Men skulde Hr. Professoren end videre behøve den, da skal han en anden gang faae den igjen.

Hr. Assessoren skriver om en Dreng, som kunde tegne og accommodere Haar, men da saadan en, som tillige er tro, vil være rar her at finde, gjorde Min Herre best, om Han kunde bringe en med sig, som havde disse qualiteter. ieg boer her, men har aldrig været saa lykkelig at kunne finde en saadan Tiener, som ieg dog gierne ønskede mig. De, som har lært noget i. Tegnekunsten, har for store Indbildninger til at agere Dreng, og det er kommet saa vidt, at man har svart ved at faae en ret skikkelig Betient. Hvad Vognen angaaer, da tykkes mig, at det. alt for meget vil incommodere at føre den med, og ieg tænker, man i Tydskland kan komme vel nok af sted, uden selv at have Vogn med sig. Kunde Herr Assessoren derfor i Lund eller Malmø

blive af med sin Vogn, og endelig vilde have sig en igien, da troer ieg, Han gjorde best i at bie, indtil Han kom til Berlin, hvor de heste Vogne og formodeligt best Kiøb er. Min Kone og mine to smaa hilse flittigen. og ieg, næst at ønske en lykkelig Overkomst, forbliver med al Hengivenhed

Min Høistærede Hr. Assessors
stedse forbundne og oprigtigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 1. Sept. 1764.

Min kiærlige compliment beder ieg anmelde for Hr. Doct. Corylanders Hus, og ellers for andre forekommende brave Folk, som ieg har den Hæder at være kiendt af.

Udskrift:
A Monsieur,
Monsieur N. R. Brocman,
Assesseur dans les Archives Royales
des Antiquités à Stockholm &c.

à
Lund.

s. 385

22. September 1764.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

— — Dette skriver ieg paa Sengen, dog er Sygdommen ikke af anden Beskaffenhed, end ieg for 3. Uger siden fik Anstød af en Feber, som vel gik over igien, men satte sig til en sterk Hoste, som siden har vedvaret og mattet mig meget ud, hvorover ieg har resolveret at legge mig nogle dage, og tænker ved Varmen tillige med andre Midler at fordrive denne slemme Gæst. Ieg befinder mig, Gud skee Lov, derved i dag temmelig vel, og haaber inden Min Vens Ankomst at være aldeles restitueret. Det setter mig noget i Forlegenhed, at Herr Assessoren kommer saa seent paa Aaret til os, eftersom det lidet Sove Kamer, som vi har bestemt for Hans Person, er uden Varme, og ieg frygter, Kulden vil komme noget tidlig; Men kanskee Min Herre behiælper sig dermed om Natten, og om Dagen tager til takke hos mig selv i mit lidet Museo. — — Er Min Herre endnu sindet, at gaa herfra til Søes til Stetin, da er det uvist, om noget Skib herfra gaaer saa sildig derhen: Men til Lübek er her hele Aaret igienem beqvem Skibsleilighed med vore paquet Baade. — — Alt, hvad Min Kiære Herre i sit seneste Brev skriver og giver mig Haab om, behager mig overmaade vel og ikke lidet forfrisker mig, men ieg troer, at Min Vens Ankomst vil endda gjøre det beste. Hr. Assessoren erindrer vel, at ieg i Stokholm fik af Hr. Ichsell de Veiske ¹ Documenter, Men som samme Copier vel ikke ere saa aldeles rigtige, som ieg vilde have dem, er det mig saa meget kiærere, at Hr. Assessoren har faae[t] bruge Originalerne selv baade af de Veiske, .Aahusiske og Sylvisborgske Documenter. Men skulde ingen saadane endnu være i behold udi de øvrige Stæder, Runneby, Ystad, Cimbreshavn, Skanør, Falsterbo, Malmø, Lund etc.? Ieg s. 386 kan ikke noksom skrive, hvor meget Hr. Assessoren fornøier mig med at ville skaffe min Samling af Monumenter completeret. Men er der ogsaa nogen, som kan exequere denne commission? saa gierne som ieg derpaa noget vilde spendere. Den Scala, som Hr. Abildgaard har brugt til Monumenterne, baade paa vor Reise og siden her i Landet, har han opskrevet paa indesluttede Papir, hvoraf Hr. Assessoren vel forstaaer Mening. At sende Tegning over af nogen mine Monumenter, som ieg alene har enkelt, vover ieg ikke gierne, og at begiere noget saadant af den gode Etats Raad Klevenfeld, tør ieg langt mindre, siden han er utrolig jaloux om at høre noget af mig i den Artikel om Monumenter, da han paastaaer, at ieg ramte hans Hiertebiod, den tid ieg faldt paa at lade optage Monumenter, som han mener var en Forretning, han selv havde monopolium paa ¹. Imidlertid har ieg dog ved en Leilighed faaet et af hans Monumenter i Kobber stukket, som ieg herhos sender, endskiønt det ikke er gammelt. Ligeledes følger her ogsaa et af mine tegnede Stykker, som vel ikke er af Abildgaards Haand, men kan dog tiene til Eftersyn. Faaer ieg disse 2. Stykker engang igien, er det godt, hvis ikke, da er Tabet ei stort. Imidlertid vil ieg udbede mig, at der maatte skrives paa hvert Stykke, hvor det findes, om i Kirken, ved Alteret, eller paa Kirkegaarden.

J. Langebeks Breve.

25

Skulde intet Monument endnu være til overs enten ved Bosiø Kloster, Tommerup Kloster, Dalby eller noget andet af de gamle Klostre? Er intet Vestigium øvrigt at Dronning Gertruds Monument i Ve eller af K. Haralds i Dalby? Er den Høig endnu til, som Totternes Forfædre s. 387 ligge udi, og er der nu intet merkverdigt at see? Ieg længes efter at see Hr. Assessorens Tegning af Monumento Kivikensi; thi Vesmans saae mig alt for Romansk ud, og ligner ikke noget andet her i Norden. — — Min Hustru og Børn formelde deres Hilsen til Hr. Assessoren. Ieg ønsker engang endnu en lykkelig Overkomst og forbliver med en fuldkommen Tilgivenhed

Min Høistærede Herr Assessors
ydmøgste og oprigtigste Tiener
I. Langebek.

Kjøbenhavn d. 22. Sept. 1764.

s. 387

26. September 1764.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg stod i tvil, om ieg skulde vente flere Breve fra Hr. Assessoren, førend Han forlod Skaane. Men i det samme faaer ieg, til min Fornøielse, Hans kiære Skrivelse under 20. hums. — — Ieg havde mindst troet at faae de Blekingske Kart, før Min Herre selv kom: Men siden det overrumplede mig, medens ieg endda laae til Seng, roede det mig saa meget mere. Ieg har det allerede ude at copiere, men uvist, naar ieg faaer det færdigt, thi min gamle Tegnemester Mr. Berg er død, og Mr. Abildgaard har alt for meget andet at bestille. — — Af de Sigillis, som Min Ven opregner, troer ieg vel, de fleste her findes, Men for en Visheds skyld, i fald Originalerne ere hele og gode, vilde ieg ved Leilighed udbede mig Tegning af disse: lens Brade, Werner Parsberg, Mons Torbensson, Elisabetha Regina, Car. Rønnow, Anders Berg. Ep., Ekil Stavangr. Ep., Ingemar Ep. Wex., Axel Vgerup, Givitas We, Hell. Gest i Aarhus, et bina eiusdem villæ. Det glæder mig overmaade meget, at Hr. Assessoren i saa mange og alle Henseender gjør sig Umag at tiene mig og s. 388fornøie min curiositet. Gud give, ieg engang kunde være lykkelig igien at udrette noget til Hans Behag. Det er mig kiært, at Min Herre har faaet en Dreng igien; Men see til, I gode Herrer, siden han er Løber, at han ikke løber sin Vei fra Eder. Skulde det ikke have været bedre at indsette Vognen i Forvaring hos nogen god Ven, end at sælle den, at den paa retouren i Sverige kunde kommet til Nytte igien? En god Ven har bedet mig skaffe sig Andr. Simonis Leges Scanicas. Mon ikke et exemplar skulde være at bekomme i Lund for Penge? ellers maatte det behage Hr. Assessoren at give nogen commission derpaa, saafremt den ved Tilfælde skulde forekomme.

25*

Bringer Herr Assessoren ingen gamle smaa Mynter med sig til at forøge min liden Samling med, som længe har ligget ucompleteret? i sær var det mig om dem at gjøre med 3. Kroner og et eller andet Bogstav paa: Men ieg burde have gjort denne Erindring, førend Herren reiste fra Stokholm; thi i Lund og udi Skaane ere vel saadanne Ting ikke at tænke paa. Snarere skulde man der finde gamle Danske Bøger trykte udi Seculo Reformationis, af hvilke endel paa de tider ere trykte i Malmø af Oluf Ulriksøn, saasom Petri Laurentii Skrifter mod Capitels Herrerne i Lund, Francisci Wormordi Skrifter, Claus Tøndebinders Psalmebøger etc.

Dersom ieg ikke gjør Min Herre Hovedet alt for kruset med saa mange Ting, vilde ieg endnu opgive et par quæstioner: Det Legisterium Norvegicum, som Bring har laant Ham, er det en Codex membran, eller paa Papir og hvor gammel? Benzeli Volumen Conciliorum Sveciæ, er der noget udi, som ei før er bekiendt?

Nu skal Herr Assessoren faae Lov at legge mit Brev bort, saasart Han er bleven underrettet, at min Helbred siden mit sidste Brev meget har forbedret sig, dog holder Hosten og nogle dens Følgesvenne endnu temmelig hart igien, inden de vil lade sig uddrive af sit quartiere. Ieg igientager mit ofte giorte og velmente Ønske om en lykkelig Hidkomst, og beder for alting, at Min Ven ikke s. 389giver sig paa Vandet uden i got Veir, ei heller for sildig paa Dagen giver sig ud i Søen, paa det Han betids kan være her, og uden fortredelige Tilfælde favnes med en angenem Fornøielse af

Sin oprigtige Ven og tiener
I. Langebek.

Khavn d. 26. Septemb. 1764.

Seer Hr. Assessoren Professor Sommelius, før Han reiser fra Lund, vær saa god at helse og berette hannem, at ieg nylig har faaet Brev fra Hr. Provsten Lorich i den bevidste Materie, og skal med det første have Æren at svare den gode Mand.

s. 389

9. Marts 1765.

TIL NTLN REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg takker skyldigst for de tvende fra Herr Assessoren bekomne meget kiære Breve. Herr Assessoren gjør alt for meget af sin Taknemlighed for den Tid, Han opholdt sig hos os, da vi ganske vel veed, at Han baade

kunde og burde være langt bedre bevertet. Men paa det Han skulde see, at vi holde Ham for vor Ven, vilde vi ikke anderledes tractere Ham, end vi haver det selv dagligen, hvilket altsaa paa vor Side var til ingen incommoditet. Enftn, Herr Assessoren holdt til gode, og vi vare vel fornøjede med og under Hans Nærværelse, ja saa fornøjede, at om vi leve og Leiligheden sig saa igien skulde begive, vil det altid være os kiært paa samme Maade at see og tage imod Ham. Det har gjort os ondt nok, at Min Ven just skulde have Kiernen af Vinteren at reise udi: Men siden det ei anderledes kunde være, glæder det os, at Helbreden intet har tabt, men snarere vundet derved. Efter Hr. Assessorens Bortreise har min Helsen dog noget forbedret sig, dog er det onde i Siden endnu ikke borte. Kanskee Foraaret og s. 390 Sommeren tør gjøre en god Forandring. Min Kone og mine smaa befinde sig, Gud skee Lov. ganske vel, og ingen Dag er hidindtil gaaet forbi, at den lille Fæstemø jo har talt om Sesserer.

Ieg er meget forbunden for de gode Underretninger om observatis paa Reisen, og vi vil formode, at Han fremdeles i hvert sit Brev fornøjer mig med flere saadane. Tak for Løftet om de Halmstadske Privilegier; men dem og mere saadant vil ieg ikke vente, før Min Herre engang kommer i god Ro. Men om de gamle Mynter ønskede ieg vel nogen nøjere Underrettelse, i sær om den, som skal være Erkeb. Absalons, ligeledes om den Codice Wmkendorfiano Primlegiorum Bergensium, hvilke og hvor gamle de ældste Privilegia derudi ere. Var det ikke mueligt for noget slags Vederlag at bekomme det Breviarium Othiniense'? Forekommer ellers noget, som kan forbedre mine Samlinger, da tviler ieg ingenlunde om Min Vens oprigtige Aarvaagenhed for mig. Ieg skal igien lade see, at ieg har Villie til at tiene Hannem, om der bliver noget af Hans Diplomatiske Opus. Alle vore gode Venner helse paa det tlittigste, men særdeles min Hustru og mine Børn. Ieg gjør mit Brev denne gang ikkun kort, men under et velmeent Ønske om allerbeste Velgaaende forbliver uafsladelig

Min Høistærede Hr. Assessors
Hørsome og ganske tilgivne tiener
I. Langebek.

Khavn d. 9. Martii 1765 ¹.

P. S. Etats Raad Suhm har i de sidste Stykker af sine Trundhiemske Samlinger givet os en ret artig Afhandling om det Danske Konge-Huses genealogie i det 10de Secudo. Rector Schøning har i denne tid faaet Vocation herved som Professor ved Sorø Academie.

s. 391

30. Marts 1765.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg havde troet, at mit forige Brev af 9. Martii havde fundet Herr Assessoren endnu i Norkøping, men da det ei er skeet, formoder ieg dog, at det rigtig er tilstede kommet. Ieg gratulerer Ankomsten til Stokholm, og ønsker af Hiertet, at en besværlig, dog ei uden Frugt fuldendt Reise maae have nogen god Virkning til min Herres Fordeel. For Hr. Assessorens sidste kiærkomne Brev af 22. huius er ieg meget forbunden, og fornøier mig over den Specification af de Bergenske Documenter. Vel har ieg hørt, at en og anden i Norge skulde have deslige Bergenske Copiebøger, og ieg erindrer ei rettere, end jo og her udi Kongl. Bibliotek findes saadan een; Men da ieg er uvis paa at faae nogen af disse til Brug, og det Exemplar, som Hr. Assessoren nu har, lader være en autentique Afskrift, faaer ieg, i hvor nødig ieg vilde, besvære Min kiære Herre med at efterhaanden skaffe mig Copier af dem alle, især dem af 12. og 13. hundrede Talet, som ieg gjerne først vilde have, siden ved god Leilighed de øvrige. Vilde Hr. Assessoren af egen Haand give mig de allerældste, var det mig kiært, men de øvrige kunde copieres af nogen anden, da ieg til al takke skal bestaae Omkostningen. Ieg glemte i mit forige Brev at melde om de Ydstadske Monumenter, som ieg formoder, Hr. Assessoren er saa god at sørge for, at den Sag kommer i Rigtighed. Efter Hr. Assessorens Reise herfra, er her kommet et Brev, som ieg og forglemte at sende, men lader det nu her udi følge. — — Stiernmans ¹ Død er længe siden her bekiendt, men at nogen her fra Danmark skulde for hans Bibliotek budet 30000 Plåter, det er urimeligt. Baade ieg og flere Hr. Assessorens Venner her s. 392 paa Stedet har vel ønsket, at dette Dødsfald maatte aabne Hannem en god Vei, men ieg frygter, at Tilgangen vel allerede er besat. Skulde Biblioteket uformodeligen komme til auction, maae ieg endelig i tide have en Catalogum. Skulde ellers andre betydelige Bogsamlinger blive solgte, og Catal. saa betids kunde bekommes, ønskede ieg gjerne at see dem; thi Min K. Herre har nu selv seet, hvorvidt min Samling er kommen, og at det var Synd at ikke supplere den saa meget mueligl. Det er mig kiært, at Hr. Assessoren har fundet Biskop Serenius i god Lune; Ieg skal med det allerførste skrive ham til, og Gud give ieg enten paa den eller paa anden Maade kunde udrette noget til Min Herres Behag og Formon. Den forbudne og i Hamborg trykte Svenske Bog har ieg allerede gjort mig Umag for at faae, men seer intet Haab dertil, siden alle Exemplarerne skal være borttagne indtil Correctur-Arkene. Det som derhos har gjort mig ondt, er, at den stakkels Ichsell ¹ er i offentlige trykte Aviser udraabt som Auctor dertil, og nu fornemmer ieg, at en anden Auctor selv har angivet sig. Sig mig, hvad Nordencrantz ² er for en Mand, og om han for sin Angivelse faaer det udlovede præmium? Lever I gode Herrer der oppe i

lutter stille Nyheder, saa have vi her og nogle, som ere rolige nok. Ibland andet er en af vore unge og smukke Actricer fra Theatret bortsnappet og undført af en stor Herre. Faderen, som selv er en berømt Acteur, har drevet det saa vidt, at Herren maa holde civil Arrest til Sagens Uddrag³. Her siges, om det ellers er sandt, at Professor Hübner⁴, som Min Herre har seet, skulde gaae som Minister til den Ottomanniske s. 393Port. Prof. Schlegels¹ unge Frue er paa en god Vei; Men og hans lærde Pen vil snart bringe et nyt Foster frem, som skal kaldes Bildnisse der Könige aus dem Oldenburgischen Stamme, hvilket skeer for at gjøre de skjøne portraits af Kongerne bekiendte, som Prof. Preisler paa Kongl. bekostning har graveret. Hans Majestet vil og bestaae Schlegel bekostningerne baade til Trykkerløn og det prægtige Papir, som skal bruges dertil. Ieg veed ikke, om ieg forige gang skrev, at Rector Schønning i Trondhiem er bleven kaldet herved at være Professor i Sorøe. Sammesteds er nu og en Profession i Mathesi ledig ved vor berømelige lustitz Raad Krafts Død². I Morgen, Palme Søndag, er det vor Konges Geburtsdag, hvilken bliver saa meget mere helligholden, som vor Kron Prinds da og i Slots Kirken bliver confirmeret i sin Daabs Pagt. — — Om Min Vens Helsen er nu i bedre Stand, skal det overmaade glæde mig. Det onde, ieg har i Siden, er ei endnu reent borte, dog er ieg, Gud ske Lov, temmelig vel, ligesom og de mine, som alle paa det venligste hilse. Ieg lever med en oprigtig Tilgivenhed

Min Høistærede Hr. Assessors
stedse forbundne Tiener
I. Lcmgebek.

Khavn d. 30. Martii 1765.

Hr. Assessoren maae for alting ikke glemme at lade mig vide, hvor det gaaer med propositionen om Hans Op. Diplom. Bliver der noget af, vil ieg med al Fornøielse bidrage dertil, alt hvad ieg kan. Ieg haaber og, naar Vedret bliver saa mildt, at ieg kan opholde mig noget i Archivet, ieg da og skal finde adskillige Ting til Samlingens Forbedring. Mag. Dass og flere Venner hilse paa det flittigste. — — Paa det ikke noget Rum skal staae ledigt, vil ieg udbede mig af Hr. Assessoren, naar dertil engang s. 394gives god Lei lighed, at Han da vil give mig en fuldstændig Underretning om Beskaffenheden af den gamle Codex Legis Scanicce, som Hadorf har udgivet, og om den Clausul de anno legis latce findes i samme codice og er af samme Hand som bogen selv. Kunde ieg ved tilfælde ogsaa faae et Specimen af Skriften derudi, var det mig saa meget angennemere.

Ibland andre gamle ting, som mig efter Hr. Assessorens Reise har været communicerede, har ieg haft en Samling af gamle Privilegier, som de Hollandske Stæder forud af vore Konger have haft. Ieg har derudi fundet eet af Erico Duce Sveciæ, som ieg herved sender Copie [af], og kanskee der endnu kan findes tiere Svenske, inden ieg kommer til ende dermed. Klevenfelds gamle Breve har ieg ei endnu faaet, men haaber dog, uagtet manges Vantro, engang at f'aae Fingre paa dem.

Det er berettet her, at deroppe prænumereres paa lhres Etymol. Lexicon. Ieg vilde gierne vide Beskaffenheden dermed; — — thi ieg maae have deraf i det mindste 5. Exemplarer, nemlig for Geh. R. Tott, Luxdorf, Hielmstjerne, Stampe og mig selv. Og uden tvil bliver her endnu flere Liebhave.

s. 394

11. Maj 1765.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Hr. Assessor.

Ieg læste Herr Assessorens sidste Brev af 23. April med større end sædvanlig Fornøielse for det Haabs skyld, Han gjør sig, at komme paa Forslag til Stiernmans fradøde Sysle. Som ieg nu med Længsel paa Min Vens vegne lever imellem Frygt og Haab, saa vilde det være mig en fuldkommen glad og behagelig Tidende, om Han kunde tilmelde mig, at dette Æmbed var faldet i Hans Lod, ligesom det og skulde fornøie mig, om Han maatte reussere med sit Diplomatiske Verk. — — Med mit Helbred gaaer s. 395det langsomt: Ieg har paa en 14. dages tid begyndt at drikke nogen Saft af grønne Urter og derpaa at gjøre en god Spadsere-tour, som vel syntes i Førstningen, da Vederet var angenemt, at gjøre god Virkning, men har igien standset formedelst en paa de sidste 8. Dage atter indfalden sterk Kulde, som har gjort Hinder i min Spadseregang. Imidlertid har ieg got Haab og befinder mig bedre end i Vinter: Men saa længe det onde ikke vil gaae reent bort af Siden, er dog immer nogen Frygt hos. Ieg takker for Løftet om Ritning af Rune-Mynterne og for alle de øvrige artige Efterretninger, som Hr. Assessoren meddeler mig. Walkendorfske Bogen og Ystads Monumenterne glemmes vel ikke, men i sær Breviarium Ottoniense, som ieg vel ikke troer være unicum, dog saa rart, at ieg aldrig har seet det. Etats Raad Luxdorph hilser flittig og anholder meget om gamle Mynt-Forordninger, han har længe siden leveret mig 2. Exemplar er af sin trykte piece¹ for min Herre og (Jane. R. Berch, men at skaffe flere er ham umueligt, siden der aleneste bliver aparte aftrykte 24. stykker, som alle ere bortgivne. Etats R. Klevenfeld hilser og venligen, og ønsker Min Herre Riks Archivum alene for at faae Sten Ericsons Familie documents ret. Den gode Mand vilde forleden dutte mig paa, at Hr. Assessoren skulde have communiceret mig en Hob Monumenter om den Moltkiske Familie; Da ieg nu har sagt ham, at ieg ei har andre af det Slags,

end hvad ieg selv bragte hjem med mig af min Reise, vil han paastaae, at det skal være Ulfeldske Monumenter, og beraaber sig paa Min Herres egen Beretning til ham i afvigte Vinter. Nu vilde ieg gjerne, at Hr. Assessoren kunde underrette mig, hvad det kan være for Monumenter, som Klevenfeld kan mene. Biskop Harboe har ieg i egen Haand leveret Min Herres Brev, hvorpaa han lovede med det. allerførste at svare. — — Det skulde være mig kiært, om Kiwikske Monumentet kunde blive Norskt, s. 396og givet sit rette datum, men det vil vel blive svært at gotgiøre, endskiønt det ikke kan negtes, at det jo har anseende til Norskt. Min Herre giver mig Inscriptionerne af 5. Danske og Norske Mynter, som ieg maae tilstaae at være meget rare, og vilde gjerne ønske mig en accurat Tegning deraf, eftersom ieg vel aldrig kan vente at faae originalerne. Dersom ingen i Sverige har udgivet dem, saa veed ieg ikke, at de nogetsteds ere publicerede. Ingen Danske har gjort dem bekiendte, ei heller findes de ibland de gamle Angl. Saxiske Mynter, som enten Spelman ad Ælfredi Vilam eller Fontaine in Thesauro Hiccesii har udgivet, hos hvilke ellers dog findes adskillige baade Canutini og Haraldini Nummi — — ¹. Etats R. Luxdorph har paa en auction nylig faaet en Rune-Mynt af selv samme Slag som mine Svenones Runici, alene at i stedet for paa mine staaer Sven Rex Ta. Tan. Tannim, staaer paa hans Sven Rex Tanorum. — — Ieg havde nær glemt at skrive Biskop Serenius til, nu har ieg endelig efterkommet det, og formoder han herefter ikke formindsker den Godhed, han bærer for Min Kiære Herre. Naar Herr Assessoren ved tilfælde seer nogen af Herrerne Berch, Celsius, Tilas, Archenholtz ², Ihre, Wargentin, eller andre, som kiende mig, beder ieg fornye hos dem min lhukommelse og Høiagtning for enhver af dem i sær. Hvad Riteren angaaer, som Hr. Assessoren skriver om ³, da, endskiønt han vel kunde være fornøden her, ja maaskee og faae noget at fortiene, tør ieg dog ingenlunde opmuntre hannem til at komme her, allermindst med Hustru og Barn, i denne kostbare tid; thi at give Haab og Løfter om det, som siden ikke kunde holdes, det er ikke min Maade. Var det saa, han selv tog resolutionen at fare her hid, og han fandtes øved i Sigiller, Monumenter og gamel Skrift at aftegne, s. 397da kunde ieg vel for min Deel give ham noget at tortiene, saa og recommendere ham hos andre; Men ieg tor derfor ikke raade dertil, eftersom der hør meget til at leve af for mange munde. Papiret er sluppet for mig og siger, at ieg skal underskrive mig

Min Kiære Herres stedse tilgivne tiener
I. Ldngebek.

Khfn. d. 11. Maji 1765.

At lust. R. Anchersen er død, det er vel bekiendt ¹. Den gode Wadskicer er nu saa lykkelig at slippe lige ind baade i Profession og Residentz. Om der bliver noget af Hübners Ministerskab, er nu uvist, siden han nylig har i modtaget Professor-Residentz til Beboelse. Frue Etats Raadinde Hielmstjerne ligger i Kopperne, men er uden Fare, og haaber ei at blive meget marque ret, endskiønt hun har haft en Hoben af dem. Hendes mindste Frøken bliver just i denne tid inoculeret Kopperne.

Ieg sender nu atter et par smaa Documenter; ein ander mahl mehr, wills Gott. Ieg har nylig faaet fra Lüneborg Ritning af 2de portraiter der paa Raadhuset, som ere malede for 300. Aar siden. Den ene er en Anna af Holsten, som har haft en Hertug Johan circa 1270. Den anden skrives Elena, des Königs Dotter in Schweden, og skal have været Hertug Wilhelms 3die Gemal circa 1370. Qvcestio, cuius Regis plia, Magni an Erici? thi Alberti kan hun neppe være.

s. 397

10. Juli 1765.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Velædle, Høistærede Herr Assessor.

Det var mig ikke meget angenemt af Hr. Assessorens sidste Brev at fornemme, det apparencerne for Hannem s. 398ikke syntes saa gode som tilforn. Men saa er det mig dog kiært, at Han ikke er ganske uden Haab. Inden Rigsdagen faaer Ende, kan endnu skee mange og uformodelige Forandringer, og Gud give mine Ønsker kunde formaae noget, da skulde min K. Herre for sig finde et got og ønskligt Udfald. I Henseende til det andet Forslag, som og kunde være got, om det vil lykkes, har ieg nu, for at efterkomme Min Vens Villie, tilskrevet Hr. Cane. R. Berch i de heste termer og paa den lempeligste Maade, ieg har vidst. Iegskulde aldrig formode, at vi dermed støde den gode gamle Mand for Hovedet, da han selv haver nydt samme Formon. og det i ingen Maade kan være hannem fornærmeligt. At dette noget seent fremkommer, dertil er ingen anden Aarsag, end at ieg har været en tour paa Landet, og først ved min Hiemkomst forefandt Hr. Assessorens Brev, som var af 21. Iunii. For de medfulgte 4. gamle Norske Breve er ieg særdeles forbunden, og tviler ikke paa, naar mere saa- dant forekommer, mig jo deraf bliver meddelet Gienpart. Til nogenlunde Vederlag sender ieg igien et par gamle Breve. Lader og tilbage følge Hr. Assessor As mig communicerte piece: om Myntkonstens Början och äldre öden i Norden: Han skulde aldrig troe, hvor fornøielig og instruetif denne pieces Læsning og Atterlæsning har været mig, og ieg kan, uden at hykle, sige, at det er det beste, ordenligste og grundigste, ieg hidindtil i den Materie har læst. Vel er adskilligt derudi grundet paa Gietninger, men saa ere de samme saa rimelige og rigtigladende, at de prise Mesteren, og ikke let lade sig imodsige. Flere og lykkelige Opdagelser skal være det eneste, som skal omstøde eller stadfæste dem. Noget

vred blev ieg, da ieg fornam, at Min Herre vil gjøre Myntvæsenet ældre i Sverige end i Danmark: Men er det Sandhed, som Tiden vil lære, saa lader ieg det gerne blive Sandhed, og ieg har desuden i piecen fundet saa meget andet got, som fuldkomligen har formildet min Vrede og stillet min Patriotiske Iver tilfreds. Herr Assessoren har selv læst og betient sig af alle de samme Skrifter, som ieg i den s. 399 Materie har læst, og gjort alle de refectioner og Anmerkninger, som gjøres kunne, saa ieg skulde have svart ved at legge noget til eller tage noget fra, med mindre ieg engang fik Leilighed at sette andre ting tilside, for alene og med Flid at randsage og arbeide i vor Mynt Historie, som vel engang skeer, om ieg skal leve, i Anledning af de gamle Penninger, som ieg enten selv eier eller andre af mine Venner: Hvortil ieg vil finde en fortreffelig Understyttelse i dette Min Vens Arbeid, som ieg for alting udbeder mig continuation udaf, ønskende tillige, at det snart i Trykken maatte vorde udgiven¹. — — De tilsendte Tegninger af nogle gamle Mynter ere mig overmaade kiær- komne, og formoder, det er Hr. Assessorens Villie, at ieg faaer beholde dem, ligesom ieg og ønskede, Han vilde bevise mig det Venskab at skikke mig tiere saadane Tegninger af gamle Danske og Norske Penninger, da ieg gerne skal erstatte alt, hvad Ritningen koster. — — Har Herr Assessoren siden hørt noget af Biskop Serenius? Gid han kunde og vilde udrette noget². Er endnu ikke noget afgjort om Op. Dipl. Sveciæ? Ieg frygter, der vil blive lige saa langvarigt arbeid der som her. — — Med min Helbred synes det nok at være endeel bedre end i Vinter; men det onde sidder dog endnu i Siden, og vil ikke til at gaae bort. Doctoren³ trøster immer got, og ieg taber ikke heller selv Modet derved, endskiønt det er mig til stor Hinder i mit Arbeid. Min Hustru og mine Børn befinde sig, Gudskeelov, aldeles vel og hilse paa det venligste. — —

Velædle, Høistærede Hr. Assessorens
stedse forbundne tiener
I. Langebek.

Khavn d. 10. Iulii 1765.

s. 400

24. September 1765.
TIL CARL DEICHMAN.

Høiædle og Velbyrdige
Høistærede Herr Cancelli Raad.

Efter saa lang Tids Forløb har det været mig ingen ringe Glæde, igien at læse et Brev fra min Høistærede Herres Haand. Skylden ligger nok hos mig selv, som stedse sidder nedgraven i uendelige Arbeider, og derforuden nu paa et Aars Tid har været heel svagelig, at ieg ei engang har kunnet eller maattet arbeide noget sønderligl, mindre haft Lyst til at føre nogen Brevvexling. Nu er min Helbred igien ved Læge-Midler, idelig Rørelse og Landtourer, Gud ske Lov, bleven meget forbedret, dog har der i min venstre Side sat sig et onde, som ei lettelig og ikke uden langsomt vil lade sig fordrive. Hvad kan nu være mig kiærere i min Bedrings-Stand end i Breve at see og tale med mine Venner. Ieg vilde aleneste, at ieg kunde være saa flittig og lykkelig at fornøie dem, som ieg gerne ønsker mig den store Fornøielse, ofte fra dennem at erholde Skrivelse. Ieg takker meget for den artige Efterretning om adskillige Verkens Tilstand deroppe, Gud give Fremgang og Velsignelse. Men endnu langt mere bliver ieg forbunden for de mig sendte gamle Mynter, hvoraf ieg i min liden Samling vel havde noget tilforn, men saa fattedes mig dog adskillige deraf, og nogle vare bedre exemplarer end mine. Skulde flere deslige ved tilfælde forekomme, i sær dem som i gamle Dage ere slagne i Norge, da beder ieg at være i kiærlig Erindring. Ieg har nylig fra Stokholm faaet Tegning af nogle gamle Norske Mynter, som her ere ubekjendte, nemlig, en af Olao Sancto, en af Magno den gode, og en af Harald Haardraade; men in natura ere de ikke at bekomme. Ellers har Hr. Etats R. Hielmstjerne endeel kiøne Stykker af gamle Norske Mynter.

Etats Raad Suhm har nu slaget sin Bopæl her, og Professor Schønning i Soer. At Norge i dem er berøvet sine Zirater, vil ikke meget sige, saalænge Verden endnu s. 401 har dem; thi ieg troer, at, imedens de beholde deres Lyst og Kræfter, vil Norge herefter finde samme Fornøielse af dem herfra, som den hidindtil ved dem har meddelt Danmark¹. Der ere endnu Zirater tilbage i Norge, og ikke faa, og der vil endnu opstaae flere, som vi Danske vil have samme deel i, som I udi vore. Den Tidende blev alt for sand, at Lustitz Raad Rami² Sygdom ei tegnede til Livet. Hvo der igien bliver lustitarius, er vel ikke afgjort, nogle giette paa Etats Raad Suhm³ af Høieste Ret, andre paa Lustitz R. Falsen⁴, andre paa andre. Med min Correspondence paa Stokholm gaaer det ei altid saa ordentligt, som ieg vilde, men Magister Dasses med Secretaire Buschman er nok saa ordentlig. Enten nu Herr Cancelli Raaden vil betroee ham eller mig sine Commissioner, vil vi see at forrette dem det heste vi kan. Cancelli Raad Ihres Etymologiske Lexicon har Herr Cancelli Raaden formodelig subscriberet paa; man har Haab om, at det snart skal udkomme. Tilstanden i Sverige ser noget Politisk ud, dog veed man ikke meget deraf, uden hvad de offentlige Tidender sige os. Her er alting efter Anseelse vel, dog aldrig saa vel, at vi jo har Aarsag at ønske os bedre. Ieg skulde vel regalere med nogle af vore lærde Nyheder, men intet er ved Haanden, uden et Dansk og et Svenskt Skrift, som herhos sendes, i fald de maatte behage og ikke allerede forud haves. Ieg ønsker i øvrigt et bestandigt Velgaaende og forbliver med en fuldkommen Tilgivenhed

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raad,
Deres tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 24. Septemb. 1765.

J. Langebeks Breve.

26

s. 402P. S. Ieg erindrer med Taknemlighed, at ieg for nogle Aar siden af Hr. Cancelli Raadens Godhed bekom nogle Muldebær, som vare skjønnne. Dersom i Aar der paa Egnen er noget Forraad enten af denne Frugt eller Tyttebær, udbad ieg mig gjerne ved Skibs Leilighed en liden portion, som ieg efter Skyldighed skal søge at vederlegge.

s. 402

12. November 1765.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Højædle, Høistærede Herr Assessor.

Dersom Herr Assessoren kunde blive vred paa mig, da havde Han lige saa stor Ret dertil, som til at gjøre sig adskillige Betænkninger om mig og min Opførsel imod sig. Ieg har rigtigt og til største Nøie faaet Hans forige Brev af 23. Iulii; Men som ieg da var paa Landet, hvor ieg opholdt mig ved tre Maaneders tid for at forbedre min Helbred ved motion og alle Slags Forfriskninger, lod ieg alt Arbeid i den tid fare, indtil Brevskrivning inclusive. Og, Gud skee Lov, endskiønt mit gamle Onde endnu sidder i Siden, og vel ei saa let. gaaer bort, saa har ieg dog af og efter mine Sommer-tourer fundet mig ulige bedre end i fior, og saa vel, at, om ieg nu havde min Ven hos mig, troer ieg at skulle give Hannem mere Fornøielse end sidst, da hverken Sind eller Krop, som mig nu tykkes, har befundet sig vel. Efter min Hiemkomst fra Landet ere forefaldne endel Forandringer i mit Hus, med reparation, at skifte Tienestefolk, og (hvortil ieg af gode Venner ere bleven overtalet) at tage i mit Hus til Kost og Kammer (for 250 rd. aarlig) et ungt Menneske af den Bartholinske Familie som er Herre til et Stamhus her i Landet ¹, til hvem ieg har maattet i Stand sette 3de Værelser i 3die Etage. Imedens Tiden saaledes forløb, blev ieg og i Uvished, om Herr Assessorens tilstand, og tænkte, Han ogsaa kunde være paa Landet, s. 403indtil ieg nu af Hans sidste angenehme Skrivelse under 5. hums med Glæde fornemmer, at ieg sekert kan skrive Hannem til paa Stokholm. I hvad Slags Tilfælde der ellers maatte paakomme til at gjøre Hinder eller Ophold i vor Brevvexling, saa kan ieg dog aldrig troe, at Min Ven lader sig bevege til at fatte mindste Misliid til mit Sinds Oprigtighed, ligesom ieg og aldrig troer andet end det allerbeste om Hannem. Een af de Ting, som ieg længe og meget har ønsket mig, og dog ingen tid desverre er bleven i Stand til at udføre, er at tiene en saa kiær og gammel Ven cum effectu. Det har giort mig nok ondt, at mit seneste Forslag til Hr. Canc. R. Berch ikke har haft den forønskete Virkning. Men Gud kan gjøre, at Udfaldet kan komme til at overgaae alt det, vi ønske og nu indsee. Friskt Mod er halv Tæring. — — Ieg skatter det for en stor Prøve af Min Herres Velmening for mig, at Han af egen Drift haver tilkiøbt mig Rudbecks Atlantica, og en ikke mindre Lykke, at have faaet den for en saa taalelig Pris. Ieg kan ikke nok takke derfor og skal med det første opsende Pengene, saa at min Ven ikke skal have fornøden at afskrive paa en Gield, som ikke existerer; Tabellerne til Atlantica har ieg selv, saa at ieg dem ikke behøver. Ieg skammer mig, at ieg ikke har faaet opsendt, hvad Herr Assessoren haver her liggende hos mig, Men derudi er min Sommer-Reise aarsag. Hvad Min Kiære Herre har eller kan indsamle til mig i denne Vinter, kan alt blive kiærkommet til næstkommende Sommer. — — Vor Biskop ¹ har ieg mere end een gang erindret, men troer neppe, at Min Herre kan vente sig noget Svar fra hannem. Meningen er, at han nok ikke veed noget om den bevidste Sag, og derfor vel ikke vil give Vidnesbyrd om intet, som kunde kanskee mere skade end gavne. Men om det maae være mig tilladt at ytre min Betænkning, da troer ieg, endskiønt ieg det endnu ikke klart kan bevise, at Broers og Veies Vedligehold har været ibland de Besværinger, som det Danske s. 404Presteskab fordem har været fri for, efter Christ. 3tii Kirke- Ordinantz udgiven 1539. i den Afdeling om Kongl. Privilegier, item Riber Artiklerne af 1542. Art. 5. Hovedsagen er, at vi nu ikke har eller fuldkomligen veed de Privilegier, som Geistligheden haver haft i de Catholske Biskopers tid; thi det er de samme, som dennem efter Reformationen af Kongerne har været stadfæstede, som bemeldte citata loca udviser. Ellers synes klart, naar man nøie overveier Jydske Lovs (som for Souveraineteten var den almindelige Lov for alle Danske Provincer) Lib. 1. Cap. 56. it. Christ. 3tii Recess af 1558. Art. 58. it. Christ. 4ti Recess af 1643. Lib. 2. cap. 23., at det alene har været Almuen og Bønderne, som det har tilkommet under Lænsmandenes og Herskabernes Opsyn at holde Veie og Broer udi Stand: Men tør vel hænde, at man med tiden kan komme over noget til nærmere Oplysning i denne Sag. — — Ieg længes efter at læse continuationen af Herr Assessorens Mynthistorie. Codex Walcliendorfianus, formoder ieg, er under god Forvaring til mig. — — Nogle Lærde hos os have for at udgive det gamle Norske Speculum Regale ¹ Lad mig vide, Kiære Herre, om af samme Skrift findes noget Exemplar in Archivo, og af hvad Alder og Beskaffenhed det da er. Udi Upsala findes et eller flere Exemplarer; men det vil vel blive besværligt at faae vide, hvor gammelt og complet det

er. Stiernmans Auction er vel ikke siden hørt noget af? Ieg har tilforn tilskrevet Min Herre om Subscription paa endeel Exemplarer af Ihres Lexicon for mig og gode Venner, og vil formode, at denne Commission er vel besørget. Ieg har endnu Ordre paa 3. à 4. Exemplarer af samme verk, som ieg vil bede Min Herre ogsaa lade mig tegne for hos Auctor. Saasnart det behøves, skal Pengene blive opskikkede; men ieg ønskede forinden vide, hvorvidt dermed er avanceret. Professor Schøning er nu bosat i s. 405 Sorø, og ieg har den store Fornøielse, at Etats Raad Suhm er nu med alle boende her i Staden, hvis Omgang er mig ganske kiær og nyttig. Professor Sewel er bleven (foruden sine forige charger) General Auditeur ved Marinen og Assessor i Høieste Ret, og skal nu giftes igien med en fornem Frøken af det Navn Weyse¹. Cancelli Raad Harboe², som var vor Postmester i Hamborg, har i dag besøgt mig; han har qvitteret denne sin Betiening og vil nu boe i Horsens udi Jylland. Han havde Hilsning til mig fra Ixell³, og har fortalt mig meget om hans Fata og Tilstand. I disse Dage er Kiøbenhavn beskæftet med at see den høie Italiener Gilli, som her fra Stokholm er ankommen⁴. Meere Nyt hugser ieg ikke denne gang at skrive om, men mener, at dette kan passere for tvende Breve. Dog en ting maae ieg endnu melde om, nemlig at ieg har faaet et Aftryk i Bly af et lidet Afgudsbilled, som er fundet NB. i en Urna ved Ribe udi Jylland. Originalen er af noget haardere og bedre Metal end Bly, det er af 3. Tommers Høide, er i et nøget Menneskes Gestalt, og synes af Brystene at fremstille et Fruentimmer, men har noget, der ligner Membrum virile; det underligste derved er, at det har Been og Fødder i stedet for Arme og Hænder, og forneden Hænder i Stedet for Fødder; Paa Hovedet er Haaret for til coiferet som paa et Mandfolk, men bag til opstrøget Nakke som et Qvindfolk. Dersom Min Ven nogetsteds har læst noget om saadant Monstrum, da vær saa god at meddele mig det; ieg troer neppe, at det afbilder nogen af vore Nordiske Guddomer, men snarere, at det hører til nogen af fremmed Nation, som i de Hedenske tider kan have haft Handel paa s. 406 Jylland og der være død og begravet. Min liden Familie befinder sig, Gud skee Lov, i ønskeligt Velgaaende, og hilser paa det kiærligste; Men min Hustru er noget vred over, at Dotter og Søn fik Hilsninger, men Moderen ikke. Vilde Min Ven engang i Vinter paa god Føre igien gjøre os den store Fornøielse at see til os, da skulde Han vel blive straffet for dette crimen Icesøe. —

26*

Min Høistærede Herr Assessors
Høistforbundne tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 13. Nov. 1765.

s. 406

30. November 1765.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Den Godhed, Herr Assessoren har haft at tilsende mig Catalogum over de gamle Bøger, som sælges af Strengnes Bibliotek, er et Nyt Beviis paa Hans Velmenenhed for mig. Men omendskiønt ieg vel troer, at ieg kommer post festum, og at auctionen er forbi, inden mit Brev fremkommer, saa har ieg dog af Catalogo villet udmerke nogle Numere, ifald det enten endnu var betids ved auctionen, eller de, som have kiøbt, vilde overlade dem. Nogle af dem kan vel være rare Bøger, men som de ikke saa ganske egenligen høre til mine Samlinger, vil ieg ikke betale dem dyrt, alene nogle Dalere K. Mt. for Stykket, ligesom de ere beskaffene, og min Kiære Herre efter beste Skiønnende finder selv for got. De faa, som ieg har understreget, vilde ieg helst have. Kunde ieg og for en ringe Penning erholde nogle af de Bøhmiske og Polske Bøger, som ieg ei haver udmerket, vilde ieg vel for curiositets skyld tage dem. - Professor Hübner, som Min Herre her har seet, forlader Academiet og er nu placeret i Cammer Collegio. Ieg skrev adskilligt Nyt i mit forige Brev, men ieg glemte at melde, at Sl. s. 407 lustitz R. Stavangers¹ Enke Frue er død, og har i sit Testament, til en liden Erindring af vort Bekantskab, givet min Dotter 400. Rigsdaler, en Seng og et Natbords-Spejl. Endnu kan ieg glæde min Ven med den Tidende, at, om Gud vil alting gaaer vel, tegner det til, at min Familie kan blive formeret i næstkommende Aar. Med min Helbred gaaer det langsomt, synes dog, Gud skee lov, alt meer og meer at forbedres. Forkynd mig snart nogen glad Tidende baade om Ansøgningen og om min Vens Helbreds gode tilstand. Ieg helse paa det kiærligste fra mig og mine, og forbliver med uendelig Tilgivenhed

Høiædle, Høistærede Hr. Assessors
stedse forbundne Tiener
I. Langebek.

Khavn d. 30. Novemb. 1765.

s. 407

15. Januar 1766.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Højædle, Høistærede Herr Assessor.

Vi har her en tid lang, men sær udi denne Jul, over vor Konges heftige Sygdom, levet i megen Bekymring, hvilken endelig i gaar Morges d. 14. Januar ved 2. Slet naaede sit Maal, da det behagede Gud at bortkalde Ham fra denne Verden. Min Ven kan let forestille sig, hvor nær det gaaer alle Undersaatterne og enhver af os i sær til Hierte at miste en saa kiær og god Konge midt i sine beste Dage. Bedrøvelsen i det Kongelige Hus er utrolig stor, men havde været ulige større, dersom ikke Hans Majestets langvarige Sygdom havde forberedet Gemytterne til at gaae den i Møde. I Gaar mod Middag blev vor ny Konge, Christian den 7de, fra Slottet udraabt af den første Minister i det Kongl. Conseil, H. Ex. Geheime Raad s. 408Bernstorff, her for Raadhuset og paa alle Stadens offentlige Pladser. I Aftes forføiede Kongen, med Prinds Frideric og flere af den Kongl. Familie, sig ud til Frideriksberg, for der paa nogen tid i Stilhed at opholde sig, indtil den Høisal. Konges Castrum Doloris og Ligfærd bliver regie ret. Hvad Forandringer dette store Dødsfald hos os vil drage efter sig, det vil efterhaanden vise sig. Men vi haabe, at den unge Herre, endskiønt Han noget uformodet tilig er kommen ind i Regeringen, ikke vil mangle at bruge den Viisdom og Kundskab, som Gud har givet i hans unge Hierte og ladet os erfare kiendelige Prøver af. Ieg for min Deel, som ikke attraaer store Ting, men lever mest fornøyet i min lille Cirkel, kan være temmelig ubekymret om mig selv, helst da ieg vel troer, at denne Konge bliver ikke mindre Elsker og Forfremmer af Videnskaber end Hans afdøde Herr Fader.

Nu at komme til Herr Assessorens kiære Breve, af hvilke i det mindste 2de ligge hos mig ubesvarede af 6. og 31. Decemb., da takker ieg allerskyldigst for deres samtlige Indhold, men særdeles for det kiærlige og oprigtige Nyaars Ønske for mig og mine. Gud give mine Ønsker for Min Herre, baade ved dette Nyaar og ellers hver gang Han kommer mig i Tankerne, kunde noget formaae, da kan Han ikke tvile paa, Han jo skulde blive en lykkelig og fornøyet Mand. Den Føielighed, som Min Herre lod see paa den Strengnesiske Auction, er Han af Hr. Secr. Buschman ¹ bleven meget roset for, og ieg har ei andet kunnet end finde stort Behag derudi, allerhelst da de indkiøbte Bøger ville gjøre langt større Figur i H. Ex. Geheime Raad Totts store end i min liden Samling. Imidlertid er ieg ganske vel fornøiet med dem af samme Auction, som Min Ven for min Regning har bekommet. Vil Gud ieg lever til Sommer, kan ieg vente en Ladning af hvad Min Kiære Herre i Vinter samler til mig. Min Debet bliver nu saa stor, at ieg frygter den gjør Hannem Uleilighed: Men s. 409ieg skal med allerførste gjøre Anstalt, at i det mindste største Delen deraf bliver afdragen. — — Det Document om Svantopolks Familie var mig overmaade kiært, siden ieg ikke tilforn havde det. Stiernmans Catalogus bliver vel og i Erindring at sende mig; kunde ieg deraf erholde Missale Lunclense, som mig har været tiltænkt, og loh. Magni Metropolis, faaer ieg vel lade mig nøie. Det er ganske vel, at Min Herre arbejder paa Psalme Historien: Men for min Deel længes ieg mere efter Mynt-Historien og Helsing-Reisen. Den Marcus Wagner ¹ som har skrevet det Brev til H. Rantzow om Alberto Stadensi, har ieg ei siden fundet nogen Underretning om, ei heller erindrer ieg andetsteds at have læst om de Codices, han omtaler. Med min Helbred er det alt det samme og nogenledes vel, og ieg takker Gud, at ieg ikke merker, at det bliver verre. Om Min Ven vil ieg og haabe, at Helbredden er god. Gid ieg og snart maatte glædes med den Tidende, at Hans Tilstand havde forandret sig til det bedre. Min Hustru og mine smaa befinde sig, Gud skee Lov, meget vel, og hilse paa det venligste. — — Om Speculo Regali har ieg endnu ikke faaet Underretning fra de Lærde i Sora; Imidlertid er det mig helt kiært, at Min Herre er forsynet med Copie af Codice Upsalensi. Om prænum. paa Ihres Lexicon skal ieg hernæst skrive, saasart ieg igien faaer Tal paa Herrerne, som samme haver forlanget. Om Ichsell har ieg hørt, at han ikke er saa meget forpikket paa at komme hjem, med mindre det skeer med fuldkommen Heder og Formon. Iøvrigt forbliver ieg altid og med al Høiagtning

Højædle, Høistærede Herr Assessorens
ganske tilgivne tiener og Ven
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 15. Januar. 1766.

S. 410

26. Marts 1766.

TIL OTTO THOTT ¹.

Høibaarne Herr Geheimeraad og Obersecretaire,
Naadige Herre.

De gamle Documenter, som ved Deres Excellences berømlige Forsorg og Hr. Professor Mallets ² Mellemlhandling af de Pavelige Registrarer i Rom ere udskrevne, ere nu endeligen ankomne og mig fra Hr. Professor Reverdil ³ tilsendte.

Ieg har derover forfattet en Designation eller af ethvert Document et kort Udtog, som ieg giver mig den underdanige Frihed herved at legge Deres Excellence for Øjen, ifald det Dem naadigst maatte behage samme Hans Kongl. Majestet allerunderdanigst at forestille og forevise den de øvrige høje Herrer af Conseilet eller andre Kiendere af gamle Skrifter, som tiene til at oplyse vor Nordens Midlere Tids Historie.

Skulde de synes at være noget dyrt betalte, da drister ieg mig derimod underdanigst at indvende, at slige Varer ere altid og allesteds rare og kostbare, og sielden falder saadan Leilighed ind, som paa eengang tilbringer os saa meget, der kan opfylde lacunas, rette Feil og give Sammenhæng i betydelige Omstændigheder udi vor Historie. I hvilket Henseende, naar det kommer an paa et Kongeligt Foretagende og Fædernelandets Ære, der ikke bør saa nøie s. 411 sees paa, om saadan Acquisition betales vel høiere end den simple Skriveløn, naar den ikke bør paa andre Vilkor kan være at erholde. Ellers gjør det ikke lidet til at forhøje Værdien paa disse Romerske Diplomata, at saa got som ingen deraf haves hos os tilforn, og meget faa af dem findes trykte, enten hos Baronium, Raynaldum eller i Bullariis, Epistolis Romanorum Pontificum eller i andre Collectioner og Bøger, saa mange som ieg til mit Corpus Diplomaticum haver igiennemgaaet.

Deres Excellence vil uden tvil selv indsee, hvad for en stor Skade det vilde være, om man nu strax skulde standse i Begyndelsen og lade en Leilighed og Adgang gaae sig af Haanden, som kanskee aldrig nogen Tid kommer igien. Og derfor, som Deres Excellence tilkommer en stor Part i Æren for denne Emplette, understaaer ieg mig saa meget vissere at formode, at Deres Excellence ved sin kraftige Understytning søger allerunderdanigst at udvirke Hans Majestets allernaadigste Bifald for dette Foretagende, og at dermed maae continueris paa Kongelig allernaadigst Bekostning. Det kan dog vel ikke blive saa overmaade stor en Mængde, man af deslige Ting fra Rom kan have at forvente. Men hvad vil det ikke glimre i Publici og Eftertidens Øine, at ingen Umag og ingen Omkostning er sparet paa at samle Subsidia endog fra de længst bortliggende Lande til at gjøre et Verk som dette i de ældre Seculis og saavidt mueligt i sit Slag fuldstændigt!

Skulde det falde saa lykkeligt ud, som ieg allerunderdanigst haaber, at der maatte under Deres Excellences priselige Foranstaltning fortfares med dette Slags Romerske Documenters Afskrift, da vilde af Deres Excellence ieg underdanigst have udbedet, at der fornemlig blev gjort Erindring, om noget maatte findes ældre end disse af det 13de Seculo, og dernæst hvad der mere maatte findes af det 13de og følgende Seculis, vore Nordiske Sager vedkommende. Endeligen vilde Deres Excellence naadigst tillade, at den hosfølgende Designation maatte mig igien ved Leilighed tilstilles.

s. 412 leg forsikrer mig herudi til Deres Excellences bekiendte retskafne Tænkemaade og Patriotisk Sindelag, forblivende i allerdybeste Ydmyghed

Min Naadige Herre,
Deres Excellences
ganske underdanige tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 26. Martii 1766.

s. 412

19. April 1766.
TIL CARL DEICHMAN.

Højædle og Velbyrdige,
Høistærede Hr. Cancelli Raad.

Ieg har med al Fornøielse modtaget Hr. Cancellie Raadens samtlige angeneme Skrivelser, saavel den sidste af dette Aars 21. Martii som dem af afvigte Aar, og tillige rigtigt bekommet hvad som haver medfulgt enten i rare Penge eller gode Varer. For det deilige, velsmagende og, som ieg troer, heelt sunde Syltetøig takker min Kone overmaade meget, og ieg saavel som andre vore Bekiendtere kan ei andet end rose det og saa meget høiere agte det, som det uden tvil er det første i sit Slag, der har været i Kiøbenhavn. Men ieg for min deel har Aarsag at takke dobbelt og mange gange dobbelt, som af Herr Cancellie Raadens generosité har faaet min liden Mynt-Samling forbedret med saa mange smukke Stykker, hvor af ieg havde den mindste Deel tilforn. Det har aldrig været min Agt at gaae videre i denne Samling end til de gamle Danske og Norske smaa Mynter fra de ældste tider til omtrent Reformationen, saavidt nogen Oplysning og Prydelse deraf maatte flyde til vor gamle Historie; thi at samle paa nyere Tidens kostbare Mynter og Medailler, det taaler min Pung ikke, ei heller vil min Alder, som nu løber paa det 57de, strekke til at gjøre derudi nogen Fremgang. Imidlertid gjør det kiære Liebhaberie og gode Bekiendtskaber, at man efterhaanden s. 413 og uformerket faaer nogen Samling af det, man ikke har foresat sig. Men hvad Hr. Cancellie Raadens Godhed i denne Punct angaaer, da vilde ieg være heelt skamfuld at tage derimod, dersom ieg ikke havde det Forsæt at ville søge paa nogen Maade at gjøre Giengield, dersom Gud under mig Livet og ieg kan være lykkelig at finde paa noget, som maatte behage. Ieg skulde gjøre Undskyldning for min lange Forsømmelse i at skrive, i hvilket Henseende ieg maae tilstaae, at iblandt mine mange Ufuldkommenheder er den een af de store, at ieg er en efterladen og seendragtig Brevskriver, og fortiente som oftest mine Venners Ugunst, dersom ikke deres oprigtige Hiertelag hentydede alting for mig til den beste Mening. Nogen Skyld har vel Forretninger, som ieg aldrig kan fattes for. Nogen Skyld har og Helbreden, som i nogle Aar har været ganske vaklende, dog, Gud ske Lov, meget bedre i Aar end i fior. De Bøger, som Hr. Cancellie Raaden forlanger fra Sverige, har ieg baade tilforn

og nu nylig talt med Mag. Dass om. Han paastaaer, at de ligge indkøbte hos Secreterer Buschman i Stokholm, og vente alene paa en beqvem Leilighed herved. Siden den bekiendte Bog-Commissionaire Ekholm først faldt i nogen Sinds Svaghed og siden gav sig til at være Skribent, og derforuden adskillige af mine Stokholmske Bekiendtere ere døde og borte, har mine Commissioner deroppe ikke gaaet saa ordentlig, som ieg ønskede. Imidlertid om noget fremdeles maatte falde, som Hr. Cancellie Raaden vilde have forrettet enten der eller her, skal ieg med usigelig stor Fornøielse udrette det, som ieg best kan. Grams Meursius¹ og Knytlinga Saga² bliver neppe at tenke paa, uden ved nogen Leilighed, hvilken ieg ganske vist skal have i god Agt. Vort langvarige Corpus Diplomaticum, som er et af mine store Arbejder, nærmer sig nu alt mere og mere til Trykken, saa at i dette Aar gierne s. 414 kan gjøres Anstalter til den første Tomes udkomst, naar og saafremt vor nu regierende Konge vil og kan indlade sig i sin Hr. Faders Lyst til at befordre nyttige Ting, hvorom vi ingen Aarsag har at tvile, især om Tiderne og Omstændighederne noget vilde forandre sig til det bedre, hvilket alt Gud og god Husholdning kan gjøre. Ellers har til dette Verks ydermere Fuldstændighed nyligen aabnet sig en ny og uventet liden Lykke, nemlig at ieg, paa Hans Majestets bekostning, ved Geh. R. Bernstorfs Forsorg, igienem en god Connoissance, som Prof. Mallet har lagt sig til i Rom. har bekommet en temmelig Deel gamle og rare Documenter i vor Nordiske Historie, udskrevne af de Pavelige Registranter af 13de Seculo, og har Haab om flere derfra baade af ældre og følgende Seculis. Næst at formelde min Kones Compliment, har den Ære med en fuldkommen Tilgivenhed at forblive

Min Høistærede Hr. Cancellie Raads
tjenstskyldigst forbundne tiener
I. Lanqebek.

Kiøbenhavn d. 19. April 1766.

Skjønt ovenstaaende Brev vistnok er det sidste, Langebek har skrevet til Deichman (i alt Fald det sidste bevarede), vedblev denne dog at bevare sine venlige Følelser for ham, og efter hans Død har Deichman i en utrykt Afhandling udtalt sig saa anerkjendende om Langebeks Hovedværk „Danske Magazin“, at der er Anledning til her at anføre hans Ord. Han siger nemlig, efter at have opregnet forskjel lige Arbejder i dansk Historie fra 1ste Halvdel af det 18. Aarhundrede: „ Men uden at fornærme Nogen, anseer ieg visselig et Skrift, som ved samme Tider kom for Lyset, som et af de kostbareste og nødvendigeste Hielpemidler til den danske, saavel geistlige, verdslige som lærde Historie, hvis tidlige Afsked Mange høilig beklager, ikke alene i Henseende til de rare Brevskaber og Efterretninger, men endog til den grundige Bedømmelse, Sammenligningen med hvad allerede havdes, som overalt bærer et Vidne om den Mands store Erfarenhed baade i Historien, Antiquiteterne og alle de Videnskaber, som er Historien nær beslægtede, som forestod Arbeidet; jeg mener det Danske Magazin. Ønskeligt, om Nogen, enten ene eller i Selskab med Andre, vilde betræde samme Bane. Man kan „ansee det, om ikke det Eneste, saa dog det Fornemste, som kan antænde det rette Lys i vor Historie“ (Deichmanske Bibi., Mnskr. Nr. 125, Fol.).

s. 415

2. Maj 1766.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg var ikke lidet bekymret i den lange Tid, ieg intet Brev saae fra Min Kiære Herre, indtil ieg nu igien blev glædet med Hans meget angeneme af 15. Aprilis. Ieg vidste aldrig, hvad ieg skulde troe om Helbreden; Om Livet tvilede ieg ikke, thi, om det havde været ude, havde vel noget christet Menneske tilmeldt mig en Tidende, som ieg ikke vel kan udtrykke, hvor høit skulde gaaet mig til Hierte. Men usigeligt kiært er det mig, at ieg har faaet behageligere Budskab, og det vil vel heller ikke være Min Ven ukiært at fornemme om mig og min liden Familie, at Tilstanden er taalelig god. Mit Side-Onde sidder endnu og er undertiden heftigt nok; Men Vanen gjør, at ieg som oftest glemmer det, og trøster mig ved forestaaende Sommer-Motion. Min Hustru er og undertiden noget skrøbelig, men hendes Omstændighed fører det med sig, og ieg haaber med Guds Hielp, at om et Par Maaneders tid bliver alting got med hende. Vore Børn ere ved god Helbred og tage sterk til i Vexten, Fæstemøen staver alt paa Fader vor, og Svogeren forbedrer hver Dag sin Skrivning. Men at komme fra particuliere Ting, da har vi denne Vinter i det publique haft saa mange Forandringer at more os med, at man næsten har maat glemme sig selv og sit eget, uden for saavidt enhver har følet det bekostelige. De sørgelige Forandringer er nu forbi, og dem vil vi lade være begravne med de døde. De glædelige ere endnu i rørelse, og deraf er den ikke den ringeste, som efter mange Aars Forventning og paa saa lykkelig en Maade henter os vor dydige Sophia Magdalena fra¹. Vor Glæde er derover saa meget større, at den Svenske Nation viser s. 416 sig saa enstemmig i at forestille sig sin tilkommende Fornøielse. Er Kønet hos Dem, som ieg merker, nyfiken for at kiende Bruden, da sig dem, at, om de ei faaer see den største Skiønhed (som ellers heroer paa forskiellig Smag), kan de ret vel være nøide, at de faae en velskabt, yndig, from, fornuftig og gudfrygtig Prinsesse, og som, nok sagt, har haft Frideric den 5te og Lovise til Forældre. Herr Assessoren skal neppe troe, hvor høit det skulde fornøie mig, om ieg snart maatte faae nogen god Tidende om Hans egne Affairer, at de inden Rigsdagens Slut maatte faae et ønskeligt og for Hannem

fordelagtigt Udfald enten paa den ene eller anden Kant. Hvad mit Diplomatisk Verk angaaer, da er endnu ikke begyndt med Trykningen, og vil vel endnu nogen Tid dermed beroe. Her regierer Sparsomheds Studium, og Statens Financer, hvilke her som andensteds ere derangerede, maae først bringes i Orden. Der hører og Tid til at give den unge Herre en god Idée om et Arbeid, som han hidindtil ikke kiender, ei heller saa let kan indsee Nytten af. Ellers, saavidt merkes kan, har Videnskaberne hos os aldeles intet Tab ved Forandringen at frygte for, aleneste at Hans Majestet, som saa ung og uformodeligen kom til Roret, vil først gjøre sig informeret om de fornødnere Regerings-Sager og hvad som kan tiene til at lette de besværlige Tider, som en Tid lang haver hersket saavel her i Landet som andensteds. Imidlertid ligger ikke derfor mit Arbeide stille, og ieg faaer jævnlig nye Empletter til at formere det med. Ibland andet er os nyligen aabnet en Tilgang i Rom til de gamle Pavelige Registrarer, hvoraf ieg allerede til en Prøve haver faaet henved 170. Stykker Documenter afskrevne, vor Nordiske Historie vedkommende, af hvilke meget faa tilforn findes trykte; Men som disse alene gaae fra An. 1200. til 1227., saa mener ieg, endskiønt det falder kostbart, at have udvirket, at man ikke lader en saa god Leilighed gaae sig af Hænderne, men betiener sig deraf til qvovis pretio at erholde flere og alt hvad man kan faae af deslige Handlinger baade af ældre og nyere Seculis. Ved Anledning heraf s. 417 maae ieg spørre, om Herr Assessoren intet har hørt fra Mag. Sotberg, hvad han i de Nordiske Sager kan have profiteret paa sin italienske Reise. Til min egen Samling har ieg ellers nyligen faaet en Codicem chartaceum Chronici Lubecensis paa Plattysk, som gaaer fra denne Stads Oprindelse til An. 1430., ved hvilken Tid den er skreven. Flere saadane Rariteter har ieg ikke faaet, siden Min Ven var hos mig, men vel adskillige trykte Engelske og andre gode Bøger; Har og ladet udskrive adskillige Islandske Historier, saa at ieg og nu deraf begynder faae en liden Samling. Ved den Leilighed har ieg efterseet den Fortegnelse, som ieg fik af Wesman over de Islandske Codices in Archivo Antiqv. Holm., og er da faldet mig i Øie inter membranK No. 15 in 4to: Membrana continens varias variorum Pontificum et Episcoporum Constitutiones etc. Hvilken Herr Assessoren endeligen maae have den Godhed at examinere, om ikke derudi skulde findes nogle Danske, Norske eller Islandske Constitutioner. Ligeledes Nr. 60 inter Chartaceos in Fol. er i den 5te piece noget om Kong Sven i Danmark, hvorom ieg og fra Min Kiære Herre udbeder mig nogen Underretning. Herr Assessoren vil gjøre mig ret glad, om Han kan tilbringe mig Breviarium Ottoniense, saavel som begge Liflandske Krøniker. Ieg takker usigelig for Møden med Rudb. Atlant, og kan meget vel for det første lade mig nøye med den Latinske Text af T. IVto. Ieg har længe siden burdet og villet gjort remise for ald den debet, ieg staaer udi hos Hr. Assessoren, men formedelst at vore Kiøbmænd klager over Coursens Urigtighed deroppe, har ieg maat opbide en leiligere Tid. Den gienneste Maade var vel ellers her at kiøbe Sedler og sende op, men alt frygter ieg for ulykkelige Hændelser underveis, som mange exemplar fortæller om. Imidlertid har Min Herre formodeligen gjort credit hos sine Venner til mine Udgifter, hvilket ikke kan gaae af uden at give interesse: Men Han maae forlade sig til, at ieg skal erstatte altsammen. Den Forandring med D. Celsius var mig noget Nyt, og er mig meget kiært, at nu saa god s. 418 Fangst bliver en saa god en Ven til Deel; Ieg gjør mig nu langt større Forhaabning, at engang med tiden bekomme Missale Lund. og Io. Magni Metrop., end under forige Ejere¹. Min Hustru og mine Børn hilse venligen, og ieg lever uafadeligen

J. Langebeks Breve.

27

Min Høistærede Herres
oprigtigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 3. Maji 1766.

Kan vi ikke engang i Sommeren, i fald Hr. Assessoren gjorde en tour ud i Landet, vente den Fornøjelse at see Ham hos os? Overmaade velkommen skal Han være, naar Han vil holde til gode med Leiligheden og en god Villie. Hr. Assessoren glemmer vel ikke de Ystadske Ritninger. Kanskee det er de samme, som ere komne til Prof. Sommelius. Kiære Herre, lad mig nu ikke vente alt for længe, før ieg seer Brev fra Hannem igjen. Lev altid vell!

Herr Assessorens Venner, som har helset mig, anseer ieg ogsaa som mine Venner, og beder at helse enhver af dem igjen paa det allervenligste. Fra min Herres Venner her, Luxdorf, Hielmstjerne, Klevenfeld, Dass, Rotbøl Friis², har ieg flittigst at helse. Den sidste har den Fornøjelse, at hans Broder³, som var Provst i Aarhus, er nu bleven Sognepræst i Trinitatis Kirke her i Staden. — — De Bøger, som de Herrer Geh. Raader Tott og Bernstorf har bekommet af den Strengneske Auction, ere nu ankomne; Mag. Dass har seet dem og fortalt mig, at det er en stor Mængde.

Hvad Hr. Assessoren skriver om Svenske Psalmebøger, derom har ieg ei endnu faaet Underretning, men skal næste gang svare derom, saavel som om Mynterne. De juribus Primatus Lundensis erindrer ieg ikke heller noget præter s. 419 Crucis gestationem, thi som Legatus Sedis Apostolicæ var det vel, at Archiep. Lund. havde jus consecrandi Archiep. Upsalensem et pallium tradendi etc. Om det og var af saadan Magt Archiep. Lund. har givet Privileg. til Nydal og kanskee flere Kloostere i Sverige, veed ieg i en Hast ikke at sige.

16. Juli 1766.

Til Henrik Hielmstjerne ¹.

— — Ieg erindrer ganske vel, at ieg for en 16. Aar siden har haft Faaborg Byes Breve ihænde, og har udskrevet de ældste deraf med egen Haand; men om det er skeet ved sal. lustitz Raad Ramus, som ieg seer har givet sin Haand derfor ², kan ieg umuelig hugse. Saameget veed ieg, at ieg ganske vist har leveret dem fra mig, førend ieg reiste til Sverige; men hvorledes den gode Ramus har skildt sig derfra, kan ieg ikke begribe, da ieg med Forundring maae see, at de ikke ere komne tilbage igien til deres rette Sted. Imidlertid skal ieg, saasnart ieg bliver frisk, eftersee, om ieg kan finde noget, som videre kan oplyse den Sag.

I. L.

Kjøbenhavn den 16. Iulii 1766.

s. 419

23. Juli 1766.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Højædle, Høistærede Herr Assessor.

Paa en Tid lang har ieg, Gud skee Lov, befundet mig temmelig vel, indtil nu for en 14. Dage siden, da en Feber

27*

s. 420 har indfundet sig hos mig, hvilken dog igien saa vidt er fordreven, at ieg i denne Uge faaer Lov at gaae ud. Sommer-Luften har ieg ei endnu ret meget profiteret af, uden i og nær omkring Staden, ikke heller faaer ieg Leilighed til at gjøre nogen ret Land-tour før om en 2. á 3. Ugers tid. Aarsagen seer min Ven let, naar ieg fortæller Hannem, at vi her i gaar den 22. Iul. med heftig Glæde, indtil Barnet i Vuggen, celebrerede vor Engelske Princesses ¹ Fødselsdag, og, som ieg nu intet Barn mere havde i Vuggen, hestilte min Hustru det saavel, at en liden Dotter ² i Gaar Morges ved 7 Slet fremstillede sig derudi, som gjorde Glæden saa meget mere fuldkommen inden vore Vegge. Men førend dette kom paa, var mit humeur allerede blevet vel opmuntret af Hr. Assessorens kiærkomne Brev, som faldt mig i Haanden Søndags Aften og gav mig behagelige Tidender baade om Hans egen Tilstand, som ieg havde begyndt at bekymres om, saa og om Breviario Ottoniensi og flere Ting, som ieg fra Min Herres Godhed kan vente. — — Det giæder mig usigeligen, at den gode Doctor Corylander har naaet en Forflytning til sin Fornøielse ³ Gud give den maae være til kiendelig Forbedring i hans Omstændigheder. Herr Assessoren staaer in dubio, om Han skal søge Succession enten paa Bibliothecariatet i Lund eller Borgmesterskab i Norkøping, eller og vente med Taalmodighed paa nogen Emploi i Stokholm. Den sidste, hvad Stedet angaaer, vilde formodeligen være det angenemste for min Ven og mig det kiæreste: Men det bliver vel best at tage noget vist for det uvisse, naar det alene er af den Beskaffenhed, at det anstændigt kan ernære sin s. 421 Mand. Hr. Assessoren kan vel aldrig tvile om min beste Villie i Henseende til Hans Lykke; Gid den ikkun saa snart og fuldkommen vilde fremskinne, som ieg indstændigt og uafladeligen ønsker. — — Ieg seer, at Assessor Sotberg er hjemkommen, og er meget nysgierrig at vide, hvad rart i Nordiske Historien han har medbragt af sin Italienske Reise. Professor Mallet, som har procureret os de Romerske Diplomata og end videre ved sin connoissance har gjort Anstalt til flere, er nu en føie. Tid her hos os, og reiser saa til Paris, hvor han mener og har lovet at gjøre mig god Tieneste i samme Artikel. — — En Svensk, som i nogle Aar har været her, navnlig Mannerkrands ¹, er ieg nyligen bleven kiendt med; Han giver Hendes Kongl. Højhed Prinsesse Sophia Magdalene information i Svenske Sproget ² og kan aldrig nok rose den attention og Indsigt, H. K. H. viser. Hos Hr. Assessorens Bekiendte her i Staden er alting i sædvanlig Stand, aleneste at Prof. Rotbøls Frue er meget svag af tærende Sygdom, og troes ei længe at kunne leve. Mange nye Forandringer forefalde ellers her hos os, men ingen af dem rører mig; men ieg haaber, ved Guds Hielp, i min ringe Roe at staae lige fast i dem alle, da ieg er for gammel til at affectere Nyheder. Den store Mand hos os, Grev Moltke, har nyligen faaet dimission fra alle sine Charger og har Tilladelse til at boe paa sine Godser ³. En anden gammel Herre derimod, Greve Daneskiold, som i mangfoldige Aar har været entlediget fra Æmbeder, siges at skulle blive første Minister i Conseilet og nyde here høie Betieninger ⁴. Et Nyt faaer ieg endnu berette, nemlig at vores Konge, som Han efterhaanden s. 422 beseer alle sine Collegier og Indretninger, saa var Han forleden ogsaa i Cancelliet; Men det, som derhos interesse rer mig, var, at Hans Majestet samme tid kom ind til mig i Archivel, opholdt sig i det mindste et quarters tid hos mig og med Agtsomhed besaae, hvad ieg af curiosis i en Hast kunde forelegge Hannem. —

Højædle, Høistærede Herr Assessors
ydmygste og oprigtigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 23. Iulii 1766.

s. 422

20. September 1766.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN ¹.

Velædle, Høistærede Herr Assessor.

Min Ven maa ret inderlig ynkes over mig i den store Sorg, mig er tilslaaet, siden ieg sidst skrev, at ieg har mistet min dydige Hustru og min kiære Dotter, den ældste ². Den gode Gud har behaget at prøve mig, men ieg har Ham og alene at takke, som har givet mig Trøst, Taalmodighed og Styrke til at gaae al den Modgang igiennem, som mit Hus paa nogle Ugers tid blev hiemsøgt med. En ulykkelig Dysenterie eller, som vi det kalde, Blodgang har en tid lang grasseret her i Staden og taget en Mængde baade bekiendte og ubekiendte Folk bort. Mit Hus var et med de første, som deraf blev befænget, førend vi havde hørt, at denne Sygdom var gængs, og ikke mindre end 8. á 9. Mennesker, det er næsten alle i mit Hus, faldt den ene strax efter den anden derudi, undtagen ieg og min Søn og det nyfødte Barn, som maatte være bedrøvede Tilskuere i en saa ynkværdig Tilstand og leve i daglig Frygt og Fare for s. 423samme Skæbne. Men de ere, Gud skee Lov, nu alle igien restituerede, og ingen døde, uden en Pige og forbemeldte tvende mine kiæreste Venner. Alting var saa got og glædeligt; ieg selv var kommen mig af en Feber, Min Kones Barnefødsel var gaaen lykkelig af, og hun efter 8. Dage var i Stand til at besørges sit Hus, da hendes Piger faldt i den svare Sygdom og maatte ud i Hospitalet: Men i det samme bliver det lille kiære Barn syg og dør pludselig paa fjerde Dagen. Tænk dog, hvilken Sorg for en saa øm Moder, at se sig berøvet en saa kiærlig og vel tegnende Dotter. Hvad skeer, Moderen i denne inderlige Hiertesorg angribes strax af Sygdommen, som pinede hende med store Smerter indtil paa syttende Dag, da Gud gjorde alting got, efterat al anvendt Menneskelig Hielp var forgieves ¹. Ieg kan ikke skrive videre herom, men takker Gud, som har givet mig Kraft og Naade til at efterhaanden forglemme min Elendighed. Mit Hus, som ved saa ulykkelige Tilfælde har været aldeles derangeret, begynder efterhaanden igien at komme i Orden; Min liden Helena Iacobina befinder sig vel ved en god Bonde-Ammes Bryst, Min Friderik gjør mig daglig Fornøielse, Mine Venner dele min Sorg imellem sig, og staae mig bi, som de best kan, Min Helbred er god, i det mindste langt bedre, end den efter saa svækkende Omstændigheder havde Aarsag til.

Den 24. Augusti, som var Dagen for min Sl. Hustrues Begravelse, bekom ieg Hr. Assessorens Brev af 19. ditto, Men i hvor kiært det skulde være mig, maatte ieg dog i nogle Dage lægge det bort uden at kunde læse det. Siden har det meget fornøiet mig, og ieg takker nu hiertelig for al den Omsorg og Bekostning, Min Ven har haft for mig, som ieg snart skal stræbe til al takke at betale. Men hvor gaaer det til, at endnu ingen Skipper Klopstok er her ankommen; Her gaaer noget frygtsomt Rygte om Skib, som skulde haft endeel af Ambassadeurens Equipage inde: Men ieg trøster mig alt ved, at langvarig Modvind og s. 424Stormveder kan være Aarsag i hans Ophold. Imidlertid længes ieg meget efter hans Komme, og vilde ikke gjerne, at Breviarium Ottoniense skulde, efter saa megen Umag paa Min Vens Side og saa stor Attraae hos mig, undergaae.

Her foregaaer store Forandringer hos os, og flere tegner det til: Men, Gud skee Lov, mig røre[r] det ganske lidet enten paa deres Side, som glædes, eller paa deres, som græde derover, uden for saavidt ieg tager Deel i det, som sigter til publique Velgaaende. Maatte ieg engang være lykkelig at høre nogen god og reel avancement for min Kiære Herre, skulde det ubeskriveligen fornøie mig, og ikke mindre, om ieg endnu engang maatte see Ham hos mig i denne min eenlige Stand. Ieg ønsker Hannem imidlertid det allerbeste, og lever med uendelig Tilgivenhed

Hans oprigtigste Tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 20. Sept. 1766.

s. 424

3. Oktober 1766.

TIL MAGNUS OLOF BIÖRNSTIERNA.

Min Høistærede Herr Secretaire.

Ieg søgte i Forgaars at ville givet Herr Secretereren min contravisite, men var ikke saa lykkelig at finde Hannem hjemme. Siden nu den daglige Galla gjør Herrerne Tiden saa overmaade knap ¹, at ieg neppe kan vente, som ieg usigelig gjerne havde ønsket, at see Herr Secretereren hos mig enten en Middags- eller Aften-Stund, faaer ieg dog udbede mig den Godhed, at Herr Secretereren endelig communicerer mig det omtalte Ms. med Køge Stads Privilegier; ieg skal paa Tro og Love, eller paa al den caution s. 425Herr Secretereren vil forlange, være ansvarlig dertil, og med første sekre Leilighed uskadt og taknemligen opsende det, eller om

Herr Secretereren skulde finde for got at overlade mig det aldeles, enten imod contcmt eller andet tilrekkeligt Vederlag i Bøger eller andre Varer, da ieg deri ganske underkaster mig Herr Secretererens Villie. Skulde Herr Secretereren endnu see Tilfælde at kunde unde mig sin Nærværelse, da beder ieg at melde tilbage med mit Bud, hvad Tid ieg maatte have den Ære. Men hvis ikke, da beder ieg anmelde min ydmygst respect hos Herr Erkebiskopen og ellers til hvem af mine Velyndere i Sverige, som ved Aterkomsten maatte forekomme, og skal det blive mig usigelig kiært, om Herr Secretereren da en anden gangskulde ville see til os. Ieg har imidlertid Æren at være med al Høiagtning

Min Høistærede Herr Secreterers
tjenstskyldigste tiener
I. Lagebek.

Kiøbenhavn d. 4. Oct. 1766.

s. 425

18. Oktober 1766.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Udi Herr Assessorens kiærkomne Skrivelse af 3. huius har ieg fundet megen Trøst for min sørgelige Tilstand, og takker saa meget mere derfor, som den ret udtrykker mig Hans oprigtige Medlidenhed med mig, saavel som Hans kiærlige Hiertelag og Medsorg for mine afdøde Venner. Min Skæbne er ikke at ændre, og ieg finder mig, Gud skee Lov, ogsaa ganske vel derudi. Men ieg vil ikke røre mere derved, for ikke at have nye Følelser af saa smertelige Saar.

Hvad Tak skal ieg vel give min Høistærede Ven for al sin Omhu og Møde med de tilsendte Bøger, Documenter og Tegninger, som ieg altsammen rigtigt af Skipper Klopstok har bekommet, og ikke andet kan end være usigelig s. 426 vel fornøiet med. Den liden defect udi Breviario Ottoniensi vil nok blive vanskelig at supplere, da det er uvist, om her i Landet findes flere exemplarer deraf end nu dette ene¹. Saa meget større Skat har ieg nu beriget mit Bibliotek med af Min Herres Godhed og generositet, i sær naar ieg dertil legger Atlantica og de andre skiønne Sager. Men ieg skal stræbe at betale altsamens tillige med al den øvrige Gield, som ieg hos Hr. Assessoren stikker udi. Ieg vilde alene, at vi personlig kunde afgjøre den Sag imellem os. Herr Assessorens Brev giver mig et Slags Haab om en Visite af Hannem paa Nedreisen til Jønköping. Ieg ønsker og indstændigt beder, at Herren vil forvandle mig det uvisse Haab til en Vished. Und mig dog den Fornøielse endnu engang at see Ham, at favne Ham, at beholde Ham en føie Tid hos mig. Spendeer alene Tiden, ieg skal indestaae for, at Bekostningen skal blive taalelig. Ieg skal fornøie Ham det meste ieg kan, ieg skal logere og tractere Ham det beste, min eenlige Stand formaaer. Men giv mig snart nogen seker Underretning, om og naar ieg maae vente Ham. — —

Man har her en Tid lang levet i lutter Festiviteter, og endeel forestaaer endnu saavel her som og i Stokholm. Vor ny Dronning er nu i Altona og altsaa paa vor egen Grund. Kron-Princessen er vel og nær ved Stokholm. Vi kan ikke tvile paa, Hun jo vil vinde Nationens Ynde og Kiærlighed, som Hun og virkeligen er værd. Ieg maae slutte med venlig Helsning til alle Bekiendtere, Forblivende med uendelig Høiagtning

Min Høistærede Hr. Assessors
ydmyge og oprigtigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 18. Octobr. 1766.

s. 427 Seer Min Herre Hr. Cancelli R. Berch, beder ieg takke hannem skyldigst for det mig ved Etats R. Hielmstjerne tilstillede Exemplar af hans skiøne Tale om de gamle Nordiskes Siøvæsen, som ieg med særdeles stor Fornøielse har igienemlæst.

s. 427

10. December 1766
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Velædle, Høistærede Herr Assessor.

De begge Min Kiære Herres sidste Skrivelser af 25. og 28. Nov. har ieg med megen Fornøielse læst, dog ikke uden nogen Rørelse over de nye Modsigere, som Hr. Assessoren har fundet. Naar det endda maa blive derved, kan det være taaleligt; thi at tage Undervisning af en saa lærd og berømt Mand, som Hr. C. R. Ihre er, helst naar det skeer paa en beskeden og anstændig Maade, det er og bliver ingen Skam, og saa meget mindre, som Sagen selv lades i Uvished og ikke med tilrekkelig Skiel afgjort. Og hvad den Tydske Skribent

angaaer, da gjør Hr. Assessoren best i, at gjøre ham Giengield, og affærdige ham med en liden Foragt; thi det synes ikke, at Manden ret nøie har læst Hr. Assessorens Skrift — — ¹.

Det gjør mig ondt, at ieg med al denne Vidtløftighed ikke har kunnet givet Min Ven saa megen og saa god Oplysning, som ieg gierne havde ønsket. Imidlertid seer Han, at Villien er der, skjønt Ævnen mangler i saa gamle Omstændigheder. Det er mig ikke heller ret behageligt, at ieg ikke faaer Min Kiære Herre at see i denne Vinter; Men ieg maae og være tilfreds i denne Skæbne, og vil altid være færdig med Lyst at omfavne Hannem, om ieg og skal opleve den Tid. Endnu befinder ieg mig, Gud skee Lov, ret s. 428vel, og mine Børn ligesaa, som begge venligst helse, enhver efter sin Beskaffenhed. De af Min Herres Bekiendte, som her ere avance rede ved de forefaldne Solenniteter, ere Luxdorf og Hielmstjerne, som begge ere blevne Conferentz Raader. Vort unge Hof roer sig med Masqverader, Baller, Comedier &c., og ieg tviler ikke paa, de jo i Stokholm ere ligesaa muntre. At det seer saa langt ud med min Vens Befordring enten paa en eller anden Maade, er vel ikke efter mit Sind, men ieg maae tage Deel i Hans Taalmodighed, som ieg gjør i al Hans Skæbne. Imidlertid roser ieg Hr. Assessorens Foretægt, at Han nytter Archivi Samlinger, og igienemgaaer de gamle Lovbøger og saa meget af det øvrige som mueligt. Ieg tviler og ikke paa, at Hr. Assessoren jo under mig Gienpart af den gamle Krønike, som kaldes Gesta Danorum og findes i et Exemplar af Skaane Lagen. — — Ved Leilighed examine rer Min Herre vel og de gamle Norske Love, og seer efter, om der og findes nogle Islandske Codices, og hvor gamle begge Deelee kan være. Ottonis Cardinalis Document, om ieg ret mindes, var en liden Perme Lap ibland de Skaanske Pergaments Breve, over hvilke ieg der i Archivo saae en stor Registratur, hvorudi vel og samme Document nævnes. Ieg paaminder mig, at Ass. Wessman pakkede en stor Deel af de Skaanske Pergamenter ned bag reolerne, hvorpaa de mange Codices Legum staae opsatte; kanskee de ligge der endnu. Ieg takker tusinde gange for de tilsendte Copier, i sær for det, hvorudi den Moltike nævnes. Hvad de Coronati Lubecenses vij sige, som ieg har fundet i flere Documenter, er ieg endnu ikke fuldkommen vis paa. — — Hr. Assessoren har ret sat mig i Lustre med Brev. Otton., dog hører ieg, at det er ikke ganske unique hos os, thi H. Ex. Geh. R. Tott skal og besidde et Exemplar, men det skal være meget defect. — — Ieg lever med uendelig Høiagtning

Min Høistærede Hr. Assessors
ganske hengivne Tienere
I. Langebek.

Khavn d. 10. Dec. 1766.

s. 429

31. Januar 1767.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Skal ieg inden Ianuarii Maanedes Udgang svare paa Min Vens sær velkomne af 23. Decembris sidstleden, da maae ieg skynde mig, eftersom vi i dag skriver den sidste. Ieg takker for Hr. Assessorens Brev, og glæder mig ved, at min remiss er bleven saa vel optagen ¹. Men Han maae troe, at, som ieg er nærig, saa bliver det ingenlunde ved de Uleiligheder og Bekostninger, Han hidindtil har haft for min Skyld. Ieg har altid nye clesideria (om de og altid ere pia, veed ieg ikke) og saadanne, som ingen anden kan eller vil tiene mig derudi end min gamle og fidus Achates. Ieg har nylig haft alle mine smaa Krøniker og Annales Danicos, skrevne og trykte, for Hænder, og vilde gierne engang have samlet alt, hvad af det Slags endnu nogensteds existerer — — ².

Herr Assessoren nævner Ihres Lexicon. Ieg maatte gierne underrettes, hvorvidt dermed er avance ret, og om man kan faae prænumeration, da ieg næste gang skal melde, hvor mange Exemplarer her forlanges. For min Regning udbeder ieg mig tilkiøbt Hr. Gørvells Svenske Magazin samt Kgl. Bibliot. Dagbok, og ellers om noget Nyt in Historia patriæ er udkommet — — ³.

s. 430Hvor meget det har glædet mig, at min Ven dog har haft nogen Formon ved sidste Rigsdag, skal Han neppe troe. Ieg seer, at Hr. Assessoren behøver en Amanuens: Ieg har en ung Person, som ieg vil recommendere Hannen), og til den Ende sende en Prøve af hans Skrift, som ieg just nu traf ham over paa egen Haand; den er ikke saa god, som den burde være, men tegner til at kunne blive bedre, Vil Min Herre ikke antage ham, da faaer ieg selv beholde den Skrivere ny, som nu ikke behøver at laane en andens Haand til at skrive med, som for to Aar siden ved disse tider ¹; han og min lille Helene formelde deres ydmyge Hilsen. — — Ieg slutter med Hilsning fra og til gode Venner, og med den oprigtige Forsikring, at ieg uden Afladelse henlever

Min Høistærede Herr Assessors
ganske hengivne Tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 31. Ian. 1767.

S. 430

11. April 1767.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

— — Ieg takker uendeligen for den Umag, Hr. Assessoren gjør sig for at tilveiebringe mig Copier af de forlangte Stykker ibland Stephanii Samlinger i Upsala, og er aldeles fornøiet, paa hvad Sæt det skeer, naar ieg kan alene være vis derpaa og at faae gode Afskrifter. — — Men det s. 431 vil ieg bede om, enten Mag. Lidén¹ eller nogen anden formaaes til at afskrive dem, at Min Herre paa mine vegne vil betale dem paa en Maade, som der nogenlunde kan passere for at være raisonnable. Enfin, alt hvad Min Kiære Herre gjør, er vel gjort, og alt hvad Han kan skaffe mig enten af de forhen omskrevne Ting eller andet, som kan supplere mine Samlinger, vil være ganske velkommet, enten det kommer strax eller til anden beleilig Tid. Men ingen Fornøielse for mig skal overgaa den, med hvilken ieg vil favne min elskede Ven, i fald Han gjør mig den Ære at besøge mig. Om ieg dog havde resolveret at reise paa Landet, som ieg dog endnu ikke har, saa setter ieg dog gjerne denne og alle Forlystelser tilside, for at profiteere af Hr. Assessorens Komme og Værende hos mig, som kanskee bliver sidste gang i denne Verden. Men Min Herre maae gjøre sig haardfør og tage til takke med Husets Leilighed. Dog udbeder mig at forblive underretted, til hvad Tid ongefær Han kan vente sig hid, og om Hr. Assessoren fører en Ritare med, at ieg da kunde høre ham et Kammer op her i Nærheden, thi det meste af mit Hus er bortleiet, at ieg har kun lidet Rum selv; Men Mad kan han gjerne faae ved mit eget Bord, naar han er et skikkeligt Menneske.

— — Det er et nyttigt Arbeid, Min Herre har foretaget sig, at gjøre en god Catalog over Eders Islandica, men endnu mere af Eders Miscellaneis at supplere Dalin, Biskop Krøniken, Høfdingaminne, Klosterbeskrivningen og Monumenta Uplandica. Ieg vilde ret ønske, at nogen vilde udgive en god continuation af Høfdingaminnet over de andre Provincer, som fattes; thi den Bog har gjort mig adskillig Nytte. Dersom Min Herre paa Reisen kommer til Upsala, da maae Han der skrabe sammen alt hvad Nye Dispp. eller andet, som de rebus patrice i en 2. à 3. Aars tid er udkommet. Siden min Svenske Samling er saa god, vilde ieg gjerne gjøre den større og bedre. Dersom een Finske Bibel er trykt in 8Vo, da vilde Hr. Conferents Raad Luxdorph s. 432 gjerne have et Exemplar og ligesaa et af den Lappiske Bibel paa Skrivpapir. Hvad Ihres Lexicon angaaer, da tænker ieg, det kan beroe, til Hr. Assessoren reiser op igjen; de Herrer Liebhaveere her har ikke gjerne villet ud med Pengene, førend de ere visse om, at Verket kommer for Lyset, og det skulde ieg nu vel troe, siden dermed avanceres: Men skulde der være periculum in mora, da faaer ieg vel cito et Ord derom, paa det der kan gøres Anstalt til remisser. — — Ieg veed ei, om det er Hr. Assessoren bekiendt, at Prof. Rotbøl Frises svagelige Frue¹ er for nogen Tid siden ved Døden afgangen. Ellers veed ieg intet betydeligt Nyt at melde, og vi leve nu her, Gud skee Lov, i en stille Ro. Alting laver sig til den Kongelige Salving, som skal skee den 1. Maj her i Slotskirken, ieg for min Part vilde ønske, at den Høitid var vel overstaaen; thi ieg har en Forretning derved, som incommoderer mig noget paa Pungens vegne og vil kanskee ei heller være god for min maadelige Helbred, da ieg paa mit Æmbeds vegne under Aden skal holde den Souveraine Konge-Lov i den tunge Capsel, indtil den skal præsenteres Hans Majestet. Min liden Familie befinder sig indtil dags ret vel, de helse venligst og takke for Herr Assessorens gode Velvillie til dem. Kommer Hr. Assessoren til Jønkøping, da paaminder Han sig med de gamle Documenter, som der findes, hvor om Han for endel Aar skrev mig til. Skulde Reisen blive noget udsat, faaer ieg det vel at vide, Men skeer den noget snart, vil ieg ønske mangfoldig Lykke dertil, og at Han underveis maae opspore mange Rariteter af Bøger, Documenter og gamle Mynter, men for alting bringe en fuldkommon god Helsen med sig. Ieg lever med uendelig Tilgivenhed

Høiædle, Høistærede Hr. Assessors
ydmygste og tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Khavn d. 11. April. 1767.

S. 433

20. Maj 1767.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Det sidste Herr Assessorens kiære Brev af 5. huius forsekrer mig om den Fornøielse, ieg nu snart kan vente at see en saa velkommen Gæst hos mig, og saa meget inerte velkommen, som ieg er vis paa, Han tager til takke med mit Huses Leilighed, som den kan falde i min enlige Stand. Dersom Tiden tilrekker, udheder ieg mig endnu engang før Ankomsten et par Rader og derudi at underrettes, til hvad Tid omtrent Min Ven tænker at komme her, dernæst om ieg skal sette en Seng til een eller to Personer; thi ieg veed ikke, paa

hvad Fod Ritaren følger med, om som Compagnon, eller Domestique, eller imellem begge, Og ieg vilde gjerne, at Reisen, saavidt den skeer for min Skyld, skulde være Hr. Assessoren til den mindste Bekostning som mueligt, men tvertimod til nogen Nytte og Nøie.

Min Forretning ved Hans Majestets Salving d. 1. Maji har ieg lykkelig og vel overstaaet, uden onde Suiten, som ieg frygtede for, af at staae paa eet Sted og med udstrakte Arme i en Tid af 4. Timer. Ieg er forvisset om, det vilde være min Herre kiært, om ieg derved havde vundet nogen Formon. Men min Catechismus kommer mig heri, som i mange andre Tilfælde, vel tilpas, som har lært mig denne Regel: Naar I have giort alt det, som eder er befaleet, da siger: Vi ere unyttige Tienere, thi vi gjorde det, som vi vare pligtige at giøre. Ieg har med al levnsindighed, ja Fornøielse, seet paa de mange andres Forfremmelse ved denne solennitet, og kanskee glædet mig lige saa meget over, at ieg er bleven det samme ieg var, som de andre over deres formeente Lykke. Andet Æmbede forlanger ieg ikke, og ieg veed ei at kunne faae noget, der var mig saa kiært og convenable som det, ieg har, og kan derfor ei heller formode nogen Tiløgning paa Lønen. Alt det, ieg s. 434da kunde aastunde, og som mine Venner vilde unde mig, var en høiere Character. Men ieg maae bekiende min Skrøbelighed, at ieg er ingen Kiender af den Ære, som søges ved Rang, i sær naar man skal betle sig den til. Ieg har og nu ingen Hustru at skylde paa, ieg sidder ikke i Cottegio med nogen, ieg har ikke fornøden at trettes med nogen om Rangen, ieg tager i Samqvem heller den nederste end den øverste Plads. Jo høiere Rang, jo større Stat, og jo flere Skatter og Udgifter. For mine smaa Børns skyld maae ieg være Husholder over det lidet, ieg har, og deres Opdragelse er min eneste Bekymring. Faaer ieg noget tilovers, da har ieg Afgange nok dertil, og vel saa gode og lovlige som at øde det paa Rang og hvad deraf flyder. Ieg vil ikke længere opholde mig ved disse philosophicke Betragtninger, men begive mig til Sigillerne — — ¹. Skulde Hr. Assessoren komme forbi nogen Kirker i Skaane, da maae Han endelig visiterere dem, om der ingen Monumenter skulde tindes. Hvor der i Nærværelsen er nogen gammel Herregaard, der pleier dog gjerne være noget. Ieg vil være meget glad over alt, hvad Min Ven bringer med sig, om det ogsaa var nogen gammel Codex, ligesom sidst, men det kan ieg nu ikke vente; det vil alt være Lykke nok, at faae see Nordens Hoved-Document, som setter vort Sprog i saa stort Lys. Det gjør mig ondt for den gode Hr. Canc. R. Berch, at han ikke er fornøiet efter sidste Rigsdag, vel troer ieg, han er min Ven, men det synes, som han er al noget ulige sentimens med mig. Den anecdot fra D. Celsius var mig ret kiær. Den gode Biørnstjerne tilsendte mig Køge Privilegia, uden at nævne andet, end at de hørte ham selv til. Han havde lovet at passere en Aften hos mig, før han reiste herfra; Men Reisens Hastighed tillod ham det ikke, hvorover ieg ei tik vide, enten det var til Laans eller Foræring, i hvilket sidste Fald ieg længe har været betænkt paa et Vederlag, saasnart ieg havde faaet udstudere Mandens Gout. Men nu seer ieg, det har en s. 435anden Beskaffenhed, og kan ei nok forundre mig derover, at han ikke taledede et eneste Ord om Celsius, da han dog to gange var hos mig. Nu er ieg glad ved, at ieg kan beholde dem, og den gode Doctor, som derved fortjener stor Tak af mig, kan forsekre sig, at ieg ikke er eller tænker saa uraisonnable, at ieg vil have dem for intet. Nei, ieg har allerede et exemplar liggende til ham af Acta Societatis Hafniensis, uagtet de koste henved 8. Rigsdaler, hvormed ieg mener, det fragmentum af Privil. Køgens. kan være betalt: Men kanskee ieg kunde derved opmuntre ham til at være genereux igien i Henseende til Metropolis og Missale Lundense, af hvilke ieg dog har et Slags prætension paa den sidste, men vil dermed ei lade mig merke, ei heller forlange denne uden Vederlag efter Cølns Vegt. Ieg takker for de nova fra Sotberg; Men har Herrerne intet Haab om, at deres curiosa, som ere bort-caprede, kan komme tilstæde igien? Vore Reisende, som for nogle Aar siden ginge til Arabien, hvoriblant var Prof. Førskaal ¹ har Døden alle capret bort, undtagen en ved Navn Nibuhr ², som kanskee kommer hjem i Sommer. Hvad rart han medbringer, det vil Tiden lære; men Runica eller Gothica bliver det vist ikke. Naar Hr. Assessoren kommer her, frygter ieg, Han ikke vil finde mange af vore gode Venner hjemme; thi nogle ere da formodeligen reiste paa Landet, andre med Cancelliet paa Hans Majestets Reise til Holsten, som begyndes d. 10. Junii og ender d. 29. Julii. Det, som gjør mig mest ondt, er, at Etats Raad Suhm da og skal s. 436være borte, thi han har den Maade, saalænge han ikke eier noget Landgods, at han om Sommeren gienemreiser snart en og snart en anden af Provincerne, saaledes gaaer han i Aar til Holsten og Hamborg. Han er en af de beste og lyksaligste Mænd hos os. Han har intet publique Æmbede, clependerer af ingen, har en dydig Frue, en velartet liden Søn, et prægtigt Huus, et skiønt Bibliotek tillige med Myntog Naturalie-Cabinet, er en god Husholder over stor Rigdom, en omgængelig Ven, bruger sit Hoved og sin Læsning til andres Nytte &c., saa at ieg gjerne havde undet Min Ven deel udi denne rare Mands Bekiendtskab; men nu faaer Han alene lade sig nøie med sin gamle Ven og oprigtige Tiener

J. Langebeks Breve.

28

28*

I. Langebek.

Khavn d. 20. Maji 1767.

s. 436

6. Juni 1767.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Omendskiønt den Tid er saa nær forhanden, da ieg skal see og tale med min elskelige Ven, saa dog, for at takke for det sidste kiære Brev af 29. Maji og for at ønske Lykke til Overfarten, lader ieg dette møde Min Herre i Lund, hvorved ieg tillige kan udbede mig den Fornøielse, at min respect og venlige Helsning maatte tilmeldes mine gamle Venner og Velyndere i Lund, i sær Hr. Doctor Corylanders, Hr. Biskopens¹ og Prof. Brings Hus. Kunde Hr. Assessoren tillige faae med sig fra Hr. Prof. Bring mit Ms. af Libro Datico Lundensi, da saae ieg det meget gierne, thi ieg vilde bruge det, og det er mig ikke mueligt her at faae Originalen. Behøver Hr. P. Bring det igien en anden Tid, da skal han usigelig gierne og paa parol faae det.

s. 437Skulde Hr. Prof. Bring ellers have noget andet Ms. eller gamle Documenter, som kunde tiene i min Kram, da haaber ieg den Godhed af Ham, at han efter sin sædvanlige raisonnabilitét communicerer mig det. Ieg har hørt, at Hr. Prof. Bring vil udgive en Svensk Historie, derom bliver ieg vel underrettet ved Min Herres Ankomst¹. Dersom Hr. Prof. Sommelius forekommer, beder ieg hilse og fornemme, hvor vidt han er kommen med Skaanske Clericiets Historie. Skulde ellers i Lund noget nyt de rebus patriæ være udkommet, beder ieg at tage det med. Ieg haaber og, Min Kiære Herre efterseer, om noget Rart i det Lundske Mynt-Cabinet er tilkommet, foruden de allerede bekjendte Stykker. Dersom Ritaren faaer Tid, kunde Hr. Assessoren vel formaae ham til at eftersee de Monumenta Lundensia, hvis Inscriptioner ere enten ulæselige eller defede, om han maaskee kunde være lykkeligere i at udfinde Manglerne. — — Men ieg vil ingenlunde, at Min Ven skal opholde sig for min skyld længere i Lund, end Han ellers har foresat sig; thi det maatte kanskee skorte paa mig. Gud give, ieg kunne finde paa noget at gjøre Hr. Assessorens Ophold hos mig fornøielig, skal det skee med en stor Glæde. Det gjør mig hiertelig ondt, at Hr. Assessoren har forloret sin Sag i Jønkøping², og ieg maae tilstaae, at Han er giort til at lide, Men Han [har] derfor ikke forloret sin Ret, og det kan kanskee endnu blive godt. Bedre er det at tabe end at vinde ved Corruption. Den Fordring, som Hr. Assessorens Medfølger har paa en sin Landsmand her i Kiøbenhavn, vil vel blive besverlig at erholde; her er mange saadane Svenske Skyldnere hos os, men hos de fleste har Creditorerne ikke meget at vente. Det tilsendte Brev er imidlertid leveret paa sit rette Sted, om det vil frugte noget. s. 438At Condudeuren¹ skulle naae nogen ønskelig Station her, tør ieg ikke spaae hannem, thi alle vore Ting ere nogel critiske, tilmed følge de fleste Herrer og Ministre med paa Hans Majests. Holstenske Reise, som tager sin Begyndelse Dagen efter Pindse Helgen, og vil vare 7. à 8. Uger. Vore tre Dronninger² opholde sig imidlertid paa de 3. Landslotte, Frideriksborg, Fredensborg og Hirschholm. Luxdorph følger med Cancelliet. Hielmstjerne bliver tilbage, men opholder sig paa Lyst-Stedet Caninholm³. Etats R. Suhm reiser sidst i tilkommende Uge til Jylland. Mag. Dass vil lystere i Kiøbenhavn i Sommer, Klevenfeld troer ieg ligesaa. Sewel er til og fra paa Landet; det lader, som han ikke er saa porte ret for sit Bibliotek, siden han blev anden Gang giftet. Nogle flere Hr. Assessorens Bekjendte vil Han dog vel finde her i Staden, saasom Prof. Schlegel, Rotbøl Friis &c. Men finder Han ei andre, faaer Han dog være nøiet med mig, som nu snart i daglig Forventning lever

Min Høistærede, Kiære Herres
Høistforbundne tiener og Ven
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 6. Iun. 1767.

s. 438

8. August 1767.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Hr. Assessor.

De tvende Breve, som ieg i afvigte Iunii Maaned bekom fra Hr. Assessoren, forrykte aldeles mine Concepter og den Forventning, ieg havde om en kiær Vens nær forestaaende Ankomst. De vare mig saa meget mere uangeneme, som de skulde forkynde mig, at den ledsome Processes slette Udfald berøvede mig en Fornøielse, som ieg allerede s. 439havde begyndt at smage og fornemme. Min Bekymring over denne min Skiebne forøgedes deraf, at Min Ven skal igienemgaae saa mange og store fortredeligheder, og at ieg ikke var i Stand til enten med Raad eller Gierning Hannem at trøste og understøtte. I de Tanker, og for at forfriske Sind og Legem, har ieg nogle gange reist paa Landet, men har ikke kunnet overtale mig til at sette Pen paa Papir til min Kiære Herre, førend ieg nu har erholdet Hans tredie Brev, som forvisser mig om Hans Nærværelse i Stokholm. Nu har ieg da sat alt mit Haab til side, for denne gang og i denne Sommer at see Hr. Assessoren, og bilder mig ind, at det er baade en kiær og ængstelig Drøm, ieg har haft. Saa meget kan ieg sige Min Herre, at Han altid bliver mig af Hiertet velkommen, om Han nogen Tid vil og kan besøge mig, og paa hvad Tid af Aaret det endog maatte være; Men i denne Sommer og til den bestemte Tid havde det faldet mig mere beleiligt, og ieg kunde give Min Ven større Commoditet, end ieg forud havde forestillet mig, og end ieg en anden gang kan gjøre; thi alt det Herskab, her logerer hos mig, er ude af Huset, indtil min Secretaire

inclusive, som siden Pindsedag har været med Kongen og Cancelliet i Holsten, Saa at vi havde haft alting saa venligt, saa roligt og saa got for os selv, som vi havde ønsket og kunnet paafinde. Min Helbred har og været ret god, og ingen Ting er mødt, som har kunnet giort Skaar i vor Fornøielse. Land-Reiser havde vi gierne kunnet undvære, efterdi Vederet her har været bestandigt ondt og uroligt, indtil for faa Dage siden vi først har faaet Sommer. Gud veed, naar og om nogensinde et saa nært og sekert Haab om at samles igien skal opvaagne, men denne gang slap min Fugl fra mig, ret som ieg syntes at have den i Haanden. — — At i Norkøping intet Forlig er udrettet, det gjør mig usigelig ondt, og ieg er ræd, Min Kiære Herre gjør sin Sag verre og skaffer sig Uvenner ved at lade Prosessen trykke, foruden at tale om de Bekostninger, dertil vil medgaae. Vindes der intet ved at gaa ind til Kongen, da vilde ieg for min Deel hellere lide, end opbie den Vinst, der skal s. 440komme ud af Trykningen. Ieg kan ingen Tid tænke paa Min Ven, uden at beklage Ham af Hiertet og ønske, at Han dog engang maatte slippe rent ud af denne fortrædelige Handel, endog med sin store Skade; thi, at det skulde skee med Fordel, er intet at tænke paa. Gud give, ieg havde haft Penge ved Haanden, saa sandt ieg med allerstørste Nøje og uden nogen Sekerhed skulde assisteret, i fald Nøden havde været der. Nu er det mig overmaade kiært, at Herr Assessoren for det første er hiulpen, imidlertid kan min Velvilie kanskee en anden gang komme tilpas. Ieg troer vel, at ieg før har skrevet, at ieg haver haft et par ret tunge Aar i Rad, som har paadraget mig en uventet stor Udgift efter den anden og sat mig saa meget tilbage, at der behøves nogen Tid til at komme i Orden igien og svare enhver, hvad ret er. Men vil Gud, ieg maae leve nogen føie Tid, og Tiderne vilde forandre sig lidt til det bedre, eller ieg kunde holde noget til raade med Bog-Ormen, saa kan alting blive got. Men i hvor det end gaaer, saa er ieg vis paa, at Venskabet ikke skal eller kan blive forkølet imellem os. Ieg er uendelig forbunden, at Hr. Assessoren midt i sine Vidervedigheder tænker paa mig og efter sit sidste Brevs Indhold sender mig med en Skipper alt, hvad Han havde tiltænkt at levere mig med egen Haand. Vil haabe, at Skibet snart skal komme, dog har Vinden til Anseende længe været contraire fra Stokholm hid. Endvidere takker ieg for det gunstige Tilbud, om at være mig til Tienst i Upsala med Hamsfort, Not. marg. ad Profectionem Danorum in Terram sandam og hvad mere der kunde behøves. Ibland andet ieg vil bede om, i fald Tilfælde og Tid gives, nøie at eftersee alle de gamle Love, der findes in Donatione Delagardiana og ellers ibland Bibliotekets Manuscripter, Norske og Danske, Skaanske, Sælandske, Jydske, af hvad Alder og Beskaffenhed de ere, og om ingen Constitutiones og Krøniker findes derhos, som kunde fattes os eller være bedre end dem, vi har — — ¹. s. 441Mere vover ieg ikke denne gang at besvære med, men frygter, at ieg allerede er gaaet for vidt. Dog ieg stoler, som sædvanligen, paa Venskabets Ælde og den Hævd, ieg har paa Min Herres Tienstfærdighed. I næste Uge tænker ieg igien at reise en liden tour paa Landet, dog ikke længere bort, end at ieg engang om Ugen kan komme ind i Staden at see til mit Huus og min lille Dotter, som hiemme passer paa for mig; men Sønnen følger mig; de befinde sig, Gud skee Lov, begge meget vel, og formelde deres venlige Helsen. Ieg selv bander Processen, naar ieg tænker derpaa, og ønsker, efter en snar og lykkelig Ende derpaa, en ny og fast resolntiou, der kan oprette os begge den sidst mislykkede Reise. Imidlertid vil ieg igien begynde at haabe til det beste, ligesom ieg altid og med al Oprigtighed henlever

Min Høistærede Herr Assessors
ydmygste og høistforbundne tiener
I. Lcingebek.

Kiøbenhavn d. 8. Augusti 1767.

s. 441

12. August 1767.

TIL PEDER KOFOD ANCHER ¹.

Høiædle og Velbaarne,
Høistærede Hr. Etats Raad.

Førend ieg i Dag reiser paa Landet, vil ieg have den Ære at tilbagesende Afhandlingen om den Jydske Lov, og at takke for den Fornøielse, Hr. Etats Raaden har undt mig, samme at igienemlæse. Men det næsten gjør mig ondt, at den skal være saa fuldkommen, saa nøiagtig og vel skreven, at ieg ikke kan tiene med at give nogen forbedring dertil. Ikke des mindre, for at ikke have giort intet, har ieg paa 2. à 3. Papir-Lapper opsat nogle smaa s. 442Annotata, som vel ikke ere af megen Vigtighed, men kan dog løbe med til at nøiere eftertænkes. Ieg lever med en fuldkommen Høiagtning

Min Høistærede Hr. Etats Raads
ærbødigste tiener
I. Langebek.

Kbhavn d. 12. Aug. 1767.

De i Brevet omtalte Annotata findes aftrykte i Danske Samlinger I, 107.

s. 442

10. Oktober 1767.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Højædle, Høistærede Herr Assessor. Ieg skriver dette under et Anstød af en Kold-Feber, af hvilken og min Søn hveranden Dag i en 8te Dages Tid har ligget; men som den Svaghed ikke holdes farlig, haaber ieg snart god restitution. Ieg skulde længe siden besvaret Min Herres Skrivelse af 31. Iulii, men mine Land-Reiser varede til imod Mikkelsdag, og efter Hiemkomsten har mødt adskillige Hindringer. Men da ieg og nu har bekommet Hr. Assessorens seneste Brev af 29. Septembris, var det mig alt for stor Skam at længere udeblive med Svar, allerhelst Min Kiære Herre har viset mig saa stor Tieneste og Nøje med de tilsendte Skrifter og andre gode Sager. Det varede noget længe, inden Skipperen kom, men han ankom dog lykkelig i Septembri, og alt, hvad ieg skulde have, blev mig rigtig leveret. Hvad ieg nu for det første har at gjøre, er at takke allerskyldigst, siden skal ieg stræbe at afdrage noget paa Betalingen. — — De variantes af Speculo Regali sendte ieg til Prof. Erichson i Sorøe, som besørger Udgaven af dette Skrift, hvormed alt vidt er avance ret. Det er mig overmaade kiært, at Hr. Assessorens Upsalske Reise ikke har været uden Frugt, og ieg takker ydmygst for de mig meddelte der passerede Nyheder. Saasnart s. 443 Processen bliver trykt, venter ieg deraf et Exemplar, om den maaskee torde fornøie mig noget for den Deel, ieg oprigtig tager i min Vens Vidervedigheder. Kunde mit Ønske hielpe noget til et lykkeligt Udfald, da blev samme ingenlunde ude. Det er ret vel, at Min Herre har faaet Frondin¹ saa vidt i god Tone, at han vil communicere et og andet Ms. til Stokholm. Den Epitomator Saxonis kan ieg i Hast ei paamine mig, om findes hos os, i det mindste har ieg den ikke, og den vil blive mig saa meget mere vigtig, som den er continueret saa langt efter Saxonis Tider. Historia S. Canuti Ducis har ieg Afskrift af, men her og der ikke meget accurat. Min Herre gjør mig en decouvert, som ieg ei har vidst før, at Stephaniana in Donat. Delag. ere skrevne med en Copiists Hand, da ieg havde troet, han selv havde skrevet dem, som ellers skrev en net Haand og ellers var temmelig accurat. Om Canuti VI. og Erics V. Historia af Westhovia kan ieg ikke gjøre mig store Tanker, siden de ere tagne af Hvitfeld og paa Latin oversatte: Men hvem der havde Leilighed, var det dog værdt at conferere dem og see, om han har haft andre Fontes til Hielp, som han i den Tid gjerne kunde haft. Derimod setter ieg langt større Værde paa Hamsforts Samlinger, som har betient sig af sine Tidens skrevne Handlinger; men Skade, at han selv har skrevet ilde og haft slette Copiister. Vi har nu ikke mange hos os eller paa Island, som ret forstaaer sig paa de gamle Islænderes Poesie, imidlertid skal ieg gjerne gjøre mig Umag for en Oversættelse af Versene i Edda, naar ieg faaer den. Kan vel være, at her er hos os en Afskrift af den Upsalske Edda, men den maae uden Tvil være hos Prof. Erichson i Soer. Siden Min Herre nævner Sotberg, faaer ieg Lov at spørge, hvad han nu betiener, og om han bragte noget rart hiem af sin Italienske Reise. Den Engelsmand, som Cancel. R. Ihre betiener sig af til at forstaae gamle Islandsken, s. 444er formodentlig Sheringham. — — Dersom Hr. Hilffeling kommer her til Staden, skal ieg gjerne tiene, hvormed ieg kan, Han skal og gjerne faae copiere Svenske Adelige Sigilla, men ieg tænker, at de fleste findes hos Herrerne selv. Ieg tør vel ei vente, at Min kiære Herre i tilstundende Vinter paa Føret vilde unde mig et Besøg; Kommer Processen til Ende og faaer et godt Udfald, torde der maaskee blive noget af. Ieg orker nu ei mere denne gang at skrive, men forsekrer, at ieg stedse lever med den oprigtigste Høiagtning

Min Høistærede Hr. Assessors
allerskyldigste tiener
I. Langebek.

Kjøbenhavn d. 10. Octob. 1767.

S. 444

14. Oktober 1767.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Min Høistærede Herr Assessor.

Dersom Mag. Dass havde kommet til mig i Løverdags, da kunde Hr. Assessoren bleven fri for at læse saa hastigt igien et Brev fra mig, og ieg fra at skrive dette paa Sengen, som ieg endnu for Feberens Skyld maae holde, og Gud veed hvorlænge. Dog er min Søn meget heftigere angreben deraf, da den hos ham har forandret sig til en Hver Dags Feber. Ærendet, som Mag. Dass havde, er fra Prof. Erickson i Sorøe, som takker meget for de Variantes af Speculo Regali; Men som de alene ere af den første Deel, saa ønskede han gjerne at vide, om ingen complete re Exemplarer i Sverige fandtes, som indeholdt mere end første Deelen. At der før har været i Sverige langt completere Exemplarer, hvori fandtes ei alene den anden Part, men og kanskee mere, det har han Aarsag at troe — — ¹ s. 445 Kan nu min Kiære Herre inden Novemb. Maanedes Udgang give os derom nogen udførlig Underretning, beviser Han vort Publico en Tienst, og Prof. Erichson en Fornøielse, under hvis Opsigt vi snart vente at see dette antique Skrift færdigt fra Trykken. Ret som ieg i Dag laae midt i min Paroxysmo, kom en Svensk Person til mig med et Brev fra Hilffeling, som nu er i Landskrone, hvori han begierede Penge til at reise her over for; Men som ieg var saa svag, at det var umueligt enten at skrive eller gjøre Anstalt til Penge, bad ieg Brevdrageren mundtlig sige Hilffeling, at, naar han kom her til Staden, skulde han blive assisteret. Det er underligt, at Folk tør vove sig i fremmede Lande uden at være

forsynet endog med fornødne Reise-Penge. Ieg lever med uendelig Høiagtning

Min Høistærede Hr. Assessors
ydmyste forbundne Tiener
I. Langebek.

Khavn d. 14. Octob. 1767.

s. 445

31. Oktober 1767.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

At ieg skriver saa hastigt, efterat have bekommet Hr. Assessorens kiærkomne Brev af 24. dennes, det skeer fornemlig for at give commission paa nogle faa Bøger af den tilsendte Catalogo, for hvilken ieg takker, i fald ikke auctionen allerede er forbi. Der er vel ikke nogen Bog i sær, som ieg meget dyrt vil betale, men vil dog gjerne, af de paa hosfølgende Blad optegnede have saa mange, som for nogenledes taalelig Priis kan erholdes¹. Siden ieg troer, at mit Velgaaende nteresserer Min Kiære Herre, kan ieg have Ærens. 446at melde, at baade ieg og min Søn nu, Gud skee lov, har kommet os af vor Feber og har igien begyndt at gaae ud. De atter tilsendte Variantes af Speculo Regali, som har gjort Min Ven megen Møde, er ieg vis paa vil blive Prof. Erikson ganske behagelige. Det er et raisonnabelt Tilbud, at Hr. Assessoren vilde paatage sig en collation med alle Exemplarerne der oppe, naar en Copie herfra kunde blive opsendt: Men som de nu i Sorø ere vidt avance rede med Trykningen, lader det sig vel neppe gjøre, dog skal ieg raade Erikson at opsende de trykte Ark til collation, da. om nogen betydelig Forandring skulde findes, kunde samme ved Verkets Slutning tilsettes. For de tvende Documenter, som Herr Assessoren har sidst tilskicket mig, er ieg, som for alt øvrigt, særdeles forbunden, og har fornøiet mig over den tydelige distinction imellem Væbner og Knabe, hvorm ieg oftest har staaet i Tvil. Ieg vil snart troe, at unge Adels-Personer ere blevne kaldede Knaber, indtil de ere giorte væragtige, derefter ved tiltrædende Alder Væbnere, indtil de ved Leilighed ere slagne til Riddere. Epitomator Saxonis haster det aldeles intet med, og ieg vil ingenlunde, at Min Ven skal bruge sin egen Hand til at copiere den, men naar det ved Tilfælde kunde skee af nogen anden accurat Skriver for Betaling, vilde ieg heller have den in extenso end collation deraf, tilmed er der vel og nogen continuation af Annales efter Saxonis Tider. Dog vil ieg snart troe, at deraf findes Afskrift hos os selv enten i det Kongelige eller Universitets Biblioteket. Men Tilgangen dertil er, som Jomfruerne i gamle Dage, af Drager og Lindorme forvaret¹. Hr. Assessoren maae endelig lade mig vide, hvad det er for Statuta af Andrea Sunonis, som Han har fundet hos Skaane-Lagen. Har ieg dem ikke før, da bliver det mig en Hovedsag, ved Min Vens Godhed at faae Copie af dem; s. 447og hvad er det for en Oversættelse af Kirke-Lagen? item det Statutum Roskildense af 1241., men kanskee har ieg dette sidste tilforn, naar ieg faar Leilighed at eftersee det¹. Om Sko-Klosters Rariteter længes ieg meget at vorde underrettet. Tak for den Efterretning om Wallins Skrifter. De collectanea, som Jon Olsen skulde have gjort af Vigastyr's Saga, er ganske gaaet mig i Forglemmelse², saavel som hans Grammatica, hvorfor Min Herre nærmere faaer undervise mig, om Han har seet noget saadant hos mig, eller om vi har talet sammen derom. Dersom de existerer, ere de formodentlig, som alle andre Jon Olsens Skrifter i Lustitz Raad Mølmans gode Forvaring. Den Catalogus Sigillorum Svec. skulde være mig ganske nyttigt at faae Copie af, da ieg strax deraf kunde see, hvad Eder fattes, og efterhaanden supplere Mangelen. Hilffeling har ieg intet fornummet til; ieg maae tilstaae, at Hr. Assessoren har været overmaade genereux imod Hannem, men om mit Raad faaer gielde noget, da vilde ieg, at min Kiære Herre ikke vovede sig og sin Velfæert alt for yderlig for Publicum; thi Publicum skiønner lidet derpaa, og den Belønning, man kan vente af Publico, svarer neppe til Bekostningen, end sige til Møden; Men hvad som kan skee ved god Leilighed, og uden ruin enten for sin Pung eller Helbred, det kan man gjøre efter den patriotisme, man besidder. — — Min Søn og Dotter hilse paa det venligste, og ieg med den gamle Tilgivenhed forbliver uendeligen

Min Høistærede Hr. Assessors
ydmyste Tiener
I. Langebek.

Khavn d. 31. Octob. 1767.

s. 448

23. December 1767.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Hr. Assessor.

Ieg vil formode, dette endnu treffer Hr. Assessoren i Norkøping, troer vel og, at Hifling nylig har skrevet og

berettet, hvad han avance ret paa Min Herres vegne. Af Penge har han til denne Tid bekommet 23. Rigsdlr., saa ieg frygter, at Udgiften inden Paaske vil komme Hr. Assessoren meget over de 50. Plåter. Dog troer ieg ikke, at noget ødes til Unytte, men Kiøbenhavn er et meget kostbart Levested. Det var meget vel, at Hr. Assessor sendte mig den Fortegning paa Svenske Sigiller, thi Hilfling fattes da paa en Tid lang ikke Arbeid, da ieg for det første har fundet over 50. Sigiller, som mangler, og kan formodentlig endnu tinde endee flere. Imidlertid har ogsaa forskaffet hannem noget Arbeid fra Conferentz Raad Luxdorf med at copiere nogle Karter etc. Men hvad det vil bedrage sig til, kan ieg endnu ikke sige. Af Svenske Kongers og Kongelige Personers Sigillis skal vel neppe nogen her findes, som fattes der, men ieg skal nøie eftersøge det, og er her da nogen, som kan supplere Eders defecter, skal de blive aftagne. Af Biskopers og Geistlige tør her vel findes adskillige. Hr. Assessoren har ikke fuldkomligen eller tydeligen yttret sig, hvad det er for gamle Mynter, Han vilde have afritet; dersom det er dem med Runerne, da erindrer Min Herre vel. hvordant og paa hvad Løfte ieg har faaet dem; Af samme Aarsag og for ikke at have Uvenskab af de bevidste Mænd har ieg maattet negte Luxdorf dem, og kan altsaa heller ikke for det første communicere dem til nogen anden. Men er det nogen af mine andre gamle Svenske, Danske eller fremmede Mynter, da skal de gjerne blive aftagne til Min Herres tjeneste. Men sig mig, Min Kiære Herre, hvad kan det være for rare Sager i Upsala Mynt-Cabinet, som kan give decision i Mynt-Historien, og s. 449 hvad det er for en quæstion, som kan decideres? Hr. Cancellie R. Berchs Fortegning over Svenske Koberstykker er mig ganske kiærkommen; dersom den er fra Hannem selv, da beder ieg melde, næst min compliment, min skyldigste Taksigelse. Vil Hr. Cancellie Raadet unde Liebhave i Kiøbenhavn exemplar deraf, da kunde, saavidt mit Bekantskab rækker, i det mindste employeres 10. à 12. Stykker. Ieg tilstaaer, at Samlingen er stor og vakker, men ieg troer dog, der i min liden Samling torde findes nogle faa, som der fattes. Ieg vilde, at Conferentz Raad Hielmstjerne, som formodentlig har den største Samling af Danske Portraits, vilde lade trykke en ligedan Fortegning derover. Speculum Regale skal nu næsten være færdig trykt udi Soer. Ieg har ladet spørge Professor Erichson om Copien af den Upsalske Edda, som han en Tid lang havde hos sig, men han har svaret mig, at Mag. Sotberg, da han sidste gang drog her igienem Landet, fik den med sig, og gav Erichson tillige den Betænkning derom, at det er alene en ufuldstændig Udtog af den rette Edda, skjønt temmelig gammel. Magister Bass formelder sin venlige Helsen og beder, Hr. Assessoren vilde have den Godhed ved Leilighed at tilkiøbe hannem de paa indlagte Seddel opskrevne piecer. Det Missale, som nævnes i Bircherodii Arctos Alexandriae, saavel som Caroli Banzæi Breve ere mig ubekjendte, og ieg frygter ikkun, at begge Dele ere forlorne ¹. Det fragment af Viga-Styrs Saga, som Hr. Assessoren har skrevet om, eier ieg ikke selv, men troer vel, det maa findes i Universitets Biblioteket i Arnæ Magnæi Samling; Om saa er, bliver det neppe mueligt i nærværende conjuncturer at faae det, men ieg skal dog gjøre mig al Umag derfor. Ion Arnesons (ikke Ion Olsons) Grammatica Isl. avancerer nu Hilfling med, dog tykkes mig, at det Arbeid ikke er hannem meget angent. Ieg s. 450 takker skyldigst for det tilsendte Exemplar af Hr. Assessorens Proces-Handlinger, men det skulde være mig usigelig mere kiært, om Min Herre kunde skrive mig til, at Processen var aldeles afgjort og kommen til en god Ende. Kanske den Norkøpingske Reise i det Henseende har fødet noget got af sig, dog paa den anden Side befrygter for Hr. Assessoren ny Ledsomhed og Tab af den der eksisterende, omskrevne Concurs. Da ieg efterseer Min Herres sidste Breve, frygter ieg, at ieg ei har besvaret det næst forige, som var af 20. Nov., og ikke takket for de paa Celsii Auction tilkiøbte Bøger. Det er mig kiært, at ieg har faaet de rare von der Hardts piecer. Hans Epist. ad Peringskioid har ieg selv, i fald det er den, som Byrgeri brev af 1303. er indført udi, men takker lige fuldt for Hr. Assessorens venlige Tilbud. — Ieg takker for de Efterretninger om Sko-Kloster; Men skulde der ikke bland Manuscripterne findes nogle Danica? eller Livonica og andre extera? Pergamentsbreve, gl. Mynter, og deslige? Ieg faaer vel vide, naar Brings og Celsii Skrifter, som trykkes, blive færdige. Ieg længes meget at vide, om Bring præsterer noget nyt, og om han viger meget af fra Dalin. Mon Celsius tænker at udgive noget af Stiernmans store Samlinger? De Variantess eller emendationes til Andreæ Sunonis Statutum vil ieg vente, at Min Ven ved Tilfælde communicerer mig, saa maatte ieg og gjerne vide, hvad Alder den Codex har, hvorudi samme findes, og om Kirkelagen noget differerer fra andre exemplarer; staaer der og noget datum promulgationis hos? Min Herre spør, om Sewel samler endnu, og dertil svarer ieg: Nei, hverken for Tott eller for sig selv. Tott kiøber dog for Fode op ved andre Commissionarier. Etats Raad Suhm arbejder af al Magt i Danske Historien, og Schønning ligesaa, saavidt hans Tid fra Academiske Forretninger tillader ham, men nylig er ikke noget fra disse Herrer udkommet. Fra Professor Schlegels Haand er et Verk i Trykken om Kongerne af den Oldenborgske Stamme, hvortil employe res de skiønne Portraits, som Lode og Preisler har stukket. Professor Gebhardi i s. 451 Lüneborg, som ieg corresponder er med ¹, har og udarbeidet den Danske og Norske Historie til den store Samling af Universal Historien, som kommer ud i Tydskland ². Han har visse egne Meninger, og gjør Odin meget yngre end andre, idet han henfører hannem til Seculum III. efter Christi Fødsel. Af Atlas Dctniæ er nu næsten færdig trykt den fjerde Tome, som er udarbeidet af Etats Raad Hofman, men af mig revideret og meget forbedret, samme indeholder den halve Deel af Jylland, nemlig Aarhus- og Viborg-Stifter. Den følgende Tome om det øvrige af Jylland er alt færdig fra Hofman og skal nu i Vinter undergaae min emendation. Saaledes tager andres Arbeid min Tid bort fra mit eget, og ieg har neppe saasart et fra Haanden, før ieg bliver overtalt til et andet. Af Nyt hos os er ellers dette noget af det merkvaerdigste, at Hans Majestet nyligen har gjort de trende ældste Ministres i det Kongl. Conseil til Grever, nemlig Bernstorff, Tott og Reventlov ³. I øvrigt har ieg Æren med den sædvanlige Tilgivenhed at henleve

29

Min Høistærede Herr Assessors
ydmyst og tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 23. Dec. 1767.

P. S. Etats Raad Klevenfeld har paa en 8. Dages Tid været heel svag, men nu tykkes han være i Bedring. Ieg og min liden Familie befinde os paa nærværende Tid temmelig vel. Skulde ieg ikke skrive mere i dette Aar, vil ieg af Hiertet ønske en lykkelig Indgang og forønsket Fremgang i det nye. Hr. Assessoren lader mig vel vide, naar Han tænker igien at være i Stokholm, og om Han der forbliver hele Vinteren over.

29*

s. 452

20. April 1768.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Min Helbred har i denne Vinter ofte været svagelig, men saasomt den har været god, har ieg haft saa meget Arbeid paa Halsen, at ieg neppe har kunnet bestride det. Iblant andet blev ieg for mere end et Aar siden overtalt til at revidere Continuationen af Atlas Daniæ, som Hr. Etats Raad Hofman skriver, men at Verket skal blive nogenledes got, koster det mig utrolig Møde og Tid. En Tome deraf, som indeholder den halve Deel af Jylland, er nu udkommen, og den anden trykkes paa, hvorefter endda resterer den siette og sidste Deel af Verket, angaaende Hertugdømmet Slesvig¹, hvilken ieg selv saagotsomt bliver nødt til at forfatte. Ieg takker ellers for alle Hr. Assessorens angene Breve og for alt, hvad som haver medfulgt. Men ieg blues ved, at ieg i saa lang Tid intet Giensvar haver givet, hvilken Efterladenhed ingen anden Grund haver end enten Upasselighed eller overordentlig Arbeid. For nærværende er min Hilsen, Gud skee Lov, nogenledes god, saa længe det varer. Ieg tviler ikke paa, at Hilfling jo selv beretter, hvad han avance rer med Sigiller og Mynter; Grammatiken² er endnu ikke færdig, det synes at gaa noget langsomt. Hiemreisen synes han ikke have Hug for, ei heller er her endnu falden nogen emploi for ham, endskiønt han siger sig have Haab om en vis og fordelagtig condition ved noget botaniskt Arbeid. Indtil denne Tid har han opbaaret hos mig omtrent 60. Rigsdaler, derforuden skaffede ieg ham i Vinter en liden Fortieneste af 12. Rdlr. for nogen Cart- Copiering. Ieg troer ikke andet, end han jo fører et ganske s. 453regulairt og sparsomt Levnet, men her behøves endeel i Kiøbenhavn; ieg har raadet ham fra Begyndelsen, han skulde gjøre sig bekiendt hos sine Landsmænd, Professorerne Pilo og Mandelberg¹, og andre Herrer i Maler-Academiet, men han tykkes ei at have været derfor. Her skal i Vinters være kommen en anden Svensk Kunst-Maler, som han har troet at faae nogen Nytte og Forfremmelse ved, men ieg merker dog ikke, der bliver Alvor af. Er han saa lykkelig at faae sine Sager her paa nogen vis Fod, kan han efterhaanden og ligefuldt være Hr. Assessoren til Tienst med hvad her af desideratis forefindes. Ieg lader ham aftegne alt, hvad ieg har af Bracteater og andre ældste Mynter, og er det mueligt, vil ieg gjerne have to exemplarer af deres Tegning, nemlig Dig et og Mig et. Det Forslag om at informere min Søn havde været meget got; Men ieg havde alt forhen dertil antaget Abildgaard, som ieg ikke kunde støde for Hovedet efter den connexion, som er imellem ham og mig. Om Viga Styrs Saga, som Min Herre nogle gange har skrevet om, er ieg ikke saa lykkelig at kunne give nogen Underretning, Ion Olsens Hukommelse slaaer ham aldeles feil, Originalen brændte 1728. hos Arn. Magn., og det Uddrag, som Ion Olson deraf havde gjort, er formodentlig hos Mølman, men han siger, at han veed intet deraf at sige². Iblandt Ar. Magnæi Msster er ingen Copie deraf; ieg har derfor skrevet derom til nogle Lærde i Island, om den ikke der kunde opdages, men har endnu intet Svar faaet derom. Speculum Regale er alt længe siden udkommet, og ieg har et exemplar liggende til Hr. Assessorens Tienst: det er ellers et stort Corpus og koster 3 Rdlr. 3 & Danske. Min Herres communicerte Variantes har Prof. Erichson med Taksigelses s. 454Formelding sendt mig tilbage, og har ikke glemt i Fortalen selv at takke Hr. Assessoren derfor. De lærde Sorøeske Herrer, Schøning og Ericson, arbejder nu af al Magt paa en god Udgave af Sæmundi Edda, ieg troer og Sturlesons Edda, hvor om i Fortalen til Spec. Reg. er gjort Publico Forhaabning. Ieg har til dette Arbeid længe siden laant dem alle de subsidia, ieg havde, og deriblant endel af Ion Olsens skrevne Sager, saa at ieg ikke har været i Stand at give Oplysning om den tilsendte Hliopsgrein; men saavidt ieg erindrer, er det den samme, som Ion Olsen har kommenteret over under Navn af Cl avis metrica Snorrøn. Om Versenes Oversetning har ieg talt med de Islændere, ieg kiender, men ingen af dem vover sig dertil. Det er nu slet bestilt med vore Islænderes Indsigt i de gamle Ting. Siden Ion Olsen er bleven ubrugbar, Eggert Olsøn bleven Laugmand paa Island, og Ericson kommen til Soer, er her ingen, som man kan hente nogen Raad og Kundskab hos. Det er et besønderligt Indfald af Ihre om Eddæ Navns etymologie af eþa; men om Meningen er rigtig, det er en anden Sag. De tilsendte Stykker af Edda og Sigmund Brestis Saga har ieg længe siden givet en Islænder at igienemsee, men ei endnu faaet dem tilbage, ellers tykte mig, at den Svenske Oversettelse var temmelig god, og at det kan blive et vakkert Specimen nok for Hr. Assessorens Broder¹.

Det gjør mig ondt, at der skal møde saa mange Vanskeligheder ved Stechaus Forfremmelse i Archivo, hvortil han er saa vel skikket; der ere ikkun faa i vore Tider, som har ret Lyst og application til vore antiqviteter, og naar Veien skal gjøres dennem saa tung, bliver det ei at undre paa, om al saadan Kundskab i Fremtiden reent dør ud; Men ieg troer endnu det gamle Ordsprog: Tandem bona causa triumphat. Ieg tviler ikke paa, Hr. Assessoren jo har læst i Aviserne om den store Opdagelse, som er skeet i Meklenborg af de mange Vendiske Afguds Billeder, scm s. 455fordum har været i Rhetra og andre Stæder, og det som er det forunderligste, at derpaa findes Navne og Skrift med Rune-Bogstaver, som man ellers ikke veed har været brugelige hos Slaverne. Ieg kan ikke negte, at ieg jo har stor Attraa og Længsel at see nogen rigtig Tegning deraf, hvorom ieg af en god Ven har Løfte. Hvad Gebhardi Meening om Odin angaaer, da i Henseende til Tiden vil han, at Odin har floreret imellem An. Chr. 250. og 300., og at han har været i Flytning udi Keiser Galieni Tid. Suhm holder dog Odin noget ældre. Nu faaer Min Kiære Herre denne gang behielpe sig med dette. — — Imidlertid kan ieg glæde Hannem med den Tidende, at ieg af en Hændelse nyligen er kommen over 16. til 20. Stykker gamle Svenske Breve tildeels af Erics Pomerani Tid, som Min Herre skal ved Leilighed faa Copie af. Af vore Nyheder, som kan interessere Hr. Assessoren, er denne, at Klevenfeld nu ogsaa, tillige med mange flere, er bleven Conferentz Raad. Her regierer en utrolig Rang-Syge hos os, og her er paa en kort Tid bleven en utallig Skare af Etats- og Lustitz- Raader. Ieg har uværdig været paa Slæbetouget med, men ieg har feiet fra mig ¹, og attraaer aleneste at være semper idem. Mine Børn befinde sig ved god Helbred og lade anmelde deres Hilsen, og ieg selv lever og forbliver

Hr. Assessorens gamle Ven og Tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 20. April. 1768.

s. 455

22. Oktober 1768.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Højædle, Høistærede Hr. Assessor.

Mine Land-Reiser for afvigte Sommer endte ieg nu sidst til Michaelis, og har derefter, Gud skee Lov, befundet s. 456mig ret vel. Ieg vil og haabe, at Min Kiære Herres Bryndcuur har været af god Virkning for Hans Helbred. Ieg erindrer ei, naar ieg sidst skrev Hr. Assessoren til, men det veed ieg, at det er meget længe siden, og at ieg har fortient Utak for Mangel af Svar paa tvende kiære Breve. Nu mener ieg at oprette alting, ved at lade vide, at ieg har indskibet Hr. Assessorens Coffert og en Træ-Casse, hvorudi findes: (1) De Bøger og Sager, som Min Herre sidst efterlod sig her, (2) Ionæ Magnæi Gramm. Isl. ms., (3) Et paquet med 100. Stykker aftegnede Svenske Sigiller, (4) Et paquet, hvorudi Tegning af det i Iylland fundne Afguds-Billed, nie Hr. Assessorens egne Papirer med Mønter, og tredive Blade med 100. adskillige Mønter aftegnede, (5) Speculum Regale for Herren selv, (6) to Exempl. af Luxdorfs piece, det ene for Herren selv, det andet for Hr. Cancelli Raad Berch, (7) Thurahs Bornholm, Suhms Forbedringer, og 3. Exempl. af Peder Oxen, af hvilke Hr. Assessor beholder selv hvad Han behager, og anvender de øvrige til Liebhabere; kanskee Celsius og Berch kunde tjenes med Peder Oxen, (8) Fire paquetter til Celsius, War gentin, Serenius, Ihre, som Min kiære Herre ved Tilfælde vilde befordre, eller lade ligge hos sig, indtil enhver lader sit afhente, hvorom ieg med Posten tilskriver hver i sær. Udi Celsii paquet er den hele Samling af vort Videnskabs Societets Skrifter, som er et Vederlag for Køge Privilegia, og hvorved ieg setter ham i Fristelse om at overlade mig Missale Lundense. Til Ihre sender ieg Speculum Regale, til B. Serenius Slanges Christiani IV. Historie, og til Wargentin et Exemplar af Danske Atlas som en present til Kongelig Wetenskaps Academiens Bibliotek. — — Ieg veed ikke, hvorledes den Stakkels Hilfling her vil begaae sig med Hustru til Vinters, og ieg er ræd, han ikke har stort andet at fortjene end det lidet, han faaer af min Haand. Det lider nu snart ad Aare, siden han kom her, i hvilken Tid han hos mig har opbaaret 113. Rigsdlr. Danske. Ieg siger ikke, at det er for meget for et Aar at leve af; men om vi har valuta for Pengene, det er en s. 457anden Sag; Det, han hidindtil har gjort for mig, er ikke meget, men herefter nødes ieg til at give ham Arbeid, indtil han kan faae nogen anden Fortieneste, at han ikke skal lide Nød. Hvordan nu Regningen bliver imellem Hr. Assessoren og mig, det maae ieg overlade til min Ven selv, men for alting mag det saa, at Han ikke skal lide noget Tab ved mig. Ieg har faaet saa ievnligen tilsendt fra Min Herre baade skrevne og trykte Sager, og nu tilsidst den Samling af Disputationer med videre, som kom med Hilflings Hustru, hvoriblant adskillige, som ieg før ikke havde. Om Axel Oxenstiernes Breve ¹ har ieg efterseet mine Stokholmske Samlinger, og finder alene in Normannianis et eneste hans Brev til Grubb ², men adskillige til hannem; det første, endskiønt det er vanskeligt at læse, skal ieg lade afskrive, og er det Hr. Assessor ogsaa om de sidste at gjøre, skal ieg gjerne give Gienpart deraf. Skulde ieg finde noget mere af Oxenstjerne, skal ieg med Fornøielse meddele det. Ieg takker for den sidste tilsendte Lærde Tidning, som ieg har ladet Etats Raad Suhm læse, siden han ogsaa med mig faaer sin gode Deel derudi; Forfatteren er vist Lidén ³; men der er en og anden bidende Kritik deri, som ikke vil staae alle an. Bring har Ret deri, at Slisa-Hroes Historien findes hos Torfæum Part. III. p. 157—161.; men det er alene en Latinsk Oversættelse, ikke ad verbum, men i Torfæi egen Stil, altsaa kan en collation ikke nytte. — — Om det Meklenborgske Fynd har ieg siden intet s. 458hørt, endskiønt ieg havde gode Løfter. Vi har i Sommer mistet en af vore beste og lærdeste

Islændere, ved Navn Eggerd Olafson, som nylig var bleven Lagmand i sit Fæderneland, havde giftet sig og skulde fare nogle Mile til Vands over en Fiord til det Sted, hvor han skulde boe, men havde den Ulykke, at han med Hustru, en god Deel Bøger, Manuscripter og et smukt Naturalie-Cmbinet forgik paa Søen. — — Ieg sidder dagligen i den Danske Atlas og kan nu snart see til Enden af den 5te Tome. Af Prof. Schlegels Historie om Kongerne af den Oldenborgske Stamme med deres portraits kommer nu snart den første Deel ud. Mere lærdt Nyt erindrer ieg nu ikke, og ieg undres, at her engang kan være noget, thi vi leve her i bare Lystigheder, og der er ingen Dag i Ugen, her jo er Dansk Cornedie, Fransk ditto, Opera, Concert, Masquerade, Ball og deslige, men midt i al denne lystige Verden lever ieg dog uden for den. Ved mine smaa Arbejder er det min Glæde, at mine Børn dagligen voxe og tiltage hver efter sin Alder og Maade. Saa længe ieg da selv derhos har nogenledes Helbred, kan ieg ikke andet end takke Gud og i min Lidenhed leve fornøiet. Gid ieg maatte spørre, at Min Ven engang var bleven sin proces gvit, det andet kommer vel efterhaanden af sig selv. Ieg forbliver med stedsevarig Høiagtning

Høiædle Herr Assessorens
ydmyge og oprigtigste tiener
I. Langebék.

Khavn d. 22. Octob. 1768.

s. 458

11. Januar 1769.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Herr Assessorens Brev af 29. Nov. om Skibbrudet paa Gotland satte mig i saadan Bestyrning, at ieg ikke har kunnet resolvere mig til at 'give Svar, førend nu ieg har den Ære at erholde Min Herres senere Brev af 3. Ian. s. 459h. a. Ieg har været i stor Forundring, hvoraf det kunde komme, at nogle af de opsendte Sager vare bergede, andre ikke. — — For de, saa vel forige som sidste Gang, over- sendte Afskrifter af gamle Kiærligheds Breve er ieg overmaade forbunden, og vil alene ønske og stræbe at kunne gjøre Vederlag. — — Det er mig meget kiært, at Hr. Ioh. Adolf Stechau endelig faaer Amanuensis Syslen, hvortil ieg hiertelig gratulerer. Men det vilde end langt mere glæde mig, om Hr. Assessoren snart fik et lykkeligt Slut paa sin Process og var ble ven vel forligt med sin Fader¹. — — Etats Raad Kofod Anclier har nu begyndt at lade sin Historie af de Danske Love trykke. Ieg veed ikke, om ieg før har skrevet om Mag. Dasses Sygdom, at han midt i afvigte Sommer uformodelig fik en Rørelse paa den ene Side, som holdt ham meget længe til Sengs, nu kan han endelig ved Hielp af en Kiep gaae lidt over sit Gulv, men det seer endnu meget langt ud for ham at naae sin forige Helbred; lever han til Foraaret, vil han flytte ud til Sorøe til Professor Scliøning, hvor han paa sin Alderdom kan nyde bedre Pleie end her i Staden. Paa Løverdag vente vi vor Konge hiem her til Staden, hvortil gjøres en hoben Anstalter. Her tales om mange og store Stats-Forandringer efter Hans Majestetets Hiemkomst. I Sverige ventes vel og nogle Forandringer. Gud give os paa begge Sider Fred i Landet, naar det andensteds i Europa seer noget buntet ud. Ieg havde nær glemt at takke Min Ven for sine kiærlige Ønsker for mig og mine Børn; var det Guds Villie, kunde disse smaa vel behøve, at ieg levede noget med dem, men man maae ikke friste Guds Villie, alene overgive sig til hans Barmhiertighed, og altid troe, at han er den beste Fader. Ellers lever ieg. Gud skee Lov, paa denne Tid ved god Hilsen. Gud bevare Min Ven i dette og mange flere Aar, saa ønsker

Hans gamle og oprigtige tiener
I. Langebek.

Khavn d. 11. Ian. 1769.

s. 460

15. April 1769.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Velædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg er falden i stor Forundring, at ieg siden mit sidste og i en Tid af fire Maaneder ikke haver hørt det mindste fra Herr Assessoren, som er imod al gammel Sædvane. Ieg har af den Aarsag været heel bekymret for min Vens Helsen, men dog trøstet mig i den Tanke, at Han havde udsat at skrive mig til, indtil Han fik nye og fuldkommen Efterretning fra Gotland, hvordan det staaer til med de der strandede Bøger og Sager, hvorom ieg sidst skrev. Men siden det nu varer saa længe, bliver ieg utaalmodig, og kan ikke længer afholde Pennen fra at give Hr. Assessoren min Længsel tilkiende og at forskaffe mig seker Kundskab fra Hr. Assessorens egen Haand, i hvad Tilstand Han befinder sig, og hvad der kan være Aarsag til saa langt et Ophold. Hr. Hielfeling har ikke været mindre uroet derover end ieg; det falder ham her noget besværligt, og han har næsten intet at fortiene, uden det lidet, han faaer af min Haand, og desverre, Tiderne ere ikke saa

beskafne, at ieg nu kan sette meget paa Curiositet, da ieg bliver gammel og ikke kan vente noget Vederlag enten for Arbeid eller Bekostning. Mig er berettet, at i Lunii Maaned skal holdes Auction udi Stokholm over Cancelli Raad Ecklefs Bibliotek, som skal indeholde endeel vakre Bøger: Er det mueligt, og om nogen Leilighed falder, beder ieg, Hr. Assessoren sørger for at skaffe mig en Catalogum. Saa formoder ieg og at vorte underrettet, hvad videre Tidende fra Gotland er indløben om forbemeldte vore strandede Sager, og om intet mere deraf er bleven reddet, end hvad mig forhen blev tilmeldet ¹. Men for alting vil ieg vente gode Tidender om Min kiære s. 461 Herres egen Helbreds Tilstand og om Processens Udfald. Med min Helsen har det i denne Vinter og Vaar staaet temmelig vel, men ieg har ikke været uden Sorg for min Søn, som af en sterk Forkølelse i lule-Hellige Dage har faaet en skiev Hals med megen Smerte baade i Hoved og Hals; ieg haaber dog, at denne Sygdom, som ved tvende af vore beste Doctores endnu ikke har villet lade sig forsette, skal med Guds Hielp forandre sig, naar Varmen kommer i Luften; Imidlertid er der forsømt en Hob i hans Undervisning. Af lærde Nyheder kan ieg melde, at Conferentz Raad Suhm nyligen har udgivet en meget lærd Bog med denne Titel: Forsøg til en Historie over Folkenes Oprindelse i Almindelighed som en Indledning til de Nordiske Folks i Særdeleshed. Professor Erichsen i Sorøe har ladet trykke et vakkert Skrift om Island ¹. Af Professor Schlegels Historie om vore Konger af det Oldenborgske Huus med Pr eisler s Koberstykker er den første Deel udkommen, som indeholder de 6. første Konger, og af Etats Raad Kofod Anchers Historia Legum Danicarum bliver snart den første Tome færdig. Fra Paris er her ankommen tvende Koberstikkere ², som skal gravere efterhaanden de Karter, som ved den nye Landmaaling bliver optagne over Rigets Provincer. Af Atlas Daniæ er den femte Tome nu færdig fra Pressen, som ieg ved første Leilighed skal opsende til Wetenskaps Academien. Dersom ieg bliver forsynet med de fornødne Materialier, har ieg maattet love at forfærdige den Siette og sidste Tome, som skal være en Beskrivning over Hertugdømmet Slesvig. Hvorledes staaer det nu med Eders lærde Sager der oppe? Er Ihres Lexicon snart færdig? Eller er der noget Nyt udkommet in Historia Patrice? Hvor vidt er avanceret med Brings verdslige og Celsii geistlige Historie? Naar nu Hr. Assessoren behager at svare mig paa disse og foregaaende Poster, har Han s. 462 Materie nok til det Brev, som ieg med stor Begierlighed vil vente paa. Imidlertid ønsker ieg af Hiertet at spørre det beste, og forbliver med uendelig Høiagtning

Høiædle, Høistærede Hr. Assessors
ydmygste og tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 15. April. 1769.

s. 462

27. Maj 1769.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

— — Ieg takker allerskyldigst for de tilsendte Afskrifter, og skal ved Tilfælde udstudere nogen Erkiendtlighed for Min Vens kiære Broder, som formodelig har copieret en god Deel af de tilsendte Diplomata. Den afskrevne Metropolis vil ieg ikke gierne skille Hr. Assessoren af med i sær nu, siden min gode Ven Hr. Conferentz Raad Suhm har faaet et exemplar fra Holland, som ieg altid kan faae til Brug. Den Ryske negotiation er et artigt Stykke, som ieg før ikke haver, ieg holder den for at være fra sidst i 15de Seculo. Hvo er Cancellie Raad Eckleff, og af hvad Aarsag selges hans Bøger? Hr. Assessoren maae endnu see at skaffe mig et par Exemplarer af hans Catalogo, hvoraf Geh. R. Greve Thott har begieret den ene, som han gierne vilde have paa got Papir. Men nu kommer Humlen: Høibemte Hans Excellence har givet mig en vidloftig Commission paa den Eckleffske Auction, og bedet mig, at ieg ved min gode Ven ville lade den paa det omhyggeligste besørg. Ieg sender berhos hans Original Fortegning, som ieg recommanderer paa det allerbeste, Han har aleneste sat Prisen hos ganske faa Bøger og det i Dansk Mynt, Rigsdaler og Marker, som Min Ven selv veed at regne efter Svenske Mynters Værd; Priserne paa de øvrige overlader han til Hr. Assessorens eget gode Skiønnende, dog vil han hellere betale dyrt, end miste Bøgerne; s. 463 Hvad der staaer + for, maae jo ikke lettelig gaae bort til andre, og de Samlinger af Kobberstykker vil han meget gierne have endog for ganske høi Priis. Hr. Assessoren er saa god at underrette mig, naar auctionen skal gaae for sig, og for alting trøste mig, at Thotts Commission skal blive vel forrettet. Men det bliver ikke derved, ieg sender endnu en liden billet fra Conf. R. Suhm paa nogle Bøger af samme Auction; hans Priser ere satte efter Svenske Daler Silver-Mønt, og synes mig saa skikkelig høie, at det var Synd andet, end han skulde have Bøgerne, omendskiønt nogle af dem ere paa Thotts Fortegning. Hielmstjerne vilde og gierne haft endeel for skiellig Priis, men ieg har udslettet alle de numere, som findes paa den Thottiske Fortegning. Paa hosfølgende Blad har ieg optegnet saa vel de faa for Hielmstjerne, som en god Deel for mig selv, men min Pung strækker alene til taalelige Priser, dog at de med + for ikke let slipper mig fra. Enfin, ieg garanderer for os alle, at vi blive vel fornøiede rued Hr. Assessorens Opførsel i denne Sag, enten Han faaer Leilighed selv at besørg vore Commissioner eller vil lade dem forrette ved nogen anden, som forstaaer sig paa Bøger-Kram. Min Søn er det saavidt bedre med, at de Smerter, han havde i Hoved og Hals, er forsvundne, men Halsen er dog endnu skiev. Med mig selv staaer det, Gud skee Lov, nogenledes vel til, og ieg har over Barnets

Svaghed rent glemt det gamle Onde i Siden, som ieg nu saa got som intet mere merker til. Ieg kan denne gang ikke være vidløftigere, men slutter med beste Velstands Ønske, og forbliver med uforanderlig Tilgivenhed

Min Høistærede, Kiære Herres
ydmygste og tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 27. Maji 1769.

Herefter følger Fortegnelse over Bøger, som Hielmstjerne og Langebek ønskede kjøbte.

s. 464

4. Juli 1769.
TIL GREV OTTO THOTT.

Høibaarne Hr. Geheime Raad og Greve,
Naadige Herre.

For nogle Dage siden havde ieg Brev fra min Ven og Correspondent i Stokholm, Assessor Brocman, som forsikrede mig, at han skulde drage al muelig Omhu for at, udrette Deres Høigrevelige Excellences Commission paa den Ecklefske Auction til Fornøielse. Men endnu var Auctionen ikke begyndt, og det var uvist, om den skulde gaae for sig sidst i denne eller tilkommende Maaned, eller kanske udsættes til sildigere paa Aaret, som alt vil dependere af Eierens Gotfindende, hvilken, saavidt ieg kan merke, maae være en egen Mand.

Ieg bruger den Frihed derhos at sende Fortegnelsen over de Monumenter, som Monsr. Abildgaard i de sidste Aaringer har optaget. Nogle har han hos sig endnu, som ikke ere færdige. Han er nu lide igien paa expedition, og continuerer, saavidt han i denne Sommer kan, udi Aarhus Stift. Der gaaer saa megen Tid bort ved forgieves Omreisen, thi han maae søge i alle Kirker, og han finder i langt tiere intet end noget, som er værdt at ategne.

Naar Deres Excellence finder det beleiligt, skal ieg udbede mig de sidst lovede Ulrich Petersens Samlinger om det Slesvigske, som ieg strax og saasnart mueligt skal expedere, og med underdanig Tak uskadte tilbagesende¹, ieg har den Ære i dybeste Ydmyghed at henleve

Deres Høigrevelige Excellences
ganske underdanige tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 4. Iulii 1769.

s. 465

2. August 1769.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg har endnu ikke noget stændigt været paa Landet i denne Sommer, men tænker i disse Dage og kanske i Morgen at fare ud paa nogen Tid for at forfriske baade Sind og Legemet, dog ikke længer, end at ieg engang i Ugen kan see ind i Staden til mit Huus og til min lille Dotter, som maae blive hiemme. Men førend ieg afreiser, bør ieg ikke undlade at aflegge en Afskeds Visite hos min Høistærede Ven, og takke for Hans sidste meget kiære Brev af 27. Iunii og for de medfulgte gamle Kiærligheds Breve, som ieg skal stræbe at betale i samme Mynt, havende allerede en god Deel afskrevne. — Ieg takker skyldigst for Inscriptionerne af Nørre Wrams Kirke, som ieg ikke før haver, dog kommer det mig for, at have læst nogen deraf udi nogen Svensk Disputation. Mag. Murrai¹, som opholdte sig hos os i en fiorten Dages Tid, reiste herfra sidst i forige Uge for at gaae til Stokholm. Ieg kunde ikke bebyrde ham med mere end en liden Pakke, som han leverer til Assessoren; derudi findes det lovede Exemplar af Hr. Conferentz Raad Suhms Bog, og den 5te Tome af Atlas Laniæ, hvilken sidste Hr. Assessoren ved Leilighed er saa god at tilsende Herr Secretereren Wargentin. Det er mig meget kiært, at de foregaaende Tomer ere igienfundne og complete. Af Hr. Etats Raad Kofod Anchers Danske Lov-Historie Iste Delen har ieg til min Vens Tienest et got Exemplar, som ved en anden Leilighed skal blive opsendt. Med Min Herres Helsen, seer ieg, det paa nogen Tid ikke har været saa ganske vel bestilt; det vil usigeligen glæde s. 466 mig med det første at faae Tidende om en god Virkning af Land-Reisen og Melk-curen. Min Helsen er af sædvanlig Beskaffenhed, men min Søns Hals vil endnu ikke ret reise sig, hvorføre Medici har fundet for got, foruden andre Midler, at applicere en bandage. Kopperne, som i dette Aar har været meget gængse og ret mordiske her i Staden, har mine Børn, Gud skee Lov, sluppet vel fra. De

bleve begge inoculerede, den mindste fik Kopperne, men meget faa og gelinde; den større fik ingen. Han blev anden gang inoculeret og fik heller ingen, blev ei heller af sin Søster smittet, hvorfore Medici har dømt ham fri og aldrig at faae Kopper. Gud give ieg kunde see Ende paa hans anden Svaghed. Hans Studeringer har tabt meget ved saadan hans Tilstand. Her er en stor Mængde Ungdom i denne Sommer bleven inoculeret, og alle vel slupne, iblandt hvilke Kongens Broder, Printz Friderich, som dog har haft utrolig mange Kopper. Udi GAZETTERNE har Min Herre vel læst noget om alle de Lystigheder, vi her har svævet udi, medens Hertugen af Gloucester, vor Dronings Broder, opholdte sig her i Landet. Skulde derom udstædes et Instrument, kunde ieg ikke komme ibland Vidnerne, da ieg [har] roet mig i min stille Fornøjelse paa mit Bibliothec, naar de andre i tusinde Tal har sværmet om i Uro og Trængsel. Det nyeste, ieg ellers kan fortælle Hr. Assessoren, er, at vor gode Hilfeling har skaffet sig en ung Søn, som ieg i denne Dags Formiddag, tillige med Hr. Ahi¹, har i Nicolai Kirke staaet Fadder til. Ieg blev heel underlig i Kirken, da ieg fik høre, at Barnet blev kaldet Iacob Reinhold, som ere tvende ret gode Venners Navne. Om det er os ment, eller om der er nogen i Slægten af disse Navne, faaer ieg vel nærmere vide, naar ieg seer Faderen. Det er at beklage, at Stakkels Folk, som leve i Uselhed, slaaes Børn til, uden at see nogen vis daglig Udkomst for sig. Ieg har endog maattet assistere til Barne-Daaben, foruden hvad han jevnlig faaer af min Haand; Men ieg glemmer Udgifterne let, naar han s. 467alene vil arbeide noget flittig for mig, saa længe han ikke hos nogen anden er engageret. Iøvrigt har ieg Æren med sædvanlig megen Høiagtning stedse at henleve

J. Langebeks Breve.

30

Høiædle Hr. Assessorens
ydmygste og tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 2. Augusti 1769.

P. S. Mit Brev bliver vel ikke saa frugtsomelig, som Hr. Assessorens Breve til mig, men at det dog ikke skal komme aldeles tomt frem, sender ieg tren de smaa Afskrifter, som ieg har liggende ved Haanden, hvoraf min Søn har skrevet den ene, men meget slet, thi han i sin lange Svaghed har ganske forverret sin Hand.

s. 467

26. August 1769.

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg bekom Hr. Assessorens sidste meget kiære Brev den 16. huius om Aftenen, og Morgenen derpaa drog ieg her ud paa Landet med Hr. Conf. R. Hielmstjerne; men førend ieg forlod Staden, lod jeg Hans Exc. Hr. Greve Tliott vide Indholdet af Hr. Assessorens Brev, saavidt den Ecklefske Auction angik, og bad Hannem foranstalte en Penge-remisse til Stokholm. Uagtet ieg i denne Uge ikke kommer i Staden, var ieg dog saa lykkelig i Forgaars at treffe Hans Excellence i Nærum hos Hr. Confer. R. Luxdorff, da Han bevidnede sin Fornøjelse over de allerede bekomne Bøger, og sagde, at han ved Hr. Etats Raad Falk¹ havde gjort Anstalt til Penges Udbetaling hos de Herrer Peterson og Bedoire i Stokholm, nemlig til en Summa af 2. à 300. Rigsdalers Værdie i Danske Penge, hvoraf Hr. Assessoren imod Qvittering kunde opbære saa s. 468meget som behøves, saavel til de indraabte smaa Formaters som siden til de størres Indløsning; og skulde der til Slutning behøves mere, skal dertil strax blive gjort Anviisning. Men Hans Excellence saae helst, at alle Bøgerne paa eengang blive hidsendte, med mindre det varede alt for langt ud paa Høsten, inden der blev Slut paa hele Auctionen; thi da kunde de første, om nogen beqvem Leilighed fandtes, gierne oversendes. Derhos har og Hr. Greven udtrykkligen bedet, at de for hans Regning kiøbte Bøger maatte meget vel indpakkes, og det à parte i en Kiste for sig, uden at nogen andres kommer der ibland. Nogle Dage før ieg drog fra Kiøbenhavn, havde ieg en ganske kort visite af Hr. von Troil¹, hvorved ieg profiterede to Ting, først at ieg fik hans Disp. de Runarum Antiquitate, dernæst at ieg fik en paquet til Hr. Assessoren opsendt, hvorudi befandtes 1. Etats R. Kofods Lov-Historie, 2. den gamle Flensborgske Stads Ret, 3. Gebhardi Abhandlungen, hvoraf ieg troer Min Herre har den første, 4. vore Historiske Almanaker, hvoraf nogle ere ikke mere at bekomme². Skulde Hr. Assessoren forud eie nogle af disse Sager, da behage Han at tiene andre Liebhavere dermed. Hvad Hr. von Troils Disp. de Antiqu. Runarum angaaer, da forekommer derudi en og anden ny og vakker observation; men der bliver vel nogle Ting, som andre Rune-Kiendere ikke ville være enige med Auctor udi. Deri er ieg ganske enig med ham, at Hialmars Saga bør som et Misfoster forkastes; Det er mig ellers kiært, at finde Min Hr. Assessor derudi citeret til sin Fordeel. Af det nyeste i vor republ. literaria kan ieg melde, som noget besønderligt, at en af vore lærde Mænd, nemlig Conferentz Raad Stampe, har til vor Dronnings s. 469Geburtsdag faaet det Hvide Baand. Et andet og vel saa vigtigt Nyt er dette, at Professor Scliøning har i Sorøe udgivet et ganske betydeligt Skrift om det Norske Folks Oprindelse, hvorhos er trykt en Afhandling, hvorudi Audor søger at bringe den gamle Norske Tids Regning før Harald Haarfager i Orden.

Hvilket Skrift er som en Indledning til en Norsk Historie, som Schønning arbejder paa, ligesom Suhms Bog skal være en Forløber for en Dansk Historie. Naar vi nu her til legge Professor Schlegels Verk og nogle flere nye Danske Bøger, har vi hos os været ret lykkelige med gode og brugbare Skrifter. Her paa Landet forbliver ieg endnu 3. à 4. Uger og forlyster mig ibland mine Venner, som har deres Lyst-Steder paa en Miils Vei her omkring; men herefter tager ieg dog ind til Staden eengang midt i hver Uge. Ieg har fra dem alle flittig at helse, og i øvrigt har den Ære med uendelig Høiagtning at henleve

Høiædle, Høistærede Hr. Assessors
ydmygste og tjenstskyldigste tiener
I. Langebek.

Søelund, som ellers kaldes Springforbi,
den 26. Augusti 1769.

P. S. Ieg forventer fra Hr. Assessoren videre Efterretning om Auctionens Udfald, og tillige den glade Tidende om Helbredens Forbedring.

s. 469

7. Oktober 1769.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg skulde formode, Herr Assessoren rigtig har faaet mit sidste Brev af 26. Augusti. — — Som ieg nu siden intet haver hørt fra Min Kiære Herre, og Hr. Greve Thott har ladet mig vide, at han har betalt Pengene til Etats Raad Falk, har ieg været noget bekymret om Sagens Rigtighed og om at vide auctionens Udfald, hvorom Hans s. 470 Excellence et par gange har ladet mig spørge. Min Bekymring har forøget, siden ieg forleden fra Hr. Mag. Murray har faaet Brev, hvori han beretter mig, at Hr. Assessorens Helbred efter Hiemkomsten fra Landet ikke er med det beste. Om altsammen vil ieg med allerførste udbede og vente Hr. Assessorens behagelige Yttrende, og tillige om den Pakke, som M. Murray bragte med sig, er kommen til Hænde. Allermest er det mig om at gjøre, at faae et ønskeligt Svar om Helbredens Beskaffenhed. Skulde samme forverre sig, som Gud forbyde, da haaber ieg, det gamle Løfte og Venskab bliver ihukkommet, og at Min Ven gjør den Anordning, at ieg bliver Arving til Hans Collectanea i den Danske Lov-Historie og hvad Han ellers finder tienligt at unde mig af sine samlede Papirer; Men ieg ønsker allerhelst, at Hans Helsens fuldkomne restitution maae længe endnu udsette Paatanken af saadan Beskikning. I denne Uge er ieg først hiemkommen af mine Land-tourer, og befinder mig derefter, Gud skee Lov, temmelig vel. Ieg arbejder nu paa Hertugdømmet Slesvigs Beskrivning, som den 6te Tome af Atlas Daniæ, hvilken ieg mener at kunde bringe til Ende i denne Vinter, dersom ieg var forsynet med alle fornødne Materialier. — — Der bliver nu snart hos os trykt en Reisebeskrivning med mange Kobber, giort af nogle lærde Islændere, som paa Kongelig Bekostning for endeel Aar siden omreiste i deres Fæderneland for at gjøre observationer saavel i den civile og Natural-Historien, som i Landoeconomien &C. ¹. Nyt har ieg ellers ikke at tilmelde, uden at den yngste Greve Holk nylig har holdt Bryllup med Admiral Greve Laurvigens Dotter ² og er bleven Hans Kongl. Maiests. Geheime Conferentz Raad. Herr Assessoren paaminder sig nok, da Han for nogle Aar s. 471 siden var hos mig, at denne unge Herre logerede i mit Huus og kom undertiden ind paa mit Kammer i betrængte Ærender ¹. Min Søn, som endnu gaaer skiev, saavel som min liden Dotter, formelde deres venligste Hilsen, og ieg, i Forventning af et hastigt og kiært Svar, har Æren med uendelig Høiagtning at henleve

Høiædle, Høistærede Hr. Assessors
ydmygste og oprigtigste Tiener
I. Langebek.

Khavn d. 7. Octobr. 1769.

s. 471

28. Oktober 1769.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Høiædle, Høistærede Herr Assessor.

Begge Herr Assessorens seneste og meget ærede Skrivelser af 10. og 20. huius har ieg rigtigt bekommet, og takker allerskyldigst paa egne og øvrige Herrers vegne for al hafte Omhu og Møden med de paa Ecklefske Auctionen for os indkiøbte Bøger, som ieg vil formode enhver bliver fornøiet med, naar vi faae dem. Ieg beder helse Hans Kiære Broder og forsekre, at ieg skal studere paa, foruden Tak, at tillegge hannem nogen Erkiendtlighed for den megen Umag og Besvær, han med samme Commission haver haft. Men det bliver ikke derved alene, thi den Møhlmanske Catalogus, som Min Ven har haft den Godhed at sende mig, giver

Anledning til nyt Besvær. Ieg leverede samme til H. Ex. Hr. Greve Thott, som lod sig tykke at ville have en heel Deel deraf; Men som ieg endnu ikke fra ham har kunnet erholde enten Catalogum tilbage eller hans Commission, og ieg frygter, det er den yderste Tid, har ieg herved villet sende en Fortegning paa de Bøger, som s. 472 ieg selv gjerne vilde have, hvilke ieg var saa forsigtig at udmerke, førend ieg gav Catalogum til Greven. De Numere, som ere understregede, ønskede ieg at have, om de og skulde betales vel dyrt, de øvrige overgiver ieg til Min Herres eller hans Broders gode discretion, og er altid fornøiet, i hvordant dermed afløber. Det gjør mig mest ondt for min gode Ven Hr. Gonf. R. Suhm, som vel og vilde haft noget af samme Auction, men det har ikke været mig mueligt at skaffe ham Catdoguen at see. Kanske ieg med næste Post faaer sende nogen Commission fra begge Herrerne, men om den kommer for silde, er det den gode Greves skyld. — — Hr. Assessoren har i sit sidste Brev trøstet mig med et got Anseende til Helbredens Forbedring, og end videre glædet mig med det nye Haab, at til Sommer faae see min gamle Ven og fidum Achaten. Ieg er igien bleven ligesom oplivet i et Haab, som ieg nu næsten havde forloret, og gid mine Ønsker maae gielde noget, da tør ieg snart vente continuation af gode Tidender og ydermere Forsekring om en tilstundende Hidreise. Hvad den anden omskrevne Artikel angaaer, da tviler ieg ikke paa, Hr. Assessoren jo troer om mig, at ieg ikke har skrevet derom i anden Henseende, end at Hans beste og rareste Papirer og piecer skulde, om Ham noget Menneskeligt tilslog, falde i gode og velundte Hænder, dog ikke anderledes at forstaae, end at ieg gjerne vilde betale, hvad mig deraf mangler, til hvad Pris Han endog derpaa behagede at sette, heller end de ved Auction skulde distraheres. Men siden ieg seer, Han har fattet saa got et Forsæt for Antiqu. Archivum, kan ieg ei andet end samme i høieste Maade rose og bifalde. Ieg erindrer vel, at Min Kiære Herre for mange Aar siden enten skriftligt eller mundtligt har tilsagt mig noget saadant, som vilde gjøre Hans Minde endog efter Døden kiær hos mig, om ieg skulde overleve Hannem; men hvad det var, har ieg glemt. Nu, ved Anledning af Hans Svaghed, randt denne Sag mig paa ny i Tanke, og ieg troede, det var meent Harife Samling om den Skaanske og de andre gamle Danske Love, dog ikke Excerpta, som s. 473 Hr. Assessoren her nede fra havde faaet, men alene hvad Han kunde have excerperet og udskrevet af Codices der oppe hos Dem selv, og Hans egne reflexioner og Anmerkninger derover, hvormed ieg mener at skulde kunne gjøre Min Ven vel saa udødelig Ære, som at de skal blive henlagte til ævig Forglemmelse saasom uinteresserede i Svenske Historien. Gud opholde Hannem i mange Aar, det ønsker af Hiertet

Højædle Hr. Assessorens
Høistforbundne tiener
I. Langebek.

Kjøbenhavn d. 28. Octobr. 1769.

P. S. Ieg har saa mange gode Ting at takke Hr. Assessoren for, og bland andre for den rare Krigsbog ¹, som Han har destineret mig. Dersom det behager Gud at lade os begge leve nogen Tid, haaber ieg endnu at finde Leilighed til at vise, hvor megen obligation ieg staaer i til Min Kiære Herre. Men at Han, enten i Henseende til Hilffeling eller vores mellemværende Regninger skulde være mig noget skyldig, derom skal Han aldeles intet bekymre sig, da ieg ikke veed at have det mindste til gode hos Hannem uden Hans continuerende Venskab. Men om ieg nu er bleven noget skyldig enten for Udlæg til Bøger eller i andre Maader, skal ieg det redelig betale.

Hr. Hilffeling helse flittigt; han formoder, Hr. Assessoren for nogen tid siden har faaet et Brev fra hannem med et andet indlagt til H. Exc. Greve Tessin ². Han tykkes ikke noget om det Forslag at komme til Gøtheborg; Ieg finder mig og nu saa vel tient med hannem, at ieg gjerne vil beholde ham, indtil han faaer noget kiendeligt bedre. s. 474 Han koster mig vel meget aarlig, men ieg faaer og endeel vakkert Arbeid giort, hvorimod ieg i andre Maader nødes til at indskrænke mig.

Herhos følger et af de Documenter, som min Søn i Sommer udskrev paa Landet, og som er saa ilde skrevet, at ieg næsten skammer mig ved at sende det, dog er det saa læseligt, at det af nogen anden nitidere kan omskrives. Ieg har nogle flere liggende, som efterhanden skal vorde opsendte.

En Fortegnelse over Bøger „eac Catalogo Möhlmanni“ er vedføjet.

s. 474

25. November 1769.
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Højædle, Høistærede Herr Assessor.

Ieg blev meget fornøiet over Hr. Assessorens seneste Skrivelse af 17. huius, men det gjør et ikke lidet Skaar i min Fornøielse, at Min Vens Helsen er endnu kritisk og ikke saa god, som ieg gjerne vilde den skulde være. Imidlertid, omendskiønt det er godt altid at være beredt til en salig Henfart, bør man dog ikke kiere sig efter enhver Spaamands Røst, som vil unde os et enten kortere eller længere Liv. Gud raader altid best, og gjør alle daarlige Spaadomme til intet. Ieg begynder at troe med et Slags Vished, at vi skal samles, inden vi døde. Skulde ieg have døet, saasom enten ieg selv eller mange andre har troet eller sagt om mig, da havde Verden

for meget længe siden ikke haft mig. Men endnu lever ieg og troer, at jeg kan leve længe efter Guds Forsyn, omendskiønt ieg nu snart har 60. Aar og en maadelig Helbred. Men hvad er Hr. Assessorens Alder imod min? Ungdomen skal gjøre meget, jævnlig Motion og ei for meget at sidde stille, et let Sind og ei at ærgre sig over den rasende Verden, en god Diæt og vogte sig for Forkølelser, enten man er varm eller kold, bruge de tienligste Midler, dog med Maade, og for det øvrige s. 475 overlade sig til den Almægtige, saa kan alting blive got. Men ieg maae forlade disse Betragtninger, og vende mig til Hr. Assessorens Brev. Det gjør mig ondt, at mine Commissioner paa den Møhlmanske Auction fremkomme noget sildigt, hvorved endeel Bøger ere gangne mig fra. I sær havde ieg gjerne villet have de faa gamle Danske Bøger, og mueligt de ere faldne i saadanes Hænder, som torde overlade dem igien. Herr Greve Thott vilde meget gjerne have det gamle Svenske Nye Testament in Folio, om det og skulde gaae høit, og om han faaer det, bad Han, Hr. Assessoren vilde bevise ham den Tieneste at lade udskrive defecten af noget andet Exemplar. Hans Excellence har ladet mig vide, at Han med denne Post har givet Anviisning til samme Contoir i Stokholm som sidst, paa en Summa Penge af Værdie 200. Rdlr. Dansk, hvorhen Min Herre behager at adressere sig. Skulde vi ikke faae saa mange Bøger, som til denne Summa, og om der skulde blive noget vel deraf tilovers, da vilde Min Kiære Herre have den Godhed at indkiøbe os saa mange Exemplarer af lhres Glossario, som Overskuddet kan tilrekke. Skulde der ikke strax afgaae nogen beqvem Skibsleilighed, som nu vel er at tvile om, da faaer Min Herre have den Uleilighed, at lade Bøgerne staae hos sig i Vinter og vente paa første Skibsfart til Foraaret, dog at de blive indpakkede og med mit Merke betegnede. Men Min Ven maae absolute ikke glemme at gjøre sig betalt for Kiste og andre forefaldende Udgifter. Dog bliver vel Greve Thotts Regning skreven for sig selv, og min aparte, ligesom sidst. Hans Excellence er ellers overmaade vel fornøiet med de forrige Bøger, og har udtrykkelig bedet mig formelde sin Taksigelse.

Ieg seer, at Min Ven har faaet en Concept til Fordeel for Palmskiøldske Archivet¹. Men siden Han har det Fortroende at aabne sin Mening for mig, kan ieg ikke s. 476 negte, at ieg jo har et Slags præjudice for Kongl. Archivo i Stokholm, og vilde gjerne unde det, hvad Min Herre vilde regalere publicum med, dog ikke at ieg har det allermindste imod det andet; thi Archivum selv kan ikke for, at der løbe modbydelige Omstændigheder ind¹, man viser sig mest heroisk in adversis, og naar man viser Taknemlighed imod Utaknemlighed. Der kan og være gode Forandringer at haabe. Dog om min Kiære Herre forud skulde see nogen slettere eller bedre Behandling af Tingene enten paa det ene eller andet Sted, bliver det raadeligst at udvælle det beste. Hilfeling har ieg ikke seet, siden ieg fik Hr. Assessorens Brev, han har været meget occuperet med Flytning i nyt kvarter og Indretning til Spiisning for nogle sine Landsmænd, hvortil ieg har maattet cavere for en liden Summa. Ieg formaner ham nok, han ikke griber for vidt om sig, og at han seer sig vel for, han ei bliver bedragen; thi Frænde er undertiden Frænde verst, som Ordsproget heder. Han havde nu til Micliaelis først faaet et daarligt logis, hvor han ikke kunde begaae sig for Fugtighed uden at exponere sit Barn og sit Arbeid. — — De Skaanske Sigiller, som ieg fik i Stokholm, vilde ieg gjerne efterhaanden give Min Herre Gopier af; Men siden ieg længe siden har lagt dem ibland min øvrige nu temmelig store Samling, vil det være mig svart at udfinde dem, men ieg skal gi øre mig Umag derfor, og endog communicere flere, naar alene den kiære Hilfeling kan komme afsted dermed, men det gaaer meget langsomt. Og Gud veed, om ieg gjør ret, at ieg anvender saa mange Penge paa noget, der fylder saa lidet og har i disse Tider ikkun faa Paaskiønnere. — — Hvortil sigter den Samling, som Pr. Rabenius skal gjøre af gamle Svenske Love? skal de udgives paa nye, eller skal han skrive en Lag-Historie²? Herrerne Schøning s. 477 og Ericson i Soor arbeide paa Edda, men det vil vel gaae noget langsomt, dog skal Hr. Assessoren aldeles intet tvile, at jo Hans hidsendte exemplar skal komme uskadt tilbage, saasnt de har brugt det. Ieg takker skyldigst for de 2de gamle Breve, og sender herhos et ditto tilbage, om alene Hr. Assessoren kan læse det. Kommer den Medaille for paa Auctionen deroppe om Carl Gustafs Overgang over Beltet? Conferentz Raad Luxdorf vilde gjerne have den; han har nylig faaet en stor Samling af Svenske Mynt-Ordninger, men fattes nogle af de gamle, uden tvil Christ. 1mi og Iohannis 2di, skulde de ingensteds faaes til Afskrivning? Ieg sluter og indeslutter Min Ven under mine inderlige Ønsker, og forbliver med al Høiagtning

Høiædle, Høistærede Hr. Assessorens
stedse og heel hengivne tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 25. Nov. 1769.

P. S. Indlagte Seddel vilde Hr. Assessoren have den Godhed at lade levere til Hr. Landshøfdingen Baron Tilas.

Paa en vedhæftet Seddel findes skrevet:

Om jeg maae spørre:

Ær der vel nogen continuation av det Verck, som i Kaaber blev stucken aar 1749. og fører denne titul:

Den Stormægtigste Monarch og Herre Fredrich den Femte Konges &c. &c. Reyse igennem Riigerne og Norge ved Teigninger førestillet av Paul Grönvold, Lieutenant ved Søe Etaten.

in Fol. Maj. oblongo.

Ded man hær haver bekommet, stræcker sig kuns til 25. plader eller folier, og Reysen gaaer ej længer än til Colding ¹.

s. 478 Nedenunder er med en anden Haand skrevet: Från Hr. Landshöfd. Bar. Tilas. Derpaa har Langebek i Randen skrevet følgende:

Mit Exemplar bestaar af 35. Plader, og Reisen gaar til Randers. Videre troer ieg ei er udkommet formedelst Auctors dødsfald.

Min underdanige respect til Herr Landshöfdingen.

I. Langebek.

s. 478

17. Februar 1770
TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Højædle, Høistærede Herr Assessor.

Omendskiønt det har været min Skyldighed, for lang Tid siden at tilskrive Hr. Assessoren, saa dog, siden ieg paa nogen Tid formedelst maadelig Helbred og nogle smaa particuliere Fortredeligheder ikke har haft Lyst at foretage noget sønderligt, er denne Pligt med flere næsten alt for længe bleven forsømt. Men at Min Ven ikke skal gjøre sig nogen scrupel over mit Udeblivende, faaer ieg nu endelig bryde overtvert, og takke for Hans meget angeneme Skrivelse af 12. Ianuarii. Vel har Herr Gr. Thott nogle gange ladet spørge mig, om ieg endnu intet havde hørt om den Mølmanske Auctions Udfald, Men ieg har svaret, at ieg ikke tvilde paa, Hr. Assessoren jo besørgede Commissionen paa det beste, og tillige, saasnart auctionen var forbi, underrettede mig om, hvad enhver havde faaet. Har nu Hr. Assessoren siden været lykkelig i den øvrige Deel af auctionen, skal det være mig særdeles kiært, hvorom ieg formoder med det første at vorde underrettet. Skulde der af den opsendte Summa blive saa meget tilovers fra Auctionen, da maae Min Ven gerne kjøbe mig 10.

Exemplarer ¹ for den taaleligste Priis som mueligt, til hvilke ieg omtrent veed Liebhavere, endskiønt Thott, Suhm, Luxdorf og s. 479 Schlegel allerede igienem Philibert har faaet exemplarer. Ieg tviler ikke paa, at denne ypperlige Bog vil finde stor debit i andre Lande, og kan i mange Henseender med Rette kalde den Wachterum Svecicum ¹. Af Biørners ² Skrifter fattes mig disse tvende: Orthographia Svecana og Prodrum Tractatum, som Hr. Assessoren vilde have den Godhed at tilkiøbe mig. Ieg har vist haft dem før, men de ere mig frakomne, paa hvad Maade, veed ieg ei. Det har usigeligen glædet mig, at Hr. Assessoren i sit sidste Brev gav mig nogenlunde god Formodning om sin Helsens Forbedring, og tillige Haab om et kiært Besøg i tilstundende Foraar. Men ieg veed ikke, hvad ieg skal sige derom, at Min Herre har gjort en publique affaire af denne Reise. Ieg for min Deel skal søge at tiene Herr Assessoren af mit ringe Forraad med al Fornøielse. Ieg var alene tilfreds, at ieg kunde logere Min Ven saa anstændigt og commode, som ieg burde og gerne ønskede, men da ethvert Rum i mit Huus er beboet, faaer Han tage til takke med samme Leilighed som sidste Gang, nemlig i mit eget lille Kammer hos mit Bibliotek, med mindre Hr. Assessoren hellere vil, at ieg skal hyre Hannem et logie i Nærværelsen, som kanskee blev mageligere, i fald Han tog sin Broder eller nogen Betient med. Hvad Spiisningen angaaer, da er mit Bord og Køkken til Tieneste, naar Hr. Assessoren vil holde til gode med min sædvanlige Tarvelighed. Men om alt dette vil ieg med første vente Hr. Assessorens udførlige Ordre, forsikrende, at Hans Ankomst vil blive mig en fuldkommen Fornøielse. Imellem Hilffeling og mig staaer det nu saa og saa, og ieg troer ikke, at ieg kan holde længe ud med hannem. Han er sig om ingen anden Udvei, men hænger s. 480 alene paa mig, og haver af min Haand hver Uge 2. eller 3. og undertiden 4. Rigsdaler, men det er ikke nok dermed: Han har et par gange lokket mig til Cautioner for Huusleie og rede Penge, og gjort mig alle hellige Forsikringer om at skaffe mig min Caution tilbage. Nu endelig kommer Creditorerne og æsker Betaling af mig, hvori ieg vel ogsaa maae finde mig, men har tillige declareret for ham, naar det skal skee, at han derefter ikke har noget at fortiene hos mig; thi det er mig et kostbart Arbeide nok at betale eengang det, som ieg aldrig kan vente nogen Erstatning for, meget mere om ieg skal betale det to gange, tilmed taale mine Vilkor nu ikke at gjøre ufornødne depenser. Tiderne har i nogle Aar ikke forbedret, men forverret sig hos os, de extraordinære Udgifter ere meget større, og Indkomsterne langt ringere end før; mine Børn voxer dagligen til, dem er ieg forpligtet at sørge for, at de i min Levetid nyde Opdragelse og om mueligt ikke lide Nød efter min Død. Min Søns Sygdom har og kostet mig endeel, men, Gud skee Lov, ieg kiender nu god Forbedring; dog er det et Tilfælde, som behøver lang Tid og gaaer ikke uden langsom bort med Vexten. Min lille Dotter befinder sig ganske vel, og har begyndt med dette nye Aar at gaae i Skole. Min egen Helbred staaer i Guds Haand, men siden ieg nu gaaer i mit 61de Aar, kan ieg ikke vente megen Bestandighed. Af Novis literariis veed ieg ikke noget i en Hast at meddele, uden at vores gode Conferentz Raad Suhm er nu snart færdig igien med en ny Bog ligesom den i Fior. Ligesaa arbejder og Schønning paa Fortsættelsen af sin. Professor Hell, som var oppe i Finmarken paa Vardøe Huus, har nu udgivet sine Observationer om Veneris Gang igienem Solen; men hans Reisebeskrivning, som vel ikke udkommer, før han kommer til Wien, skal indeholde endnu mange flere curieuse Observationer ¹. Hans s. 481 Collega Hr. Sainovicz har oplæst her i Societetet en meget curieux Afhandling om Sammenligning

imellem det Ungerske og Lapske Sprog, hvilken ieg troer bliver her trykt. Ieg haaber snart at see Brev fra Min Kiære Herre, og imidlertid har Æren med en fuldkommen Høiagtning stedse at forblive

Hoiædle og Høistærede Hr. Assessors
ganske hengivne tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 17. Febr. 1770.

S. 481

23. Maj 1770

TIL NILS REINHOLD BROCMAN.

Velædle, Høistærede Herr Assessor.

Min kiære Herres sidste brev var af 3. Aprilis, for hvilket ieg nu allerskyldigst takker og beder undskyldte mit lange Ophold med Svar derpaa. Det lider nu snart paa Tiden, at ieg kan nyde den Fornøielse at see Herr Assessoren hos mig. Havde det kunnet skee paa en anden Tid af Aaret, enten tidligere eller sildigere, havde ieg baade for Hans og for min egen skyld hellere seet det; thi midt i Sommeren er Kiøbenhavns Luft noget utaalelig, og det er da den Tid, man ikke saa meget bør arbeide udi, som spadsere og forlyste sig i det grønne. Men naar det nu ikke andet kan være, og den Tid er Min Ven best beleilig, vil og Ankomsten da være mig meget angenem. Imidlertid vil ieg af hiertet ønske Herr Assessoren Lykke og Kræfter til at antræde Reisen, og at Helbreden ved den samme alt mere og mere maae forbedres og bestyrkes. Men førend Reisen begyndes, udbeder ieg mig endnu engang at vorde underrettet, til hvad Tid den er fastsat, og til hvad Tid omtrent Hr. Ass. kan vente at være i Kiøbenhavn, og om Han kommer alene, eller har Selskab med sig. Ieg formoder, vi nu snart faaer noget at vide om den Mølmanske Auctions Udfald. Ingen længes mere derefter end H. Exc.

J. Langebeks Breve.

31

s. 482Hr. Greve Thott, som og ønsker, at Bøgerne med første Skib maatte ankomme. Nye Testamentet haaber ieg, efter Løfte, vorder completeret. Det gjør mig ondt, at ieg ikke har faaet Malmøiske Handbogen¹, men man kan ikke faae alting. Hilfling har nu atter flyttet i et andet logis, og en Tid lang været dermed sysselsat, saa at ieg i dette foraar ikke har haft meget Arbeid fra hans Haand; Formodentlig har han og haft noget at fortiene af andre, som ieg gierne under ham. Men naar Hr. Assessoren kommer, vil han være ret flittig, i sær om Hr. Assessorens Ankomst, da Han best selv kan ordinere, hvad De deroppe desidererer, at man ikke skal gjøre Bekostning forgieves. Den gamle Krigsbog, og hvad Hr. Assessoren ellers i sine breve har lovet mig, haaber ieg bliver mig tilsendt med de andre bøger, ligeledes om nogle Disputationer eller andre Nyheder i Svenske Historien og Sproget ere udkomne, som ieg ikke har seet. Men fornemlig vil ieg vente af Min Vens Godhed, at faae en heel Kiste fuld af gamle og rare Bøger, af skrevne Krøniker og Codices, af Danske Diplomata og Sigiller, af gamle saavel Svenske som Danske Mynter, med videre, hvad Herr Assessoren, som kiender min Smag, finder værdt at fylde Kisten med. Om Hr. Assessoren for den Aarsags skyld gav sig Tid at eftersee mine breve, som i et par Aars tid ere skrevne, vilde det kanskee hielpe Hukommelsen. Min Søns Helsen synes mere og mere at tage til, dog meget langsomt. Min lille Dotter holder sig, Gud skee lov, brav. De begge lade deres smaa complimenters anmelde. Min egen Helbred er og, Gud være lovet, temmelig god, men om den vil blive bedre af det, ieg i disse Dage har faaet en ny character, det er uvist; det har behaget Hans Majestet, aldeles uden min Villie og uden mit Vidende, at, gjøre mig til Etats-Raad, som ieg maae antage for en Æresbeviisning s. 483og en stor Naade, uanseet det i andre henseender kan incommodere. For nogle Aar siden afværgede ieg Æren, da ieg havde faaet et Nys derom, men denne gang ieg bleven overrumplet, og maae finde mig i at opofre i disse dage en god deel tid til at tage imod Lykønskninger af mine Venner, endog af Fruer og Frøkener. Af Nyt er dette det nyeste, som ieg kan meddele, men om det er det vigtigste, det kan min K. Herre selv dømme om. Kongen og Dronningen tænker nu snart at an træde en Reise til Holsten. Vor ældste Enkedronning er forgangen bleven hastig og meget heftig syg, dog skal der være Haab om hendes restitution. Vor Kron-Prinds er i denne Tid bleven inoculeret, og, Gud skee Lov, med god Lykke. Andre Herskaber og gode Venner forlade nu efterhaanden Staden, for at passere Sommeren paa Landet, saa at Hr. Assessoren vil finde det temmeligen tomt, naar Han her ankommer; dog skal vi vel imellemstunder finde, hvor nogle af Herrerne boe. Exemplarerne af Ihres Lexicon blive vel ikke glemte, men her ere allerede komne mange Exemplarer deraf til Staden. Ieg hugser ikke rettere, end ieg jo for en Tid lang siden har givet Hr. Assessoren i Commission at sende mig, til en god Ven i Norge¹, følgende Skrifter: (1) Wetensk. Acad. Handlinger fra 1766. Aars begyndelse, (2) Aminnelsets Taler efter 29. Aug. 1765. udkomne, (3) Indtrædelse- og andre Taler efter 2. Nov. 1765. Hr. Assessoren obligerer mig, at lade disse komme med. De 2de Lærde Iesuiten, som paa vor Konges Bekostning for et par Aar siden reiste herind fra Wien og have været i Finmarken og paa Wardøehus, nemlig Professor Hell og Pater

Sajnovics, reiste i Tirsdags og meget fornøiede fra os hjem til deres Fæderneland, de have her ladet trykke hver sin lærde Afhandling, den første sine Observationes om Veneris Gang igienem Solen, den sidste om Overensstemmelse imellem det Ungerske og Lappiske Sprog, og de begge ville ved Hiemkomsten videre udføre deres Reisebeskrivning og andre i Norden s. 484giorte Observationer og Opdagelser. Det første mueligt vil ieg vente Skrivelse igien fra Herr Assessoren ¹, forblivende imidlertid, som ellers altid, med den fuldkomneste høiagtning

31*

Høiædle, Høistærede Hr. Assessorens
ydmygste og stedse tienstskyldigste tienere
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 23. Maji 1770.

s. 484

9. Juni 1770
TIL JOHAN ADOLF STECHAU.

Ædle, Høistærede Herr Stechau.

Ieg har vel et heelt Aar frygtet for at faae sørgelig Tidende fra Stokholm ², og ventet ved saadant Tilfælde, som nu er skeet, at komme i Min Hr. Stechaus correspondence. Men siden Vinteren var passe ret, og efter Sal. Hr. Assessorens sidste Brev af næstforledne 3. Aprilis var ieg fuldt og fast i det Haab at see Hannem her hos mig ved Slutet af denne lunii Maaned. Da det nu har behaget Gud at føre Hannem ved en anden og lykkeligere Reise til sit rette Hiem, og skille hannem fra en ond og fortredelig Verden, er for os efterlevende intet andet at gjøre end at finde os i den gode Guds Veie og Villie, endskiønt ieg, som frem for mange kiender den Sal. Mands Dyd og meriter, har høiligen Aarsag at beklage hans alt for tidlige Dødsfald, ei alene for Publici skyld, som har mistet en Mand af saa megen Flid og Indsigt, men endog for Deres skyld, som s. 485har mistet en kiær og omhyggelig Broder, og i sær for min egen Deel, som savner en ret oprigtig Ven. Med eet Ord, ieg condolerer os begge, og vil lade dette være nok skrevet i Anledning af Min Hr. Stechaus meget ærede Sørge-Brev af 29. Maji.

Nu at komme til det andet hoslagte Min Herres af samme dato, for hvilket ieg og skyldigst takker, da har ieg tilkiendegivet H. Exc. Hr. Greve Thott dets Indhold, men som ieg endnu intet Svar har faaet, kan ieg denne gang heller ikke svare videre, end man faaer tinde sig i det, som Skiebnen fører med sig, og som ikke staaer til at ændre. Ieg indseer lettelig den Bekymring, som Min Hr. Stechau ved sin kiære Broders uformodelige Død og de dertil stødende Omstændigheder er sat udi, skal ogsaa for min Deel søge, om og saa vidt mueligt, samme paa noget Sæt at kunne lindre og afhjelpe. Imidlertid vil ieg formode, at Hr. Stechau paa sin Side stræber at efterkomme sin afdøde Broders gode Villie og at opfylde Bristen, saavidt skee kan. Med første Skibs-Leilighed vil ieg vente de indkiøbte Bøger, samt Regningerne, og ellers hvad andet min Salige Ven mig havde tiltænkt. Ibland andet beder ieg, Hr. Stechau er saa god at bære Omsorg for, at et lidet, for mange Aar siden forsejlet og til mig paaskrevet Paquet vorder mig oversendt, hvorom den Sl. Mand i Brev af 20. Oct. 1769 har skrevet mig til. — —

Det nye Testament af 1526, som er kiøbt for H. Exc. Hr. Greve Thott paa Møhlmanske Auctionen, havde Sl. Hr. Assessoren lovet at skaffe suppleret; dersom det ikke er skeet og Bøgerne endnu ikke er borte, da kan Hr. Stechau vise Hr. Geheime Raaden en angennem Tieneste, af noget heelt exemplar at faae clefacterne opfyldte. Har min Ven ikke hørt, om nogen Auction er i Vente over Tessinske Biblioteket? Skulde der over nogen Catalogus udkomme eller og paa andre betydelige Bogsamlinger, da udbeder ieg mig Catalogues til rette Tide oversendte, ligesom ieg i alle andre Tilfælde gjør mig forsikret om at finde samme Venskab og Tienstfærdighed hos Min Hr. Stechau, s. 486som ieg stedse har fundet hos Deres Sl. Hr. Broder fra vores første Bekantskab og i en Tid af 18 Aar. Dersom der endnu ere Exemplarer forhaanden af den Beskrivning om Norkøping, som Sl. Brocman for mange Aar siden Arkviis udgav, vilde ieg bede om et par Stykker deraf for Betaling, som et par af mine Venner har forlanget. Hr. Stechau kan gjøre mig en Fornøielse, om De ved nogen Ven i Upsala vilde for min Regning lade indsamle alle de Disputationer i Svenske Historien, som paa et Aars Tid der ere udkomne, eller herefter udkomme, og ligeledes underrette mig om alt andet, som deroppe Tid efter anden bliver trykket angaaende Fædernelandets Historie, Antiquiteter, Sprog og Tara. Det er vel ikke Hr. Stechau bekant, om Mag. Lidén er kommen tilbage af sin Udenlands Reise. Dersom Hr. Magister Murray antreffes, beder ieg paa det flittigste at hilse hannem. Og naar Hr. Stechau skriver til Norkøping, da beder ieg ingenlunde glemme min kiærlige Helsning til Deres Hr. Fader og Syskende, Forblivende i øvrigt med Høiagtning

Ædle, Høistærede Hr. Stechau,
Deres ydmygste og tienstskyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 9. Iunii 1770.

P. S. Ieg havde over disse sørgelige Tanker nær glemt at gratulere Min Hr. Stechau til sin længe ventede og endelig bekomne Fuldmagt ved Kongl. Ant. Archivum¹. Ieg vil af Hiertet ønske, at dette Trin maae bane Dem en Vei til nogen større og snart kommende Lykke, hvilken formedelst Deres Flid og Stræbsomhed ikke vil blive borte, saavidt ieg kan spaae af det Begreb, som Deres Sl. Hr. Broder har givet mig om Dem.

S. 487

19. Juni 1770.

TIL GREV OTTO THOTT.

Høibaarne Hr. Geheime Raad og Greve,
Naadige Herre.

Ieg giver mig den underdanige Frihed herved at sende Fortegnelsen paa de Monumenter, som Monsieur Abildgaard i Fior 1769. har forfærdiget. Deres Høigrevelige Excellence finder betydelige Personer deriblandt, og dømmes selv best, hvilken stor Skade det skulde være, om ikke de overblevne Levninger i de øvrige Parter af Landet bleve optagne med, allerhelst de hvert Aar, næsten overalt, ere exponerede for Undergang. Og om de ogsaa bleve conserverede, har man ikke altid Folk, som bekymre sig derom, eller nogen, som kan komme saa vel til rette med de gamle Skrifter og Figurer. Det kan ikke negtes, at det er en stor og ingen hver Mands Bekostning, men det er ogsaa et Konge-værdigt Foretagende, som af Efterkommerne vil taknemligen paaskiønnes. Monsieur Abildgaard er nu igien reist til Aarhus Stift. Saa staaer endda Riber-Stift tilbage, samt Hertugdomet Slesvig og et Strøg af Siælland, At ieg ikke tør tale om Skaane, hvor endnu mange gamle Danske Monumenter findes. Deres Excellence vil hos alle Skiønnere nu og i Eftertiden fortiene en uddelig Roos, om De hos Hans Majestet kan udvirke, at Bekostningen bliver ved, indtil Verket vorder fuldført. Kunde der imidlertid snart optænkes noget Middel til at begynde med dets Kobberstikning, medens ieg lever og kunde have nogen Opsigt dermed, var det heel ønskeligt. Ieg forbliver i dybeste Ydmyghed

Deres Høigrevelige Excellences
ganske underdanige tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 19. Iunii 1770.

S. 488

10. Juli 1770.

TIL GREV OTTO THOTT.

Høibaarne Hr. Geheime Raad og Greve,
Naadige Herre.

Paa Deres Hoigrevelige Excellences naadige Tilskrift under 7. huius, angaaende 2de Verker, hvoraf det ene, nemlig Corpus Dipl. Daniæ et Norvegicæ, er mit eget Arbeid, det andet, som er betroet under min Opsigt, er Monsieur Abildgaards, nemlig de gamle Monumenters Aftegning, at ieg skulde tilmelde D. Exc. til Underretning for den Kongl. allernaadigst anordnede Commission, hvorvidt med samme er avanceret, og hvorsnart de kan ventes at komme til Ende, Har ieg den Ære herved at nedlegge mit underdanige Svar:

Hvad det sidste angaaer, nemlig Monumenternes Aftegning, refererer ieg mig til det Brev, som ieg derom for kort Tid siden tilskrev D. Exc., da ieg tillige sendte Fortegnelsen over de sidste Monumenter, som Mr. Abildgaard leverede mig, hvoraf D. Exc. behagede at erfare, hvorvidt han er kommen; men at fastsætte, til hvad Tid dette Arbeid kan komme til Ende, er en pure Umuelighed, da det beroer, dels paa Tidens og Veirets Beskaffenhed, dels som der i hver Egn falder lidet eller meget at forrette, dels som man vil gjøre planen, han skal igienemgaae, mere eller mindre vidtløftig. Ieg indstillede da til D. G. Exc. som den mest competente Dommer, selv at paaskiønne, hvor stor Ære for den Danske Nation, engang at kunne opvise noget, som, om ikke i alt, saa dog i nogen Maade, kunde sættes ved Siden af deslige Verker, som Engelske, Franske og flere Nationer saa meget brillere med, og paa den anden Side, hvor stort Tab i vor Historie og for det tilkommende Publico, om man ikke søgte i Tide at frelse de faa endnu overblevne Levninger fra den nu gængse og almindelige Skiødesløshed, som truer alt saadant inden faa Tider med s. 489en total Undergang. Men hvad det første er angaaende, nemlig et Corpus Diplomaticum over Danmark, Norge og alle de Landskaber, som enten nu ligge eller fordem have ligget under vore Kongers Regiering, da, omendskiønt der allerede ere anvendte mange Aar og megen Bekostning derpaa, maae ieg dog rent ud sige, at det er lidet imod det, som forestaaer, i fald Verket nogen tid skal komme til det foresatte Maal, nemlig at udkomme i Tryk fra de ældste Tider og i det mindste indtil Reformationen; thi hvad som er nyere og kanskee i visse Maader mere interesserende, vil der, naar Bekostning gjøres, altid findes Folk, som kan komme til Rette med at læse, afskrive og udarbejde samme saasom mere læselige og mere bekiendte Ting. Men hvad de ældre Skrifter at læse, afskrive, conferere, bringe i behørig chronologisk Orden og med fornødne Anmerkninger

oplyse, angaaer, da hører dertil en utrolig Tid, Flid, Taalmodighed, Agtsomhed, Øvelse, Læsning og Indsigt, samt en egen Lyst og Drift, hvilke samlede Egenskaber i Fremtiden vil blive rare og først savnes, naar de kanskee aldeles ikke ere at finde. Ieg taler af Erfaren hed, da ieg har Vidnesbyrdet hos mig selv, og kan vise for enhver, at ieg ikke har oppebaaret det Kongelige Tillæg forgieves, men arbeidet utrættet tilig og sildig, saavidt min svage og tildels derover svækkede Helbred har tilladet, og endda ikke er kommen nær saa vidt, som ieg gjerne ønskede, og som ieg kunde have været, i Fald Understøttelsen havde været større og mere tilstrekkelig. Til saadant Arbeid, naar det skal gaa ret for sig, behøves mange Hjelpere og mange Hjelpe-Midler. De allernaadigst tillagte 300. Rdlr., hvorfra nu gaaer et anseeligt aarligt Afdrag, forslaaer ikke til at drive Arbeidet med Eftertryk, og selv er ieg ikke i Stand til, enten af mit eget, eller af min gage at anvende noget derpaa. Det lidet, ieg har haft, er i disse kostbare aaringer medgaaet, og min Gage, som nu ikke er halvsierte Hundrede Rdlr. om Aaret, kan ikke nær strekke til min nødvendigste Udkomme og mine Børns Opdragelse, uden at ieg hvert Aar skal fordybe mig i større Gield. Lysten taber ieg, s. 490 naar Belønningen er liden, og ieg kunde gjerne taale paa min Alder, som nu lider mod 61. Aar, at befries fra et besværligt Arbeid. Men om de, der ville tilraade at nedlegge et saa betydeligt Verk midt i sit Løb, som allerede bar kostet saa meget og som forud har gjort saa megen Ry og Opsigt i fremmede Lande til vor Nations Ære og vore Kongers Berømmelse, alene for Besparelsen af en saa liden aarlig Udgift, ikke skulde paadrage sig nogen Slags Ansvar og Omdømme, det maatte Fremtiden lære. Men om Verket skal fortsættes, og den, som engang efter mig skal antage det, ikke bliver rigeligere understøttet end ieg, da troer ieg neppe, det i een Mands Alder kommer til den Fuldkommenhed, at det kan passere for et af de store Verker i Europa, uagtet ieg allerede har gjort ganske meget derved, og ei allene afcopieret de fleste af de ældste og mest ulæselige Documenter, men endog en utallig Mængde af det XIII. XIV. XV. og følgende Seculis. Ellers er med Begyndelsen af Verket i sær saavidt avanceret, at den første Tome, som skal indeholde Origines eller det VIII. IX. X. XI. og XII. Scula og til en god Deel med stor Møje er udragen af andre Nationers Skrifter, snart kunde gives i Trykken, i Fald man saaer nogen Middel og Udveie til Bekostningen, men hvor skal det store komme fra til Papir, Tryk og Koberstik, naar der tænkes paa at inddrage det lidet, som den Høisalige Konge uden tids Bestemmelse havde henlagt til Arbeids løn? Imidlertid skal ieg med det allerførste forelegge D. Exc. et fuldstændigt Register over de Ting, som skal udgiøre den første Tome. Af alt dette finder D. H. Exc., hvorvidt med begge Verker er avance ret, men at det er umuligt at bestemme visse Aar eller nogen tid til deres Endskaab. I øvrigt lever i allerdybeste Ydmyghed

Min Naadige Herre
Deres Høigrevelige Excellences
ganske underdanige tiener
I. L.

Kh. d. 10. Iulii 1770.

s. 491

28. December 1770
TIL HENRIK HIELMSTIERNE.

Højædle og Velbaarne,
Høistærede Hr. Conferentz Raad.

Ieg takker skyldigst for den givne Efterretning¹, og er aldeles af den Tanke, at De gode Herrer for Deres egen Ære og Ansvars skyld ingenlunde kan eller bør fortie, hvad derom i Hoisal. Kongens tid er passeret². Ieg har siden fundet original Bescriptet til Selskabet, som er af 19. Martii 1751. og lyder paa 200. Rdlr. at give aarlig til Universitetet og 150 rd. til Videnskabernes Societet. Det er just det Privilegium, som engang igien efter saa lang Hvile skulde sette Selskabet i Drift. Ieg for min Part oplever vel neppe den tid at see Frugten deraf; Men om det skeer, da bliver ei alene ieg efter mit Ønske derved sat i Stand til at fortsætte det Danske Magazin, men endog andre efter mig at continuere det. Med det lidet eller intet, som vi har, kan intet synderligt udrettes, og at begynde paa et vidtløftigt Verk uden nogen sikker og varig Understytning, er det samme, som snart igien at ville ende det. Det skulde derfor giøre mig meget ondt saavel for det efterkommende Publici skyld som for den deel, ieg selv fra begyndelsen har haft derudi, ligesom det og var uforsvarligt, om man saa løseligen og med Flid lod en saa god Fordeel og vel forhvervet Kongl. Naade gaae sig af Hænderne, uden i det mindste at give Herren fuldkommen Underretning om Sagens Beskaffenhed; det staaer siden til Hans Majestets Retfærdighed og allernaadigste Villie at giøre hvad Ham behager. Den anden Vanskelighed, som har gjort Hinder i Selskabets Operationer, nemlig det knappe Rum paa Charlottenborg og de mangfoldige Omflytninger s. 492 med vore Skrifter, Documenter og curiosa, kunde kanskee nu hæves ved den Leilighed at Iardin reiste bort, om nogen havde Lyst og Mod til at giøre Forestilling derom. Ieg formoder, at Hr. Conferentz Raaden selv i sin Relation rammer den beste Vei. Forblivende med største Høiagtning

Min Høistærede Hr. Conferentz Raads
tienstskyldigste Tiener
I. Langebek.

Khavn d. 28. Decb. 1770.

Udskrift:

Højædle og Velbaarne

Hr. Conferentz Raad Hielmstjerne.

Langebeks Andragende af 7. Januar 1771 paa Selskabets Vegne, om at Almanakprivilegiet, efter Bogtrykker Nic. Chr. Høpffners Død, maatte tilfalde Selskabet, findes trykt hos Werlauff, Det Kongelige Danske Selskab, S. 79 — 81. Sammesteds S. 84 — 86 findes trykt en fornyet „allerunderdanigst Promemoria“, dat. 4. Juli 1773 og vedrørende samme Sag, skreven af Langebek paa Selskabets Vegne. Hensigten med disse Andragender naedes dog ikke.

s. 492

28. Juni 1771

TIL JOHAN HENRIK LIDÉN ¹.

Højædle, Min Høistærede Ven.

Forlad mig, om ieg ikke giver Dem den Titel, som Dem tilkommer, men De kan være vis paa, den aldrig kan være saa god, ieg jo ønsker Dem den langt bedre. Dersom ieg ikke havde læst Hr. Magisterens kiærlige Omdømme om s. 493 mig i et Stokholmsk Blad ¹, efterat De havde forladt Kiøbenhavn, skulde ieg snart troet, at De ganske havde forglempt mig. Men ach! Hvor blev Deres Venskab fornyet hos mig, da ieg fik Deres saa høistangeneme som uformodede Brev af 10. Nov. 1770. og det igienem en saa god og kiær Hand som Hr. Archiater Dahlbergs ², ja med et Følge, som var saa særdeles velkommet for de daglige Venner, ieg sidder ibland, ieg mener min liden Bogsamling. Tak Kiære Herre for Deres Godhed, men hvormed skal ieg giengielde den? Det er mig overmaade kiært, at det har gaaet Dem vel paa Deres Reiser og efter Hiemkomsten i Fædernelandet. Men lad mig endelig snart vide, hvor De nu opholder sig, hvad Sysler De har, og om De har profiteret noget ved Deres nye Kongeskitte ³ og efter Hans Majestets lykkelige Hiemkomst, hvorudi ingen Deres Ven skulde tage større Deel end ieg. Kommer De til Lund, skal det glæde mig, saa meget des mere som ieg da kan have Haab om at see Dem engang igien i Kiøbenhavn. Men kommer De til Upsala, kan De der bevise mig megen Venskab og Tieneste, og ieg anseer Dem allerede hos mig selv i min afdøde Vens Hr. Brocmans Sted.

Hr. Magisteren beder i sit Brev om Nova Litteraria fra Danmark, des verre, at ieg skal svare min Ven med Deres egne Ord, at det, her i Lærdoms Riget passerer, er meget lidet. Siden vi fik den ellers ædle Skriv- og TrykFrihed, s. 494er hele vor Nation med eet bleven aldeles Politisk, og til deels saa ond, at her næsten intet tænkes, tales og skrives, end til Næstens Fornærmelse og til at vende op og ned paa alting. Begge Dele practise res og alt for lykkeligi gen. Ieg tviler ikke paa, man jo hører og taler om vore Omstændigheder i andre Lande, men De kan aldrig forestille sig, hvad for en skreksom og sorigfuld Vinter vi har haft, og endnu er man ikke uden daglig Frygt og Fare. Ieg har Gud at takke, at ieg endnu ikke directe er rammet, men indirecte, og ved utallige Venners og brave Folks Ulykke, har ieg baade for Sind og Legem haft min fuldkomne Deel. Omendskiønt ieg ved disse daglige Bekymringer og dertil kommende Svaghed havde tabt al Mod og Lyst til Arbeid, saa har ieg dog, siden Sommeren begyndte, igien noget recolligeret mig, og foretaget mig, medens Liv og Kræfter ere der, at udgive noget af de Ting, ieg saa længe og mødsomligen haver samlet paa. Naar Tiderne ere verst, faaer man Lov at agere desperat. See her et avertissement om et stort Verk, som ieg med første vil give under Pressen ¹. Det kommer an paa Publici Bifald og Subscribenters Antal, om mit Forsæt skal naae Fremgang, thi anden Understytning kan ieg ikke vente. Ieg formoder, at Verket skal gjøre vor Norden nogen Heder og blive til Nytte i nordiske Historien. Lykkes dette, skal snart flere af mine længe paaarbeidede Verker følge efter. Ieg har tilsendt Herr Stechau i Stokholm endeel exemplarer af mine Anmeldelser, som ieg haaber han gjør sig Umag for at uddele. Og ieg gjør mig aldeles forsikret om Min Kiære Herres Redebonhed i at udbrede Kundskab om mit Forehavende til Liebhavere ibland sine Venner og Bekiendte. Hr. Cancelli Raad Bring, nu Lagerbring, opholdt sig først paa Vinteren nogen Tid hos os, og var her endnu, da vore Bedrøvelser begyndte ². Ieg troer s. 495 dog ikke, han drog herfra misnøiet enten med os Danske i Almindelighed eller med min ringe Tieneste i Særdeleshed. Han har gjort sin cour saa vel hos os indtil vort unge Fruentimer, at de ønske snart at se ham igien. Og kanskee har vi endnu i Sommer den Lykke at see denne værdige Gæst, i fald han ikke i Politiske Begivenheder kommer til Stokholm. Hr. Archiater Dahlbergs Bekantskab var ieg særdeles vel nøiet med, og troer at have vundet en god Ven i hannem. Hr. Treschow ¹. som De skriver om, er endnu ikke hiemkommen, han har i Vinter opholdt sig i Wien, men hvor han nu er, veed ieg ikke, dog troer ieg, at han snart kommer hiem. De Concilio Lincopensi veed ieg ikke nogen anecdot at meddele Dem; vi har alt for lidet conserveret fra saa gamle Tider, det er derfor ieg søger, efter min Formue, at redde det lidet, vi endnu har, fra Undergang. Hr. Magisteren skriver om et Laur. Normanni Ms., som ieg eier ²; Ieg har efterseet samme, det bestaaer mest af hans Breve til Lærde Mænd og nogle Memorialer til Kongen, dog ere der og nogle Græske og Latinske Vers, som gjerne skal være til Tieneste. Ieg havde længe siden ladet dem afskrive, dersom ikke vore critiske Begivenheder havde lagt

Glemsomhed i Veien for mange af mine Giøremaal. Hr. Conferentz Raad Suhm med sin Familie lever vel, og er nu paa Landet. Han er en lykkelig Mand og kan give hele Verden en god Dag. Han udgav i fior et Skrift om de Nordiske Folks ældste Oprindelse, og i Aar et andet om Odin og den Hedenske Gudelære i Norden, foruden andre smaa piecer, han imellem amuserer publicum med. Forekommer nogen af mine Bekiendte, s. 496beder ieg venligst helse, og forbliver med en fuldkommen Tilgivenhed

Min Høistærede Herres
oprigtige og skyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 28. Iun. 1771.

P. S. De spørger, om den VI. Tome af Atlas Daniæ er udkommen, hvortil ieg maae svare Nei; De got Folk delude i Hertugdomet har endnu ikke fra alle Stæder og Amter indsendt de fornødne Efterretninger; Ellers havde Verket længe siden været færdigt. Hr. Professor Kall ¹ lader Dem venligst hilse.

s. 496

Udateret.
TIL BOLLE WILLUM LUXDORPH.

Extract af min Reise-Iournal.

Stetin.

1754. 27. Octobr. Om Eftermiddag, med Prof. Oelrich, besøgte den Reformerte Prest her paa Stedet, den lærde Herr Perard, som tillige er Kongl. Preusisk Hofprædiker og Medlem af Societeterne til Petersborg, Stokholm, Berlin, Bologne, London, Göttingen, Königsberg, Greifswald, Iena og Rochelle etc. En liden undersat Mand og noget corpulent, men som forekom mig at have nogen god portion af vanitet. Han er bleven adlet i sidste Tydske Interregno af Kongen i Polen og Churf. i Saxen som Rigs-Vicario. Har skrevet Bibliotheque Germanique, og eier selv et ret propre lidet Bibliothek af ny, kostbare og vel indbundne Bøger. Han videde mig af Sl. Grams, Geheime R. Holsteins og mange andre store og lærde Mænds Breve, som han havde corresponderet med. Han stod og i Brevvexling med Madame Mazard i Kiøbenhavn. Han er født i Paris, men taler Tydsk som en Indfødt, hans Frue s. 497er Engelsk; hun tituleredes Ihr Gnaden, lians Søn kaldtes Junker, hans Døttre Fräuleins. Det staaer fornemt til i hans Huus. Vi passerede hele Aftenen der i et temmeligt Selskab. Der var og Professor Maas, og Regierungs Rath Rapin (med sin Frue), som er Søn af den bekiendte Engelske Historieskriver, og er nu her Curator for den Franske Colonie etc. Hr. Perard tykkes at være kied af Stetin, og er halv sindet at sælge sit Bibliotek. Saavidt ieg kunde merke, stod det ikke rigtigt til med Financerne.

— — Ieg sender herhos en billet fra Perard, hvoraf sees Mandens Haand og Vaaben, og tillige den derudi nævnede petite collection, som videre oplyser nogle smaa Ting i Mandens Historie; Men alt dette maae ieg bede at faae igien. Ieg tviler ikke paa, der jo handles og meldes om ham i mange lærde Iournaler, ieg har og læst meget saadant, men har nu glemt, hvor det er.

Han var meget forlegen for at blive Medlem i det Kiøbenhavnske Videnskabers Selskab. Ved min Hiemkomst gjorde ieg mig hos Sl. Geh. R. Holstein megen Umag for ham og flere, som havde paalagt mig saadan commission, men man var da ei sindet at indtage udenlandske Medlemmer.

P. S. Hvor skal det gaa med den stakkels Klarup ¹, som nu er udelukt fra alting? Kan der ikke optænkes et Middel at faa ham hiulpen, om det var til aldrig saa lidet?

Udskrift:
Høiædle og Velbaarne
Hr. Conferentz Raad Luxdorph.

J. Langebeks Breve.

32

s. 498

27. Juni 1772
TIL PETER FREDERIK SUHM.

Ieg takker skyldigst for hosliggende, som ieg i Aftes glemte at sende med Deres Bud.

Følger nogle Ark af mine Scriptorer, som ieg ikke troer Herr Conferentz Raaden har faaet.

Dersom det engang i følgende Uge eller den næst efter kunde falde beleiligt, vilde ieg give mig den Frihed at opvarte paa Øverød, dog at det maatte skee uden al Væsen.

I Gaar Middag kom ieg først hiem fra Aastrup¹. Min respect til Naadige Fruen og den lille Suhm².

T. T.
I. Langebek.

Kh. d. 27. Iun. 1772.

Udskrift:
Hr. Conferentz Raad Suhm.

s. 498

10. September 1772.
TIL PETER FREDERIK SUHM³.

Ieg har med Fornøielse igienemlæst Schønings piece⁴, og under gierne de Tyske Pralere alt, hvad de kan faae. Han kunde gierne sette sit Navn derunder, thi det falder let i Øinene, at han og ingen andre har skrevet den, i s. 499hvilken Henseende det var bedre over alt at sette Prof. Schønning end Herr Schønning. En liden Erindring har ieg givet mig den Frihed at gjøre paa de Islandske Annalers vegne. De ere i sit Slags lige saa gode som de Russiske, og de ældste uden tvil lige saa gamle og kanskee ældere; men Skade at vi ikke har de ældste, uden igientagne af de nyere Annalister.

Ieg sender det øvrige af mit Verk¹, undtagen det sidste Ark, Titel, Dedication og Fortale etc., som nu snart kan følge.

T. T.
I. L.

Kh. d. 10. Septb. 1772.

Dersom Hr. Conferentz Raaden har observe ret nogle errata, kunde de kanskee komme med endnu.

s. 499

20. Oktober 1773.
TIL JOHAN HENRIK LIDÉN².

Min Høistærede Herr Adjunct.

Ieg vidste aldrig, hvor ieg skulde finde Min Kiære Herre igien, førend ieg i Sommer af Herr Hilffeling fik høre, at Han for nærværende Tid opholder sig udi Linkøping. Men ieg beklager af Hiertet, at Min Vens Helbred intet indtil des havde forbedret sig³. Det skulde derfor usigeligen glæde mig, at ieg noget snart blev underrettet om, at nogen god Forbedring paa Helsen siden var forefalden. Men om ikke saa er, da bør og kan ieg ikke andet end anvende de allerbeste og oprigtigste Ønsker derfor. Deres Erindring er mig endnu saa kiær, at ieg gierne saae Dem i den mest ønskelige baade Helbreds og Æmbeds Stand. Men vi ere alle under den gode Guds Haand, det er alene Ham, som læger og som ophielper os.

32*

s. 500Kiære Herr Adjunct, De har haft den Godhed for mig at forskaffe mig endeel Subscriberer paa mine Scriptorum Rerum Danicarum, hvoraf nu I og 2den Tomer ere udkomne. Nu giver ieg mig den Frihed at tilsende Dem en Pakke, hvori er 1. Exemplar af første og 6. Exempl. af 2den Tome. Af disse behager De selv at beholde som en liden Foræring eet Exemplar af begge Tomer i Betragtning af vort Venskab og den gode Tieneste, De har beviist mig. De øvrige 5. Exemplarer af den anden Tome bliver til at sælge til Liebhave, hvert Exemplarer for 3. Rigsdaler 3. Mark Dansk courant efter værende cours betalt. Af disse fem kunde Hr. Biskop Filenius¹ som har faaet og betalt den 1ste Tome, bekomme eet Exemplar, Herr Assessor Braad², som og har faaet og betalt den Iste Tome, bekomme et andet: De 3de overblivende kunde samles med 3. Exemplarer af Iste Tomen, som ere deponerede hos Herr Hilffeling i Norkøping³, hvilke Herr Adjuncten kunde bevise mig den Tieneste at imod sit Beviis annamme til sig, for at overlade, for ovenmeldte Priis exemplaret, enten til Subscriberer eller andre Liebhabere. Det er mig berettet, at Hans Excellence Hr. Rigs Raad Høpken⁴ opholder sig i Egnen af Norkøping, og som ieg finder Ham ibland mine Subscriberer, kunde maaskee et Exemplar af begge Tomer hos hannem afsettes. Men skulde Min Kiære Herre befinde sig i den Tilstand, at De ikke kan være over saadan Forretning, udbeder ieg mig af Dem det Venskab, at De overdrager commissionen til en anden brav Mand, som kan besørge den til min Fornøielse. Ieg s. 501skal ingenlunde

findes enten Min Herre, eller hvem anden det forretter, utaknemlig. Pakken, som ieg har skrevet om, har ieg skikket over Malmø til Herr Cancelli Raad Lagerbring i Lund, og ombedet hannem befordre den til Linkøping ved nogen, som reiser op til Øster Gotland.

Min Compliment beder ieg ved Tilfælde at anmelde til Hr. Biskop Filenius, Hr. Lector Busser¹, og om ellers nogen forekommer, som kiender mig. Naar mit Verk bliver videre bekiendt i Sverige, gad ieg vel vidst, hvad Bifald det finder hos Lærde og Liebhave, og om de har nogen Erindringer at gjøre derved. Ieg farer nu fort med 3die Tomen, og haaber, om Gud giver Liv og Kræfter, at blive færdig dermed ved denne Tid om et Aar. Saasom de fleste Subscribenter holde sig op i Egnen af Stokholm og Upsala, saa sender ieg de fleste Exemplarer til Stokholm. Ieg har hidindtil været forlegen for en god Commissionair i bemeldte Hovedstad, men nu endelig ved en Vens Anviisning, kommen i Handel med en sikker og paalidelig Kiøbmand, som har paataget sig at incassere Pengene hos de Herrer Subscribenter. Det blev mig alt for fortredeligt, om ieg skulde lide noget kiendeligt Tab, da Verket er mig saa overmaade bekosteligt, og hver Tome kommer mig i alt ved 1300. Rigsdaler Dansk, hvortil længe i Plukkeviis skal samles.

Sluttelig bliver mit sidste Ønske som det første, at den gode Gud vil sette Dem i en fuldkommen Helbreds Stand, og længe derudi opholde Dem, Hvornæst ieg forsikrer om den oprigtige Hengivenhed, med hvilken ieg har den Ære stedse at fremleve

Min Høistærede Hr. Adjunct,
Deres tjenstberedskyldigste
Ven og Tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 20. Octob. 1773.

s. 502

2. August 1774.

TIL JOHAN ADOLPH STECHAU.

Min Høistærede Herr Stechau.

Dersom De ikke igiennem Herr Finsen¹ og andre undertiden fik høre, at ieg endnu er til, maatte De troe, at ieg længe siden var død, efterdi De i nogle Aar intet Brev har seet fra min Haand, da De dog en og anden gang har beæret mig med Skrivelse, som ieg nu paa eengang allerskyldigst takker for. Det Skrift, som ieg udgiver, og andre Forretninger holde mig i bestandigt Arbeide, saa at ieg imod min Villie ofte forsømmer andre Pligter. Men De maae forlade sig til, at, saa lidet ieg nogen Tid forglemmer Deres Salige Hr. Broder, saa lidet glemmer ieg og Dem, om nogen Leilighed gav sig, hvorved ieg kunde vise Dem min oprigtige Velvillie. Da der nu falder en saa beqvem Skibsleilighed herfra til Stokholm, giver ieg mig den Frihed at sende Dem, til en liden Prøve af mit Venskab og til en Erindring af mig, den Iste og 2den Tome af mine *Scriptores Rerum Danicarum*, et Verk, hvortil mine gode Venner i Sverige ikke lidet har contribueret, som ieg ved alle Tilfælde skal erkiende. Og kan Min Kiære Herre fremdeeles bidrage noget enten dertil eller til min Diplomatisk Samling, da vil De vist gjøre mig sig endnu meget mere forbunden. Den 3die Tome af dette mit Verk bliver færdig nu i September Maaned, saa at den kanskee endnu i dette Aar kan komme til Stokholm.

s. 503Hr. Finsen er i denne Sommer reist til Island at besøge sin gamle Fader, Biskop Finner Ionsson, og ventes nu om en Maaned tid her tilbage. Han er bleven Secreterer udi den Kongl. Commission, som besørger Arnæ Magnæi lærde Stiftelser, og faaer derfor en anstændig aarlig gage. Før han bortreiste, har han formodelig tilskrevet Hr. Stechau, at bemeldte Commission lod Dem meget betakke for de tjenester, Min Herre har beviist den med de tilsendte Specimina og deslige, og derfor til en liden Erkiendtlighed sender Dem et Exemplar af *Kristni-Saga*, som er første Prøve af Commissionens Bestræbelse. De finder samme indlagt i pacquen hos mine *Scriptores*. Commissionen lader nu en anden gammel Saga af Gunlaug Ormstunge trykke, som snart bliver færdig. Imidlertid arbeide vore lærde Islændere paa flere deslige.

Det Pacquet med nogle gamle Breve udi, som Sl. Brocman havde uden paa skrevet til mig, hvilket Min Kiære Herre længe siden har sendt mig, bekom ieg rigtigt. Men min Sl. Ven havde lovet mig, at mine egne Breve til ham skulde efter hans Død findes i et forseiglet Pacquet og blive mig tilsendte. Er samme aldrig kommet for Dagen siden? Min Herre gjør mig en Tienst, om De kan skaffe mig et Exemplar af *Incerti Scriptoris Sveci Chronicon*, som den gamle Celsius¹ i 8VO har udgivet. Ieg har selv haft piecen meget smukt conditioner et, men den er ved et Udlaan aldeles bortkommet. Falder der i Stokholm nogen auction for, hvori findes nogen betydelig Samling i *Antiqv. og Historia patriæ*, da hav den Godhed at sende mig *Catalogum*. Ved Tilfælde beder ieg at give mig Underretning, om der i disse sidste Aaringer ere fra *Landmäter Contoiret* udkomne nogle nye Karter, hvilke og hvad de koste? — —

Endnu maae ieg gjøre Min Herre nogle Spørgsmaal: Hvo har nu Archivi gamle Pergaments Breve om Hænder?

s. 504 Mon man endnu ikke har fundet Bosiø Klosters Breve, som ikke vare at finde, da ieg var ieg i Stokholm? Udi Catalogo over Skaanske Brevene saae ieg et af Ottone Cardinale An. 1230., som ieg sær gjerne vikle haft Copie udaf, men det var da ikke at finde. Skulde Min Kiære Herre ved leilighed kunne skaffe mig en Afskrift deraf, vilde ieg derfor være ganske taknemlig. I øvrigt forhliver ieg med al Høiagtning

Min Høistærede Herr Stechaus
tienstberedskyldigste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 2. Augusti 1774.

s. 504

30. September 1774.
TIL JOHAN ADOLPH STECHAU.

Min Høistærede Herr Stechau.

Ieg takker for Min Herres meget kiære Brev af 6. huius, og fornøier mig over, at min liden Skienk af Scriptorum Rer. Danic. har været Dem behagelig. Formodeligen vil det ei heller mishage Dem, at ieg herhos sender den 3die Tome af samme Verk, udbedende mig intet andet derfor end Deres kiærlige Erindring. Ieg tviler intet paa, at, om Dem noget gammelt, som kunde pryde denne min Samling eller mit Diplomatiske Verk, skulde forekomme, De jo paatager sig Møden at afskrive mig det med Deres sædvanlige accuratesse, forsikrende Dem til, at ieg ikke skal forlange Deres Arbeid for intet. Skulde Archivi gamle Breve engang komme i Ordning paa Slottet, bleve der ibland mange, som kunde være mig nyttige. — —¹

Herr Finsen har i denne Sommer gjort en Reise til Island for at besøge sin gamle Fader Biskop Finner Ionsen, og er endnu ikke kommen tilbage, men ventes alle Dage.

s. 505 Saasnart han kommer, skal ieg bede hannem underrette Min Herre om Sammenhængen med de Bøger, som han haver tiltænkt Dem. Han er en honnet Mand, og lover vel ikke andet, end han og holder, naar alene Pakken ikke er kommen i urette Hænder.

Til Commissionen over Legatum Magnæanum har ieg efter Forlangende anmeldt min Herres Tak for Kristni Saga, og formoder, de ogsaa sender Min Hr. Stechau et Exemplar af Gunlaug Ormstunges Saga, som nu snart kommer ud. Her arbeides og paa Hungrvaka og flere deslige gamle Islandske Historier. Ieg takker for Efterretningen om Provincie-Karterne, deribland ønskede ieg at vorde nærmere underrettet om den öfver Länderne kring Østersion, som ieg neppe kiender, ligeledes om de special Karter over Stæderne i Østergötland ere andre end dem, man finder i en og anden Disputation. Kunde Hr. Maselii Grænsekarter faaes særskilte, vilde ieg gjerne have dem i min Samling, endskiønt ieg har dem i Wet. Acad. Handlinger. Incerti Script. Chronicon tager ieg gjerne imod, saadant som det er. At sende det med Posten, er for kostbart, kan derfor gjerne beroe, indtil Leilighed faldt med nogen Reisende, da og de beste Auctions Cataloger kunde medfølge. Salvii har ieg faaet af Hr. Svederus¹, men finder ikke meget derudi, som mig fattes. Iøvrigt har ieg Æren stedse at forblive

Min Høistærede Herres
meget forbundne tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 30. Septemb. 1774.

Udskrift:
Til Herr Secreterer Stechau
udi Stokholm.

s. 506

3 Februar 1775.
TIL PETER FREDERIK SUHM.

P. M.

Ieg sender herhos Efterretningen om Robertus Elgensis¹, som ieg gjerne ønskede blev indført i de Londonske Gazetter.

Begge Scherers² Breve følger herhos tilbage. Naar Hr. Kamerherren skriver, beder ieg flittig hilse, og lade vide, at ieg nu har i trykken den 4de Tome af Scriptorum Rer. Danic.

Ieg seer af hans ene Brev, ligesom han med Capt. Nolken skulde have sendt Exemplarer af Nestor til os alle. Er saadant nogen tid ankommen?

Ieg er ellers vred paa Nestor, fordi han slet intet underretter os om de mange Giftermaal og anden connexion, som saa mangfoldige har været mellem de Russiske og Nordiske Hoffer. Ieg var capable at give Schlösser³ et Ørefigen, fordi han har gjort saa meget Væsen af Nestor.

s. 507 Det er sandt, han har sin merite, men hvad kommer han imod Snorro Sturleson og Saxo? Blev han oplyst med solide Noter og Commentarier, kunde han gjøre os Nytte.

Om de Forandringer i Holsten er det mig umueligt at give Efterretning. Hr. Kamerherren faaer deri at adressere sig til Conf. R. Carstens¹, som har haft med alting at bestille.

Kh. d. 3. Febr. 1775.

I. Langebek.

Ieg kan hilse fra Lagerbring, som ieg fik brev fra i Aftes.

s. 507

11. Marts 1775.

TIL HENRIK HIELMSTIERNE.

P. M.

Ieg holder for, at Deichmans piecer kan fortiene at indføres i Societetets² Skrifter. Formodentlig seer han dem og hellere der anbragt, end at give dem til det Typographiske Selskab³, med mindre det var et heelt og sammenhængende Verk.

Det Forslag om correspondenter i Provincerne synes mig har været i ventilation tilforn; det kunde kanskee have sin Nytte, og da kunde Assessor Essendrup⁴ blive en nyttig Mand, men om han distingverede sig ved nogen værdig piece at indsende, var det kanskee bedre at antage ham til Medlem.

s. 508 Guld-Kongen kan vel ikke være andet end en Guldstufte, Guldklump, eller nogen saadan Levning af det i Norge forhen drevne Guldverk. Ieg undres, at samme ikke er kommen i Kunstammeret. Men kanskee var det bedre, at den til en ævig Erindring for det Norske Guldverk udmyntedes i Ducater, med en Inscription, som gav tilkiende, hvoraf det var.

De tvende Deichmans forige piecer følge nu tilbage¹. Ieg holder dem for meget curieuse, og vel værde at blive bekiendte, men Karterne vil vel blive for kostbare at lade stikke.

T. T.

I. Langebek.

D. 11. Mart. 75.

Udskrift:

Høivelbaarne

Hr. Conferentz Raad Hielmstierne.

s. 508

17. Juni 1775.

TIL CARL GUSTAF GOTTFRIED HILFELING².

Høistærede Herr Hilffeling³.

Med megen Fornøielse læste ieg Deres kiærkomne Brev af 7. huius, som først i forgaars kom mig til hande, hvorfor ieg ikke før i Dag har kunnet besvare det; frygter derfor, at mit Svar ei kommer betids nok til Cimbrishamn, s. 509 inden De forlader samme Egn. Det er mig meget kiært, at De allerede har udrettet noget godt, hvoraf ieg formoder, at den øvrige Reise ikke vil blive uden Frugt. Ieg t viler ikke paa, De jo gjør Dem al Umag med det Kiviske Monument, og skulde der være noget usædvanligt ved omliggende Egns Situation at agte eller besønderlige Traditioner og Navne paa Høie, Marker, Byer, Steder der omkring, da vær saa god nøie at antegne det, og hvornær bemeldte Kivik og Monument ligger indtil Stranden, og om Dybet der har været til Indsegling.

Hvad de gamle Mynter angaaer, da har De meget fornøiet mig med de allerede indkiøbte, og ieg takker

skyldigst for den tilsendte Prøve. Ellers bifalder ieg aldeles Deres Beslutning at forvare hos sig selv det rareste og beste, indtil vi samles, thi man kan ikke altid lide paa Posternes rigtighed. Min Kiære Herr Hilffeling, ieg holder Dem for en Skiønnere af deslige Rariteteter, vilde derfor nødigt, at De lod noget gaae fra sig, som kunde være værdt at samle paa; og som ieg troer Dem til, at De ikke gjør unyttige Udgifter, saa vil ieg ikke heller, at De sparer, naar noget rart og selsynt kan bekommes. Ieg skulde ikke tvile paa, at jo Herr Cancelli Raad Lagerbring efter min Anmodning assisterer med Penge, naar min medgivne Casse ei længer rækker til.

Naar De kommer ind i Jerrestadherred, vil De formodentligen finde noget at iagttage ved Gladsaxe, Glimminge, Tommarop, som har været et Kloster, etc. I Cimbrishamns Kirkegaards Muur skal være en Runesteen. Ieg maatte gjerne vide, hvorfra Cimbrishamns Aa kommer, og hvor nær Landsbyen Cimbris ligger ved Staden, ligesom om der ved Tomarop findes rudera af Staden og Klosteret, og hvortil Eiendommen nu bruges. Formodentlig kommer De og denne Gang til Egnen af Ystad, men det bliver vel best ganske at absolvere et Herred efter det andet. De Kirker, som ligge nærmest omkring de gamle Herregaarde, maatte vel nøiest betragtes for Ligstenes og deslige Monumenters skyld. Men ieg overlader alting til Deres eget gode s. 510 Overlæg, og formoder, at De undertiden kaster et Øie i min medgivne Pro Memoria¹. Naar Leiligheden er, da vær saa god at skrive mig oftere til, og underret mig om forekommende Merkværdigheder. Deres Hustru og lille Søn skal ieg hilse fra, som samthg befinde sig vel. I det øvrige forbliver

Min Høistærede Herr Hilffeling
Deres beredvilligste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 17. Iunii 1775.

S. 510

22. Juli 1775.

TIL CARL GUSTAF GOTTFRIED HILFELING².

Høistærede Herr Hilffeling.

Deres Skrivelse af 11. dennes var mig saa meget mere kiærkommen, som ieg begyndte at frygte for, efter saa langtid ieg intet har hørt fra Dem, at De enten var bleven syg, eller paa anden Maade kommen noget til, i hvilken Tanke ieg snart maatte bestyrkes, da De heller ikke har skrevet Deres Hustru til, som har været heel urolig og bedrøvet. Men saasnart havde ieg ikke bekommet Deres brev, før ieg sendte det hen og glædede hende med at see og læse det. Deres Søn var forleden noget upasselig, men er kommen sig igien, og var her i Mandags hos mig med Pigen. Det er mig kiært, at De har gjort sig Umag med det Kivikske Monument³, og at De allerede er avanceret et par s. 511 erreder igiennem; men De har glemt at tilmelde mig, om De har været lykkelig at finde nogen gamle Monumenter i Kirkerne, som ieg dog længes efter at blive underrettet om. Omendskiønt ieg vel seer, at Omkostningen, som ieg gjør baade her og der, vil blive temmelig drøig, saa vil ieg dog hellere, end at bryde af paa Halvveien, at De overfarer saa langt De endnu paa en 6. Ugers Tid kan afsted komme, medens Sommeren og det gode Veirligt vil tillade sligt Arbeid uden for stor Besværlighed. Ieg vil formode af Deres Flid og Oprigtighed, at De bringer mig tilbage Valuta for mine Udgifter, at ieg ikke enten skal fortryde at have begyndt derpaa, eller en anden Gang afskrekkes fra at fortfare med saadant Foretagende, som næsten er for stærkt for privat Regning. Men enfin! naar ieg bliver fornøiet, saa er alting got. Skulde Hr. Cancelli Raad Lagerbring gjøre nogen difficultet ved Penge remiss, da vær saa god strax at lade mig det vide, at ieg paa ny kan skrive hannem til derom. Ieg takker for tilsendte Tegning af gamle Mynter, og vil bede, om flere forekommer, som ikke kan faaes in Natura for Penge, at De da har den Godhed paa samme Maade at aftegne dem. Skulde nogen af dem ved Tomerup fundne kunde erholdes for Betaling, vilde ieg gjerne have et exemplar af hver different Stykke, dog ikke at betale alt for skamløst dyre. Der er vel intet Guld imellem, eller ere de alle i Sølv eller ringere Metal? Kommer De over noget besynderligt rart, da lad ikke for mange see og vide det: der kunde kanskee komme flere stærke Liebhaveere eller møde andre Omstændigheder, som kunde gjøre Hinder i det begyndte. I det øvrige ønsker ieg fremdeles god Helbred, got Veir og god Lykke til at opspørnoget, som kan behage mig, forblivende stedse

Min Høistærede Herr Hilffeling
Deres tjenstberedvilligste tiener
I. Langebek.

Kiøbenhavn d. 22. Iulii 1775.

S. 512

J. Langebeks Segl.

s. 513

Af T. Kleves (Klevenfeldts) Stambog, Ny kgl. Saml. 380. 8°.

J. Langebeks Breve.

33

s. 514

s. 515 EFTERSKRIFT.

I det foregaaende er meddelt næsten alle af Langebek skrevne Breve, som nu have kunnet findes. Med stor Velvillie have Forstanderne for de forskjellige Arkiver og Bibliotheker her saa vel som i Norge og Sverig ladet anstille Undersøgelser for at bidrage til Fuldstændiggjørelsen af nærværende Samling. Alligevel er det sandsynligt, at Breve fra Langebek senere kunne komme for Dagen, som ikke have kunnet benyttes ved denne Udgave. Just i de Dage, da foranstaaende Samling var afsluttet, fandtes i det Kgl. Bibliothek nogle flere Breve fra Langebek til Rostgaard, henhørende til Aaret 1743, fra hvilket Aar der allerede forud havde saa mange af lignende Art. Havde disse nys fremkomne Breve tidligere været tilstede, vilde nogle af dem vel være blevne medtagne; men nu er der formentlig ikke Grund til at udgive dem som Tillæg til Samlingen, da Indholdet ikke er af megen Vægt, og de samme Emner ere behandlede i de alt meddelte Breve. De handle saa godt som udelukkende om Dagens Nyheder og om Kommissioner, som Langebek besørgede i Kjøbenhavn for Rostgaard ¹.

33*

s. 516

I Norsk historisk Tidsskrift II (1872), hvor Dr. L. Daae har meddelt Uddrag af en Dagbog over „Jacob Langebeks første Besøg hos Frederik Rostgaard“, omtales (S. 298), at der da nys, ved en Revision af Christiania Universitets-Bibliotheks Haandskrifter, blandt Revisor Halvor Andersens Papirer var fundet „en stor Del Langebekske Breve, Dokumenter og Vers“. En lille Samling saadanne Arkivsager er fra Christiania stillet til vor Raadighed ved Udgivelsen af nærværende Brevsamling, med Bemærkning om, at der ikke var mere at finde. Mulig vil der da ved en senere Lejlighed komme mere for Dagen. Men maaske har det meste af, hvad der nu savnes, bestaaet af Breve til Langebek, og af saadanne findes der allerede mange i det Kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn; men til disse er der i nærværende Samling kun taget Hensyn, for saa vidt de kunde oplyse et og andet i Langebeks egne Breve, der trængte til Forklaring. Omfanget af Langebeks egne Breve er jo nemlig saa stort, at der af Hensyn til vort Selskabs indskrænkede Midler maatte anvendes Sparsomhed. For at begrænse Samlingens Omfang er der derfor i en Del Breve (særlig i dem til Rostgaard og Brocman) paa sine Steder foretaget ret betydelige Forkortelser, betegnede med — — uden Hensyn til, om de udeladte Stykker vare længere eller kortere. Disse Udeladelser, som Forholdene have krævet, ville dog formentlig ikke efterlade noget føleligt Savn, ligesaa lidt som Udskydelsen af nogle ubetydelige Breve.

Ved Udarbejdelsen af Anmærkningerne vedrørende de i s. 517 Brevene forekommende Personer og Forhold har Udgiveren haft god Bistand af vort Selskabs Sekretær, Hr. Arkivar, Dr. C. F. Bricka, og af Hr. Sognepræst A. T. Jantzen i Gjentofte. Men Regelen, man har haft for Øje, har været: i størst mulige Korthed at meddele det nødvendigste.

Paa Grund af den forcerede Trykning af 1ste Halvbind, der ønskedes fuldendt inden Selskabets 150-Aars Jubelfest, 8. Januar 1895, er der desvæne indløbet flere Trykfejl i de første Ark, end ønskeligt, dog neppe nogen, der forstyrrer Meningen. En Fortegnelse over alle de bemærkede „errata“ følger.

Endnu kan bemærkes, at de bevarede Breve fra Langebek er meget ulige fordelte. Af hans overordentlig talrige Breve til Rostgaard haves, paa et Par Undtagelser nær, nu kun de fra Aaret 1743. Medens Brevene til Suhm, Deichman og Brocman for en stor Del ere bevarede, savnes ganske Brevene til Oluf Bruun, Peter Fogh, Benjamin Dass, Gerhard Schøning og andre, med hvem Langebek vides at have staaet i Brevvexling i kortere eller længere Tid.

Saaledes som Samlingen nu foreligger, vil den ikke desto mindre give et godt Indblik i Langebeks arbejdsomme, til den historiske Videnskab viede Liv og i hans grundhæderlige, tjenstvillige Karakter. Særlig Opmærksomhed fortjene uden Tvivl de ret talrige Vidnesbyrd, Brevene indeholde, om Langebeks Forbindelse med svenske Videnskabsmænd. Langebek var, trods nogen, godt skikket til at bygge Bro over det Svælg, som fordums Krige og Misforstaaelser havde uddybet mellem Folk, der forøvrigt havde og have saa meget tilfælles.

Lyngby, 8. Maj 1895.

H. F. R.

s. 518RETTELSER.

S. 1 Lin. 9 f. o. takssigelse, læs: taksigelse.

- 12 - 12 f. n. Gallaud, læs: Gulland.

- 15 - 14 f. o. Gierniuger, læs: Gierninger.

- 18 - 7 f. n. Fielstrup, læs: Fielsted.

- 20 - 21 f. o. Aarsagea, læs: Aarsagen.

- 27 - 10 f. o. bendes, læs: hendes.

- 38 - 13 f. n. 35te, læs: 33te.

- 40 - 9 f. 0. Chamerean, læs: Chamereau.

- 40 - 1 f. n. Kollerup, læs: Kallerup.

- 42 - 7 f. n. tre Maaneder, læs: en Maaned.

- 51 - 7 f. n. Kjøbenhavu, læs: Kjøbenhavn.

- 68 - 6 f. 0. hehagelig, læs: behagelig.

- 79 - 7 f. n. Stedet, læs: Stedet.

- 83 - 3 f. n. Schwartzkorpff, læs: Schwartzkopf.

- 85 - 3 f. 0. Confirmatiou, læs: Confirmation.

- 89 - 14 f. 0. Paulli1, læs: Paulli2.

- 91 - 18 f. 0. Rus-and, læs: Rus-land.

- 91 - 3 f. n. Selskah, læs: Selskab.

- 151 - 7 f. 0. sædvanling, læs: sædvanlig.

- 153 - 6 f. 0. Polske-Ungerske, læs: Polske, Ungerske.

- 156 - 4 f. n. præcique, læs: præcipue.

- 163 - 12 f. n. Føieligbed, læs: Føielighed.

- 199 - 16 f. 0. knnde, læs: kunde.

- 201 - 2 f. n. . . de der, læs: Side der.

- 242 - 4 f. n. senere, læs: senere.

- 264 - 20 f. 0. Rarlholinus, læs: Bartholinus.

- 309 - 1 f. n. S. 86 ff., læs: S. 84 ff

- 362 - 3 f. n. S. 189, læs: 180.

- 383 - 1 f. n. Carl, læs: Vilhelm.

- 441 - 12 f. 0. resolntiou, læs: resolution.

- 454 - 7 f. 0. ubsidia, læs: Subsidia.

- 458 - 7 f. n. Nr. 207, læs: Nr. 209.

- 490 - 20 f. 0. sccula, læs: secula.

s. 519Brevene ere hentede fra følgende Bibliotheker og Arkiver.

Det st. Kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn: Nr. 1. 3—48. 50. 51.
55. 61—3. 65. 69. 70. 75. 76. 78. 80. 81. 85. 88—93.
95—7. 99. 102. 103. 109. 111. 113. 116. 120. 121.
124. 126. 129. 137-45. 147-53. 155—7. 159. 162.
163. 165—74. 177—83. 185—7. 190. 192—3. 195—
201. 203—11. 213—8. 221. 226—8. 230—3.

Rigsarkivet i Kjøbenhavn: Nr. 53. 54. 56—60, 72. 73. 83.
84. 86. 87. 105. 106. 108. 114. 119. 132. 146. 154.
158. 160. 212. 222—3.

Manuskript-Samlingen paa Ledreborg: Nr. 52. 131. 161.

Universitets-Bibliotheket i Christiania: Nr. 224.

Det Deichmanske Bibliothek i Christiania: Nr. 64. 66—8. 71.
74. 82. 94. 100. 104. 107. 110. 112. 117. 118. 122.
123. 125. 130. 133—5. 184. 189.

Det Kgl. Bibliothek i Stockholm: Nr. 164. 220.

Universitets-Bibliotheket i Upsala: Nr. 98. 101. 127. 128. 136.
194. 225. 229.

Universitets-Bibliotheket i Lund: 175—6.

Trykte Skrifter: Nr. 2. 49. 77. 79. 115. 188. 191. 202. 234—5.

Anm. De Numere, som ere mærkede med *, ere aftrykte efter
Koncepter eller Afskrifter.

s. 520FORTEGNELSE

over

de Personer, til hvem Brevene ere skrevne.

Ancher, Peder Kofod. Nr. 202.

Arnkiel, Michel. Nr. 25.

Biörnstierna, Magnus Olof. Nr. 194.

Bohne, Mads. Nr. 6.

Bring, se Lagerbring.

Brocman, Nils Reinhold. Nr. 138. 139. 141—2. 144. 147.
149—53. 155. 157. 159. 162-3. 166. 168—74. 177—
83. 185—7. 190. 192—3. 195—201. 203—11. 213—20.

Carstens, Adolph Gotthard. Nr. 62. 63. 69. 70.

Christian VI. Nr. 4. 53. 54.

Danske Selskab. Nr. 55.

Deichman, Carl. Nr. 64. 66—8. 71. 74. 82. 94. 100. 104.
107. 110. 112. 117. 118. 122. 123. 125. 130. 133—5.
184. 189.

Frederik V. Nr. 56. 57. 59. 60. 72. 73. 83. 86. 87. 105.
108. 114.

Gram, Hans. Nr. 2. 51.

Harboe, Ludvig. Nr. 33.

Henrichsen, se Hielmstjerne.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Hielmstjerne, Henrik. Nr. 9. 19. 24. 30. 50. 191. 224. 233.

Hilfeling, Carl Gustaf Gottfried. Nr. 234—5.

Hofman, Hans. Nr. 22. 23.

s. 521Holstein, Johan Ludvig. Nr. 49. 52. 58. 84. 93. 97. 102.
103. 106. 119. 131. 132. 137. 146. 148. 154. 158.
160—1.

Jessen, Erik Johan. Nr. 126.

Kamp, Oluf. Nr. 18.

Kleve, se Klevenfeldt.

Klevenfeldt, Terkel. Nr. 5. 7. 14. 88—92. 95. 96. 99.

Lagerbring, Sven. Nr. 115.

Lidén, Johan Henrik. Nr. 225. 229.

Luxdorph, Bolle Willum. Nr. 77. 79. 226.

Ortved, Truels. Nr. 20.

Rostgaard, Frederik. Nr. 1. 3. 8. 11—3. 15—7. 21. 26.
27—9. 31. 32. 34—48.

Sommelius, Gustaf. Nr. 175—6.

Stechau, Johan Adolf. Nr. 221. 230—1.

Suhm, Peter Frederik. Nr. 61. 65. 74—6. 78. 80. 81. 85.
109. 111. 113. 116. 120. 121. 124. 129. 143. 145. 156.
165. 167. 227—8. 232.

Thott, Otto. Nr. 188. 212. 222—3.

Tilas, Daniel. Nr. 164.

du Wahl, Johan Salomon. Nr. 140.

Warmholtz, Carl Gustaf. Nr. 98. 101. 127. 128. 136.
Østerild, Niels. Nr. 10.

s. 522REGISTER.

Ved Cand. mag. Erling Rørdam.

Åbo. 69. 214. 216. 258. 335.

Aagesen, Svend, Historieskriver.
252. 254. 263.

Aalborg, Budolphi Kirke. 253. 255.

Abel, Konge. 133,

Abildgaard, Søren, Arkivtegner. 179.
183. 213. 216. 222 f. 235 f. 286.
386 f. 453. 464. 487 f.

Absalon, Ærkebiskop. 241, 390.

Acherius, Lucas. 153.

Adam af Bremen. 159. 369. 376.

Adolf Frederik af Holsten-Gottorp,
Konge i Sverig. 71. 84. 493.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Ahl, Joh., Instrumentmager. 466.

Ahlefeldt, Frederikke Louise, g. m.
Grev F. Holck-Winterfeld. 365.

Albert, Greve af Orlamiinde. 132 f.

Albert Herwinus, Greve af Gleichen.
262.

Albert af Stade, Krønikeskriver. 409.

Albertin, Pet., Assessor i
Højesteret. 27.

Albertsen, Henrik, se Hamilton.

Albrecht, svensk Konge. 342. 397.

Aldagen (Byen Ladoga). 351.

Aldeigj uborg 351.

Alfifa, Knud d. Stores Dronn. 252.

Alford, Michael. 250. 254.

Alsing, Foged over Sundmør. 241.

Ancher, Peter Kofod, Professor. 13.
20. 154. 245. 293. 441-2. 459. 461.
465. 468.

Anchersen, Hans Peder, Professor
13. 18. 20. 70. 131. 150. 154. 161.
229. 397.

Anders, Biskop i Bergen. 387.

Andersen, Halvor, Revisor. 516.

Andersson. Anders Sundblad. 278.

Anna af Holsten g. m. Hertug
Johan. 397.

Anna Sofie, Frederik IVs Dronning.
27. 34. 38.

Anscharii Vita. 304.

Antiqvitets-Archivum i Stockholm
se Arkiv.

Apelblad, Jonas. 360.

Aquilonius, Bertel Knudsen, Præst
i Malmø. 274. 383.

Arbien, Magnus Gustav, Medaillør.
335.

Archenholtz, Joh., svensk
Historiker, 396.

Arkiver: Antiqvitets-A. i
Stockholm. 201 f. 209. 223. 267. 277.
291 f. 301. 304 f. 332. 358. 372.
417. 472. 475. 486. — Christian
Ils A. 8. — Det kgl. Geheime-A.

i Kbh. 108-13. 116-9. 121. 131 f.
137-9. 141. 170. 170. 178. 220.
223. 236. 288. 340 ff. — Kancelli-A.
s. 523i Stockholm. 201. — Vaticanske
A. i Rom. 410 ff. 414. 416.

Arnesen, Jon. Biskop i Skalholt.
327. 449. Islandsk Grammatik.
449. 452. 456. — Jon,
Syssemand paa Island. 366.

Arnaud, Francois, fransk Forfatter.
338.

Arnkiel, Michel, Fuldmægtig. 58—9.
— Sophie Amalie f. Bugge, Mich.
A.s Hustru. 59.

Arvehyldingsakten, Maleri. 289.
295 f. 315. — Kobberstik. 311 f.
315 f. 337.

Asminderød. 55.

v. Aspern, J. W., Stads-kæmner i
Altona. 106 f. 187. 225. 228.

v. der Asseburg, Achatz Ferdinand,
Diplomat. 272.

Asser, Ærkebiskop i Lund. 253.

Atlas Danicus, se Resen.

Aviser. 88. 129.

Axel sen, se Thott.

Axelsøn, Gaute, Præst i Bohuslän.

Barnekow, Chr., Baron,
General-Lieutenant. 324. 361. — Eva
Charlotte Victoria f. Stenbock.
361.

Baronius, Cæsar, Kardinal,
Kirkehistoriker. 157. 411.

Bartholin, Thomas, Cista medica.
275. — Thomas Thomesen, kgl.
Antikvar, Annal. Dan. 264.
Antiquit. Dan. 234. 331. — Jvfr. Eichel.

Bayer, Gottlieb Siegfried, Filolog i
St. Petersborg. 174 f.

de la Beaumelle, Laurent Angliviel,
Professor. 146.

Becher, Skræder. 83.

Bechman, Diderich, Brygger og
Raadmand. 325.

Becker, Joh. Heinr., Bergraad og
Medicus. 277.

Bel a III, Konge i Ungarn. 352.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Bendsen, Mogens, Borgmester i
Skien. 130. 135. 142 f.

Benedicta, Datter af Sune Folkesøn,
g. m. Svantopolk. 262.

Benzelius, Carl Jesper, Biskop i
Strengnäs. 179. 388.

Benzen, Kjøbmand. 311.

Berch, Anders, Professor i Upsala.
270. — Carl Reinhold, Ass, i
Antiq.-Coll. 196. 201 f. 211. 270.
292. 297 f. 300. 318. 320 f. 324 f.
329. 332. 335. 338. 346. 356.
363 f. 371. 373. 395 f. 398. 403.
427. 434. 449. 456.

Berckentin, Chr. Aug., Gehejmerraad.
20. 47. 74. 274. 515.

Berg, Tegnemester. 387. — Claus.
135. — Nicolai, Assessor. 135.

Bergen. 228. — Diplomatarium
Bergense. 321. 328.

v. Bergen, Andreas, Landsdommer.
22. — Daniel, Landsdommer. 106 f.
149.

v. Berger, Joh. Just, Læge. 146.

Bergius, Bengt, Assessor i
Antiquitets-Coll. 302. 325.

Berling, Ernst Henrik, Bogtrykker.
129.

Bernstorff, Johann Hartwig Ernst,
Greve, Statsminister. 86 f. 316.
408. 414. 418. 451.

Beronius, Magnus Olof, se
Biörnstierna.

Berregaard, Fred., Diplomat. 21. 70.

Bibeloversættelse, d. ældste danske
(Haandskrift). 342.

Bibliothek, det store Kongelige. 6.
99. 104. 114. 157. 342. 391. 446.
— Thotts. 153. 157. — Universitetets.
146. 449. 496. — Det kgl.
i Stockholm. 196. 201. 325. 484.
— Strengnäs. 406. — Upsala
Universitetets. 305. 440. 443. 476.

s. 524Bicare, Jacob. 190. — Stephan. 190.

Biering, Bodil, g. m. Hans de Hof
man. 43. 47. 61.

Bille, Anders Stensen, Rigsraad. 12.

Bing, Jens, Etatsraad, Læge. 20.
60. 85. 145.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Bircherod, Jens, Professor. 279. —
Thomas Broder, Professor. 449.

Birger, Konge i Sverig. 250.

Birgitta Ulfsdotter, Jøsse Eriksens
Hustru. 189.

Bielke, Sten Tureson. 189. — Ture.
188. — Ture Stensøn. 190.

Bjørn, Karen, Tyge Rothes Hustru.
310.

Biörner, Ernst Julius, Ass. i Antiqv.-
Coll. 479.

Biörnstierna, Magnus Olof, svensk
Minister i Regensburg. 358. 360.
363. 424—5. 434.

Blanca, Magnus Smeks Dronning.
32 f.

Bodil, Erik Ejegods Dronning. 240.
253.

Bogardt, Foged i Norge. 310.

Bohn(e), Barbara. — Herman Madsen,
Kjøbmand 10. — Herman
Mortensen, Kjøbmand. 13. —
Mads, Kjøbmand. 10. 13. 17.

Boleslaus I, Konge i Polen. 357.

Bonde, Gustaf, Greve, Rigsraad.
238. 291. 361. 367.

Borchs Kollegium. 4. 89 f. 366.

Borkholms Slot paa Øland. 194.

Bornholm. 11 f.

Bosjö Klosters Breve. 306, 507.

Botin, Anders, svensk Historiker
og Kameralist. 292.

Bowman. 195. 208.

Braad, Henr., Assessor. 500.

Brahe, Jens. 387.

Bredenbergh, Anders, Provst. 13. 20.

Breviarium Othiniense. 390. 395.
417. 421. 424. 426. 428.

Bricka, Carl Fred., Arkivar. 517.

Brinch, Peder, Præst. 279. — Søren
Kommereeraad. 22.

Bring, Sven, se Lagerbring.

Brochmand, Jesper. Biskop. 279.

Brnckdorf, Komtesse. 146.

Brocman, Nils Reinhold, Assessor
i Antiquitets-Coll. 181 f. 184.
186 f. 197 ff. 215. 224. 228. 290—5.
296—302. 304. 305—7. 309. 312—4.
316—29. 331—4. 335—6. 337—40. 343—7.
354—6. 358. 359—79. 382. 383—99.
402—9. 415—9. 419—24. 425—41. 442—
84. 485 f. 493. 503. 516 f.

Brodersen, Abraham. 190. 206.

Brorson, Hans Adolph, Biskop,
Salmebog. 63. 80.

Brovallius, Joh., Biskop i Åbo. 216.
235. 258. 313.

de Bruin, Christine, g. m. Carl
Gustav Silfversköld 368. — Jacob,
Generalmajor. 368.

le Brune, Gustav Werner, Kattuntrykker.
333. 336.

Brunsborg i Preussen. 215.

Bruun, Conradine Sophie f. Rostgaard,
Oluf B.s Hustru, 79. —
Fred. Conr., Kadet. 161. — Oluf,
Institsraad. 79. 150. 161. 511.

Buchwald, Gundel Marie f. Rodriguez.
154. — Johs. Balthazar,
Professor. 157. 280.

Bugge, Sophie Amalie, se Arnkiel.

Bugislav VII, Hertug i Pommern.
123. — B. VIII. 123.

Bullarium Romanum. 157.

Bureus, Joh., svensk Rigsarkivar
og Bibliothekar. 328.

Buris, Prins. 241.

Burislav, se Boleslaus.

Burman. 260. 267.

Buschman, Sekretær. 401. 408. 413.

Busser, Joh. Benedict, Lector i Linköping.
501.

s. 525Bussæus, Andreas, Borgmester i
Helsingør. 308.
v. Bøtticher, Joh. Gottlieb, Læge.
228.

Camden, William, engelsk Historiker.
250. 317.

Canisius, Henrik. 153.

Carl VII, tysk Kejser. 71. 86.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Carl IX, Konge i Sverig. 188.

Carl X Gustav, Konge i Sverig. 477.

Carl, Landgreve af Hessen, Statholder i Slesvig-Holsten. 245. 421.

Carlisle's Ambassades. 348.

Carlsrona. 181. 193.

Carlshamm. 181. 193.

Caroline Mathilde, Christian VII's Dronning. 420. 426. 438. 483.

Carstens, Adolph Gotthard, Præsident i tyske Kancelli. 120—3. 132—4. 178. 186. 230. 507.

Catharina, Datter af Svantopolk. 262.

Catharina, Datter af Knud Lavard, g. m. Geisa, Konge i Ungarn. 352.

Cederlöf, Andreas, Major. 74.

Celsius, Olof d. æ., Professor i Upsala 503. — Olof d. y., Biskop i Lund. 201. 221. 292. 349. 372. 396. 417 f. 434 f. 445. 450. 456. 461.

Chamereau, N., fransk Sprogmeister. 38. 98.

Chanut's Memoires. 348.

Chartres, Hertugen af. 15.

Charlottenborg. 247. 491.

Christensen, Hans, Handelsmand. 56.

Christian I. 241. 342. 346. — Chr. II. 8. 142. — Chr. III. 33. — Chr. IV. 17. 115. 142. — Chr. VI. 4—7. 65. 67. 71. 81. 87. 89. 99. 100—5. 109. 137. 217. — Chr. VII. 247. 393. 407 f. 416. 432 f. 438 f. 459.

Christiansstad. 181. 193.

Christina, Dronning i Sverig. 348.

Christina Sophie, Markgrevinde af Bayreuth. 90.

Christineholm. 197 f. 204. 269 f.

Christoffer I, Konge. 133. 262.

Christoffer af Bajern, Konge. 342.

Chronicon Episcoporum Lundens. 253. 339.

Clausholm, Slot. 27. 34.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Clitau, Thomas Christensen, Litteratör.
63.

Clodoaldus. 174.

Colling, Lars Joh., Professor i Lund.
180. 199. 206.

Corpus Diplomaticum, se Diplomatarium
Dan. & Norv.

Corylander, Johan, Bibliothekar i
Lund. 180. 362. 368. 384. 420. 436.

v. Cronhelm, F. D. C., Regeringsraad
i Glückstadt. 230.

Cyningesheale, Konghelle. 307.

Daae, Ludv., Professor. 516.

Dahl, Niels Huffwudson. 237 f.

Dahlberg, Er., Svecia antiqva et
hodierna. 301. 319. — Niels, Livmedicus.
493. 495.

v. Dalin, Olof, svensk Rigshistoriograf.
201 f. 220. 225. 234. 243.
262. 325. 351. 358. 431. 450.

Dancæus, Carolus, fransk Legat. 33.
449.

Danneskiold-Laurvigen, Chr. Conr.,
Greve, Admiral. 27. 34. 129. 260.
267. 392. 470. — Dorothea Sophie
f. v. Holstein. 129. — Ferdinand
Anton. 27. — Ferdinand Anton
(Søn af Chr. Conr. D.-L.) 129. —
Fred. Ludv. 62. 65. — Juliane
Sophie g. m. Grev F. V. C. Holck.
470. — Ulrikke Eleonora f. Reventlow.
27.

Danneskiold-Samsøe, Fred., Greve,
Generaladmiral - Lieutenant. 43.
s. 52677. 78. 88. 340. 421. - Ulrik
Adolf. 34 f. 43. 75. 77. 88.

Danske Atlas, udg. af Pontoppidan
og Hofman. 54. 451 f. 456. 458.
461. 465. 470. 496.

Danske Magazin. 96. 99—104. 117.
133. 135. 153. 163. 217. 246—9.
274. 292. 332. 348. 353. 358. 414.
491.

Danske Selskab, det kongelige, for
Fædrelandets Historie og Sprog.
96. 99 f. 105—7. 109. 124 f. 127—31.
135 f. 144. 148 f. 154 f. 159.
163 f. 217. 225. 229. 241. 247 ff.
256. 325. 354. 358. 382. 491 f.

Danzig. 215.

Danzæus, se Dancæus.

Dass, Benjamin, Rektor. 150. 153.
155. 176. 228 f. 234. 251. 256.
260 f. 295. 299. 304. 307. 310.
343. 345. 354. 357. 393. 401.
408. 413. 418. 438. 444. 449. 459.
517.

Dauw, Fred. Joh. Valentin, Præst. 39.

Defehrt, fransk Kobberstikker. 461.

Deichman, Carl, Kancelliraad, Historiker.
123—5. 127—32. 134—6.
143—6. 161—4. 193—5. 207—10. 214—6.
220—2. 225—7. 230—2. 242—6. 257—61.
265—8. 275—8. 282—7. 400—2. 412—4.
483. 507—8. 517. — Peter, Oberst.
136. 208. — Vilhelm. 208.

Delincourts Sonnets. 63.

Detbarding, Georg Chr., Prof. 36.

Diplomatarium Danicum et Norvegicum.
136—41. 154. 160. 163.
165—70. 172. 176. 217—9. 223 f.
226. 233. 282. 301. 358. 360. 370.
376. 411. 413. 416. 488—90.

Dijkman, Peter, jur. Embedsmand
i Sverig. 339.

Ditmar, Historieskriver. 251.

Dorothea, Hertuginde af Lothringen.
9.

Dreyer, Kancelliraad. — Christian,
Byskriver, Raadmand og Postmester
i Slagelse. 270. 272. —
Joh. Carl Heinrich, Syndicus i
Lybek. 351.

Dänisehe Bibliothec. 6. 66. 68. 80.
104. 109.

Eckleff, Kancelliraad. 460. 462 ff.
471.

Edda, den ældre. 454. 477. —
Snorres E. 443. 454. — Mallets
franske Overs. af E. 245. —
Codex Upsaliensis af Snorres
E. 234. 443. 449.

Eggers, Povl, Etatsraad. 160. 176.

Ehrenpreuss, Carl Didrik, Greve,
Kansler for Upsala Universitet.
319. 322 f. 328. 331.

Ehrenstråle, David, Jurist. 179. 199.

Eichel, Joh. Bartholin, Stamhusbesidder.
402. 498.

Eichhorn. 383.

Einersen, Halfdan, Rektor i Holum.

404.

Einsporn. 277.

Ekil, Biskop i Stavanger. 387.

Ekholm, Erik, Publicist og Sproggransker.
211. 221. 225. 242.
267. 277. 285. 302. 320. 413.

Elbingen. 215.

Elena, svensk Kongedatter. 397,

Elisabeth, Dronning. 387.

Emma, Knud d. Stores Dronning.
252 f.

Engeström, Joh., Biskop i Lund.
179. 436.

Enghaven, Raadmand og Postmester
i Helsingør 332.

Erichsen, Jon, Professor i Sorø,
senere Bibliothekar ved det store
kgl. Bibliothek. 244. 355. 404.
442—6. 449. 453 f. 461. 477.

Ericson, Sven. 395.

s. 527 Erik Ejegod. 258. 339. — E. Lam.
241. — E. Plovpenning. 132. 314.
— E. Glipping. 305. — E. af
Pommern. 189. 342. — E., Abels
Søn, Hertug i Sønderjylland. 133.

Erik Sejersæl. 358. — Erik (Magnus
Smeks Søn). 32. 397. — Erik,
Hertug af Sverig. 394. — Erik,
Hertug i Sønderhalland. 262.

Eriksen, Jösse (Jens), Foged i Dalarna.
189.

Ernst, Greve af Gleichen. 262.

Ernst Ferdinand, Prins af Brunsvig-
Bevern. 83 f.

Esbern Snare. 261 f. 265.

Eskil, Ærkebiskop i Lund. 241. 381.

Estland. 207. 212. 215.

Essendrup, Jens, Assessor i Oberbergamtet
p. Kongsberg. 507.

Estrid, Knud d. Stores Søster. 252.

Ewald, Enevold, Præst ved Waisenhuset.
279.

Ewertsen, Peder. 16 f. 19.

Fabritius, Michael. Handelsmand.
88.

Faggot, Jac., Direktør for Landmaalingen i Sverig. 293. 302. 313. 323.

Falck, Abraham, Viceborgmester i Kjøbenhavn. 467. 469.
de Falsen, Chr. Magnus, Justitiarius i Christiania. 401. — Enevold, Assessor i Højesteret. 53.

Falu (= Fjalir). 352.

Ferdinand I, Kejser. 381.

Fielsted, Andreas, Kancellisekretær. 18.

Findt, Laurids, Brygger. 325.
v. Finecke, Theodosius Ernst Friderich, Kammerjunker. 244.

Filenius, Petrus, Biskop i Linköping. 500 f.

Finsen, Hans, Biskop i Skalholt. 345. 358. 360. 363. 502—4.

Finland. 215.

Fleming, Baron. 201.

de Fleury, André, Kardinal, fransk Premierminister. 69.

Fogh, Peter, Etatsraad. 115. 517.

Folkes, Martin, Præsident for „The royal Society of London“. 44. 49.

Forskål, Per, Naturhistoriker. 435.

Fortling, Jac., Stenhugger, 282.

Foss, Niels, Etatsraad. 8. 13. 18 f. 142. 145.

Fontaine. 396.

Frederik II. 33. — Fr. III. 289. —
Fr. V. 61. 65. 72 ff. 78. 80 ff. 85.
87 f. 90. 108—14. 115. 116—9. 136—
43. 144. 147. 154. 164—9. 176—9.
192. 194. 203. 216—9. 222—3. 235—6.
244. 246 f. 393. 407. 416. 477.
490 f. — Fr. VI. 483. — Fr., Arveprins.
310. 327. 408. 466.

Frederik II af Preussen. 75. 83. 86.

Frederik I af Sverig. 74.

Frederik, Prins af Hessen. 245.

Frederik Ernst, Markgreve af Brandenburg-Culmbach. 65.

Frederiksborg. 65. 83 ff.

Frederikshamn. 215.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Friedenreich, Johannes, Præst i Stege. 229.

Frondin, Berge, Bibliothekar i Upsala.
443. 476.

Fulbert. 150.

Fursman, Gotthardt, Assessor auscultans
i Højesteret. 16.

Fyn. 215.

Gabel, Christoffer. Rentemester. 289.

Gahm. 360.

Galienus, Kejser. 445.

Garboe, Rasmus, Provst. 52. Gebhardi. Joh. Ludv. Levin, Professor
i Limeburg. 374. — Ludv.
s. 528Albrecht, Bibliothekar. 281. 374.
450 f. 455. 468.

de Geer, Louis, Öfverhofintendent.
191.

Geisa I, Konge i Ungarn. 352.

Georg II, Konge i England. 69.

Gertrud, Knud d. VI.s Dronning.
386.

Gibson, engelsk Historieskr. 309.

Giedde, Kaptejn. 198. 206.

Gilli, høj Mand, Italiener. 405.

Gjörvell, Carl Christophersson. 429.
484. 486.

Glasing, Chr. Georg, Bogtrykker.
151. 153.

Gleichen, jvfr. Albert, Ernst.

Gotland. 181 f. 184. 194. 214.

Gotskalk, Biskop i Skara. 374.

Graah, Andreas, Kancelliforvalter.
115.

Gram, Fred., Kancelliraad. 430. —
Hans, Professor, Historiograf,
Bibliothekar og Geheimearkivar.
2—3. 8. 10. 17. 18 f. 27. 35. 39.
60 f. 66. 70. 75. 78. 83 f. 89 f.
95 ff. 108—17. 124 f. 131. 137 f.
170 f. 174 f. 217. 252. 268. 309.
339. 346. 358. 413. 496.

Greifswalde. 215.

Griffenfeld, Peter, Greve, Storkansler.
35. 135.

Grill, Anna Maria. 197. — Claes,
Direktør i det svenske ostindiske

Kompagni. 197.

Grubbe, Christoffer Larsson, Præsident
i Kalmar. 457.

Gruner, Gustav, Kammerherre. 83.

Grønvold, Paul, Marinelieutenant.
477 f.

Gudmansen, Proviantforvalter. 254.

Guldencrone, Sofie Amalie, g. m.
P. Eggers. 176.

Guldhorn, fundet ved Møgeltønder
1734. 346.

Gullin, Gustav. 300.

Gunhild, Sven Tveskjægs Dron. 357.

Gunløg Ormstunges Saga. 503.
505.

Gunnerus, Joh. Ernst, Biskop. 228.
Gustav Vasa, Konge. 187. — G.
Adolph. 187. — G. III. 415. 493.

Guttorm, Hertug i Sverig. 261 ff.
265.

Gyldenstjerne, Knud, Biskop. 142.

Gyslamarchia. 351 f.

Gøye, Eline, Jordebog. 325.

Haakon VI, Konge i Norge. 32.
(326). — H., Erik Lams Fader.
241.

Haas, Jonas, Kobberstikker. 281 f.
312.

Haberdorph, Matthias Albert, Præst
i Bergen. 228.

Hadorph, Johan, svensk Rigsantikvar.
363. 394.

Hagelberg, Assessor i Antiquitets-
Coll. i Stockholm. 201. 267. 277.
292. 332.

Hagerup, Ejler, Biskop i Trondhjem.
13. 20. 60.

Hamilton, Henr. Albertsen, latinsk
Digter. 383.

Hammer, Raadmand i Trondhjem.
153.

Hammond, Fred., Kancelliraad. 155.
278.

Hamsfort, Cornelius, d. y. 440. 443.

Hans, Konge. 142.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Harald Blaataud. 251. 357 f. — H.,
Konge. 251 f. — H. Hen. 386.

Harald Haardraade. 252.

Harboe, Fred. Carl, Kancelliraad.
405. — Ludv., Biskop. 6. 66. 68—
70. 73. 104. 109. 395. 403. —
Frederikke Louise, f. Hersleb,
Bispinde. 154.

Hardenberg, Mette. 183.
s. 529v. d. Hardt, Professor i Helmstädt.
450.

Hauch, Andreas, Generalmajor. 311.
v. Haven, Peder, Præst. 91.

Hedegaard, Chr. Ditlev, Birkedommer.
13. 20.

Hedevig, brandenburgsk Prinsesse,
g. m. Hertug Knud af Reval. 262.

Heineccius, Joh. Mich. 159. 174.

Helene, Esbern Snares Hustru. 261 f.
265.

Helena, d. hell., af Skedvi. 262.

Hell, Maximilian, tysk Astronom.
480. 483.

Helmold, tysk Historieskriver. 376.

Helsingfors. 215.

Hemmingsen, Niels: Livsens Vej i
islandsk Oversættelse. 23.

Henrik Skatelaar. 241.

Henrichsen, Henrik, seHielmstjerne.
— Niels, Viceborgmester i Kjøbenhavn.
20. 22.

Hersleb, Peder, Biskop. 22. 34. 39.
76. 78. 85. 131. 260. — Peder
Chr., Præst. 310.

Hickesii Thesaurus. 64.

Hielmstjerne, Henrik, Justitiarius i
Højesteret. 8. 10. 13—6. 18 ff. 22—3.
28. 31. 34. 36—9. 42—50. 53. 57—8.
61. 64. 70. 87. 90. 93. 106. 114.
62. 147. 149. 154. 161. 186 f.
225. 228 f. 232. 241. 243. 269.
272. 284. 295. 300. 310. 317. 325.
335 f. 338 f. 356. 363. 371. 394.
396. 400. 418 f. 426 ff. 438. 449.
463. 467. 491—2. 507—8.

Hieronymi, Henr., Dansemester. 31.

Hilfeling, Carl Gustav Gottfried,
Antikvitetstegner. 396. 438. 444 f.
447 ff. 452 f. 456 f. 460. 466. 473.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

476. 479. 482. 499. 500. 508—11.
— Jacob Reinhold, Søn af foranstaaende.
466.

Hjalmars Saga. 344. 468.

Hofgaard, Bodil, Gerh. de Liclitenbergs
Hustru. 56.

de Hofman, Hans, Amtmand. 10 f.
13. 18—21. 35 f. 43. 47. 51. 53—6.
61 f. 65. 70 f. 73. 88. 135. 187.
221. 271 f. 451 f. — Niels. 70. —
Tycho, Assessor i Højesteret. 21.
35. 70. 186. 206. 221. 270.

Hoghakiøping. 310.

Hojer, Andreas, Historiker. 381.

Holberg, Ludvig, 18. 60. 66. 70.
150. 222. 279.

Holck, Fred. Vilh. Conr., Greve.
470 f.

Holck-Winterfeldt, Gustav Fred.
365. 471.

Holger Danskes Historie. 9.

v. Holstein, Carl, Geheimeraad.
85 ff. 91. — Christian Fred. 147 f.
225. — Christine Sophia, f. Reventlow,
Grevinde. 60. — Dorothea
Sophia, g. m. Chr. Conr.
Danneskiold-Laurvigen. 129. —
Georg Frederik. 30. — Johan
Ludvig, Statsminister. 13. 18. 20.
44. 63. 65. 70. 87. 92—3. 94 f. 97—
100. 113 f. 115. 116—9. 129. 131.
134. 141. 148. 163. 170—3. 179.
192—3. 200—3. 211—4. 218 f. 220.
230. 232. 234. 244. 246—9. 259.
266. 274. 277. 278—82. 283. 287.
288—90. 311—2. 315—6. 329—30. 337.
340—3. 363 f. 496 f.

Holsten. 215.

Homannske Officin i Nürnberg. 281.

Hoppe, Peder, Konferensraad og
Assessor i Højesteret. 217. 229.
— Ordbog. 218. 229.

Horlishavn, nu Bisseruphavn. 352.

Horn, det oldenborgske. 346.

Horrebow, Christian, Professor. 33.
38. — Else Christine, Gotthardt
Fursmans Hustru. 16. — Niels,
s. 530 Assessor i Højesteret. 154. —
Peder, d. æ., Professor. 16.

J. Langebeks Breve.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Huet, Pierre Daniel, fransk Lærd.
348 f.

Hulyvimmensis portus, se Horlishavn.

Hungrvaka. 505.

Hvitfeld, Arild, Historieskr. 151 f.
154 ff. 174. 261. 310. 381. 443.
— Christoffer. 183.

Hübner, Martin, Professor. 147 f.
392. 397. 406.

Häberlin, Hofrath. 309.

Høeg, Henr. 183.

Højer, se Hojer.

Høpffner, Joh. Jørgen, Bogtrykker.
66. 86. 88. 136. — Nic. Chr.,
Bogtrykker. 492.

v. Höpken, Anders Joh., Præsident
i Kancellikollegiet i Stockholm.
196. 201. 500.

Hörlemann, svensk. 175.

Ichsel, Jacob. 242. 366. 385. 392.
405. 409.

Ihre, Johan, Professor i Upsala.
234. 274. 360. 366. 396. 427. 443.
454. 456. 468. — Lexicon etymol.
Svio-Goth. 366. 394. 401. 409.
429. 432. 461. 475. 478. 483.

Ingeborg, Filip Augusts Dronning. 9.

Ingeborg, Esbern Snares Datter.
261 f. 265.

Ingeborg, g. m. Grev Ernst af
Gleichen. 262.

Ingegerd, Datter af Svantopolk. 262.

Ingemar, Biskop i Wexiö. 387.

Ingermanland. 215.

Ingrid, Datter af Svantopolk. 262.

Ingvars Saga (udg. af N. R. Brocman).
313. 323. 343 f. 346 f. 354.
358.

Iraland. 308.

Jakob, Greve af Halland. 133.

Jantzen, A. T., Præst. 517.

Jardin, Louis Henri, kgl. Hofbygmester.
247. — Nicolas Henri,
Intendant over de kgl. Bygninger.
247.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Jaromar (II), Fyrste paa Rygen.
133.

Jensenius, Carl, Læge. 399.

Jentoft, Iver, Byfoged i Kjøbenhavn.
28.

Jessen, Erik Joh., Sekretær i General-Kirkeinspektionskollegiet.
60.
70. 243. 268—9.

Johan, Hertug af Lüneburg. 397.

Johan III af Sverig. 189 f.

Jomsborg. 351.

Jonsson, Finnur, Biskop paa Skalholt.
502 ff. — Runolf, Rektor.
327.

Jordebog, Valdemar II.s. 196. 199.
202. 207. 209. 274. 278. 281 f.
293. 301. 304 f. 309 f.

Jordskjælv i Lissabon. 231.

Josephus, den falske. 152.

Judichær, Kaptejn. 34.

Juel, Axel. 124. — Herman. 183.
— Niels. 135.

Juliane Marie, Frederik Vs Dronning.
150. 438.

Junius, Franciscus. 64.

Jus Ecclesiæ Vicensium. 345. 359 f.
363.

v. Justi, Joh. Heinr. Gottlob, økonomisk
Forfatter. 259 f.

Juul se Juel.

Jydske Lov, Flensborghaandskriftet.
369.

Kaalund, Jacob, Justitsraad. 34. —
Jacob Carl, Major. 420. — Hans
Vilhelm, Digter. 420.

Kaas, Emmike. 183.

s. 531Kall, Abraham, Professor. 496. —
Joh. Chr., Professor. 20. — Elisabet,
f. Wøldicke, g. m. J. C. K.
154.

Kalmar. 181. 185. 193 f.

Kamp, Oluf, Præst i Skjoldborg og
Kallerup. 40—2.

Karl, Dattersøn af Ærkebiskop Eskil.
241.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Karlsen, Hakon. 189.

Keder, Nils, svensk Numismatiker.
309.

Keisler. 175.

Kirkeinspektionskollegiet. 243.

Kivikske Monument. 387. 395. 509 f.

Klarup, Christen Findt, Kancellisekretær.
216. 325. 497. — Christen
Jensen, Postkasserer, Justitsraad.
291. 297. — Klarups Stiftelse.
365.

Klein, Professor i Greifswalde. 313.
319.

Kleve, Terkel, se Klevenfeldt.

Klevenfeldt, Terkel, Assessor i
Højesteret. 7—10. 12. 19—21. 23.
27. 29—35. 36. 50—53. 63. 79. 106—7.
116 f. 144. 149. 154. 158. 161.
164. 179—91. 195—9. 205—7. 222.
225. 228 f. 295. 298. 306. 309.
325. 335. 386. 394 f. 418. 438.
451. 455. 513.

Klopstock, Skipper. 423. 425. —
Friedrich Gottlieb. 260.

Knittel, Franz Anton, Generalsuperintendent
i Wolfenbüttel.
360.

Knud d. Store. 64. 240. 251 f.

Knud Lavard. 240. 352.

Knud, Hertug i Reval. 256. 261 f.

Knud, Dattersøn af Ærkebiskop
Eskil. 241.

Knytlinga Saga. 240. 326.

Kobberstik. 35. 131. 205. 311 f.
315 f. 337. 393. 450.

Kommunitetet. 89. 92.

Konghelle. 307. 309.

Kongeloven, ved Fr. Rostgaard. 75.

Kongespejlet. 404. 409. 442. 444.
446. 449. 453 f. 456.

Korf, Baron, russisk Minister. 26.
87. 191. 197 f. 205. 207. 271. 352.

Koustrup, Konsul. 316. 323.

Krabbe, Mogens til Vegholm. 308.
— Karen, g. m. Jacob de Bruin.
368.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Kraft, Jens, Professor i Sorø. 393.

— Peder, Inspektør ved Sorø

Akademi. 149.

Kratzenstein, Chr. Gottlieb, Professor,

154. 277.

Krembres Saga. 237 ff.

Kristnisaga. 332. 503. 505.

Krummedige. 189 f. — Ekhardt. 190.

Elena. 190.

Kröpelin, Hans, Lensmand i Stockholm.

189.

Kurland. 215. 304.

Kuster, Henr., Læge. 274.

Königsberg. 215.

Königsmark, Henning. 190. — Yda,

g. m. Benedikt Pogwisch. 190.

Ladoga. 351.

Lagerbriug, Sven, Professor i Lund.

207. 237—9. 366. 379. 380 f. 383 f.

388. 436 f. 450. 457. 461. 494.

501. 507. 509. 511.

Landnama. 332.

Lange, Fru Margrete, Oversætterinde.

379. — Villum. 279.

Langebek, Jacob. Fødsel 42. Forbindelse

med Gram. 2 f., med

Rostgaard. 1 f. Ordbogsarbejder

(s. u. d. Ord). Dänische Bibliothec

(s. u. d. Ord). Stifter Danske

Selskab og udgiver Danske Magazin

(s. u. disse Ord). Sammenstød

med E. Pontoppidan. 102 ff.

s. 532 Ansøger om at blive Geheimearkivar.

108 ff. Ansættelse som

saadan. 110 ff. Rejse til Sverig og

Østersølandene. 179—214. 496—7.

Forlovelse. 192. Giftermaal. 220.

Jubeltale, Chr. Is Historie. 241.

Diplomatarium Danicum et Norvegicum

(s. u. d. Ord). Suverænitetets-Historie.

288 90. 297. 304.

316. 370. Arbejder paa Udg. af

Kong Valdemars Jordebog (s. u.

Jordebog). Kortarbejder. 313. 3178.

320. 334. 351. Historie om de

norske Bjergværker. 266. 270.

348. Scriptorum Rer. Danicarum

(s. u. d. Ord). Hustrues Død. 422 f.

Børn (s. ndf.). L's Død. 510. —

Anna. 422. — Anna Elisa. 374.

422. — Else. 422. — Frederik.

336. 363. 374. 423. 430. 441. 444.

453. 461. 463. 471. 480. 482. —

Helene Jacobine, g. m. J. C.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Kaalund. 420. 423. 430. 441. 466.

471. 480. 482. — Jacob, Søn af

Fred. L. 450. — Peder. 41.

34*

Langhorn, Magnus, Slotsforvalter
paa Rosenborg. 34.

Larrey. 349.

Lassens Stipendium. 147.

Lasson, Hedvig Ulrikke, C. S. v.

Posts Hustru. 51.

Laurensen, Peder, Reformator. 379.

388.

Ledreborg. 94. 150.

Leegaard, Andreas, Ass. i Kancelliet.

148.

Leibnitz, Gottfried Wilhelm. 158.

Lejre. 93 ff.

Lemvig, Fru, g. m. Jonas Ramus. 148.

Lente, Chr., Geheimeraad. 8.

Leuckfeld. 159. 174.

Lewetzau, Eibe Margrethe, g. m.

O. M. Rantzau. 155.

Lexikon, se Ordbogsarbejder.

Lhuyds Archæologia. 249.

Lichtenberg, Gedske, Hans Christensens

Hustru, 56. — Gerhard de,

Justitsraad. 56. — Henrich. 56.

Lidén, Joh. Henr., Docent i Upsala.

431. 457. 486. 492—6. 499—501.

Lifland. 215.

Ligsten, se Monumenter.

Lihme, Niels, Kasserer. 222.

Lillie, Ludolph Henr., Bogtrykker.

244.

Linköping. 185. 188. 194.

Linné, Carl. 175.

Lintrup, Søren, Biskop. 279.

Livrentesocietetet. 260.

v. Lode, Kobberstikker. 450.

Loenbom, Samuel, svensk Historiker.

292 f.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Lomenius, Henr. Ludv. 348.

Lorich, Hans Peter, Præst i Skaane.
381. 389.

Lorichs, Andreas. 381. — Melchior
Caspar Baltasar. 381.

Louise, Frederik Vs Dronning. 71.
80. 82. 85. 87. 88. 90. 416.

Louise, Christian VIs Datter. 71.

Louise, Frederik Vs Datter. 421.

Lowson, Andreas, Højesteretsadv.
27. 61. 241.

Ludvig XIV, Konge i Frankrig. 9.

Lund. 179 ff. 379 ff. 389. 418. 437.
— Liber daticus Lundensis. 379.
383. — Missale Lundense. 409.
418.

Luxdorph, Bolle Willum, Geheimeraad.
148 f. 151—2. 154. 155—6. 160.
186 f. 225. 229. 240 f. 295. 306.
317. 328. 344. 394 ff. 405. 418.
428. 431. 438. 448. 455 f. 467.
477 f. 496—7.

Lütken, Fred., Kontrollør ved Øresunds
Toldkammer. 245.

Lützou, Fændrik. 80.

Lybeck. 215.

s. 533Lynow, Ove, Bogtrykker. 3.

Lyscander, Claus Christoffersen,
hist. Forfatter. 249 f. 254.

Lønbom, se Loenbom.

Løvenskiold, Severin Leopoldus,
Baron. 43.

Månsson, Peder, Strids-Konst och
Strids-Lag. 473. 482.

Maas, Professor. 497.

v. d. Maase, Anna Cathrine, se
Staffeldt. — Frederik. 26. 82.

Mabillon, Jean, fr. Historiker. 159.

Madsen, Mogens, Biskop i Skaane.
380 f.

Magnus, Joh., svensk Ærkebiskop.
Historia metropolitanæ ecclesiæ
Upsalensis. 368. 409. 418.

Magnus Nielsøn, dansk Prins.

Magnus, Søn af Gustav Vasa. 189.

Magnus Smek. 32. 397.

Magnussen, Arne, Professor. 113.
237. 239. 263. 327. — Jon, Præst,
senere Sysselmand. 327. 332. 456.
Malerier. 184. 289. 295 f. 315. 397.
— Se Portræter.

de Mallet, Paul Henri, Professor.
234. 245. 247. 410. 414. 421.

Mandelberg, Joh. Edv., Professor
ved Kunstakademiet. 453.

Mangor, Chr. Elovius, Stadsfysikus
i Kjøbenhavn. 299 f.

Mannercrantz, Carl Gustaf, Hofjunker
og Toldfiskal. 421.

Margrete, dansk Dronning. 32. 342.

Maria Theresia, østrigsk Dronning.
66. 69. 86.

Marokko. 188.

Martène, Edm., fransk Historiker.
153.

Martin, fransk Kobberstikker. 461.

Maselius. 505.

Masius, Hector Gottfried, Hofpræst
og Professor. 63. 279.

Mazard, Madame. 496.

Mecklenborg. 215.

Medailler. 17. 197. 210. 289. 335.
338 f. 356. 363 f. 477.

Meyer, Johannes, Mathematiker og
Kartograf. 313.

Mercators Atlas. 33.

Mercure Danois. 222.

Messenius, Johs., Scandia illustrata.
224 f.

Micrælius, Johannes. 149.

Mirgelberg, Kobbertrykker. 315.

Miseco, vendisk Konge. 357.

Modens Syge (Influenza). 36.

Moller, Liflands Historie. 332.

Moller, se Møller.

Moltke, Adam Gottlob, Greve, Overhofmarskal.
189. 221. 244. 268.
421. — Fred. Ludv., Greve. 268.
277.

Monumenter. 56. 181. 183. 189 f.
194. 386 f. 391. 395. 509 f.

du Mont, Corps diplomatique. 139.

de Montesquieu, Charles Secondat.
245.

de Montfaucon, Bernard, fransk
Lærd. 9. 159.

Mortensen, Jon, Islænder. 366.

Moth, Matthias, Geheimeraad. 176
ff. 218. Se Ordbogsarbejder.

Mumme, Fr. Chr., Boghandler. 153.

Munch, Lauritz, Assessor i Højesteret.
27.

Munk, Kirsten, g. m. Christian IV.
17. 142.

Murray, Gustaf, Biskop i Vesterås.
465. 470. 486.

Muller, Jens, Præst i Tønsberg. 144.
— Vilhelm Andreas, Miniaturmaler.
316.

Midler, Russische Samml. 240.

Möhlmann, svensk Bogsamler. 471.
474 f. 478. 481. 485.

Moller, Johannes, Rektor i Flensborg.
s. 534275. — Ole Henrik, Rektor
i Flensborg. 18. 36. 66. 68. 104.

Møllmann, Bernhard, Professor,
Bibliothekar. 13. 18. 20. 70. 114.
325. 381. 446 f. 453. 476.

Mønter. 184. 187. 197. 306. 309.
314. 361. 388. 390. 395 f. 399 f.
448. 509. 511.

Møntkabinet, det kgl. 17. 34. —
Det kgl. i Stockholm. 201.

Møntkommissionen. 18. 34. 87.

Nannestad, Fred., Biskop. 13. 20.
176.

Nansen, Hans, Præsident i København.
289.

Narva. 215.

Nehrmann, David, se Ehrenstråle.

Nestor, russisk Krønike. 406.

Nettelbladt, Borgmester i Rostock.
315.

Niebuhr, Carsten, Geograf. 435.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Nissen, Justitsraad. 228.

Nold, Christen, Professor. 279.

Nolken, Kaptejn. 506.

Nordberg, Göran, KarlXII's Hist. 301.

Nordblom. 180.

Norden, Fred. Ludv., Søofficer. 271.

Nordencrantz, Anders, Finansmand.
392.

Norman, Lars, Biskop i Göteborg.
495.

Norrköping. 184. 194.

Numsen, Chr. Vilh., General-Lieutenant.
82. 340. — Michel, General-
Lieutenant. 22. 89.

Nyenschantz. 351.

Odin. 357. 359. 455.

Odinkar Hvide d. y., Biskop i Ribe.
253.

Ogier, Jean François, fransk Gesandt
i Kjøbenhavn. 234. 348.

Olaf d. Hellige. 252. — Saga. 302.

Olafs Saga Tryggvasunar. 332.

Olafsen, Eggert, Lagmand. 454. 458.
470. — Jon d. æ. fra Grunnavik.
18. 114. 151. 327. 447. 449. 453 f.

Oliva Kloster. 215.

Olsen, Erland, Sysselmand. 114.

Oluf, Konge. 32.

Omerus, Biskop. 309.

Ordbogsarbejder: P. Hoppes danske
Ordbog. 218. — J. Langebeks
dansk-latinsk-tyske Ordbog. 4 ff.
— Moths danske Ordbog. 176 ff.
218. — Rostgaards (Langebeks)
danske Ordbog. 27. 36. 68. 76.
77 f. 82 f. 85. 87 f. 90. 92 f. 97 ff.
104. 109. 170. 172 f. 177 f. 216—9.
224. 226. 233.

Ortved, Truels, Assessor i Hof- og
Stadsretten. 14. 32. 50—2. 53.

v. der Osten, Vilh. Aug., Geheimeraad.
71.

Other, Periplus. 304. 308 f.

Otto, Kardinal, pavelig Legat. 361.
428. 504.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Otto I, tysk Kejser. 358. — Otto II. 3581 — Otto III. 357.

Oxenstierna, Axel, svensk Rigskansler. 457.

Palladius, Peder, Biskop. 68.

Palmskiöld, Elias. 475. — Erik. 475.

Palmstierna, Nils, svensk Gesandt i Kjøbenhavn. 81. 86. 191.

Panin, russisk Envoyé. 205.

Parsberg, Verner. 387.

de Parthenay, Jan Blaise des Roches, Historiker. 17. 19. 39.

Pascalis, Pave. 253.

Pauli, Ellen, D. Bechmans Hustru. 325. — Helene Marie, Jac. Langebeks Hustru. 192. 363. 422 f. — Joh. Frederik, Postkasserer og s. 535Brygger. 89. 369. — Poul Frederik, Bager. 325.
Paulsen, Biarne, Landfvsikus paa Island. 470.

Paus, Hans, Sorenskriver. 326.

Peder, Biskop i Boskilde. 9.

Pedersen, Christiern. 379.

Perard, Præst i Stettin, Hofprædik. 496 f.

Peringskiöld, Joh. 326. 450.

Peter III af Rusland. 355.

St. Petersborg. 215.

Petersen, Ulrich, Historiker. 464.

Peterson & Bedoire. 467.

Pfütznér, Tømmermester. 284 f.

Philibert, Claude, Bogtrykker og Boghandler. 375. 479.

Philip, Don. 69.

Philippa, Erik af Pommerns Dronning. 189.

Pilo, Carl Gustav, Professor ved Kunstakademiet. 247. 453.

Pistorius, Theoph. 145. 157.

v. Plessen, Carl Adolph, Overkammerherre og Statsminister. 67. — Charlotte Dorothea, g. m. Claus Reventlow. 335. — Christian Ludvig, Statsminister. 59. 155.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Pogwisch, Benedict. 190.

Pomai, Francois. 98.

Pommern. 215. 357.

Pontoppidan, Erik Ludvigsen, Biskop.
13. 18. 70. 105. 145. 221.
228 f. 234. 234. 255. 267. 279.
287. 299. 381.

Porphyrogenetes, Constantin. 160.

Portræter. 15 ff. 144. Se Kobberstik,
Malerier.

v. Post, Chr. Seefeld, til Glomstrup.
51. — Laurits Lassen. 51 f. 55.
59. 79. 80. 82.

Preisler, Joh. Martin, Kobberstikker.
311 f. 315. 329 f. 337. 393. 450.

Preuss, J., Boghandler og Bogtrykker.
70.

Preussen. 215.

Printzenskiöld, Joh., svensk Guvernør
paa Bornholm. 12.

Priscianus, Grammatiker. 14.

Pryss og Tengblad, De irruptione
Svecorum in Holsatiam. 325.

Psalterium Norvegicum. 371. 373.
378.

Psilanderhielm, Nils, svensk Kammerherre.
209.

Raben, Fred., Geheimeraad. 58.

Rabenius, Olof Ingelson, Professor
i Upsala. 476.

Ramus, Chr., Biskop i Odense. 150.
419. — Joachim Fred., Professor.
36. 39. 70. — Jonas, Justitiarius
i Christiania. 106—7. 116. 127 f.
148. 150. 401. 419.

Rantzau, Chr., Greve, Stiftamtmand
i Fyn. 419. — Henrik. 409. —
Otto Mandrup. 20. 43. 47. 91. 155.

Rapin, Regierungsrath. 497.

Raun, Peder, Student. 89 f.

Raynaldus. 411.

Reedtz, Tønne, Kammerherre. 34.

Reenhielm. 302.

Reiske, J. J. 495.

Resen, Hans Povlsen, Bibeloversættelse.

279. — Peder, Præsident
i Kjøbenhavn. 255. Atlas Danicus.
8. 10.

Reuss, Jeremias Fridrich, Professor.
13. 20

Reval. 215.

Reventlow, Chr. Detlev, Greve. 20.
— Chr. Detlev. 20. — Claus,
Geheimeraad. 65. 274. 335. 339.
350. 363. — Conrad Detlev. 20.
— Ditlev, Statsminister. 451.

Reverdil, Elie Salomon François,
Kabinetssekretær. 410.

s. 536Rheder, Chr. Fred., Kammerjunker.
161. — Vilh. Ludv., Postdirektør.
22.

Richardson, Jacob, Assessor. 201.
318.

Riese, Thomas, Præst. 123. 125.
127 f. 135. 143. 145. 220. 244. 267.

Riga. 215.

Robertus Elyensis. 506.

Rondeau, Pierre. 98.

Rosborg, Jacob 1. Legater. 1.

Rose, Mette Marie, Skuespillerinde.
392.

Rosengiedde. 206.

Rosenkrantz, Henrik. 183. — Holger.
17. — Iver, Geheimeraad. 87. —
Karine. 183.

Rosenstand-Goiske, Peder, Prof.
13. 20.

Roskilde, Diarium Roskildense. 338.
— R. Stifts Jordebog. 305.

Rostgaard, Frederik. 1—2. 3—4. 8. 13.
18 ff. 21—2. 25—9. 35—40. 50. 52—3.
55. 58. 59—63. 64—7. 71—92. 97 ff.
109 f. 124. 131, 171. 177. 216 f.
515 f. — Conradine, født Revenfeldt,
F. Rostgaards Hustru. 60.
66 f. 85.

Rostock. 215.

Rottbøll, Chr. Friis, Professor. 418.
421. 432. 438. — Chr. Michael,
Biskop i Viborg. 418. — Ursula
f. Schnabel, C. F. R.s Hustru.
432.

Rothe, Caspar Peter, Landsdommer.
229. 245. — Tyge. 310. 326.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Rudbeck, Olof. d. æ., *Atlantica*. 239.
301. 319. 322. 331. 338. 368. 403.
417.

Runamo. 378.

Runer. 339. 345 f. 358 f. — Runemønter.
306. 396. — Runestene.
184. 187. 306. 339. 345. 358. 396.
509.

Ryge, Andreas Nicolai, Præst. 370.

Rønnow, Carl. 387.

Sainovics. Johs., Jesuit. 380 f. 383.

Salvius, Lars, Bogtrykker i Stockholm.
195. 505.

Sambirius. 262.

Savary. 375.

Saumæsa. 375.

Saxo. 95. 241. 251 ff. 255. 351 ff.
357. 376. 381. 507.

Sehardius, Simon. 160.

Scharffenberg, Carl Rudolph, Kancelliraad.
116.

Scheffer, Carl Fred., svensk Rigsraad.
201.

Scheidt, Chr. Ludv., Historiograf.
13. 18. 70. 114.

Scherer, Joh. Benedict, Attaché v.
det franske Gesandtskab i St.
Petersborg. 506.

v. Scherewien, Carl Leopold, Konferensraad.
227. 233. 295. 298.

Scheuchzer. 175.

Schiøtte, David, Præst. 245.

Schlegel, Joh. Heinr., Bibliotekar.
393. 438. 450. 458. 461. 468. 479.

v. Schlözer, Aug. Lud., Professor
i Göttingen. 498. 506.

Schnabel, Bernt, Rektor i Roskilde.
432. — Ursula, se Rottbøll.

Schneider, Sekretær. 20.

Schouboe, Ole Borch, Justitiarius
i Højesteret. 27.

Schrøder, Joh. Chr., Kammertjener.
22.

Schulenburg, Generalauditør. 19.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Schulin, Joh. Sigismund, Greve,
Geheimeraad. 61. 121.

Schwartz, Professor i Greifswalde.
229. 240. 351.

Schwartzkopf, Edvard O., Korrektør
ved Waisenhuset, 83.

Schønau, Fred. Chr., Præst. 229.

s. 537Schönberg, Anders, d. y., svensk
Rigshistoriograf. 332. 378. Bref
af Menalcas. 326. 332.

Schønning, Gerhard, Professor i Sorø,
siden Geheimearkivar. 135. 143.
147. 151 f. 153 f. 155 f. 160. 164.
176. 225. 227 ff. 233 ff. 237. 243.
251. 256. 264. 267. 274. 277. 304.
306 ff. 310. 334 f. 351. 354. 366.
390. 393. 400. 404. 450. 454. 459.
468. 476. 480. 498 f. 517.

Sciringesheale, Konghelle. 304. 307 f.

Scoringia. 308.

Scriptores Rerum Danicarum. 429.
494. 498. 504. 506.

Seckmann, Diderik, Justitiarius i
Højesteret. 26 f.

Segerdal. 377 ff.

Sehested, Hannibal, Statsmand. 9.
131. 135. 289.

Seehuus, Morten, Proviantskriver
ved Flaaden. 63.

Seidelin, Hans, Konferensraad. 148.

Selskabet til de skønne og nyttige
Videnskabers Forfremmelse. 327.

Selskab, det typografiske. 501.

Selskab, det kgl. danske Videnskabernes,
se Videnskabernes
Selskab.

Serenius, Jac., Biskop i Strengnäs.
270. 272. 287. 346. 392. 396.
398. 456.

Sevel, Fred. Chr., Generalauditør.
376. 405. 450.

Sheringham. 444.

Sigiller. 133. 140. 166. 193. 374.
387. 448. 476.

Sigmund Brestes Saga. 454.

Silfversköld, Carl Gustaf. 368. —
Julius, Vicepræsident i Kommercekollegiet

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

i Stockholm. 368.

Skeninge. 188. 194.

Skjoldborg og Kallerup i Thy. 42.

Skjoldungasaga. 352.

Slange, Niels, Chr. IVs Hist. 115.
456.

Snorre Sturlesøn. 326. 376. 507.

Society of London, the Royal. 44.
49.

Soelberg, Hans Jørgen, Bankkommissær.
128 f. 164. 260.

Sofie, Valdemar Is Dronning. 261.
263. 273.

Sofie, g. m. Hertug Bugislav, 123.

Sofie Amalie, Frederik IIIs Dronning.
289.

Sofie Christiane, Markgrevinde af
Bayreuth. 38.

Sofie Magdalene, Christian Vis
Dronning. 65. 438. 483.

Sofie Magdalene, dansk Prinsesse,
Gustav IIIs Dronning. 415 f. 421.
424. 426.

Sommelius, Gustaf, Bibliothekar i
Lund. 379—83. 389. 418. 437.

Sotberg, Erik. 360. 381. 417. 421.
435. 443. 449.

Spangenberg, Cyriacus, historisk
Forfatter. 122.

Sparfvenfeldt, J. G. 196.

Speelman, Henry, engelsk Antikvar.
308 f. 396.

Spidberg, Jens Chr., Biskop. 144.
162. 243. 259.

Staffeldt, Anna Cathrine, f. v. d.
Maase, g. m. Andreas Hauch. 311.

Stampe, Henrik, Generalprokurør,
Statsminister. 160. 336. 394. 468.

Stanley, Simon Carl, Professor ved
Kunstakademiet. 282.

Statz, Kaptejn. 53.

Stavanger, Peder, Justitsraad. 260.
407.

Stechau, Joh. Adolph, Sekr. i Antiqv.-Coll.
454. 459. 471. 479. 484—

6. 494. 502—5. — Tobias, Kjøbmand
i Norrköping. 182. 188.

s. 538 Stenbock. Eva Charlotte Victoria,
se Barnekow.

Stettin. 215. 496 f.

v. Stiernmann, Anders Anton, Assessor
i Antiquitets-Collegium.
196 f. 201 f. 206. 295. 391. 394.
404. 409. 418. 445.

Stobæus, Kilian, Professor i Lund.
12.

de Stockfleth, Chr., Justitsraad,
Landsdommer. 4. 53.

Stockholm. 192. 194. 212. 214.

Stolberg, Prinsen af. 61.

Stoltzig, Sabine Marie, g. m. 1)
Fred. Langebek, 2) O. Kamp. 42.

Stralsund. 215.

Strangesøn, Peder. 262. 265.

Struensee, Johann Friedrich, Kabinetsminister.
497.

Ström, Erik Hindrichson, Stads-kæmner
i Stockholm. 137. 323.

Stub, Ambrosius, Digter. 3 f.

Stuckenbruch, Jochum Andreas,
Etatsraad, Berghauptmand. 144.
163. 216. 221. 245. 257.

Studiegaarden. 228.

v. Stöcken, Chr., Assessor i Højesteret.
27.

Suderköping, se Söderköping.

Suhm, Ancher Andreas, Justitiarius
i Hof- og Stadsretten. 187. 191.
198. 206. — Burchard, Premierlieutenant.
191. — Nicolaus, polsk-sachsisk
Gesandt i Sverig. 198.
— Peter Frederik, Historiker,
119—20. 126. 145—51. 152—5. 156—
61. 173—6. 187. 191. 207. 224—5.
227—30. 233—5. 237. 240—1. 249—
56. 261—5. 267. 273—5. 277. 301.
303—5. 306. 307—11. 331. 334—5.
339. 350—4. 356—9. 366. 376. 390.
400 f. 405. 435. 438. 450. 456 f.
461 ff. 465. 472. 478. 480. 492.
495. 498—9. 506—7. 517. — Ulrik
Frederik, Admiral. 147 ff. 154.
191. 240. — Ulrik Frederik, Søn
af P. F. S. 498.

Sundblad, se Andersson.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Sunesøn, Anders, Ærkebiskop. 388.
446. 450.

Svane, Hans, Biskop. 289. — Marie,
g. m. Fr. v. Ørtz. 145 f.

Svantopolk. 256. 261 262 f. 273.
409.

Svederus, Magnus, Boghandler i
Lund. 505.

Sven Estridsøn. 159. 240. 252. 254.

Sven Tveskjæg. 251 f. 357.

Sven, dansk Prins, Korsfarer. 240 f.

v. Swab, Andreas. 208 f. 216.

Söderberg, Magister. 319. 328. 332 ff.
336. 360.

Söderköping. 185. 194.

Sögubrot. 352.

Taube, Greve. 43. 47.

Terlon, Hugue, fransk Gesandt i
Danmark. 12. 348.

Tessin, Carl Gustaf, Greve, svensk
Statsmand. 77 f. 81. 90 ff. 196.
332. 473. 485. 515.

Thestrup, Chr., Professor. 26. —
Frants, Sekretær i det danske
Kancelli. 18. 20. 106—7. 148.

Thiele, Joh. Herm., Kobberstikker.
17.

v. Thienen, Kammerjunker. 155.

Thomsen, Inger Marie, g. m. Chr.
Fred. Rheder. 161. — Jørgen,
Regimentskvartermester. 161.232.

Thor Runsi. 360.

Thordo, Runemester. 306. 359 f.

Thorgils Sprakaleg. 252.

Thorhallesen, Egil, Præst. 346.

Thorlaksen, Gudbrand, Biskop. 23.

Thott, Oluf Axelsøn. 183. 190. 194.
— Otto, Statsminister. 8f. 13.
s. 53918 ff. 32. 131. 160. 172. 342. 363.
370. 376. 394. 408. 410—2. 418.
428. 450 f. 462 ff. 467—71. 475.
478. 482. 485. 487—90. — Philip
Axelsøn. 183. 190. — Tage. 12.

Thura, Albert, Præst. 278 ff. —
Hans, Præst. 280. — Laurids,
Præst. 280. — Laurids, Biskop. 40.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

de Thurah, Laurids, Generalmajor.

222. 229. 234. 244. 282 ff. 286.

292. 456.

Thye, Lene Klarup, g. m. 1) Fred.

Gram, 2) Fred. Langebek. 430.

Tidemand, Ingeborg, g. m. Emmike

Kaas. 183.

Tilas, Daniel, svensk Bjergraad.

208. 216. 274. 276. 347—50. 396.

477—8.

Titley, engelsk Minister. 91.

Toke Jarl. 253.

Tollius. 174.

Torbensson, Mons. 387.

Torfæus, Thormod, Historiograf.

149. 239. 306. 331. 358. 457.

Toyon, Mathieu, fransk Kok. 77.

Traun, Greve. 53.

Trellund, Hans, Biskop. 279.

Treschow, Gerhard, Præst. 62 f.

150. — Herman, Professor. 495.

v. Troil, Uno, Ærkebiskop i Upsala.

468.

Trolle, Erik. 189.

Trygonius, Niels, Præst. 383.

Tøndebinder, Claus Mortensen,

Præst og Lektor i Malmø. 379.

388.

Tønder, Kommandør. 28. 34.

Ugerup, Axel. 387.

Ulf Galiciefar. 240.

Ulf Jarl. 252. 254.

Ulfeld, Corfits, Rigshofmester. 9.

15. 131. — Ebbe, Generallieutenant

. 12.

Ulrik, Hertug. 16.

Ulriksøn, Oluf. Bogtrykker. 387.

Upsala (se Bibliothek). Delagardiska

Saml. 372. 440. 443.

Vadstena. 185. 189. 194.

Valdemar I. 241. 263. 352. — V. II.

261 f. 319 (se Jordebog). — V.

Atterdag. 183. 194. 342.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Valdemar, Biskop. 174.

Vandal, Hans, Biskop. 279.

Varberg, Claus Jensen, Præst. 383.

Vedel, Anders Sørensen, Historiograf.
352.

Vestervik. 185.

Vetenskaps-Akademien, det kgl. 209.
211. 231. 243. 456. 461.

Viborg (i Finland). 215.

Videnskabernes Selskab, det kgl.
danske. 13. 18. 34. 39. 44. 49.
69. 87. 91. 114. 124 f. 163. 198.
218 f. 226. 228. 230. 243 ff. 258 ff.
265 ff. 270. 274. 276 f. 283. 287.
310. 340 ff. 349. 351. 361. 366.
370. 381. 456. 468. 481. 491. 495.
497. 507.

Videnskabernes Selskab i Trondhjem.
353.

Vidalin, Páll, Lagmand. 461.

Vigastyrs Saga. 447. 453.

Vilhelm, Abbed. 9.

Vilhelm, Hertug. 397.

Vilhelm, Prins af Hessen. 245. 383.
518.

Vilhelm Henrik, Hertug af Gloucester.
466.

Vilhelmine Caroline, dansk Prinsesse.
383.

Vilmanstrand. 215.

Vind, Niels Krabbe, Diplomat. 86 f.

Visby. 181 ff. 194. Diarium fratrum
Visbyensium. 292. 332.

v. Vitzen, Fikke. 189.

s. 540Vormordsen, Frants, Biskop i Lund.
379. 388. 482.

de Voss, Anne Cathrine, Jac. Rosborgs
Hustru. 1.

Vreta Kloster. 190.

Wachter, Johan Georg. 479.

Wadskiær, Chr. Fred., Professor.
17. 40. 62 f. 83. 85—8. 90. 229.

Wagner, Marcus, tysk Historiker.
409.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

du Wahl, Joh. Salomon, Kunstammerforvalter.
17. 19 f. 295.

Wallenstråle, M. G. 344.

Wallerius, Joh. Gottskalk, Kemiker
og Mineralog. 258.

Wallin, Jöran, Biskop i Göteborg.
344. 447.

Wargentin, Pet. Vilh., Sekretær i
det kgl. Vetenskaps-Akademi.
231. 396. 456. 465.

Warmholtz, Carl Gustaf, svensk
Hofraad. 197. 204—5. 210—1. 269—72.
287—8.

Wedel-Friis, Erhardt, Greve, dansk
Ambassadør i Stockholm. 193.

Weise, Fred., Etatsraad. 405. —
Sofie Elisabeth, Fr. Chr. Sevels
Hustru. 405.

Wentzell, Kjøbmand. 310.

Werner, Matthias. 333 f. 336. 343.

Wesling. 286.

Wessman, Nils, svensk Assessor.
201. 292. 302. 306. 325. 366. 372.
378. 387. 417. 428.

v. Westhov, Willich, latinsk Digter.
383. 443.

v. Westphalen, E. J., Kansler, Historiker.
156. 158.

Wieland, Jochum, Bogtrykker. 115.

Windekilde, Inger, Joch. Wielands
Hustru. 115.

Winsløw, Jac. Benignus, Læge. 33.
— Pet. Chr., Medailleur. 33.

Wismar. 215.

Wolfen, Joh. Conr., Bibliothekar og
Livlæge. 79. 89.

Worm, Michael, Borgmester i København.
516. — Oluf, Professor,
162. 275. 292. 306. 308. 339.
Museum Wormianum. 145.

v. Wowern. 144.

Wøldike, Marcus, Professor. 13. 18
20. 34. 39. 70. 342.

Ælfredi vita. 174.

Oedman, Bahus Lens Beskr. 198.

Øland. 181. 185. 193 f. 214.

Holger Frederik Rørdam, 1830-1913, *Breve fra Jacob Langebek*,

Oelrich, Professor. 496.

v. Ørtz, Fred., Greve, Amtmand
61. 79. 145. — Marie, f. Svane.
79. 145.

Østeriis, Niels, Præst. 24—5.

Øverød. 498.